اجيت - هتي اچي ڪري اسان ڏاو تہ تو هان راجيش جي قابليت جي ساراه بدران کلا ڪري رهيا آهيو ۽ گـڏوگـٽ مونـکي بہ بيوتوف چئي رهيا آهيو (چئي ڪري راجيش کي ڏسي ٿو.)

راجيش - پوء مان خيال ڪيو تہ هن بيڪار مسلي ۽ کلائن جي بدران مان توهانکي هڪ نشچت مسئلو (وشيہ) ڏيان ئے، سڀيقي پانهنجي پنهنجي حالات بئي جي خي نظريائي سان سمجهي سگهو ۽ پاوء هو ٽل جي ڪچن مان ، مون رت ۽ مانس جو ٽڪر کلي هي ناٽڪ ڪيو .

اجيت _ بنا مسئلي (وشيم) جاڻيندي، تـوهان سڀيني هڪڄئي جي چڱاين ۽ گلائن تي روشني وجهندا رهيا ۽ توهان انيل جي ڪالر تي شايد پان جا نشان که ﴿ خون جي شڪل ڏيئي ڇڏي ۽ انيل صاحب پنهنجو بچاءُ (मिनाई) بہ ڪري ڪونہ سگهيو.

جيا ــ ليڪن توکي ڪهڙي خبر تون تہ پنهنجي ڪمري ۾ ^{هٽين} .

اجيت

جي هان ليڪن توهان شايد ڏيان ڪونه ڏنو ته راجيش پلاننگ کي ٺوس روپ ڏيڪ جي لاءِ , پوليس کي فون ڪرڪ جي بهاني منهنجي ڪمري ۾ فون لڳائي رسيور ڪريڊل تي رکڪ بدران ميز تي رکي ڇڏيو هو جيئن توهان سيني جي اچڪ جي خبر مونکي ملي سگهي. (سينئي شرمندئيءَ جي احساس سان هڪبئي جي شڪل ڏس ال.)

* * * *

4 K-17 Pratap Nagar, Jodhpur - 342004 (Raj.)

شال اورې، اجيت کوڙي وهم آهي. هي حيي سفيد ڪرتي جي سيدي تي هڪ جي ۽ ايم جيو ننان ۽ ڪرتو خون سان ڀريو پهو آهي ۽ همته ۾ رب سان ڀريل شڪاري خلجر آهي. هو ترسي ڪري هرهڪ ماڻاوء کي چگيء طرح ڏسندي چري ٿو.)

اجيت _ جلهن به مدو لکي مدارك هي كوشش كئي آهـي، اح مان هلکي هلگي چاكوريء سان موت جي لهات

(چوندې ، هو راجهص جبي طرف تيزيءَ سان چــاڪونءَ وارو هنٿ کڻين حهيتي ٿو . راجيش الي بهيٺ ۽ وار کان بچٺ جي ايڪرم ڪرې ٿو .)

آشا _ راجيد شيون ترتو

(سنجه, ۽ امران ۽ اِيا هنل تائين عجت مان حالات سجهث جي ڪوشش ڪري وهيا آهن ۽ وري اِهـو ڏسي ڪري وڏيڪ آشچوء، ۾ اِـمُجي ٿا وهِـن تـه اِهـيت دوڙي ڪري واحهش هتي کلي ملي ڪري فخر سان چئي رههو آهي.)

اجيت _ يو آو ريئلي کريت. تو اح هنن سيني کي، جيڪي پاك کي عقلمند ۽ توتي ڪندڙ ويجار رکٺ وارن جا لهيد (پرتبند ي ، چواڻهندڙ ن جي ماين تي زوردار چهاڻيون هميون آهن، هاٺ هلن مان ڪوي. ڪڏهن بر آڏايٽ جي ڪوشش تر ڪندو.

سلحيم ۽ ڪمل ڪ ڪيٽن ڇا.

اهبت ۔ پنهلجو پاٹکی کی عقلملد چوائهلدؤو، اور صحي آهي تہ مان لگ، پگ، پوئي اندن اجي هو آسل کان اِاهر نکتس، مگر خراب مو سم جـي ڪارٹ او رن واپس آيس تڏهن نـوهان سڀ پلهلجي ڪوري ۾ ڪو ا، هئا، توهائـکي ڳو لهيندو مان راهيش هي ڪوري ۾ پهتس

راهبش ۔ (ڳالم ڪاٽهلدي) تڏهن مون هلکي نڌايو 1. توهان سب اندل هي ڪهری پر کند ٿوا آهوو ۽ اپنا عظلت ايڪار مسلي تي بنا مطلب هي بحث ڪری وهيا آهوو، اُنکان پاوء عن سان کڏ مان هن ڪهري تائين آيس اهو لنگر ڀڳر انهن نحي جو و تت هوندو . - انهيء جو عطلب ته اِهو ته مردو ويهن لي به آگرين جا نشان ڪونه هو لدا . سلنجي

- (جهلجها ئيلدي) تر چا تعل مون واجهش

(ڳاله. ڪاڏيندي) امانکي پو ايس کي نون ڪري ڇڏڪ گهر جي ۽ مثديجر آلو ڪ کي اِنهيء جي خبر ڏيئي ڇڏ ڪ گهر جي، آشا تون پر ليس کي قون ڪر. (آشا آلمستي آهستي مشين نما ڀار سان فرن جي طرف هڪ و ڏائي ٿي)

> د ستانا تہ آشا ہے پائی رکھا آهن. واجيش

(ويانتي جي سر مان) راجيش پليز. lai

(اللدي) مان پولیس جي اچك تالین نه ارسندس. حيا

مكر الهيء طرح ته پوليس جو شڪ تعهلجي مثان آيلدو. إنيل

پر اهو ته سوچو ته ڪا زال يا قدل ڪيئن ئي ڪري سگهي. آشا

چونه (وري ڪجهم سوچيددي) مگر اهو به ته ٿي سگهيٿو ته خوني (قاتل) ڪمل اسان مانهين (چوندي ر ڪجي او بوي)

(آڪ ڳيهندي) اِهـو ضروري تـ، ڪو اههن تہ قاتل اسان مانهين ڪير هجي. آاو ڪ هيءُ بـ، أــي سكهيءو تـ، پيسن جـي لالهي ۾ كلمهن هن جـو قتل كري .ځ.د. هنجي.

(اچاك وال كاك ١٢ رجايا ۽ يوء مسائي سمارو قهلجي أو وڃي. أتشدان جي باء, وسامي رهي هئي. ٿڌ رڌيڪ رڌي رهي هئي همر ڪنهن جي اکين ۾ ننڍ ڪو اء هئي. اچانڪ آهستي قدهن جو آواز ٻڌ ڪ ۾ آيو. ۽ گڏو گڏ كنكنائط جو أواز، "شهرون كي كليون م جب اند يوا هو تا هم، ، آڌي راس ڪي باه اِڪ چو ر نڪلتا هئر.

سڀلي جي چهرن تي ، د پ ۽ خوشيء جي مليل چهڪ اچي اي.

آ اَجِي . . اجِيت جو ... جو ڪر . انيل

آشاء جيا ۔ عا ۔ عا ۔ ع، ه، ۔ عا ها. (سڀ راجيش جـي طـر نـ سوالـي نمان نظريةي سان ڏ س اا، جيڪو گلهير

ئي دروازي جي طرف ڏسي رهيو آهي جتي اڇـ و پجامان سو من پاتل،

انبل ۔ خون ، نہ ، نہ ، منهانجي ڪالو تي خون ! ڪيئن ? ئي ناو سگهي (سيبئي هنگي شڪي نطر مان ڏس ٿا .)

امران _ ها ، انهل جي ڪالر تي خون جو چنو لڳل آهي.

انسل _ هيء تي نظو سکهي، م ... م ... مان

اس = شيء ئي ر ناياء . آشا _ چو نٿو آلي سگهي ?

امران _ (کاله, کتبندې) تلهندي کالر تې خون دو چتو کهنس لېو ؟

أشا _ تون عهيشهم عنجي آزاد خيال تي جلند و عسن

انهل ۔ (ڪارڙ مان) ماڻاين کئي اُسور ر اِهر اِ. ٻڌاء ته پريلمنءَ "وې" هل تي چڏهن هنن توسان پريم پراللا ڪئي هڏي ته تو هلکي ڦٽڪار و ڏي هئي، سيلي جي ساميون ۽ اُنهيءَ کان پوءَ هن تو کي بدي، خوست چئي ڪري للهنجي تي عزتي ڪئي هڏي.

امران _ دئتس ای پرسنل مئتر.

انىل ـــ (ويتنگ مان) دين وات از اي بىلك مئتر، كئن بو تيل ? ؟ مستر ادران قتل جـو سب كـان احم كار خ ته تو وت آهي جو ده، هزار رويه، توكان اذارا ورتا هئا، أي سمهيتو ته لهن دين جي معملي بر تر هن جو تتل كرى چدير . ؟ هاڻي الزام ،ونتى هغي رهمو آهن حيثن تون ايتي سمهن .

امران ۔ مگر مان السين بنجي کان پهرين هتی موجود هو س، ۽ ورې مونکان بہ خاص ڪار ٿ تہ خو د راجيش و مت آهي جو هر هلچو بؤئيس پارٽلر هو ۽ _واجيش کي فقع ل خرج

راهش ... (گِاله، أَنَّ مِ كَتَّهَلَدَى) ليكن ميون وت تقل جسي و تت هي گواهي مو هو د آهي ,

حما ـ مگر سيلي کان پهرئس تہ هلکي تو هان ئي ڏاو.

آشا - ۽ صدوح جو تون هلٽنگ ڪپ کتابين پئي هلقس.

ڪمل - (چـونڪندي) آ، هـا، جـڏهين تـو اچيت جو دړواړو کولي ٿئيت اادې هوندي ته تنهيچي آنگرين جا نشان

راحيش ... (پلهلحو داستان وارو هست سامهو ن ڪندرې) مان ايترو ،وورک نر آمهان خو پلهنجين آگرين حا نشان چڏيان .

جيا

آشا

- (ئيش ۾ اچي ڪري) هن جي ڪار ط نه ۽ هيءَ تنهنجي ڪار ط ٿيو آهي. (وري بيقابو ٿيندي) ٿي سگهي ٿو ته تسو ئي هنئي (ڳالهه پوري ڪندي ڪندي هنئي پنهنجي غلطي محسوس ٿي ٿئي. انهيءَ ڪري چپ ڪري ٿي.

سنجيہ ۔ (پهرين کهبرائجي ٿو وڃي ليڪن فورن جوابي چوت جي روپ ۾)
ها ها، اسون تر کير ۾ ڏوتل آهين، سڀ ڄاڻن ٿا تر هو توکي لفت ڪونر
ڏيندو هو . ٿي سگهي ٿو تر تاج موقعو ڏسي ڪري تو بداو ڪيدي

ڪمل - تنهنجي بر پو زيشن سني ڪونهي . سنجير صرف تون هي بنا ڪار ط جي هن سان ضد رکندو هئين.

- ها، ها، ها، هو نه هيندر سڄي خبر پنجي ويندي (پوء ڪي ڪڙوي مسڪراهت ۽ وينگ سان) مون وحت ته تبوح آهي ته خون جي وقت ڪي هوس ليڪن تون نيڪ اٺين بجي جي آس پاس، جو خون جو وقت آهي، هتي آئين ۽ اِنهيءَ کان پهرين تون جيا سان گڏ هئين، پوء توهان کهڏو گڏ ڇو ڪون، آيا. ڇا اِهو سچ ڪونهي ته اجيت کانپوء اڄڪاه، تنهن جي جيا سان ڪڇ و ڌيڪ کهرائب آي دهي آهي.

- (آهستي سور ۾) پاڻ ۾ وڙهڻ کان سنو آهي ته پوليس کي فون ڪريون (پوء چپ رنڌي ڪري انيل طرف ائين ڏسي آو جيئن ڪ هنکي پوليس کي فون ڪرط لاءِ چئي رهيو آهي. سڀ انيل طرف ڏسن ٿا ليڪن هن جي باسي ۾ وينل آشا جيئن انيل جي طرف مڙي ٿي، ته هڪدم چونڪجي ٿي و جي ۽ ۽ هڪلائط لڳي ٿي.)

(ڏ ڪندي ڪري هڪ ائط آواز ۾) خون - خون ڪا ڪا تنهنجي تي. (انيل گهبرائجي اُٿي اُو ، هن سان گڏ آشا ۽ امران به اُٿي اُنا بيهن. انيل ڪالر ڏ سط جي ڪوشهن ڪندي بو کايل آواز ۾)

د ر اصل اسان مان آخدي بار هن سان کڏ ڪير عو. (اورو ترسي ڪري) جدّ من تسوهان هسن كسى ويلدى وتست ذ أو ، او دّى مهل انداون تاليم

۔ (۔و چیددی جلتت ہور م) لگر یکر سادا 7 یا ہو ال 8 بھا

_ توهان سيمځي هن ڪمري ۾ ڪڏهن کان گڏ آهيمو لڳم ڀڳم؟ راجيس

_ لك. إكم سادي ستين كان بوطي البن بجي. سلنده

۔ چا سیبئی ? (انیل اِنڪاري بار ۾ ڪلڏ او ڏيندي) بإجيس

_ آشا لكم يكم يو أي المن بحتى آلي. إلكان بوء صا ۽ كال آيا . , let i

ـ جا هو بتي جا کڏو کڏ آيا ها ا واجيعي

_ نر ، ڪيل حي اچك كان ٢-٣ منتن بعد جدا أئي هئي. انعا

_ (ڪيم اٽڪيل آواز ۾) ڇا مطلب آهي اِنهن ڳالهين حو. مان تہ ليڳم ڀڳم سوا آلو ڪ نوين اجي آيس، الهيء حو مطلب اِعو ڪونهي تہ خون مان ڪبو آعي.

> ـ تون بدائبلدي تر تون انهيء و جر ڪئي هئيني؟ داحمه ،

ـ سگريت و أيات ويو هوس . آلوڪ

> ـ ڪڏهن ويو هئي ج , mesly

_ الين تحصي. آلو ڪ

ام ان

Lái

ـ ايعرې دير واحبص

- (ڪاج ناراض آواز ۾) تو ن سمجيين ڇو ڪونہ او ته ووسم خوال عشف ڪري د کان بند هئا. هندي ڪاني پرې و چاو بهو.

راجيش - توهان ينهلجي ڳاله, حي جيڪر شاهدي ڏيئي سکور الا ?

- واحد نان سيلس ٽاڪنگ يو آر (پوء شرملدو ۽ چلتت) ساري. حبا

- (تمام أهمتي ۽ ديهل آواز ۾) هاڻي جا ايددو انهل ? Lář

(انهل ڪويه جواب نہ ڏيندي چپ او رعي) جها ڪري رڙ رڙائبندي حبا

- هي اڳواڻ ! ڪهڙي مصيدت ۾ قاسي وياسون .

۔ (أهستني أواز پر) هـي سب هـن حي ڪرې اور أهي (يو ۽ ر ري أهستي ,45. ڪاوڙيل سوري عو ڪر ڪاي حو.

(سيلي ڄ^{يل} جي گهبراهت و ڌي ٿي رڇي، هر وري هڪٻئي جي شڪل ير ڏسڪ ٿا لڳن.)

(جلديءَ مان) اڙي ها، ڇا آهي جو ڪاريڊور ۾ انڌيرو هنُك ڪري مان

ڪري پيو هـوس، منهنجو پير هڙئي تي ٿورو ڦاٽي پيمو هو. (وري بيري جي شڪل جي طرف ڏسي روڪيل آواز ۾) ڇا ۱۱ امبر بند آهي.

داجيس

بيرا

راجيش

١جيس

سنجيم

واجيص

واجيس

واجيش

۔ ٺيڪ آهي. ^ڌر وڃ (بيرو وڃي ٿو)

شڪر ڀڳواڻ جو ، هو خو ن ڏسي اندر نہ و يو . (ٿو رو رڪندي واري واري سڀلي جي شڪل جي جالهج ٿو ڪري ۽ پوء چو ط شروع ٿو ڪري) مان توهان سيدي كي هي إذائك أو چاهيان ته مان شام ٧ كان ٩ بحي تائين دائيننگ هال ۾ هوس. 9 بجي کان 9/30 بجي تائين پنهنجي ڪمري ۾ استنت مديجر سان ڳالهيون پئي ڪيم.

9/40 بجي مون وهي ڪري اجيت جو ڪمرو کوليو تہ لاش ڏسي ڪري آسانيءَ سان الدار لڳائي ٿو سگهجي تر خون لڳر ڀڳر 8 کان 9 جي وچ- م ٿيو آهـي. انـهيءَ ڪري منهنجي پـوزيشن پـوليس جي ساءهون بلڪل صاف رهندي.

ـ پو ـــ پو پو ليس

(هنجي ڳاله, ڏانهن ڌيان نر ڏيندي) ها، تر هس آشا، تنهنجي بيان جي موجب تو اجيت کي هو ال کان باهر ويندي ڏ او. نه نه نه (وړي آواز تي ضابطو رکبي) ها

وري سو چــي وٺ تہ ڇا تو هلمکي ويندو ڏٺو هو (آشا ڪڄ بہ نہ ڳالهائيند ي سويڪار جي ڀاونا سان ڪنڌ جهڪائي ٿي.) لاش جي ڀرسان کــڏ ٿـيل رت ٻڏائي ٿو خون 8 کان 9 جي وچير ٿيو آهي. دريءَ کان ڪو بہ رستو ڪو نهي. پلنگ کسان ڪڇ پري رت سان رنگيل

چاڪون پيو آهي. پاسي ۾ رکيل اسٽول اُلٽيو پيو آهي. باتي سڄو سامان پٺهنجي جڳه، تي پيو آهي. اِنهيءَ ڪري پاڪ سڀٺي کي اهو ٽَ سڃو آهي تہ

- واحيه حي هان كادريل ۲۰ ملتن كان رأي مان إهائي كاله چئى رهيو آهران تر اسان جي سائي جـو خون ئي ريو آهي (كلهور آواز ۾) توطان چا سمحهي رهيا هئا تــ كا فلم جـي كهائي پذائي رهيو آهيان. اسان كـي پاك ۾ ڄائك كهر حي تــ خونـي كهر آهـي. (پوء و يهلدي) اجان تائين چو يهلي آهين س آشا ۽ مس جياجي ?
- (آشا ۽ جيا هـلندڙ منجلي اوزار وادکر بيتعد ئهرايل حالت ۾ ودهي آمون ، هن لهڪن آشا وري آڻي آي.)
- راجيش _ ڪاريڊرر ۾ انديرو آهي. تـوطان سي هڪ هڪ وڃي لاش ڏ سي اچو.

 (سيني کي جيف ناتـگ چڪ پاتو آهي. يوء ڪيم همت ڪري امران ائي
 آمو بهي ۽ آلـوڪ کــي ڪيم چــو ٺ جو اُبڪرم ڪري اُمو د لهڪن
 ڪلهن جي آهـت ٻــڏي ڪري چپ اُسي آمـو وڃي، سينگي دروازي جي
 طرف ڏسٺ آنا لئي. ۽ يوء بهري جو اُهر ٺن، هو اُچي ڪري چپ جاب
 ڪو ت کلف لگي آمـو. آنو ڪ همت گــڏ ڪري کدکهار ڪري کيامو ماب
 ڪندي بهري کي.
 - آلوڪ ۔ بذ ، هو ٢١ لمحر ولور صاحب (ڳالهہ کي پو رو حقبي نٿو حقهي) (صوف چپ ڏڪي ڪوي بيهي ٿا رهن)
- بيوا ـ هن ۱۱ نيټو واري صاحب کي، يون سند س ڪوري ۾ ويلدي ڏ اُو هو مئهن وقت مان توهان کي چانه، ڏيئي واپس و جي وهيو هوس. شايـد بلهلجي ڪموي ۾ ئي آهي. (آلوڪ جي طوف سوالي نظراني ۾) هلکي ۔ڏڪرايان۔
 - آلو ڪــ نہ نہ
 - راحبه نر تون وج أسين پاليهي سددائبنداسون -
 - بہرا ۔ يېس سر (ڪو*پ کتابي* و چيٺو)
- (سيبئي هڪ ٻئي سان نطرو ن نقا ما ئين ۽ همت ئـڏ ڪرڪ حــو ناٽڪ. يڪايڪ وري پبرڻ جي علث حــو آواز ويچهو اچي او ــ بهري حــو وري اندر اچيڪ)
- ىبرا ــ سرى هـن ۱۱ نهبر حـي سامهرى، دروازې چې پرسان كاريدور برخون حا جلدا

ماري ۽ ڏيو هـ و ۽ ڪپ بر اتيدُي پيو هيو. جـ و بلڪل پنهنجي شڪاري ڪپ جهڙو آهي. انهيءَ جو مطلب صاف آهي تہ اسان مان ئي ڪنهن هنکي ماريو آهي (تمام ڏيمي آواز ۾) ورار ، ڪنهن باهرين ماڻهو ۽ کي هن سان ڪهڙي

اشي رخمهم عندي آرو بر، روس سنهن بسرين سند دشمدي آي سکهي آي . لهڪڻ له ڪ ن هو ته باهر و يل

انيل

اعران

ڪمل

واجيش

آلب ڪ

ولجيش

راجيش

عا، هو در باعر ويو هو. (آڪ ڳهندي) آشا کيس ڏ ٺو هو باهر ويندي.

عَمْر توهانجي زبان جي گهبراهنت ۽ دانـوا دول حالت ڪڇ ٻيو ئي چئي رعـي آهـي آهـي آهـي (الـورو ترسي ڪري) ڪٿي ائين تـ ڪونهي (ڳاله. کي ارت پورٹ يانگ ۾ اڏورو ڇڏي او ڏي. جنهن ڪري ڪمل جي بوکلاهت وڏيڪ وڏي ئي وڃي.)

تو ن چـرچو ته ڪونه ڪري رهيو آهين ? (چوندي هو راجيش جي شڪل ۾ اکيون کوڙي (ڳوڙها ٿو ڇڏي) (انهيء ئي حالت ۾) ڪورا نمبر ٢١ بري ڪونهي، تــون رهي خـود ڇو اهو ڏسين .

(آلوڪ ألط جر اپڪرم ڪري آو ليڪن وري ويفي ڪري آشا ۽ جيا جي طرف ڏسي ڪري، جيڪي گهبرايال حالت ۾ وينيون آهن. هنجي گهبرايات و ڏي ٿي و جي .

ما، ته مستر سنجيه ته و دين كري هڪ نظر ڏسي ايندين ? تون الأي كنهن کي کد و أهي دي و ج ، مگر سينني جو هڪه ۾ ڏڏ و چط نهڪ كو نهين. ڳاله، قبلجي سنهي آهي. ڇاڪاط ته پوليس کي اطلاع ڏيط کان پهرين اسان کي اعد ڄاڻك غروري آهي ته اسان مان كير آهي جنهن پنهنجي ئي ساڻيءَ جو خون كيو آهي .

(جيئن تہ هو ش ۾ اچي ڪري) ق تعل

 (زور سان آشا کسی بةالیندی) نام غملت گاله، توهان المین چئی نشا سکهو، خوبصورتی من بر لبلدی آهی جهکادهن توهان لاسی نشا سکهو ته اهو توهالمجی اکین جو لاوه، آهی .

_ بوء تــ و دَيك إهوئي سنو البلدو مستــ و كمل أ توهان پلهلچى عيلك حى نمر بدلي چديو.

نمبر بدلي چديو. ـ عالجي چا ددليندو. هن کان ٿلها ڪانبج اينجاد بہ ڪوم ٿبا آهن.

_ (أهستي أهستي) كسباني إلى

۔ ہر مان لؤائی نے کوبور (وری أدورو چدتن) خدر كونهي تد, اجيت عو

= نوسي وبي ← =ردود روزن ۱۰۰۰ با ۱۰۰۰ و ۱۰۰۰ با ۱۰۰۰ د. ڪونہ آيــو .

۔ (چانه. حو د ڪ حلدي ڳهي ڪوئ) ها، هاڻي تہ گهڻي وات ٿي ويئي آهي پهر بن تہ ڪڏهن بہ

(اچانڪ دروازي کان راجيش جو اچڪ)

اديت عالمي كڏهن بم كون ايلدو . هلنجو خون آي وياو آهي. هادو لا علامي كلمي كمري بر ببو آهي - جلهدكي عال هيلئر ليي لاسي لهيي وهنو آههان . (راحيش جي ڳالهم بسلاي آها حسي هت عالى كوب غاليجي تي كري او وي . كمري بر موجود هدر هك ماڻاهو اچرج بر پئجي آدو وي امران جي چانهم جو به كه هلاي ملهن بر لي رهنجي آو و جي - هر هك ماڻهو اجرايل وانگر راجيس ڏائهن نهاري رهيو آهي، جيڪو هر هك ماڻهو جي چهري بر نميو رادو تهز نظر سان نهاري رهيو آهي، جيڪا هن بر كري آولهي رهيو آهي - پهطي هن بر كري آولهي رهيو آهي - پهطي دير تائين سائي حالت رهيئي عث ته مر عك آولهي حيد الله وي كوبي دير تائين سائي حالت رهيئي عث ته مر عك ماڻهو كانهو كيد، جو طبح ي كوبين المطاني ماڻهو عالم وي المي المان المان دي المي المان دي المي المان دي المي المان دي دي كين المطاني ماڻهو كيد، جو عدي كهروايل آوار)

سنتدیر - مگر مگرمگر

آلو ڪ

سلحيم

آشا

ڪم\.

امران

عبا

راحبش

واحمص

- آوري دير پهرين مان سو چهود آي ته. ڏمان ته. اجمت ڇا ڪري رهمو آدي همو آدي همو آدي همو آدي همو آدي همو آدي همو کي ملائي پهر درواړو مفهلتجي هت رکت مان ٿي کالي پهر ته، مان اهمو ڏسي حيران آسي ويس ته، مايمون اجهت جدو ٿون پخي پخي آهي. هلکي ڪفهن سمههل عالت ۾ ٽي ڪب حدو رار ڪري

- ع ۲۳ نمبر وارو صاحب ؟ ۔ ييس سر, هو پلهنجي ڪمري ۾ آهي۔ ڪمل

بيرا

ڪمل

انيل

آلو ڪ

آشا

آلوڪ

ڪھل

سنچيم

انيل

اعران

ڪمل ر

ـ نيڪ آهي ـ نون وڃ .

(بمري جو وهط)

- (ڪمل کي) مون سمجهو ٿي تہ تون هنکي سڏ ڪندين (اورو ترسي

ڪري) سڄو هـود آف ڪري ٿو ڇـڏي اچي ڪري. خبر ناهي تر هـن

ېدي آتما کي تون گڏ و ٺي ڇو آئين هن غيبي ٽور ۾.

۔ جناب تو هان غلط قهميء جا شڪار آهيو. (پـوء انيل جو نالو و ٺي) راجيس

جهڙا عجيب ماڻهو گهت ئي هوندا آهن.

- (ٿور و چڙي ڪري) نہ ڄاڻان تہ توهان هنجي تعريف جي پل ڇو ٺاهيندا

آهيو. بور ڪٿي جو.

(جيا سيني کي چانه، أاهي أي ڏي. چانه، پيئط وتت وري ڪجه، دير

جي لاءِ شانتي ٿي ٿئي)

- هو سي يدي پرشنسا جي قابل آهدي - هنچي قابلهتن جي ڄاڪ توهادکي نہ آھـي.

- (ڪڙي آواز ۾) هـا ڀائـي اسين تـ جاعل آهيون - تـون آهين ترڪال درشي پارکو.

ـ توهان عا^طهو وړي وړي ڇو اهڙي ڳالھ. هلايو ٿا ـ

۔ (الوري دير چپ رهڪ کانپوء) ہي بات چيت بہ ڇو ڪريون، اسين حتي ڪو هريا ۽ موهن جو دڙو جي سييتا تي ويچار ڪرك ته آيا ڪونه آهيون.

(۽ وري خاموشي ڇانٽجي ٿي وڃي. جنهن کي امران ٽوڙي ٿو)

_ گهت ۾ گهت توهان سڀ آشا جي خوبصورتيء جي ساراه, تہ ڪري سکبو اا.

۔ (آهستي سي) کيس خوبصورتي هجي چاهي نہ هجي .

۔ پنهنچي روم ۾ هـن ڳاڻه. تي وينچار ڪرې رهيو هوندو تہ هيتريءَ أــڌ ۾ هن شهر حي منگبطن ۽ مڇرن جي پاچڻ شڪتي ڪهڻن لبڪ رهندي آهي ?

۔ ۽ احبت ? آاو ڪ

حبا

آشا

- ۔ خدر کو نہی تہ شام کان و لی کٹی ہلیو و یو آھی ? اجان تائین واپس کو ا، سلندد آيو آهي. هبڙي خراك مو سم ۾ ڪٿي هلي و يو آهي ۽ ڪيئن موٽلدو ?
- ۔ ها موسم تہ و ڏيڪ خواب ٿي رهي آهي. آشا ۔ گهت ۾ گهت چٽي ڪري وڃسط گهر هــي تــ، ڪٿي وڃـي وهمو آهي ۽ ڪمل
- ڪڏهين مو تندو. ۔ ڪٿي ائين تہ ڪونهي تہ پلهلھي ڪوري ۾ لي نلد جي لولي کالي سوي آلو ڪ
- رهيو هجي.
- نرم آشا، كيس شام جو تيار ئى باهر ويلدي وقت ذائـو هو. أن كانبوء هلجو ڪمل ڪمرو بلد آهي. ۽ لائبت بہ ڪونہ بري.
- ـ واپس اچي ها ته کهت ۾ کهت آتشدان ته ضرور باري ها، ورن هيڏيءَ أـذ سلجم
- ۾ آتشدان جي پاسي ۾ و هلدي بہ ر ب ڄمي رهيو آهي. (دروادي تي لك لك (ناك) كلدي آراليء تي آسي باس كلي بيري جو اندر اچڪ)
 - ـ واهـ، هيلئر مزو آيو، هيترېء لذ ۾ چانه. امرت حو ڪم ڪلدي آهي. آار ڪ
 - ۔ (بيري کي مخاطب ٿي ڪري) ۲۱ نمبر وارو صاحب ڪمري ۾ آھي ? ڪمل
 - سائين مون ڏ او ڪونهي ڪمرو بلد آهي ۽ لائيت بر بند آهي. بيرا _ تو ڪٿي ويندي ڏاو هو? سلجير
 - آشا - تلهنتو جا مطلب أهي ته مان ڪوڙ ڳالهائي رهي آهيان.
- ۔ ها سائين، هو شام جو پٺهلنجي ڪوري کي لاڪ ڪري رهمو هو ، شايد ڪٿي ىدي و يمي رهيو هو. اين کانپوء مون هن کبي ڏ او ڪو اپهي .
- (ملهن ڏيڙ و ڪلدي) هو ڪٿي ويـو آهي تڏهن تہ سندس ڳاڻڪ حـو آواز ڪ: اچي رهيو آهي. ورن هو آا ب کانسواء ڇا رهي سکههاو .

ها، جيڪا آهــي هاك ته أهائي پيئطي يوندي. (پوء ألي كري يلنگ

جـي پاسي و هي بيل و ڄائي ٿي. ٿوري دير لاءِ سناٽو ٿـي ٿو و هي. آشا پنهنجي جڳه, واپس اچي ٿي وهي. امران اُٽي ڪري آتشدان جي پاسي ۾ ويهي ڪاٺيون سهي ڪر ڪ ٿـو ڏڳي. سناٽـي ۾ ڪاٺين جي برط جو آواز اچي رهيو آهي. جنهن کي دروازي تي اڪ اڪ رڪارت ٿي وجهي.)

مي آء ڪم اِن سو ? آشا ييس. (هڪڙو بيرو ڪمري ۾ داخل الدي ٿو.

(ڪڇ چو اڪ ڪر) آلوڪ اڃان تائين سگريت و ٺي ڪري نہ آيو آهي.

(آلو ڪ آتشدان جي پاسي رجي هٿ سيڪي ٿو، وري اُتان ڪاٺي کتلي

إ اهر كهطيئي زبر دست سردي (تالة) پيئي پوي ما لهو ته چا پر جانور بر رود تي ڏسك نٿو اچي. ڪاني پـري وڃك كانبوء سگريت ملي. خبر نـ, آهي ته ماظهون. ههڙيءَ ٿڌ کي ڪيئن سهن ٿا، (ٿوررو رڪي ڪري هنن

[44]

و ياكياط كندا رهندا يان كهرائيددا بر.

ييس سر (واپس هلي ٿو و چي) پوء ٿو رو سٺاٽو .

" ز ڪر همارا هم سي بهتر ٿا. ڪي انڪي محفل ۾ ٿا."

سگريت باري ڪري سڀلي ڄڻن جي طرف قري ٿو)

ار ، ڪڇ ڄهيو ڪو نر . هيٺن چئي او سگهجي

" شيطان كا نام ليا ۽ شيطان حاضر."

کي گهوري) راڪيم ڪٿي آهي ?

۔ هڪ ٽي پات.

(دروازي ۾ اندر ايندي)

- آي بر سگهي ٿو. (ڳاله, ڪٽي آ—ورو تيز آواز ۾) تو هان سڀ چاله, جي گي ۽ دوش تي

ا مران

ني جبلن جي چانه، واتيني مزيدار هوندي آهي. مونكي لرڳي أو شايد هيء برادي جي چانه. آهي.

ڪهل

جيا

آشا

بيرا

انيل

بيا

آشا

آلو ڪ

امران

آ او ڪ

ـ سهي وشير ! عو خود پدېلتجو پاك بر عك مهادور وشيم أعى -امران _ (خوشيء جو آواز ڪلدي) آ ـ عا ـ اموان ڀاڻيء بہ ڳالهابو ـ عالمي تہ عسي

L±7

- ثابت تي ويو ته راجيش اور _ سبت _ بورهي آنما، سييدُي هڪ بئي حور ا آهن. ـ يار مان ته هندي باتنچيت کان اينترو ته چؤندو آممان حو دل جاهيمدې آهي ستجبر
- ته کلو دبائی جدیان، محر _ (ڳاله پوري ڪلدي) ليڪن ڏرپوڪ آهيان . إندل
- (أورو تيز أواز بر) لوندى كيو و ليس مار خار أهين، بهاؤيء تان هيك سنچير
 - نهاريندي شڪل سنيد ئي ويئي عيئي .
- ـ (کلي ڪري) جا پهاڙيء حي عيم ٻوت عو ڇا? ڪمل
- . اوت اپناڙيءَ جي عيت ڪوڻه هو ۔ روپ وي جي ڪيدن ۾ غو جتي دپ اسل جي ڪري لنهنجي اولتي بند ئي ويئي علي. (آشا ۽ حيها جي کل جو مليل سرو)
- ـ (كلندى آشا ۽ جيا كي مخانك أي) توهان بئي شايد عدم در بوكن حدى اعران
- کلي ڪري رهيون آهيو. - الدو ، مستو لدر سان ملو . اوى تلهندى ته فاريست أنهسم جون مجدون دُسى سلحي کری سام، بکی نکتو، (۽ وری آشا ۽ حها هي منطاطب الي) ۽ توهان المهي جون ڪهڙيون ڳالهيمون ڪنتن حبو عو ٽل ۾ بــ الڳ الڳ ڪمري ۾

نقيون رهي سگهو ـ چور گهري ايندا .

- ١ چٿر سان) هــا لِــدُي كــدٌ رهنديون ٿــ. شايد ملي ڪوي چور هي مرمت ڪمل ڪري سگهن. (پوء هڪدم جبي دو ماهول ائي ٿو و چي)
 - ـ يار چانه بر ڪيم مزو ڪون آيو. عڪڙ و دفعو وري بيو دور لي وڃي. الهار
- خبر ند أهس چانه. ڪهڙي آهي هتي جي. ۽ برنستي بسلطي اي پوي، س حيا نٿو ڪري پيئڪ ھي۔
- عام مونكي ته ائين أـو لكبي تم يهاؤي عدّ تن جي جاله حو ته رڳو نالو ئي نالو آهي. (ملهن بكاريندي أعستي) تازي جالم عا عا .

ئي سگيار تر کاني جي اثر ڪري ٿڏ نه اڳندي هو ندي. (چر چي مان.)

خبر نہ آهـي ته هنکي هميمهم ڳائيندي رهط جي سلڪ (کبت) ڇو آهي.

ڇڏيـو اِنهن ڳالهين کـي، ڇا تـوهان بات چيت جي لاء ٻيو ڪو وشيم نقا

- (خراب منهن بطائيندي) مان اهڙن بور ماڻهن کي بلڪل پسند ڪونه ڪريان.

پنهنجو پاك كي ليمڪ چوندو آهي (منهن ڦڏو ڪندي) بور ڪيي جو. ها آهي ته بلڪل بور. ڪاله، مان هنجي ڪمري ويئي هئس ڪو ڪتاب

كهر ك تـ صاحب چوط لـ أو ته چا ركهو أهـي إنهن بور كتابن بر، إ-وء أن كانبوء هن مونكي سندس نئون آر أيكل بدايو ـ كدو مان صحت كي أيك

ـ شايد هو اسان كي چهرائك واسطي ئي اهڙيون بنا سر ۽ پير واريون ^{ڳالهي}ون

_ خبر در آهي ته ايدرو پڙهيل لـکيل هنگ جـي هوندي ١٠، هـو وقت جـي

واړو فاندو . واپس ڪمر**ي** اچي ڪري ايسپرو ^{کانځ}ي پيٽي .

انو سار ڳاله. يو له، جو سهي و شير ڇو ن^يو ڳو ^{له}ي و ^ٺي .

- آسمان وارو ڄاڻي، مان جڏهن شام جو ڊائينلگ، هال ۾ وڃي رهي هيس تڌ عن مون ڏ او ته، هو تيار ٿي کانو گلگنائيندو پنهنجي ڪمري مان نڪري رهيو

تون پنهنجي د ل جو غبار ڪڍي رهي آهين

(او چڌو سوالي نظريئي سان) راڄيش ڪٿي آهي ?

(اوري دير خاءوشي رهي ٿي.)

ـ. اوري دير پهرين ته انيل سان گڏ هو.

مو نامي بيهو ديون ڳالهيون سنيون ڪو نہ لڳن، انيل!

جيا

آشا

أمران

جيا

انيل

جيا

سنحير

آشا

ِڪمل

انيل 🔻

آشا

ڪمل

جيا

و طندا آهن.

كظي سگهو .

ڪندو آهي.

۔ مگر اجيت و يو ڪٿي آهي هھڙيءَ برف واريءَ ۾.

[cr]

هو، "سردي ۾ جب پيو ئي يارو، درم ڪو ت بن جائيگا. "

(وات کـي خراب جهڙ و ٺاهيندي) ءون کي بيسرا عاظمون بلڪل بہ ڪونہ

(مسڪرائيندي) ڪٿي ائين تہ ڪو نهي تہ هنجي لئت نہ ڏيٺ جي ڪري

أشا

سلحي

" قــــــــل جـــى رات '

ليري: هويش ڏيوناڻي

• اداڪار •

، آشا

۱. جيا

ح راجش

م، احدت

ر المحمد

۱. آلوڪ

نه او حد ۷. امدان

. list . A

و. ڪما

. ١٠. سه و (هو ٽال حو نو ڪر)

عو آل جو ڪمر و سمبر ۱۷ جتي آورست بدار آنيءَ خا ماڻهون ڏڏ آي ڪري گپ شپ ڪري رهيا آهن، ڪلد ۾ اِسرندر آلشدان حتي باء، ، آنهن جي سردي گهت ڪرڻ ۾ اسهرت آهي، سهائر آيهل تي ڪيم جانه، جا بدا؟ ؟ آني بات رکهون آهن .

۔ هــو لَل حو مثلمتجر چئي وهو هو تہ يوت مات لهت ير اچا هڪ عثمو لگلدو تهسين تائين هتي رهي وهي يور الطو يوندو.

 برهم ع برف کو ځا کان پهرين ،ون چځي چڏيو غو ته بېهرن دو ئي شهلا مان نکری پۀو (اور ر اکين پر کاوڙ در اعساس) ليکن عو در دوکر آغې نه احيت ، ان چي صلاح هئي ته نه ، سياځي څلاناسون هاځي پاکموو . [rr]

ذنيوام - (و چېر ڪٽيلدي اس بس! هـاڻي گهڻو ئي ٿيو. علهنجون اکيون اڳي به کليل عيون تر هاڻي به کليل آهن. سمجهيون جيئن ?

ڏنيوام ـ ڪيئن وري ڪيئن ۽ ڇا ليندو آهي ?

بلوج

۔ (چکيء طرح هيڏانهن هو ڏانهن نهاري ۽ اکين تي هسته رکي اکيون ٿاڙي! د ئبدي ۔ ممي ۔ سِيما سڀ ڏ سو " عيدُن . "

•

(سيمئي زور سان کدلن الا ۽ پر دو ڪري او)

نهرام ۔ توکي ڪهڙي بررڙ ? ڪا لکبل بڙ هيل نهلکر وٺٺ نمر و ري آهي ؟ لموچ ۔ بلڪل ضروري آهي۔ لهڪن آنهيءَ ۾ بہ فرق آهي اح جي سمانتا جي زماني ۾ چو ڪرڻ ۽ ڇوڪرين ۾ ڪوبہ فرق آهرو ناهي ، سيمئي هڪتمتوڙا حقيقي حق ۽ اڏڪار ماڻك لائسق آهـن. سيما حـو پـتا صاحب وري س

حَمَيْتَي حَقَ ؟ (دَ حَارَ عَادِكَ دُنْـقَ (اَعْـنِ ، سَيْعِهُ عَـَّا وَ بِدَنَّ عَصَدَّ و تَعَ أَهُر لَا يَبِ دُيْنِي (هَٰذِهِ هُو لَيْكُنَ _ (لَا لَجِي الْمَاهِنِ مَانِ) لَيْكِن لِفَكِّنِ و رَيْ عِنَا ؟

(ايترې ۾ سبما جو آتي اچڪ)

سيما ـــ (ڪرشا ديويءَ کي پيوې پوندې) آبي. بيري ابي بوان ڪرشالديري ــ (سيما کي کلي لڳائيندي) جت يت، ڀڳوان شل ڀاڳ ـ پار ڪريئي .

ڪرشلادپوي۔ (سبما کي کلي لڳائيددي) چت بت، ڀڳوان شل ڀاڙ۔، ڀاو ڪريئي. سما ۔ (ڏنبرام) باباء پهري ٿي يوان ، آسيس ڪريو

سمها ـ (ڏنبرام) يايا۔ پهري اي پوان ، آسيس ڪريو ملوج ـ ـ (بلهي ڏانهن إشار و ڪلدي)۔ إنهيءَ کي چڏمو آهي۔ مان مريادا، سمحه، ع

ج - (بلوي ڏائهن إشار و ڪلدي)- إنهيءَ کي چڏمو آهي۔ مان مرياداءِ سمحه، ۽ شلاس نہ تہ اچڪله، جـون جو ڪريون ڀـٿ ائبن ڪن . سب اصلي خالدان ۽ بهتر تعليم حو اثر آهي.

- مطلب ?

ت نیرام

ماوح

3 نيرام

ہاو ج

اهوئي ته پئسا و لي حدكا تو هين پوک پوکهو ها. يا تو هان سان كڏ اسهن ير تاخون ها. يونکي و في ڏيو ها
 حوه هردم پهو هندې حكم چي بيجاوري آلحجي ها. انهيء مدې خارج ريتهن رحن ۽ روايتن تب إنسان كي مايا روپي اگهان جـي او نده بر اچلا يو آهـي .
 جلهن لاء و تت آهر سجاڳ كي درك ضووري آهـي .
 الهن هو ندې بر کلي اکوون يوريون. آخر ته

ڪوشنا ديوي-اڃان ڪيو لکن جي اللهي، ڪيتريون مٺڌون ڪيون مالو، تہ مٺوج پيءَ،
اسانجي ڳو ك جي مکيءَ جي ڌيء کئي و ٺو. جهڙو سمج، چند جو اُڪڙو،
پر تـو هانـکي گهر جـي مايا، بس پئسو هي پئسو، اڙي گروءَ جي ديا سان
هتي ڪهڙي ڪمي آهي. سائين سڀ ڪڇ ڏنو آهي، اسانکي تہ "ڪط
جي ضرورت آهي، نہ مط جي."

ق نيرام - اڙ ي - ت-و ڳهيليءَ کي ڪهڙ ي خبر ? اڄ دنيا ۾ ڪنهن کي ڪنهن جي ضرورت آهي، و تين ٿي و قلندي پئسي بنا، ڪير ڪنهن کي پڇي ٿو ؟ ڪرشنا ديوي - تڏهن پي ماڻهن کي چڪ هنيو ته بيلي ٻول ڪيو. انگ ٻڌايو. هاڻي ته آئيان آنگ جا رنگ ڏ او نه ? ماڻهون پيت کائين يا تو هان جهڙ ن مو زين جي اڳهان لکن جي ڀيٽا رکن

(ايتري ۾ مدوج جو اُتي اچڪ)

منوج - مسين، مسين - سنج چيو الله على مون باط اها سوچي سمجهي "همت سندي حرفت " كيلاط لاء ، سيما جي بينا صاحب كي زور يريو هو . جنهن جي سدي سدي سنج ثابت ثيط تي، د ندي جي هينئر نظرن ۾ اسين هيءُ " ضربي سک" ئي سهي ماڻيط لاء مجبور ٿيا آهيون .

ڌنيرام - ڇا چئير ?

مدوج - جـو سنج هو ، سو چيم تر سهي، تو هانجو پلا ، اصل ترين کي تيل ئي نر اڳائك پيا ڏيو ، تر ڇا ڪجي ، بي طرف وري ، تو هان جي فرزند جي پيار جي پت ڪيئن رهجي اچي ها ؟

ڌ نيرام ۔ اڙي نالائق ـ پئسي بـنا ڪا پت ٿيلدي آهي ڇا ? تنبن کانسواء ، ٻيو مون و ري هيءَ ڪنهن لاءِ پي مايا ميڙ ي ?

مذوج ۔ دئــدِي ۔ هرو ڀــرو مان بــ، نا سمجه، ناعيان، سمجهان ٿو انهيءَ ــاوي ڏن پدار ٿ جو مان وارث آهيان، ليڪن ٻين جي د ل دکائي، صوف ر ڳو اکين جي بک مٽائڪ مان ڪهڙو فائدو ?? تو عان جيڙا پٽن وارا، اُنهن جي تعليم تي خرچ ڪن ٿا تہ ڇا ڏيئرن جا مائت ڪونه ٿا ڪن ، ڇا، 'نهن جي يَڙ علي ليمائي ايد يو ڪيشن مفت ٿي آئي ? مهراج سوامي۔ عربي برهماء ڏاو ، سيٺ صاحب، انـهيءَ کــي جِمُدي آهي، خانداني لهاتت . سب ڪنج هو لد ي بہ ڪج نافين.

ڏنبرام ۔ نبڪ آندي، مهراج سواءي، اسانتحو تو هانجي چو ك تې پروسو آندي. ملوج مر انهيءَ تي الل آندي. كيابو مهورت.

(سب أقبر ثاء آواز)

ولهرام _ سبت صاعب - بيو نه ته هڪ گلاس "دال بهار" شربت حو ئي گرهٿ ڪهو عا. ته دل خوش لايي ها

ڏنهرام _ ـ ڪائي ڳاڻه, ناهي, هاڻمي سائين يڪو چائه باظي ۽ دل بهار شربت کــڏجي پيئنداسين ڪهڻن ?

و لبرام _ جهڪا توهان صاحبن جي اِڃا .

(پبدېء تان لهن ٿا۔ آواز)

ــ سين دد لچك جو سلميت ـــ

(سين پلندون)

(سيت ڏنيوام جي گهر جي اَ ڳنڌ حو نظارو ــ صبح وقت)

ڏنيوام ـــــ (هنٽه ۾ ڏنل ڏاچي جي پيتي کو لبندي) آؤې۔ آڙې - مان لٽجي ويس . ڦرجي ويس، وڏو ناحق لنبي وينو. آۋې مدوج ماءُ ــ ڏس تــ، مهي. لکن يدران ڪک ملها آهن.

د نبوام - أزّي منوح ماء - ياف انتجى وياسين، منهنجو ته هديو او قائي، هاء ...

ڪوشلاديوي۔ ڇا چيز - هلهو او قاني، آڙي مٿا ڪرمون، تون بہ اچان سمبيو پهو آهدن جا اُن په آهن جا آهن

ڏلدرام - اؤي- داڪٽر، وري اچي جا ڪندو ? بيطي خواري ـ س امد پيشيءَ ۾ ڏر ٿي ريئي .

- و المرام ۔ (ذاہر ام سان علق مدا نيلدي) على بديو قت نوندن ڪري، آئي وائي جي بي جي بر سمڪ ڪائر آئي يوي، اڳي ڪوڏ ها، سيك ساهب لاء ڪيم نائنتو پاڻي، شربت و اور ٢ تر کڻي اچ .
 - د نوراه نه نه کائي تڪلهنی نه ڪيو. مان عيلتر ئي کهران ڪاني پي پيو اچان. (اوروورکي) عات چنهو ، تو عان عتي ندي ريد ي کولي آهي .
 - و ابرام مرت يدُي نلد ڙو ڪاروبار شروع ڪيو النُون. پر ماتما جي ديا سان ٻين هلڌ سنو ڪم پيو هلي، عتي بسر مرضي آسي ته مان باط هلي آيس. جو سمجهيم " ڏ ٿ نه ڏ تاي ۔ نه ته و ڪٺ کالي ،
 - ذاعرام ـ تدر جدُدوه سيما ، تسوهان جسي نيائلي آهي، جدون لاء مهراج سوامي ڳالهر حديد مندن العي،
 - والمرام . . (المت جو والمدى السيك صاحب عيد در دو عان جي أي.
 - دَ نعبام _ يائي سو ند. ٿي، ليڪن تدويتان کي خبر عدُي گهر جي، تر پاڪ ڏوا انهيءَ معاملي ۾ مصاف ديل ماڻيون آهيون موندي تر وڏي وڏي آفر آهي.
 - المبرام حبي حبيب ماشب، مون يسط الأيمني، مهراج سوامي كي عوض كي آهي ته المان جسي و ڏن جي امول عدو جب اسين إول بلكل نه كندا آهيون، الهجي ماحول ۽ حالتن موجب اسين بندر بيتيء بر ايترو حج ڏيندامين، جو توهانچي دل بر جو ، انگ هو ندو ، سمجهجو اندان سوايو ني هوندو ، هيء ته املي، ماڻكن جا سودا آهن. هنن جو ڪو ملي، آيمندو آهي ڇا ?
 - ذنيرام (مهراج كو أو رام ذانهن الباري) مهراج سوامي، تو هالجو كهرّ و و يحيار آهي ? مهراج حواءي عري برهما، هوي برهما، سيك صاحب، تو هان جيان، هن جا بر وذا كم كار آندن. مو نكي پاك، اها يكي جاك، هني هن فرم بر ايند كي پئي آهي. تنهن كانسواء خود باك اچي اظر مان سجو حال كد يو الم.
 - وليوام _ سانين ڪئڙا وڏا ڪم آهن. ،-ڙيئي اڻيي سطيي کائي، زندگيء کي ملول در وريني اندگيء کي ملول در دريني اندگيء کي ملول

وليرام _ بلد پښېء ۾ جنڪو نياڻيءَ حو ڀاڳ، هوندو ، ليڪن اِها پڪ ڄاڻندو، تـ. جيڪو انگ ڏاهرام سيٺ جني خيال ۾ هوندو اِنگان پڪ نبي پڪ اِيغار ڏيپ عوندو .

خوشهرام – مهراج سوامي- ، ورن توهانکي، رستي تسي بدف اها ڳاله، ڪئي هئي، بسلا خااداني، سلي ستامي هئڙن سيلن کسي ڪا ډراه آهي، لبڪن توهان بساك ڏسو. هلن جيا ڪهڙا نرعمدا ۽ عحادا، اموله، ويعبار يعلي ڪ امول آهن اهڙر ڪو وراني هوندو.

مهرام سوامي - خئر - مون سيمت د نيرام کې، تلهندې چوځ تې، هتي اچځ لاء ڏس .تو د يکي، نون ڪري چڏيو آهي. هاڅ آيو، پلهندي جنمان همُځ جي ناتي، منهنجي چوځ کان پايم تر نر ويندو .

خوشيرام _ (خوشيء جي لتعطي م) أچا.

و ليرام

ههراچ سوامۍ۔ ناتې ترهان پنهلچې نهلنګر چې کاله، ڪئي، اَبهيءَ کې نہ مون هڪ ا، پيرو، ملوچ سان گڏ ڏ تو آهي، والا جي جوڙي سهندي.

(ايترې ۾ پريان ئي ڪار اچٿ جو آواز اچيةو ۽ سيٺ ڏييرام کي فرم حي سامهون ڪار مان لهلدي ڏسي)

، وراح سواءي۔ (ڊري کان ڏسلدي) هو ڏسو ، سيٺ ڏنبرام بر اچي و يو . (ڏنهرام کي ڏسلدي, و ليهرام ۽ خدوشهرام ، آھيان لاء اڻي ديهن ٿا. ليڪن

ايتري ۾ فرن جي گهنٽي جو وڄڪ، و ايرام سليمون علندي)

- هاد ... هاد ... ها ها كاكتي مان آمنداس . حي، چئو الخاز ك بهرين توهان نون كو هو جا الها الله ... الها . حكم كو ي جا . ها ، باتك كييو . كيا توهان نون كورت الذكل الذكر يون ، يلمج هزار كن كثرت الهان يائي كاء اس لكن حتي و رتسي اهي - ها . . جا جر . اي به نهر جيو . چكو - چگو . درانت مو كلجو ي ها ... ها ، توهان نشجلت رهو ، سرد و تي و يلد و . مان هيلئر ئي دلال كي چوان أو ..ها ها يك صحيد دو ، بس ـ بي مهرباني .

۔ (آیلمڈو ن رکی۔ آو ۽ سیٹ ڈنیوام ، مہراج سوامسی څو شمرام ڈانسین متفاطم آبند*ی*) - هــلو هــلو (زور سان) ڪير - مسٽر شهاڻي۔ ڇا چيئر ، سون جو ائه. ڪري پيو آهي، واهي چڱو ٿيو، ها ها سو دو پڪو ڪيو، ڏهين لکين کن جــو و ٺي ڇڏيـــو ها ها ، ڇا چئي ڊرافت جي جي درافت ارجنت ايئر سروس ۾ ڏياري مو ڪليان. ها ها ... فرور ، بس سود و پڪو ڪريو ، جي ها ، ٽيليفو ن رکان آو . (اينتري ۾ ڪوڏ ه جـل پان و غير ۴ ٽري ۾ کڻي، مهراج سواءي ۽ خوشهرام

جي اڳيان رکي ٿو ۽ ٻه منت بيهي اندر هلي و هِيَّو). (نمرتا مان) ها ته مهراج سوامي، ذرا جل پان ته کهره ها ڪيو. (وروي ٽيلفون جي گهنٽي و جي ٿي.)

مهراج سوامي - (ڀر ۾ ويٺل خو شيرام کي) ڀائي هيء تہ ڪا و ڏي و ٿ آهي. عتي قدراج عوامي جاء ناهي.

خو شيرام - سوامي، چهو مانو نه، ته ڪروڙن جو خانو د آهي. ليڪن ٻول جي الڪل برخلاف آهي. بند پيتيءَ ۾ لدکن جو مال ملدو. "گهر ڏسي گهوڙي ٻڌبي آهي." وخلاف آهي. بند پيتيءَ ۾ لدکن جو مال ملدو. "گهر ڏسي گهوڙي ٻڌبي آهي." مهراجسوامي - (وليرام ڏانهن مضاطب ٿيندي) سيٺ صاحب، تو هانجي نياڻيءَ جي مائٽي مهراجسوامي - (وليرام ڏانهن مضاطب ٿيندي) سيٺ ماحب، تو هانجي نياڻيءَ جي مائٽي

لاء سيك دني رام جي سپتر ماوج لاء خوشيرام كاله، كني، لبكن (هبكي) ليكن دني رام آهي أورو كنجوس پرورتيء جو ماظهون - اوهان كي انگ بدايو.

وليرام - مهراج سوامي، پرماتما سي ڪي ڏنهو آهي. عتي ڪا ڪمي ناغي، باقي، واقي اسانجي وڏن کان و أي اِهو امول آهي ته پانط ٻول ۽ ڏيڪ جو انگ ڪين بردائيندا آهيون.

مهراجسوامي - آڇا، هري برهما، پوء

و ليرام

و ليرام

و ليرام

" سين چو ٿون _ هلڪو سنگيت "

(ولبرام پنهندي متر خوشيرام جي سهبوک سان شهر جي وڏي بازار ۾ هڪ وڏي در مارو " ولهرام الند ڪمهلي " نالي جو مور د لرگائي مادون نموني بهدى كولي الله علي علي الله علي الله علي الله الله علي الله علي الله الله على الله

وليرام _ (کين ڏسندي هت جو ڙيندي) آچو - آچو ، مهراج سوامي ، نسڪار ، بلي ڪري آيا، (هيٺ گديلي تي اِشارو ڪندي) هان هت آس لڳابو .

خوشبرام ـ مهراي سوامي، نسوهان چي تر پـرې کان ئي حليمائي جال ۽ پر ير سمو ي بر انون و شواس رکندې، مستڪ تي چندن جو تلڪ ڏسنديئي هرڪو صحبي سچاځي او و چي .

مهراج سوامي - (خورشکراه نظر سان همڏاهن - هوڏائهن نهاريندي) پائي، قدر آ، قدر دانن کي ئي هوندو آهي

ولدرام - ازي - ڪوڏڪ درا

كوذ ك _ (قرّ تائي سان ادر ايلدې ، جي، سيك صاحب، حكم كمو.

ولبرام ــ اڙي ڏسي يا او? حست، مهراج حواميء لاء، جل پان تہ کتلي اچ.

كر ڏك ۔ (اندر ويلدي) اجهو، سبت صاحب منت بر آيو، هتي كا كمي آهي.

ولهرام ... (هنت جو ويمندي) مهراج سواءي، ڪهڙو حال جال آهي ملڪ جو ، ڪيم ته بد بدايو ، تو ههن ته ديهن پرديس و آن ڪندا ٿا وهو .

هواچ -وادی- سپ لـڍڪ ٺاڪ آهــی. پر اِو جي آههر واد سان، وڙ يئي سک آئند آهن. اح ڀاڻي څو شعوام آـــو هان جبي نياڻايءَ جي ڳاله، ڪئی تہ تو هان آئندي شاد يء ۾ ايتر و ڪڄ ڏيٺ وارا آههو جو

(ايتر ي ۾ نقلي آيايفاون جني گهلٽي و جني آني ، و لهوام و ۱۹۹۰ کالي ڪڻ تي وکلدۍ) - عسلو هدو سان) حير - عستر شهائي - چا چيئر ، سون جو اکه، ، کوی دیمو آهي. واهي چگو ايبو . ها ها سو دو پکو کيو . ڏهين لکين کن جبو و لې آيڏيبو ها ... ها ، ڇا چئي درانت ... جي جي درانت ارجنس ايئر سروس بر ڏياري مو ڪليان. ها ... ها ... فرور، بس سودو پڪو ڪريو، جي ما، ٽيليفون رکان او. (ايدري ۾ ڪوڏ ڪ جـل پان وغيرهُ تري ۾ کاي، مهراج سوامي ۽ خوشيرام عبي اڳيان رکي او ۽ به ملت بهبي اندر هلي و جهڙو).

(نمر تا مان) عا تہ مهراج سواءي ۽ ذرا جل پان تہ گهر هط ڪيو ، (ر ر ي أيلفون جي لبنتي رجي أي.)

۔ (ٽيٺينڌو ن جو ر سهور ڪڻ تي رکندي) هلو هلو هل اڙي ڀائي ڪير ، عر كلداس أعمن . عا عا كلكتي مان ايتدي بر تيليمنون ڪٽيجي و جيي آء ۽ واليوام انهيءَ مو د ۾ بار بار رڳو أيليةُو ن كسي كبمالهند و كلون هيك علي كندو رهي أو. إللي كنهن

ڏانهن بہ ڌيان ڪو اہ او ڏائي.) ١٠٤٠ - وابي - (بر بر و بذل خو شهرام كي) بائي هيء ته كا و د ي و ك آهي. هني ڏ نهرار جي جاء ناعي.

خو شيرار - سوامي، چيو مانو ني تر ڪروڙن جو خانون آهي. ليڪن ٻول جي بلڪل برخان آهي. بند بيتيء ۾ لکن جو مال ملدو. "گهر ڏسي کهوڙي ٻڌبي آهي. " ، براب والي - (وليرام ذَّانَبن مخاطب ثيندي) سيك صاحب، توهانجي نياطيء جي مائسي الع سيك ذني رام جي سپدر مارج الع خوشهرام كاله. كني، ليكن (هېكي)

ليڪن ڏاـي رام آهي اُ-ور و ڪنجوس پرورتيءَ جو ماظهون - اوهان ڪئ انگ بدایو. - عبراج سوامي، پرمانها سب ڪه ڏناو آهي. هتي ڪا ڪمي ناهي. باتي اسانجي وڏن کان و ئي اِهو امول آهي ته رابط ٻول ۽ ڏيي جو انگ ڪين بدائيددا أعيون.

مهراڄسوامي ـ آڇل غري برهما، پوء

والعوام

وليراء

و لهوام

وليرام

" سين چو اون _ هلڪو سلگهت "

(ولبرام بنهنتجي متر خرشهرام جي سهبوک سان شهر جي و ڏي بازاد ۾ هڪ و ڏي فرم طور " ولهرام الند ڪهيئي " نالي جو بور د لکائي ماندن نهوني پهدي کولي آو. هبت فرهن تي ٻه کدية و چايل آهي ۽ گول وهاڻا رکيل بي نظر اچي و هيا آهي . آلسان گڏ آورو بريا آهليشون حو هڪ سندر بين نظر اچي و هيا آهي . آلسان گڏ آورو بريا آهليشون حو هڪ سندر يانچو رکيل آهي. ۽ آلچي پنيان هيڪ کينتي لکبل آهي. ايترې ۾ خوشيرام سان گڏ مهرام ڪو ورام جو اچڪ)

وليوام ۔ (کين ڏسندي هٿ جو ڏيندي) آجو - آجو، عمراج سولمي، نصڪار، بلي ڪري آيا، (هيٺ کديلي تي اشارو ڪندي) هان هٽ آس لڳايو.

خوشمرام _ مهرام سواهي، تسوهان جي تر پـرې کان ئي حليمائي جال ۽ پر پو سمر ي بر الرمت و شواس رکلدڙي مستڪ تي چندن جو تلڪ ڏسنديئي هرڪو صحبي سڃاڻلي ٿو و جي .

مهواج سوامي . (خو شکواة نطر سان ۴هڏانهن ـ هوڏانهن نهاريند ي) پائي، قدر ة، قدر داس کي ئي هوندو آهي

وليرام - ازې - ڪوڏڪ ذرا

كوڏ ك _ (قر تائي سان اندر ايلدي ، دي، سيك ماهس، حكم كبو.

والموام ــ ا ڙي ڏسي ڇا او ? حست، مهراج سواميء اله، جل پان ته کاي اي.

كو ده - (الدر ويلدي) اجهو ، سبك صاحب منت مر أيو ، هتى كا كمى آعي.

دلغوام - (هنت جو توغلدي) مهراج سوامي، ڪهڙو د حال چال آهي ملڪ جو ، ڪيج ته بذابو ، تو هين ته ديهن پرديس ر آن ڪندا ٿا رعو .

مهراج --وامی- سڀ لـيڪ ٺاڪ آهــي. پر پو جي آشهر واد سان، مڙ يئي سک آئلد آهن. اح يائي څو شهرام تـــو هان حتي نياڻائ عجي ڳاله، ڪئي تہ تو هان اِنجي شاد يء ۾ اياتر و ڪنج ڏيٺ وارا آههو جو

(اينز ي ۾ نقلي آياينون جسي گهنٽي و جسي آسي، و ليوام وسيوو کٿاي ڪڻ ٽي رکندي) معداد هداد سسد (زور سان) كير مستر شهاغي يها چيئر، سون جو اكه، حيري ديدو آنهي، والد، چگر آيو، ها ها سو دو ديكو كيو، د هين لكين كن جدو و أي يمدّيدو ها ... و درافت ... جي ... جي درافت ارجلت ايئر مروس بر دياري ،و كليان، ها ها ... فرور، بس سود و ديكو كويو، جي ها ، تيليئون ركان او .

(ايتري بر كود ك جمل دان و غير لا تري بر كلي، مهراج سوامي ۽ خوشهرام ... اگهان ركي او ؛ ا، ملت ايهي الدر هلي و جيدو).

على الدر هلي و هيئو). و لهرام - (نمرتا مان) على ... ته مهراج سواءي ، ذرا جل پان ته کهر هط ڪيو . (و ر ي آيلمُون جي گهلٽي و جي ٿي.)

(أيله أو رحور رحور كن تي ركلدي) هلو هلو ها ا ا ا ي يائي كير ، عر المداس أعين . عا ها كلكتي مان ايتري بر أيله أو ن كتبي و عسي أو و و ليوام الهيء مو لا بر بار بار را و أيلي أو ن كسي المهالهند و كلون هيك علي كندر رهي أو . بأي كنهن أنهن بر ذيان كو ار أو ذئي .)

ههراج حوامي - (بر بر و بنل خو شيرام کدي) يائي ... هيء تر ڪا و ڏي و ڪ آهي. هتي د دوامي د نيرابر جي جاء ناهي.

ڌ نيرار جي جاء ناهي. خو شهرار ۔ سوامي، جو مانو لم، تہ ڪروڙن جو خانود آهي. ليڪن ٻول جي بلڪل برخان آهي. هند بيتيءَ ۾ لـكن جو مال ملددو. "گهر ڏسي گهوڙي ٻڌبي آهي."

، پرام اولي (وليرام ڏانين مخاطب ٿيندي) سيٺ صاحب، تو هانجي نيائيءَ جي مائٽي الع سيٺ ڏني رام جي سپتر ماوج اله خوشيرام ڳاله، ڪئي، ليڪن (همڪي) لوڪن ڏني رام آهي آور و ڪنجوس پرورتيءَ جو ماڻهون - اوهان ڪڇ انگ بڌايو .

وليرام - عبراج سوامي، پرمانما سب ڪيج ڏندو آهي. هتي ڪا ڪمي ناهي. باتـي اسانجي و ڏن کان و لي اِعو امول آهي ته رابط ٻول ۽ ڏييڪ جو انـگ ڪين ٻڌائيددا آهيون.

مهرام وامي ـ آجاء عري برهما، يوء

واجرام

و الموام

" سين چو ٿون _ هلڪو سلگيت "

(رامبرام بدهندي متر خرشهرام جي سهبوک سان شهر جي وڏي بازار ۾ هڪ وڏي ناوار ۾ هڪ وڏي ناوار ۾ هڪ وڏي نامبري مائدي خوميو ، اور د لکاندي مائدرن نموني پهيدي کولي آهي ۽ کول وهاڻا نموني پهيدي کولي آهي ۽ کول وهاڻا د کفيلا وچايل آهي ۽ کول وهاڻا د کفل نه نامبري نهيد وهي سندر دکمل پخ نفر آهي ۽ الچي پنبان هـڪ کهندي لڳل آهي. ايتري ۾ خوشيرام سان گڏ مهراج ڪور تو رام جو احث)

وليرام - (كين لا سلدې هت حوال بلدې) آچو - آچو ، بيراج سوامي ، نصاد ، بايد کويلي تي إشار كلدي) هان هت آس ليايو .

خوئيرام ۔ معراع دوامي، تسوهان جي تہ پدرې کان ئي حليمائي جال ۽ بر ۽و سمون ۾ انون و فراس رکلدڙي مستڪ تي چندن جو تلڪ ڏسلديٽي هرڪو صحتي حجالي او وجي .

مبول سوامي - (خوشتمواه نظر سان همڏالهن - هوڏائهن نهاديلدي) پائي، قدر 5. قدر دائن کي لي عوندو آهي

ولبراء - اڙي - ڪوڏڪ دوا

كوذك _ (المؤتائي سلى الدر اللدي ، هي، سيسك عاهب ، هيكم كبو.

وليوام ۔ اڳي ڏسي ڇا او ? هبت، مهراج سواميءَ لاء، جل پاڻ تہ کالحي اچ.

كونْك - (اندر ويلدي) اجهو، سيت صاهب منت م آيو، هشي كا كهي آهي.

وليوام - (عت جو (يملدي) مهراء سوامي، ڪيار د حال جال آهي ملڪ جو ، ڪيم تہ بدابو، تو عين تر ديش، پرديس ران ڪندا الا رعو .

يمبرلي سواهي سب فسيڪ فاڪ آغسيء بوريو جي آشهر واد سان، وڙيئي سک آنلد آهن. اح ينٽي خوشيوام تسو هان جني نياڻيءَ جي ڳالم ڪئي ته تو هان آنتھي شاديءَ پر لهتر و ڪم ڏيٺ ولا آغيو جو

(ايتري ۾ تنلي اُهاينون جسي کهلٽي و جسي اسي. ولموام و ۱۹۵۰ کتلي ڪن تي وکندي)

```
[ :: ]
```

والموام

my glin

بدوح

وادرام

و ^۱هواج

ما الما المان المواد المان على المان المان علم المان ا يهو بهمدُنه منصال آعي. عني حرفت سان نه علمو نه ر بو بهيماء كانسواء كن الماصل أر المددور

۔ اوابو ، حت عی، آئار حان ڪڏ دن بر کي، نہ نڪوالمو آهي . اهو کيان مون بہ ار د.ه. هڪري وڏيو آهي.

و تعريم جي، على تو عين جيڪڏ عن اِنهيءَ اِرادي تسي اٽيل رهندا تر ضرور پلهنجي

والموج ساال البدي ؛ امو ؟ - (وجران) ايور يا ? والموام

۔ دو ، حمام لهكي بلي كهر فريب ۽ قلدو آمِلدو ممجهن، لهكن سچائـيء ہاو م جي عن ڪاريم ۾ ستگرو پاڪ سهارو آيندو. _ وادر جي عمت بذائي آنگي. والفواح

ـ (واچ ۾ نائيم ڏسندي) ڪاني دير لي آهي، چگو، مان هلندس. ـ (ـ پيا كـي) آزي بـ ، كالهن كالهين بر، چانـ ، وغير ، كانـي بيدار ك بـ

باجي ويد. جادي ڪر. ـ چانه وغير ، تـ اسين بئي اِجبور، غيندُر ڪاليج جـي ڪمُنٽن مان بي بيا يد لِيهِ ﴿ اچرن ، باتي ،

ـ ناني، ڪڄ نـر. نڪليف ڪرڪ جي ڪـا غرررت ناهي، هيء گهر بـ. بمذوح يدولمجو ئي ئور آعي .

ـ إنهن عني سمجه ست، تر نمرور رعمدي ايلدي.

(مذوج حو الى كري درائينك روم مان باهر نكري و چك)

(بيا بر الن الا ـ (آواز) .

ولمرام _ هماڻي سمورئي ڪاڻهي . جو تلهنچي پتا حي گهرج يوري ڪري سکهان، ڪو وقت هو ته اسانچي بم ڪا پلهلچي هستي هئي, لهڪن، سهما جي مالا جو هن طرح اوچتو پر او ڪ پمڏار جڪ ڪري ۽ وري پلهلچي ڪاوو بار کي اورو ملهن له ڏيڪ ڪري، بونس جو اوو حال ٿي ويو. پو تون پت لاليج وس ٿي، الهڙو ڪم اصل ته ڪيج .

ملوج بدائر

و ليرام _ (كشتهندې) پست ميان پنهنجي (دُائي كو نه او كيان _ په مانها سائهاست آهي، مون پنهنجي پيت سيهمي چي شادېء پر كابر بول نه كئي. دّ لمس چيكى كنې د نو دون ۽ سيها چي ماغ اكين تي ركيو. ليكن اهر بر مالك كي مقطور نه هو، شاديء حسى بُكي د يايس سمها حر باغ ۽ ڀاهائي

ملوج _ (چپن تي هت رکي) يا ?

و لىوام _ _ (دک ېرې لهطي بر) أني نو كا وهاو كندې ، ديژى أچانك التنجك كورى سون درياه. لي ويا.

ڪئمبد ۾ هليمون ڪر ف لاء ويا تہ و ري واپس نہ مو آها

مارج - (أفستني آواز ۾) آه مون کسی تر سمام اِنهيء ڳالهر حتي لک ئي پوٺ ر ڏ لي آهي.

وليوام ــ مون ئي کيس منع ڪئي عــئي پــۍ اجــايــو اُڀٽار ڪري پنهلندي دل حا نه جو کو لچن. سيما هي ماءُ نہ اِنهيءَ چنتا ۾ چتا اظجي وئي ۽

> ملوح - (وچهر) ۽ رهجي وياء توهين، سيما ۽ تلهن سان کڏ مان پڪ ? ولورام - تون پڪ، ڪيکن پت ?

مهوم آ ۔ عنبئر نس سما حي ڪوي، مان نہ تو عابدو ايس نہ! مهو باني ڪوي 'فؤ ی ڪا تندويز سوچيو جو "ابانس نہ نہ ڀڄي ۽ نائگ نہ موي پوي"، مان هر ڳالم،

پر شامل راء آمان . د لغرام - ملهلتدي متر خــوشهرام ، جلهلتري واء ۽ سهاري سان، پلهلجر ڪارو بار سميٽي عتي آيو آهيان. تلهلچو بر الهن چو ط آهي.

مدوح … ،طل*ب ج*

- معوج أعي در سديج بديم عنجيب وينجارن جا مالهون آهن.
 - سهما ــ تر هيلئر ئي هل، دئدي لهر ئي هوندا.
 - منوج (ڪي سوچي) چڳون. هل.

ــ سين إدلجك جو سنكيت ــ

(سين ٽيون)

(أهوئي ساڳهو ساڌارڪ ڊرائينگ روم ۔ هڪ پاسي سوفا سيت، ٻئي پاسي عڪ ٽهبل تي عڪ ريڊيو رکيل ۽ ٻئي ڪرسيون پيل، ڀت تي گهڙيال ۽ شڪ رئڪ تي ڪتاب پيل آهن۔ وليرام سوفا تي ويٺل اخبار پڙهندي نظر اچي رهيو آهي. ايتري ۾ سيما ۽ سندس پنيان ماوج جو پرويس)

- سيما _ علو ڊ لبدر ڇا پيا ڪيو ?
- وليرام ــ بس پت, واند ڪائيء ۾ اخبار پڙ هي رهيو آهيان.
- سيما _ (پنيان إشارو ڪندي) دارجي هي سان ملو، هيءُ آهي منوج _ يعني مستر منوج ڪمار. جنبن بابت مون توهان سان ڪاله ڳاله ڪئي هئي.
 - وليبرام (ءاو ۾ کي ڏ سلدي) آج بت، ڪتڙ و حال آهي.
- الموج (پيرې پوندي) بس مڙيئي سٺو حال آهي، ۽ چال تر توهاندي ڪالا سيما (کلفدي) ٻڌائي آهي
- وليرابر پت مان، سيما جو دندي ضرور آهمان، ليكن هرويرو ايترو تنگ ويچارن جدو ناهيان، جو پنهنجي اولاد جي اصل ڳاله. نه مججي، هميشه، ساڳيو زمانو نه رفتار سان وک وڌائك گهرجي.
 - منوج برابر
- و ليوايم ۔ (سيما ڏانـهن اِشار و ڪندي) سـه پـه هـن جـي و ڌ يڪ تعليم پڙهڪ جو اراد و ڏسي، مون کيس انهيءَ لاء نه رو ڪيو. سوچي سمجهي، و شواس دکي مون کيس پڙهائي لاءَ هتي مو ڪليو، پر
 - منو ج (آجر ج مان) پر ، چا ۔.. ؟

۔ (جوش کی درو کلدی آهستی) معاب کیج مدوج ۔ مان الائدی جوش سيما جوش ۾ فلط سلط ڪڄ ڪي جـو ڪي ڳالهائي ويس. سنڇ ٻنڄ ۽ هيء دنيا دلدارن انسانن حي ويرې آهي. ته به پليج ئي آگريون هڪ جهڙيون ناهن

> _ واهي اهو ڪيئن! مارو ج سما

> > سبها

توں ، سوچیلدی عوضدیء تہ ملهلجو پتا ہے شاید، پوری ساری پونصی هوندي. اهڙن ويچارن جو هو لدو. ليڪن اٺين بلڪل نہ آهي. اح مر مان هيڪو کيس چوندي آعيان، انهيءَ تي پوري طرح غور ڪلدا آهن

> _ غور ڪلدا آهن، پوء مارو بر

(رچېر ڪتبندي) غور ڪندي چگي لنگي صلح بر ڏيندا آهن. مون کيس سيما ڪله, ئي هتي ايندي بنبلجي هن رشتي حي ڄاڪ ڏني آهي.

ـ (عجب مان) اڙي, واه, سيم! مدو ہ

حي، هـا ۽ سمج پمج کيس ڪوب۔ اعتراض نساهي. لڪن ايترو سو تدبيعي د لدی جی ناجائز فرمائش جو بذي، كمن بيحد انسوس لمو الن.

تو تن مون کي اڏايو ئي ناهي، تہ تنهلجو ڊندې ڪو هتي آيو آهي. ماوج

عا، هائي هميشه، لاء هتي رهندا. أنان اك. بوء لذي آيا آهن. سمها

ملوج

محميء جي سرڳواس بعد شير نهاهي کهس اتان جي دارن ۽ ديوارن مان ئي سيما نفرت ٿي پئي هئي.

۔ پر ڪارو بار ? مدرج

۔ حو ہے، سو حتی رهما آهدن تہ هتي ڪو نٿو ڪارو بار کولنجي، کيس، خوشيرام سبها الڪل، حين وحد ميان رهددي آهيان، انهن ني همت ايدائي، هتي اچي رهڪ ۾ واهر ڪئي آهي.

ەرنىمى تىر أنھين سان ملائي، متان أنھين سان ملبي كو رستو نكوى يوى. ملوج

ِ۔ باشڪ، لائسندي سنج پنج ڪو اعترار اعترار مائيند (Narrow mind) ناهي، سبها حدُن تلهلحو بدا صاحب آهي 2

ملوج _ والا _ إلا حا تر المدون و عند د باز من ركي آهي _ بوء بلا اكيلر كين د ل لكند ع .

سوما ـ سن پنې ، هيء ڏاڍي ننگري بيماري آهي.

سيما

م**د**و ج سیما

مذوج

منوج - ڪابر بيماري لاعلاج , ليندي آهي , بدع.

سيما ۔ تہ هاطي اِنهيء جو علاج ٿيٺ ئي گهر جي ۽ ڪيئن ?

ماوج _ عَا ڪجي ? ڪيترائي ڀيرا سوچي پڪ ڪئي الم له کلي دئدي کي سمورو داستان ٻڌايان. ليڪن سندس مايا روپي خزاني جو هردم ٻويف کلندو ڏسي منهنجي زبان تي تالو لڳي او وڃي.

سيما ــ جيڪڏهن اِلهيءَ تالي جي ڪنجي مان آهيان تر حڪم ڪر ، تر مان اچي الهي الهو مايا موه، ۽ الهو کو ليان . يعلي ڪ ، تربهلجي پتا صاحب جي الهن تان اهو مايا موه، ۽

۽ و ڏماڻهپي جو پر د و هٽايان . مذو ج ـ ـ نه نه ائين اصل نه ڪيج . ڪٿي هو تنهدجي بي عزتي نه ڪري وجهي، جا مون کان برداشت له ڪئي ويندي.

برداشت الم ڪئي ويندي تم يلا ڇا ڪجي ? آخر تم چپ چور ال پوندا. هن سنگدل سماج کي منهن ڏيغو پاواندو. مايا جي موزين کي، هن اي غير دس حر ڪتن کان باز آطاو پولدو.

منوب - برابر , بوء بر . سيما - بوء بر . اسين جي آلينده جا ابا اک نر پٽينداسين تر هي آخر هيءُ ٺلهر جا نيڪدار پنهنجي حڪم بجاو ري پيا ڪندا .

حڪم بجاوري، مطلب ؟ مطلب اهـوئي صاف آهـي تـر جنهن ماءُ پيءَ اسانيکي ڄڻيو نبايو آهي، اُنهيءَ جي ليڪ لصيحت تـي هلط اسانجو فرض آهي، ليڪن اهو ڪٿي جو عدل جي ليڪ لصيحت تـي هلط اسانجو فرض آهي، ليڪن اهو ڪالي جو عدل

۽ انصاف آهي جو هر غيرت جلله ڙ مسئلي کي اسين بزد ان جيان پري کان بهي ڏسندا رهون . يوء ته چئبو اسانجي هن تعليم پرائط کي حيف آهي بس ـ بس به يهر سيما ـ مان هينئر همت رکي ضرور بائدي جي شينهن بس ـ بس به يهرور کي شانت ڪندس، روز به روز سندس اهو نکمطو پاط جهڙي دو پي کنجگور کي شانت ڪندس، روز به روز سندس اهو نکمطو پاط جهڙي خالدان گهر جي ونڙي ۽ دولت ميڙ ط جي منصوبي جو اُبديه اُدي بدي منابق يو يادي منابق يو يادي منابق يون پي ويدون آهن .

وليوام _ توکی ته مفهندی سورتیء جي جاك آهي. راسه ڏيفهن انهن جفتان ۾ رياڪل آعيان، خدر ناهي، ڪڏهن مفهندي جلتائن جو انت ايفدو.

خو شهرام - (ڪنج لهرو سو جهددي) دان در رنگي سماج بر ، سڌي ۽ صلح پسدد ايماندار انسان جو جبشڻ متعال آهي، هتي جهڪڏهن اوري حوانت ۽ تنجويز سان نه هلمو ته سنج پنج پنيان رهنجي وجبو ۽ پوء عمر پر پڇتائلو پوندو .

و ليوام _ إهو يــ ك كيتن ?

ر درم خوشيرام _ اِهو كم ملهنجو آهي. توهين ركو، مان چوان، تيئن كلدا اججو.

ولهوام _ عيل تنائين تسم منان تفهلتجي چنوٹ تي پئي علمو آههان ، باتي هاڻي باهو ويلدس چا ?

هو شهرام ۔ جـگو ر تت اچٹ تسـي، إلـهيء تــي حو ڳو غــو ر ڪبو . ههلٽر تہ علان ٿو . ڪو ڏو رام و ت ڪ۾ ضور ري حڪم آخي .

و لهرام - يلي، خو شيء سان و جو (خو شيرام جو الي اتان لڪري و چڪ).

* سين بدلتمك جو سلگبت *

-- سين بهو ن --

(ڪالهنج حـر لقبرورې و وم ـ سبنا اڪيلي ڪو ڪتان پــڙ هٿ ۾ مئٽول ايتري پر ماوج اندر اچي ٽو ۽ سبنا کي ڏـــلدي)

ماوج ۔ هاو ۔ سیما،

سما ۔ علوے ملوج

ملوح - جو يلا اح حلدي كالسبج بر كاهبي أني أهين ?

سما - (همقه بر پڪڙيل ڪتاب ڏيکاريددې) هيءَ مائدس جو ڪتاب کيندو هو. ڪام، پچيم تہ ڪو ام مليو، لکبورين چيو و لدي ويلدڙ جي معياد اح ختم ليندي ۽ جيم ڪرائيندو.

ملوج ـ أجا.

سيما ۔ سوئي سوچهم تـ, حلدي وجيس بلهلتي نالي إدو (١٥٥٥) ڪوايان . نلهن کانسواء کهو ۾ اڪيلو دل بم نر يئي لڳي.

خاص تر ڪم ڪونر هو. رڳو اِهما صلاح ڪرڻاي هئي تر علتي پنهدجي لائتيء و لهوام عو النتر و ڪهڙ و ڏانه و آهي، جو اي سکهن تر ڪنجي. خو شيرام

- (ڪئي - جيددي) ارابر. وأغرام - مان ترياط عن شهر برنتُون آعمان ۽ تلهديجي زور ڀرط تي الذي آيو آهمان.

خو شهرام رون ته ته دي وليرام - ابهيء ڪري زور اريو - جو ڀائي توئي ليميو ته سيما جي ماءُ جي چالاالــي به، تلهنجي إناي دل ڪانه ٿي لڳي. تلهن کانسواء سيما جي تعليم بر هني ٿي رهي آهي. پوء تون اڪيلو اتي رهي و لهرام

- نيڪ آه_ي بر!

يو، ڏسان اـو، تعهنجي عتي بـ، دل ڪال اي لڳي، ڀائـي وڃڪ واري سيء وبدُي علي، بلا كيتري اڃان چلتا كندو رهندين. هيندُر سيما ذيء جو بر نہ تولئي ۔ڀ ڪيج آهين.

- (أعستي آواز _۾) عا برابر .

خو شهرام

والمرأم

خو شهرام

و أمرام

څو شيرام

و الدرام

خو شيرام

جيڪڏ عن تـ و ن ئي علكي دا_داري نه ڏيندي, ته ٻيو ڪير سندس همت (ڪيم سوچي) سيما ڌيء به اچي شاديء لائق ٿي آهي. مون ته صرف

: اجي اڪيليبك ڪاڻك ڪاك, ڪاليم ۾ هتي داخلا ڏياري آهي. سو چيم أتي أكيلي أبر برهو ندي تر پيئي ماطس جي ياد ستائيلدس. ۔ اِعْوَ تَّهُ تُو بُوابِر سَنُو ڪيو.

و ري مان به تنهنجي ملاح ۽ لکك مو جب سڄو اُني جو كار و بار سميني هت علي آبر آعيان. ليڪن ڏنڌي کان پهرين سي پڇي ته مون کي هاڻي سيما ڏ يءَ کي اُڪلائڪ جي چنتا آهي

سيها ، برابر شاديء جي لائق ، پڙ هيل لکيل کطوان سمجهو نينگر آهي. ليڪن اسانجي سماج ۾ اهـڙين کاوان نينگريـن جو قدر ڪاي آهي، هتي تر ڏيتي ليتيء جي اللحبي انسان کي لک کپن، کين ڪيترو بہ ڏن مال هوندي بہ بها لکن جي طلب ڪندا.

"همت سندي مرفت"

ليكڪا۔ موهر

ڪردار ۔

(1) وليرام - هڪ سنيد يو ش، و جو لي ڪئلمب وارو

(۱) خوشهرام - وليواير جو دوست

(r) دُنيرار - هڪ لالچي، لکبتي إنان

(٣) ماوج _ ق لمرام جو پىت، كاليمج ۾ بڙ هاد ۽ نو جوان

(ه) سيما ـ ولهرام جي ذيء، ماوج سان كذ كالميم بر براد

(۱) ڪرشلاديوي - وليرام جي لير دادي

(٧) مهراج ڪو ٽورام - مائٽين وارو

(٨) ڪو ڏڻ – اوڪر

ـــ سين پهريون ـــ

(هلڪو سلگمت اچي رهبو آهي)

۱ هڪ ساڌاو ط درائهنگ روم به هڪ پياسي سونيا سهين پ
 هڪ آههل تي هڪ ويديو ۽ ٻتي ڪرسفون پهل آهن ، ڀ
 هڪ وئڪ تي ڪتاب سجايا رکهيل آهن ، چلتا پر
 درائهنگ روم پر اچ وح ڪري رهبو آهي، ايتري پر در
 جر آواز اکني او ،)

خوشموام ۔ (در کڑ ڪاٺيندي) يائي، و لعوام دار ۾ آهي ? و لعوام ۔ جي ها، خو شعوام آهين.

خو شهرام ـ جي، و الهرام مان ئي أههان.

د ليرام ۔ (در کسر لهددې) اچ ۔ اچ صان بنائ بني صدريء سان : ڪري رهدو آهيان، هن فاني سنسار ۾ ايلاشائن جو ڪوبہ انت ڪونہ آهي ڪوبه شخص سنسار جي ڪمن مان فارغ ٿي منهنجي سوائت ڪر ط لاء تيار ڪو نہ هوندو آهي. انڪري هي انسان تـون غفلت کي ڇڏي پنهنجي عمر افراد ڪر ط بجاء ياڳوان جـو يڄن ڪر جنهن ۾ تنهنجو نيتارو آهي. جي تو کي پنهنجو آئيلده سڏار اُـو آهي تـم اڄ ئـي هو هم مايا کي ڇڏي پريوءَ کي ياد ڪر جنهن ۾ ماندن ديهيءَ جـو ڇـو آڪارو ٿئي. سيائي الائـي ڇا تئي! ڪنهن ڪونه ماندن ديهيءَ جـو ڇـو آڪارو ٿئي. سيائي الائـي ڇا تئي! ڪنهن ڪونه ماندن آهي.

" ڪال ڪرين سو آج ڪر - آج ڪرين سو اب يل ۾ پارلئم هو جائيگي - قير ڪروگي ڪب."

THE END

Flat No. 8 (RR Flats), 8, Warren Road, Mylapore-Madras-600004

- (هـت جو ژې لهسڪار ڪلدي) هي برړو ! مونکي تو مان اهڙ ې آشا ڪانر هئي . دوکو، چل ڪهـت ۽ و شواس کهانف تر اسان انسانن حــو ڪم آهي . توهان مونکي و چن ڏنــو هو تــر بان توکــي برلوڪ و لــي هلك کان اڳــ چتالهد سن. ړوه توهان مونکي چو ڪهن جتاءو ?
- - منص ـ چڭو، بھو چتالا.

منش

ڏرم راج

يمواج

- قرم رلي _ حاس تفهندي المين جدي نظر ءو، ءايا جي جنعتال کان ۽ڏائٽ واحلي کهند ڪري ڇڏي، تڏهن ۾ تون نقلي شيشن جي (عيدڪ) ؤور تي ڪم ڪوٺ نامڳون. تڏهن ۾ تون ساوڏان له آئهن .
 - مده ـ توهان جو ٽبون چتاءُ.
 - يموام ءون تلهلحا ڏند اڇي جڏيا. پر تو نالمي ڏند لڳاڻي ملهدڪي جتائڪ ھي . پرواه ڪانر ڪئي. وبمردستي ڪڳت حدو سواد ولڪ لڳين . يلتھي بم سلمار ھي ايڪار ڪرڪ ۾ تو باك کي ڪونر سونهيو.
 - ملص عاظمي چو لين چتاء جي باري ۾ به ڪجه بذاء.
- د تعاملت هٿ ۽ پهر ڏڪڪ لڳا . اها ساسار حدي ريت آهي . تڏهن به تو هوءَ مايا جو ساف نه ڇڏي . لڪڙيءَ جو ساور و ليي هلڪ جلڪ لڳين . نتلي طاقت ها انحيڪشن لڳائي، ڪشتا ۽ محدون ۽ بيدا کائي دورنگي دورنگي دورنگي
- ملص اکين ۾ ڳوڙها آڻي، هي ديا جا سائر! مونمي ڪتھ، عملت ڏيو تر ڀڳوان دو ٻجن ڪري بديمبيد حدون سائلو ڪريان.

اسالان

مذش

د و ت

ولمشار

ورو و دس

بلش

- سابهو بن ـ سدو أنني او بلجاه سالن كانبوء أن سائمي بسن بر وري ملف جي ه

دوس مان إمت.

۔ دوست علی توکی ذرم راج یاد کیو آھی۔ ق و مسا (جر ڪ بري) پهلڪو وغواس کهان ! يمول و چڻ ڏيئي و ري ٿري ويو. ملتني

ڏنل وڃن ان کي ياد نہ آيو ڇا? - دوست ذيوم رک ، يموام ڪڏهن بي ڪلهن کي دوکو ڪونه ڏيندو آهي. ه و ای

عن جو نالو ئي ڏرم راڄ آعي، اهو هميشه، ڏرام جي نيس جي پالدا ڪددو آغيب على ! درم راج توسان ڪهڙو وشواس کهات ڪيو آهي ؟ ۔ من اخو واعد و كيو هـو تـ. مو نكي و لي هلك كان اكب پهريائين چتائيندو،

، و نکي ڏاڊو دي آهي تر بدا ڪلهن آطلاع جي، تون مثان سوار آي بينو آهي. - از ي دوست! كوڙ جو او كالهالهن؟ مان توكي ٢ د فعا چنائي ويرو آهيان. بُو تُو ان جدائك على باوجود غافل رهيو آهين ۽ هن دنيا جي موه مايا جي جارير قالو رهين.

۔ (جرک، بری) اللو الزام سراسر غلط آللي، موندي ڪڏهن بے، ڪلهن ڪونه جتابو آمي. ـ (ڪروڌ ۾) اڙي دشت, ٻڌ. بار بار ٻڌائي جي بہ تو انهن کي بيرن هيٺان لتاري ڏنو ڪهو ۽ ڪابه پرواه نه ڪئي. ملهلجي اچط جـو وقت ڄاڻددي

۽ اُڪ ۽ اُڪ ۽ بي نڪر ٿي ويبي رهين. تڏهن يمراج ڪروڌ ۾ اچي هيءُ آخرى جتاء توكي مو كليو آلمي. المو مان المهلجي سامهون بينو آهيان. - تون مرنى دوت أعمن ! توسان وذيك كالهائك ليك نـ آهي. هل تـ مان

ڏرم راڄ -ان روبرر علي ڳالهيون ڪندس. (ٻٽي وڃن ٿا) (درشيم تيون)

ــ سبلن (خوابن) جي اوڪ ۾ ڏوم راڄ جي در ٻار، دو س، ملص ۽ ٻيا) آستان

آستان

″ڪال جـو چـٽـاءُ "

لبه : يورن لعل - ايير - ٽهلياڻي

پاتو:- ملش، يمراج ۽ دوب

[پهريون درشيم]

- هڪ پهاؤيءَ جي هينان گهاڏو بن جنهن ۾ ڪيترن قسمن جا َ وَطُ آهَن، هر طرف لحر حين طرحين ابن بين ۾ بسکي منهون دو لهون دو لني رهها آهن. هر طرف آنند ئي آنلد آهي، اهرؤي بن حي ويجهو هڪ منهن بن بهرن حي گرديءَ نيو اُس کان وياڪل ۽ پريشان ٿي آتي پهچي ٿو، آتي جايادار و ڪ ڏسي گرديءَ کان نتحات بائث ٿ ۽ جانو هيٺان آرام ڪر ٺ ٿا ۽ کُرِي بُل لاء لهنتي يو ي ٿو. آو. اُس ڪاون ت سبب اهڙي لادي ۽ سبتل دڳه، تي سمه عسان هن کي نلند اچي آسي و جي - نسلد ۾ هڪ سيلو ڏسي آدو. اُن ۾ حي - نسلد ۾ هڪ سيلو ڏسي آدو. اُن ۾ حي حي بهرام سان مي کي مدرام سان مي گي.

مىش ۔ (ڏڪلدي) اڙي ! نون هت ڪتان !

يمراج - ان ۾ اچرج حي ڪهڙي ڳالهم آهي! ٻڏاء، مان ڪٿي نہ رهندو آهيان ؟

ملف ۔ اها تہ مونکي خبر آهي. جهڙو تلهلحو خولفاڪ چبرو ، اهڙو ئي نو دئي سياء.

لهمواج ۔ تو ڪوئر سنتهيمو . جيئٽ ۽ مسرف هڪ ئسي و ستو آهني. جئن سڪي جا ڊ ياما آهدا آهن

مله - پدر پوره چاهي ڪنهي به هجين پدر هدون تي ايتري ديا ڪر. جڏهن تون وولکي هتان يم لدو ڪولي علين تم اول مونکي چتائيم جمُن مان پهريائين سڀ ڪم ڪاريون ساواري والن ۽ ايڪ ڪري ڄڏيان.

يه واح - مون كي منطور أهي .. قبول أغي.

(اندران ايندي) و هو نه ڪاڪا. سڀ سامان تو هان ڪيئن کاي ويندا. سائيڪل اسان جي ديپوءَ هٿان مو ڪلينداسين.

نہ نہ بت، ہاھر دیپو، ڪمل راجو سے راند بیا كن. كمل باك سائيكل

ڏسي خوش بہ ٿيندو. چڱو پت، سدائين خوش هچو کنگهندو وڃي ٿو)

(نر ڙ تي ڌ ڪ هطي، ڪرسيءَ تـي زور سان پاڪ اُڇليندي) هي ڀڳوان! " ويدُي سڭن كي پر كن بر كپائي آئي!"

۔ جو، وري ڇا ٿيو?

ڪه لا

ڪاڪو

و لو د

¥.,≤

ونود

ڪملا

ونو د

کے ملا

ونود

ڪملا

وأود

ڪملا

چا و ري ڇـا ٿيندو. تـو ۽ تنهنجي جهامن ماءُ گڏجي منهنجي لاء مصيبت پيدا ڪئي آهي. مان ويس ٿي انٽرويو ڏيك ڪين سڄي شهر جو سامان بمبتيء ۽ بمبئيء جـو سامان هـني پهچائك ? بمبئيء كان ڪلياك، ڪلياك كان ملند ، ۽ ملند كيان گهاٽڪو پر ! سامان جتي پهنچائك و چان ته أهو و ري بهو سامان كطي و هك لاء الهمدي تيار وينا هدًا ع ملهنجي لاء

ركشائن، بسين ۽ لمُكسين جو ڀاڙو تاو ط پمُجي ويو. پر انهن سيدي جي آسيس ئي تہ تو هان کي اندر ويو ۾ ڪامياب ڪيو هو ندو!

_ ها ها ، انهن سيني جي آسيس سان ڪاميابي تہ ملي پر ڏائي پاسي کان تہ ڇا، تو هان فيل ٿيئو ? ... يا انٽرويو ئي ڪونہ ٿيو ?? _ اڙي ڪمل انـ ترويوتہ ٿـي ويو، پر هنن ماڻهن کان بچڪ لاء تر تڪڙ ۾ هـؤ ساههو ن ڪبت تي رکيل سر آيفيڪٽن ۽ ضروري ڪافذن وارو فائيل اِتيدُي رهجي ويـو. آندرويـو لاء گهربل خاص فائيل كذيم ئي ڪوني باتي

النهنجي جهامن مائ جري مهربانيء سان بيو سب سامان كطي ويس، فائيل کانسواء انٽرويو وري خاڪ مان ڏيند س. (حورت و چان) ڇا چيو ۽ انترويو توهان ڪونه ڏنو ؟؟

ها ها، انٽرويو ٿي ويو پر دون نہ ڏنوا پر ڪملا، ايملي هاڪ هڪ ٿو جوڙيانء ، آئينده آنٽرويو ڏيه وڃان يا گهر کان باهر پير رکان ته مهر بالي ڪري جهامن ماءُ سان ڳالهم نہ ڪج.

مون تہ ڇا بر منهنجي ننڍن وڏن توبه, ڪئي! __ سایت __

- ونود ـ ماسې، صرف نياپو ئي نر، پــر هي بسترو ۽ چهپلن جي ٽملهي بـــ ڏىائين ۽ هيءُ خط بر جنهن ۾ نئين جاء جي ائبدريس بر ڏنل آخي.
 - ماسى ۔ ابا، شل جوانى مائيندين. توكي ڏاڊي تڪليف ڏنم پت.
 - ونوں ۔ مونکني ڏيو ماسي، يستوو مان توهان جي گير پهچائي اچان.
- ماسې _ اڙې نہ پت. ٻاهر رمبش راند پهر ڪري۽ اُن کي اُسي ڏيان (ريلدي) چڱو پت آن ... جـې راڏيشيام ! مُــل جواسي ماڻينديسن ! (رجي ئي ـ دروازي ٻاهران ڪاڪي جي کلگهڻ جو آواز)
 - ڪاڪو ۔ (دروازي باهران آواز) دادي و نود ويلو آهي نم ?
- ياسي ۔ [ڪاڪي کسي۔ بِساهوان آواز] هاڻو ڀائو، ههدئتر تہ آبو آهي ٽئڪسيءَ ۾. [وچي ٿي]
 - ڪاڪو ۔ [اندر ايلدي] مون چيو پت ونود, اچي رئين ?
 - راود ۔ [ربعهو آواز] ها ها اچو اچو ڪاڪا اچو . وهو!
- ڪاڪو ۔ نہ پت و لو د .. نڪڙو آهيان [کلگهڪار] داڪٽو وت دوا و ٺٺ پئي ريس تہ رستي تي جهادن هاءُ کڏجي و بئي ۽ چبائهن
- و او د $[يغزاد ې و و ان آهل کرې، جملو پور و کندې <math>[... " _{c} i_{e} c c c]$ $" _{c} i_{e} c c c c$
- ' ڪاڪو ۔ [خوص ٿي] ڀڌ خوص هچهن بت اٺهن ئي چيائهن يگوان ياو ڪندس ها، تر بت ۽ شادي تر سک سان ٿي گل دي نر ؟
- ونود ۔ ها ڪاڪا. توهان حـى ملدي مون بوروتت مللد پهچئني. عي اثو، ينج ڪـــــ مئنڪ جو د 1-و، ڪمل ٿھ ٽئيتي سائيڪل ۽ گڏي پاڻيءَ تھ ئهمهي. پمُسا، ختا ۽ دو سامان ان دابي ۾ بلد آهي، هيءَ ڪلف جي ڪلتي آ ٿو
 - ڪاڪو ۔ بت, توکي ڏاڊي تڪليف ڏني سين.
- و لو د ، (باعريون بلو وكلدي) نه نه کاکا، ان بر تکليف هي کيژې ڳاله. آهي پاڅ بر مانت او ده آهيون . کاک ، د ها دن به داه دا د د کار او داد ...
- ڪاڪو ۔ ها يات، پــر اهــڙا ــنــڪار اڄڪام. جي او لاد ۾ ڪڻي آهن ... (کلکهٺ حو اَواز) جگر، حگو، مان کڻي آو وڃان سامان.

```
ونود ۽ ڪمالہ ( ٻئي کاڏ کاڏ ) جهامن ماءُ!
۔ ( الدّو شو ڪارو ڀريندي ) تہ چٽبو جهامن ماءُ مونـکي ٽمُڪسيءَ ۾ بہ ڏسي
                                                                         و نو د
                               ورتو! ...... ( ڪه الدر وڃي ٿي )
۔ ها بت، ڀڳوان اعا بہ وڏي عمر ڏئيس، وينچاري ڀاڄي وٺي مونکي
                                                                         ڏاڏي
ېڌائيندي ويئي. پت، کهتو ... ڪپر ۾ کهر ڳولهك ۾ تڪليف ته ڪانه آيئه ?
نـ. ڏاڏي، سهت او ٽٺمل تـوهان لاء هيءَ چٺي، رس گولن جي بر لي ۽
                                                                         و تو د
           پلئستڪ جون بالٽيون مو ڪليون آهن. (ڏيندي) هان و ٺو.
 ـ [خوش امدي] ها پت، ملهلجو ڏوهنو رس کولا دل سان کائيندو آهي ...
                                                                        ڏاڏ ي
 [ سامان كلي ويمدي ] چـگو پت، مان هلان أي .. ، سدائين خوش هجين ....
                        [ ويددي] مدائين خوش هجين! (وهي لي)
 ۔ ( مِٿي تـي دَ ڪ هڻندي ۔ پنهنجي منهن ) هي ڀڳوان ! ..... ، گهاٽڪو پر ۾
                                                                        و نو د
       او نط مل جو کهر ڳهو لڪ ۾ بہ پورا آ، ڪلاڪ لڳي ويا، تڏهن ......
```

(اُو چندو پريان ڇڪ جو آواز) - أن - ... جي راديشام ! اڙي پت آن ڇي ! راد يشام ! ونوه ، اچي و نين احجرًا !!

ـ (اکيون قيرائيندي) ها ها ماسي.

ـ ڀڳوان يلو ڪري آن ڇي ! جهاهن هاءُ جو (نڪ صاف ڪندي) ماسي ـ (او نهو ساعم کځي) جهامن مانځ! _ اڙي ها پت، ويچاري سيڙجي گهر نياپو ڏيندي ويئي تـ، توکي ٽئڪسيءَ و نود بر ايلدو ڏ ٺائين (نڪ صاف ڪندي ۽ کنگهندي) بت, ايشوري ڌيء ءاسى

تہ ليڪ علمي نہ ? _ ها، ماسي. پر ايشوري هفتو اڳر سيروء جي چونڪ مان آلي پنجين نمبر ۾ ينهنجي جاء ولي وهي ويني آهي (الحدو سالا كطي) ماسي، پورا ندي ڪلاڪ کهر ڳولهظ ۾ لڳا.

ماسي

و نو د

ونود

باسى

ـ آن ڇي راڌ يشيام ! پت، ڪو نياپو ڏ نائين ?

۔ (رو سامي واري آواز ۾) نہ نہ دئيدې، پهر ين مو نکي هوائي جهاز ڏيو ، مون توهان کي چکي ڇڏيو هو آہ

_ (وچبر) مان چوان او رڪ بند ڪر

ريه

اب ی

یب

و نو د

ڏاڏ ي

ـ (پنهنجي ڏن ۾) نہ ا، د لدې، پهرين مونکي هوائي جهاؤ

- (ڪارڙ ۾ ديبوء جي ڳل تي جمالت لڪاءُ ڪلدي - آواز) هان ول

ـــ ر هــرو پر -ــــرو بر -ـــــي ، را پلهندو هوائي جهاد ! ـــ (اوري دبر کال تي هـــت رکي سرايجي وجي او ـــ يوء پيءً جـــو ڪروڏ وارو

جهرو کسي رولندر اندر رسولي لهر پر ويلدي ـ سلاڪن جو آواز) م دي! م دي ! لانديء مونکي جماعت هلقين ! دو ن هرائي (سلاڪر)

م ۱۰۰۰ که یو بود مانس تر کل تني ... چمامت هغي ڪيديائهن - (حمر سه و چان) چا چهئم (پت کسي پانهن کان و لي و چين ڪمر ې

۾ ويندي - إسار جي سڏڪن ۽ سيڪين جو آواز چالو) چمات هاي ڪلايائين پلهنجي ملهن إسار کي خو هن ڪر ٿ تر ڇٽو، التو چمائون هڻك ... (رنود کي) مون چهو تو هان کي ڇا ٿي و يو آهي ۽ ... جلهن پار تي هيدرن سالن ۾ هڪ نه هلايو ۽ آنهي کي چمات هلي ڪيديو ! .. پر (او چٽو ڪمري ۾ رکهل ايسٽري سامان تي لئل پوندي) پر هي ڇا! ههڏر سامان !... سائهڪل، بسترو، گهڻهي، دس گولا، چمپل بالٽيون ۽ بممليء

مان هني سب سامان ڪلهن جي لاء وئي آيسا آههو? (ديهو اکهون اگهلدو باهر و جي او.) (نسر تر کهنسج - وکي آواو بر) اِها سب تلهنجي ۽ تلهلنجي جهاس ماءُ حي

مهربالي آهي. توهان المهي چطين سچي شهر بر لد ادو رو لا ينمي، ملهلچي لاء مصيمت پيدا کني آهي. الترويو ته الترويو جي مائه. برائو سامان پهچائث ۽ آلف بر ئي سر ويو ! ان ڪري چوندو آههان (درواري تي لڪ دڪ جو آواز)

 (هڪ و ڏي ڏ ڪاء سان دروازي کلٺ حسو آواز) آبيا پيٽ و نبود ۽ لهني و آهن ? سدائين خو ش هجين ڀٽڙا ! جهامن ماء توکي آئمڪسيءَ ۾ ڏمي پوڻس ڊهر مونکي ٻڌائيفدي ويئي.

[49] (اوباسي ڏيئي) هي ڀڳوان! (ڪملا کي) ڪملاء هاڪ مهرباني

ڪري جلدي سو من ڪيس ڏي تے، مان و جان نہ تہ اجان ٻيا بہ ڪيتوا ماظهر اچي اڪرندا. تـو جهامن ماغ سان ڳانه، ڪري منهنجي لاء مصيبت پيدا ڪري ڇڏي آهي. نئڪسيءَ واري بہ خبر ناهي ڇو دير ڪئي آهي! (ويعدي) مون سومت كيس ۾ لدي باكس ۽ بيو سامان وجهي، تيار ڪري رکيو آهـي. باتي هن ڪوري ۾ رکيل سامان سنڀالي کطي و ججو

(سو ت ڪيس ۽ ٻيو سامان کيلادي) اِجهو ٽئڪسي بہ اچي ويئي، چڱو،

کهر باهران تفڪسي بهك ۽ هارن و جك جـو آواز ـ و نود جو تنڪسيءَ مان لهي، هڪ هڪ سامان کعلي وچين ڪمري ۾ رکع - منهن ۾ شوخي ۽

(المحكسيء جـي أواز مان د أـد يء جـي اچك جـو اشارو سمجهي خو شيء وچان تاڙيون وڄائيندو ٻاهر دوڙندو وڃي ٿو.) اڙي والا! ... - دندي اچي ويو إ د نبدي اچي ويو إإ د نبدي اچي ويو !!! (و چين ڪوري ۾ ڊئڊيءَ کي هڪ هڪ شيء رکندو ڏسي) اڙي والا رس گولا! ... والا والا هيدرا جميل! هيدرا جمهل! ... بسدرو! ... ياطيء جي كهممي ! پلئسٽڪ جو ن بالٽيون (ڳڻيندي) هڪ إ-. ... ٽي اڙي واه ...

چار بالنيو س!! واه واه تقيتي سائيڪل (گهنٽي و ڄائيدي .)

ـ دندي هيدرو سامان وني آيا آهيو، معهدجو هوائي جهاز ڪيي ?

(ڪا وڙ مان - باريان آواز) خبردار ديپو ، سائيڪل کي هٿ الم الهم ،

(ڪروڌ وچان) ڇاجو هوائي جهاز ? بڪ بند ڪر سامان رکڪ ڏي.

(سونت ڪيس کلي ايندي) هان و او هي سون ڪيس.

[سنگيت جو آوان]

ــ درشهم إير ــ

(ٽنڪسيء جي بيهط ۽ هارن وڄائط جو آواز)

ڪرو ڌ سامان رکندو وڃي ٿو.)

و ندو د

و نو د

و او د

ديپو

و او د

مان هلان او .

يرائي آهي.

ڪمة

ڪاڪر

- اسانجي هوندې توهان _ (اندران پاڻيءَ جو کية س آڻيندې) هان ولبر پاڻي! (ڪاڪي کي)
- چو چو ڪاڪا، طميعت تہ أيك الو نر! حاڪو _ (سيڪلدي) الي پچڙي، خبر نامي ڪنهنجي لاء هيءَ جيڏو جهاز اجان بين ڏ ڪ ا
- کاکو _ (سڪندي) اوي پچو ي خار نامي ڪهندي عامل دي اور ان اللي پيئلدي آواو) پهور ڏ ڪجي ! دم جي مريش جو ڪهڙ و پروسو !! (ياغي پيئلدي آواو) کام ـ ڪوبه ڪم ا
- کاکو ۔ (ساهي پٽي) اڙي ٻجڙي، لو ۾ نه پر ونود ۾ ڪم پهو آهي. توهان کي تر خبر آهي، اسانجي ڏوهٽيءَ سميل جي شادي بيدئيءَ ملند ۾ ٽيهلي آهي ۽ ناتاڻي طرفان سوني منڊ ي ٺهرائي رکسي الگون. هونءَ ته، مان وجڪ وارو هوس پر نهماريءَ ٻن ڏيلهن کان چيله جيبي ڪري هلڪ کان هلک ڪري چڏيو آهي ۽ وري بم پڳوان ڀلو ڪري جهاين ماءُ جيو علين ولود جيبي انترويو جي ڳاله، بدائي، منهلجي من تان وڏو نوجو لاهي جڏيو.

 راود ۔ (لذر شر ڪار ۽ بيدي) ليڪ آهي ڪاڪا، مونکي ڏيمو اها ملدي، مان ملد پهچائي ايندس.
- ڪاڪو ۔ (خوش لهلدي) سدائين خوش هعين پت اِ سدائين خوش هچين اِ! پر پت لها ملدي سڀاڪ ئي مورندمل جي گهر پهچائيم، عِـــو ته پريلهن وطانءُ آهـي (مندي ۽ پـلو ڏيندي) هــان ون، هـيءَ ملدي ۽ ائد ريس بر الهئي .
 - ونود (ولمدې) له کا آغي کاکا، تو هان کلهن ا، قسم دو خبال نه کچو . کمه - اوو ا، کم کار هدې ته بما سنکو چ کې چمُدو کاکا . . (ونود دي ملهن تي جلسي همُد عاردي اي و چي).
- ۔ سدا سهاڳڪ هنجيس ٻڇڙي ! (کلکهڪ جـو آواز ـ و يلدي) چڱو ، هاڪ مان هلان او ڳوان اعڙ و او لاد سـي کي ڏئي ! کلکهڪ جو آواز ډرو الهندو او و چي)

و او د

ماسی

و نو د

ماسي

و نو د

ڪاڪو

پر ماسي، ڏنـدا ڪوندا، پـاپڙ وڙيون اهي سڀ شيون تر ڪلياط پر بر مان پيٿون پر عهرو ڀر و

ماسي - (و چبر) اڙي پت ، ڪئي ٿيو ن مان اهڙ يون شيون ڪلياڪ بر ! و ينچاري ايشوري ته گهر جي پاپڙ کانسواء و ورد _ دفي ٿيندي بيزاري لڪائيندي - و چبر) اهڪ آهـي ماسي ، ڀلا گهر

جو ڪجه ڏس پڌو .

اڙي پت، هان و ك (ڏيندي) هيءَ اِدريس (ائـدريس) پني تي لکائي کلي آئي آهيان، گهر ڳهو لهط ۾ تڪليف نه ٿينده . بس سير و ءَ جي چؤ نڪ و ت بهي، ساڄي هٿ واري گهٽي جبل طرف ويندي ۽ سامهون ئي سائي رنگ واري وڏي جاء

سائي رنگ واري وڏي جاء

(او نهو ساه، کطي) بس بس، مان سمجهي ويس ماسي.

(اُونهو ي چگو پت، مان هلان تي (پريان آواز) آن ڇي ! راڌيشام!...

- (المدي) چمو پت من مدن مي (برين ۱۰٫۰) ان يي : راديسم جان جيئن تان خوش هجين پت ... (و چي ٿي). - (ٿڌ و شو ڪارو ڀريندي) هي ڀڳوان ! چڱي مصيبت چئبي ! اِنڪار بر نـــ ڪو ڪو ڪو سگهجي (سو چيندي پنهنجي منهن) پــر پهرين سڀني جو سامان پهچائك و چان يا انترويو ڏيئي پوء

ڪاڪر ۔ (دروازي تي لڪ لڪ ۽ ۽ پريان کنگهط جو آواز) اڙي پت ونود اِ...... (وري کلگهط جو آواز)، ونود ۔ (پنهنجي منهن) هي ڀڳوان اِ...... وري ڪهڙي مصهبت پيدا ٿي ؟

ونود _ (پلهنجي ملهن) هي ڀڳوان إ...... وري ڪهڙي مصليمت پيدا تي ؟

(در کلط سان گڏ کمگهط جر آواز) اڙي ڪاڪا توهان ! (ڦڪو کلك).

ڪاڪو _ (کلگهندي) ها پت, لڳي ٿو هي دم جو مرض وڌيڪ جيئك نه ڏيندو.
واود _ پر ڪاڪا، ڪمهن بہ ڪم لاء توهين صرف نياپو موڪليو ها، مان خود اچي

_ پر ڪاڪا، ڪنهن بہ ڪم لاء توهين صرف نياپو مو ڪليو ها، مان خود اچي توهانجي گهر حاضر آيان ها اچو اچو

توهانجي گهر حاضر تيان ها اچو اچو - اڙي پت، هن جڏي شرير مان جيترو ڪم نڪري سگهي (اوچتو کنگهڪار جو و ڌي وڃڻ، ڪاڪي جو او ٻاسيءَ ۾ پئجي وڃڻ - کنگهڻ چالو)

- ڪية (اندر ويلدي) چـگو، مسان لــــــ باڪس ۾ پوريون پٽاٽا ۽ ٿورو ملك وجهي توهان جي سونت ڪيس ۾ ٺاهي رکي ٿي ڇڏيان. (وري لڪ لڪ جو آواز)
 - ماسي ۔ اُ ٻاھران چڪ جو آواز ۔ دروازي تي لڪ نڪ جو آواز). پت ونود، ويٺو آھين ? (ورې چڪ جو آواز)
- ونود ـ (دروازي طوف ويندي ـ پلهلتي ملهن) اوي، هي تر ماسي مرجرء ماء جهو آواز آهي هسس مهل! خير، (دروازر کو ليلدې) اجر اجو ماسي، هن مهل!
 - ماسي _ پـ پـ و نود (١٩٥٥) آن ١٩٠٥ إ راڌ ې شيام !
- ونوه ـ (چڪ سبب ماسيءَ جي هڪ مان ڪو نڊ و وٺلدي) اوُڙڙا ماسي.... هيءُ ڏنڊو ڪوندو وايس ڪرٺ جي تڪليف توهان جو ڪئي ? . مان توهان جي گهران کڻي و جان ها،
- اسي (هلندي) اڙي بت رنبود (ررې ۽ڪ) آن جي! برر حال آي ريو آهني (ڪرسيءَ تني وهلدي) انهن ۽ڪن تر آباء اڃا بر جيءَ جڏو ڪرې ڇڏيو آهي.
- ونو د ۔۔ (هٿ مان ڏنـڊو بہ و أـفدي) مونـکي ڏيو ماسي تہ اهو ڏنڊو ڪو الدو انـدر رکي اچان.
- ماسي ا وي ند پست ، هيءُ ڏنندو ڪونندو تدوهان جو ند آهي . آن جي ! اهو ڪلياٺ مو ڪلاو آهي. ڀڳوان بيلو ڪري جهامن ساءُ جو ، جلمن بڌايو تد پدهلجي ونود هڻان بمبئيءَ موڪلي ڏي. پست، خاص لجمهر مان گهرايو الم، مدهلجي ڏيءُ ايشوريءَ کي ڏادل پئيٺ جي عادت آهي
- و لود 🗼 (هڪ ٿڏو شو ڪاو و ڀريندي) پر ماسي، مان تہ صرف چئن ڏينهن ااء بمبليءَ...
- ماسي ۔ (وچېر) ان ڪوي ٻت تــوکي وڏيڪ سامان ڪو ٺــ, ٿي ڏيان، باٽي پٺج ڪڏ پايڙ وڙيون آهــن، جــو ملهنھي ڏيءَ ايشوري، پــاپڙ کانسواء پاڻي بم ڪو نہ پئي.

[ro]

(كللدي) ڏاڏي, کهبط جو هلن کي ٽائهم ڪٿي آهي! هي تہ صرف چئن

(خوش أي، ساههو ن إحت بر ألمكيل جهوليلعل تصوير طوف إشار و كندى)

بحتر ي، جهر الهلعل كلد و سدائهن سكي رهلدين سجو ياتشاه تلهلجي سهاكم جي بازن ۾ سکيم و جيده و .. . جو تين وار و سائين ڪندو ستن پٽن جي ماءُ- ٿيند ينءَ آ

(و جـبر) بس بس، ڏاڏي، اِها آسيس نہ ڪريو اِ اڄڪله، جي زماني ۾

نه يت، بس. حدوريء کي چئج، اسين سب خوش مزي ۾ آهيون

(المدي) جكره مان هلان أحي هي سامان ركير البدي. چني سلمالي په بنجائم (ويده ي) واهکر و تدومان کلم کدو پت ماء جو نالو روشن كندين جهڙين ماءُ ه-و مل ، تهڙو پت سماجهو! يڳوان اهڙو

(ڪمڌ کي) عـي ڪبڙي مصيبت ۾ ڦاڻس! هن سان ڳاله، ڪلهن ڪئي تہ

_ كالبر كالبر تسان مون أورو فخر و چان جهامن ماغ كي صوف ايتر و چيو تر

منهنجو كهو من المترويدو ذيك سهاك بمبدئيء وهي رهيو آهي، أن وري شايد

(خفي الميندي)ان واحت وكيل جهامن ماء تم سجي شهر ۾ ياندورو

آيمدك تي الهي كلهن كان إلهدين، سمك او تطاعل كته مل صابط وارو يست، يعهلها دُندًا الس ـ توكي به مو تر بر كهمائيده و.

ڏيدين ادء اِندر ويو ڏيٺ بهبئيء و جي رهيا آهن.

۾ ٻار بس آهن. تو هان جو زمانو بهو هو ڏاڏي إ

اولاه سې کي ڏيئي (وڃي لي).

مان بمبئيء رجي رهيو آهيان ?

ڏاڏيء سان ... سا

ڏيئتي ڇڏيو هو ندو.

(او چتو در تبي اڪ اڪ جو آواز)

(کاله جو رخ بدائيندي) بهو به ڪچه، ڏياو اٿو ڏاڏي ?

ـ ليڪ آعي, ليڪ آعي.

۔ ڏاڏي ٻيو بہ ڪجه، آٿو?

. ابتراي توطان ڪجهه به چنر پر هيءَ ادريس اليئي (پنو ڏيندي)

ڏاڏ ي

1,6

ڏاڏ ي

.....

ڏاڏ ي

105

وتاود

ڏاڏ ي

و دو د

2,5

ونود

۔ (و چېر) جهامن ماء تعطو ئي جهو پر مون بر ست ـ سري بدائيمانس در جهڙ ي ڏاڏ ي ونود ماءُ مومل ۾ عليا ۽ مويادا هئي اعربي ئي سلدس بت و نود ۾ آهي ! منهنجو چو څ اصل نه مو ٽائيندو . ۔ موں صرف العو لبي چيو ڏاڏي و نو د - (و چبر - حجت سان) پـر مو تائيلدين به چو ? علملحو به تو تي اعراد ئي ڏاڏ ي حق آهي جنز و تنهنجي سر ڳواسي مالا مو مل جو تو تي عر (اوچتو سامبون يت تي تُفكيل و لو د جي ماءُ جي تصوير تــي نــطر پو ندي آعا. ها... ها ...

و او د

ڏاڏ ي

سامهون الثليل تسعوير ۾ بد. مدومل چاڪ مرڪي مونکي تلهلجي پدارت ڪري رهي آهي ... ڇارته وري سندس دعل تي عت هلندو هو! چا.... ته ۔ (وچھ ۔ خفي المبلدي ۔ پار بيزاريء کي لڪائيلدي) ڏاڏي، ءو نکي جلدئي استيش تي و چياو آهي. _ (پلهلجي ڏڻ ۾) منهلجي اِت مدو ٽٺ جي شاديءَ ۾ دهل تي حنهن مهل لاذا كالك و يدى ته هلندا بهي ويا آواز مذو ... منهن تي مر ك ! آ ها.... ها.... پٽ، تون کلندو آهڻن ته (نڪ مطڪلدي) مُونکي تلهلتي سر ڳواسي ماءُ مومل ياد اچي ويلدي آهيي ! هان هٿن سان مون تلهلجي ماء مومل کي سينگاري ويڏيء تـي وهاريـو عو .. (افسوس کاڏڙ آواز ۾) اج جدِّ عن الحودِّ ينهن أو ياد أحتى (الدو شو ڪارو يريندي ـ و چم) چنگو ڏاڏي, تو هان کي جيڪي ڪندم ذَيِعُو آهي أعو اذايو ، مان پهنجائي ايندس.

و نو د پت ٻيو ڪجهم ڪونــهي. هـيءَ آچار جـــي بــرڻاي آهي. النڙين جو آجار ڏاڏ ي

منهنجي ڏيءُ سدوريءَ کي ڏاڻو واللدو آهي. ۔ پـر ڏاڏي، تـوهان جي ڌيء سدوري بهبئيء جـي ڪهڙي وڏي شهر ۾ ونود رملدي آهي ?

 بست، إهر متر مممئي شهر بر آهــى نالو حـــوا ذكهرو الس مئو كذس چا ڏاڏي

چوندا آهن (ياد ڪلدي) ها ها ياد آيـو بمبئيء ۾ گهٽو ڪير شهر آهي (اندرئين ڪمري مان ايندي ۽ لهٽو ڪير اکر ئي کلندي) ڏاڏي، لهٽو ڪملا

ڪير لم پر گهاٽڪو پر چٽو گهاٽڪو پر!

۔ (خوش آسي ۔ تاڙيـون وڄائيندي) ها ها دندي ۽ منهنجي لا بمبئيء مان هوائي جهاز ضرور ولي ا چجو ڪاله اسان هوائي جهار ڏ ٺو. دئدي، ان ۾ ويٺل ماڻهو بہ ڏسٺ ۾ پئي آيو.

د يپو

و ٺو د

كملا

ڏاڏ ي

ڏاڏ ي

و نود

۔ پر ڏاڏي

ها ها ، تنهنجي لاء هوائي جهاز ضروو و ني ايندس .

۔ (اندر ویندي) جلدي ڪريو، مان ٿورا پوريون پٽاٽا تري ٿي وٺان سڄي رات کاڏيءَ ۾ ڪاٽڻي آٿو ۽ تو هانکي کاڏي پيٽي جي تہ چندائي نه رهندي آهي.

- (زور سان دروازي تـي لڪ لڪ ڪلدي) آبا پت ونو د، دروازو تہ کول !

ڏاڏ ي (وري لڪ لڪ جو آواز.)

۔ (پـريان ـ آواز سچاطندي) ڏاڏي مـوٽك ماءُ , دروازو ٻيڪڙيل آهي ! و او د كولي اندر اچو.

۔ (دروازو کو لي ۔ هلندي) آبا، شل خوش هو ندين، ڀڳوان ڪنهن کي ڇڏك ڏاڏ ي وارو ناهي، رڳو بندو ايامان نه و چائي. تيستائين گهر ۾ سيلي کي اِهائي چىتا ھئى

- (و چېر) ڏاڏي، مونکي بمبدئيءَ اِنٽرويو لاء و ڪاو آهي، ان ڪري ونود (و چړ ڪٽيندي) اِهائي ته ڳاله، پئي ڪيم پت ڏاڏ ي (تڪڙو) ڏاڏي، مو لکي امبئيءَ و چاو آهي، انڪري و نود

(و چېر) اڙي پت, اِهائي تہ ڳالھ, اڄ پئي ڪيم تہ اڄ ضبوح جھامن ماءُ ٻڌايو ته ممبئيء (بمبئي) سنهو سامان هو ڪلك لاء توكان و ڏيڪ هٿيڪو ساڻهو

ٻيو ڪير ٿيلدو? پر ڏاڏي، مان صرف چئن ڏينهن لاء، سو بہ اِنٽرويو ڏيٺ بمبقيءَ وڃي رهيو و نو د آهيان، انڪري صرف ٻه و ڳا پاط سان

(وچير) ها ها پت، شل جواني مالميندين! واهكرو كندو شل كلتر-مو بيدار ٿيندين !! تــو مـان ڪي ٿيو آهي، ڪي ٿيندو. ٿو ري کٽئي گهطي برڪت پوندء پٿ!

رنود _ ڪيا ڪهڏو ار سنو ٿئي ها جو هڪ ڳاله. آئي ها

ڪيا ۔ ڪاڙي !

ونود _ إهائسي جسي إحجّوان تـوكسي لدكهو ۽ مونـكي بلدو و ڪري ها، پوء تہ مان سمجهان آو

سمجهان ٿو ڪيه ۔ (هٿ کيان جهلي ڪيت طرف ويندي) چڱو هياڻي، انهن آجاين ڳالهين ۾ تو هانچي گاڏي ڪانه آئي ڇٽي ?

و نود ـــ ا از ي ها، برابر جلد ي ڪر ٿي آهي (ڪبت و ت پهچي) ڪمڻ مان فائيل رکان ٿو ۽ تون تيستانهن

ديبو ـــ (وچ ۾ - او چتو پرياڻ دوڙندو اندو داخل ٿهندي) دندي وويمو! ... ممي رويبو إ دندي دندي، مونکي مؤروء ماء رويبو ڏنو !!

> ونوه ۽ ڪيا ۔(ڀٽي کاڏ) ڇا آه روزيو ڏنائيس ? ديد ۽ دادي اُن سي جي شاري آهي نا ايا ڪي

ديپو۔۔۔ ڊلڊي، اح موروء جتي شادي آهتي نہ إ مان ڪشن ڪفتيو ڪويال سڀ بقلڊ تي نچياسين تہ اسان سڀلي کي موروء ماءُ رويبو رويمو گبور ڏني!!

> ونوں ۔ اڙي راة ڙي ديهو، تون اهڙو سٺو لتجلدو آهين جا ? ديهو ۔ ها دندي، مان توهان جي شاديءَ ۾ بر نتجلد س.

د يهو _ _ ها د ده ي، مان دو هان جي شاديء ۾ بر بحده س. كه دو دو _ _ د دو ـ _ (بائي كذ _ حيرانيء ر چان) چا چيئر ، كلهدجيء شاديء ۾ ?

د يپو ــ مان توهانجي شاديء ۾ نجيدس ڊئڊي، پوء توهين مونکي ۽ روينا ڏجو.

كمة ۽ رنود - (بئري كذ زور زور ساس نهڪ ڏين ال.)

ڪيا ۔ (پهار و چان ۔ کسلند ي) ديبو راجسا، تسفينجي دنديء جي تہ شادي ئي ريئي آهي.

ديپو ۔ (عصب ۾) ڪنهن سان ?

ڪملا ۔ مون سان .

د يېو ـ د نر لر مهي، د نډي چي شادې اي ويئي ته پوء مون ڪٿي ڏ لي ?

ڪمة ۽ ونبود – (اڳني کڏ و ري وَ و ر سان کلن ٿا) وانود – ديبو والحاء ململنجي شادي تلهلنجي مصرة سان ست سال اڳ ٿي ملہ

ديبو راجا، ملهلجي شادي تلهلجي مميء سان ست سال اڳ اي غلي
 خير، توکي نه رويها ڏيٺ ته مان پيهئيءَ مان موٽي تلهلجي مميءَ سان.
 درې شادي ڪلاس.

ڪملا

و او د

ڪه لا

ڪولا

و او د

ڪملا

و ٿو د

ڪولا

و نو د

که لا

- (و چين ڪمري ۾ داخل اُدي، ٽـوال سان هــ صاف ڪددي ـ هلندي) کاڏيءَ کان اڳ تو هان جي رسوئي به ته تيار ڪرڻي آهي. - (کليل ڪهت ڏانهن اِشارو ڪددي) تـون اُدي ڏ س. سڄو ڪهت هيٺ مٿي ڪري ڏ او اٿم. چئن ڏيـنهن لاء صرف به وڳا کظي و چيا آهن، انڪري

اهر ندي و سومت ڪيس کتلي - دچ ۾ جملو يـورو ڪددي) ڪدهن نـ ڪدهن بهاني بمبديءَ ضرور ويددا آهيو.

ويندا آههو. ونوه _ (كلفندي) بمبئيء وادا سچي سك سان جو ياد كندا إ انكري مرضي نه هوندي به بمبئي و چاو ئي پوند و آهي.

- (اوچتو پنهان نهاريندي) اڙي هي ڇا! (الهجو ڦريل) "ڇوڪرو ڪڇ هر ڍنڍورو شهر ۾! ٢٠٠٠ هو سلمهو ميز تي رات تو هان ئي ته رکيو هو ۽ چيو هو و ته سياط اِنٽرويو لاء سڀ کان و ڏيڪ ضروري سر ٽيفڪيٽن جو فائيل، ان ۾ رکيو آهي.

- (چوچ و چان سلاس ساچو هت پڪڙيندي) Oh Sorry Kamla سيچ پيچ مان بہ منين جو هـو ڙهو آهيان تـر تڪڙ ۾ سڄي گهر ۾ ڦهريون تر پائي ويس پر سو ت ڪيس تـي نظر ئي ڪانه پيئي (مشڪلدي) ۽ سيچ ڪري پڇهن ڪمال رات مون نـي سو ت ڪيس ڪڍي رکيو، اِها ڳالهم ته هو نـکان و سري ويئي اِ

۔ (پيار و چان اکيون قيرائيندي) اڃا ڪئي ڳاله، آهي، اِلدويو ۾ پاس ٿي آفيسر ٿيٺ کانپوء آفيس جي کهڻي ڪم جي بهاني، ڪملا به و سري ويندو. - (پيار ۽ چوڄ و چان، ڏائي هٿ سان کاڏي پڪڙيندي) اڙي مان پنهنجي ڪملا کي هن جنم ۾ ته ڇا ستن جنمن ۾ به له و ساري سگهندس.

۔ (پيار واري رکائيءَ سان) ٺهيو هاڪ گهڻو ٿيو. پهرين هي ڏاڙهيءَ جرو باڪس کڻو (ڏيندي) تہ وسري نہ و هيؤ.

- اڙي ها چڱو جو ياد ڏياريءَ ۽ ڏاڙهيءَ جي باڪس کان پهرين ڪبت جي مٿان رکيل سر ٽيمڪيٽن جو فائيل رکطو آهي .

- مان ماي نا پهنچي سگهنديس، توهان ئي همك د گهو كري لاهي وٺو.

إنترويه تي ويه

اره به ريمي : جديا

-: 4-31-2

ونود و ٹجائیس سرڪاري مالزم

..... و نود جي پتلي ا، ڪيلا

.... سددان بت - عمر ه سال

٣. ڏاڏي موٽڪ ماءَ پاڙيسري ٥. ماسي مرچوء ماءُ "

۱. ڪاڪو ڪندو مل

- (کَجِت مَان کِبرًا کِيد لدى - بريان آوان) کما إ او ڪما إ و تو د (ڪتابن ڪر ف جو آواز _ ينهنجي ملهن) أف اوه ! وقت تي الهر مل شيء ملندي ڪاتر (وري سڏ ڪندي) مون چيو ڪما !!

(اندر ئيس ڪمري مان ۔ پريان آواز) مو دنمي سڏ ڪيو ڇا ع Ls-(زور سان) اِسٽوو جي آواز ۾ ڪجھ ٻڌ ٿ ۾ اٿو اچي، ذرا ڏاڍيان چٽو

- (ڈالریان) کمال همو ملهلجو کارو سوت کیس جیکو همیشا بمبلیء کلی وثود ويلدو أهيان، أهو ڪٿي آهي ?
- (اندران ـ زور سان) تـ وهان ئـي تـم ڪبت جي وچين خاني ۾ رکيو هو ڪهڙ و او د
- (زو ر سان) ر جس خالتي ۾ ڪونهي ! ير مهاراڻي، تون باهر اچي ڳولهي ڏي! جلدي ڪن نُـ. تــ. اجّوڪي کاڏي ڇٽي ويدُي تہ پوء اِلٽروبو حو آيو يلو إإ

مهاراج _ (مندر پڙهندي) اڄ پت اندرا ڏي ڪلهو. [اندرا اڳيان اچي، پيءَ جي ارائيءَ کي ڪلهو ڏئي ٿي.

اند را - رام رام سنگ هد،

كذيل أواز - رام رام سنگ هئم.

[ڏسندي ڏسندي, ارئي ۽ ماڻهو پري پري ٿيندا پيا وڃن است, اڪيلو ڳوڙها ڳاڙيندو [بيبسيء وچان ڏسندو ٿو وهي]

THE END

ضروري سوچنا

هن نانڪ جا سڀ حق واسطا ليکڪ وحت محفوظ آهن. هن جو ڪنهن بر نموني ۾ سڌي اطلاقي طوح ريڊيو ٽي. وي. فلم يا مذي تي استعمال خوني ۾ سڌي لکت ۾ اجازت ڪو ط قانوني گفاه، آهي. استعمال کان اڳا، ليکڪ جي لکت ۾ اجازت و فط لازمي آهي.

۔ نو پراہلم بادا، تو علی جا پيا سمچهو تہ مان تو هائـچي ! ن معمو ليء ڏ مڪيءَ کـان بد چي و يندس. تــہ حصو و لـمك لاء مان ڪڏهن پلهلجي و ڪيال کي ا . . . ا ساك و أي أحان ؟ گہ بند

۔ پل، هاٺ ٿي پنهنجي وڪيل کي نـو ن ڪر . اُح ٿي تـوکي ، تنهلجو حصو ملئد و .

_ (كنكهندى) تر اچا وينوچو آهين. و ح (كنكهر) بابا ، مولكى ذارا ئىط و چن ڏياو تر ايت ايت ۽ ملهلجي ارائيءَ کي، ڪلهو نر ڏيلدو ع ع , نر ئي امت , شمئمان هلندو .

گ بلد ۔ و چی ڈیو بابا با ... با إ [ناوانك جو مرك] نارا ئىك

ۇ. بدد

گو بند

گو بدد

ـ نادائف هي ڀڳوان، ٻڍ و پيءُ اڃا جيئرو آهي ۽ جوان پت و يو هايو. [کو بند جو ڪلو ; [200 m] [اکين مان ڳرڙها ڪرڪ.]

[الرائث جي ارائي تيار آهي. مهراج ارائي كلف ۽ پت كي كلهو ڏيٺ اه جوي او ١٠] امت يويان بينل آهي. اكين ۾ ڳوڙها.

- هر گؤ نه تو ، اعو حتی پاک و چايو آهی اعو نه و سار كه های تفهلجو

هڪ شخص ۔ امت بت, هلي ڪلبو ڏي. [امت ارلي طرف وڏي او.]

 امت! مان ئتو چاههان تر اسائجی گهر جو تماشو دنیا دسی. تون هلیو وح. گو بند - (روئندي) بابا ... يليز بابا ... يها [روئك] ... مان يها جو مونون..... ا بىت

اسان سان ڪو بہ وشتو لر آهي. تو ن تو ن هاڪ اجلمي آهين مون لاء.

- الباء ڪريا ڪرم ڪير ڪلدوع مهراج

۔ ناراڻڪ جو ڪريا ڪرم اندرا راڻي ڪندي. ځو پید

سائين، اهو ڪيئن آي او سانهي. ڏيء ڪيئن ڪندي پيءُ جو ڪرياڪرم! مهراج

جيئن يت كندا آهن. سمجهر تر الدرا رائلي ديء نر پر پت آهي.

گو بدل

نارا ئىك

يـ ڳوان کـان تـو پت پني ور تو هو نه . هلي ڏس اسپتال ۾ ته تمهلجو امت نشيلي دوائن جو مريض بطجي پنهنجي ڇا حالت بطائي آهي. اسان جي خاندان جو ڪهنرو نہ نالو روشن ڪيو آهي. باباء مان پاط بيمار _ ڇا ڪيان ؟ نارا ئىك گو بلد

ـ پت کي سنهال پت, نه ته هڪ ڏينهن توکي به پڇتائيندي انين ئي چو او پوندو ته هئڙي ناخلف پت کان سگهر ڌيءَ ڀلي . Cut

Scene No. 11

نارا ئڪ جو گهر

[اهـت لامُكسي مان لهي، سكريت غصي ۾ قدو كري، پير سان سكريت ڪچلي، کهر اندر داخل لئي ٿو.]

ڪير امت! هليو وچ. مان تلهلجي شڪل بہ نٿو ڏسٺ چاهيان. نارائىط د نبه ، مو نبكي به ، تو هان كي پلهنجي شكل د يكار ك جو شو نق نه آهي. امت

Excuse me اڄ مان هتي، تو هان سان فيصلو ڪر ڪ آيو آهيان. - كه و فيصلو ?

ملڪيت جو نيصلو ۔ مو لکي منهنچو حصو گهر جي. لمت بيشرم! زلدگي ۾ تو ڪمايو ڇا آهي ? جو حصو گهر ك آيو آهين تلهنچو نادائك

ڪوبہ حق ملڪيت تي لہ هو ۽ نہ آهي. ياچو ٿا ڊئـڊ تہ هـي گهر، فمُڪٽري ۽ جائداد صرف تـو هائـجي ملڪيت نہ امت آهي، مان بہ %30 پار ٽنر آهيان.

(چلائيندي) نالائق (كلكهم) ناخلف (كلكهم) بيشرم ، بي حياة (كلكهم). نارا ئىك _ پت ، تو ن تو ن آرام ڪر مان او امت سان فيصلو ڪيان ها،

کو پند تي، توکي ملڪيت گهرجي يا پيءُ ? ۔ ملڪيت ا امت ڏو بند

ٺيڪ آهي، تہ تو کي ملڪيت ملندي پر اُن بعد. تنهنجو اسان ۽ هن گهر سان **ڪو سن**ڄنڌ نه رهندو.

_ چو امت ، هيءُ رستو بر نتو سچاعين ? انددرا _ آخر ، تون چوط چا لي چاهين ? 1-41

_ چو ك د، پر پچك أي چاهيان ته روز تون عن بهار تي، جو ايلدر أعمن? Last

_ مطلب ، جاسوسي ، ديدي توكي سي خبر آهي ته پوء پڇس جو أي ? أمت

_ خبر الم . ير مان تنهنجي زبائي بذي يڪ ڪر ط ئي چاهيان . اندرا

۔ تہ ہند ، متنی پھاؤ ی تسی شو ہنے ، صنو کاملائوں پوریوں کان ہ ، ساکیات أمدت مهاديو يولي نامع شنڪر پڳوان حو براچين مندر آعي.

_ جات الم ۽ اها بر جاك الم تي تون عر روز ، ملدر ۾ در شن ڪرت لاء اند دا نہ ۽ پر پر ساد و لڪ لاء و يـ ندو آهين ۽ پـر ساد جي نـالي مر حيڪا پيوڻي توكي بوجاري ذيندو آهي أن برجا هوندو آهي، سابه جكي طوح جاك الم

> _ دیـدی أمت

۔ امت، اعو نہ و سار تہ درکس جا عادتی، لشیلی دوائن حا غلام بطبعی، سپی اندرا عمر پلهلنجن ئي ڪاهن تـي پلهنجو لاعي نظي، حيدُرا هو ندي د. مثلن کان ردتر زندكي كذاريندا آهن.

شت لىي مائيلد يۇ ئر او بىر بۇنس. [Shut up Mind your own Bussines] لممت (ڪڏهن, اندوا تہ امت جا ڪاو، ! !) Cut

7 - Scene No 10 تارائيط جو گهر آ

نارائك جو كمر و . نارائك بستري تي لهاتيل آهي بيمار آهي .

_ نارائك ١ گو بلد

[اكاون كولبلدي] بانا، تو هان ? تهران بان حلدي جو مو أي آيا ؟ نادا ئىط سمجه, ۾ نٿو اچي تو کي بڌايان يا نہ. گو يند

(الى وهك جي كوشف كندي] جاء دابا سب سك ته أعي له ? بارائط

 امت, هاسپیتل بر آهی پت. گو بند

[كنگهلدي] هفتني كمان گهر ممان غائب هو . آثار ته لمبًا يي ته كام ك نارائط

بري خبر مللدي. اڪيلي ويچاري اندرا ڪالهيج وڃي. آنيس سليالي گهر ڏسي ۽ هيء صاحبوال و آواره دوستن سان _ بابا: توهان جي لاڏ ۽ پيار ئي تہ اندرا جو من وڌايو آهي. وقت ڏايو نارائط خراب آهي. اهو منهنجو آخرين فيصلو آهي ته اندرا ڪاليم لم ويندي. _ بابا! [اكبين بر آنسون] 1,31 ـ روغ له د يء، روغ له . تون ڪاليم ضرور ويندينء . گو يند _ اِهو نامهڪن آهي بابا . نارائط ـ مان تنهنجو پـيءُ آهيان پت، مونـکي ناممڪن کـي بـ، ممڪن بطائيط گو بلد ايندو آهي. _ اِهو نہ و ساریو باباء تہ آخر مان بہ تو هائجو پت آهیان ? ضد تــ ضد مان بــ نارائك ڏسندس تہ الدرا رائي ڪيئن ئي ڪاليج و جي. ۔ تہ بد بت بحصہ الین موں الین سان اندرا راطيء كري كاليم مان پڑھى ، کو بند گهر ايند و نه لا أو آهي. تيستائين مان له ڪنهن سان ڳالهائيندس ۽ نه ئي آن ۽ جل ورتائيندس. [بابا جو ڪلوز - جـو ڏسندي ڏسندي آئـوت آف فوڪساڻي ۽ و ري فو ڪس ۾ اچي ٿو ۔ پريان ڪئميرا ڪنهن شخص جيان هلندي. بابا جي ويجهو ۽ ويجهو ٿيندي ٿي و هي] ـ (هت ۾ ڪتاب) باباء مان ڪاليج مان ٿي آيس. اندرا _ بابا، توهان كتيو، مون هارايو. نارائك ۔ مان بابا لاء كير نطي ئي اچان. اند را هاك تہ هـو ن ورت توڙيو. ٻن ڏينهن کان پٿر جي مورت بطجي هڪ هنڌ نارائىك وينا آهيون. هلو هلي پنهنجي ڪمري ۾ آرام ڪريو. اند را - [اکين ۾ ڳوڙها روڪڪ جي ڪوشھ ڪندي] شڪر ٿئي مالڪ. بابا [ڪلون جهو ليلعل جو]

- Scene No. 9

ڪار مـــــــي پهاڙي طرف ويندي نظر ٿـــي اچي. ڪار ۾ اندرا رائــي جـا ڊرائيو ٿي ڪري ۽ امت ڏسجن ٿا . ديدي. مونكي ڪاي لي ولي هلين ؟ أمت

Scene No. 8

سيم کو بندرام جو نون شاعر ڪاري گهر -

ناراکٹ بيبار آهي - گوبند هنکي دوا پياري رهبر آهي. ديوار تي اڪشمي≖ ۽ کومي جا تو آنا ۽ اُنهن تي هار چڙ هيل ڏسجن ٿا.

اندرا _ (داخل البلدي) بابا، مان باس اليس.

ئا_لائك _ ۽ امد

اندرا ۔ امت نيل لهو دلد دلابي، جو نه مان ڪامرس ڪاليم ۾ الدميشن وٺان،

نارائي ۔ نہ ، اندوا راڻي، تون ڪاليم نہ پڙهندين.

الدرا - چو دليد.

نازائٹ ۔ ڪالهم هك چو كرين جي پئو هك الائي لر رهيا أهن ، هاڪ ڪاليجن ۾ ، نكشن پريد، كلدا أردي، عشق بازيءَ ۽ درئس كانسواء بهو آهي ڇا ?

اندورا ۔ ٻڏي و ڪِڪ جِي ڊپ کاره ترڪ ٿي نہ سکڪ عقلمندي تہ نہ آھي ڊلنڊ. مان هاڪ ٻمار تــہ نــہ آهيان ، پلهلجو ڀلو ڊرو ۽ پلهلجي حقاضت مــان پاڪ ڪري سکهان ٿــي .

کوبند ــ ناراڻڪ سنج نڏاني احت جي پاس لئي ها تہ ڇا نو ن احت کي بر ڪالهج نہ .و ڪاڻهن ها ?

ناوالت ... امت کسي ته مان فه و د کالهج مدو کاهلد س. هملکي فکتکتوې سلمالځي آهي اِندوا کي ته شادي ڪوې ساعرې و چلو آهي.

آلار! __ پر وقت پچی نر ایندو آهی، ډئد. باه. لېگی اُن وقت باالي قد کوه. کو لاخ معلی باه. جـ و یک بطحیف، نر ډاسد، مان گوئجهو ئیسته نـ گهـت پر گهـت ضوور آهادس.

كوبلد - ناوالث، و هدد و يالمي كسي و يو د ستي و و كن مان نقصان لسي المهدو ألمي . جيستالين والدرا الله عكو الرئق كهر و وو ملي. تيستالين يور نراندرا كالهج يارهي ،

خبر پل ڪي نئين اور سامان سؤ سال ڪا ۔ جڳهڙو خيتم، و او، تو هانجي بيبي اِنـدرا راڻيءَ جي جنم پيري تيار آهي. بس. ٠ • هراج اجايو تڪليف ڪيؤ. هاط ٺاهي اٿيئي تہ ٻڌاء.

۔ يجمان نہ پنج تہ سٺو، جلم پتري ٺاهي، مان خود پڇتايان ٿو، ڇو ڪري جا

كرهم ، تـوهان سيدي تـي ذادا ڀاڙي آهن . هن جا كرهم هن كهر ۽ كهر دارن کي، زارزلي جيان ڏوڏي، پاڙون پٽي، زمين دست ڪري ڇڏيندا يجمان گرهن جي شانتيءَ لاء جلدي برهمط ڀوڄ ۽ يگ ڪرائي تہ شايد

هڪي مٺت، تـو ن مهراج آهين. ڪو ڀڳوان تـ، نـ، آهين ? جنم پدري ٺاهمط

مونيکي بر ايندي آهي مهراج هيءُ و د ۽ چڱيءَ طرح چشمو لاهي ڏس.

لڪشمي هڪ ٻار کي کير پياري رهـي آهي. ٻيو ٻار زمين تي لاوارث جيان

روئي رهيو آهي. بدي گو مي، ڀاڄيون ويٺي وڍي ـ بار جي رو نُظ جَا آواز

إندرا ٿي روئي ته پوء ٺيڪ آ زال ذات جي نصيب ۾ ته سڄي عمر روئك ئي

[بار جو روئك _ مون ناج بر للدي مان و ذو تيك ع زند كيء جي جدا جدا

مو ڙن ۽ مو قعن تي ڌيءُ ۽ پت جي پالطا ۾ پاستفاطري ۽ فرق تي زور]

ڪڏوار ڪڏوار . و يڇارو امت ٿو روئي ، کير پيٽاريس نه

لكيل آهي. رو نُك جي عادت هوندس ته كم ايندس.

تنهنجي جنم پتري غلط آهي. "اندرا رائي، اسان جي خاندان کي تمام و ڏي مصيبت مان نه صرف بچائيندي. پر اسان جي خاندان جو نالو به روشن ڪندي. په Cul

و دندا ٿا وڃن.

ڇٽڪارو مليئي

. های مای مهراج

سین امدر ۷ ـ کو بندرام جو کهر.

مهراج

نارائىط

مهراج

زار ائىط

گـو بند

ڇهڻ مهنن کانڊو ء

ڪشمبي ۔ اءي، امت نہ الدرا ٿي روئي.

و مي

ر مي

- ۔ اسان، ڏيئن جي جڏهن حنم پترې ٺاعرائيددا ئي نر آهيون تر پوء شهر ۾ جو د نڍورو ڏيون تر اسانکي ڏيءَ بہ جائي آهي. وٺو مهراح کهر - ميرو ۽ مثائي،
- ا نارائك ماني، سجهو السان كي بدليل وتت سان قدم ملائي علت جي كوشش كرك نوب نارائك ماني، سجهو السان كي بدليل وتت سان قدم ملائي ۽ ائتي و دندوئي ويندو ۽ وقت سان قدم مسلائي نہ علقدڙ السان ئي بنتي رهجي ويندو آهي سيائن ماڻهن كسي ذيء ۽ بت وج پر نسرق نسر دك گهردي. مان او پچان بت جي حتم پيري نامي الحجي يي در نرق بي جي جي جو نر ؟
 - لڪشمي ۔ باباء مون ئي هلن کي ذيء جي جڏم پدرې اُورائط کان منع ڪمُي آهي
- كلوار تـو مده كئي !! تـو ! جـا ديدو تدهلجي خـو ن مان جالو آهي ۽ بيمي تدهلجي ياڻيءَ مـان جلم ورتو آهـي ! بانو مائين سنج چـو نـدو هـو تر يت "استري ذاتيءَ جي وڏي ۾ وڏي دشمن الليئي خود استري. مهراج هاڪ جو هائي، بيديءَ جي جتم پترې لاهيو. هيءُ و او ناريمخ ۽ ٽائيم.
 - [كاي ڏيس ٿو .]

گو مي

گو پند

گو بلد

- گومي _ [لكيل كافذ و للدي] نه . بيبيء هي جلم بدري نه لهندي.
- نارائك ــ بابل نو دان سمجهو چونه الله تــ ذيء جي حلم يتوې اُهوالك ۾ نقصان لئي نقصان آهي .
 - لكشمي بابا، هن هنم جلىء لاء ، چو لا توهان اعايو پاك علايو ! إ
- مهواج ها جن هــو پـار آهي، حي اُهي ئي نٿا جاهين ته ۽ توهان چپ چات ويهي، ونو مهو و کائو .
- گوبلد _ نه , قلام كوك واري كان، قلام سهك وارو به و ديك گناه , كار آهي .
- نارانك، كلوار، هـاك بر جي تو هانـكي ، ايمي بوجهر لـكلدي هتي لر لكندي هتي له لكندي هتي له لكندي هتي له لكندي هي له لكندي هي له لكندي هي له لكندي هي له لكندي وي له له لكندي وي له لكندي وي له لكندي لكندي وي له لكندي له لكندي له لكندي له لكندي له لكندي الكندي الكندي
- نارالث ۔ ناباء تو همان ڈالبا جـذبـاتي آهيو . پنهنتي عبر تــ, ڏسو، هاڪ هــن عمر م تو هان بيبيء کي پالهندا? يا و ڏي ٿي هو ء تو هان کي پالهندي !؟
 - · دلط اسان، باتي كبطا ذينهن ?

ـ [داخل ئيندي، ڏسي] لڪشمي، مهراج لاء، ميو و منائي. جل پاڻ جؤ تــ.

فارائيك

گو چې

کو ہدد

نارائث

مهراج

فارائث

مهاراج

کو بند

بهاواب

کو بند

مهراب

ڏو بند

عهراج

كوبند

مبراج

کرو بدن

 $y \in \mathcal{U}$

ـ اڪسمي، تون ويه. . مان ٿي کڻي اچان .

ـ سبج چيو اان مهراج تر بدو كوهم و هي تر لك لهي . ۔ اچو، و هو ها تر مهراج جلم پنتري کتلي آيا آهيو ؟

م عار [جنم پتري ڏمندي] يجهان, ڏاڍو لصيب وارو آهي. توهان جو پت. (ہار جو رو ئط) ۔ بک لڳي هوندس . اندر وڃي کير پهٽاريس. (اڪشميء جو وڃڪ)

ـ نارانطداس. راج يوك الس، كك يجي يبطو نه كندو ته به راج كندو راج، عا. علكي ته كنبن منستر بنستر جي گهر جدم و لك كيند و هو لاسو توهان جي يت جا كرعه. هڪ ڏينهن توهانکي پيشم پتاهه، وانگر امر بطائيندا.

ـ مثال تـ، سنو ذي ، براج. ويجارو إيمشم پتاميه انت ويلي جيڪي ڪشت ڏ ٺا، سائين دشمن کي بہ نہ ڏيکاري. سنج چيو ائن نيم حڪيم، خطري جان،

نيم ملاح خطري ايمان . ـ سيك صاحب. نڙي ئ_ي سڪي ويئي . هن سڪي عيرُي، مٺائي ۽ کير جـو

عا ليو ? - کير بر اچي ٿو مهراج کير گرم ڪري، اُن ۾ پستا - اادام

ـ (خوش لي) پستا, بادام . ـ كنسر، كستوري ۽ هيد وغيره الله ۾ وقت ته لڳندو ئي.

و ٺو جلم پنتري ڏيو ڏکڻا. ۔ عبراج جيستائين کير اچي, تيستائين توهان اسانجي پندريء جي جام پنريء

بابت بدايو.

چو پت نارائط، تو مهراج کي بدايو ئي در آهي چا تر تو کي ديء بر ڄائي آهي.

بدري اج نارانطداس اـ، چهو بت جائو آهي ۽ دو هان ٿا پتريء جي جلم پسري لاء پڇيو ?

ـ نارانطداس، تو هانجو پت سچو مقدر جهو سکندر الله مقدر جهو سکندر.

ېتون چو ، هي سپ او دن و دن .

گو بند هیء و د سپ ریبا. پست جمك حي خوشخدري لاء خرچي. ملي، هاك بست گو می جو کڙ و تہ ڏيکا, .

سين نمهر - ٥ - اسپتال

کہ بدد

مهراح

ئو بند

لڪشمي بلنگ تي ليٽيل آهي. هين حي ساجي ۽ کابي باسي هڪ هڪ ٻار آهـي. [کو بلد ، نارائك ۽ کـو هـي ، پللگ و بد اچن آلا لڪشمي هان کي ڏسي مسڪرالڪ جي ڪوشص اي ڪري

نارائك پىت، ھائمي اھو نہ و سارج تہ " ھم دو اؤر ھمارې دو ." گو بلد

سهور نمبر ۔ ٢

کر بند ,ام جو کهر _ درواز ی جی گهدایء.

[دروازو کولي - ڏسي] اچ، مهاراج اچ.

ڪبڻن سائبين، چاڪ چگا ڀلا ۽ خوش راضيءِ پرشن، لا وړ لاڳاءِ گانيو بي ميهو ب مهراج

ِ مرغيون، مرغا، بِکريـون، بِڪرا، مت مائت، اوڙي پـاڙي وارا ، او ڪر چاڪر خـوش وافــي پـرشن ۽ سائمن سدا سلامت وهـو ۽ کائــو پـمُو سلامين

جو نالو رو شن ڪيو. مهراج مو آو ملءِ معطامل مر جو ما ٿيء جي آشير واد سان. - هيءُ سڀ ڪڏهن سنڌي نائڪ مان ياد ڪري آيـ و آهين ڇا ? زو راو ر گايون

درشن ڪرڪ اله در آـو ملي . د القلي كلندي) سائين چئو ته سورهان آنا سبح الا پـر پچـك م كية و هرج •وراج

 أ. ملهلجو ته ذرم ئي آهي يجمال تي ديا درشتي و جهك. ۔ مهراج، سچي شهر کسي څهر آ تہ، مهراج ٌمو لو مل مکت مسل مرچو ما اليء کـي گہ ہاد

مالڪَ ڏ لَي لَـي هڪ اک آهي. سم درشتيءَ سان ڏسٺ لاءِ. ـ بهڪار ڳالهيون ڇڏي مطلب جي ڳاله، ڪهو. مطلب جي.

۔ تم بذہ اح حالن دالہوء اسان جي اُهر تي تنهلجي نطر ڪهائن پمائي ؟

ـ (کلفدي) روز ساڄي پاسي کان گهر ويلدو هو س انڪري توهان حـو گهر لطرئي د ايندو هـو اڄ ساڄي پاسې چتو ڪتو ببدو هو انڪري کابي پاسي أيس تَم توهان جي گهر تي ناهر پيئي سو ، اچي و ڄايم توهان جي گهلٽي.

سبت نارانطداس آهدي کهر م?

- (داخل تيندي) مستر نارائك داس، دى سان چو او تو پوي تر نر *س* - بابا! (رو ئط) نارائط ـ اتاولو نہ ٿي پت، تو جهڙن اڌ پڪل اِنسانن جا فيصلا اُٻهرا ۽ غلط ٿي سگهن گو بدد آا پر ملهلجي مهربان سائينء جا نــ، جهؤلك تــي ڀروسو رک، هــو مهربان آهي.

> - امان ، لڪشمي ويئي هلي. نار ئىك

> > نر س

گو بدد

گو بدد

ک و می

اكشمي ويدُي هملي !!? تموهان چنو چا بيا، اكشمي ويني ا، پر آئي نر س آهي. ڌيءُ ڄائي آهي. - ۽ منهنجي نولهن ? گو بند

بار ۽ ماءُ بئي بلڪل ٺيڪ آهن. ئىر س بابا, اسان جي اڪشمي بلڪل ليڪ آهي. نارائك

(دک ۾) اڪشمي کي ڌيءَ ڄائي آهي. ڌيءُ. گو می

ڏ سجانءَ نارائڪ ماءُ هيءَ نياڻي، راڻي بطجندي راڻي. راڄ ڪندي ۽ اسان جي گو بدد

خاندان جو نالو رو شن ڪندي. و دن، نرس هي سؤ روپيه خرچي، لڪشميءَ کي لڪشمي ڄائي آهي ٿي. ۔ تو هان چاهيو تہ، ٻار جو مونهن ڏسي سگهو ٿا.

سنج ، هاو [گو مي نارائك، ۽ كو بند در وازي طرف و ڏن آما تم اچانك ، لڪشمي جي دل ڏاڙ يندڙ چيئج ٻڌي. فري-ز ٿين ٿا.] :- Musice [نرس ډو ټندي اندر و چي ٿي. کو بند کو ميء کي ، کو مي پت کي چنتا جنڪ نظر ن سان ڏسن ٿا] (او ٽان، او ٽان جا آواز)

- زناني اسپتال ۾ ، انڪري مان اچك پسند نہ ڪندو آهيان. گه بند

(داخل أي) واذايون. كاكا لك لك واذايون. پت به جانو آهي (نارائك نار س کي) تو هان ڏاڍا اڪي آهيو جو هڪ ئي وقت ڌيءَ ۽ پت ٻئي ڄاوا اُٿو.

و ٺ پذہج رپيا. پٽ ڄمط جي خرچي. ۔ تو هان بہ ظلم الا كيور، ذيءَ جمط جي خرچي هك سو رپيا ۽ پت جمك جي پديم رپيا، مونکي پلهنجو اهو ٻنون

۔ ذيء چوط ۾ شرم ٿو. اچيو هون! لڪشمي جملدي لڪشمي. هن إمالي بر دَي؛ معدلي ـ قرض ـ دَي؛ كي بالي. نبائي. لائق بلائي. مفت بر سوكري ڪري. پراون پٽن کي ڏي ۽ ساط ڏي، گاڏيون مو ٽرون ڀري ڏن. تہ بہ جان ڪا ڇٽي. جيمڪ کــان مـرڪ تائين ٽب ٽپ تي رڳو ڏي ڏي ۽ ڏي تر بر زالوں ذات كى سجى عمر شيم جيان بچاو ئى آهي. يا عمر.

(چر چی مان) سجم الی چوین ، سیاکی، شاه ی بعد ، مان به ته ته سان گو بلد كلّ ، شيئم تى بچلدو رهيو آهيان. فرق رڳو اهو ضرور آهي ته تلهلصي حصى حو گيه, به مون مقان پوند و آغي.

۔ ۽ ۽ ندا تہ مون مقان ئي ايندا آهن [لڪھمي جي سورن جو Close] کو می _ هن دماني ۾ بحت ڪوڙا آما تاج پهرائين ? بت شاديء لائق آين تر إنهن لاء گو بند جگام جو بلد و بست كر يا يا پاك لاء بدا آشوم بر الد وانس بكلك [لڪشمي جي جهنج]

> - گوبند ۽ کومي جاري ائڪش Close هڪ ۽ گڏيل. نارائث (لڪشمي جي پئڙا چيخون وغيره)

- (باهر اچی ⁽و) داڪٽر

گو می

_ داڪتي نارائك

- ساري، بار يـا ماء بنهيء مـان هڪ کـي بچائي سگهبو بنهي کـي داڪت

اِحِائِث ناممڪن آهي. ۔ مارٹ ۽ بچائٹ تہ مالڪ ھي ھٿ ۾ آھي. داڪٽر توھان پلهلجو بتن ڪڍو ، گه بلاد

وڏو ڪجانء تر. پت، پيءُ بطجڪ جي قيمت جي، جاب پوندء پت. _ بابا. سيرتعف

ـ پت کی بد دءا تہ ہ ڈیو . تصمي

- لكشميء بناء مان كيش جي سكهندس. نه باباء مونكي وار نه كهرجي.

[لڪشميء جي جيدھ نار حي اٺان اٺان حا آواز] نــُـــر - نــُــ اڪــــمي (وائث) مان مان بوباد لي ويس. بابا، منبلتدي

ي !! لڪشمني مونـ کي وچ سملد ۾ اڪيلو ڇو ڇڏي

(ډاکتر واپس و چي او) شل، بار بچې، ننان ماغ، بار کي پالي.

سر پهي صلح ڪرايو نہ تہ او طيهن تہ ويئي آي. آپريشن ڪرائك لي اڪشمي جي ڪرائي ها آپريشن تہ. ڇا ڄمي ها، تنهنجي نقد نارائك كي ?

جي ڪرائي ها اپريشن در. ڇا ڄمي ها، دنهنجي نقد نارائڪ دي ? - اِهو و ڪيلن وانگر ، لڳاتار ڳاله نُظ بند ڪري . جسج وانگز بن لفظن ۾ ٻڌايو

تہ پت جمدہ و يا ديء ؟ _ تہ پهرين تون إـداء، توكي ڇا كهرجي ? اكر يا إوري ؟

- جواري آهيو ڇا ! ? ننڍ پڪ جـون گنديون عادتون اڃـا نـ، ڇڏيون اٿـهُ [ويچارا ڏيندي] اکريا ڀوري ?

- چڙي، تنهنجي يا منهنجي فيصلي سان ڇا ٿي او آهي ڏي. پنهنجو چاندي جو رپيو تر ڪرايون فيصلو قدر ده کان ، چهر اکر يا يوري - اکر آيو تر پت ۽ يوري نڪتي تار ڏيءَ .

_ و أو رپيو _ اكر. [رپيو هوا ۾ ڦٽو ڪرڪ ۽ جهٽي كوبند جـو هٿ هٽائك]

Liose _ يُوڙي _ Close _ يُوڙي _ _ \$

ر ڳائيندي) هڪ چانديءَ جو رپيو. [رپيو هوا ۾ ڦٽو ڪري، جهٽي ڏسي،

خدوشيءَ ۾ جلسي نچندي] - ڀـ وڙي. ڀـ وڙي نڪتي. ڀـ وڙي - منعيل ديءَ ڄمندي ديءَ دُـ و مـي اڙي ائين پـا و راو مو اهن ٺاهي ڇو ويني آهين ۽ ڀـ وڙي نڪتي آهي جلدي وات مٺو ڪراء . پاڙي ۾ لڏون ورهاءَ لڏون - Cut & Mix With [لڪشميءَ جي چينج ۽ سورن جا آواز .]

سین نمبر - ۲

گو ەي

گو بند

گو مي

گو بند

گو مي

گو بدن

مئتر نتي ۔ هاسپيٽل . و دينو دا آواد آ

[الڪشميءَ جي سورن ۽ چيخن جا اداز] نارائڪ، کو مي ۽ گوبندرام - دروازي باهران نظر ٿا اچن. کو مي ۽ نارائڪ اري چئن ۽ پريشان ڏسجن ٿا. کو باندرام (Jokes) جو ڪتاب بڙهندو، مشڪرائيندو ٿو ڏسجي.

كوبند _ نارائط ماء . اجان به شرط لكائين أي . لكشمي جمندي لكشمي . نارائك نارائك نارائك نارائك نارائك نارائك . نارائك نصيب وارو آهين لكشمي أي الجيمي .

ـ سائينىي، ھاك تىم خو ش . تحلدو

كو بلدرام _ أسلو ۽ منهلنجا گهو إِمّا للهلجيّ رو ڪچڪ سان تــ، وڪتِڪ وارا نـ، آهن. هيءُ تـ، منهلجو آواز بِدّي، گهر سيِّتاهي رڪيا. تون يل بيو تو ف هجين. مدهلجا گهرڙا

سائين ڇو نه چو ، آخر گڏهه ، معافي، گهو ڙا ڪلهلجا آهن. 9-1-1 [كوبندرام _ بار جيان أبك ذيئي، أيلمي كلي كبر بر داخل لئي أد .]

> سین نہبر ۔ ۳ ئو بلد زام جو گهر .

> > گو بلد

كوبندرام ... (داخل أهندي) ... نارائك ماء او نارائك ماء .

ېدي ۔ اجايو رڙيون ڇو پيا ڪيو. تو هان جي پنبان ئي تر بيني آهيانا

گو بلدرام ۔ رڙيو ن نہ ڪندس تـہ ارڙئ، پاڙي کـي خبر ڪهئڻ پو له ي تـہ، سهت

گوبندوام اے گهر وارن لاء چار ميل پيد ڪري. اِس ۾ ٽيٺ ساڙيندو ۽ پگهر ۾ سلان ڪندو . ڀاڄيون و لي آيو آهي. نارائڻ ماءِ ، جلدي پاڻي ڍ ڪ ڏي تہ ڪل کلو آلو ڪريان ها۔ جي پاڻي له هجي تہ کير هلند و إ **ب**دّ ، للهو كهر له كطي اچجانء. چكك لاء, سڪو مهو و ۽ منائي مر أطجانء .. سر أي بابو سائين، سنج ئي چو ندو هو ته لو مي ـ پــ أس مان اجــي يـــــــد،

> اهو نه سياڻي چيو ته "ننڍي له مري ماء، وڏي له مري زال." گوبتد [لڪئمي جي سورن جا اُوازِ جهدھ ـ Close، [ڪلوز اپ،]

لڪشمي د ليورې پيلس ڪار ف، ڪئجي ڪڙ ڪي، چيغي، جا لي لي. لڳي او ته ، اڄ لڪ شمي، ضرو ر ماءُ بطجند ي. گو بند

الرائث يديءُ. تـوهان جي دل ڇـا ٿي نولي، نارائث کي پت جمند و گوەي سيا ڏيءَ ?

[اڪشميءَ جا سور]

پاڻي نہ پيئجي، کير هلي.

سور أي كائي ويعتاري كاوار ۽ جملدو تلهنجي ناوائك كي أم ناوائك ماء ۽ هيءُ تہ اُن ڏينهن، مون ۽ تــو نارائـٺ ۽ لڪنـمي جي حڳمڙ ی ۾ و ٽــــ

. اڪشمي، تو مون کان ڪونه پڇيو ته، مونکي ڇا

بابا, چو ندا نه آهن، نه ماءُ کي پت ۽ پيءُ کي ديءَ و طندي آهي.

پر، مو لکي ڏيء نر پت گهرجي پت.

اڪشمي ۔ (چرچي مان) اڇا! پدي ديو ۽ جي ڏيءَ ڄائي تر ؟ نارائك

نارائك

ئار*ائىك*

ته ۽ مو نکبي سو چاو پوندو ته تنهنجو ڇا ڪرڪ گهرجي. [شيشي يچك جو آواز].

اِهو روئك جوناتك بند كرج مونكي كبي ته بت ديء نه هلندي، سمجيئه.

لكشمي _ سمجهيم! والا! توهان كي ذيء نه هللدي. يت هلندو! مان الي يجان

تم ، جي توهان جهڙ و ، پڙ هيل ، لميل ، ماد رن اِنسان بـ ، ڏهين صديء جـي جاهان جهڙيون تقاضائون ڪري تر، ويچاري زال ڇا ڪري؟ اهو نہ و ساريو تم جي مان ماء آهيان تم توهان بم پديءُ آهيو، بار صرف مون اڪيليءَ جو لہ پر توهان جو بہ آهي ۽ ها، توهان جي اڃا به پنهنجي

.. ضد تي قائـم هجو تر ترم مان توهان تـي هڪ مهر باني ڪوي ٿـي سگهان مان بار کي، هن دنيا ۾ اچڪ کان، ڇٽڪارو ڏياري ٿي

سگهان سيان ، آفيس و چىك كان پهرين، فيصلو كري بدّانجو ته مونـكي ڇا ڪر او آهي? منهنجو فيصلو اڄ نُـي بلڪ هائي نُـي بِـدَي ڇڏ. پت ڄمي ته گهر واپس

اچجانء ۽ جي ڌيء ڄڻيرء تہ پيڪي هلي و ڇجانء.

[ٻاهر ٻن کاڏين جو آهون ساههون ٽڪر - آواز]

سین نمبر - ۲ وقت ۔ ڏينهن درشیہ ۔ گھتی پريان ، سنڌ جهڙي سينگاريل، سجايل، بن گهوڙن واڙي گهوڙي گاڏي. سنگيت

ميه آواز ڪندي، ويجهو ايندي ٿي ڏسجي. گو بندرام _ [بدو سنڌي سينتا جو پرتيڪ] (ڪو چوان کي) روڪ ۽ روڪ ڏ سجانء.

ه تعدم ام جي تنهنجا گهوڙا، گهر کان اڳتي ويا تر نالو، هن مهيني جي پگهار نه ملند ع.

[کهوڙن جو کهر باهران رڪچڪ.]

5)ಟ

اكر - ڀـوري

ليه : مد ن دمائي

سین نہبر ۔ 1

وقت ۔ وات چالدئسي،

جگهر - بهدروم.

[بدسريء جـو آواز - ديل بيد تي زال مڙس، لڪشمي عمر ٢٥ سال ۽ الرائث عمر ٢٥ سال، ڪڊو تر ۽ ڪڊو تريء جاءان ڏسجن الا.]

لڪشمي ۔ ڊارلنگ،

نارائك - چئر، رائي،

لتصشمي ۔ توهان لاء خو شخعوې آهي.

ارائك ۔ [جر جي مان] ڪا لائري نڪتي آهي ڇا ؟

لڪشمي ۔ لڪٽي تہ له آهي پر اڪراڻي ضرور آهي.

نارالك _ مسون تر كا لا أسريء جي أكيت غيريد ئي لر كئي أهي، تر لا أر اكرادي كيان !

لڪئمي ۔ يتي دير، هيءَ لاٽري، شاديءَ بعد، بلان خريد ڪرٺ جي ئي اڪرلدي آه [ستار جي جهلڪار]

نارائك _ شاديء كانبوء ... لا تري لتكشمي إ

چا، تو ن مان اسان .

لڪشمي ۔ ها، تو هاڻ پيا بطنجڪ وارا

نارائك من ي تون مما! لكشمي توكي جا كهرجي، ذيء ? يا يت ؟

لڪشمي ۔ اولاد تہ شاديء روپي يؤ جا جو پرشاد آهي.

مالڪ جيڪي بہ ڏنو ائين تي، [گهڙيال جي نڪ آڪ]

خاص ليالي سال لاء لـ كهل

ڏي. ري ^{ړا}ي

اكر _ إسؤري AKHAR - BHOORI

[ٽي. ري. ناٽڪ]

ڪهاڻي, اسڪرين پلي ۽ دائلاکس

مدن جماظی

		ڪلا ڪار
پتلي	******	ا، اڪشمي
پڌي نارائڪ جي ماءُ نارائڪ جو پيءُ نارائڪ جي ڌ يَّ نارائط جو پت	********	،. نارائك
	**** ****	۳. کو مي
	****	م. کو بلد رام
	**** ***	ه, إندرا راطي
	*******	٧. امت
	******	٧. مهراج
	16931644	٠٨. نـرس
	*******	و. داڪٽر
	*******	٠١٠ ٥٩٠ اي

خاص سوچدا

آهن آي. وي. پلي، جاسي مت واسطا ليک و من متعفوظ آهن، هيء نائڪ يا إن جو ڪوبه حصو، ريديو، ٽي، وي. فلم، ڪتاب وغيره ۾ ڪم آڻك كان يهرين، ليک كان لکهت ۾ إجازت ولك بلكل فهروري ۽ قانوني آهي.]

ميرواڻي ـ ها ما ها ها.. هيئئر پنهنجا ٻار ٻچا يان يها الطبي ! از ي بي ايمان، جڏهن غريبين جو رحب جو سي، هئن جي الان ٻچن کي يہ يا علم ڪري رهيو هئن ۽ تڏهن ڪئي مئمن ! نه نه ڪلي آڱر و بد ي ڀالي آهري ! گندي مڇي سچي تلاء کي گندو ڪندي آهي ! تو پنهنجن يهرن تي پاك ڪهاڙي هئي آهي، پنهنجي ڪهئي جو ، نه ويم نه طبيب !

و ڪيو ۔ (مهرواڻيءَ حي بيرن تي ڪري، او جلکارون ڏيئي) مونکي سچايو، مهرواڻي صاحب، مونکي بنچايو، قسم آ جهولك گهو دن جو، وري ڪڏهن بر ڪلن و ڪيهر تر وجللاس،

مهرواطّي ۔ ها ها ها ها هليئر جهواسٹ کهو ت يسان پيو الـيئي؟ حدّ هن پلتين جي ادران ست ڇڏاياء ۽ تڏهن ڪئي هئين.

نہ، نہ، جو ڪک جو چور، سولک جو چورا

چايا - (هت ېڌې، باڏائيلدي) مسان پنهلجي ڪيکي تسي نهايت بشيمان آهيان ! منهلنجي لخ بت تبوهانتجي هڏن ۾ آهسي. کيها ڪو بيـو، مهر والي صاحب، کمها ڪوبو ا مو لکي اچايو، نہ تہ ... نہ تہ ... مان ڪنهلاکي ملهن ڏيکار ك

جي تامل نه رهندس. [مهروالي، شرما دالهن سوالي نشاهن سان نهاريندي.]

مستر شوماء وادن دو يئو سي ?

شوما ۔ مسٽر مهرواڻي، توهان جيڪڏهن مس ڇايا کي بنچائڪ چاههو ۽ تہ هن حي لو افيئرس کي گبت رکي، کيس ستفت وارنلک ڏيئي، بي عز تيءَ کان انجائی سکهنجي او .

مهرواطي - گد ، و يرې كد . مس جايا ، المتي سليالي قدم كطبع .

شرما ۔ او. ڪي. مسٽر ميرواڻي، وئي آيڪ يو نـر ليو.

پراثلات _ (ويلدي ويلدې) جي. ڪي. حا پت، ياه رک. جيل مان ڇٽڪ کاتبوء،

تو کي جڪ ٻجي ناس لہ ڪاد س، تيستائين سکيو ساھر نہ پٽيلدس.

هدواڻي - هل ڙي هل! تلدور پنيان کهطيتي پيا ڪتا ۽ونڪن!

(پردو ڪري ٿو)

مير واللي - ر انسپيڪٽر شرما کي) انسپيڪٽر ، هن سيطي ڏو هم ڏانهن نهاريو ، ڏسندي ڏسندي اکين ۾ سره-و پائي ويند و آهي، ڪر ڪيت جر سچو عاشق آهي. صرف هڪ ڪئشن جدو جدواب ڏيند و آهي ۽ اُناءَ پنهج سؤ گروءَ جا گنهج سؤ و نند و آهي.

[انسپيڪٽر ورما، ڀاڳيا جي تلاشي ٿو وٺي ۽ صحيم ٿيل پنه نوت سؤ سؤ جا ڪڍي ، ميزتي ٿو رکي.)

- (و ڪئي ڏانهن اِشارو ڪري) ۽ هـؤ ڏسو، ويچارو و ڪيو پت سڪيو! پنجن رپين ۾ و ڪاميو وڃي، اوڙي جو پارت بخوبي ادا ڪري ڄاظي. ڪنن ۾ ڪپه، وجهي، گهت ۾ گهت پنج رپيا ڇڏائيندو آهي، پنج، گروء جا گنج ۽ پوء اندر وڃط جي پرمت ڏيندو آهي. ها ها ها ها...

۔ (ٿيلهي مان نيپ رڪارڊ ڪڍي، اِنسپيڪٽر شرما کي ديندي) مسٽر شرماء هن اپراڌين جي اپراڌ ثابت ڪرڪ لاء، هي ٽيپ رڪارڊ توهائکي ڪاني مدد ڏيندو ؟

شرما _ لئنڪ يۇ ويري مىچ فار يوئر كائيلد كو آپريش، مستر جي. كي. ميروائى _ انسپيكتر، مون هن سفيد هائيء كىي قاسائك لاء كافي پاپڙ ويليا آهن.

مير واطي

ميروائي

شر ما

براطنات

مير واطمي ۔ اِنسپيڪٽر، مون هن سفيد هاڻيءَ کـي قاسائك لاء ڪافـي پاپڙ ويليا آهن. ڪؤ کڙ تيل بہ نڪرندو يا ماڳهن آاو قلو آرتي ٿي ويندو?

- كڙ تيل نڪرندو ، ضرور نكرندو ، ائين سمجهو ، ته هن اپراڌيءَ جو اگرتگر ناس ٿيندو . هتان ويندي ، هن جي گهر جي تلاشي و ٺبي ، ان كانپوء ، هن جي بئنڪ اكائونت جي جاچ پڙ تال كئي ويندي ۽ پوء هن تي تانوني كارروائي كبي . منهنجي خيال موجب هي اپراڌيءَ كي گهت ۾ گهت پنيم سال سخت پورهئي سان ناناطي گهر جي رو آي اصيب ٿيندي ۽ پيار نهينٽل ائڪش ۾ هن جي نو ڪري پيط ويندي .

- (ميرواڻيءَ جي پيرن تي ڪري ، باڏائيلدي) رهم ڪريو ، جي . ڪي . صاحب رحم ڪريو ، مان تباش أي ويندس ، برباد أي ويندس ! ملهنجا بار بچا راي ويندا ، بک ۾ پاه أي ويندا ، مونکي بچايو ، جي . ڪي . صاحب مونکي تانون جي شڪنجي مان بچايو ،

(نهے ڏيندي) ها ها ها ها ... پوليس! اې مستر ، آء ائم سي. بي. آء. شرما انسپيڪٽر شرماء مان توکي رئوت و لڪ جي ڏوه. ۾ گوفٽار او ڪريان ا

پراڻدات ۔ ليڪن ڪير ٿو چوي تہ مون رشوت ورثبي آهي?

مير واللهي ۔ ڪو او چوي ? (وڏو آبڪ ڏيٽي) ها ها ها ها مان او چوان، مان تو مون كان ينمج هزار رشوت ورتبي آهي. (انسپيڪٽر ڏانهن مخاطب ٿي، جوش

۾) انسپيڪٽر، هي آهـو سفيد هاڻي آهي، جو سر ڪار جي خرج تي پلجي رهير آهي ۽ هـوت ۾ غريبن ۽ ابوجهن جو رت چوسي، کين پهڙي آبوڙي رهيو آهي ۽ سوڪار کسي بدنام ڪري, سرڪاري ڊانچي کي کوکلو بطالي رهيو آهــــي. (مس ڇايا ڏانهن اشارو ڪري) هـن ڇيل ڇبلي ۽ نار نويلي ذَّانهن نهاريو . آنيس ۾ عشق پچائط ايندي آهي ۽ شادي شدة مردن جا گهر بـر باد ڪندي آهـي. ۽ هي پراڻلات، لهات گهات جو پائلي بهتل پراڻلات، مقت جا مانا کائي مقل پرائنات، مجلوء کي ماري مجائيندڙ پرائلات آنيس ۾ هن سان عشق ڪلدو آهي ۽ معز ۽ ماڻهن کي مگلرس سهکاريندو آهي. انڌ جي گهرڙي تي سوار ٿي، هڪ هڪ سند ٿاءُ بلمج هزار کروء حا کسج هزار، عِدْ الْعِلْدُ و أهي. و أو هن جي نالشي! مستر ورما، پـــرا^المات جــي تــــلاً شي اــو و اــي ، تـ هو جهٽڪو ڏيمُبي پاٺ ٿو ڇڏائي.

ميروا^الى - (أبك ذيئي) ها ها ها ها _{... رسي} جل كئي، پر دل له گيا ...

مستر پسراك، دۇنت ئىك لا إن يىۇئىر ھئلدىس. پلهلجى بلائي چاھيى، ئى. شرما پنسج هزار ڪڍي ٻاهر ڪر إ

پراٹلنات ۔ (ډېددې، هېکلدې) مون و ت کې به رېيا کو نهن.

مهروانلي ۔ انسپيڪٽر، بستول جي نو ڪ تي تلاهي و اوس، تہ کير جو کير، بائليءَ دو پاڻي طاهر ٿي ٻو لدو . (و رما ، ڏڪ بجا هڻي، ز ار دسٽيء پراڻلات جي تڌ شي ٿو و ٺي ۽ صحيح

ڪيل او ٿن جي آهي ڪڍي ميز تي ٿو رکي.] شرما

انسپيڪٽر و ريا، هن اپراڏيءَ کي هٿڪڙِ يون لڳاء .

و رما، براثلنات کی هٿڪڙ يو ڻ او لڳائي]

- جي ، منيلنجو نالو ڪمل آهي . مونکي فون ڪري گهرايو ويو آه_ي .

۔ لامت جو پت آهين نرا نون ڪري گهرايو ويو آهي. آوري ساهي پت.

ـ ڪنتيه نہ سائين ۽ ڪتي، نہ . (ڪمل کـي) وڃو سائين ۽ وڃو ۽ جيءُ وڃو ۽

نچ وجوه سدا وجود (ڏانهنس هٿ و ڌائيندي) هين هين هين

[ڪمل , و ڪئي کي آڏو ٺو ڏيکاري هليو ٿر وڃي . وڪيو خالي هٿ پليستي نوڙ تي آو هطي . ڪمل پتا کي رپيا ڏيئي واپس ٿو وهي .]

- (پرائنات کي روپيا ڏيندي) پراك صاحب، هاڻي تر ڪم ٿي ويندو نر ?

۔ (رپيا کيسي ۾ وجپندي) جي. ڪي. صاحب, توهانجو ڪم ها^لي نہ ٿيندو ,

- اڙي مستر جي. ڪي., جنبن سند ۾ پئسن جا پر لڳندا آهن, اُها سند پئيءَ وارا پر ڪري آڏاهـي ايندي آهي. (ڪافذ اُٿلائيندي) او او هيء ! ها، هيء آهي توهانجي سند . ڏ او ، ڪيئن نه پکيءَ وارا پـر ڪري

[ميروالي ، سند ورائي قيرائي ڏسي ، کيسي ۾ ٿو وجهي ۽ زور سان ٽي د نعا تازيون أو وڄائي! سي. بي. آء.، جا خانگي ويس ڌاري إنسپيڪٽر سُرما ۽ ورما ۽ ٻر چشم ديد گواه, طور آندل مانوارا نـگرواسي پرويس ٿا ڪن.]

بت بت هؤ آريؤ، مستر، مهرباني كري هتان هليا وجو، نه ته

```
[9]
```

پنهوالي کي گورنر بطائي ڇڏيائين ، هزارن ۾ ٿر حرامخور رشو س کائي ۽ پهاري او خسيس چانه، ، سا به پوطيا [و ڪيو چانه، جو آردر ڏيڏي سٽول ئي اچي او وهي. ڪمل پرويش او ڪري ۽ اڳتي وڏ ڪ او لڳي.]

- ازي کورنر! پلهلجي لاء پو لايا چانهم!

- اي ڀائي ، ايڏانهن ڪيڏانهن ? اکين سڄو آهين ڇا ؟

- رڪيا، پت ڪيا، ائي ڇا ئي رهيو آهي ?

_ (پستول ڏيکاري) خبردار! ڪير به نه چري!

نہ تہ پولیس کي گهرائطو پوندو .

قرب ڪندا وڃو، پيچ کٽندا وڃو.

تر إيو ڪڏش ٿيندو ? ۔ ايترو جلد ٿي ويندو?

- (باعر ويندي پنهنجي ملهن) ڪيڏي نه کار ڏيئي ڇڏيائين! کورنر!

يراثلات

ر ڪير

و ڪيو

ڪول

و ڪيو

يوالمنامق

ر ڪيو

ميرواثلي

براثنات

مهر واتلي يراثنات

شرما

پرائنات

تريوء سان لاء انتطار ڪرائو بولدو . دائلات ـ

(نصي ۾ ڏڪندي) پنج هزار و ڏي رتم آهي، مستر پراڪ. به هزار له هلن? مير واڻي ۔ براثات _

(اچ و ج کندی، سوچیندی) لیک آهی. مان رئم جو بندو بست کریام ميرواطي -الر ، توهان مند تهار كريو . مان اوهان حو فو ن يو ز كريان ?

> يس يس ۽ باء آل مينس، دائنات _

> > ألُنڪس ألات. ميروائي -

دائدات _ موست ويل ڪم٠

[ميرواڻي هيد ڪار ڪجي ميز تي رکيل فون ۾ لهمر ما ئي، ڪجهم ڳالهائي ٿو، جو سمجه، ۾ ٿو اچي.]

(پرالمانت و من بهچی) دال ۾ ڪجه ڪاد لطر آ رها هئم ۽ براڪ . هن لاسي راجيش كرامي نيتا و من ، تلهنجي دال كالم كرددي إ كتى آعيء ۾ له الائي. ليلي ڪي ديني نہ پڙ جائي.

پرالنات ۔ او لائم اِنتا رڪ نانت کينانت. اڙي آکري ۾ جي مٿو و جهن، مهرين ڀر سي جي ڏيءُ سان عشق اڙائي رهيو آهين.

ولجيهن ها دوست، لكن جي آسامي آهـــي! سو ني مرعي لهر ۾ ايندي، تہ لهر كي بهست بطائیلدی.

۔ او يـو العيمى، ھڪ ئي آڏام سان آسمان تي پهچيٺ او چاهين . يراطنات [ميرواڻي فون ڪري، ڪرسيء تي اچي او وهي، راحيس ڪلها اوڏيندو

پنهنجيء ڪرسيء تي وڃي او وهي.]

ميرواطي - مستر پراك، ماء سن إز كمنك، كمل. برائنات

و ڪيا ، او سڪئي جا پت ، و ڪيا .

- (دوڙي اچي) وڪيو پت سڪيو حاضر آهي. جذاب. و ڪيو

يراثنات - ڏورې وتت ۾ مسٽر جي. ڪي. جـو پت ڪمل اچڻو آهي. هن کي يڪدم مون و مد موڪلنج . تيسين سڀلي لاء پيشل چانــهر جو الله و سـت ڪو. و ڪيو

- ۽ مونڌ ۽ سائين ?

[v]

براللات

دي پوايس!

(ميز تبي مڪون هطي) پلين پـراڻلات، أن ا جين بـ، أـي سگهيو، ملهلجو

چىدىرامائي - (برويش كلدي) پرواك يائي، ڇ-و اچي هن غريب جي پويان پيو آهين ؟

ايما هينئو ڪليڪٽر فرون ڪيو، تر مسٽر جي. ڪي. جو ڪم اڄ جو آڄ

سر مان تــ, هـن جـو ڪم ڪو ڪ لاء هر دم تهار آهيان، ليڪن هي ته مرڳو

براثلات قانوني ٻـواـي إـواـي رهيو آهـي! ڪورت ۾ گهلڪ جـي قمڪي ڏيئي ر هير آهي ?

ميرواطي صاحب، كليكتر إليكتر مان كجهر ندر ورندو. جئن مان

چاهيددس, تيتن ئي تيندو. توهان جڳهين جا مااڪ آهيو, ته مان سندن جو خالق آهيان. عتلمدان را اشارا كافي است. پراط صاحب، صاف صاف بدايو، توهان نيت ڇا ٿا چاهيو ؟

مير واثلي يواثلات مان رک رکاء يا لڪ لڪاء مان ڪين ڄاڻان. توهان کي انڊيشلل لئنڊ مان پنجاء، هـزار فـائدو پونـدو. ان خوشي ۾ تــوهان کي گهت ۾ گهت پنجن هزارن جو بلو ڪراو پوندو.

او ماء کاد! پراك صاحب ، مان قبول أو كريان ، تم اجكله , كير جو دوتل ڪوئي بہ ڪونهي، ليڪن و ليك بہ الله ۽ اوط مثل گهرجي. او هان تہ

يراطنات

مير واللي

والنبؤء وارو وات قاڙهي وينا آهيو! ايڏي رقم پچائي نہ سگهندۂ. - ليكن صاحب، سجي رقم مان كونه پچائيندس ، پچائك وارا بيا به كهطيئي آهن ، چو ٽيءَ کان نـنهن تائين ? فرام ٽاپ ٽو باٽم!

- ليكن صاحب, ائــد يشغل المنفذ مو الكي قو كت ۾ كونه ڏيئي رهيا آهيو.

أن تي مفهنجو قانوني حق آهي، ته به ايڏي رشو سا!

مير واللي _

چنديواماڻي _ مستر جي. ڪي., توهان چنتا نے ڪريو. توهان جـو ڪم اڄ جـو اڄ آـي ويلدو. ليكن منزّا كهر، تر كهران، اوكي? [چنديرامالي نكري أو وجي.] يواثلناس

(اُٿي بيبي . جـوش ۾) تـوهان وڃي سکهو ٿا. جيڪا ڪاهطي هجيو , ... ڪاء آي سانهو آل. وڃو، نڪري وڃر هنان. ادر وائيز، آءَ ول ڪال ميروائي -

- مير واڻاي ۔ جي، ڪي. مير واڻاي .
- پراڻنات ۔ مستر جي. ڪي.، ډؤنت يؤ نو مئنرس ! بن ڳالهالنملدڙن جي وچير، ٽئمن کي ڍيڪ ڇڏڪ نر گهرجي . اندر ستقند !
- ميروائي _ (جوش بر ألمبي بيبي ، مغز تسي مڪ عظي) وات دؤ يــرُ مين ! يــرُ أَر إسلندگ مي ! آبيس بر پيلڪ جو كم كرك ٿا اچر يــا عشق پچائك ! يــرُ اَر تيچيگ مي مئمرس ! اِلتا، جور كو آوال كو دانتي !
 - پواڻمات _ آئم ساري، مسٽو جي. ڪي. آئم ساري. پلدنو ست.
- هوروالمي _ جي، آئم ساري ٿؤ. هو نکي جوش ۾ نہ اچنگ گهر بو هسو، مستر ډراك. ايني هاتو، مان الله يشغل للند جي سلد و لك آيو آغيان . پلغز ههلب هي .
- پرالامات مستر جي. ڪي. هزارن ۾ آغو ن سندون تيار ڪو تلمون پــون. منهنجي اِسٽاف کي تہ مٿي کنهڪ جي بــ، نوصت ڪائهي. ايڪن، مان توهانکي 'خاطري او ڏيان، تہ هشتي ٻن ۾، توهان جي سند ديجسٽرد پوست دستي
- لاء حو لهي ڏيئي وينه آهيان. پرالغات ۔ ڪمال ٿا ڪريو! واڏو زمين جا مالڪ بطيا ناهيو ۽ آڏاوت لاء سو ٿي ڏيئي
- ويلا أعفوا المرابية على المابي المابي المابي المابي المابي المابي
- مهروائلي ۔ ايڪن پــراك صاحب، مونــكى ڪهڙي خبر، تـــ سلد ڏيــك ۾ توشان اصل الئين اِنت عظي بهندؤ? مهرباتى ڪري سند ڏيو. نه ته آء ول بي ډؤمد! پراڻمانت ۔ آنــم ساري، مسٽر ھي. جـــڏھن توهانحو وارو ايندو، تڏھن توهانكي
- سلد پهچې ويلدې. نانو، ټۇ كان كو. مهرواتلي - هانو كان آء كو، مستر پراك، مهربانې غيلقركي سند إشه كريو، ته ويان.
- پراڻمانت ۔ او مسٽو جي. ڪي. نو. إلو امياسيمبل، منان شاص توهان کسي عيلمُو ساد ڏيلدس تر هاء گهوڙا مچي ويلدي، تر ، وون وشوت کاڌي آهي!
- معرواڻي (نصي ۾، ڏخي آڱر لـوڏيندي). آء آء وارن يو آء ول ډرئنگ يـو ٽـر دې ڪورت اِ تـوهان خواهم متفواهم آنل متول ڪوي وعيا آعيو، اِٿـد پلهلنجن زهرن تي ڪهاؤو هڻي رهيا آعيو اِ

ميروائي - إلني صاحب.

مير وائلي

راجيش

مير وا^طي

راجيس

براثلات

ايام.

- اچو صاحب ا راجيس ميرواطي - جي، پراللاٿ ڪٿي ملي سگهلدو?

_ شريمان، توهان ڏاڍا اڪل آيا لڳو، وهو، وهو، ساهي پتيو، ڇا پيئيك راجيش

پسلد کندو ? الدو يا گرم ؟ _ ڏئنڪس. توهان چيو، مون پيتو. ليڪن مونکي توهان مان دپ ٿو تئي! توهان پاط ڏسي رهيا آهيو، تر ڪيئن نر مونيکي فو من بال وانگر، هيڏانهن تُذي هو ڏانين تَذي رهيا آهن ۽ اوهان مونكان تدر كرم پڇي رهيا آهيو!

کوڙو ئي نٿو لڳي! مستر جي. ڪي., ملڪ ۾ کو ٽا سڪا آهن، اُن جـو مطلب اهو ٿو روئي آهي، ته سچا سڪا عدم پئدا آهن ? خير ته هان هيئن ڪريو. تو هانجو ڪم مستر پراللنات مان ئي آيندو. ليڪن ياد رکجر ۽ هؤ وڏي مڇيءَ جي تاڪ ۾ رهلدو آهي. هوء، هن جي ميز آهي، ڄاط آيو.

_ المُلڪس. (سرُ جو نو من ڏيلدي) هيءَ تو هان لاء چانه، پاڻي! ۔ جي، مان چان، جو پا^طي ڪونہ بيئندو آهيان. مهرباني. [مير وائلي ڪلها اور ڏيندو ، پارالمناك جي ٽيبل و ت رکيل كرسيءَ تي و چي رهي آـو ۽ پنهنجو آيلهو گـود ۾ رکي آر . ڇايا ۽ پرا^طناڪ پرويص آيا

كن. ميروالي أأي بيهي هند شهك كرك لاء هك أو و ذائي, الميكن پراٹلات ڏٺو اٺ ڏٺو ڪري ٿر ڇڏي] (ڇايا کي) مئتني شو جر پروگرام پڪو آيو نہ ?

دارللگ، تون حڪم ڪرين ۽ مان اِنڪار ڪريان ? ناههڪن ! ويه, نه . بيني ڇو آهين ? سرڪار جو ڪم پيو ٿيلدو! پراٹلمات چارج شيت ڏيار اي اليئي ڇا ? جام سددون ٽائيپ ڪر ايون آهن.

ڇايا ڪلهن جي پيءُ کي طاقت آهي، جو تنهنجو نالو ڳنهي ۽ سالي کي ڇنيء جـو يراطنات _

کير ياه ڏياري ڇڏيان!

ـ جي، پرائلات او هان آهير ? مهر واللي ـ (غصي ۾) جي ها! توهان ? براطنامت

راشترپتي ۽ پرڌان ملتري پٺ ڪرڪيت مئم ٿيا ڏسن! اڄڪله, جيڪو ڪرڪيت مئم نٿو ڏسي يا ٻڌي، سو اَن سولائهزڊ آهي. توهانجو ڪي ڪم سان، سو ٿي ويلدو. دل دکيءَ ۾ رکو. ليڪن، هين... هين.... هين...

ميروالي _ هين... هين... هين... جا، ڀائي صاحب?

إِيَّا _ بَدُو كِينَ الْوِ إِينُسَا تَنْلُكِ، تَمَاشًا دِيكَ إِ

. (پلهلنجي ماهڻ، جوش ۾ ۽ تريءَ تريءَ تي هڻي) (شوت جي بہ ڪا حــد الهلدى آهي! هٽي تہ هڪ هڪ ڄٿو لاهي پاڻي للنهو اُــي بهذر آهي! (ڀاڳيا کي محاطب آئي) مسٽر پراٽلفات ڪٿي ملي سگهلدو ?

ڀاڳها ۔ ليڪن، هين.... هين.... هين.... کابي لريءَ ۾ خارس ٿي رهي آهي. (ترې کلهيندي) آب! غضب جي خارس! [ميرراڻي پلنج رپيا ڀاڳيا جي تريءَ تي آو رکي.]

[معروراني پنده ويد ايران جي حري دي دو رسي ، ع پاڳها _ واه, ساليون، واهم! قدر بر إهو ٿا ڪويو ؟ موتنکي بم و ڪفو چپراسي ٿا سمنتهو

چا ۽ يا ڪو بکاري ٿا سمجهو ۽ ميرواڻي ۔ ڪاڙي ڪوڏر هلئي اٿو ، مونڌ ه، جو قدر ڪيانو ۽

ياؤيا ــ خبر أأو، صاحب، له توعانتنى الله يشغل لكله جي ،الاكهت وللهؤ كهطي آهي؟ ميرواقي ــ هاقي جدّيو لهي آسر يو الأغون ڳالهيون، و أو هي سؤ جو يتو إ هاقي له خاوس لهي ويؤ نه ؟

ڀاڳيا ۔ هڪ سڙ جي پٽي صان ڪم نہ ٿيندو . (پلمج آگريون مٿائي) بلمج ئــروء جا گلمج !

[معرواڻي، خفي وچان، سڙ سؤ حا پلمج نومت ڏنيس او، ڀاڳيا خالي ڪرسيءَ ڏانهن اِشارو ڪري نڌائيس او.]

مهرواڻي ـ ليڪڻ صاحب إ

سررسي - نو دور ڪئشن ! ر ڏيڪ انڪو بُري هن راجيس کان ڪريو.

مهر وا^طي ۔ مستر ڀاڳها، پديج سؤ صرف آڏـر جي اِشاري جــا و ر ڙ ۽ هن راجههن جــي بــ. خارس لاهطي پوندي?

ياڳما – اُهو تہ ڳڙ ڄاڻمي ڳڙ جَي ڳو ٽري ڄاڻي. ميمرواڻي – مثلب تہ سيرو کاڏو، پاتل ٿائي ?

[نواس مير واللي، واجيم دانهن ودي او.]

چند يرامالي - وادن دؤ يؤ مين ? سنيالي ڳالهاء ، مستر .

م**ي**ر واط_ي ۔ ڇا سنڀالي ڳالهايان ، صاحب ! مان ڪتي وانگر ڀؤنڪي رهيو آميان ۽ تو هان

مير واللي

ڀاڳيا

ڀاڳيا

ڀاڳيا

مير وال_لي

مير واللي

ڪن لاٽار ڪري رهيا آهيو. يؤ آر پيد فار يو دُر سروس باءِ دي پبلڪ، مستر! چند يرامائي - آلرائيت، آلرائيت. وات ڪئن آء دو فاريؤ.

م**ي**ر واڻي - جي، مان جي. ڪي. مير وائي آهيان . پنهنجيءَ جڳه، لاءِ ائڊيشنل لئنڊ جي

سند و نط آيو آهيان . هيلپ مي پليز . چلديراماطي - (ڪافيذ اُٿلائي پيلائي) آئم ساري ، مستر جي. ڪي. توهانجي سلد اڃا

تائيين مون و يت ڪانه پهتي آهي. - ڪرپا ڪري ٻڌائي سگهندڙ، تہ اُناء مونکي ڇا ڪرڪ گهرجي ؟ مير وا^{با}ي

چند يرامالي ـ أناء توها كي منهنجي پي. اي. برالمنات سان ملك گهرجي. مير واثلي - مونکي توهانجي پي. اي سان ڪٿي ملط گهرجي ؟

چنديرامائي_ مستر جي. ڪي. اتوهان مونيکي ڇا سمجهي وينا آهيون ? هڪ معمولي ڪلار ڪ ?

[چنديراماڻي واچ ۾ ٽائيم ڏسي تڪڙو تڪڙو نڪري ٿو وڃي. ـ اٽن ٽوُ منه ! هنن سر ڪاري ملازمن کي ته منهن ڏيئي ڳالهائك ۾ به إ-رو ٿو

لڳي ! ڇا ڳالهائك لاء بہ كين چانهہ پائي كپي ? اُف! (هڪ ڪلارڪ ڏانهن و ڐ ي) مستر ؟

- مستر ياڳيا هين هين هين -۔ مستر ڀاڳيا, هي صاحب کاريءَ هيٺان ڪانءَ وانگر ڪيڏانهن اُڏامي ويو?

ـ پنهنجي گهر ٽي. ويءَ جي ڪر ڪيت مئنچ ڏسك ويو. هين هين هين مل پاڙؤن سايون ٿينس، جيڪڏهن اِنتظام جا رکشڪ ئي اِنتظام جا ڀڪشڪ ٿي پوڻ، تـ ديس جو داعلنُون ئـي پڪو! آء ول سي هـم. آء وونت

- ليكن صاهب, پاڻيءَ كان ٻاهر ڇو ال نكرو ? كركيت منه ڏسط ويـو آهي ۽ ڪلهنجي گهر کي کات هطط تہ ڪونہ ويو آهي. سڀ ٿا ڪر ڪيت ڏسن . نر ناريون، اچڙا اچڙيون، ادا ايدڙيون، جوان جوانڙيون، وڪيل، داكتر, وديار تي, ماستر, غريب شاهو كار, كامكار كارخانيدار ويندي

- اؤي اؤي! مونكي نو كريء مان كيانظو الهئي جا ? چهو مانء جو بلا پرمت اندر وجط جي? " نو الله ميش " آهـي ? ملحب سان كذجك حـي سخت پر و ههبيش آهي! كهت پر كهت كا ك ذيبيد ترسطو پوند ، اسانتمو صاحب هدونت برى آهي.
- هډوراللي ليڪن ڀائي، تسون تسر ڪئي ۾ ڪيه، وجهي وينو آه ن! ٽڪي واري تسر بدف کان نابري واري وينو آهين.
- تون ا، ڪمال اُو ڪرين! آڪي واري بہ ڪڏهن نـڏڪ ۾ آئـي ? هـا، پلنجهن واري هوندي، ته ڇو ڪهن نڌ ڪ ۾ ايلدي ؟
- ميروائي (١-، ربيا ذيندي) لالج ببري بلا آهي، پائي. إما لالج تلهنجي بناي برايندي إ
- ر کهر ليکن تنهلجي پهڙي بلي لائيلدی ۽ ملهلجي پٿ "بلمج کروء جاکلمج" کلدي، حلد کر، ترت دان مها بح .
- ميروالي (بلجهن جو نـوت ڏيلدي) و ب ڀائي ، " پليج گـروء جـا گليج ٢٠, ۽
- و ڪيو ۔ وايس! او ي صاحب، ويها هڪوار کيسي ۾ ويا، ڄڪ شهلهن جي وات ۾ پها. خبر الهدي وايس ڪيو و للدا آهن? ، ... دت! مهرواڻي ۔ چگو چگو ۽ هاڻي نقاع ۽ چگهي جي سيدرس ڪال ملديدن ۽
 - مغروالي چگو چگو، هالي بداء ۽ چڳهن جون سندون ڪتان ملنديون ؟ و ڪفو - موننجي سرن انيدر دو ڪلڪ جي درمري آهي. و قري ڪ جي
- مونکي صوف أندو مو ڪلڪ جبي پر صت آهدي. و ڏيڪ خبو چار (اِشارو ڪرک) او ، هن هيد ڪار ڪ چانديراناڻيءَ منن مللدن . ۽ هما، هڪ صلح مون مسڪين جي موبلدين، تہ خوض وهلدي . اساندي ديش ۾ سپيئي جيڪلدا آهن ، ڪو جيڪائڻ وارو هدي .
 - مير و على جهڪائڪ وارو إ مطلب ?

, ڪير

و ڪيو

- و كه و اك چلهي) نه عيسلي، مر موسلي، بؤا يهر پئسا ! سمجيهيم ؟ ڏنو پت چٽي
- جو! ما^طی وج ، پلی وارو بار پهچائينده .
- مهرواللي مهربائي يائي، تنهنعي رڏي مهربائي. (چنديراماڻيءَ وبد وجي) انسڪار صاحب.
 - [هيد ڪارڪ ڪا ورندي ٿاو ورائي.]
- ميرواتلي (اونتجي آوا ۾) صاحب، مان تو هانکي آهيان . توهانجي، ڪان ۾ بہ ڪهه، بيل آهي جا ؟

وڪيو

ميرواثي

سفيد ها ڏي

نائك نويس: شوو رامناطي

[مذبج جي جڙت ـ سامهون ديوار سان ميز ڪرسي هيد ڪلارڪ لاء. ميز تي ٽيلينون ۽ ٽري ۾ ڪجه ڪافذ رکيل. پرسان ئي کابي پاسي ٽپائي ۽ ڪرسي ليڊي ٽائهپست لاء. ٽپائيءَ تي ٽائيپ رائيٽر رکيل. ساڄي پاسي ۾ ميزون ۽ چار ڪرسيون -- سينپر ڪلار ڪ، استنت ڪلارڪ ۽ ملاقين لاء. سينير ڪلار ڪ جي ميز تي ٽري ۾ ڪجھ ڪاف ذ ۽ پيپر ريت رکيل. سينير ڪلارڪ ۽ ليڊي ٽائيپست جون ڪرسيون خالي آهن. کابي پاسي إ، ميزون إس ڪلارڪن لاء. ساڄي پاسي وارو ڪلارڪ کلييرتا پوروڪ ينهنجي ڪـم ۾ مشغول. کاري پاسي وارو ڪلارڪ ڀاڳيا آـر لنزسسٽر مان ڪر ڪيت جي ڪامينٽري اد ط ۾ مشغول . پٽيوالو ر ڪيو اڳيان در و مت ستول تي رينو، ممين مارط ۾ مشغول ميرواڻي پريس ٿو ڪري ۽ وائڙن وانكر هيدّانهن هو دّانهن نهاريله و الممان و دَيْ أَوْ لَـمِّي .]

- (جرڪ ڀري) اي اي مستر إ هيڏانهن ڪيڏانهن ڪاهيندو پير و جين ? هي مڇي مار ڪيت آهي ڇا، جو بنا پرمت اندر ڪاهيلدو ٿو و ڇين ؟ _ معاف ڪمج پائي. مهر باندي ڪري ٻڌائي سگهندين، تــ، جڳهين جــرن سندون ڪبڙي آنيس مان ملنديون ? [وڪيو ائين ڪڇي، جئن ڀت. _ (کيس ڪلهي کان ڌرنڌاڙيندي) تر کي آهيان ، ڀائي . چپن کي چلو مير واطي

لڳايو ائيئي يا ڪنن ۾ ڪهه, و ڌي ائيئي? [و ڪيو ملهن گلجائي، ڪلن ۾ پيل ڪپو, ڪڍي ، ڏيکاري، 'ها' ۾ جواب آ-و ڏئـي . مير واقـي اڳيان و د ط او لڳي .]

ناتڪ

glulu

شوو رامناشی استا، مدن جماشی ۱۳-۲۳، همن شرما ۳۰-۳۳، اورن تهایاشی ۴۳-۷۳، همن شرما ۱۳-۳۳، اورن تهایاشی

جر پلهلچن آلمهي پٽڻ کسي جهلبي ڪري مٿي کشي ور او ۽ چار ڪ جي ٻار جي مٿي آسي " آپلو" عثي ڪري کيس پاسمبر و ڪري ڇڏيدو .

چارئى بار پېچى ريما پسر ڏسلدڙن جسي ڏلدين آڦريون لڳي ويون، محمل جميي ماڙيءَ جي جهروکي کان هيمت تائهن هٿ للبر ٿي و جنگ، اِهو هڪ ڪرشمو همر . ماڻهر کيس مهاشڪتي ڪري پوڄڻ لڳا .

رائيء آلمهي الري کي جهلي و رتبو هو . سندېء جبو "جهلي " اکبر کجرائيء پر س ساېي معللي او رکسي. مو صه جسي ماهي مان بجايل ۽ جهلي و و تسل الاي آلمهي ادان کسي جهالا " چهو و يو . تڏهن کان سندن و نش جها "جوابر . ايمي طرف ڪيسويا و نش جي چارڪ جو انجو باو ، جملين کسي رائيء مٿي تسي تبلو عظي بنچائي و و تسو هو ، ايمي ان بعد تاپريا جارڪ جوائڪ لڳا.

ائين ملذ جا سرريه ونشي مڪواڻا واجبوت ڪالياواؤ ۾ جهاڏ چوايا. هربال ديو ڪل پرش لهکھو ويو ۽ واڻي ڪل ديوي لهکي ويڻي.

هر پال د ير کې په راځيرن هيرن. حولنڪين جـي ڏيءَ شڪتي د يويءَ مـان بلدا لهل او لاد جهالا جوايا. او پارڪر جي سو ډن جـي ڏيءَ راڄ ڪدو و واڻـيءَ مان پمُدا الهل اولاد مڪواڻا جوايا.

هيءَ -موري لهتانا بارهين صديءَ جي آخر ۽ بارهين صديءَ جي شروعات جي آهي. (دگريز تاريخ نويس ايڄ ولهر فورس بيل جي لڪٺ ،وجب اڳتي هلي جهالا ونش

جون چه، شاخائون پندا لمون. هر بال ديو چي يت منگاچي ۽ سندس او د لعمدي عرف راج ڪيو جي در دو چي يت منگرا جي علام استان جا جو جو ۽ انان جا جهالا جوايا، يو ئي جندر ساتم، جو منظر د داسکان ساتم، داستان ساتم، داستان ساتم، داستان ساتم، جي پاغ جي يت ساتان ساتم، داستان ساتم، جي ياغ جي و ديدور على کادي بريا ڪئي ۽ ساته جي ڪافهن (ڪالهاواؤين) کي هارائي ڪري ساتلا جو ته نه دي جهالا رئيستان طرف علما ويا ۽ کادي جو ته دي جهالا رئيستان طرف علما ويا ۽ دامتان مره علما ويا ۽ دامتان مره علام ديا ۽ دامتان مرهبالا واجوزت جوائف ليکا .

هَاالَّ وَاوَّ جَوْ هَــي عَلَّمَةُو كُنْجِوانِتَ عَرْفُ لِكِيْرُ وَيَــرُوكُمُامُ تَالُونٍ. كَنْجُ عَــرُفُ دَالْكُمُورُا هاره تالفن، يار لنكر مُلْع عرف للهدي والبورا تالفن ۽ واجڪو بِن الله هي والتيجانهر تالفن الهليل آهــي .

هن سدوري علائقي مثان، آزاديء تائهن، سدكي راجبوتن جدر، جهالا تُعراقي نالدي راج دهور ه

7/12, Junction Plot, Rajkot - 360001

ارت تي ضابط آندو ۽ سوللڪي راجا کي دهشت مان ڇو ٽڪارو ڏياريو. راجا خوش ٿي ڪري هڪ رات اندر، راج جي جهتري ايراضي قبضي ۾ ڪري سگهي اها ديك ڏئي ڇڏ ڪ جو وچڻ ڏنو.

هرپال ديو پرتاپ سلکه، سوللڪيءَ جي ڏيء شڪدي ديويءَ سان شادي ڪئي. شڪدي ديويءَ کي روحاني شڪدي حاصل ايل هئي، هرپال ديو بابري ڀـوت ۽ پدليء جي مدد سان هڪ رات ۾ ١٣٠٠ ڳـو د تبغيي ۾ ڪيا. سوللڪي راجا و چـن موجب اُهي هرپال کي ڏئي ڇڏيا. سوللڪي راڻيءَ کي لڳو لہ راڄ جو چڱو حصو هٿن مان نڪري و هيو آهي. اِهو محسوس ڪددي، هرپال ديو راڻيءَ کي ڌرم جسي ڀيط چئي ڪري، کيس ٥٠٠ ڳـود، واپس ڪيا ۽ باڌـي ١٨٠٠ ڳـود، پنهلجي قبضي ۾ رکيا ۽ هلود ۾ راڄ کادي برپا ڪئي.

سنڌ جي نئر پار ڪر ايراضي، جدي ،ڪواڻن جو راڄ هو اُتي هڪ مشهور نسلاءُ هو ، جلهن کي جهيل وارا ڪري سڏيو ۽ مڪواڻا راجبوڌن ١-، پلهنجي وطن جي ياد ۾ پاط کي جهيل وارا جهالا سڏائڪ ۾ قنصر محسوس ڪيو . انهن سنڌ جا ،ڪواڻا ڪانهاواڙ جي هن علائقي ۾ جهالا سڏائڪ لڳا، وطن جي ياد ۾ مڪواڻن سنڌ جي ٿلا ڳوٺ جي نالي هتي بر آلا ڳوٺ جي الا ڳوٺ جي نالي هتي بر آلا ڳوٺ بريا ڪيو .

چار طي پنهنجين ڪو تائي ۾ اِن ڳاله، جي پشتي ڪئي آهي ته هڪواڻا سنڌ کان آيا ۽ ڪاٺياواڙ ۾ جهالا چوائجا . هنن ڪو تائن ۾ آهي "جهل راڻا" ڪري ڪو آهو آهي ، مانڊ اُڪ ڪاو يه ۽ ناگر ڪ پر چار ٿي ڪتابن ۾ وري آهي "جهليشور" چه وريدو آهي. مانڊ اُڪ ڪاو يه ۽ ناگر ڪ پر چار ٿي ڪتابن ۾ وري آهي "جهليشور" چه وريدو آهي. گجرات جي تاريخ نويس شميو پر ساد ديسواڻيءَ " سوراشتر جرو اِنهاس" ۾ اِن حقيقت جي پشتي ڪئي آهي.

منين تاريخي حقيقت كالسواء هن كهنا سان هڪ شرقا ڀري او ڪ ڪيا بہ جوڙيل اهي. چارطن جو چو ط آهي ته راطي شڪتي ديويءَ ۾ رو حالي شڪتي هئي. هڪ دفيع هوء محل جي جهرو کي تي بيني هئي. سلمس ئي پت سوياجي، منگلاجي ۽ شيكراچي هوت محل جي جهرو کي تي بيني هئي. سان گڏ خارط جو پت به راند ڪري رهمو هو. ايتري همي راند ڪري رهما هئا. هني سان گڏ خارط جو پت به راند ڪري رهمو هو. ايتري ۾ هڪ پاڳال هائي چو طرف کان ڀاڄ داه، ڪلدو دو ڙندو آيدو. ماهمو ڀڄك لڳا ۽ شور ۾ مڪ پاڳال هائيءَ جو يه دو الله عدد و چندي بارن متان خطرو اچي رهمو آهي. چارئي پاڳل هائيءَ جي پهري هينان چيها نجي چئدي بارن متان خطرو اچي رهمو آهي. چارئي پلاپل هائيءَ جي پهري هينان چيها نجي چئدي بارن متان خطرو اچي داستعمال ڪلدي پنهنجو هن ايتري حد تائين د کهيڙ يو

سند جي مڪواڻا راجپوتن ڪاٺياواڙ ۾ جهالا راج گهراڻو بر پا ڪيو

جيئت ريلواطي

[ڪاٺياراڙ جيا مکه، چيار علائقا آهين، ۽ ڇه، ضلع آهين. سورند، هالار، جهالاواڙ ۽ کوهلواڙ انهن چٽن علائقن مان يهوين ٿن علائقن مٿان وقت بہ وقمع، صدين کان سلڌ جي الڳ البّر گهراڻن جيو راڄ رهور آهي.

سور دك پر سند چي جُوّلسيا كهرالي جي راجپوتن جدو راح رهيو هدو . جهالا واژ مانان سند چي مكوانا راجپوتن چو هالاري جلهن پر چامنگري راجپوتن و روبسي ؟ كوندل جهڙا يم مكي مي راجپوتن و روبسي ؟ كوندل جهڙا ميم شهر اچي آنا وجن، ان مقان سند چي ساه كهرائي چي راجپوتن هو راح رههو هو. سند حسا سما " جمام" به چيا ويندا هئا ته كي كانهاواڙ پر جاؤيچا چها ويندا هئا. خود راجكونت جو نانو به هك "راجو سندي كان ياني حي ياد پر پيل آهي ته چامنگر پر سسئي ينهو چي ياد پر ندين حا نال به ركيل آهي.

هن لبک ۾ سنڌ جا ڪواڻا راجيو س ڪالهاواڙ ۾ جهاڙ ڪيئن چوايا ۽ ڪالهاواڙ جي وڏي ايراڻي جهاڙ واڙ مٿان ڪيئن پنهنجو راڄ بو يا ڪيو. ڏوري ۾ اهر احوال ڏنل آهي.]

سىلە جى مڪوائا راجبورتن ڪالهاواۋ جي حهادواۋ عقائقي مٿان يابهانت و راح بويا ڪيو اِن يابهان دلچسپ او ڪ ڪٿا ۽ تاريخي حقيقتو ن جڙيل آهـن.

سند پر مشهور ۽ بهاد ر راجا همهر سو مري جدو راح هدو، تس ڏيلهن پر نگر ه-ار ڪر پر سان للا ايرائيءَ پر ڪهرنٽي ڳڙ ۽ ئي ڪهسرديو مڪواڻا حو راج هللدڙ هدو، ڪهسرديو ۽ همير و چر الله تقلف پئدا لهندي لرآئي ليکي جلهن پر مڪواڻا راجيو تن جدي هار آدي. کادي و جائف بعد ڪهسرديو جو نلاو پهت هريال ديو مڪواڻا کچرات جي پائٽ راحا و بي حادو ويو.

باڻڪ جي راجا سان هويال ديو جي دوستي هئي. پاڻڪ حسي سوللڪي راجا مٿان الهرو ٻڙڪ جي دهشمت ڇاتفل هئي. هويال ديو پلهلجي طاقت ۽ تنفر و ديـا سان الهر ک فرشتن جا خميا مون سمجهيو تي جن کي. هنا سي نه شيظان جا شامهانا. لکن اعمتن جون ڪناڪن نجو ڙيون، سچن علم وارا جا خالي خزانا.

بر هن حالت بر به مان جدّهن خورد الهدي كياب، يارتيء جي كوتا بر جهانڪيان او، ته هو مونكي هڪ روماندڪ شاعر ۽ هڪ نيڪ ۽ ايماندار شخص نظر او اچي، جمهلکي حماست، ڪاريء بازار، ڪڙڙي ڏرم ۽ اوروپي هلت کان نفرت آهي. اهو ئي آهي سدد س آدري ۽ ايما جهڪي به خيال الس اُهدي هڪ ئي سمج جا جدا جدا ڪراا، الڳر الڳر الڳر زنگن بر آهن.

أوري ۾ الين كئي چئجي تر ڀارتي هڪ اعليٰ درجي جو شاعر آهي. نقلي نه پهر املي شاعر آعي، ڀارت ۾ هو سيلي كان وڌيڪ لوڪ پري شاعر آهي، ۽ مقس لواظ جو اليو ۽ لڳل آهي. هو سلڌي ڪويتا ۾ هو آهي، سامن ها آهي، هيئاج هو سيقيء ۽ روانيءَ ۾ هه پلهلجو مت پاط آهي، سلاس كوتا جه كندواس تمام كشادو آهي، جلهن ۾ كيمس، غهزل، نظمون، لاڏا، فلمي كيمس، سنگيمس روپك، مذاقعي هؤج، تلزي تير وغيره، آهن ۽ ايد دو كشادو كندواس، هدد توڙي سنڌ ۾، كلهن به سنڌي شاعد جو كون، آهي.

17, Maitri/Ward 3-A, Adipur Kachchh-370205

ڪائي جدڏي تر پرء سندس غول لايو بل موتيءَ وانکتر آسي ٻو لدو . سندس نظمي ۾ بم. ڪئي ڪي بت پلک جو دو هي نظر اچي آن پر اهي هسيس ڪتيابوس نظر انداز ڪري سئهجي ٽيون. ڪئي وري ڪي مصر عن مان پو دو اردقد چٽي ڪونر ٿـر سئهي. مثال طور، هن هڪ هلڏ لکيو آهي "سئظا سرء لڳي مڏ ماس " مثلب اٿس تـ مذ ماس جـو سمو بدلچي سئٹو سرءَ ٽي پوو آهي. پر ان جو التو اردف بر نڪري سئهي ٿو تـ "سئٹو سرءَ بـ. مونئي مذ ماس وانگر لڳي آـو . " ان پر آـدو ريءَ بدل سدل سان صحيمه اردف لڪري سئهي ها، او ته مثال طور: "سئٹي سرءَ جيان مذ ماس ٣ لکي ها تر وزن بر بر انهي ها ۽ اردف پر بر اڳ بئتائي ڪالم لئي ها. پر هان ايڪڙ بيڪڙ جيڪڙ ڪچاين جي ڪري بر پارتي ڪريءَ جو الو چر اِ-تان جئي جو تئن تائم رهي آو.

> " رج رح سب سائندر منون ٿاء سنع سنع ست لي آڪاس،

> > بيء ڪوتا ۾ هو لمکي ٿو:

پواړ پر د ۱ هې پکواچي پل _ ميلديء رتـــ ېء رات ملك چې . ٣

آيسء ڪوتا ۾ هو ڪامپيوٽر ۽ بدسڪو جون اللهدون ٿو ڪري، تہ جو آهن ۽ ۾ هو ڪئني جي ڪلڊ ۾ ڪاميء جدو سواد والي رههو آهي. هڪ ڪوتيا ۾ لکي آدو " ڏيلهن سارو اُٿُون لا ڪفن شام حو ۔ ٿش يلهلنجو ڪلهن تي کٿي ٿا اچون " تيہ ٻئي هلڏ لکي ٿو: " بهار ملڪف لڳي بدن ۾، ڳلن چين تي گڏب پورکون." اڃا يہ ٻئي هوڻل ۾ هڪ تلد اگڙي اِئنڌيءَ جو جهيطر اَواز ڪلن تي پوي ٿو. يارتيءَ غزلن ۾ برياط کي ايترو مرکيو آهي، جيدرو گيدن ۾ . "شيشي جا گهر» ۾ يارتيءَ جيا ڏهه غزل آهن، جي کيس يارت ۾ جيڪي پهريان پننج ڇه, بهترين سندي

غول كؤ شاعر آهن، انهيء جي قطار ۾ اوچي ڳامت بيهارين ٿا. نئين خيالات، هست قاضيا ۽ رديف، اوليء جي رواني، اهي سڀ ڳالهيون ڀارتيء جي غولن ۾ موجود آهن. سندس هينيون غول سنڌيء جي بهترين غولن مان هڪ آهي:

د ليل جا دل ۾ باب پوکيون ـ سوال پوکيون جـواب پوکيون ـ ستارا او ندهم لطي نم سگهندا ـ اماس ۾ آفتاب پوکيون، بهار مهڪك لڳي بدن ۾ ـ ڳلن چپن تي گلاب پوکيون. ڪلم بطي بت ـ ڪلم بطيو قلم ، وم ركي بت ـ ڪلم بطي قلب ، وکيون.

بهار مهصت سېي بدن هر - زامن چپن سي ده ب يو ديون. ڪلر بطيو قلب، روح رف يت - ڪلر بر ڇا ڇا جداب ،و کيون. هن غز ل بر لهايت ئي ڏکئي رديف سان، خوبيءَ سان نداهيو ويو آهي.

هن غزل ۾ لهايت ئي ڏکئي رديف سان, خوبيءَ سان نداهيو ويو آهي. سندس غزلن ۾ سنڌي لوڪ ڪٿائن جي به چاشني آهي، پر اُن جو رنگ يدنگ بلڪل نرائدو آهي. مومل ڪاڪ محل جي ڪو ئي تي ويني آ،

نو مت ڏئي ڪجھ، نقلي راڻمي راڻو، راڪ رهي ويو، هاڻوڪي دڙر جي رلگ ۾ هو لئمي ٿو: و نُشا رانگر پنهنجي پارو ٿي چهري تني، ٿقيو سياست هو جيڪو، سو رنگ لهي ويو.

تهيو سياست هو جيڪو ۽ سو رست سي ويو . ڀارتسي سر ڪاري د فتر ۾ ملازم اُسي رهيو آهي. اُن زلدگيءَ جهون ڪجه، سمرتيون سندس غزل مان ليکا پائي رهيون آهن. هڙن ا، ادب آهي اُسي زندگيءَ جو آئينهو . پيلا ڪاغذ، ڪمرا، ڪرسيون، ميزون منشين جا مانادل، آه، پگهار تہ بانس پگهر جي، ٽي-اي، دي-اي ماکيءَ لارون.

مانارن سان کڏ ماکيءَ جون لارون لفظ استعمال ڪري شاعراڻيءَ نسبت سان خوب لباهيو آهي ۽ زندگيءَ جو عڪس برييس ڪهو آهي. اڳتي هلي، ساڳي غزل ۾ لکي آو:

ڪري چڪا ايجاد ايڪس - ري، اهرڙو ڪو تسڪر واياري، هت جو مال هتي ٿو ڏسجي، سيمائن جي آدون يارون، هن بند ۾ ايڪس - ري ۽ آرون پارون ڏسط جو ميلاپ نهايت ئي شاعراڻو آهي. هن

لكط جو مطلب اهو ناهي ته يارتيء جا غزل خامهن كان بله آجا آهن. يارتيء كي تافين سان موهه آهي ۽ أن عوه ۾ قاسي، هو اڪثر ضرورت كان وڏيڪ للبا غزل لكي آو، جن سان موهه آهي ۽ أن عوه ۾ قاسي، هو اڪثر ضرورت كان وڏيڪ للبا غزل لكي آو، جن مار دواجي خوال به اچي و چي آماع جو چيک هن اهو دوهم چيکي، غزلن جا ڪجهه بدد

الزير ايعن ڪيون ويون جدو بهجد إعاريون الهون ليکن . المحي کمت ۾ شهتوتسي وو ايڪ ر بر ایس سدن د درن سر سر استان سرن سرن ، آی س بر میرو دارد عب آندو دیو تعی شاوری " جب جمی بیار جا ۵ جازد در ای کاری اهرو د دارد سب رسر و در سي، سه دري پي سر سه جدي پير در او اسه صدري رسترو جازو ماعر ڪتب ڪول آهي سمهلدو . شهتو سه ڳاڙها ۽ گڏاي اومدا آهن. او شهتو سه هڪ ائي ماعر ڪتب ڪول آهي سمهلدو . شهتو سه ڳاڙها ۽ ماسر صد در راي سيسو . سهر سه در سهر مان کابي جهن جدد جدر الري ابدو . المؤيءً ساس ماني رکها ته الهي مان بروها جي مان کابي جهن جدد جدر الري ابدو . المؤيءً سان مه دي رده در الهن مان بريوس جي من مه يي جون بسر بسر بابر ي بهسرو سروي السواء طرح بدي لايت برهن جي هڪ ست آهي الاييار پريا پکراچي پل به عتى تجدهس كالسواء طرح بدي لهت برهن جي هڪ ست آهي سے بدرو روز سے بدر اسی - وور سی جس بد تی غور ڪوو و هي. اللڪار سان حجابل آهي. عالمي کمت جي هن بدد تي غور ڪوو و هي. سر سان سران سر عرب سان عسمتاني ڪرڪ کي هر کوڙ ن سان ايمنڪ ۾ استريءَ جي بردور ساني تي مان عسمتاني ڪرڪ کي در کوڙ ن سان ايمنڪ ۾ استريء جي بربور سيدي سي سان حسستي سورت دي سر دورت سان بيست ۾ استريء جي بربور سيدي سيل آهي ۽ هر کون کانبوه عل اقتصاف ۽ قدف لڳڻ الله هي هڪ نشون امار ڪو خيال سايل آهي ۽ هر کون پهدا الا ڪن. لاط ۽ هي چتر بالڪ جي س ۾ هڪ انو کي کداد ي بهدا الا ڪن. ع من المناحد و دائن م " بدليل اياذي " بدليل عدل Transfered Epithet بادي " بدليل اياذي " بدليل اياذي " استعمال خواي عان كور أهي، جلن تر أباعد الرع، لا جار المط، الذي اح، ويعملي بياس و نيره، للما تر الهار كونر الهلدا أنهن بدر الهن جو لكند و الهاري عبدر ياو بيان كري جو استعمال، ڪئن نر ڪوڙه ۾ دئي و جڙ جي، جلد وڏيو جئن هن ڏي سرڪي، سيا كيت آهن. جئن تر:-ر: مدرون علم والكر / ابندو كل عن سياطو؟ تون "اح" والنكر أنهن / وعرّ ي ولين كلم والكر / ابندو كل عن سياطو؟ سلاس تشييهون تهايت والملاء ۽ پياريون آهن. سلاس تشييهون تهايت

رهود آهي. اوزيء طرح اردف اباعدم ڪونر الهدو آهي ايا المعدد ما ويجاد لرود المكور الله الله الله على عارق على عامة " . يا هڪ شهر الله الله الله على على الله على الله على الله على الله على الله « دى الن دل كي جهري قاؤي حكى حكن حدودي النه دل كي جهري قاؤي حكن حكن حكن الله على الله على الله على الله على ال جي خيالن جو چهد ڪيو تر غايد ڪجه بر نظر تر ايلدو ۽ اور عامرالم و زنگ برنگ تشبيهون نيون نڪوريون آهن. مهايارت مان کول وارتا جو استعمال به ڪهڙو له يوادن اوس و چائی وهلد و تن ؟ من چی ملحب ساري، هو ته يد شدر وانكر هر ڪو آهـي اليي جواري، نقلي جويـر كو تا دارا، خالي خالي داو

ابها جا و-=ر لاهك لاء البلدا اليب آياد .

ظاهر آهي ته گهاڙيتي توڙي اوليءَ جي الحاظ کان هيءُ گمت آهي. خيال ۾ خاص اونهائي الم الم هجي، بر كيت ۾ اُونهائيءَ كان وڏيڪ اُڏام جي ضرور س آهي؛ ۽ هن کيت نظم جي او لي ڪيڏي ام يواري آهي. اؤ براس يعدي Aliteration جو استعمال بر ڪيڏو نه پيار و آهي.

" چهڪيا چت ۾ چلڊ هزارين، چهري تي چوڏس چانڊاط ٣ هن هڪ ئي ست ۾ ق (6) لفظ أهن جي "چ" اكر سان شروع تين تا، ساڳيءَ طرح " مهڪيا منهنجي °-ن ۾ موتيا" ينهم ئي لفظ "م" اكر سان شروع أين ألما ۽ اهو استعمال نقلي زور كيمو الهي، پر اصلي ۽ سڀاويڪ آهي. وڏي ڳاله, تر ڪو بہ ڀاري لفظ ڪتب ڪونہ آلدو ويو آهي ۽ مڙ نـي گيتن توڙي نظمن ۾ هڪ بہ ماتـرا ڪيرائي ڪاله و ئـي آهي ۽ بنا ڪوشش جـي مانرائون هڪ اعمي سان پنهنجو باط نهڪي قهڪي بيهن ٿيون، هو بهو ائين جمّهن ميرا، سورداس، ڪبير ۽ تلسيداس جي ڪوتا ۾ . هن هڪ خو بيءَ جي ڪري ڀارتيءَ جي گوين کي ڳائيندي، ذرا بر تڪليف محسوس ار تيندي ۽ پڙ هندڙ ائين محسوس ڪندو تر هو ڪنهن سنگيت ميم نديء جي لهرن ۾ وهنجي، تن س کي سيتل ڪري رهيو آهي. پڙ هندي پڙ هندي کيس جهر علي جي جهر جهر جو آواز ٻڏ ڪ ۾ ايندو. سدس ٻوليءَ ۾ تافيا يعمل Rhyming Words پلهنجو پاط پيدا أي و چن أا. مثال طور، هيء هڪ -ت: هر ڪو، شهري، ڏينهر زهري، ماري تهري ڏنگ,

شهر کان بهتر پانیان جهنگ

هڪ ئي ست ۾ پٺهنجو پاط شهري، زهري ۽ قهري قافيا پيدا ٿي ويا آهن ۽ رڏي ڳالهم تہ هيءَ للهي قافها بندي ڪانهي ۽ معني وارا لفظ خيال جي تاجي پيٽي ۾ لهڪي ايهن أا. إوليء جـو ههڙ و ڪرشمو، سنڌي شاعريءَ ۾ صرف شينخ اياز جـي شروعاني شاعزيء ۾ ملي ٿو.

يارتيء جي ڪوتا ۾ هيء بہ خوبي آهي تہ موسيقيء جي ووج ۾ يا ٻوليء جي وهڪري ۾ بہ هؤ خيالات جي پلاله کي پڪڙي بيهي آو ۽ نهايت ني پهاريون تشجيهون

ڪتب آ^جي ٿو. مثال طور کيت نمبر (١) ۾ كنجن ته كدو طيون. جهكن أا جهرالما,

ناز – ناز ۾ لياز – ٻڌ و .ون انڙين جو آواز

علم طور شاعر اکڙين کي کونيکو ڪري سمجهندا آهن، پر ڀارتي اکڙين جو آواز ٿو ٻڌي! كتب أندل تشبيهو لي نيون يا نياريون كونه آهن. بلكل ساديون ۽ عام آهن پـر اهڙي جي هي ليمت جنگ جي ميدان تي ڳائجن ها ته و لو لو محتي و جي ها، بر انسو س اِهو آهي ته اِهي ترانا لڳ ڀڳ اڪ ٻڌل ۽ اڪ ڳائل نُسي وهجي ويا. ڇا ته قسمت آهي اسانجي سنڌي ٻوليءَ ۽ جائيءَ جي .

سندي او ليء ۽ جبوي هي.

پارتيء جي ڪو تا جو هڪ اهم بهلو آهي بال کهت. پارهن ۾ آزاديءَ کانبوء کذوبل

۱۳ سالن ۾ بال کيسن جا هڪ دون ڪتاب بم مشڪل نڪتا هو ندا، تسن ۾ بم سلي معيار
واوا چار ينج مس ٿيندا، به راننهن سڀلي ۾ کو ور ڏن جو " لانهون " ڪتاب هه ڪ محمد
مجموع آهي. آهي گهت هن ڀائو فتحتجند واسواڻيءَ و آنن انساه، ملڪ تي ئي لکها ۽ اهر
ڪتاب هن شده مد سان سيڻن چترن ۽ ڇپائيءَ سان 1958 ۾ شايع ڪوابو ۽ ان ڪتاب جو
عاب جو بهون ڇاپو 1952 ۾ ظاهر آهو.
پارتيءَ جي بال کهتن تي هڪ الکي، مثمل ليک جي فهو و رت آهي، پر نمو لي طور سندس
هڪ کيت ئي پيش ڪتجي آمو. عموان آهي "جهر ڪجون".

سن ناريء تان، هن ناريء تي ۔ لينگ ڏيڻ ادون پر واريء تي، نهڪ نهن لائين ههر ڪورن ۔ جؤن چڙن چهن جهن ڳاڻن جهرڪيون يهند اندر بک ڏاڍي آهي ۔ هڙ ۾ پئسر بائي ناهي،

ويهي پؤر پنچائڻ جهرڪيون - چؤڻ جوڻ چين ڳائڻ جهرڪيون.

الان جاون الرافون، الان جنا ويجاز ۽ الا منا، إنوانسيءَ ۾ آواز کِ لفظ، الهني ٿني مکم، چفزون لبلديون آهن، هڪ سليءَ بال ڪوتا ۾ ۽ الاي سڀ گورو ڏن جني ڪوتا ۾ آهن.

گورو ڏن جي ڪوتائن جو سعمره. "شيشي جا گهر " 1988 ۾ شايع ٿيو آهي جلهن تي کمس ساهته، اڪادميءَ جو العام مايو آهي. اُن ۾ گوشن سان کڏ، پهريو ن دفعو نظمن ۽ غولن ۾ بم هن پدهلجو جو هر يساير آهي، ۽ صحفح ورب ۾، پارسه جاو هڪ مکم، سلا ي شاعر يظجي آلاڳ آبو آهي. هن مجموعي ۾ هن ٻههر ثابت ڪيو آهي تہ هو گهتن حاو گرو شاعر اهي ۽ گهتن جي صف ۾ هو سيلي کان اڳو رآهي. تلهن کانسواء ڪتاب ۾ اند نظمون بم آهن، جن ۾ بم گهت جو هڳاء آهي ۽ پتو نر آهي. تران کي هن نظمن حاي بدوان گهتن ۾ ڇو نر شمار ڪهر آهي. مثال طور سلدس هايءَ اظم:

تلهلتجي ياد - تلهلتجي ياد / باد ڪئي آ دلّ آبساد • اڪيا ملهلتجي من ۾ موتيا - ساھ ساھ, ۾ آ سر هائي چهڪيا چت ۾ چلڊ هزارين - چهري تسي چر ڏ س چانڊائي، تن من سر هر، جمون شاد - تلهنجي ياد - تلهنجي ياد . تنهنجا وار قلودي جهڙا، چوٽي نس پس نوڙي، تنهنجا ڪن ڪچوڙيءَ جهڙا، تنهنجو نڪ پڪوڙي، ڏاڏو تنهنجو بلڪل آوڙهو، ڏاڏي تنهنجي اوڙهي، اڙي اول ري متيري - ڇو ٿي اياڏي پائين قيري.

۽ "هي کينهو نڙو" کيت ڪهڙو نه بيارو آهي. منهنجو کينهو نڙو امان آهي اهـڙو جهڙو چوڏهينء چنڊ،

سويال سان مومل ملي، كير اندر جئن كند. كينهو نڙو ڏي اما،

اڳئي هلي کهنهونءَ جي ڀيت ڪنول ڦول، سوني سنج، لال اذار، سيتا ڦل سان ڪئي اٿس ۽ هر هڪ سان سهطي قاضير بندي ڪئي اٿس. هن کيت ۾ شاعري کهت پر سنگيت سرس آهي.

افسوس اهو آهي تــ اسان کان سنڌ کسجي وئـي آهي ۽ خبر ناهي تــ اسانجا پت پو آنا سنڌي ڳالهائي سگهندا يا ني پر جي اسانجون حالتون نارهل يعني سهاويڪ هجن ها. ته اسانجا ٻار هي کيت پڙهي جهوهن ها. ارهان ته اهر آهي تــ ڀارتيءَ جون ساديون پـر پياريون رچنائون سنڌ ۾ پهتيون ئـي ناهن.

يازتيء جو گيت "لال جا جهالي " صرف كل مسخريء جـي ياو ۾ نـ، ، پـر جي سنجيدگيء سان بڙ هبو تـ، معلوم ٿيندو آ، شاعر ڪئن نـ، ويهي ننڍي بار جـي اُنگن ۽ اُڏ من جو حقيقي فو لو اسان اڳيان پيهن ڪيو آهي. بار ڀڳوان يا جهوليلال کان ڇا گهرندو ?

ببليء كـي بو ت ملند و ـ سنتر ء كـي سو ت ملند و ، ڪمليء كي ڪئئلو ڪنگلو كـار و بتڪو ت ملند و ، جهادن جي ڀر بي جهو لي ـ در چو ء كـي ملندا مال-جهو لي لال جهو لي لال .

ڀار تيءَ جا تو مي نغما بر ليک لهن. جي هنديءَ ۾ پاك تـر جمو كري ڇپائيلد و تـر هو ياري الله و تـر هو ياري الله و تـر هو يارت جي مهم واشتر ير ڪو ين مان هڪ له جي الله و عملي وقت هن لكمو:

هماليه جي حاطي ۾ هاٺ - گهڙي آيـو آهي شيطان، ڏسو شو شنڪر جـو ايوان - بطيو آهي گريـا شمشان، وري ٽوڙي اُتر جو دوار - ڪري شايـد دشمن ٻيو وار، جوالو هوشيار ـ جوانو هوشيار . اَوَّرُ بِنَ جَا اَوَانِ اسانحا يَدِن جَا اَوْلُن ياك تر ويليدا ياتِرْ بِسر ، كائهندا يحوان، نتني جهرن ساك ميهمُي سهنا ، قس ، الوك لكن نا، اهي ، ويمي اوروًا بو وها ، كلجا أورٌ ها يوك لكن نا، جيان جمين خواه، خوشاهند وين جا ئي خواهان . • هك بعدو و شاديء تي هي ، دائي كيت، سج بحج تر هد

اراً ين جا اروان المانجا اراً بن جا اروان

هڪ بهخور ۽ شاديءَ کي هي ماداتي کيت، سنج بدج ته هڪ گهاڻياندو گيت آهي: مامي ڪئي ڪئن مائٽي او اماء ڪاڪي ڪئن ڪئي مائٽي او امان. الله ط للکو ي کهو مد سان (او اما) لهند ي ڪئڻ لائو ن،

ڙي اهـڙ. ڪئن جوڙيو جوڙ جڏن ساج.

سرتمون ڇا چونديون، حمدٌ يون ڇا چونديون، ڙي اسڙه ڪڏن و جهنديس وات و ڏن سان. بر سي يوند نہ باغ ۾ _ (او اما) باغ قري اما بت،

ېر کمني يو ساند په ع بر - (او اما) مؤ س د کها چڪ ادب،

وَالَّوْ السَّهُوْ وَالْ السَّهُوْ وَالْ اللهِ اللهُ) مَوْ مِنْ لَا فِيهُ جَاتِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ عالم اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ عالم اللهُ اللهُ

هڪ پئي مڏائي کفيت ۾ ۽ لوڪ سڀا ۾ اسانجي مهمدون جو چيو عثن او چيٽي :۔ هن جي لُوڙه، تــ هن جو لُوندُو / بن پئسي پهلڪ لء ووندُو ، هن جا هڏ کسڏه هن جو ڏندو / وڙ س مللگ، مئست ۾ ملبون

هن جي چوٽي، هن جي ڏاڙهي / علل جا الذا، ،ڙئي الاڙي، هن جي ڇاڙپ، هن جي ڇاتي / خوش ئي کيل ڏ سو خيرائي،

اُن ساڳي کيمت ۾ اسالجي ديمن ۾ ٽب ٽب تي حهڳڙا رڳڙا ڪئن ٿا ٿين. انهن ھي ھڪ حقيقي تصوير، بارتبي ھئن ٿو چٽي:۔

نهن نديء، سرحد تي جهاڙو ر ۽ پئسي، نالي، يد تي جهاڙو ۽ ثاديءَ تي مسلد تي جهاڙو - روپ، رنگ ۽ ٿيد تي جهاڙون دو ٿيءَ ۽ باڻيءَ تي جهاڙو - لوٽيءَ ۽ ڀاڻيءَ تي جهاڙون اوڻيءَ تي ٻاڻيءَ تي جهاڙو - ريدن جي واڻيءَ تي جهاڙو،

پارئيءَ جي کل جرچي ۾ به شاءري آاري تي بهيءِ، تو ڙي سندس نشههيو نه، ڪن کي غدر شاعرائيرن لڳڻ پر دو نهي اهي مذاتي تشعيهو ن سنڍو ن آهو ن لڳڻ، کيت ۾ «عدو د (جو ڪرو) معمريءَ (جر ڪريءَ) کي جو ي ٿو: - وجهي سگهيو آهي، اِها مڇط جهڙي ڳاله, آهي، پـر سندس اين آزاد ڪوتائن ۾ بـ, دال کان و ديڪ د ماغ حاوي آهي. کوور ڌ ن جي وينچار ڌارا بلڪل نئين ۽ وقت سان همند م ٿــي هلط واري آهي. اڄ جـي رشوتي دور کـي هــؤ قدر س جـي ڪارخاني ۾ ڏسي (هير آهي.

رات رشو تنخور آفيسر هيمي اسبع جـي سي بي آء مخني جاج ۾ اکمس سڳـ, سو ڌ و جهليو / ۽ ڏينهن جي سرڪار جهت هلکي ڪيو د سمس ا تڏهن ڀي

رنبج ٿي بلڪل نہ رات / هن لڪي سبج کان، هلائي ڪيڊ ۾ ڪاري بزار / *

بلئڪ مار ڪهت, سي بي آء جي مخفي جاچ, سڳر سو ڌ و پڪڙ ه، اهي سلڌيء ٿ نيون تشبيهون ۽ سهظا اِشعارا آهن پر هن ڪو تا تي دل کان وڌيڪ د ماغ جو اثر آهي ۽ د ماغي اثر جي ئي هيداش آهي نئين ڪو تا آهي. اها ٻي ڳاله، آهي ته هيدئر نئين ڪو تا بلڪل ختم ٿي چڪي آهي ۽ ساڳين سببن جي ڪري ڏوورڏن جون ڪرڙي- ن ڪوتائون جيڪي "تنهائي ۽ ڪوڙو دونهون " سنگره، ۾ آيال آهن، اسان کان لڳ پڳ

و سري چڪيون آهـن ۽ ٽيك بر ائين گهرجي ڇو تہ هـي ڪو تائون سندس ذاتـي نطرت مان اُڀريل نه آهن. پر هن ساڳي مجموعي ۾ ڪي ڪو نائون اهڙيون 4، آهن جي ڏل جي بيداش آهن، پـر ته به أنهن تـي د ماغي أنبو لـ ڳُل آهي، سندس اهڙ او ن ڪو تانون وزيدار آهن. هڪ اهڙي ڪو تا جو مثال :۔ ڪو تا جو عنوان آهي !-ر کا:۔

رات وري هـؤء نت كت نيدگر / ڇيل ڇې،لي، صداني البهلي ڇوري / ڪچل لـڳائي / نـؤرا پائي / ڇم ڇم ڇم نچندي ٽيندي / نّه، نّه، نّه، كلندي للندي / مون در أني /.

ظاهر آهي تــ، هــن ڪوتا ۾ ٻولي گيت جـي ٻهڳڪ ٻولي آهي، پــر نواك جـي مــوع، ۾ گوور ڏن هن ڪو تا کي بي قانيہ بطائي ڇڏيو آهي، تو ڙي هؤ قانين جو گرو شاعر آهي ۽ الهيء ڪليدا تي ٻڌل هڪ عاليشان برکا گيت لکي سگهي ها.

گوورڌ ن سلڌيءَ جـو هڪ اهم عذاقي شاعر آهي. ٻيا بہ بہ ٽي مذاقي سنڌي شاعـر آهن پر هو انهن کان گهياو مٿي آهي. سندس ڪوتا ۾ بيهو دي مذاق ۽ اجائي کل مستخري

ناهي، (سواء لاڏن جي) پر سندس ڪو تا طنز جون چهنڊ يون آي پائي، ڇو جو ان جو بلياه سجائيء تي آهي: - مثال طور ، سندس هيء كو تا آزَرَين جا ازوان : - كبر آ/ هي كبر آ/ جر كبر ر اونده مان إلي / دون ذالهن وذادر أو الجي / بوت رائم و ذادر أو الجي / بوت رائم ر آ بيالت كو نلاك / در ر أسيءً / ويجبه نس اج / ويجبه لس اج / ويجبه لس اج / ويجبه لس اج / ويجبه لس أو هلي الحيم أم يك كبر آ / جو جث تم او هي ركبل آ / سر مثل جر بار / يا كوئي بهار / سبكر و بار كلكه / او كار و بالتي خون جي / هت تس جنكي عرف كريا ، وس جر ئي راج آ . / *

مون جڏهن هيءَ ڪوتا اڙهي ته باٺ کي موت جي ماحول ۾ وڪوڙيل سڪوڙيل ڏئم. مهمنجا هٿ ڏڪٺ لڳا ۽ ساھ بو سانجث لڳم، مان اڪثر نراشاوادي ساهتھ. کان ڪارو ڪندو آهيان. تڏهن بر ڪوتا کي اڳتي اڙهم -

> ڌ . يـ. الائي ڪيم درد وشراس سان / هر گيڙيء درنکي پڪاري اُد جري / تون نہ در لدين / او محدر محبوب شاءر / آون نہ درندين / •

هي آواز ملهلتو لي آواز هدو. هيء ملهلتوي لي دل جي ڏڙڪڻ هئي. هي "بهبوس" جو آواز هو، نقامور جو آلي هو، ايلشدن جي ٿوننج هئي، گوور ڏن جي هي چلد تي ٻڌل آواد لئم سان آجلد نئين ڪو تا جو جلم آهو. ان حساب سان گوور ڏن جي هيءَ ڪوتا ملڌيءَ جي هڪ انهاسڪ ڪوتا ڪوي لونکٽ گهر جي.

شاعر " ڪوي " قافهم سان ڀري تري ٻري نہ پـر " اچي، الدي، منجهي " وغيره، جهڙا هلڪا ۽ بي مربي قافه ڪم آڻن ٿا. مون ڀائو فننحچند ڏي پنهنجو رايـو لـمي مو ڪليو پر هن اُهو کو و ر د ن کي نه ڏيکاريو تہ منان هن ڇو ڪران شاعر جي د ماغ ۾ هوا نہ ڀر جي و جي، پر هن اُها ڪوتا هڪ درسي ڪتاب ۾ درج ڪري ڇڏي. ٻن سالن کانپوء 1957 ۾ مان مهمدي کي لاء ڀارت ۾ گهمڪ لاء آيس تہ گو و ر ق ن سان ملڪ جو چاهم ٿيو . ڀائيو فتحديد منهنجو سونهون سردار هو . هن ئي بيوس سائهنء کي کمناميء جـي کوشي مان ڪڍي بيوس جي شاعريء کي عام اڳيان پڌرو ڪيو. منهنجا پهريان ۾ ڪتاب "ڪو ڏ" ۽ هريشچند ربہ هن 1941 ۽ 1942 ۾ ڇپائي ظاهر ڪيا ۽ مونکي سنڌ جي شاعرن ۾ سنو د رجو و ني د او . ساڳيءَ طرح کوورڌ ن جي واقفيت به هن دُـي اسان سان ڪرائي. كيس أتساهم ذَّنْدي، ياندوء كوورد ن كان كينرا بال كيس بدر لكارايا ۽ ائين "لاتيون" ڪتاب جو جنم 1957 ۾ ٿيو. گوورڌن شاعر تہ اڳيئي هو، پر پنهنجو پاڪ کي هين پاڪ ڳولي نہ لڏو، پر ڀائو فعصچىد ئي كيس ڳولي لڏو، مان اجمير ۾ پهعس تہ ڀائو عدو لكي ٻڌايو تہ گوورڌ ن کي لي. اي يعلي سله لي پئي آهي. اڄ سله گهاتڪ بيماري نه بـ، هجي، پر اُنهن ڏيلهن ۾ هن مهلڪ مرض مان ڇٽي ڏاڍ و ڏکيو هو. ملهلجن هٿن ،ان ڪجه ڪري پيو ۽ هين اط ڏنل او جوان شاعر لاء منهنجو مين رو نبط لڳو. ڀائوء چيو تـ هنان ڻوروني پري ٽي. بي. سئنيٽوريم ۾ گوورڌن داخل آهي. اُتي گوورڌن کـي هڪ وارد ۾ ليٽيل ڏ ٺم. سکنيٽو ريم جو ماحول بہ مريض هو تہ کو وردّن جو چهرو بہ مو ڳو ملول ڏ ٺم. پــر ٽه به هو مر ڪي مليو ۽ خوب خو شمزاجي ڏيکاريائين. مو نکي ٻڌايائين ته هينئر هؤ خطري كان باهر هو . سندس آپريش أدي چڪو هو ۽ اهو ڪامياب بر ثابت آيو هـو . ههڙي نراشا جي او نداهي وايو مددل ۾ سندس دل آشا جي پرڪاش ۾ و هنجي ۽ مرڪي رهي هئي. سال ذيه پوء کوورڌن جي، اتهاس بطائيندڙ ڪوتا "سننيدوريم ۾ پهرين رات " ظاهر لي. " چند / پيلو چند / ڏ إ-رو چند / جك سله، جو مريض / د ؤر اوله، جي افق ۾ ويو بڏي / ع ستارا جِط تہ آهن سرد لاشن / هي ڪڪر ڪارا اُنهيءَ جا ئي ڪفن " * سلڌيءَ لاء هن قسم جي ڪو تا بلڪل نئين ۽ نزالي هئي ۽ سئليٽوريم جي مريض ماحول سان تو نهڪي ٿي آئي. ان ئي ڪوتا ۾ هن دو سن جي ڀيانڪ تصوير هئن چٽي:

ڀـري, اُڏندي لڏندي), اُهائي ڪويءَ جـي ڀارتي ڪلپنا (جو ڳ جو ٽٺ ويـراڳط، جو ڳط، ديپ وغيره،)، منهنجي لڙنء لڙنء لرزي اُٿي. ڀارتيءَ جـي مقابلي ۾ اڄ ٻيا

گوورڌ ن ڀارتيء جي شاعريء جو جائزو

مرې (د لگير)

كوور در سان ملهلتى والنفيم كن أحي، اهو بد، هك عجيب داستان آهي. وان يارت حي ورهائي كانهوه بد، يارهن سال (1958 تالين) سلد پر وهيو يهو يهو هيس آ-ر ؤي يارت چي ورهائي كانهوه بد، يارهن سال (1958 بر به وون د كي سر گولسي يائسو نستحجلد وادوائي هم ونكي الحمير مان لكي وو كلو تر توكي بدي خوشي الهلدي تر يارت بر هك نئين سلي سالدي شاعر جرو جلم الهو آهي ۽ دون ذي الوور د بي هڪ كوتا "راهي رائي " دو كلي ذنائهن تر مان يؤهي پلهلچو رايد و ديان. يائو ننتسجلد المجلو جاتل نه به بده هكالي در چي جو ساهنه كار و سياك يار كو هوز. دون كوتا يڙ هي ۽ الهه به، بره هم اله وان كوتا پر اله علي الهو وان كوتا پر اله علي ياركو هوز. دون كوتا پڙ هي ۽ الهه به، بره هم علي الهو وان كوتا پر اله علي هم اله وان كوتا پر اله

شام ويراېك جد فن يوشاك جو كك جي كري، جرې، جو تك ليي وچي پشچم پهاؤن كان ١-ري، نهل مدد ر محدهن ليو ديب پهريون نيي ١-ري، پيت كر بادل درې او ديب چې جهولي ١-رې، ان سمي آكاس مر اذ ندي اچي ليي راتي ي همر حي جهنكار تي لذندي اچي اي راتوي.

كو تا پڙ هي ملهلنجو من جهو مي آلهو . هن كو تا تي سائهن بيوس جـو پكو پشتم ونـگ چڙ هـل هو ، تو ڙي بهوس هن و شهر تي كو تا ليكي ئي كال هئي ، پـر اهي أي پتا اكر نهل ـ مدد ، رات واڻي وغيوهم ، آهي ئي تر ۽ پشها قايم (كري ، بري، بري، هڪ ئي ست ۾ ٽي قافيا گيت, هيت ڳيت ڏيان جو ڳا آهن. سڀ شاعر سنڌ جو ن سرڪيون ڀريندا آهن, پر د لگير جا هيءُ ويچار نوان ۽ حقيقت جي صحيم تصوير آهن:

(٣) سند اسانجي جند هني، پر ذکي ڪيائون دور، توڙي سنڌ ۔ هند گڏجن، تہ بہ مو ٽط نــا مظور.

(٥) سنڌ وء جي ڪئني تي، من ۾ للما لاء همي پياس،

هائلي سلَّد و درشن لاء , كلكا تاي ارداس.

دريء مان کيم ۾ کايون چرندي، د لکير جي دل ۾ جي خيال انن ٿا, سي تابل. داد آهن: مهنهر مؤسم، أجلي أس بر، دريء منجهان ديدار، كايون قر قر كيم چرن لهون جيئن من ۾ ويداربا٠

د لـمير بارن لاء هڪ پيارو شاعر آهي ۽ سندس بال ـ ڪويتانون درسي ڪتابن ۾ اڪثر شايع ٿيلديون آهن. سندس ٻال ڪويتائن جا ئي ججموعا: (١) موجي گيس (بيرس سان گــدٌ) (۲) وزيدار گومت (يارت جــي تعليمي كاتي طرفان انعام ۾ مليل) (۲) كيم كلابي ڇپيل ۽ چو اون " پرولهون " پريس ۾ آهي. پار هان موضوع اله عڪ الڳ ليك

" پل پل جـو پر لاء " كتاب ١٩٧٧ ۾ ساهت اكاد مي العام حاصل كيو ، ان وقيم نقاد هن مجموعتي الجيان پنڪڙا ڀاسك لڳل ڇو جو هر صلف تي دلكير جي باكيء ۽ ڪماليت سان، فلمي ڏو تن کي اجاگر ڪري ليکيو ، ڏسو سلدس غزل جا ۾ ببد:

(١) ويجهوني ترن ڪتي لڪل آهين،

قهلجي ويـو هڳاءُ آهـي ڄك.

(يا) دل ورتي دلکير سندي تو، اڙ ڪ اکين مان ٽپڪيو چپ, چپ.

د لكهر جي شاعراطي شخصهت ۽ عظمت كان مناثر أي "سلكمنا" جي سمبادت شري آمده الهدراماطيء دالمير جو خاص سدمان الك جبائي ظاهر كور أهي:"مدا هجي عوت حيات " عنوان سان، جنهنجو سميادن ڪاريه، شري ارجس عاسد سمهاليو ، جنهن نتوبل ڏيندي لکيو آهي: " پنجن ڏهاڪن کان، يکن کان، دلکير صاحب شعر چئي رعيا آهي. اج بر پانڪن اِعِي ڪنهن بر شاعد کان، دلکير صاحب کي وڌيڪ سچائل آل، اعدي، م سچائب حاصل کری سکھٹ ئی تر سے کان مشکل کم آهي ? "

انڪري ئي وونکي چو اُو پوي او تر دلکھر جي ڪوتا جر ڪئلواس نبايت اس ڪشان و آهي. هو پنهلجي املکن ۽ احساس کي سبڪ، سلواي ۽ سلکيته، اوليء ۾ اظهاري سكهندو آهـي. مركزي ساهم اكادميء جي انعام ۽ ٻين العامن جي باوجو دو دالكير جي ڪوتا جُو اينز و تَدَّر نہ آيو آهي، جينز و آيڪ ليمرجي، جي سلڌ ي ڀَامُا دائم ٽائم آعي تہ آڳنئي هلبي د لکيور جو قدر ضرور ٿيندو.

(1) ڏس ستارڻ جا ڪٺول؛ ٺيل گئڻ ۾ ٽا ٽـڙن، صمح مسان ويلدا مري، رات وڃٺ واري آ، پر ه. جي هير ٿي ڏونڌاري ستل مئڙ بين کي، آڻي سرهاٺ تـري، راف وڃٺ واري آ. رات راڻي تي هلئر ماڪ جـا ڳرڙها ڳاري، ڏس نظم نير ڀري، رات وڃٺ واري آ. (بل بل جو پر لاءَ)

يوپٽي ههراندداڻيءَ لکهو ته دلمخير جي ڪوتا " سنڌو ندي " پڌندي بڌندي ڇولهون ماريلدڙ دوياه اچي ملهلجي اڳهان ٻينو (صفح ١٦) سدا هجڻ هوت هيات).

جماليت جـي جهلڪن کانسواء ڪو تــا ٻسي ٻسي بگي لڳلندي آهـي. دلـگهر و تـــ جماليت جون جهچهيو ن جهلڪو ن ،و جو د آهــن، جلهن ڪري سلد س ڪو تا اُوندڙ مُــل وانـگر جِك تــ سدائين بگي ،هڪي ۽ اهڪي:

(۱) بعلى ساڙهيءَ مان للگهي، کيت مان آهين شايد

عڪس هر سنگ تـي، پيلاڪ پکڙ جي ويئي.

(۲) يا سندس هيء هائڪو:۔ ڪيڏي اوست آهي،

چے ناری، کٹ کول جند

سهطي وج^طي أاهر.

تاو و دلگير ۲۷ ماترائن سان اين اين ستن وارا اللت پيد لکيك شروع ڪيا آين ۽ هـ د للت يد ۾ الڳر الڳر خيال آهي آهي اين اين ستن جو ن ملي ڪو تائون آهن. حن ۾ دلگير ووجوده د هشت الگيوي، سياست ۾ غندا گيري، ڏوم ۾ سياست حيڙ ن موضوعن ۾ اير يود تلز جا تير چوڙيا آهن:۔

(۱) كونم شرافس مان كتمه ملذه ع مون تسي كر وشواس،

غلدن ۽ بدمعاش جي ئي دنيا آهـي داس. (۱) ڪاٺون جي ئـي آه. سب هيء ڪونه رهيو هت مـور.

ڪانون جو ئي راح علي آو، ڪان ڪان ڪام جو شور.

تنهن كانسواء هني نلدين كوتائن ۾ جمالهات جا بي بي انداز عكس أهن:

(٣) گڼټ نی میت نی ڳښت نر ابر دی ڪونر آــڙيل رابيل،
 آنءُ اچي، ڪئن ملــد مــدر چی سوائت اُمِلدو هيل.

سرڳ آهي، صرف اهڙي احساس جي ضرورت آهي لکي آو تسر:
"عرهڪ اٿي ۾ اليڪٽران ۽ يروٽان نرتيہ نچي رهيا آهن،
جل ۽ وايوء ۾ سرسوتيء جي ويظا وڄي رهي آهي،
ذري ذري ذري مان حسن قائدي رهيو آهي،

دوست، تون ڪهڙي سوچ ۾ آهين (نُدُر ـ نظم ـ جهدعلي کـل) هت هو هڪ سهطو شبد ـ چتر هڏي او پيهن ڪري:

اجهل سونهن جي کهت اندر

جتي آهر جيون جو جهر الو اتي ئي.

رواجن ۽ رسمن جو پچرو نديميل آ

انهيء ۾ اچي آهر قاڻو پکيئڙو ؟

(اهو روح إنسان جو آ) (بل بل جو براله)

دلگهر هي يا نه هي پر عليه عورتا ۾ نئين كوتا جو ئي روم آهي ۽ اهوئي رواها جدو نظريو آهي. أها إلي أهي تد، هيء كوتا هدك پارسي وزن مفعولن تدي جڙيل آهي. ير پنهنجي ليكي دلگير نئين كوتا جدي نظرئدي ۽ نر آشاواد كي قطعي رد كري ڇڏيو آهي. سندس ويچار آهي ته جو هيسجي ويو سو پيسجي ويدو. كانترتا ۽ كهزوري كاهلن جو كرتب آهي. دلگير جي نشري نظمن ۾ آها جا جهرانا جهر جهر كوي وهي رهيا آهن ير دلگهر آخر انسان آهي. آهو انسان ئدي كهڙو جنهن كڏهن به نا آهيديء جو مقابلو نه كيو هجي. هن به نراشا جي جهلكن سان كي كوتائون لكهون آهي. يو انهن ۾ به زند ئيء جي سچائي آهي.

النگريازي شاعر ورد -ورت (Word Sworth) واننگر دلگير بركرتي هرو و چاري آهي. هؤ قد رس جر شاعر آهي. سندس كوتا "نئين مكڙي " (ه-وج كئي هؤران) هڪ شاهكار كوتا آهي. لئين مكڙي جي سونهن جو بيان هي اكيپار تشهيهن ۽ استكاري سان كيو آهي، جرو نهايت ني دليذير آهي ساڳي رقت أعا هي علامتي كوتا ، آهي، جنهن ۾ مكڙي جي معرفت هن أن بنذرهن سورهن ورهين جي نيد كري حو بيان كيو آهي، جا نينگريء مان نازنهن بطجك واري آهي. تنهن كانسواء "ر د و قرو و بيان كيو آهي، جا نينگريء مان نازنهن بطجك واري آهي. دلكير اهر يون اكهجار مينهن " (هوج كئي مهراك) عاليشان روائيء جو مجسم آهي. دلكير اهر يون اكهجار كوتائون لكهون آهن، جيئن ته قدرت جي راڻي، مهراك جي هوج، پرتابي، شام، بهار آيو كوتائون لكهون آهن، جي دائون آهن، سندس غزان ۾ بهر جي ڪئي قدرت جا نظارا تويا پها آيون اهن، سندس غزان ۾ بهر جي ڪئي قدرت جا نظارا تويا يا پها آهن:

(1970) "سنڌي شعر جي تاريخ" ۾ لکهو ته: دليمهر صاحب جي دُمِّتن ۾ موسيقي ۽ مهلام آهي ۽ غزان ۾ شيال جي ورائي ۽ بلدص آهي. سلدس شعر سليس ۽ نصيح آهي ۽ آهي اول اول استعال تشميهون ۽ علامتون استعمال لايل آهن. "۽ هي بلدر (هن متالي جو ليملدڙ) ته دليمير جو سدائين شيدائي رهلدر آير آهي ۽ ان ڪري ئي ته هن ليمون (١٩٤٣ " چلڊ ڪئي چاندائ")

"شعبر چاوان او صان ڪاڙو! بڻجان مثل دلکير مثل"!

هر هڪ لهکڪ يا شاعر کسي پوري آب تاب سان پسائٹ لاء ڪفهن ا، ڪمهن سڄاٺ سڄي في مورورت البندي آهي. بهرس جي عنامت کي جمڪائٹ ۾ رام پلجواڻي، دلگبر ۽ دکابل جو هٿ آهي. اياز جي شاعريءَ جو صحيم روپ پسايو البراهم جو بي، شيام جي لاء اهو ڪم (سر آواسي) سڳن آهو جا ڪيو. پر دلگهر جي شاعريءَ تي هس وقت تائين کله ان بو سهب شايد اهو ئي سگهي اور، ته ورهاڱي کالهوءَ يسار هن سال 1958 تائين هو پاڪستان ۾ رهي پهو ۽ پاره س ۾ آيو ته بهبگي دهايءَ بدران کانڌ بدار ۾ وڃي گوشي لشهن اسه محمدان کان به هو لچارو آهي ۽ اڪثم سمحمدان کان به ري ليهر چي عامريءَ کسي صحيم و نگ ورپ ۾ بيش ڪرھ جي ڪوش جي ي رهيو آهي، ان جري رهيف ڪري جو هي ورهي آهيان.

هر عظم شاعر اڳيان ڪوڻي نسر ڪوڻي اعليٰ آدر عن هو لدو آهي ۽ سندس ذهن ۾ ڪائي ندر ڪائي منزل هوندي آهي. د لکير جو آدرش آهي، پلهنجون رخائي منزل هوندي آهي جمهن تي هو پهچيٺ چاههندو آهي. د لکير جو آخرش آهي، پلهنجون رخائن سان المان کي اهتر بطائف، ۽ سمسار کي سکي ۽ سرهر بطائف، هؤ سهاي حكيمت ۾ کهس هي دنيا سان سپلي جي ماهن تي مرڪ ۽ ساهم ۾ سڳند ڏسٺ او چاهي حقيقت ۾ کهس هي دنيا سان بهجد بهار آهي ۽ ان ڪري ئي هو لکي لـو:

هـ قررتـيء مان دل الم ، هت ، وههدر مند، أب ۾ هڪڙو جبل آ، پـر هت سؤ ـ سؤ ـ سؤ چند.

ڏرتيء جي رهواسين کي دکي ڏ سي، د ليکير دنيا کي تهاڳڪ بدوان ڏوتيءَ تي درد مندن سان لڏ رهڪ بسند ڪري اسو. عين اهيڙيءَ عارج جهٽن ڪلتي پتر يڏ شتر کان ڏومراج اڇي اوتر هو سرڳ جي بدوان ترڳ ۾ رهڪ چو او قبولي، تہ هو جواب ڏائي اوتر حتي منهنجا ڀائر آهن، اهوئي دون لاء سرڳ آهي. د ليکير جي نظر ۾ هي سنساز ئي خيال لـڳ. ڀڳ اهوئي، پر طرز بيان بدلجي ويئي ۽ شوخي بہ وڌي ويئي. ساا و ڏ ڪ سان د لکير جي جوانيءَ جي عمر ختم ٿي ويئي تہ بہ هو د لکير لاهي. هو تہ مود کان ۾ ڪونه او د جي. پنهنجي زندگيءَ کي سينگاري تيار ويٺو آهي. نه رڳو تيار ويٺ آهي، پر کوس اِنتظار پط آهي، ڇو ته تمام وڏي عمر نٿو چاهي.

ز ندگي بطعي پيئي آهم جمط نو و رنبي ڪنوار

كيس شايد آعم كنهذجو إنتظار (وائي - موج كئي مهراط)

هاك سنسار جي وط تان السكل بن آكن ،

اي اعر يون، هيدنر تهرت چلي ايدداسين، شاغي پربت جـو نـ، آڪار کطي سکهنداسين،

بطبعي نوراني ڪا هيري جي ڪئي اينداسين (رچدا ۾ غزل)

دلكير شايد سلڌيء جـو پهريون شاءـر آهي، جلهن پنهلجو فوتي ناءو لكيو آهي (پڙهو جهنگلي کل ۾ دلگير جي هو ت کانپوء) جو نهايت ئي هڪ ڪنن ڪاريم آهي.

صرف کيت، غـ زل ۽ لظم تبي ئي نـ ، د لکير شاءريء جـي لڳم ڀڳم هـ ر صفت تبي كشلتا ، كامهابيء سان لكهو آهي پـوء ڀـل تـ. اهو آزاد نظم، هائكو هجي، پنجكڙو، تطع هجي يا ر بائي بيت هجي يا وائي. هن للبين کو تائون هر شچندر ۽ اپ کپت بي لكيون آهن. دلكير فريدي كوتا جي صدف (Triolet) بر لكي، جنهنكي هن نالو ڏنو ترائيل، جو هندُر سنڌيء ۾ لوڪ پريه آهي.

د لکير ڇا بہ لکي سلدس ڪو تا ۾ آقانونن جي پابندي، و زنن ۽ ڇندن ۾ کونا کو ئي اوليء ۾ سرلتا، سيتڪا، مذرتا جماليات، ويجارن ۾ وشالتا، ڪليدا جي اڏام ۽ ڪيترا شبد چتر موجود ضرور هوندا (آهن) كامياب شاعريء اله إن فروري أعن (١) ويحار ۽ ٻولي (1) فن ۽ فارم. ويجارن جي اظهار لاء مناسب لفظن جي ضرورت محسوس ڪبي آهي ۽ وينچارن ۽ ٻوليءَ کي اثرائنو بطائك لاء ڪنهن فارم ڪنهن لذ، ، ڪنهن رلگ روپ جي موجود کي هنگ لازمي آهي. ساڳئي وقت رچنا ۾ مذرتا ۽ ميناج ڀر ڪ لاء لفظن جي تڪ تور، ماپ يا وزڻ (چند) جي گهرج پولدي آهي اهي سڀ دلگير وت هڪيا تڪيا حاضر آهن. ان ڪري ئي نارائط شيام لکيو:

" آهي شعر ايا_ز جـو او جل پونــم رات

۽ ڪوتا دلگير جي رلگ رناگ رئي ڀرڀات "

نہ رڳو ايسرو پر شيام جي چو ط تي دا کمير سندس ڪ مجموء۔ي "رنـگ رتـي لير ١٩٩١) جو مهاڳر بــ لکيو . ان کانبوء داڪٽر ديال آشا پنهنجي کو جناتمڪ ڪتاب سنج جي بالا ڏريءَ لاءَ لڙائي آه جڳاه کان چالـو آهي. ستراط زهــو جــو بيبالو پيترن عيسيل صلفب تــي چڙ ههو، منصور سوريءُ تــي چڙهيو ۽ هيمو ڏاسيءَ تــي چڙهيو تر ڇا إهي سب هيئة لاء ختم الــي ويــا (دلڪهر چوي اُــو تــ، اِهي ابنج والــکر ذرتيءَ ۾ ورابر

د اَعِي ريا پر اهي رنگين گلن جي روپ ۾ ستت ٿئي ايندا: اٻنج مثل ڪري خاڪ ۾، پٺ ٿــول اــي ٿٽيو، حــق را-علي دهدي ۾ دهــي ڪونر سگهون اَــا.

آنما جي امرتا جو مثال سلدس عڪ ٻٽي غول مان اِجهو هيمُن آهي: او لد عمر ۾ ٻــڏي سمج، وري او ڀر مان او آيزي،

او لدعم ۾ إحدي سنجه و ډي او ايز مان او آيزيه ارممان مدرط تمي اسم امان ڪهڻ ڪلدامين .

د لنګر چې فڪو ۾ ايشدن جي گونمج آهي، جنُن اِها گونمج انْمُکور ۽ بهوس حيي ڪوتا ۾ بہ آهي پر بهان ڪرف جو طريقو دلنگور کي نجو پدهلجو آهي. اها ڳاله، سلدس هيلهن ٻن ستن (لبلت بد) مان ظاهر لئي آي.

> جڳہ جسي لھکني انمهاو ساڏو پيو پنچائي جــوڳــہ، توشقا اِنکھاڻايءَ سان بوعو لڪي ڪلدو آ ۽وڳــہ،

توشقا پانکهااليءَ سان پوهو لڪي ڪلدو آ پوڳ، د لکمور جي وڏي خو بي اها آهي تر هو ڪڻي بر الڪي ڪونر او. بھي هؤ زماني

و باد ل وادكم و سداسين معيم ملتهان نت عسدداسين، ها و سائي و بلداسين، هان هلكو پلهلتود عبارة كنداسين، أد و سائي و بلداسين (موج كأي مهرك)

سني شامي و تمت بد لحمث سان آواز هن طوح بد د دي و . يو .

منهنچي در تسي آغر سوالسي، جدو تلهلجو الله:

آغد كذا كي خود دوره، لمهلجي س جو لأغم.

ي قبد نش وارا بيا نليون پاك فتير،

رلت جي ناغر ته اي الي الي د تر ايور. (اللمديد)

جذبن جي کئي جيمت (Jet) وڙئي ملڪ گهمياسين " دليلير " خطائن کان ڪو السان نـ, آجو , ڀل پاڪ ڪري , پاڪ مٿان , پاڪ کلياسين (رولو آواز ٢)

دن رچدا کي ڪو ئي گيت چوي يا نظم يا غزل، آهو هن جي مرضيء تي ڇڏيل آهي. داڪٽر ارجن شاد الميو: د د لکير جي فين جو آهو ڪمال آهي جو هين گيت جي موسيتيت ۽ روانيء واريء وصف کي غزل جي لاء نهايت خو بصورت نموني سان استعمال ڪيو آهي ۽ الميڙيء طرح غزل ۾ سنگيت جي جادوء معرفت سندس نقطئم نظر جو اثر دل اي جلد او وهي. سندس هيٺ ڏنل هڪ ئي غزل مان سلاست جي جدا جدا پهلوئن جو اندازو لڳائي سکهجي آو. و ان سان کڏ سنڌي اوليءَ جو ذاتي حسن بمط اجادر آهي. بيلو آهي، خاص ڪري قاقئي جي قرئيت:

آنس اجبل ۾ پاڪ کي اوڙي ڏسي تـ, ڪو, هو اُهن جي ڏسي تـ, ڪو, هو اُهن جي ٿـ, ڪو, درياه ۾ ابر پنهان آي اچي رهي. هيء زندگيء جي لهر نهوڙي ڏسي تہ ڪو.

دلكير و من سلاي شبدن ۽ قاضين جـو ڄڪ اٿاه، ذخيرو آهي، جنهنجو اُپيوگ هـؤ نهايت سوجه، ارجه، ۽ ڪاميابيء سان ڪري ڄاڻي، ٻين شاعرن ۽ دلگير جـي غزلن ۾ فرق اِهو آهي جو، دلكير جي غزل ۾ الڳ الڳ خهال، روشنيءَ جـي ستن رنگن واريء برزم (Prism) ذريعي ورڇي وڃڪ بعد انوکو اثر ڇڏيندا آهن.

مثال:

- (۱) مشهور هـو جنهن لاء تـ، دريـاه، الس دل، نزديك ويس، خود مونكي پياسو لظر آيـو.
- (٢) ساديون ٻه د ليون ٻاك ۾ هڪ آي ويون هڪد مي عاقــل ٻــ، عليا، عتل جــو جهڳڙو نظر آيــو.

دلگير جي غزل جي انفراديت غزلن جي اهـڙن مثالن مان ظاهر ٿئي ٿـي. دلـگير شاعريء جـي هر صف ۾ ڪاءـل ڪوي هئك جي قـوت رکي ٿـو، ان ۾ ڪوبـ، شڪ ڪونهي. هن شاعريء جي قوتن کي اهڙيء طرح اُڀاريو آهي، جو اُهي آسمان کـي وڃـي ڇهڻ ٿيون. گيتن سان کڏ، دلکيو نظم بر لکيا، پر سلدس نظمن ۾ بـ, کيت جـو سلکيت آهـي. مثال طور سندس اوائلي نظم " کلکا جي ڪلاري " :-

چـڏ .ونکي سکي، منهنجي لء .و هن اُــو نهاري جيلا جسي ڪلاري

هـن حاك اچـان لـڏجي کوڙي کـن تـ، لـذارې جملا جي ڪلارې (ڪوڏ)

اهڙيءَ طرح ئيت ۽ نظم لکڪ تـي هن ڪهترا شروعاتي تحريا ڪوي، جدا جدا و زنن ۽ ڇلدن تـي ڪيتريون ٿـي و چلائون وڃيون، جـي سلڌ ي ڀاشا ٿاء هڪ بلڪل نقين چيز مٿا .

دلگيو فؤل لکڪ ۾ بر ماهر آهي، جهتو الهڪ سلدس جو ڪ دو جب، فؤلس ۾ هاڻي سلدس خاص ر چي ڪانهي. حقيقت ۾ بهوس سان گڏ، دلگهر انهن اڳوان شاعرن مان هڪ آهي، جن سنڌي غزل اله نئين راه. گهڙي، هن اوان وينجار نهو ن تشهيهون سيڪ ۽ سوادي اولي ڏيئي، سنڌي غزل الي نئين واه. گهڙي، هن اوان وينجار نهو ن تشهيهون سيڪ ۽ سوادي ۾ دئيائوسي ٿڙيءَ فرڙ لفطن واري آڙ در ۽ بارسي اولي هوندي هئي، بهوس اها بولي ۾ دئيار تو ڪوي، غزل ۾ نوان وينجار ۽ نئين اولي آندي، يو اسمو بهوسي ۾ ايوس جا مرت آهي، عربوس آهي جا مرت آهي، ايوس جي انهوس جي انهوس جي مرتجار تو ڪوي، غزل ۾ نوان وينجار ۽ ديئين جو کي غزل الکيا آهن، رام المحوراڻيءَ لکهو: جا مرت آهي، واران المهوراڻيءَ لکهو:

هري د لسميم بهريون غزلمبر شاعر آغي جمهن غزل جي دائري کي و سيسع ڪري. اُن ۾ انسان جي جدا جدا اُڏن ۽ احساس کي اهڙيء طرح ظاهر ڪيو آغي جو غزل جو تاجي پيٽن داخليت پسائڪ وار ۽ علام و ڏيڪ ايريو آغي (.هاڳ " رو لـدُر آواز ")

اهڙيءَ طرح د لگهر جو نالو پهرين پيڙهيءَ جي غزلمر شاعرن جي صف ۾ اول اچي . او . سلدس فزل به جث تر کهت ئي آهي. مثال طور سلدس هيءَ مسلسل غـزل، جنهن ۾ مان سمچهان ٿو تر د لنگهر جي زندگيءَ جي فيلسو فيءَ جون سهڻيون جهاڪون آهن.

آیاسیں ہم آئی ڈیدہی مگر عیش کیاسیں تاری تی قدم ، چلد ہر جہولیء ہر والسیں آئی کرشن، سکین ساٹ سویس تاج لجہاسین مرائع جی مدر تان تی جا کیت چیاسیں جاپان، عرب، چین، امریکا جا ہورپ محل اذي ويرو اياز كان پروء شيام بر كيترا منا كيت لكيا. بيوس هرن صديء جرو بهريون سنڌي شاعر آهي جنهن پنهنجيء كويتا ۾ استريء جي كو .ل ياون جرو اظهار كيو ، پر بهرس صرف سلوئي پوكهو ، بالكير أن ياو كري سده ر باغيچو بطائي چذيرو . دلگير استريء جي من مهراط كي خوب ولوڙيو آهي ۽ هن وت ناريء واري كومل دل آهي. نارائيط شيام لكهو تر "سندس (دلگير جي) شاعريء ۾ اظهاريل ناريء جري رو پ ۽ سندس منيء اوليء جرو ، منهنجي موجوده ، شاعريء تري و د و اثر پهر آهي ور سدا هجين هو د و د شديء كي گيت جري (سدا هجين هو ت حيات و سياس حيات و شياس كرايو (سدا هجين هروت حيات و سيال دلگير استريء جي المساس جا كيت نه لكيا آهن ، در هن كيترا انتلابي مرف پيار ۽ استريء جي المساس جا كيت نه لكيا آهن، په لكيا آهن، در لكيا آهن، در لكيا آهن، در لكيا آهن.

الساندي حسق، انسانن كدي، واجت ساك وأدايدون حسق هر پوء كدي عادل هك سان گهو گهو ديدي د بايون حسق هايون (ماكد قرّا)

اءو هڪ گيت، جو حقيقت نگريءَ تي الل جط تر هڪ اڪسلوادي نغمو آهي:-نهن وڪامي، فڪر و ڪامي، عام و ڪامن گيت،

علم عقل ۽ ڏات مقان آذات سندي اڄ جيت, ڪوڏين بدلي موتي و ڪلي و طجارو وينجهار،

سوداكر سلسار (ماك - قرّا).

پر مان سمجهان آو ته دلگير جو اهو اِنقلابي آواز ۽ نڪسلوان ي نفها مندس بليادي وتت ويچار دارا جا عيوضي ناهن. اهو هڪ عارضي جذبو آهي، جو اُڀري، وري آوري و تت کانپوء کم آي وڃي آوو. سندس تخلص ڀلي دلگير هجي، إور دلگير هو هر گزناهي. کانپوء کم آي وڃي آوو. سندس تخلص ڀلي دلگير هجي، چيد ستن ۾ آهي:- سندس عحي-م اُهنگن ۽ اُڏهن جي سچي تصوير سندس هن گيت جي چند ستن ۾ آهي:-

دل جا دروازا مون کولیا، هر هک لاء هد جهزا، دل جا دروازا مون کولیا، هر هک لاء هد جهزا، چور دل جا دروازا دروازا دروازا دروازا دروازا دروازا دروازا دروازار دروازار دروازارازاری دروازارازاری دروازارازاری دروازارازاری دروازاری درواز

: دلگید:

ابدك: يكوان نودوش

ڪويتا سان جوڪو د لهن کي ليائي اهو پساڪ د لگهر ڇـو ٿـو سڏائـي ؟ سند س چوڪندڙ ٻول جهرڻي جي جهر جهن ڻو چانڊاڪ جي ڄڪ حريشا وهائـي!

هري "دلكير" سلڌيءَ ۾ لـورن اهم ۽ اعليٰ شاعرن مان هڪ آهي. هـرُ سـن سالن کان شاعريء ۾ رهيو آهي، پلجاه سال اڳي ١٩٣١ ۽ ١٩٣١ ۾ سندس شاعريء جا يم كتاب كود ۽ هريئجلدو شايم لها ته سلد ۾ دوم مجي ويئي ۽ المبي كتابس تسي سندي ادايي بورد النام ڏيئي دالمير کي داد ڏنو. تن ڏيلين ۾ هؤ ڪاليجي وديار ئي هو. "هريمجندر جي ١٩١٠م ۾ سائين ڪشلجند يووس لکهور ته دلگور سندس سندر سالهن مان هڪ آهي ۽ شاعريءَ ۾ هـو پلهمنجي حقيقي و هيء کان ويباور سال وڏو لڳي لـو. ڪوڏ جي مهاڳ ۾ ان وقت جي ٻــرک عالـم ۽ نقان حرڳواــي ڊرو نيــر السلم، اجواڻيءَ دل کو لي هلجي شاعريءَ جي آجهان ڪٿي ۽ سلدس نواف حدون سر ڪءون او يون "، بيوس جي رنگبلي ۽ روالي آهي، تو ڙي هين بيوس کان الڳ هڪ نگين راه. بـ. حوڙي و رتبي أهي. حقيقت ۾ دلگبو جبي شاعري، ۾ بيبوس کان نهاريون اجون ا-، ڪهتر يون خويهون آهن. شايد دليمور سلڌيء جو پهريون شاعر آهي، حلهن سلڌيءَ ۾ سنا ۽ سهطا ڪهترا کيت لکها. هن کان اڳ بيوس جي شعرن ۾ صرف هڪ ئي " قدرت وارا [۾] شايع أيو هو, جدو هڪ سنو ۽ پهارو کيت آهي. هن صديء جدي چو آين ڏهاڪي ۾ دلگيو خا ۾ کيت مشهور هڏا: (1) -ک حي نگري هي سلسار (1) آيـو ساجن هاڪ سکي ڙڳ دلمور جي لوتن ۾ سلميت، سلست، رواني، مصراعن جو جو ڙ ۽ قاضين جي نباو س پنهلنجو مت ياط آهي. ان ڪري مان تہ کيس سلّديء ۾ کيتن جو باني ڪري چوندس، جو جو هن لي ليت ۾ نواط ۽ انفرا دندي بندا ڪئي، حدمن کالهوء " اياز " ان بدياد ندي شاهي

لـ كَتْلِي پَرَّ هَلِي آهِي تَم پــوء شايد سنڌي ٻولي ختم آييك جــو د پ رُـي كـو نه الكي پــوء سنڌين جي الـڳم هستي به قائـم رهي.

اهڙي ريت جيڪڏهن اسمن اولاد ۾ آگياڪاري بطجط جو سنسڪار ڀريون ته شايد ايدا ۽ ٻديون پريشان له ٿين، پتي بتني کي جي اها سميا ملي ته اسان کي هي جيون مربط گهڙي اُنه کڏ گذار او آهي ته پوء شايد پاط ۾ نه اڙن. سس سهر و جيڪڏهن ننهن کي به ذيءَ يءَ ڪري سمجهن ته پوء ڏيتي ليدي جا جهڳڙا له ٿيندا نيائين کي جيئري نه جلايو ويندو ۽ ڪننب پريوار سمي رهندو . سنتان تي به سنو اثر پوندو .

سماج جي سميدنا مان اهو انداز نه لهايو ته سندس جون کي سمسيانون ئي کونه آهن هر کندب کي پلهلجي کهاي پلهلجا مثمّل آهن سار و سماج مثمّل ۾ جڪڙ جي چڪو آهي. هر کيتر ۾ روز بروز نوان مثمّل پئدا ئي رهيا آهن سماج جي پراهين پرمپرائن سان ٽڪر لڳي رهيو آهي. سمسيائون حل لاه اسان کي للڪاري رهيون آهن. چا اسين پلهلجي سماج کي آدرش سماج بدائك لاء سمسيائن جو حل ڳولهك جي للڪار سويکار ڪري پلهلجي پرمپرائن کي قائم رکي سگهنداسين ؟ ان سوال جو جواب هر هڪ پاك

داكتر ناكرام ايسراعي

اڌيمه _ اکل ڀارتيہ حدد ي سماج اڌيمه _ راجستان سنڌ ي اڪاد مي اڌيمه _ اکل ڀارتيہ سنڌ ي سماچار پنر سمپادڪ سميلن _ عدالتن ۾ انهڪ علق جا ڪيس هلي رايا آهن. انهن جو لتيحو ڪو سمدائي ڪو له أدو نحري. شادين کانهوءَ جي جهڙڙن جو اثر نئي يندا ايلدڙ سنتان تي پوي او. ڇا سماج و دد ان تسم جي مثلان جو ڪو حل آهي ?

اسان جي سماء ته ليظيئي اسكول كوالرابا آهن، اسبتالون الهرايون آهن 3 رمشالائون مدر الكائا الهرايا آهن لهكن جا اسان جي هن سماج جو 3 يان سماج جمي دكي مها اسن جي هن سماج جو 3 يان سماج جمي دكي مها اسن على جدو شكار طوف به كل من وي قلم جو شكار زالون كمانانهن وجن آهي جو بائيء جو لعل جو دكي مانائن إعلان و و 3 والن جي سيوا كرى؟ كين بممار المحل، جلتائن كر بعائن غريمي ۽ ذلت جي وندگي جيئك كان بعائي؟ حرى؟ كين بممار المحل، جلتائن كرد تان غريمي ۽ ذلت جي وندگي جيئك كان بعائي؟

زالرون ڪندانهي و جي، آهي ڪو مائيءَ جو لعل جو د کي مانائي پهلرن ۽ و ڏوائن جي سيوا کي جيئف کان پنجائي؛
کری؟ کهن بهمار آهئ، چلتائن ڪر خ کان غريجي ۽ ذلت جي زندگي جيئف کان پنجائي؛
سلا ۾ بلاي ۽ و لي ڪور نر چڏيندو هيو آنهن پنيان لمب لڳلدي عئي. ليڪن هت؟
لو اي ڏلچي ماڻهن پلهلنجي للهن ۽ ڏيءَ ۾ پهد ڪهو آهي. ڏيتي لهتي پنهان المِهليئي
نماڻين جي وندگي زهمر آدي آهي? حيترين کي جيئري جدي ويو آهي، د مون و مد
ڪيتريون ئي د کي پهلر سهائنا ٿه ليديون آهن لهڪن آء هلن جي ڪهڙي مده ڪريان؛
کين ڪي وهائجي؛ اهڙا مثال مون و مد گهڻيئي آيا آهن. و تد جي پابلدي سبب آء
او هائمي آهي دک پريا داستان نر او اوائي سمهان. جلهن ناري جي يو جا آهئ کهي جما
ناري اسانجي نهر سنساز کي هائي ئي آها ناري او د کي آهي. ناوي جو مسئلو حماج لاء
هڪ للڪار آهي، جيڪڏهن اسانجي سماج حا بورگ سيت شاهر ڪار ۽ سماج سمو هدن
مؤد نديان ڏيادا تر حاماجڪ جهون کرهست جهون سکي الهلدو.

اسانعتي سماج الأيمان هڪ نئون مثلاًو هت پئدا اهو آهـي اح جـي بارن ۾ مانا پنا جي سيوا ڪو طه سلدن پڇاڙي جو جهون سکتي وکت جي مدو ورتي و جي لي ختم لبلدي بانو لادو ئي ويو آهي. امان ڪوڙو لي ڪم ڪري. ببئي ٻدو ۽ امـدي امان مقان نوجه. آهن. امـان نان سلدن سهوا تر ئي پهچي انڪري کون اُڇلي ٿا اَجون بدا آشرم ۾.

أورو ته ويجاز كربو حدّه سكو بت بيءٌ جي سهوا له أو كري ته جا اسدا أشرم حو بيماردار كرمجاري هني جي شهوا كلد و ؟ هني حو جبون سكي كلدو ؟ جواب الملدو ثم نه به التمريم بروهك أو مكان أو معال أو منال الله و الملدو ليكن أو تم الملدو ليكن أو ياردارك يهار تم الملدو جلهي بهار جي تؤقف عالجوء كي موك كهر ي تالين وهي أي. أي مثلكي حو حل آهي ته اسمن بارن بر مانا يتا جبي سهوا الاه يازن بكدا كربون .

سمسائن پگذا لنٿ جو ڪار ٺ آعي سلسڪارن جو نہ هٿي. اسانتي سلاين ۾ اها سبتهم هجي تبر سلڌي ٻولي اسانجي پلهلنتي ٻولي آهي اسانکي نبي إها سکڻي آهي ڪيڏي له دي ـ رنـج ۽ افسوس جي ڳالهم آهي جو اڄ سنڌين کي سنڌي ٻولي سکت لاء ٻاڏائڻو ٿو پوي ، يهو دين پنهن جي جلاوطني جي ٻه هزار سالن ۾ بم ٻولي ڪين وڃائي پر اسان تہ پنجاهم سالن الدر ئي ان معاملي ۾ پٺتي پئجي ويـا آهيون.

ان قسم جو ٻيو هڪ مثنار آهي پنهنجي سنسڪرتي کي جيوت رکك جوو. درياڳيه اهو آهي جو اسين هت وشال يارت ۾ ڪهڻ هڪ هنڌ ڪو او آن رهون اسين سيلي پرديشن ۾ وسيل آهيون ان ڪوي النڳو النڳو النڳو النه انها اتسو ۽ ميلا ملا ڳوا آييو ياپ اسان مٿان لڳي چڪي آهي. سنڌ ۾ سڄي سال ۾ انهڪ اهوا اتسو ۽ ميلا ملا ڳوا آييوا هيا جن ۾ اسان کي پنهن جي سنسڪرتي جي جهلڪ مللدي هئي. هت هند ستان ۾ اسين صرف هڪڙو ئي چيني چند جو اُنسو ملهايون آل. ان چيني چند جري جلسي سان اسان جي النڳو سيائپ قائم رکك ۾ و ڏي مدن ملي آهي. سنڌين کي جيڪ ڪ النڳو پنهن جو ياڳوان جهو ليلال ملي ويو آهي. اها هڪ پر سنتا جي ڳاله، آهي جو هيندر هو شهر ۾ سنڌين طوفان النڳو جهو ليلال جا مندر قائم آي رهيا آهن. جدين او اُڏيري لعل مرک بادشاه جي اتيا چارفان النڳون سنڌي هندن جي رکيا ڪئي هئي. اهو ئي اور لعل جهو ليلال ڀڳوان سنڌين جي النڳو سيائي ۾ بين ڏينهن تي سماج کي کپي تر، ان قسم جا ٻيا بر جي النڳو سياڻي جي سماج کي کپي تر، ان قسم جا ٻيا بر جي انسو ۽ ميلا اسين سال ۾ ٻين ڏينهن تري سماج کي کپي تر، ان قسم جا ٻيا بر انسو ۽ ميلا اسين سال ۾ ٻين ڏينهن تري به حاربون اهي ميلا ها کروا ورسيون سنڌي شميلن اسان جي سماج جي النڳو سياڻي کي قائم رکيون هي ميلا اسين سال ۾ ٻين ڏينهن تري به حاربون هي ميلا ها کروا ورسيون سنڌي

سماج سطم تي بر اسان لاء انه مثلا پددا ئيا آهن جي اسان کي للڪاري رهها آهن. سنڌ ۾ اسان جو ڪننبي جيون ڏاڍ و سمي هيو. ليڪن هت اسان جي ڪننبي جيون ۾ و ڏ و خلل پقدا ئي چڪو آهي. هينئر سنڌ وارا و ڏا ڪننب اوهان کي ڪي و ر لي ملدا. شادي کانپوء هر هڪ ٻار پنهن جو الڳ ڪننب ٿو ڪري. ڪننب ڀال الڳ بر ٿئي ڀار پنهن جو الڳ ڪننب ٿو ڪري. ڪننب ڀال الڳ بر ٿئي پار پروپرا ڏ اها بر آهي تہ پاڙ و ابو اوڙ ٿيندو آهي ليڪن هت ياءُ ياءُ جو ريري آي بيو آهي. پروپرا ڏ اها بر آهي تہ پاڙ و ابو اوڙ ٿيندو آهي ليڪن هت ياءُ ياءُ کي ۽ پاڙيسرين کي پاط ۾ و ڙهندو او هين ڏ سندا. سميتي تر اسان و يت آهي ليڪن ان سميتي ينهان جيڪا سميتي کپي جيڪو سک کپي ڇا آهو اسان و يت آهي ? جواب ملندو تر نر ڪيون ان سميتي ينهان جيڪا کي سميتي ينهان وي ياءُ مٿان گي سميتي ينهان جي گهرن ۾ آتم هتيائون بيدون ٿين؟ ڇ-د؟ پيستول هلائيندي ڏ نو ويا و آهي. ارب پتين جي گهرن ۾ آتم هتيائون بيدون ٿين؟ ڇ-د؟ پر مپرا تر اها آهي تر هي دفع جنهن سان لائون لڏيون ان سان اهو ناتو جهرن ڀار تر هين تر اڄ جي يگ ۾ زال وڙ سن جي ترهين قائم رهندو آهو ناتو تندو تندو ڪيا ليڪن دک آهي تر اڄ جي يگ ۾ زال وڙ سن جي آهن قائم رهندو آهو ناتو تندو ڪين ليڪن دک آهي تر اڄ جي يگ ۾ زال وڙ سن جي آهن. و جه ڳڙا و ڌي ويا آهن. نو دي ليڪن دک آهي تر اڄ جي يگ ۾ زال وڙ سن جي آهن.

إد مجرا اها آهي نه، هر هد شخص کهي پلهنچي ماتر پاشا اچه کبي. اها به، هڪ حقيقت آهي ته، کيځيني شخص پدينهو کهان پهرې به، رهندا آهين لهجين سواء سندين چي اين سيدين چي اين اهي گيي. اسان سلدين کي هيلئر پلهنچي پاشا اهي ئي. اسان سلدين کي هيلئر پلهنچي پاشا کې پرايو سمجهي اسان کي امهن پلهنچي اين کي امهن پلهنچو نه لسان سمجهي اسان کي اه گڼي آهي اه هڪ و ڏو مثللو سلدې سماج انجيان للڪاو مثل آهي اسان کي ان مثلني حو حل کولهي ڪيٺ کهي. سلدي پائرين حي دن مان سلدې اولي ندې کي ان مثلني حو حل کولهي کيٺ کهي. سلدي پائرين حي دن مان سلدې اولي ندې کي وايس سلدين حي هين ۾ رسانت لاء ندين پر پهندي اولي مثلن ه چاه پئدا کراه ي بلهندي پوليي الدي ايان دي پلهندي پولي کي وايس سلدين حي پلهندي پوليي نائرين پر پدهندي پوليي که سندين پر دي پلهندي پوليي که پنهنجي پائري چي پلهندي پوليي که پنهنجي پائري چي پلهندي پوليي که

هى ملەن جي إهث -هى مدەن جا جوان اھلى كەن وساريو پدەن چي اولى - ييارې اولى سلارې اولى -لكر - يۇ هو - ياۋ ھەو ؛ كم آلم،و سلارې اولى - ماۋى اولى

نوان مستَلا نتّي للڪار - پرمپرائن سان تڪر جند ڙ سماج

داكتر لانكرام ايسراطي

جيئن جيئن وقت جي رفتار تيزيء سان دوڙندي آي وڃي تيئن تيئن اسانجي سماج اڳيان نوان نوان مثئلا پئدا لين ٿا. اهي مثئلا اسانجي سماج جي مد بزن ۽ نئي پيڙهي لاء هڪ للڪار مثل آهن. سماج جو اهو ڪرتويہ آهي تہ انهن مثئل جو حل ڳولهي ڪڍي پوء چادلي اُهو حل سماج جي پر مهرائن سان آڪر ڇو ڪين کائي.

هت آءُ اوهانكي هڪ مثال لايان ٿو. ڀارت جي بدنصيب ورهاڱي سبب سنڌ مان هدن جي لـ لـ پلاط الـي. اسهن هت آياسين پاط سان سمسيائن جي جهولي ڀـري كطي آياسين. اسان اڳيان اعم مثتلو هيو پاط كـي وري ورسائط جو. ان وقت جـي پيڙهي ان مثللي جو بخوبي جراب لانو. حل ڳو اهي ڪييو. جتي به جلهن كي جهڪا به جاء جڳه، ملي يوء جاعي اُعا ڪئوب ۾ ملٽري جي بئرڪ هئي چاهي تـ لان سان الهيل ڪو اُڙي هئي يـا پڪو وڪان هر هڪ ويو وسندو. ڏنـڏي ڪرط لاء سنڌي سيب شاهوڪارن هت كو بحا ا به ڪييان هر دوري ڪئي، کاڏا هلايا، ريـل کاڏين ۾ سامان و ڪيائون، فو مت بالن تي دو کان لڳايائون متحلت ڪري سيلي پرمپرائن کي ڀلجي ويا. اڄ اُن جو نـي بالني جو آهي جو احين سنڌي هيئئر ڀارت ۾ سکيا ستابا ٿيا آهيون. جـن اُن وقت محنت مزدوري ڪري چي جي چڪر ۾ پيسجي تباه، آي ويا.

اچ پىط اسالىجى سماج اېمىان ھى زېردست مىنىلو آھى پىھنجى سچاھى كى قائم ركىك جو. ھى طرف اسين سنڌيت ۽ سنڌى بولىء كى جيوت ركىك لاء جي آ-وڙ كوشهن كرى رھيا آھيون تہ بئى طرف اسانچى سماج كى پاط بر جذب كرك لاء مكانى ائدر واقع رار و وات قاڙى وينا آھن. جيكڏهن اسان ان طرف تديان نه ڏنو ۽ فرو به لاپرراھي كئى ته يوء ب ب آھى ته ١-٣ پيڙ ھين كانپوء متان كتى اسانچى الكم سچاھى ئى ختم نهي ته يوء ب ب اسانچى الكم سچاھى ئى ختم نهى ويى ان حقيقت جي پنيرائى بر آء ھكڙ و پرماك ڏيك چاھيان أو اسانچى الكم الى الكم سياھى پنهنچى ماتى يائى سوائى لاء اسالىكى پنهنچى بولى الكم هنگ ضرورى آھى، اسانچى پنهنچى ماتىر ياشا ستڌى اسانچى پراھى يوڙ ھى طرفان ان ستڌى اسان وى يورى طرح و كاس كيل ياشا آھى، اسانچى پراھى پيڙ ھى طرفان ان ياشا كى جيوت ركيك لاء هر ھىڌ ھر شھر بر سندى اسكول ۽ كاليم پيڭ كوليا ھوا

پيجل جي وال کر پوتي سا چو ي آغڙ و موس آن کو کور لهديس اها به لهو د يني داکه چوهي ، باهر جي توسان لڪالا دياي باار و چي باهدر پهو . ماڻهين کيس نبايو نسان د کيائونس مگريو . آنهن جو اولاه مگريو تياهين تن جا شهر مگريا لا سڏجن شاهر صاحب به راڳ تي ندا هو دم به راڳ بلاندي ڏنائين . واجا راء ڏياج سخين جو سردار پر بهندل مگاهار به شاها أو آغي جمهن ريئي، سون کي ره ڪيو شاندار سوالي آهي، راء ڪيترا لب آجيس پهر هو هڪ علب او طلعي ذرو به پلتي ناتو هئي . راء ڏياج راجا جي هيء هڪ ڪتائي نه آغي . هن پر روحاني رائي تول لاء تو بائي، عشق ۽ راڳ جي صحتيء حدو ادار آهي . سڀ پهمنجي پهاري تيائر توبائيء جا پيدا آهي .

عشق راء ڏياج کي. جنهن سر ڏيئي ڏيکاريو،
پيو عشق ماڻس کي، جنهن حکو نہ نڪارو،

ٽيون عشق سورت کي، جنهن ستيء ست سونهاريو،
چولون عشق بينجل کي، جنهن اول پنهنجو پاڙيو،
پنجون عشق چار ڪ کي، جنهن ڪانڌ تان جيءُ واريو،
بعنت آنهراء کي، جنهن پير وڏو پاسارو،
پنج ئي سرها لها، ڪائون ڪم سويارو،
سيمئي پها ميم بر، ڳنهي ويچارو،
سيمئي بها ميم بر، ڳنهي ويچارو،
واو داد نام جو، ڪم لئي موجارو،
اهڙا راء ڏياج جنڙا راجا نہ آلها اله الهندا.

And last but not least all the Sindhi falk - tales are fine examples of Allegers' which have roots in Analogy a figure of speech in which two different Pairs of commerce compared with one - another,

1/32, Sushil Sadan, Alwar Gate, Ajmer (Raj.)

اسين ابمي، إ-، جعل، بيجل جا بانها هذ تندن جا نعفا، وري وج منگنا تون. چل، ته چارط آو لائان، يوره بيو او ايد، ملك ته وجين ملكتاع آهين ودو نيد.

پر انيك مال متاع كانپوء بر مذكتو كين مچي، بيجل بوليو تر راجا مان سكطو ويندس پر تنهنجي سر كانسواء كچه نر كپي .

راجاً راء ڏياچ پدهنجي ماتا وت ويو. اهڙ! هڪڙ ۽ چارط منهنجو سر ٿو گهري. مال راڄ ڪجه, به نٿو و ٺي. چو سر ڏيانس ته راجپوت ماتا ٿي چوي ــ

م مو ڏائـنج ملگتو، خاتــوءَ را^طــيءَ چئُو، آيو جو آس پئي، مر سرهو وڃي سو، ڏجي نام ڪرتــار جــي، سو ٿئي سر سرهــو.

سور د به سڏڪا ڀـري سسڪي پهئي. ماتـا به حڪم ڪهو. راجا چهو ٻهجل کـي وڄاء وڄاء اهڙو وڄاء سان جو سرت نه رهي ساهه جي ملهلجي ڪاپار جو ڪو مله، ڪولهي مان و يديدي لڄ ۾ او مران.

بيجل ساز ٿو وڄائي. راجا جا وار کڙا ٿي ٿا وڃن باء ر وايو منڊل ۾ کويا طوفان بريا ٿي ويو. کلکن ۾ کهمسان، بادلن جي گجگوڙ، بجليءَ جو ڪڙ ڪات ڪن پيو ڪڍي سور دن سن ٿي بهجل طرف پيئي باڏائي سندس اکهن ۾ هڪ عجيب چمڪ هئي.

تند تماريء تان، ڪهيو سو قبول پيو. سر تہ آهي ست ۾، پر ٻيو ڪي مگه دان، خاڪ مٽي ڪا بان، ڪاتيا پوءِ ڪجيه نهيق.

راجا جي الدر روحاني راز پلت ڪئي. سندس باطن جا پـردا کلي پيا، سارو وجود آ هي نور سان پـر ٿي ويـو. يڪدم ڪاتي ڪڍي ـ

د سندي ني دياچ کي، ظاهر ايو داتي، د سندي نيي دياچ کي، ظاهر ايو داتي، و د و د ت کيار ۾، گيلي کي تدهن کيار ۾، گيل چنو در ايار در ديار جي پٽيل ايون پٽين، چو ديا چار ط هٿ ۾، سر سينگاريو ديان در دياريون نامت ڪرين، "راجا رات رهگيو".

ېيجل کليهونا مان چيو ته راجا ډهرين و چن ڏي. مشي سردار مان اول تان ڪري. ان ڪوي په بدي پهرين اول ڪو. راجا ئي د نما ناوي و چاڻي چيو. چاو ف چاهين نه در به. ڏيئي ڇڏيانء بد بديلينه پهر بدي پهرين الهو ما ما ديئي حديد کيي. وريکي سر لمي کيي.

سر يلگي، سر لهري، سر ري لئي ته، صلاح، غريبئرن نه ځددري، له و دارې دور دهلاح، څالـق سلچه، صهاح، ڪوله چڏيلدو ڪڏيده. ڪر سفاوت سر جيي، اسازي تهون کولدار، ڪيي ڏي ڪاپار، سر ڏي ته، سرههو لئهن،

اتي دورت به اوي بهتي. نارائن لي چوٹ لڳي تہ هتي هن کتي اچٹ جتي آليا ڪفهن ڏني. اي سکهي او تہ چار ٿ جي ويس پر ڪو د شين جو پڪش پائنـي هتي. اُن ڏيفهن جي سيلي کانيوء مان نعي چاهيان تہ ڪو اجلنـي هن متحل پر اچي.

واجا چهو ته تلهلچو سيدو سټو نڪتو. چارځ مونکان تو ل و ر تو آهي. ع يءَ واسد آهي راسد جو واړ مدون پرو و يو . هديءَ مال ملڪمت جدو وکهو ناهي طبن سر جي سندا هندن آهي .

> عجب جهوًا ملكتا، تلهنجي واكبر جاءو وس، حاوت البكي جس، سالت، لهويس سر لـو، و دند داتما كان دان مان، خزانس جبي كاي، چڙه، مالت، سكيال تسي، مذيون ويدو ماط، اؤهون واو وهاش، كبي مذاعدي، ملكتا،

اي ملکتا هنکي ته ڏه سر هجن ته ڏه ڪند تو ان تي ڪيايان بسر تلهنجي کل نه لئي. هن سر ۾ ته ڪاري مرچ جي داڻي جيتري به مال ناهي تلهن جو تون طلبکار آهين، جي لرکي ملهنجو سر ڪم اچي تنه ڏهر دنها ڏياڻءَ. مونيکي تنه صرف طبيءَ سر تو کي ڏيلدي اُڄ پئي اچي. حور به به چوي کي ۔ تي جادوء جو اثر المور المجل سار و جايو وري و جايو . راجا جك تـ ، آڪاش ۾ اي اڏاالو ميان ئي دريء مان چو ڪهدار کان پڇهائهن تر هيءُ ڪهر آهي? هن کي ڇا کهي؟

چو سهدار ادب سان و راناه و

جاجڪ جهو اا ڳڙهرين ڪو عطائي آيو، تهين ڪامل ڪڍي ڪملرو، ويهي و جاياو، شهر سچو ئىي شر سەنى، تلدن تهايو، دايون در مانديون تمون، اللين الذايو،

چارك كي چايو، تـ، ماري آعي هڭلاو. واجا أنان ني كيس همرا موتي آيكها بدر ملكتي جمود أغ راجدا سان دوح دهاك

مكر الم جهاءان وؤرهمن، نم هون بلد إمري، ېينايي آيس ڳالهڙي، ڳيجهي تاو ڳاري، سا سمنجه مع سور دل و را و يلدس كنان و ري، الريان امر يا-ري، تـو لاء آنمر آهمان.

دنيا جا بها داتار ۽ ـ لاي داد لا تنهنجي در آيو آهمان حڪم ڏي ته عالمر لمان

سنمي ته، تدون اما وايوئي مكلال مملهن ملداندا وسطال سدا وسهن تون.

و دي سار او چهڙي. سڄو وايو مددل کونهي او داء ڏياچ عڪم او ڪري ته ملکتي ي چو د ول ۾ چاڙ هي مون وحت مو ڪليو. سور دل ان وقت نوراتن عي اتسو ۾ مشغول ئي، سپ سههايون کر بي ۾ مشغول هيون تڏهن بهبجل کي رانول کي پلهلنجي او لي لالك جو موقعو ملي ويو نه ته أتي ته سور دد يكي _{او} ندي كي به ير نه قر كائك لا يلدي ئي. اڄ هڪاندو آي راءِ ڏياج جي سامهون تندون تائي بدا ڪاتيء راجا کي ڪهي دائين •

امتحل جي او لي يا لاهو تي او لي جلهن مان سرت له رهي ساهه جي. سڄي راس اهتجل امو ، راء ڏيالي اکيون پوري کويا سماڌيءَ ۾ امن کي ويو . آخر صبوح جدو امتجل ساز

د كور ، راء د ياچ اكهون كولي چوك لـ او ـ

ڪلدن س

٠٠٠) المؤدر

جي چىك تى هركو او رېجىي ته چا راء دىاچ بىچى ويلدو. ادو خوص اى بېجل كىي سب كىچى دىلدو. او د الله د مان دىر، سب كىچى د يادو به د الله د مى سوچى أى دودوتا ختم لىي ويلدې بوء مان دىر، چوژا، مالهائون، باووبلد، كالمك، جهانجهول به الله بازيب، ملديون، چوأ-يء أسل پائىلدور.

اهو سوچي مت خي مرڙعهل جارڻي ڪهوده صؤحي ڊوپل عجوب هو هڪ. الله وايي رکبو . پهجل ٻڌ ي وائڙو ئي ريو . چي مت جي موڙههل راء ڏياج ستعي سودار آهي. پرجا هن تان ٻلهار ٿي وڃي ۽ مان سلدس سو کڻي اچان، نہ ، نہ مونکان لم آلهلدو، کئلي وجو هي الله واپس .

پر پید حسی خدر کین پئجی چڪی هئی هائی تر کسس اءو ڪم ڪو ٿا۔و ئسی هو. سوچڪ لڳو هس ساز پر حدو راز آهي -و تہ راء ڏياج جبڙو سور ءو ئسي سمتدهي سگهلدو --و امچل --

> چارث چنگ كامي كوى، هايم مكانقين، چارك و دا چنگ كى، جهو را ، حهانقين، سباجها سائين! رالا ريجهايائين راكِ. سهن.

محل پاهران سوادو و والث شروع ڪيائين. محل ۾ ڪيم بہ وڃي ڪيمن سگهادو هو. ملکتي فوش تي ايمهي -دا ڪئي من واحا عرض تي ٻڌي.

> ېرديسان بللا ڪوي، سطبي آيس شان، مگان ڪتڙي مست سين، لسورو نادان! سوڪو ڏيارئين ڏاڻ، جو طمع کي توڪ ڪوي.

رات دي ځامو شيء کسي چيويلدو آلا پ جيمونا ڳوهه پر راء ڏياج جسي ڪن نسي يغو دريءَ و مد اچي ڏسي تر پهجل ڳاڻي وهيو آهي.

> ىها در ڏيئي اس کي، آيس تلهلندي در، سونهازا سورت ورا ڪا منهلنجي ڪر، پڌا پهري پر، بالهو بانڌ پيقار حو.

راء ڏياڄ کئي سريــر جي سڌ نہ وهــي ۽ پيجل کي هـن سلسار جي سار لہ و هي • ڏندڙ ۽ بڌائيلدڙ بلهي حي سرت سلمت نہ هئي. بيچل تہ بائيتال مچائي ڏنو. واء ڏياچ

ويرم . رائليء كي بت جانو . بت كي دُسندي ئي كيس اندر مان آواز بدَط ۾ آيو -" جهونا ڳڙه جهر لدو ۽ پوندي جهانء جهرو ڪ ۾ !! " رائي پريشان آيي پيئي سو پت کيي صدوق ۾ تاڪي کئي سون درياه ڪيائين، اُها مندوق لڙ هندي و جي راجا آليراء جي ملڪ ۾ اڪتي ۽ هڪ چارط ۽ سندس زال کي هٿ آئي. فقور جو آمر هو سو چار طيءَ اللهي اُن ڇو ڪر کي ڏاڍي لاڏ سان پاليو جـو كين كو پنهنجو او لان كين هو · بيجل سلمانو تـ، كيس جهنگ ۾ مـال چارك لاء و ڪلهائون. چارط بارهين پهر سروج تي هرك ريجهائي ماريندا هئا سي ت^طي توت كندا هنًا. إن جهنكل ۾ ڪنهن و ط تي هرط جا آنڊا ٽنگي ڇڏيا ۽ سڪي ويا. هوا لڳط سان أهي تدا ون اعرّ و تم مدر آواز پيهون كن جو يكي پكك ۽ جهو جدو ياك وساري جم كاني بيمي رهياً بيجل أهي آندا كلي تددون دلهنجي چنگ چاڙهي جان كلي وجائي تر پسون پکي چئو ال هرط آچيو ڪنا ٿيندا هئا. هو هر روز ٻه چار هرك جهلي آچي مائنن جي پالنا تُڪندو هـو. سندس چنگ جـي هر هنڌ هاڪ پنُجي ويدُي جدّ هن بيجل چنگ چوړيندو هو نه ېدندڙ جـو روم روم کـڙو ٿـي ويندو هو. آخر هڪ چارك جـي ڌيء

آنهراء راجا کي سك ديدُر هيون جنهن وقت بهجل ڄانو ته کيس هڪ إي به ديء چائي. خارن و چان راجا اندکي صده وق ۾ سون ريو وجهي لوڙهي ڇڏيائين. چي چورن كِتْيَ ورايو آهي سا صدوق هڪڙو رتدو ڪنڀار راء ڏياچ جي ڳوٺ ۾ تدهن کي هٿ آئي، رتني کي بہ اولاد ڪو ذ هو سو لاڏ مان کيس پاليائين نانءُ ڏنائينس سورت جنهن جو جواليء ۾ حسن جـو ڪو حساب ئي ڪونه هو. سورت جي سونهن جـي هاڪ ٻـڏي راجا أنيراء رتني كان سنگ، كهريـو. كيس سد له هئي تـه سورك سندس ديء آهي. جيئن جيج رحي رهي ته راجا راء ڏياچ جي نظر پيئي. جڏهن حقيقت جي خبر پيس ته رتني کي ملامت ڪوي سورت کي پٺهنجي هويليءَ ۾ رکيائين، آنيراء کي فصو آياو ۽ لشڪر و آي جهو نا ڳڙ هه تي چڙهائي ڪيائين پر ٻارهن مهذا جنگ کالپوءِ بـ. ڪو ت ايندرو اونچو جـو نه توب جو گـورو رسي نه غداري جو نيث شهر کائي و ريـو پنهنجي ملڪ پـر سلاس اندر ۾ تر راء ڏياڄ لاء آنھ ھئي سو سون ۽ روپي جا ٽالھ، ڀري ملڪ ۾ ھو ڪو ڏياريائهن تر جيڪو راء ڏياچ جو سر رياي اچي تنهن کي هي االهر تر ملندو پر اهو ا-، ليعلو عال ملندو. بيمجل جي زال اهو هو ڪو بد و ته دل ۾ سوچك المبي منهنجي ه-ڙس داڪتر مشيلا مو آواڻي

راجا _واء ڏياج جيونا ڳڙھ, تي راح ڪندو ھن کيس ھڪ پيٺ ھئي جنهن کي او ڪو اسہ ھو سا اولاد جسي سڪايل ڪنهن درو پھن کان پنت پلٺ ويئي، درويٽ ڪاو مائي ! توکي بٺ تہ ڄمندو پر آھو تعلجي ڀاءُ جو سر و ٺندو . واڻي اسلاي سراجي و جيائيس اھا، والاد ئي نہ کيم جو ڀاءُ راح جو اڪيلو وارث و يمهي مارائمند س. جهونا ؟ گيدا ۽ ساو تريء جي گهو ٽن اهو در دناڪ حاد ثـو پنهنجي اکين سان ڏسي ٥٠٠٠ ٨ محڪم اراد و ڪيو ته هن کانپوء اسين ڪڏهن به سمعڪ شواب، کانجو، آديم نشيايون شوه ن کلاعن بر کين واپرائينداسين . استيشن کان باهر نڪري اِن آري ويلر ڪري اچے کهر پهتا، سچو رستو اکين اڳيان اهو نظارو قرندو رهين.

روٽي کائك لاء دائيلنگ ٽيبل تي ويٺا هڏا تے، و ڪيل صاحب چيو ساوتري! اڄ كانهوء كڏ هن به سمئڪ، شواب له پيئند س نه دُيي توکي اجائي تنگ ڪندس، شواب ۽ سمدُ بيدُ وارن جو كاذيء ۾ ڏنئه نه ڪهڙو حال ٿو ٿئي. ساوتريء کي وشواس نه پيه اچي سو ٺهر پهر چڏي ڏنائين "هيري سندي هير ٽنگ ڀڳي بر نر لهي" وڪيل صاحب جو پڪو اِرادو ڏسي کيتا جي کھو ت بہ چھو ها ڀائي مان بے، آج کان قسم آ۔و ک^{يا}ن وري ڪڏ عن بہ شواب، سمئڪ، آفيم ا، پيئندس، بدي ڀينر ون اڄ تمام گهطو خوش هيون تــدهن ساو تري ۽ کينا پديدجي پدهنجي کهو ٽن کي ڀاڪر پائي چير تر ڀائي "صبوح جو ڀليل شام. جو گهر اچي تر هو يليل نر ا_عکبو ... يلي يلي ياك آئي

هفتو رهي ساوتري وارا پلهنجي کهر پهچي ويا ۽ آرام جي زندکي گهارك لڳا. ڀائي چندنمل جي پسني عمر جي لحاظ کان ڪمزور ٿي ويئي هئي. ڪم ڪرط ڪونه پڇندو هوس. هو ع پنهنجي سرير مان بيذار رهط لـ ڳي. نريندر ۽ شيلا کـي ان و چ-۾ ڪوبر اولاد ڪونہ ٿيو. اِلهِي ڪري شيلا جو ننڍي ڏير ڪمليس تي از عود پيار و ڌ ط لڳو. بنهي زال مرّ س پڪو اراد و ڪيو تر ڪمله س کي تمام گهڻو پاڙهي اِنجِئينُر نَاهينداسين. تنهن سان ئڏ سس جي پڪ شيوا ٽهل ڪرڪ لڳا. وقت ئذرندي دير ڪو ام لڳي. ڪمليس بي.اي. اڙهي انجنيئر نهي ويـو. اهو ڏسي مائس ڏاڍي خوش ٿي ۽ شيلا کـي آشيرواد ڏيندي

نو ىك : ـ هـيء كهاللي حقيقي آهي الله ضرور خيالي آهـن أنهيء كري كوا، ياءُ ييمك پارط ڏي نہ سمجھي.

چيائين "شل إن پٽن جي ماءُ بظين " ايدر و چئي هميشة هميشة او اکيون ١-وري

ڇڏ يائين .

ئى بيهوعى لى كري بيئي، كيايش به، كركيت رائد كري واپس دو آيو. ماء ؟ ييط جي إها حالت لا سي روئك لكو. پاڙيوارا كڏ لى ويا، كيليش جي ماء كي هوش ۾ آلدائون نريندر ۽ شية كي يك فون كيائون، ليترې ۾ پوليس به، اچي ويئي، نريندر ۽ شية بيك أديس مان پچندا آيا، يوليس كي لا سي هيكارې ليمرائجي ويا، يوليس پچا كيها شروع كئي، نريندر ۽ شية پلهلنجي بيان ۾ چيو راڏا پاڳل هئي، د ماغ أيك كرن هئي ويورن به ها ۾ ها مة ئي، لاعي جو روست مار لم كري لاعي مائتن جي حوالي كيو ويو. شية ۽ نريندر الدر ئي اندر متصوص كرك لگا ۽ پچتائك لكا، وكل و چايا هي ماء كي جنوي ايم ماء كي جنوي ايم ماء كي جنوي ايم ماء كي جنوي ويا ديكرون لگي ماء كي جنوي ايم ماء كي جنوي يا در چارون لگي وي در نگ لگيون.

و ڪيل ۽ گهتا جـو گهر منه ٻکي اِنهي حال ثـي بابت ڳالههرين ڪرف لگـا . نـريندر چـب چلِي فـم ۾ هلي جون ڳالههري بلد لدو وهيو . ڪنده، ڏيلهي رهـي ناوهو ڪري گهتا وارا ۽ سارتريءَ وارا هي کان موڪاڻي اچي رياري استيمن تي پهتا.

جتي ئيتا جي لاو ت . ينهنجي سالي ساوتريء ۽ سديد و ء کي پاف و مت هشتو کن هلي کومي ٿري وجك لاء چيو . پورين تر ساوتري ۽ سندس نمومت انڪار ڪيو بهر پـوء ساليء جي کاڏيءَ ۾ وينا . کاڏي الله مچندي هنا ڪيائون ۽ آڪيتون و لئي الجبي کاڏيءَ ۾ وينا . کاڏي پيلينجي رفتار سان هلي رهي هئي، اينهي دآبي ۾ ڪيترائي ، نائهو وينل هئا، سامهون واري سيت تبي هڪ بدر و ۽ لايي سندن نـو حوان بيت يٺ وينل هو ، پـر ڏ سٺ ۾ پئس تبام شعيف ۽ ڏ برو نظر اچي رهيو هـ هـ هن بديء کان پچيو ا، هلمي جي المبر آهي، نهيه يه په يءَ جواب ڏيٺ کان اڳر ۾ هڪ او نهو سام، کيدر ، اـوء ڳائه، شروع ڪهائون اس سال اڳر هيءَ د وستين جي سنگ کان اڳر ۾ شڪ او نهر سام، کيدر ، اـوء ڳائه، شروع ڪهائون اس سال اڳر هيءَ د وستين جي سنگ کي مراب ۽ حمث پهئيٺ سکيو هو. ڏيري ڏيري ڏيري هين حون عادتون و ڏي ويئون هائي انهن شهن کانسواء هيءَ رهي ڪور نه سکيلان ۾ عدي خوري در محمد ڪري تي محمد انهي آهيون . ائهيءَ انهي دوري محمد ڪري تي محمد انهي داني و داري و حدي و داري دوري در يه محمد انهي آهيون .

رها آديون.

ربيل کائی سيتيون هندې لچي احمد آباد حلڪشن تسي پهتي کاڏي مس بيلي،

الاېء جو بهت اچات تو قبط لڳو، سچي سرير ۾ آبد ماند آيمك لڳس. اکيون قبرط لڳو،

زور زور رسان سام کلف لڳو ١٥ منٽن تائين امالت د سندو عجب ۾ پنجي ويا اوري

دير ۾ خون هي اُلتي ڪهانمن ۽ سندس بواف پميڙو آڏامي ويس. بدو بدي زار زار روئيگ

ديا، سندن بدايي جو سهار و علن کي ڇڏي عليو ويو.

کانپوء هڪ پت ڄائس جنهن جو پط خرچ وڌيس. وڌيل خرچ ۽ سندس بگڙيل عادتن جي ڪوي زال هڙس آوري آوري ڳاله, تان پاط ۾ وڙهندا هئا.

ساوتري لهوت كان اكي ڇپي ماء پيء كي ملين حقيقتن كان چنين ذريعي واقف كيو. اهي حالتون ڏسي التي چند نمل كي لهر و صد مو پهتو ۽ جند ئي بستري داخل ٿيو. داكتر اچط ليكا. كيترن ئي وئدن - حكيمن جو علاج كرايائون پر كي كونر وريو. نن مهنن كانپوء يائي چند نمل سر اراس ٿي ويو، بيماريء ۾ دوائن تي كاني خرچ تين عريبيءَ جي ليك هنن كي ايترو ته ذليل ۽ كمزور كري ڇڏيو، جو لهر ۾ كفن آين عريبيءَ جي ليك هنن كي ايترو ته ذليل ۽ كمزور كري ڇڏيو، جو لهر ۾ كفن لاء پئسا كونه هئن كنهن ويجهي مائت كان پنه جو رو پيا هئ امانتي و ني پيه جو كيم جي الله يهني ويجهي مائت كان پنه جي ور پيا هئ امانتي و ني پيه جو

پيءُ جي موت کانپوء نريندر وڏي پنس کي پاور هائوس ۾ نوڪري ملي ۽ شيلا جا روينيو بو وڊ ۾ اوڪري حندي هئي. هئي اُن سان شادي ٿي. شيلا سياو جي تيز هئي. راڌا ڪمليس ۽ ماڻس جو بار نريندر ۽ شيلا تي هو . نراط ڀاڄائي جو ڪم تان روز روز پاط ۾ تڪرار ٿيندو هو ننهن کي سس سمجهائيندي چوندي هئي "هيءَ ٿرون ڏينهن جي مهمان آهي" ڏيءَ تہ آخر پرائو ڏن آهي. راجا بہ ڏيءَ گهر ڪو نه وهاري . اجائي چو ٿيون پاط ۾ وڙهو . ماڻس راڌا کي پط ڇهيندي چيو . مان ڀري ڪنڌيءَ تي آهيان اَج نه سيان مردس ڀاڄائي به ماءُ سمان ٿيندي آهي .

هڪ ڏينهن شيلا آفيس مان جئن گهر موڏي رهي هئي ته راڌا کي هڪ ڇو ڪري سان کيڏ ويندو ڏسي ورتائين واڌا جو اُن ڇو ڪري سان اسڪول آيندي ويندي پيار ٿي ويو هو. گهر اچي شيلا گهو ت سان سموري ڳالهم ڪئي ۽ ڀنڀت ٻاريائين. نريندر ۽ مائس راڌا کي خوب سمجهايو. راڌا چپ چاپ سنگمر مرجي مورتي وانگر ماك رهي ۽ اُنهن جو وروڌ نے، ڪري سگهي .

سڄي رات پنهنجي من ۾ پور پچائيندي رهي. اِئي ڏينهن اسڪول پـڙهك ڪون، ويئي. گهر ۾ صرف ماطس ۽ ڪمليص هئا. نريندر ۽ شيـلا پنهنجي پنهنجي آنيس ويـا. پاڙي ۾ ڪنهن جو موت ٿي ويو هو. ماطس پرچاطي ڏيك او ڏانهن هلي ويئي. ڪمليش بہ پنهنجن دوستن سان گڏ ڪر ڪيت راند ڪرڪ هليو ويـو.

راڌا ڀاءُ ڀاڄائي جي لعنت قٽڪار سهي نـ سگهي ۽ پنهنجي ڳچيءَ ۾ ساڙهيءَ جـ و قندو و جهي پنکي ۾ لٽڪي پنهنجي جهون جـ و انت آڻـي ڇڏيائين. اڌ ڪـ لاڪ کانپوءَ ماڻس گهر مو ٽي ڪمري ۾ گهڙي ته راڌا کي پنکي ۾ لٽڪيل ڏ نائين. اهو نظارو ڏسندي ئي ډار ايون آيون. مگر .و آي هلي ويئون. ڇاڪاٺ تہ گيتا ٻو التدك کانبوء بہ ڀيڪي گهر ويلي هئي. ليمك هڪ وڪيل ساو تــريء سان شادي ڪرٺ ملطور ڪئي.

شادې سک سان الى کذرې، ساوتې ماغ بيځ پيمنرن ۽ پائرن کان ، و کا ئي وجي ساهرى کهو بهتى. او رن لايلهن کانبوء ساوترېء کې باؤ بوارن مان خبر بيس ته " و کيل ساهرى کهو بهتى به ورخ کې ساهرى کهو به او کې بائيلددې ساهب اکړئي هڪ چو کړې سان مگيو هو ، او هو ء او و چو او ژهي هئي لويا و ک بائيلددې هئي. لايمي ع جي د لايم بر اچي و کيل مکشو قدو ل کيو هو . شادي او ميل کان اڳير کيترا پيوا چو کړې چې مائتن کان کلمن و لهيم سو تم کلامن هزا و و پيم و اي و يندو هو يخلامن هزا و و پيم و اي و يندو هو يخلس بر و چې جو نا کندو دو . انهيء کاله چې جدتن چو کړې و اون کي ديندو يئي تذهين و کيل سان مائتي او ژي چو پائونس. باؤ يوان ساوتو يء کي اهو به بذايو تم نيلتيو لهيو د والي مانسر و کيل سان مانسر و کيل هو و الگي پامونس باؤ يوان ساوتو يء کي اهو به بذايو ته نيليتو لهيو د والي مانسر و کيل مان مانسر و کيل هو و الگي په و حقيقت بر هيء کڏهن به ، کور دن پر کور و بدو اللي مانسر و کيل هو د اللي .

اهي ڳالهيون بلاي ڪوي نئين ڪلواو جا هو عن ٿي ڳڏاهي ويا ، انسدر ۾ ڏ ڪطي والي ويس ادائي اڳهي جا آملدو . سار تري پهرين ڏڪ تي پيڪي پهتي ۽ لهي سهيئي ڳالهيون گهر واون سان ڪيائين. ڏيلهن گه رندي ويرم ئي ڪو د لگي. و ڪيل صاحب به اهوي بهتو ، ساهواڻي خاطرداوي ٿيڪ لڳس. هڪ به ڏينهن آڪي ساو تريء کي ملي طلف لاء چيائين ساو تريء کي مٽي مائٽن دلداري ڏني ته سب نيڪ ٿي ويلدو آنهن کان دو ڪئي اهجي ساهري گهر پهتي.

هوڏائيس گيتا کي گهوت کان الدڳ لئي بارهان مهلا لي ويا. پائمرن ۽ ملدي پهيٺ جي گت پت کان تلگ اچي نبت گهوت کي هڪ چئي لکيائين. چوندا آهن " ان جو منهن مند ڏي "، گهو ٿس به آنو ويلو هو. سو چئي ئي اچي هڪ رائب وهـي گيتا کي پاٺ سان گڏ وئي هايو ويو. يو سندس عادتن ۾ اچان ڪو به ٿيرو ڪونه آيو هو. ڏيري پاٺ سان گڏ وئي هايو ويو. يو سندس عادتن ۾ اچان ڪو بي ٿيرو ڪونه آيو هو. ڏيري يُن سن جي گهر ڪيائين. يائي چندنيائين. ساهرن کـي پٺ تلگ ڪري اَنهن کان سه پئيسن جي گهر ڪيائين. يائي چندنيائين ماهرن کـي پٺ تلگ ڪري اَنهن کان سه پئيسن جي گهر ڪيائين من خالان جي ميد ڪيائونس ۽ اڳهي ڏه پٺ تجاري طاهر دي عالم ني سن خاطر هڪ اين عنوارن جي مدد ڪيائونس ۽ اڳهي ڏه پٺ تجاري طاهر ڪيائونس. چوندا آين دکن پنيان سک ايلدا آين. هاڻي گهتا کي ماستري ملي ويلي گهر حوالدران ايڪ طرح سان هلڪ لڳن ، يهر گهر ٽس هيا "عُي ئي د تون آهي ئي چکه "،

هيڏائهن ڀائي چندنمل جو نبو نالي و ڪيل صاحب سڄو ڏيلهن يـار دوستن سان گڏ سمٿڪ، کانحو، آدم نشيلـون شهون وابرائي زلدگي تعام. ڪو ط ۾ آتو هو. گهر جي ڪاله ذ،وواوي باك تي كونر سحهدو هو. زال كمائيلدي هئي باك كائيمدو هو. بن سالن

" ڀلي ڀلي ڀاط آئي "

سورج شوداسائی

سو ڳاله، ٿي ڪيم تہ يوپال ۾ ڀائي چند نمل کي مين بزار ۾ اسٽيشنري جو دوڪان هو , صبوح جـو سويل اُٿي دوڪان کوليندو هو . رات جـو انين بجي بند ڪندو هـو . کيس ٽي ڌيئرون گيتا ، ساوتري ۽ راڌا ٻه پت نريندر ۽ ڪمليس نالي هئا. جـي ٽنهي يينرن کان ننڍا هئا. گهر ۾ ڪل ست ڀاتي هئا. ڪمائڻ وارو صرف ڀائي چند نمل هـو . ههانگائي چو مت چڙهي و چك ڪري ، سندن گهر جو گذران ڏايو ڏکيو ٿيندو هون ، ته به ڀائي چندنمل پيت کي پٽيون ٻڌي به ٻارن کي پاڙهيو . وڏي ڌيءَ گيتا هاير سيڪندري پاس ڪري ماستري ٽريننگ پاس ڪئي . ماءُ پيءُ کي چنتا ته ڇوڪري وڏي ٿي آهي پاس ڪري ماستري دواني ڪجي ، مني مائٽين ڪر طوراري مهراج کـي چئي مائٽي هلايادون ، ڇوڪرو و احمد آباد ۾ ڪپڙي جي پيڊيءَ تي بينل هو . ٻارهون درجو پڙهيل هو . ٿوري گهڻي ڏيتي ليتي ڏيءَ کي ڏيئي اُڪليائون . ڇوڪرو دو و چهل هو . ٿوري گهڻي ڏيتي ليتي ڏيءَ کي ڏيئي اُڪليائون .

ه د نعي گيتا جـو گهو ت د و كان تـان لهك كانپوء شراب پـي آيـو. گيتا جـي سمجهائك تي هن سان ماركت ـ كار گند كرك لـگو. كنهن كنهن كنهن كنهن تر اذ رات جـو كهر م ايند و هـو. گيتا چپ چاپ نسندي رهـي. گيتا كـي اهر به معلوم آيو ته هو جوئـا به كند و آهي. هك د فعي گيتا كي گلي جي سوني زنجير لاهي د يك لاء چيائين. گيتا جي منع كرك تي أن كي سونتيءَ سان دايي مار كييائين، ايتري قد ر جو پاڙيوارا كذ آي ويا. گيتا مـار كائك كانپوء انيچي كلي اچـي پيكي در پيئي. چه، مهنا گـذري ويس. مگر گهونس، هك به چني كونه لـكيس نـه نياپو مو كليائينس، بئي پاسي گيتا پنهنجي مگر گهونس، هك به چني كونه لـكيس نـه نياپو مو كليائينس، بئي پاسي گيتا پنهنجي

يائي چند نمل جي ٻيو نمبر ڌيءَ ساوتري پڪ سيڪنڊريءَ جو اِمتحان پاس ڪيو ۽ ٽائيپ پڪ سکي. هان کاي جلد نُاي پاي اور بليو دي ڊيار ٽمينٽ ۾ ڪالرڪي ملي ويدُي.

يائي چندنمل ۽ سندس زال هر آرتوارتي سنسنگ ۾ ويندا هِدًا.

هاطي ڀائي ڇندنمل کي ٻي ڌيءَ جي بہ چنتا لڳي. ڇوڪرا اڇا ننڍا هئس. ساو تريءَ جي لاء ور جي ڳولها لاءِ متن مائٽن، مهراجن کي چؤ چواءُ ڪرايائين. ڪيتريون آبو تہ ڈالہ بی آدر سان و جٹ ملیس ۽ دستر خان تی کاڈ ب لاء و ہاریائونس، کاڈ و آیــو تہ ھن اہر پلملنجی ڪيڙن تي ر لی ہاریــو .

اڪبر واٺڙو آبي پڇيس " اڙي بيربل، ڪل تہ نہ اري اي"

" نى عالم پلاغى. ھى نو تو ،ونىكى اورو ئى ملهلتتن ڪمڙن كى ملغو آهي، اڪرى رو ئى به تـ انهلكى ئى كائث كېي نــ . "

ڳاله. سمنجه، ۾ اچڪ تي سيدي خوب کليا.

چوندا آهن پهريون اثر ئي آخرين اثـر آهي.

First impression is the last impression.

اهو پهريون اثر پوندو آهي ويس وڳي سان !

7, Sindhi Building, 7th Road, Rajawadi, Bombay - 400077

ڪراچي حيدر آباد وغير هر جون ترقي يافتر جوانڙيون ويلويت جي سلط ،جهبلو ۽ ان مٿان ڪو ٽي ۽ اڇـ و رئـ جهبلو ۽ انجي ڪو ت، بلائـوز ساڙ هيءَ و رتي ۽ اُنجي اُنڪم رهندي، آدونڪا سلط جـي جاءِ تـي پينت، جهبلي جـي جڳهر تي شرت پائـي ڪو ٽيءَ ۽ رئي جو تياڳر ڪيو آهي. سلوار، ڪڙ تو، سوڙهي سلط (درين ـ پائيپ پينت) غيره، جو رواج بر اڄ تائين هلندو آيو آهي.

خاص موقعن تـي ڳاڙهي رنگ ۾ رڱيل کنبهو رئو، سررت جي زري، ڀـرت يريل ڳا۔ هئا، جندي جاء بنارسي ساڙهيءَ ورتـي، بنارسي ۽ داڪا ململ کـي شنان، جياني

جار جت وغيره، پنتي ڌ ڪيلي ڇڏيو آهي. مطين ۾ شينهن منهن ڪنگه جهو مڪا، کلي لاء سوني جـو سڳو يـا پتيتري، پهون

لاء پازيب ۽ ڇير ۽ سيني جو سر مور نڪ جي لٿ . منگل سو تر جي رواج هتي اچي زور پڪڙيو اُتي ڪن جا ڪو ڪا سهاڳ، جي نشائي ڪري مڇيا ريندا هئا. ٻيو ٻنهي اانهن ۾ ڪاننج يا سوني جون ڪلگليون آهستي

مٿي مشڪل بائينديون هيون، هاڻي ته اِنگيز مينت رئگ جو به فئش نڪتو آهي. مرد به مندي پائن، پهر صرف هڪ. نڪ جي نت ته ڇٽي، ٻولي وغيره جو رواج به وڃي پيو گهٽبو، ساڳيءَ ريت

آهستي هـڪ بانهن ۾ واچ ۽ ڪنگطيون صوف ساڄي بانهن ۾، ملديون ا-، ا-ن کان

نڪ جي ست بہ ڇني، ٻوري وحور سه جو ردي به دي ست در ڪوئي پير جا پائن تہ پائن نہ تہ ڪوئي الان مدي ڪونهي .
الان مدي ڪونهي .
الذبو گجراتي ستائيل ڪو مت ، ڏو تي ۽ گانڌي ڪئپ يا رواجي سائيز ڪو مت ،

جواهر جعّڪيت، اهو شهري و ڳو باياري و رک جو هو باقي او ڪري پيشر حاڪمن جو نقل ڪرط ۾ شان سمجهندا هعّا. درينيج بائيب جيان لڳندڙ هڪ سواقت لنبي مهراڻي ڏو بي ڪارو ڪو دت ۽ و ڏن پانچن سان سلوار بر عاملن جي دريس رهي ڪڏهن. ڳو نن ۾ جهبو ، سقط ۽ بو ڇط ۽ شهر ۾ پينت شردت يا بشردت رهي آهي فل سو دت ، ۽ نيڪتاء و غيره ، بي پائن، اسڪو لي اينگر نينگر يون چدي يا نڪر ، فل سو دي ۽ نيڪتاء و غيره ، بي پائن، اسڪو لي اينگر نينگر يون چدي يا نڪر ،

بوت جوراب يائس. نكر جوان صرف راندين مهل يائن يا بلكل الترا - ماد لكم لاء! هاف - به باكل الترا - ماد لكم لاء! هاف - به بنت مونم - سوت بائك جورول الها تم هندستان م نم نكتو آهي.

بير بل جي هڪ ٽو ٽڪي سان هي ليک سمايت ٿو ڪريان. نو تو مليل مجلس تي بير بل سادن ڪبڙن ۾ و ڇڪ جي ڪئي تہ هنکي رو ڪيو و يو. گهر وڃي اڇا ڪپڙا پائي ر ٻين جي ساڙهي. هڪ دندو بائي ٿٽي ڪندڙ کي بي ڏاو آهي تہ ١٥ سال هڪ ئي رکي ۾ گذاريندڙ کي بي

" کھونکھت ہر کدو ریء کسی شز مائیندی ہم ڈلسو آھی تہ کام آئین کندو آئ ۔ وسٹر '' پھریل آدو نکا کسی بن ۔ داس الکیلیان کیڈیندی 'بہ ،

مني مدي اڳ سنڌي ويس و ڳو. ` `

انـکو بون چـر راح ۱۸۳۳ کان سلا پر شروع آبو پشجمي ڪانچر کـي بـر کــوڙڪ پر. چاليه، پلچيتالهه، ورهيم لـڳي و يا، الـکو يون کان اڳ معون جو راح هو ، انڪر ي سهاو يڪ هو تہ هلدن جي پر روتي مسلم ائــر لگي .

خاص ڪري بيشور مرد تہ مسلماتڪو ڪيڙو راڻو پهري بلهلنجي اصليت کو جڪ هي ، ڪندا هئاء باتي زالس ۽ دڪندارس ۾ اها سڃاڻي، قائم رهندي آئي.

٠٠ هيدر آناد وغيرهم ياسي رئو ، يؤوه چولوع چادر جو رواج عو ۽ يبرن ۾ سنائي.

جوان وألون پديلتي ستاليل جي ٿولدار ستن جهمو ۽ يوتي پائيلديون هيون. امبر، سوسي، وائل، گلدن وغير ه. ڪيڙن جا نالا هوندا هئا. گهونگهمٽ جسو روام ڳوڻن ۾ هسو. وڏيڪ غمردار والون سڄي شريمسر کي و آو واقين وارو پاسو کليل رکي " اکسرې " نالي وارې چاد ر بر يائمي لوڪسي نڪرنديون هيون .

چوڪريون بم پنجابي وڳو پائلينديون هيون. دواڪ (پريءَ) جو رواج بسم ۽ ۽ جائز آهر، بمبر آمروو ئسي وڏو ٿيڪ تسم فسراڪ تهاڳي، ساڄ هي، بماڏلمو ۽ ايفٽي ڪومت ابيئيلنديوس عيون. کاندیء توپدیء سان کنو جواهد جنگیت (صدریء) جدو بد، رواج پیو، باقدی کاندیجیء پاط تد کاندی توپی ند، پاتی، للگوت پاتائین، جنهن فنکش زور ند، پکریو، قرد نی، دوتی، لونگی، پائجامو، سقط، پتلون، نکر وغیره، دن کان هیك مردن لاء ع

الريء جاتيء جو هڪ وڳو صدين کان هلندو اچي - اُهو آهي ساڙهي ! ڀارتي ناريء جي پهچان ئي اُنسان ٿي. الٽرا مالارن ناري بہ ڪن موقعن تي ساڙهي لازعي طور پائي بنارسي، ڪالجيورم، سورت جي زري داڪا جي ململ وغيره جو فئشن پراڻو ٿي چڪو آهي. جپائي پاط تـم ساڙهي نه پائس، پر سلايتڪ مٽريل مان هندستانين لاء نهايت ئي عمد يـون، دنگين ساڙهيون ناهن. رواجي طـور ساڙهي لا وال د گهي ٿئي، پـر مهاراشترا وغيره، ۾ نو وال پائك جو ڪجه، يالگ به نوالو . مهاراشترا ۾ لانگ و رائي د و تيء جهان پائن. مسلمان هددن کان اُلٽي لموني و رائن. پارسي طريقو به ڪچه، نوالو آهي. بريزرس يا بائن مسلمان هددن کان اُلٽي لموني و رائن. پارسي طريقو به ڪچه، نوالو آهي. بريزرس يا بائن شرم استان کـي ي ڪط لاء ان متان ڪو ٽي - پـورين، ملين، اديا بنا بانهن جي

ويس ـ وڳـي جـو سمورو مدار آر ٿڪ اسٽئي، پڙ هيل، اڻپڙ هيل، شهري ڳو ناڻي يا۔ ازاد ـ غلام منور تيءَ تـي ڪو نهي .

بلائسون دن كان هيك گهگهرو.

هر د واړ ۾ هر جي پوڙيءَ تـي پنهنجي کر براهمك كـي د وتيءَ جهبي ۾ هنجي كهر واريءَ كي ٽرائوزرس ـ ٽي شرت ۾ بنا جهجهك گهمندي ڏاو آهي.

١٥ سالن جو سهرو ، چار درجا سنڌي پڙهيل ، شڪارپور جي ڳوٺ ۾ سني زندگي قردلي ۽ ٻانهن واري گنجيءَ ۾ پنهنجو هٿ سنڀاليندي ، امبئيءَ ۾ سفاري دريس ۾ ڏٺو آهي. سس ، ننهن ۽ ڏيءَ کي مڇيل مردانن و ڳڻ پينت ، بشرت ۾ سئنيما هال ۾ گيڙ ندي ڏا۔ و آهي . لنبن وارن جي چو ٽي ڪيل ، ڪانوينت ۾ پڙهيل ڪنيا کي پيهنجي باب ڪت ڪيل ماءُ سان گڏ شاپنگ ڪندي ڏ او آهي.

شو لا پور ڪولها پور جي جـوان ڇوڪرڻ کـي هفتي هفتي هفتي هيئر ڪتلک سئلون ۾ ويندي ڏٺو آهي تہ بمبئي شهر جي ڪف پريڊ ۾ رهندڙ ڪمس ڪليا کي اٺين آني جي قطو ٽي سان پاڻهي سهنڌ ڪڍندي.

فاتا ڪڍي بہ استري ڪيل گنجي پائيندڙ کي بہ ڏ اُـو آهي تــ، ڪو و ڙپٽي نـــ، سيم کي اڌ ـ ميمري ڦردنيءَ ۾ حڪم هلائيندي بہ . شاديءَ جي هڪ رات لاءِ ١٥ عــزار

کانڈ بھي - بان هو بيشڪ، پر هلکان و ڏيڪ وبان ^{ان}ن وقت ايا نہ هئا جوڪي و^{الو لا} رسب والمراجع المال المال ويا. ابن سهلي كسى قد الكريون وساري به، جلهوا بر کانلیجي ه کې ياد رکې وينا، اهو ڪرشهو به ډريس جو هو، مدن موغن مالويي تلڪ ن الله المكون بالى إكليم بللس بريد ولها وحد وهدي المتود ست ست الد المكي أوسطا بري المكون بالى إكليم بللس بريد ولها وحد وهدي المتود المتاركة المكري المتاركة المتاركة

ې يېريلد ژ اسكريز كي هي اذ وكري واړوياد رهمچي ديو. پیرن ها وستر:-

ڪار بيترا پليلجن دشمن داحائين هجي جمڙي لهرائي، ان مان پليلجي لاءِ بـوند المرائيلدي هئي. جين ۾ اصل کان ڪيڙي جا بو س، چمپل هئا تہ ڪيتون ملڪن ۾ ڪئي مان ۽ لڪڙي جا علدستان ۾ اد عيش تہ جائزين جو رواج اچا تالين جالبو آهي. ڪاني ۽ لڪڙين جا علدستان ۾ اد عيش تہ جائزين جو رواج اچا تالين جالبو آهي.

جورابن حررواج انتقلله جي مهاراتي الهلمزييت بهرين عبالو ڪفو ۽ اليليزميت الهنء دردن دردن درد او باندر الما أعن جوراس ها، حوري هي دائي ها، بدست جا ۽ سڀ کان وڏيڪ الله ن جا فلمي الڪتريس ۽ ولجائن واقهن مشهور ڪيا،

پٽي حو بوڪ:-

ساڳيءَ ريت پڻي هو لوڪ سپياڻپ هو پاسپور ب ٿاسي رهيو آهي. نيلت هلت: - ترڪي اُوڻِي، حلاح ڪلپ، کاندل ي اُوڻِي وغيره، صدي ان جم

ايم أهن ۽ ان کان از، پکڙيون جانيء جاهي تـوم جي سوائب هونديون هيون. سلڌ ملحن بر دّن جي ذي وي ڪلدا هئا ۽ سيني ملحن مان درمان لڪتل هئا نـ. داد يود ب جون والون باهر نڪرڪ مهل الکِ الگِ مو تن جا تو يہ بائيلديو ن هيو ا ئي چڙيت احي ريلدي.

ير ما، جالما وغيره، جون والدون بسر كاهر حا أيهل أويدا كم معل بالدي هدد وغيره، ۾ زالن جو ٽوپين يا ٽوپلي پائڪ جو دواج ناهي. ساڙ هيءَ هـي پلو يا پوٽي مير در ڪيمدريون آهن، اها اي ڳالهر آهي. شهري مرد جالمي زالون نهيٽو ڪري مير ركس، باترى أراديء علجل مهل كارتري أوبدي ۽ جلاح كانب همور علدن ۽ مسل

ery in the section of the

َ اَ كُنَ لَى ذَوْدَيَهِا) اَ اَ كُنَ لَنَ وَقَايِهِا) اَ اَ كُنَ لَوْ قَالِهُ اِللَّهُ اِللَّهُ اللَّهُ الْ

ولڪل ارائت وط جي پڻن جي دريس سڀ کان پهرين هڏي جيڪا آدم ۽ هوا پهري پنهلجا شرم استان د ڪيا ۽ ائين سرشٽيءَ جي اُنهني ٿي.

آري، سڌ ريل لوڪ لهيا ويندا آهن، پوء بہ آدي آري، جانورن جي چهڙي جا وسنو پهريندا هئا، ڪپهر، ريشم آدي مان ڪپڙن ٺهظ جو رواج کهڻو پاوء ييو ۽ اسانجي سنڌ اوائلي ڪپڙا ٺاهيندڙ ملڪ آهي، ايتري قدر جو ڪپڙي کي گريڪ اواليءَ ۾ چون ئي سنڌين، سڪندر مهان کان ا، اڳ سنڌ مان دور يور پ جي ديش ڏانهن ڪپڙو ايڪسپورت

نيندو هـو. آدم ۽ هوا و ك جـي پتن جا ڪپڙا نہ پائن هـا تہ خدا جـي ناراضگي نــ كلئن ها ۽ سرشتيءَ جي اُنڊتي ڪچه، صدين لاءِ رڪھي و ڇي ها، جهستائين شيطان وري إـي ڪـا آئڊيا ڳولهي ڪڍي ها.

دررپتي هٿي تہ پنهنجي يك جي النرا مادرن نازي، پـوء به ساڙهي پائيلدي هئي، هوء جي نرائو روس يا جيس پهريدي هجي ها ته جيڪر مهاڀارت جي الـڙائي ئي نه لـڳي ها ۽ دشاس هنسان ڪائي حرڪت ئي نه ڪري سگهي ها، ساڳيء ريت ان ئي زماني ۾ سويمنگ سوت چالو هجي ها ته جمنا ۾ شنان ڪندڙ گهوپين جا وستدر چورائط ۾ ڪرشط کي مزو ئي نه اچي ها.

سوني هر ط جي چهڙ يء مان د ريس ٺهرائي جو لوب سيدا کي نه انگي ها ته الکي مارط لاء رام کي نه موڪلي ها ۽ نڪي راوط اچي هنکي ڀڄائي وڃي سگهي ها.
داڪا ململ جي نهون وال ساڙهي هڪ ننديء منديء مان لنگهائي سگهندا هئا،
انهيءَ نفيسائيءَ جو داد ڀلي کطي ڏيون، پر اها ڪاريگري ئي اسالجي ديش کي ڀاڙي پيني جو داد ڀلي کطي ڏيون، پر اها ڪاريگري ئي اسالجي ديش کي ڀاڙي

ڳرڪائي ويا.

جوڌن کي ماريلدو ، او جن اڳتي و ڏيو ، وات تي حلاس گهرڙا يماسا ٿي پها رف رو وي ۽ جيدرت و دن پهتي و اچي و ڏيو ، وات تي حلاس گهرڙا يماسا ٿي پها رف رو وي ۽ چيدرت و دن پهتي و لاءِ و آتي ئي ٻائي ڪدي عدس گهوڙان کئي بهاريو ۽ اڳتي و ڏيو . هـ و جهدرت جي ٻائي سان پاڻي کيدي هـ هـ پهتي و ڏيو . هـ و جهدرت جي ويجهو پهتو . ايدري ۾ بلاشتر او جن جي سهايتا آه يهڏان (अगुधान) کي دو ڪليو ، بعد ۾ پهتهي ويا، انهن مڙاني کي ڪلو ڏسي و رئڪ سانهڪي ۽ پهم سهن ويوه، کئي آوڙي اتسي پهتهي ويا، انهن مڙاني کي ڪلو ڏسي دريو ڏن د چي ويهـ و ۽ جيدرت و دن ابتاء طور و چي بيلو . ايهري ۾ جهدرت کي الاءر آباس نوائ ڪيو جي دهيو مطلب سان شري ڪوشئ هڪ استر چوڙي سوري حيال ۾ اهڙو آباس نوائ ڪيو وجو جيٺ تر سنج انهي وهيو آهي . ان وانت جيدرت سنج انهن ڏسٺ آه جيئن ڪلڏ مئي ڪري ڏ او تر شري حوشئ " اهـ و الئي جدرت سنج انهن آر آبان او جي کيدو هي د سند سن سر ڪائي ڇڏي۔ و ۽ سلڌ يا ڪلاڙ پڻس (راجما) و رڏ کشتر جي کود ۾ ڪورايو . (۽هـو النبي ڪوو ويهـ ان لاء شوي ڪرشڻ هو دي واهـ (سوئر) جو نشان هو .

جيدوت پلهلچي لبکي پر پراڪر مي هـو ۽ لـزايـون ڪري چگيون سو ڀـون حاصـل ڪبون هگاڻهن ، الهن لڳي او ته شهي (بلوچستان) کانسواء بد. ڪـي بها راجه. سلـدس ماتحت هئا، يڏ کان برء سلجه، 5 رترائٽر کي ڪورو طوغه جي ،ارجي ويل مکه، ماڻهن جو پريجب ڏيئي وهيو هو ته جهدو هه جو فڪو ڪندي چياڻهن ته جلهن ويو جي ،اتحت سلڌ، سؤوير وغيرة ڏه. راجه. هئا، ٣

جدرت جي هڪ پت سلجه، جو وڏ اوجن ڪهو هو . ان ڪر ي دهشة مان ڄاول پت سرت سلڌ جو واڄا بٿيو هو . هت حري اچي بدايس، ته هيء راجا درو پد جي ڌيء ڪرشطا (دروپدي) باندو پتدي آهي. اهو بد لديدي، سميا کان الڳه ٿي، بنهنجي هين ڀائرن سميت هلي بانيدو آشرم ۾ ويهو. درو پدي کان حال احوال پڇيو، درو پديء سندس ستڪار حري کانيس پڇيو: "توهين خوش آهيو? سائو ستابو شبي، سروير، سنڌ ۽ ٻيا جيڪي پرديش توهان جي القصار ۾ آهي، ان جي پر جا ڌرم سان هلي ئي ? انكالسواء منهنجو پتي ڪلتي پتر راجا لد شار ۾ آهي، سندس چار ڀائر ۽ بيا سڀ خوش آهيون. پير ڌوئي آسط تي وهو."

پر موت ۾ جيد رف جي بري وهنوار ڪري جڏهن هي اڳتي وڌيو ته ايتري ۾ پنهج پاندو بہ موٽي آيا، جن سندس بت ورتي، پڪڙي پهم سندس چڱي مرمت ڪئي کيس مارك بہ چاهيو پر بڏ شمر چيو ته ائهن نه ڪريو له ته پيك دهشلا دكي اليندي. ڪوئن به هن پالمکي ايمانت محسوس ڪيو. سو اڪيلو ئي گلکا دوار هلهو ويو.

بعد ۾ هي ،هاڀارت يڌ ۾ شاءل ٿيو، جنهن ۾ هن اڀيمنيو جي لا هن جو اپمان ڪيو.

تڏهن ار جن گهور پرتگيا ڪئي تہ "سڀاط سبج لهيط کان اڳہ مان جيد رب کي ماريندس"

تہ ان پرتگيا کان گهېرائچي، هي پنهنجي ديهن سنڌ واپس ڀڄي و چيط جي سوچط لڳو.

ان ئي رات دريو ڏن کيس و لي، درو ال چاريہ ويت ويو. جنهن سندس رکشا جي خاطري
ڏيٽي، کيس و ڪهو. پر "جيدر ت و ڏ" جي پرتگيا ڪري ارجن چنتا ۾ هو. هن شري ڪرشط کي مخاطب ٿيندي چيو! "سڀاط مان شدرو سينا جو سنگهار ڪري
جانورن کي ترپت ڪندس ۽ سنڌ و راج جيدرت کي ماريندس. جيدرت انهڪ اپراڌ ڪيا
آهن. هو هڪ دشت مائت آهي (تنهن زماني ۾ بي ساڌي کير ۽ کيرائي کائيف جا ڏايا
شونتين هئا، ان ڪري ارجن چو ي ٿو:) سدائين کير کير طيون کائيندڙ پاپي جيدرت

دروا چاريم شڪت ويوهم جي رچنا ڪئي. اهد ۾ انهن ٽن ويوهن جي اندر هن جيدرت کي وهاريو ۽ خود ويوهم جي دوار تي ٿي بينو. جيدرت کي آلت ملمو، شري ڪرشط ارجن کي ترت ويوهم ۾ داخل ٿيك لاء چيو، جتي آچاريم دروط ۽ ارجن يال بيا لاء چيو، جتي آچاريم دروط ۽ ارجن يال جلبي ويا ۽ دير تائين يڏ ٿيلدي رهي. آخر ۾ ڪرشك صلاح موجب، دروط کي ڇڏي جلبي ويا ۽ دير تائين يڏ ٿيلدي روط کيس چيو: "مونکي نه جيتي ويوهم ۾ اندر داخل ارجن اڳي ويوهن آچاريم ۽ منهنجا کرو آهيو، آيك تروهن آچاريم ۽ منهنجا کرو آهيو، آيك ترو ڪونه آهيو، هن توهانجو شهيه هئك ڪري پت برابر آهيان يڌ ۾ توهان کي ڪو شهيي سگهي. اهڙو پروش هين الوڪ ۾ آهي ئي ڪونه. (ائين چئي)، رستي ۾ انيڪ جهتي سگهي. اهڙو پروش هين لوڪ ۾ آهي ئي ڪونه. (ائين چئي)، رستي ۾ انيڪ

پاتد و بغواس بر هئا، جيدر حت سلد كان شائو (١٦٦٣) ديش بر سويمبر لاء رجي رهيو طو تر سالس انكاركي كنجر ، لبتك بشتونجيد سيورونه ، بهنكرى بردن روي، شور، يرتب بوتب بالإهان انكاركي كنجر ، لبتك براجكمار ساخ هئا ان مان الْجُهُو تر سؤوير حدى بلكل يرتب عدى به هئى، مكر راجا هك هوندو همو . جيش إلكلند جدو . جيدرت به سنة بورير عسد و بر جوبر جوب به بهاراها هو ۽ ليگهتو شهي راجيد به سندس آف جيندو هي يو تر براجين كال بر بلوچستان، سنة جي ئي مانتحت و همو آهدي . جيدرت دري دريدي جي سويمبر بر به شامل أهو هو سويمبر جي و قت آبل راجائن جا نيا ۽ بريچيد آميندي درويديء جي سويمبر بر به شامل أهو هو سويمبر حي و قت آبل راجائن جا نيا ۽ بريچيد آميندي درويديء درويديء به شامل أهو هر و بودن سنجن سان سلواويل البي سنڌ ي گوروا إلي بيت سان سلواويل البي سنڌ ي گوروا إلي بيت طور دروا جودرت به شامل أهو هر و بون سنجن سان سلواويل البي عربي بريشتر جيان هي به جونا تو زمايند كور دران جي شاعدي خود د تراشتر دروودن بريشتر جيان هي به جونا تو زمايند كور دران حي شاعدي خود د تراشتر دروودن جي مرك تي درون إداره وحدرت به بريائي هي اس سرك تي درون ي حي شاعدي خود د تو تو عي كور دران جي درون جي، ادرال الله كريا جودرت الله الي علي درون جي الدرون الله وي درون جي الدرون ي مند درون بي مندون انهن درون ي جي راء دجي علي ها تر هي درون كاران كاران هئا . آخر بك درورون انهن درون ي جي راء دجي علي ها تر هي درون كارن كاران كارا

مهايارت جـي زماني ۾ سنڌ!

كسلكارام سمرامت

مهايارس مهرشي ويد وياس جي رچنا آهي ۽ پنج هزار ورهيه پراچين آهي. ان لاء خود ويد وياس چيو آهي ته: " مون هن ڪاويه ۾ سمبو رط ڌرم شاستر جو سار شامل ڪيو آهي. هن دُرنٿ ۾ اِتهاس ۽ پراڻن کي ولوڙي انهن جو اصلي روپ ظاهر ڪهو آهي. "

مهایارت جي زماني ۾، سنڌ ۾، راجا ورڌ کشتر راڄ ڪري رهيو هو. جڏهن يـ تشروع ٿي ته ان وقت راجا جي وان پرست جو وقت ٿي ويو هو، ان ڪري پنهنجي پت جهدر ملف کي گاهي تي وهاري، پاط بن ۾ تپسيا الاء هليو ويـو. ڪوُرو راجا دريوڌن ، پنهنجي ماهـي گانڌار جي راجا سبل جي پت شڪنيءَ جي صلاح سان پنهنجي ڀيٺ دهشا جو وهانءُ سنڌ جي راجا جيدر ت سان ڪرايو. ان ناتي هو مهايارت يـ ته هورون جو طرفدار هو. مهايارت ۾ سندس ٻيا نالا سئنڌو، سئنڌ وڪ، سرُوير، سرُوير، سرُوير راڄ، سنڌو پتي، سنڌوراج سنڌ و رامت سنڌو سرُوير ايرتا، سوير (स्वोर) سوير راشترب وارڌ کشتري وغيره کيس بلاهڪ، انيڪ (براه) ودار ط وغيره نالي ڇه، ڀائر هئا.

سؤوير سنڌ سان شامل هوندي بر لڳيڌو ان جي الدڳر هستي بر هئي. جدا سنڌي گهراڻو راڄ ڪري رهيو هو. فقظ سنڌ جو راجا وڏو هئط ناتي ٻنهي جو گڏيل مهاراجا هرو (شايد جيئن اڄ جو گريت بر ٽن ۽ آئر لنڊ) سؤوير راجير جا الدڳر نالا بر ملن ٿا: "جو سؤوير ديهن جو راجاء گنڌرون جي کو ۽ هوندي بر ٽن ورهين تائين بنا ڪنهن وڳهن جي لڳاتار يگير ڪندو رهيو. يڌ ۾ ارجن وغير لا پانڊون هٿان مارجي ويو ... جيڪو نهايت شڪتي شالي ۽ ڪو رون جو همدرد، سؤويدر نريش ويل (चिष्ठ) بر ارجن هٿان يد يو ميء ۾ مارجي ويو، جيڪو سدائين يڌ لاء تهار رهندو هو، جنهنکي عام ماڻهو " د تامتر " نالي سان جاڻندا هئا، ان سؤوير نواسي سمتر (चिष्ठ) جو بر ارجن پنهنجي باڻن سان دهن ڪري ڇڏيدو.

مهايارت ۾ هڪ ساڳئي هنڌ سؤوير نالو جيدرت کان جدا آيل آعي، جڏعن جيدرت جي سينا ۽ سؤوير سينا يڌ ۾ شامل ٿيٺ لاء وڃي رهيون هيون. او ترو ئي ڏئي آ۔و ۽ جلمن کي حبترو جدمن کان ِولڻار آهي و لي آ۔و. جڏهن ڪومن هـو ايُعْرِ ذَيْعُو خَمْم أُو لَدُي تَذْهَن هَڪ بِدِي كان كنهن نہ كنهن بيالي جدا لـي وجعي لـو. إهو سب ڪجه, برالبد بر اڳم ئي لکيل آهي تہ پوءِ چنتا جو ڪجي.

. کرو ناڪ ماحب چيو آهي :-

" نااڪ چلتا تاڪي ڪيتعلُي جو اُن هو تي هو ۽ ^{ان}

سنت سيتلداس بر ان جي هيئن تائيد ڪئي آهي :-

"بنی بنائی بن رهی اور بننی دوجا نانین، تلسي اُه، و ڏ جان ڪي ۽ مکن رهو من مانهن ."

جدّهن جيڪي پرالبد ۾ لکيل آهي سو اوس ٿيندو ته پوء چنتا ڇا حي! أنسوس ۽ اداسي ڇاجي !! إِنَّ جر اِهو مطلب هر لز ڪهن آهي تہ سڀ تقدير جي ڀروسي ڇڏي ڏ جي، پير پنهلجي سد ٻڏي، پوري پرشاوت ۽ ايڪ نيسيءَ سان ڪرم ڪجي ۽ الل أوالطهار تي جــــدي ڏجي اِهو ئي ليتا جو ليان آهي. يوء جيڪو بہ قــل ملي سنو يا خراب انکي سلترش ۽ صر سان سويڪار ڪجي. چلتا تر ڪلهن بر مثثلي جـو حل ڪس آهي، اِها فيلسوني من کي سمجهائظي بوندې ۽ جوون ۾ هلدائظي بوندي. چرائی آهی تہ " من کی هاري هار ها، ـ من کي جهتي حيت "

دِيلُ ڪارنبگيءَ بلهلجي ڪتاب، "چلتائن کان ڪبئن ڇٽجي ۽ جورن جو آنند ڪهڻن ماڻجي" ۾ لکهو آهي ته اسانکي همهشه سنتو شي رهڪ گهر جي ۽ ايشور حي ڏنل ڏنتن ۽ انهن ٿه ايسور جاو شڪر شڪر ڪر ڪ نهرجي.

هڪ شخص کي پهر ۾ پائڪ اله جتني ڪونہ ملّي ۽ ڏاڊو دکي ٿي رهيو ملمو. ساهبون القسر سڙڪ تسي ڏ لائين هڪ ماظهوء کسي پيرئي ڪونس هئا ۽ رستي تسي گسڙيو ن باڻي هلي رهيو هئو، تڏهن کبس سنڌو هن ليو تہ مالڪ شڪر اللي جو مولکي پهر تر آهن تلهنچي ديا سان ڪڏهن جتيء جو بر اِنتظام ٿي پوندو

هڪ و دوان چئتا کان بعيث له ۽ اِهـ و عقيد و پڪو ڪرڻ آاء تہ سڀ ڪم ايندور اِڄا سان لي رهنه آهي پلهنجي سمهط واري ڪمري ۾، هي ستون ديوار تي لهائي ڇڏيون جهڪڏهن تون ايشور ۾ وشواس رکهن ٿو، تہ هندا نہ ڪر . پـر جـي تـون چلتا ڪرين أور تلهدي معلي تعهلجو ايشور ۾ وشواس نہ آهي. ٧٠

توهان د اِئين آزمائي ڏسو.

⁴⁻DA/19, Housing Board, Shastri Nagar, Jaipur.

چنتا جـو دارو مـدار من جـي اِستي آهي. السان جيڪڏهن دک سک ڏانهن پنهنجو نظريو بدلي ته چنتا کان مڪت ٿي سگهي ٿو.

به شخص هو ٽل ۾ شربت پهٽمط ويا. کالاس مان يا ڪيا ڪري پي رهيا هئا.
هڪ ٿا و ساهم ڀري چيو ته آفسوس منهنجو اڌ گلاس ته خالي ٿي ويو آهي. ٻئي خوشي طاهر ڪندي چيو ته منهنجو اڃان ته اڌ گلاس ڀريل آهي. گلاس جي اِسٿتي ٻنهي شخص لاء هڪ جهڙي آهي ياس هائي. تنهنجي معليا فاعلي گلاس جي نه آهي ويا آهي پر ماڻهوء جي سو چط جي آهي. ڪي دنيا ۾ اُنهيءَ ئي حالت تي در کار ڪري هالمدا آهي ۽ ڪي هائدوس مجائيندا آهن. يعني دي سک السان جي سو چط جي پر ورتيءَ تي مدار رکي ٿو. جي آشاوادي نظريو آهي ته ڪو ۽ دک دکي نه ڪندو، پر نراشاواد نهو ڙي ڇڏيندو ، انگريزيءَ ۾ چو ڻي آهي :

An optionst finds opportunity in every Calamity, But a pessimist feels calamity in every opporunity,

سنڌ جي پروفيسر هاسانند جادوگر بہ نراشاواد کي ننديو آهي، هو چوندو هو تہ۔

" نـراشاوادي نـر جـالخـو خلق ۾ خـر ، پهرين ماريندو پر ، پهرين ماريندو پر ، اهڙو موڙهل و ر ، شل يلي نه پوي ڪنهنجي ڀاڳ ۾ ."

ابراهيم لمڪن آوريڪا جي اڳو طي راشتر پتيءَ لکيو آهي تر گهڻا ماڻهو ايتوي ئي خوشي ماڻين ٿا جيتري هـو من ڪري چاهين ٿا. اِهي من جا ئي و ڪار آهن جيڪي انسان کـي چــد هـ، اَسنتـو ش، ايـرشا، آب مبـر، انسان کـي چــد اِم مــبــلا ڪــن ٿــا. اَسنتـو ش، ايـرشا، آب مبـر، اَهنڪار ، سوار ٿيڻو ، دويـ ش، ريس ۽ هيس سڀ من جا او گي آهن. جنهن ۾ آشا موجب قل نٿو ملي تـم چنتا جي اُلهتي ٿي ٿئي. ڀل، دنيا ۾ سڀ حاڪم ته ڪونه آيندا ، ڪير قل نٿو ملي تـم چندا جي اُلهتي ٿي ٿئي، ڀل، دنيا ۾ سڀ حاڪم ته ڪونه آيندا ، ڪير نو ڪريائي ، ڪا ته ٿيندي نو ڪريائي .

ڪر من جي قاعدي موجب, هر انسان جو جنم پلهنجي پرالبڌ ڪر من موجب ٿئي ٿو ڪر من موجب تقدير پهرين نُـي طـيءَ لئي ۽ اُن موجب جنم پوء ٿـو ٿئي، او چ نيـچ، شڪل صورت، عـان اپـمان، ٻـڏي گيان، او لاد، مايا، مت مائت. سڀ ڪرمن موجب اڳير ئي فيصلو ٿيل هو ندا آهن ۽ اُن انوسار اِنسان جو جيون هلي ٿو. گهر جا ڀاتي، يار دوستار بہ ڪر من موجب ڏيط ۽ و ٺك لاء گـڏ ٿين ٿا. جنهن کـي جيترو ڏيڻو آهي،

ونتا چــتـا بــوادـو

ليدك - اين - دې - مولجلدالي

جو الى آهى جنس چگر بر جنسا بري. كلهن به و شهر يا مثللي جي بارې بر خيال و لونه و رئي آهى سائي، و لونه و رئي بل خي سائي، و لونه و رئي سائي، و لونه و رئي سائي، جي و رو رو سوچهي بالکي بي جتي بلالث، بيزار ۽ خشي كري، لهڻيء جنسا جي كري، انسڪ خواه، شاريه و استني به دانوا دول لي يو ي ئي، ايتري قدر جو دماغ و رواجهي مثللي كي به، حل كو ث بر به أسمو دس أهو يو ي، حالتون سدر ف بدوان التو خواب ئي يو نديون آهن .

گرو نائڪ ماحب چيو آهي ــ

" چلتا سي چهتا گهٽي ، گهٽي احدي اور کيان ،

نساتڪ چسلتسا اسا ڪيجٽي ۽ چنٽا چستا ماڻ . چلتا جي چيڊت وارا ڪڏهن ءانسڪ سنتلن ۾، کوهي و هلدا آندن يوءَ يا تر دمائي طور پاڳلن جي پنڪتيءَ ۾ اچسي ويلدا آهن يسا تر و ري آيکهات ڪري چلتا کان آوادی حامل ڪرڪ چاهيلدا آندن. دپ، نلڊ نر اچڪ ۽ مفضي دو ڳانت چلتا حون سڳدون سو آفون آفن. ائس تسا و لاد اِسر انيڪ اٿس. يسلد پريشر ۽ دل جسي تڪلهف، نسن جي بساري،

آندن ۾ قدت، منا پيشاب، ٿي. بي ۽ ڪئلسر بم چلتا حي جَعْ آهن.
هيءُ دنيا سکن ۽ دکل جو مشرط آهي. پر هر انسان سکن کي گڏ ڪر ٿ ۽ دکن کان
در ر ڀڄٺ لاء پياڻ پتر ڙ ي رهيو آهيي. صدين کيان سنت مهانهائيون، سماج سلااو ؟
سرڪاري تاترن، دنيا ۾ سکي آمن ۽ شاتتي آئك جي ڪو شش ڪندا رهيا آهن، بر أ تائين لہ سک چئن آيو آهي ۽ نہ اچطو آهي. هڪڙا مئة عل ڪيا تہ بيا .سئة پئدا آهيد اهر سلسار حو هلندر رهندر.

حي سمسهائن روبي كندا كهترا كدي كهترا كديا. ير جمدي كهان ؟ سلتو ش حو بو دد پائي علمو تر كلدا بر نر چهددا ؛ مغزل بر مزي سان طئر ئي ويمدي. سلت تلسيداس سهجهائي ڏني آهي:

تلسي اِس سلسار ۾ دي سک سوڪو هـوه. گياسي ڪاٽي کيان سي، موري ڪاٽي روء. تنهن کالهوء عرض ڪندومانس، "اي مااڪ! استري ۽ مرد بدهي کي اولاد پئدا عرط جي خاصيحت بخص استري تــ، نو مهذا پذهذجي سنتان کي ڪک ۾ پالي ٿي پر

الي مـرد اـم نـو مهينا ابار ڪک ۾ پالي. يعنيل نہ فقط عورت ذات ابار جتلي پر مود ذات

توهان و ري كلو ٿا. ير سپ پيچ ڳاله, لاكالي الو. اڄ ڪاله, يت شادي ڪري اءُ پايءُ کي نڌ اڪو ڪري هليا آيا وڃن. ويا چارا ٻدا ٻديون پوء دکي و ندگي كذارين. پوء اهڙ و ڪجه، نہ ٿيند و.

تنهن كمانيوء أخري عرض كندس ، "اي ايشور إ مرد كي فقط د يء ئي پئدا

ئي ۽ عورت فقط پت جـو او لاه ڄڻي. ٻـئي سڄي ڄمار ۾ فـقط هڪ د فـعو ئي ويم جو

ک ڏسن ۽ ٻار جانورن وانگر هڪ ٻن سالن ۾ ايترا وڏا ٿي وڃن جو ڪنهن جا مصتاج ڪو نہ ٿين ۽ باط ڪمائي ڪري سگهن ۽ ماءُ پيءُ کي ڪم ۾ واهر ڪري سگهن. "

پاٺڪ! ڀلي اهڙين نعمتن تي تو هان بہ ويچار ڪجو ۽ رائشماري بہ ڪجو.

كويال اؤر كمليش چنر شالا ، سلو مبر (اديپور - راج) 313027

ملش کي خاص خاصيحتون هامل ڪرڻ لاڙمي آهن. خاصيحتون بخشڻ وارو ڀڳراڻ

اڳواڻ جي جونن ۾ ڪري مان عن ٻڌي عرض ڪندس نہ اغڙيو ۾ نعتون غتي ڀارت ديش ۾ السان ذات کسي بنششي. مون کي فقط اميد ڪانهي پو پو رو و دواس آغي آ منهنتني ويلڻي هرور الهمي. ملهلتجي پراراللا ولو ه ڪونر ويلدي.

يس قتما توعان ڪي عمدودي جي ضرو_و دن آهي، نوعان جي منوال سان م^{يهاده} مار بل و ڏلڏو۔ تو≤ان ممهلندي ٿاء شڪعي دانا آهيو. توعان مونکي همٽ ڏجر تر جائم *انڙي پوي*تر ڪم ۾ سڏلو ٿيان .

توعاي بڙهي وانوا اي ويا د ۽ ٻر ان پر تعجب جي ڳاله. ڪاتر آهي. اسان حي لابٽر پ تواريخ شاعد آهي تہ حکومترا مها ٻرهن ٻدايي جي اولاد آهن. اهڙن ۾ نتا پهيستر ديش حتي انسانن کتي باب جي دنيا جي انسال کي سني راه ڏيماري آهي. باغ ا اهڙي اُنے رام نري هلها آهن.

اح بر اعرق مثال کيت ڪو نر آهي. اخياو ون اعق خيرن سان پريون يڊون آهن آهن آهن در ورعين جي نقل آي نقلور و اعتيادي جي نقل آي نقلدو، سند ورعين جي عدو تائين سلتان پئدا جيء حيث شخعي لم عليف ڪري السان سند ورعين جي عدو تنائين صلتان پئدا ڪريا ماڻيلدو. ديش ۽ دنيا لاء فائدي جا ڪمدو، اپون يالث جي جهنجمت کان چتي پرندو، اح جيڪو آنسان اولاد ته ڪڏا ڪري کان بر ڪيهائي ڪو تر اسو، اوء هو نتا پلي جا ڪم ئي ڪلدو، برائيءَ له دو ورلندوئي ڪور در برائيءَ له دو ورلندوئي ڪور در برائيءَ له دو ورلندوئي ڪور در

مطلب تر ايدرا گهظا مسئلا آهن اسانجي هنڙي سندر ۽ مهان ڀارت اڳيان جي چٿي کيلي بس ڪر. پر ڪمال آهي ديمن جو ڪم رڪھي نہ آ۔و. هلندو هلي آ۔و. سريت د ڪلدو او علي. ديش جي واڌاري آڪاش کي ڇهي ڇڏيو آهي. (ڪافذ ۽ فائيل تہ اهو ٿا ٻڌائين)

پر تڏهن بہ اڃان راون بهرن راحين. ڪيتريون پذيج سالي راون پوريون اي ويون آهن. ڪيتريو ن ايا بہ اهـ ۽ يـ دن پديم سالي ر أون اهنديون . ڇو جو ماي ڄاڻايل مسئلا ويچارا ئي هت بدي ديم اكيان بينا آهن. حكم جو التظار تا كن.

پر ديش و دن انهن جي حل جـو ڪو سوليوشن ڪو نهي.

ود وانن جو رايــو آهــي ته الهن سيلي مسئلن کي جلم ڏيٺ وارو پتا، آدمشماريء جو مسئلو آعي. ٻار ضروري آهـن. (ڪواب شڪ ڪونهي. گهر جـي اگـط ۾ ٻار جيئندو جاڳندو "

کيڏاڻو ڏسي ڪنبن کي نہ پرم آنند ملندو) ٻار ايشور جي انوکي پنداش آهي. ماتا جي نس ۾ مٺي جهنڪار جو جلم ٿو ٿئي ، جـڏهن مانا ٻار کي ڇاتيءَ سان لڳائي کير ٿي پياري. ساري ڪائنات جي راِجائي بہ شايد هو ۽ اهڙي سک مٿان قربان ڪري ڇڏي. پر ٻيلي ٻار هڪ يا ٻـ, ، ڪن پديج اك . غضب آهي ا، تہ ٻير ڇا آهي. ڪمائڪ وارو

هڪ وينچار و ، کائنظ ۽ پلجڪ وار و اٽالو . پوء ڪيئن نہ ٿئي غريبي ، مهلگائي ۽ بير و زگاري. ينج سالبي راون اطبوريون جو الجهوريون داڪٽرن ۽ سائنسدانن به گهت ڪو نه ڪيو آهي تہ إ-ارن جـي فـوج لچك بند تي وچي. دشمن جي فوج سان ته اسان جي وير سينا ويرتا سان ،قابلو ڪري سگهندي پار ٻارڻ جي فوج اڳيان سرشٽي جي ڪابہ فوج ،قابلو ڪونہ ڪري سگهندي، سرڪار ڪروڙيان روپيم غارچ ڪري چڪي آهاي تا، ان مسئلي جا ڪو ڪار کر حل نڪري پر اڃان تائين سهي ۽ سچو سو ليو شن ڪو نهي سر ڪار و من. پر ءون آو ت آهـي. سو چيان پيو تہ اهڙي سو ليو شن کي سو چي سو چي هفم ڪر ي ڇڏيان. پر سنج پنج اهاو -و ليوشن هظم ڪونه ٿو ٿئي. توهان کي ٻڌائبك كانسواء ٻيو ڪ

و سيلو ڪو نهي. تو هان به مون سان شامل راء ٿيو اهو ضرو ري ڪونهي. پر تو هان کي ٻڌائما هـي هڪ اچـو ڪ سوليو شن آهـي. هٿي آسمان واري جهان ۾ آزمايل آهي. سوُ فع پنهدجو إخالقي فرض او سمجهان. صدي ڪا،ياب ويل آهي. ان ڪري تہ اني آج تائين ڪابہ پلنج سالي رف ڪانہ رائم ويدُي آهي ۽ نَر ئي اربين غربين رويد خرج ٿي ويا آهن.

سو ليو شن

نند لعل پر سراما^طي

توهان کې ېڌائٽ کانسواء اېمو ڪوئي چارو ڪونهي، ڪافي و قت کان سوچيلدو ٿو وتان. هلم ئي نه ٿو اُئي، سمچيان ٿو ونه ي ورهائي کائٹ ۾ ئي سچو سک آهي. الائي ڪيئڻ ايها اڪيلي اڪيلي سک ڀوڳ ڪيدا آهن. جيدو آنند ٻهن کي سکي ڏسٺ ۾ آهي اوترو آنند جود سکي ٽائٹ ۾ ڪونهي.

اهم منهنجو پٺهنجو رايو آهي.

اسانتهی بهاری سندر ، مهان پارت اکهان اکینجار مسئة آهن. اأی جدو مسئلو، اثنی در مسئلو، اثنی حر مسئلو، اثنی حر مسئلو، چاگ جو مسئلو (چو جو چکیء تسی کلاک ، کلک به بیستهی اسی جائبی کلکن وقت النی بر کلاک ، کلکن کلکن بنی جی من کی چگیء طرح جائی سجهی نر او سئمهی).

نو ڪريءَ جو مسئلو، ٽوڪريءَ حو مسئلو، پوڻي هـو مسئلو، مگڻي جـو مسئلو، (ڏيتي لهتي هڻي مارې ڇڏيو آهي. و ڏور ڏيئر الهن ئي وينهون آهن. جسڻن ڪمائي ڏاچ لاء ڏن ڪنو ڪن.) (غريمن ۽ وچرلي طبقي وارن جي ڪمر ئي چبي لي پئي آهي.)

الث جو مسئلو، وهث جو ،سئلو (جون 11 الو وهو دندگ سان، نہ تہ چون ایتھڪیت ڪانہ الــو)

ڪهڏاڻهن و هجي سمجه کان باهر آهي. اهو به هڪ مسئلو آهي.

تن دو مسئلو، من دو مسئلو. (تن جو مالڪ هڪ آهي تہ من دو مالڪ ڪو اهو آهي)

فرهمي چو مسئلو، اديري جو مسئلو، دات چو مسئلو، پات جو مسئلو، يات جو مسئلو، درم هجر مسئلو، حرو مسئلو، حرو مسئلو، حرو مسئلو، حرو مسئلو، حرو مسئلو، خو جو مسئلو، انتظام چو مسئلو، چوت خو مسئلو، درخود، جو مسئلو، ماراداري جو مسئلو، آد مشئو، چو مسئلو، جو مسئلو، انتظام چو مسئلو، درخود، جو مسئلو، مهئائي ع جود مسئلو، مهئائي ع جود مسئلو، مهئائي ع جود مسئلو، مهئائي ع جود مسئلو، در زگاري د دو مسئلو، در زگاري د دو مسئلو، در درخود مسئلو، در درخود در درخود در در درخود در در درخود در در درخود در در در در درخود درخود درخود درخود در درخود در

مقرر ڪيو ويرو. هي سدستا جي ڪوششن سان، جدا جدا وشين تي ١٣ سيمينار ڀارد جي جدا جدا شهرن ۾ ڪيا ۽ پيد ١٧ سميلن ڀارت ڀر هيا. ۽ ٩ ناٽڪ مها اُنسو ڪيا نوجواني جي هڪ ٻئي جي ويجهو آيا، هن سنستا جي ڪوششن سان سنڌي ٻولي ڀارن جي وڏان ۾ سال ١٩٩٧ ۾ تسليم ڪئي ويدئي ۽ اُها نو جوان، ساهنڪارن، ڪلاڪارن، ۽ و ڏوانين جي پهرين ڪاييابي هئي. هن سلستا طرفان سنڌين کي هڪ ڌاڳي ۾ گيڏ ڪرڻ ۽ "سنڌيت جي پهرين جاهن ڏيڻ لاء چيٽي چنڊ سنڌيت جي ڏينهن جو جنم آيو. ۽ هيئئر ڀارت کان ٻاءر وديشن ۾ به ڌام ڏوم سان ملهائي رهيا آهن.

"سنڌيت" کي قائـم رکك لاءِ كوششون سالن کان وجود ۾ آهـن. ۽ سنڌي قوم "سنڌيت" جي قائم رکك ۾ اڳتي ۽ اڳتي قدم كئي ڀارت ڀر ۾ سنڌيت جي مشعال قائم رکك ۾ سمند جي الهر جهان اڳتي ۽ اڳتي وڌندي رهندي ۽ سنڌي قـوم جو وجود قائم رکندي ايندي.

•

وتت كذرندي هـو كجه يهرن تي بهه لائق لبا على محسوس كهوته هيئر السان كي هتي ئي وهلو أقبى هله جو ديان الدن جي تعليم دائهن ويو ۽ باف بر يكمشت ئي ۽ بك بر ايكتا قائم كو خالا عكن سنتائي هو وجود يهدا أبو ، بر أن وتت شروعاتي دور بركن إـلان هكاني ياشا بر تعليم و لگ شروع كئي. جلهن كان أن وقت جي ملدي لكيل به هن عند سن سندسوس كهوتر السين بلهلتي المولي سندي باشا كي ياشا كيان دور لي وينداسون ۽ هنن حجه اخبار س بر بلهلتي ويتان جو الهار كيو ۽ كوشت كور شدى ويتان خور ياسان بلهلتي ويتان خور باسان بلهلتي ويتان خور ياسان بر المهاري باسان بيندين علي الهار دن شايع كوث جدويتان كور يا كيا.

اي وقت سلاين جو هڪبئي لاء هددردي ۽ پيار کياؤ هو ۽ هڪ ٻئي جو دک سک کيٽيل سمچهلدا هئا ۽ سر ڪاري يا نيم سرڪاري ڪلهن به تڪليف ۾ هڪ ٿي ويلدا هئا. ساڳي دور ۾ سلاين ۾ ايڪتا ۽ سلا کي ٻوليءَ لاء پهار هو ۽ "سلڌيت" جو دور جالو ليو ۽ اُن دور کي قائم رکڪ لاء ڪيترين ئي سلفانن طرفان سلڌي کيت سلگيت جا پرو گرام رکڪ ۾ ايسندا هئا جيتي ساڻهو راس وارب وينهي سلسڌ جون ياد گهريون تازيون ڪلدا هئا.

أن و تت پارسه سركار حتى طونان يارسه جدو و ذان عمل بر آدو ، بد أن بر سلا ي بولي پارت چي اولي داو طاهر نر كئي ويني، الهن حالتن هميت سلةي لكبل بر هيل طبقي لاء سركاري با نيم سركاري نوكري حاصل كرف ذكيو أي پدو ۽ سلا دن بلهلنده ألهلاء ووشن نر حجيهو ۽ أن لاء كذ هي سوچت شروع كيد .

ير أن رچ پر هڪ ڏهاڪو گذري ويو ۽ ڪي سلاي هڪ شهر ڇڏي اهو شهر وجي وسايو، پر سلاين جنو وطن سچو ڀارت ئي ويو ۽ هو ڪائن انوسار غير سلاي ڀاشا ۾ اس تعلقم حاصل ڪئي.

وقت جي حالتن کي ڏسندي ڪي نو حوان ڪو دوڙي اُليا ۽ هنن سلڌي اولي لاء پدار جاڙائٿ ٿه ۽ "سلڌيت " کي زند هه، رکيٺ لاء ڪي ڪانفرنسون ۽ مجتلئون ڪانون جيٽن اُن لاء لوس قدم کئي سنجيجن ۽ سنڌي قوم لاء سنڌي اولي جي تسليدي اهم آئي پڻي، په هڪ شهر ۽ بسال پلهلتجي وعين، هڪ پئي جا ويتجار ملڪ مشڪل هئا، پر نوجرائن همت له هاري ۽ هڪبئي سان دوبرو مليا ۽ له، وجر وکيائون ۽ "سلڌيت" لاء هڪ پلئدن قارم تي گنڏ ئي طلحيل هڏن جو نصلو ڪيو ويو ۽ جنم ورتو لوجوائن جي لاکل ڀارت سنتاي " اکمل ڀارت سلڌي يولي ۽ ساهني، سها، حلهن جي مکه، آميس بهنئي، لذر عم وابنار ذانهين نه دوڙي عا نه جا ڪري ها? اڏر هو هڪ هلائي پلڪ جو رستو الهتهار

ڪري عا تہ شايد إنبن غير سنڌي ڀائرن کي آنند حاصل لئي ها. پدر ان مدان ته، صرف سلڌي جاتي جو ڪلياط تُئي ها، بر ديش کي ڪبچه به بلد ار پوي ها. تنهن کانسواء سنڌي جائي وايار جو عنر جو سدين کان اپنايو آهي ۽ سنڌي جاتي جي واپاري هوشياري در دراي دري هواري سال کاي مهور آهي هان هينتر در ڪا نئين ڳالهر ار ڪئي آهي. بعا شرم " نق هندي يا هاري ڪار هندي. ملڪ جي آر آڪ حالتن کي و ذائك وينجهائك تـــ، فنعر جو ڪارناءو آعي. يوء غير سلڌي ڀائون کي اُن لاء ناراضکي ڇو آهي، شايد اُن ۾ اير کا جا عنامر أن ۾ شامل آعن، پر وقت جي باد شاع، هنن جي د لين ۾ نارافيگي دور ڪري رهيو آهي ۽ هو هيلکر سلڌين جي حالت بابت ته سلڌي قوم هڪ شاندار ، اصولي اِتهاسڪ قوم آهي، جلهن ۾ ساهتيڪار، ڪلاڪار، ودوان، ديش ڀڳت ۽ محلتي هذر مُلد ۽ سخت مسلت ڪلدڙ يٺ آهن. ائهن برابر آعي نه پلهلجي ١٠٥٠ كان اكر جي وعط بعد جيكو خوف ۽ غير سلامتي جو احساس سنڌ ي قدوم بر شروعاندي دور بر احدو هو، أن اثر ڪارڪ سنڌي جاتي جي يائر بن ۽ يهدو بن جـو آر أڪ سلاءتي ڏانهن و ڏيڪ ويو ۽ ڪنهن حد تائين پئسي ڪمائك

جي ڏ ن ۾ ر عما، پـر سنڌ ي جاتي جو ٻڌ يمان طبقو پنهنجي ڀاشا، ساهت ڪا ، سنگيت جي سئيتي اع سجارً ليور الحر الين نه مجي ها تراج جي وقت ۾ هيء سلڌي مسڪرتي جا ميد ۽ سنڌيت جو ڏينهن چيدي چند جا ميد ڀارت ڀر ۾ ۽ ڀارت کان ٻاهر وديشن برسنڌي ڪيئن ملهائن ها. در اصل سنڌي ساهت, ڪلا, تعليم ۽ سنسڪرتي ۾ كذريل سالن فنخر "لئق كارناءو كري لايماريو آهي. د زنن جي تعداد ۾ كاليم كو لك، سون بر اسڪول بريا ڪره، ناٽڪ ۽ سکيت محفلون ڀارت اندر سنڌي ڪلچرل جو قَبِيًّا عُ كر ط عزارن عي تعداد ۾ مخزنون عبائك، روزاني ۽ هفتيوار اخبارون شايع ڪرط ڪنبن شاندار ۽ گبڙي جدن اِي ۽ سجاڳي کانسواء ار ٿيندو آهي. اُهائي سنڌي جاتي جي اندرو ني شڪتي آهي جنهن جي بدولت ٢٥ لکن جي ننڍڙي جاتي اُوريئي وقت ۾ ڀارت جي هر اپيو کي کيتر ۾ ڏاڪو ڄمايو آهي، ڪنڌ او چو ڪيو آهي، اُها گذريل ڪن ڏهاڪن جي ڳڻپ جي سالن جي سنڌي جاتي جي ڳڻپ جي سالن جي سنڌي جاتي .عي ڪاميابي آهي. جنبن ڳاله, هتان جي غير سنڌي ڀائرن کي عجب ۾ و ڌ و آهي. شرو عاتدي دور ۾ ڪي ڀائر مجبور ٿي سر ڪاري ۽ ٻين سنستائن طرفان مليل مدد تي ڪن جڳهين ۾ ڪي سر ڪاري ڪئمهن ۾ رهيا. پر سومان پيسد سنڌين پنهلجي

جيون جي جيد و جدد لاء رستن تي ويهي، قيري ڪري يا ريل کاڏين ۽ بس استئندن تي کتملڙا، نرونت يا ٻيون شيون و ڪلي روزگار حاصل ڪر ڪ جو يتن ڪيو.

سنڌيت جـو دور

ليكك: و. ن ملكة الي ، احمد أباد

اتهاس شاهد آهـي سدريسل قـووو التهاس ۽ تهذيب کي داهيلديون آهن. سلڌ ي جانبي داهيلديون آهي، سلڌ ي جانبي تهذيب کي بالڪيطي کان وائي، آج جي قوه، جوانيءَ تائين نهايو آهي، کمڙيو آهي، سدواريو آهـي ۽ سيلکاريو آهـي، اڳ جي سلڌ واري موهن جي دڙي ۾ ديلل تهذيب کان وائي، اح ڪيم (گـجوان پرائت هو حصو) حي وادي ۾ هيءَ قبليان تهذيب اتباس وادي ۾ قبليل زنده، تهذيب ان جو جاڳدو مثال آهي،

سلڌي جاتي الهاس جي ڪنورتا ڏ لي آهي، هزارين سائن حي للدي سفر ۾ سلڌي جاتي سنڌ جي واديءَ ۾ سحمان جي ڀالس ۽ آنهن حي جابر کهوڙ ون جي سلس عينان بينها ڪلڌ ڪيابا آهن، إر سلڌي جاتي هڪ هڪيوان جالي آهي، ارتهاس جي لهيٽن ۾ الهيڌي آهي، ارتهاس جي اهن هي لهيٽن ۾ الهدي آهي، وري اُلها آهن، هن اتهاس جي هر چڏلهنديج کي قدول ڪري همت ساهن و شواس ۽ مهبوط اوادي سان مههن متابسل آهي قدم سنهائي اُڳي و ڏابو آهي، هن مٽي ۾ ملي، ار ويا آهن، بر پههنجي عقن جي ڇهاءَ سان مٽي ۾ وهيا پيدا ڪيا الن، گذريل جوئيتاليه سائن جو اتهاس اها تابتي آو ڏئي، ايترو وه تمار ڏڪ لڳي کانهوء به ڪا هاني هي هي مدهن سن ياڪ سان يا سان ياڪ سانهوء به ڪا هاني هي هي دي منهن ۾ بهاؤون لڳائي هڪ چيابادار وي بطائي، اهڙو رانهاس جو سونهري باب وجيڪ جو شرف سلڌي هاڻي کي آهي.

أغرُّي ساعس ۽ وشواس بنيان جيڪو بال آهي سو سنڌ جي پراھيمتا جو ٻال آهي. سنڌي قوم جي للبني ووحانوت جو ٻل آهي.

سنڌي جاتي اِٺين تہ گيطين ئي ڳالهين فيشر و في سگهي ٿي، پر آلهن ۾ وڏي ۾ دڏي ڳالم اِها آهي تہ سنڌي سڀ ڪجه وڄائڪ کانهوء بر هتي گذريل ڏهاڪڻ واري عرصي ۾ لر صوف پاڪ کي و سائڪ هي ڪم ۾ سوب عاصل ڪئي بلڪ ديش ھي اڏاوٽ هي هر يهاو ۾ يوقيم رول آدا پئي ڪيو آهي .

سلڌيت جي واپارې مدو رئي ٿي شروعاڻي دوو ۾ عــام طــوو هٽان حــا ٺيو سلڌي نه ناواندگي طاهر ڪادا هڏا، کهن ڪيو ٻڌائي تہ اگو اِکا بيل سنڌي ڪاڻي پلهلنجي اِلمحان ساريـو سد ڪندم ، ڪـوهيار و ڪيـچ ڌ الـي

سهاي چو **ي** ٿي:۔۔

ساهر جام ستار! سکهو رسم سير م

۽ ليلا چو ي ٿي: ـــ

سجط إساجهائيند و كهطو

حقيقت ۾ پاڪهڙ گي عدر رس کي ورثي ۾ ملندي آهي. ڇاڪا ط ته استريءَ جي من تي سنسڪارن جدو گهاڏو آثر رهندو آهي، ان ڪري جيڪڏهن هوءَ ثابت قدم رهي يا حق ۽ مان تي قدائم رهي تد، هن لاء اها ڪا اهڙي ڏکي ڳاله، ڪونهي. پر پرش سي بر حاڪم پنهنجي پدرشبطي يا حاڪمپطي جو غرور ۽ زور کطي به ثابت قدم رهن ته اُنهن کي شاباس آهي.

عمر جيڪڏهن مارو ئيءَ تي موهت ٿيو ته هنچو ڏوهه ڪو وڏو ڪينهي. ڇاڪاهن تــ سهظي نـينگر جـي سونـهن ڏسي هـر مرد جي دل ۾ اُنکي حاصل ڪرط جي تمنا جاڳندي آهـي. پـر هڪ گهت ذات واري، غريب ۽ بيروس زال سان عمر زوري نه ڪئي اهـا ڳاله، سندس شانـدار شخصيت جـو هـالڪ هٿه جو ثبوت ئي پيس ڪري.

ان طرح شاهر جا سورها ، محبتي ، بهادر ، غيرتهند ، سخي ، سيانا ، عشق بر پڪا الله سان سنو وهدنوار ڪندڙ ، راڳ ، جا شوقين سنا حاڪم ، حشمت وارا ۽ تور نباهيندڙ ، دال سان سنو وهدنوار ڪندڙ ، داڳ ، جا شوقين سنا حاڪم ، حشمت وارا ۽ تور نباهيندڙ ، در تهن .

.

"جبكم جئن تي جوء ـ سودو تنن نر سکيو " هو. تنهن ڪري مومل جوي لي :-" چپ سي خي چون ، ادب ڪھي ان جو ."

سردا صر تنهنجو دي عقل آلي باز .

سودا مير تنهلچو سيکاري سهس اِهي سور، اڏيا ۽ حشمت جا صاحب آهن. "چيوڏس جليسر جام جاء ڏيها ڏيه. ڏهڪار ." اوڪ يه رنگو آهي يو جنيسر

ج؛ ونــــــر آجه، إ

هو ڏانهن راءِ ڏياج اهـڙو ڏاتار آهـي جـو هائي کهو ڙا پالڪهو ن پهو آچي تہ تماچي ماڻمين ماڻڪ مو تبي يعو هاري! اهمي وايار ڪن تہ ڪن ۽ ڪارونهار الممهن.

"جهريون حهائمي آيسا ، ڪارو نيار ڪلن. " ۽ راڳ ٻڏن ته هڪ نہ پر هزار سر ڏيٺ لاء تيار أي و هِن !

" مٿي اِتسي ملهاجي، جي ڪوڙين هؤن ڪيار تہ واريو واريو و ديان، حسيء کي حووار »

" هــي اچهئي ڪم ڪيار تــ ويــ پيرا و ډي ڏياڻء !" حيڪڏهن عـــ ڪن تــ مر ت لاء تيار أي و جن.

أيائي أهين، مهائي مرف تي " ۽ جي جلگ ۾ و ڙهن تہ

"مانگيون سائن هٿ ۾ ڪاهاُون نـ، لاهين."

جهڪڏهن سمجهم کتلي اڳڻي وڏن تہ سڀ رهزون سمحهي وڃن. " بڪر ساڪ ٿنني ڪئي ۔ سو ڊ ي سو پاري " ۽ هي ڳوڙ هي ڳالھ. سمجھڻي عجي

ته به ذهن حا مالڪ بطيعي يون.

" جيڪا ڳالهر ڳالهائين _ سا سڀ سمنجهيسو ن

پير أهــو مود أسي ڪهڙو و هنهن ۾ غمبون ئي تر هجي ? واڻو و أو تر ووي تر پارو! جليسر مان لهذ جماءً ڪهر تب کيس ڏهاڳ ئي ملهو ۽ اهي سورما بهار ڪرڪ و تت هوڙا ئي و مندو بدادل آمدن تهوا ئي رسط مهل ردر روب آمدي بيار ٿا ڪن تر ڏواي، مهاڻا ۽ موبار بطعني ٿا وجن ۽ جي رسن ٿا تہ پيتر تي ليڪو پائي لڏول بيدي آسا رهن ۽ ده اِسان تر ساند دا دائ ته ملدن دل دانبون ڪلدي و تلدي هندي ! اهي پلهلتجيءَ مودالي غهرت تي چوهد لڳڪ

تر ،نهلجو محموب پيو اچي! ڪٿي ٿيو ميهار ? ڪٿي ٿـو گهلڊ گـڙ ي مري تان م ميهار، وقاط ولهو مر تأي وڇن جي وڇار جو، ونگو ٿئي ۾ واُر ڄام تماچي بر راجا آهي پر نوريء جي پريم ۾ هو مها^طو بطجي أو وهي! ڄام هٿ ۾ ڄ'ر، ڄلي جيرن دي ه! عشق ائين ڪري، جيئن ڄارو ڄام ڪلهي ڪيو. شاه، جي سورهين کي پنهلجي پنهنجي پريم تي ڏاڍ و ناز آهي! سهطي چوي ٿي:۔ صورت جا ساهڙ جي، سا جي ڏٺي آن هوند نه پليو مان، گهڙو سڀ گهڙا کاي! سسئي پنهو نء کي مااڪ موتيء سان ٿي آيمٽي -مالك مت سلدوم، اوزداهيء ۾ سوجهرو مومل راطي جهڙو ڪنهن کي نہ ٿي سمجهي:-روء رائبي جـي ناه ڪو، حواد و سڀن سولهن اِهي سؤرما پيار ٿا ڪن تہ اصل برسي تا پـون! جام تماچي مور عل كعلي تـو اؤريء مقان بيهي تر چنيسر ليلا لاء هندورا هڪيا نہ ہا ڪون. منجهان ئي منجه، وڙهي، پڌر نا هيس پير آهس ائي گناه، جي ڪا ڪري پڌري شاھ، جا سور ما آسرڙا ڪانؤ ڪيائهن، اُهي گليبير آهن. زناني مکر تـي اُهي ترڪي نہ تا پون! جي ڇورين ڏنا ڇال تہ بہ لاهوتي اللهبي ويا راطو ر أو ته چيائين ڪجهم به ڪين. هو چپ چاپ هليو ويو . آدرڙو هجي ها يا هيندُين درجي واړو وهنوار ڪندڙ هجي ها تہ لڪك كلي هو مل كي قهڪائي ها بـر هؤ

ور کي نه رالمدې. مؤمل کي صوب رالمو له و لي ۽ مسلمء کي صوب بديون . اي ڪر؟ مون کي نه رالمدې. مؤمل کي صوب سودا تسو ڳر ساه ڏي

د. ته راف کهطائی داح م

تيکن سهطيء کې _{د. م}يهار اعڙو او وځي چو چوې اې تہ: ــــ جيڪي ڏار مان ، -ر جي ڏ-ر جيڏيون عو ۽ جر ي تہ:-

تہ " سو رمای تی نہ سب کی لکن بسر تون سو رمن تی گئی۔ " مون کی مدد ڪريو تہ برة المان چاڪائ تر عامر جي عمر جي معدل مون ي چائيء طرح ڪمن اي اچي.

هن چي مدن سان پيوء مون سر سو ډينه يوډې چام تها چي ۽ سر سهطي - ^{اڏين ئي}ي ر کلي البن جي -درون تري عاديل ملمون لکيا علا، ان کالبوء اس اين ڪھه سووان ا تي ڪجه لکيو عدم يو تدعن به محصوس پئي ڪيو الم ته المان سيدي ليکڪن شاء، خي

شاه، پنهلنجن سرن ۾ سوره چن کسي پهرين جاه، ڏني آهي ۽ کين پسار ڪوي که آه، پنهلنجن سرن ۾ سوره چن کسي پهرين جاه، ڏني آهي مررون مان إنصاف كين كيو آعي. ساراهیو آهدی ، پسر هسن سوزمین تسان بلهلندن سوزمدن هسی کیلن همو و ولی پیغ فیر ساراهیو آهدی . پسر هسن سوزمین تسان بلهلندن سوزمدن سائدر سان نسى دهي مللدي " يعليل شڪلت هوڙي ناري ضرور د مسلت هوڙي . وا ان بهار کلدی، سایء طرح شاهر چی هرهد سور دی ه دو سور دو سد س دیس ا عام ما مايت نابكائن جهزًا في -بطا أمن أبهي هي مهدي ۾ مايت انجاز کي مولمون ه

"پيپون" عنار ۽ کستوريءَ تي هريل آغي اِدِ سسمُيءَ ڪاٺ عـو صابيٺ سا نه و واسطو رکي!

، ون ڪوم^{يش}يءَ ٿي پڏهون پريٽ (ڏو اي) آڏيو.

عو کان (خان) کتوریء عمرعون - مؤن ۾ صابت جيت سهڻيءَ صدفي سنواب

ميديد ن بور چاري! ميلان جي الجنوع بر بدل کيلد جو اواو بـدي سيطي جالي

شاهـ، جـي شهـر ۾ سؤرمـا

الهکے۔ پوپٹی هیرانندائی

ندندي هـونـدي كـان و نـي اسين شاه. جي سورمين جي ساراه، ئي اذنـدا ايندا هئاسين. ورهاگـي بعد شري آسانند مامتورا جي اسكول ۾ ميٽنگـون ٿينديون هيون. جنهن ۾ درسي ڪتابن بابت فيصلا ورتا ويندا هئا. اُتي شري لعلچند آهـدر ڏنومل هڪ دفعي مو نـكان هينينءَ مَصرح جي معني پڇي :ــ

"تــو كــي تــو ڙائين اـكي، عمر ا آڇائي ، جنهن تــو ساءائي، مــام نه ڀـڳي مارئين."

منهنجيون ته ابهيون دُي معجهي وينئون ا ڇاڪاٺ ته وونکي موف هڪ ست جي معنيل پئي آدي. جندهن العلجدد پاٺ معنيل سمجهائي الدهن محسوس ڪيم ته جيئن سنڪرت ۾ الو چڪن راو ٺ جي ساراهم ڪئي آهي ته هن سيتا جي مرضيء بنا سندس ست نه ڀڳو تيئن شاهم پٺ عور جي ساراهم ڪندي چيو آهي ته اي عور ا تو کي آزل کان دي پاڪائي لکيل هئي ڇاڪاٺ ته ته مارن جي ساماظل (دَي ءَ) ليم جي عز دن تي دمادو نه ڪيو. (تون ڏينهن ۾ سڄاٺ آديب هڪمئي کي چئليني ڪندي معائدون پڇندا هئا.)

" و دت و دت و آيءَ ۾ مت مت ملڌ إدو." جو مطلب سمجهاء. مان اکري معليل تر الآئي ويس جدا جدا قسم جي شواب جي و آيء ۾ الڳر الڳر قسم جدو خمار ٿئي ٿو پر ان جملي جي معليل جددهن عزيز ٻڌائي تڏهن ملهلجا ڪيادت ئي کلي ويا! (الاشڪ اهي إر اديب سنڌي دنيا جا جلويدار سورما هئا!

عزيز چهو: جيمين هـر قسم جـي شراب کي پنهنجو پنهنجو خمار آهي تنهن هر انسان جي دهن جي حاهت پنهنجي قسم جي آهي، جيڪا زال موندي و الدي سا هر يرو بدي

سلاي مانائس کسې لع ڏيندي، ٻارن کسي نلد ڪرائيلدي، پلهندي کود ۾ سهاداؤيء، سنڌي نوليءَ ۾ لـونـي ڏيئي، اڀرندڙ دلين ۾ سلڌي نوليءَ حا بيم ڇٽي، او آنا ۽ قلدار رط پلدا ڪرڪ کهرجن.

هدر راجم جدي إدار ب جدي تعليم جدي حوابداري، واحيد سركار حدي عدك اله ع محه. حوابداري لديكي ويددي آهي. سلا ي پائر سلكهنت أي راجه سركار ين كان و لايك مروقيك الم وقيك الروي بالشائلون جالو كرايون، و لايك مروقيك إلا محمد كرائوي، سلا ي أسلري استول كولارايون، بالشائلون جالو كرايون، سلاي أبيارائدي مهم حكم المدت ي أبيا المجارائدي سب كلهن هلا مبسر كرائوي، سلا ي أبيا المجارائدي سب كلهن هلا مبسر كرائوي، سلا ي المجارات كهر جن، جهتي جند "سنديت لا يلهن سهلي هده مهائل الم والمحمد على المجارات المحمد على المجارات المجارات المجارات المجارات المجارات المجارات المجارات المجارات المجارات المحمد ال

الميمون اسمملي ميمس هائي بائا ، اجمهر ،

" سنڌي ٻوليء کي سلامت رکط ضروري تيندو

ليکڪ: نواراء بچاڻي

سنڌي ٻوليءَ جرس پاڙون پاتال ۾ آهن، سنڌي ڀاشا جي پوڄارين سنگهرش ڪري جنهن نموني پـنهنجيءَ ڀاشا لاءِ پريم جو ثبوت ڏنو آهي، پڪ سنڌي ٻولي هميشه، زنده، رهندي ۽ ڀارت جـي هڪ مهان ٻولي ٿي جيدُندي.

اسان جي اولي يورپ جي اولين کان بر آڳاٽي آهي. اهي اوليون اڃا و جو د ۾ بر آيدون هيون ته سنڌي زبان ڳالهائك ۽ لکط ۾ چڱي ترقي ڪري چڪي هٿي. هر سنڌي پلهنجي تهذيب جو هڪ زنده يال کار آهي. چو ٿي آهي سنڌي سائين پري کان ئي پڌرو. سنڌي اوليءَ کي جيڪڏهن جاچي ڏسجي ته منجهس اهي سينئي گُط آهن جيڪي ڪنهن ۾ سڌريل إوليءَ کي جيڪڏهن جاچي ڏسجي ته منجهس اهي سينئي گُط آهن جيڪي ڪنهن ۾ سڌريل إوليءَ ۾ همنط گهرجن. سنڌي هيڪ سهڻي ۽ سلولي اوليءَ آهي. اڄ به سنڌيءَ ۽ سلولي اوليءَ ۾ ڪائي سيڪڙو سنسڪر ت جا اکر آهن. سنڌي ماڻهو هر اوليءَ کي سولائي سان کر همط ڪري، شد اُچار ڳالهائي سگهي ٿو. سنڌي اوليءَ ۾ ڪيترائي مهاورا آهن. اوليءَ ۾ ڪشه ۽ جنبش آهي. اوليءَ کي رنگين المائك لاء سنڌي اوليءَ ۾ پهاڪا بہ جام آهن. د ماغي ڪسرت لاء پروليون ا، آهن. جتي بہ سنڌي آهن، اُتي نُي سنڌ آهي. "سنڌ سنڌين ۾ وسي، سنڌ هتي، سنڌ هتي، سنڌ هتي."

۱۹۳۷ع ۾ ڀارت آزاد ٿيڪ ۽ ورهاڱي جي ڪري, سنڌي ڀارت ته ڇا دايا جي ديشن ۾ ٽيڙي پهڪڙ جي وياسون ڪٽيل لغڙ وانگر اسان جي حالت ٿي آهي. اسان جي هستيء جو قائم رهڪ جو هڪ ئي و سيلو آهي. اسان جي او لي، سنڌي او لي ۽ اهائي اسان کي ايڪنا ۽ ايڪائرتا ڏيئي سگهي ٿي، ان ڪري ڪنهن به قيمت تي ڪهڙين به تڪلينن هيٺ, تعليم نريعي سنڌي او ليءَ کي سلامت رکڪ گهرجي.

راشترييم گيت مان "سنڌ" اکر ڪڍيو ويو. مگر ان ڏس ۾ سنڌين آندولن ڪري جاڳرتا جـو تبوت ڏيئي "سنڌ" اکـر وري جوڙايو. پنجاب سنڌ، گنجرات، ورانا ست تائم آهي. ميڙن، گڏ جاڻين، ميٽنگن، اڪول جـي سيائـن ۾ راشترييم گيت ڳائڪ جـي برمپرا و جهي، سنڌ جـي ياد تازي رکڪ گهرجي .

لوڪ ادب، هڪ قوم جي قديم تاريخ جو سر چشمو آهي قوم جا اوائلي، امنک ۽ جا دو ادب، هڪ قوم جي قديم تاريخ جو سر چشمو آهي قوم جا داستان، قوم-ي جا بي جا داستان، قوم-ي جا بي بي الله جاڙها، رسمون، رواج، وقت بي وقت جي جد وجهد جيا داستان، قوم-ي

مىش باك بر كه بن اسم جمى عبلتا باتى ان كان يجب لىكندو آخى هو أيك ان ابتها لىكندو آخى هو أيك ان ابتها طرف ئسى دو ر ف لكندو آمى ۽ اعالى بل لسي ويندي آمريء بينجتا كهري م الدو ئين المياز جبي سوجلا آهي. هير هڪ انسان اندرئين حسي اياؤ ۾ آهي. هڪ خال عبر هڪ كسي ايو ٿوليد و آخري. ان اندرئين خال كي ئي باهرين شين سان برك خال عبر عالم بين شين سان چيئن لرو جبي جاهر انهن آهلدي آهي. ليكن اندرئين خال كي أو برين خال كي باهرين شين سان ڪيئن لرو بري سمهيدي ۽ ڇو حدهي باهر آهي، ان كار خال اهلي اندرئين خال كسي ايو خ هيئن لو بري سمهيدي اندرئين خال كي ايو بين كيل بين خال كي ايو خ هيئن ليو ايو ان اندرئين آهي. دان يو بين كيل بين په وري دان يو بين اياج كان يو په ايو ان خال بيا يو گوري افاد كان يو په اندر ني دو اندر جا آهي. ان اياج ان خال بيا يو په دو ان خال بيا يو په يو په يو په يو په اندر ني آهي. ان خال بيا يو په يو په يو په يو په اندر ني بر تي په يو په ي

1. ' ' 1

هي ياد رکك ضروري آهي تہ ڪنهن بہ روڳہ کي ديڪك سان ڪڏهن بہ ڪو ڇوڏڪارو

ويندو آهي. اهنڪار جي تڪڙ ۾ اندر واري کي وسار ط آسان به آهي. پوء چاهي هي المنڪار سنسار جو هجي، يا هو که جو انسان ڪو به فرق ڪو له ٿو پوي. وڏائي نشيدار آهي. انجو نشو دُبري آتم ويسر آڻي ٿو. پر انسان جنهن نشي جو يا جنهن نشي جي جنهن ماترا جو عادتي ٿي پوندو آهي، ته پوء ان سان نشو نه ٿو اچي. اُن لاء چت کي زياده، کان زياده، ماترا کپي ۽ ندُون ندُو ن شون نشو کپي. انڪري و ڏايون وڌ نديون ئي وڃن ٿيون و اُنهن جو ڪو ئي انت ئي له ٿو اچي، ان جو ارث ته آهي پر پڇاڙي ڪانه آهي ۽ جڏهن سنساوي و ڏاين مان انسان ڪڪ ٿي ٿو پوي، يا هنچو هو دو يو ديجهو لڳندو آهي ته وري ساڳيءَ ريت، مان انسان ڪڪ ٿي ٿو پوي، يا هنچو هو دو يو ديجهو لڳندو آهي ته وري ساڳيءَ ريت، دري و ڏايون شروع ٿيندديون آهن. انجو نشو اڃا به دو اي دري و ديجهو داڳيندڙ آهن. انجو نشو اڃا به دو دي شروع ٿينديون آهن. انجو نشو اڃا به دالت ۾ هنچي هڏ کڏ ڀڄط جو ڀائ

بر نه هوند و آهي.

السان جيسين پنهنجي سچائيء کان ڪجه، ٻيو ٿيك چاهيندو آهي، تيسين هو ڪنهن نه السان جيسين پنهنجي سچائيء کان ڪجه، ٻيو ٿيك چاهيندو آهي. پاك کان ٻئي ٿيك جي چاهي ۾ هو ياك جيئن آهي ان کي ير ڪيندو ۽ وساريندو ٿو رهي. پر ڇا، ڪنهن حقيقت جو ير ڪجي و يك جيئن آهي ان کان مڪت آهي و حيل، هڪ ئي ڳاله، آهي ? لم نيچيا کي و سار ك نيچيا ئي و سار ك نيچيا ئان مڪت ٿيك نه آهي. دهيء ته و ڏي پاڳليلي جو پورن ابتو اثر آهي، انڪري ته جيئن کان مڪت ٿيل دو ڪي تئن من من و ڏندو ئي ويندو آهي. اهنڪار واري چت جيئن دوا ڪبي و جبي آهي، تائن تهن من من و ڏندو ئي ويندو آهي. اهنڪار واري چت جي هر هڪ سئلتا آتم گهاتي آهي، ڇو جو هو ۽ نه و ڏائيءَ جي اگليءَ ۾ گيه، جو ڪم ڪري جي هر هڪ سئلتا ته ملي و چي ٿي پر نيچيا اتي منجي، ان ڪري اڃان و ڏيون سئلتائون پڪ هاريل ٿي ائلديون آهن. مطلب ته هي نيچيا جو ئي وڌ ك آهي.

منص جـو ساړو اتهاس اهـڙ ن دُـي دو ڳـي چت وار ن بيمار لو ڪن سان ڀريل آهي.
تيمو د لنگ، سڪند د يا هنلر ۽ سنالن بيو ڇا آهن ? ليڪن ڪرپا ڪري انهن وينچارن تي
کلو له . ڇو ته بيمارن تي کلك نيڪ له آهي، پر ان ڪارك کان به کلك نيڪ نه آهي جو الهيء
بيماريءَ جا جيوڙا اسان سڀني ۾ موجود آهن. اسين به انهن جا واصطيدار آهيون، وارث آهيون وييماريءَ جا جيوڙا اسان سڀني ۽ منهن ذات ئي اهنڪار جي دو ڳه ۾ مبتلا آهي ۽ انڪري ئي
ڪوئي اڪيلو نه پـر ساري منهن ذات ئي اهنڪار جي دو ڳه ۾ مبتلا آهي ۽ انڪري ئي
ته هي مها دو ڳه اسان کي نظر ۾ به نٿو اچي، منهنجي نظر ۾ من جي تنده رستيءَ جو ضروري
اهي، وڏائيءَ کان دهت جيون ئي آهي، وڏائي داهي، هنسا آهي، هنسا آهي، اها وڏائي ته دو ڳه سدائهن مؤت جـو پوئـلگ، ئي آهي. دڏائي ناستا آهي، هنسا آهي، اها وڏائي ته دو ڳه ته سدائهن مؤت جـو پوئـلگ، ئي آهي. دڏائي ناستا آهي، هنسا آهي، هنسا آهي، اها وڏائي ته دو ڳه ته سدائهن مؤت جـو پوئـلگ، ئي آهي. دڏائي ناستا آهي، هنسا آهي، هندائهن مؤت جـو پوئـلگ، ئي آهي. در ڏائي ناستا آهي، هنسا آهي هنسا آهي هنسا آهي هنه دو آهي شور دو آهي شور دو آهي دار آهي.

اهـنـکار

داڪتر ارجن بج الي بونر

ڪلهن سڄٺ بڇهو: " هس اعلڪار هـو وول ڪار ٺ ڪهڙ و آهن " هـون جهو: " نهجتا جو پالا ، او الليء جو لهان "

پک ئی نهجتا جرو اا ۽ اهنگار ، جي جهتلا ورو ڏي ڏ سٺ ۾ اجن اا، يو ۽ اُهي سڄ پيڄ ورو ڏي آهن اُه به هو ورو ڏي نه آخن پر جڪ ئي حالت عالم، چوڙ آهن. هڪ هڪ جوڙ تي وڏائي آهي . سڄيتائي باڪ کان مڪت هڪ جوڙ تي وڏائي آهي . سڄيتائي باڪ کان مڪت ايف جوڙ تي وڏائي آهي . سڄيتائي باڪ کان مڪت ايف جي ڪوشن ۾ وڏائي بطجي يوي آهي ايما سينمايل لنهنجائي آهي. يو وهائمن ۾ ويائمن ڪيم ن يهر ڪائي آهي . اُنهن آهي آهي . اُنهن آهي الله اللهن آهي آهي . انهن آهي آهي . انهن آهي آهي . انهن آهي آهي . انهن آهي اللهن اللهن

آغن. مڪان ۽ دڪان پنهنجا ٺهرايا ائن. ڏنـڌ و ۽ واپاو پنهنجو آئن جنهن ۾ ڏينهو ن ڏينهن

واڌارو ڪلدا ٿا و عن يا سنين نو ڪرين ۾ آهن. آهي هو قعي ملط تي پوريءَ طرح ڀارت کي ۽ ڏي سنڌ ۾ نه علن پر آهي هڪان، بنگل هنا هاڙيون، ڏنڌا ڏاڙيون رکي به آلهن مان ڪي بريوار جا ڀاني سنڌ ۾ مللدا ۽ اُتي به علي پاط کي وري و سائط جي ڪو شهن ڪلدا . سنڌ ۾ جـ ڏعن عمامون ته آسان مان ڪئين ڀائر نو ڪري يا ڏنڌو وايار ڪرط "ع سڄي ڀارت ۾ ته ۽ عادنيا جي عرديش ۾ ويلدا هئا پر اُنهن به پلهنجي وطن کي ڪڏهن نه و ساريو ۽ عميشه کڻي ڪمائي وطن و ڙهندا هما،

باقي سنڌي بر موقعي ملك تي سنڌ مو لددا ۽ اعدِّي تمنا هرهڪ جي اڄ بر آهي ۽ ههيه، رهددي پر اها تمنا پوري تڏهن ايندي، جڏهن ه-ن ۾ چاهم قائم رهي تر سنڌ رابس هاطو آهي. اسين ان ڪم بر ڪامياب نر اياسون تر آسانجا بويان اِن ڪم کي پورو ڪندا. چاهم سان کيڏ تر باليء اله بر هميشه، تيار رهون اِن مقصد پوري ڪر ك الاء تن ، من ۽ ڏن تر بان ڪو ك الاء بر تيار رهون يعلي مان جيئن هميشه. چوندو آيو آهيان تر جڏهن اسين پنبنجا ڪوندر ڪدي ڏينداسون ۽ انهنکي اِن مقصد حاصل ڪرك الاء تر باني ڏيك الاء عميائيندا رهنداسون تر اسين پنهنجي مقصد ۾ ضرور ڪامياب آينداسون آهو سياڳو ڏينهن نمرور ايندو جڏهن اسين پنهنجي و کن سنڌ ۾ واپس هلي آباد آهنداسون.

Bamba Mohalla, Jodhpur (Raj.)

إنهاس ساكي آغي تسر يهو دبن إس هزار و رهبن جسى التطار ۽ قد كا كائف كاتبوء بر پنهلنجو وطن وابس حاصل كهو ، بر إن كم لاء علن جسي دايس بر عميشه، إها تتر قد هئي بنهلنجو وطن وابس وللداسون . إها كاله هن كله على به وساوې كائم تتر اسين كية بن به وساوې كائم و ولدن ، وابدي مايت كي بر بلهنچو وطن ، وردو . أها كاله هن سند كي بر بلهنچو وطن ، وبدي مايت و بلهنچو وطن ، بنهلنجو وطن بيهنجي جاتر و وبي بهنهنجي وسائد او وبي جيني هائم وو مي، بهنهنجي مائد ووبي جيني هائم اسالكي به لهندو و السين هند كيه ، دل بر جوب هند كهي تر اسهن بلهلجو ويهاو و وابس علمان كيمي . وبدا أهمون ، يحو نم ور وابس و نظو آهي، جمسهن إهر كم تقا كريون تهمين اسانجو او لانه اسانجا بويان وطن وطاي وينا تعمل كي ياد كري ياد حكم اسانجا بويان وطن وطاي وطن على وينا يو روي ويس در وري وابس نه و وريس و نوان هاي و علمن كي ياد كري وياد كيمي وينا يو وري وابس نه و وليس كين همت لا ياريدن ي و طمن كي

يـڳوان حي سنڌين تي ڪر يا آهي. سنڌي اوچ، هوشيار ۽ محملتي آهن جلهدڪري هر ڏس ۾ واڏارو ڪيو اٿن. نوڪرين ۾، ڏنڌي ۾، واپار ۾ سلدن چؤ طرف ڏاڪ آهي. اح لُوطُو كرى سب سنڌي، سائينءَ جبي باجور سان سني آهن. سنو ڪمايو اٿن ۽ پاڻکي وسايو الني، ينهنجون جايون السن، ذنذ و وايار الني يا سنيون نوكريون الني ۽ إنكري هرهلة سلدن ذاك آهي. ذارمك ۽ سماجڪ سجائيء جي ڪار ط سنڌين ذرمسالون، مندر ۽ پيائنو جڳه. هڳه. آسي أهرايا أهدن ۽ اِنهن پهو ليڳي آل. سنڌ ي اڳئين کان اڳرا آعن. إنكري كن جي دلين ۾ إهو خمال يهو الي تر حي سنڌ واپس ورتي ويدي يا اهڙ يون حالمون بمُدا أوون ، جن حرى أسبن وابس هليط لاء سوچيون تـ. كيترائي وابس كون هلندا ۽ چاهيندا تہ اسين هاڻي هتي ئي اچڪ آهيو ن، اڳي کان اڳرا آهيو ن تلهلڪري هي اوان گهر ۽ ڏنڌا آمائسي واپس ڇـو هلون. اِها ڳاله. سياويڪ آهي ۽ ٿي سگهي ٿو تہ ڪي واپس هلك نه چاهدين بر وطن جي سڪ ۽ ابائن ڪين جي ياد القر ي آهي، حا سنڌين کي ڪڏهن بہ سک سان سميط نہ ڏيلدي. اِها ڳالهر کين هر وقت چيندي رهندي تہ اسان كسي بلهلتو بدراست كونهي ۽ هرهند مكاني ماظهو كين حقارت هي نظر سان ڏسن اا ؟ د سندا وهندا ند. هي سند ي سند بوالت كان أيا ۽ اسانجي پرانت جا نه آهن. ٣٠ ورهن تائين هتى وهك كان اوء بر اسانجو وهك كوك، ويس إوشا، كان بان بلهلجي طويةي حدو الكبر أهاسي ، وهلدو . اساسجي بو لي الكبر آهسي جا رهندي. بلهلجي ذنذي وايار ؟ ترقيء لاء مڪاني ماڻهن سان جا پيٽي ۽ مقابلو ۽ آهي ۽ سياويڪ رهندو تر سلا وابس ء عاد، ۽ چهن بہ رهادي, ئي سکهي ٿو تہ حيڪي پو _دېء طوح هٿي وسي ويا

سنڌي هندو واپس سنـڌ ۾ هلنـدا? جـي هـا تـ، ڪڏهن?

ـــ ريواچلد ائڊو و ڪيت، جو ڌ پو ر

عدد ستان جي و رهاگي جي ڪار ط ۽ پاڪستان ٿيط تي سذ, ١٩٢٧ع ۾ سنڌ ين کي سنڌ جڏڻي پيئي . هرُ پنهنجا اباڻا اجها، مال ملڪيتون، ڏنڌا ڏوڙي ڇڏي پنهنجي جان، عنوت ۽ ڏرم بحيائك واسطي علد ستان ڏي روانا ٿيا . سنڌ ڇڏط وقت سندن آئينده او لداهو هو . کين خبر ڪانه هئي ته ڪيي ويندا، ڇا وهي ڪندا ۽ سندن رهك ۽ کاڌي خوراڪ جا ڇا وسيد ٿيندا .

نتيجو اعو اڪتو جو علد ستان ۾ پهچيڪ تي سندن رهڪ لاء مڪان، کاڌي خوراڪ ۽ كذاري جدي وسهلن بابت انيك د قدون يددا قيون. مكان در يدا مان، مسوار ون ڪور آوڙ ۽ جيدو اليڪ شروعات ۾ مڪاني ماڻهن ۾ هنن سنڌي ستايلن الء همدردي هئي ، پر ڏيري ڏيري اِما عمدردي بدلجي ڌ ڪار ۽ حقارت ۾ ظامر ٿي ڇو تہ سنڌين جي رهك كرك، كائك پيئك جو يانك الكه هو جو مكاني ماظهن كي نه آئڙيو. ڏنڌي ۾ گبڙي پو ٺ سان سنڌين جي عر ڌ لڌي ۾ مڪائي ما^{ڻهن} سان ڪامپٽيشن آهٺ ڪري بہ عن سنڌين جي خلافت ڪرف لکا. پر انهن سيني تڪليفن ۽ ڏکيائين هوندي بہ سنڌين كي شاباش آهي جو هؤ پنهنڊ' بير هر دُس ۾ پهتا ڪندا ويا . ايتري قدر جو غريب كان .. غريب سنڌيء بر ڪڏهن پنڪ پسند نہ ڪيو. سندن اار گوليون کٽمنڙا وڪڻي بر گـذر ڪو ك لڳا. پـر هر وقت هو سلڌيءَ جي من ۾ اِهو سوال اُٿندو هو ته سنڌ واپس ڪڏهن ورنداسين . جدّ هن سنڌ ڇڏي عدد ستان ۾ آياسون ، تد هن هر هڪ کي اِها اُهيد هئي تـ. الله و تحت لاء آيا آهيون ۽ حالتون سطايون آييك تي وري وطن ڏي واپس ورنداسون ۽ تلهنڪري ڪينرن تر پلهنچو ڪوبر ڪم شروع نر ڪري حالتن سطاين ٿيڪ جـو اِنتظار ڪيو. هر ڪو اِعو ئي سوال بڇندو هـو تـ. ڀائـو سنڌ ڪڏهن واپس هلبو ? ماتائون ۽ ڀينر پچنديون هيون قــ دادا سنڌ واپس ڪڏهن هلبوء کين منهنجو جواب هوندو هو تــ ڀائو ــ دادي سنڌ واپس هلنداسون ضرور پر تڏهن جڏهن توهين ڪا وڏي قرباني ڪندا ۽ بنهنجا ڪونڌر ڪڍي ڏيندا.

مے از بند:

وو صل جما هت ملد كنا جيلاين حا هت جلد كنا چالدو كؤون ۽ جلد كنا تارن كي هت تير لڳا،

پاڪستان جـو مطلب جـا ? قاهمون ، قتڪا، مـارشل لا!

اديب ديمي كال كان متاثر ثيندو آهي ۽ جوندا به آهن ۔ " هنڌ اُهو سڙ ي حتي باء بري " اُهي باعي و شيم كان پاسيرو أي سوالي لمكاهون الم ۽ هند هي سنڌي اديب وت مخصوص سنڌيت لاء

- (١) ڪهڙو نطريو آهي ?
- (۱) آهي يا آهي بَّه نه ?؟ چا اِنھي ڪا ضرورت ا-، آهي ؟؟؟

نشاني سمجاي و هدي آدي. جناب جدي ايم. سيد جو سنڌ وء جي ساهاه. هت هند ۾ بن

يالأن بر پذرو ٿيو آهي فقط أن ڪتاب ،ان ڪي لفظ مثال طور پيش ڪري وهيو آهيان. جلمان مان سمجهان ٿو ٩٠ سيڪڙو لفظ سلڌي د ڪشنري بر دستياب نه هو ندا: "طائراني بر صغيري ، مرحلي معاشروي ارتقا ، ملحق مستقل مفاد ، محڪوم ، تشريمي منسوخ ، اقتدار ، تقليد ، معاشر سي تعبير ، اقليت ، اقستصادي ، ثقافتي ، اعتماد ، محافظ طبقات الارض ، تڪميل ، اهدليت ، مستقل بين القوامي ، سعادس اصلاح ، فروغ ، صحابي ، صحافي ، أطاعت ، غطائدي ، بعيني ، معتقد ، مساوات ، استحڪام ، منسوب ، تمهيد ، مطاوب ، مخلوط ، منتقم ، معروض ، مدافر سي ، مدتقل ، مدتقل ، مدافقي ، ووعود ، معروض ، مدافر سي ، مدتقل ، مدتقل ، مدافقي ، ووعود ، مقوي (ڪتاب ۾ ڏکيا لفظ ڪري ڄاڻايل پنج سو (٥٠٠) کن لفظن جي معني ڏني ويئي آهي جنمان فقط ٥٠ لفظ هني لکيا الم). سنڌ جي ڪويتائن ۾ ڪم آندل ڪن ويئي آهي جنمان فقط ٥٠ لفظ هني لکيا الم). سنڌ جي ڪويتائن ۾ ڪم آندل ڪن جي محمد خي حوالن بابت سمجهائي انهن ڪتابن ۾ درج ڪري سنڌي ادب کي سمجهط جي محکن ڪوشه ڪئي ويئي آهي.

سنڌ ۾ غير سر ڪاري، نيم سر ڪار ۽ سر ڪاري اد بي ادار ن پاران سنڌ ي ادب جي اشاعت، واڌ و ڪاس واسطي چ گر ناالو فرچدي و جي السر، سرگر دان آهن.

آخر ۾ ڀوڳ ۽ پايان او اُتانجي تخليقي لاڙي سان ته سنڌ جو اديب، سرجريءَ جي قلمي او زارن سان ليس ٿي، سنڌ جي غير بهبودي تاناشاهي ڏاڍ - ڏمر، زور - جبر، ظلم ستم جي پوست مارٽم واسطي تيار ٿي بيٺو آهي. سنڌ جي اڪثر هر اديب، هيٺئي جي رسسان قلم بوڙي ڪلڪرائي پئي ڪئي آهي، پوءِ چاهي شيخ اياز هجي خواه، تاجل. بيوس، تدوير عباسي هجي يا امدان حسيني، مذور ابڙو چوي آون-

منهنجي هٿ ۾ هٿڪڙي آ, پمرن ۾ ڏندا ٻيڙي ڪاٺ وڌو ويو آهيان ڇو? جو حق وٺط جي ڳاله، مون ڇيڙي ديس بہ منهنجو ، ڏن بہ منهنجو ، ڇو آ ڌارين جي چنبي ۾؟ ماڳه ڏي ويندڙ هرڪو رستو ، هرڪا راه، آ ٽيڙي ويڙي!

نو جوان شاعر خاڪي جو دي جي طويل نظم " آسط جن اريبج " جي ٣٥٧ بندن ۾ بندش ڪئي ويئي آهي جا اُن ڏور جو دستاويز هڇه ويو آهي پيه آهي اُن مان آزاديء كمان اكم سند اند ر بنكالي ۽ هندې افسانه چگا او جمو لها هكا. اهو ساڳهو منساو اح به سند ۾ به وقرار آهي. پر انواد جو كهير انكريـزې ناول آهن جانهن ۾ نالهوو انواد كا ايري آيو آهي. فضل احدد بچاهي. سندي عنوان هن ريت الس:

آسڪروائلد جا "سزا جا سک" ۽ تصوير حو خون، هيلري رائدر هائمر بد جو اعلي: ۽ 'روح جي ڳولها' هر من هيس جو ستارت ، بدريت هيليدي حدو 'رات و جـبر' و ڪتر هيراو حو 'سورن ساندياس' کلهل جمران جون 'سيون' دغيرا .

پيپر حي پڇاڙي

سنڌ جي ادب جي گيٺ اپ, ٻولي ۽ ^{لا}ڙو

سلة بر شايع آهدد و كتابس و رسالس جي گيت اب ذادى دلكش آهي. سلاى النادي مسلاي النادي هيئي مسلاي النادي هيئي مسلاي النادي هيئي النادي النادي

اديبي ، صالتمي ۽ اسنت جي لحاط کدان موضوع ۽ سلل جي ياکا شکلي بنه، بد لهل الهي سلد حا ، وضوع آهن: سلا ڌرتيءَ سان وابسط، سنڌ جي مظامهما ، سو نهن نثاوار ۽ آهي. سلڌ کي اوليءَ جي مائلين اللهي الشطان سنڌ کي بوائليل نيج ندار سنڌي لشطان سنڌ کي الشطان کاسواء سنڌي معاتري ۾ سنڌ اندر عربي خارسي تر عدد ۾ حدد ي حور هڻي، کنجواتي لشطان حدو سنديان منذ ۾ عربي خارسي تلطان جي الله ي علمي المعرب جي

جو پورو پـو رو يا و تشي جائـز داد كان و ديك به شاباسي ڏيئي كليءَ دل سان ساراهيو و عيلو ۽ خامي محتض اشاري بر ڏسي و عي ٿي. نتيجي طور هڪ كان هڪ اوجوان ليهك تلم كي پڪڙ ط لاء آناو او ٿي پوي ٿو. باتي هڪ آباه، آتي سنڌ بر كوج ۽ اڀياس واسطي مختصر صيدو -ي ۽ مال مئو آهـي پوري ٿو. باتي هڪ آباه، اتي سنڌ بر كوج ۽ اڀياس واسطي ڀيت بر كي تـدر كو تاهي نظر اچيئي. اُلجو كار ك اهـو ٿي سگهيڙو جو اُتانجو اديب نتا اُردو بر الكريزي ادب جـي ويجهو و عـي سگهيو آهـي. مذهبي مچتا جي دائري به تابقي لغام ٻڏي، ويچارن جي آزاديء كي كن سيمائن اندر سوچ ذكر كي سميٽك جي كوشش كئي آهي. پـر هتان هلد جـو عالم اديب ڀارته، ڀاشائن جي شاهكار خزاني كوريجو اڀياسي هئك ناتي، آهـي ماك حابل عـر دل رهيو آهي. آتي محد و د دائر و هئك ان نتاي الكاهن كان تـتخليق ۽ شو د كاري، بر رڏل رهيو آهي. آتي محد و د دائر و هئك ناتي، اديب کي اُنجي ئي چو داري چڪر كانك كانسواء ڀيو كو چارو كونهي. سو دؤ جو د ذكر و دي اُن دي اندر ئي اُنهي نوائي، نئين نقائي ۽ ونگ يادك جي كوشش كر ٿي يوي ٿي. د دي اندر ئي اُنهي نوائي، نئين نقائي ۽ ونگ ياده جي کوشش كر ٿي يوي ٿي. وائي، مادي ۽ تخاري جي شاه، اطيف جي شاعريء جي رائين جو ايياس شاء، عبدالطيف رح جي رسالي ۽ گاهن، او آني، ميون ، ڀاڄين اناج، و ش ۽ ولين جو ايياس شاء، عبدالطيف ۽ سنڌ بر ڪپڙي جي صديت ۽ تجارت وغير ه.

پست جي شروع ۾ مهاڳ ۽ ٻه لفظ بدران ۽ مقد مو، اڇي تي ڪارو, پيس لفظ ، مندِ ، اڳياڙي ، سڀ کان اول ، تمهيد ، "اربيان آو" کي ڪي لکن "اربيا" ته ڪي وري "انتساب".

مذاقيم خاڪا ۽ باءقصد طعن ئي ڪالم ۽ نفد ڙا ناٽڪ بہ سعد ۾ اڪيچار خلقيا ويا آهن قور شهباز ان ڏس ۾ قور (چنڊ) بہ آهي تہ شهباز به ثابت ٿيو آهي. سندس قلمي مجموئن جا عنوان آهن: ٽي. وي. سيريل تي ۔" واجوڙن ۾ لات " طغزئي مذاقيم ڪالم۔" اُون گهر عنوان آهن: ٽي. وي. سيريل تي ۔" واجوڙن ۾ لات " طغزئي مذاقيم سان نمتار مجموعا آهن.: واحد ويندي، سدن مٿي علي احدد اسروهي جا مذاقيم مصالحي سان ٽمتار مجموعا آهن.: واحد ويندي، سدن مٿي سدّڙا ، ڏيئا تهل قليل جا وغيره، ،

سند جي اد بي آڪاس ۾ سنڌ جي ايهڪائن به الليرو قلم هلائي سنڌي ادبي فخم بوسي جي فخم يو شعاع عطا ڪيو آهي، مختلف صففن تي قابليت ڀري قدم بوسي جي هتي اپتار له ڪلدي مصض باشعور ڀاڳه، ڀرين جا ڪي نالا ڳنهي رهيو آهيان: ماهتاب هتي اپتار له ڪلدي مصض باشعور ڀاڳه، ڀرين جا ڪي نالا ڳنهي رهيو آهيان، تحمر ه محبوب ۽ تبسم ماهتاب له و شاهين، نور الهداشاهم ، تدوير جو طيجو ، ثريا سنڌي، تحمر ه محبوب ۽ تبسم ماهتاب له و شاهين، نور الهداشاهم ، تدوير جو طيجو ، شريا سنڌي ميداو ، زرين ، سحر امداد ، سڪينا ه يمنان ۽ مياراندسا جعفري وغير ه و غير ه .

سلسدَ ي اديدن جدي شروعاتي مالسي طدور سقهم حالت اسلاء جرابسدار عجي جيئن هو دنيا حو والا سلالا لهي بلهلنجن سارو الهن سان هلد جي سلدَ ي سهاج حو سونهون بلچج فغفياس آهن.

سلد جيڪ آباد مان شايع آياد ۽ عقيهوار "سند حجاڳ" جو ته هو صاحب آلوري ايدتر آهي ٿي، پر ان كانسواء سند جي هر حاصي - سماحي ۽ اد بي شاعتين اندر بر قلمي نستين ۽ ادبي مغيرس جو مور يغيري پوندر آعي. چو ط دو مثلت تر پترڪار تا اسلان لا اداي تلقيد پر بسسائي قابليت سان بلهلجي واقفيت حدي مقبو لهت حامل ڪئي اللهن، سلاس هڪ ڪتاب " ڏرتيءَ جي دائهن " پر غايم آلهل مقمو دن جي موفوع مان سلد جي قلمي لاري ترکي علي موجهتي حسامواج - سهاست ۽ مذهب ڪابورا او کي مان الله علي موجهتي علي اسلامي عدد اظهور تو تي تهذيب ڪابورا کي اللهن برعب حالي اللهن علي اللهن بي عدد اظهور ته مؤمن اللهن عدد اللهن عدد اللهن تهذيب عدد اللهن عدد اللهن اللهن تهذيب عدد اللهن اللهن عدد عدد اللهن سندي عدد عدل اللهن اللهن عدد عدد اللهن اللهن عدد اللهن اللهن عدد اللهن اللهن عدم اللهن اللهن عدد اللهن اللهن عدد اللهن الله

ېيو يكانو عستاكشر آعي اه-ر جليل نو جوان آيم جو نمائيد و فدكار آهي. ڏيد - ېه سو كن كيائيون ۽ پلجاه، كان هئي دراها ، آي. وي ۽ ريديو تي پيس ٿي چكا اٿس. سندس قلم مان لكيل انيك كالم عوام جون شاباسيون حاصل كري چكا آهن. مختصر كهائين جو ته كائوئي كو نهيس جنهن هر زندگيء جي كروڙين گهڙين مان كنهن عك جو اظهار هك مني كهائيء بر كو ائائين. جهڙو ك غم ، خوشي، ڏك سك ، نفرت عصب ، انتقام در دم وغيره ، جليل جي كهائين جا هو ضوع باهتمد ، طفزئي هوندا آسن، عشق ۽ انترويو و م چوي ٿو - "انگريز هائي بانې منهنجي پيءُ كي نو كريء ها اليميء كري اه روضو جو ماندو بيءُ انگريزي نه چائندو هر ، هوندي تو هان الكري نو كري بر نتا كيلو جو مانهنجو پيءُ انگريزي نه چائندو هر ، هوندي تو هان الكري نو كري بر نتا كيلو جو موندي آرد و نتي اچي. چا ائين ته ناهي ته انگريون سو مت لاهي غير واني بائي هو آي آيا آهن."

"سلڌي صاحب بعو جه الله اڙيو "اهڙ و اظهار 'راهون جدا جدا' ۾ هن اموني ظاهر ڪيو المائين - "ووت و أون عوام کان ، چو ند جه کانپوء رعب به رکن عوام تي ، عست سنڌي نمائيلدا! تو بهه ، سڄي رات ڪن عيم ، عورت ۽ شراب، صبح جو اجلاس ۾ جهو ٽا کائين، سلڌ جي قسمت ني ستل آهي. - امر جليل جا موضوع: ماضي، حال ۽ مستقبل جون زنده تصوير ون آهن ۽ سنڌيت سان ٽمٽار علامت نگاري جليل جي تنخليق جي تاجي پيٽو آهن ، عن جون ڪهاڻيون عوام ۾ وڏي چاهم سان پڙهيون ويلديون آهن جي پائڪ وت هنلاء جد باتي لڳاء آهي.

سنڌ ۾ سفرناءا به . ڏاڍا لکيا ويا آهن. سفرنام -سرتاج جو سخر و عطا ٿي ويو آهي، الناف شيخ کي پنهنجي انوکي انداز سان وابسط، هنڌن جي سماجڪ، سانسڪرتڪ، آر آڪ ۽ راڄنهنڌ معلو مات سان ٽمٽار دلجسب عبارت ۾، دلڪس عنوانن سان هڪ کان هڪ معياري انيڪ سفر نامل، سنڌي ساهنيڪ خزاني کي سينگاري بينا آهن. جهڙ و ڪ، وايون و طجارن جون بينا آهن. جهڙ و ڪ، وايون و طجارن جون بيند بينار بيناريون/منهنجو سائر منهنجو ساحل/سينگي جو اين ڏينهن/سي بيڙا رکين باجه، سين اسنباه و سمو نب جو / مڪليء کان ملاڪا تائين/سينگاپور ويندي ويندي/ڪو لالمپور ڪچه، سانباهو سمو نب جو / مڪليء کان ملاڪا تائين/سينگاپور ويندي ويندي بهترين سفر وغيره ڪوه، / د نکي منجه، دريالاجت جر و هي او جال/ڳالهيون آهن ڳي بهترين سفر وغيره عن کانسواء بيا مکيہ سفرناما نيگار آهين: باڪٽر سليمان شيخ، غلام مستقيل شاهم، باڪٽر عبدالجبار جو طيجو، فقير محمد لاشاري، شيخ عزيز، سليم قريشي، باڪٽر تنوير عياسي عنايت بادو ج. محدر، ماهناب محدوب وغير لا، ادبي ماهناب جا سفرناما اندر جنين ڏچ/ عنايت بادو ج. محدر، ماهناب محدوب وغير لا، ادبي ماهناب جا سفرناما اندر جنين ڏچ/ سوي سار / راهون چنب سنارا ته هت هند ۾ چگا هاڪارا بطي پيا آهن. ڪئي آهن سرجي سرهي سار / راهون چنب سنارا ته هت هند ۾ چگا هاڪارا بطي پيا آهن. ڪئي آهن ايڏا سفر داما نيگار هت هند ۾ انهن هاو به ٿي سگهي ٿو ته ڀارت ۾ وسيل

ساجي زندگيء جي عڪس چٽڻ ۾ سلڌ ي دراه- و ارتحائي ماڳ جهاڳيلدو اح آتليون علمول ڏي آسري رهيو آهسي، ڊوء جاهسي استيج دراهو هندي، خواء ريديويا ئي. وي. تسي نفر نمائڪ هين، استيج نائڪ و نويس جا ڳيهڻ لائق ڪي نالا هن ريت آهس: متحدد اسهاعل عرساڻي، عبدالرؤاق راز، لطف الله يد وي، نواعيم خاڪا ۽ ريديوا آسي، وي. جما نائڪ ڪار آهن: آمر شيمازي اهر جليل، آما سليم ، عبدالفادر حواليجو، ملحور نقوي، معال عين علميدري وغيره.

سددي ڪهاڻيءَ جي کيتر ۾ ان در ک ڪهاڻيڪار ن کي خاص ڪرڪ اهم سمجهان او عدر ڪره اهم سمجهان او عدر حدود هي هليندي نظر ۾ سنڌين جو سرمايو آهن. هڪ آهي سميم کرل ۽ جاهن هي آن عرب در تصديمون ۽ آهي اسميم کرل ۽ جاهن هي آن اينداز ۾ نسيد ۽ نماز سنڌي المحتاب الم

جـي قلم جي عام رواني، سنڌ جـي ادبي سينڌ سنوار ك لـڳي. تنوير جو سنڌت لاء ۽ اسيم سك سنيه, سطون ــ

هـر ڪو ماڻهر مـو تـيءَ داڻـو، هـر ڪا.دل هيرن جـي کاٺ، ڄـاڻـي ڏس تـ، سهي اڻڄاٺ!

سده س شاعريء جي سنگيت لهري جو لطف, رقص ۽ ڏنڪ ته د هرايو:

سانت سالت ۾ ڀانت ڀانت جون ،

ڳالهيو ن ٿيند يون گهطيون گهطيون نند ۽ يون نند ڙيون پياريون پياريون

جِط ميذبين جون ڪيايون ڪيايون.

الماع جي عوامي تتحريك, سنڌي ساهتيكار كي عوام جي زندگيءَ جي وابسطگيءَ جي ويجهو آلي كڙو ڪيو. ادديب پدهنجي ادب جي تنظيق عوام ڏانهن جوابدار هئط جي ننگ نباهط ناتي ڪئي. انبڪ عوامي شاعر بطجي پيا. اددين جي رڳن ۾ نئين خون جو داب جاري ٿي ويو. سنڌي ادب، آمريڪا، آفريڪا، فلسطين جي ادب سان آڪر هططئ داب عياري ڪرط لڳو، پر پوءِ بہ مخصوص موضوع سنڌي ڌرتيءَ سان لاڳاپيل ئي رهيو ۽ ويچار جي وزن کي اهميت ڏيط خاطر چند بند وغيره جي ڇوت ڏيئي قلمي ۽ ويچار جي وزن کي اهميت ڏيط خاطر چند بند وغيره جي ڇوت ڏيئي قلمي پرهارن کي پرمکنا ڏاري ويٿي. نوجوانن کي انهن ابد نن کان مصت ڪندي ادبي پرهارن کي پرمکنا ڏاري ويٿي. نوجوانن کي انهن ابد نن کان مصت ڪندي ادبي شاعريءَ بابت ڪچه، شيخ اياز جي شاعريءَ کان مناثر ٿي، هنجي ويجهو ٿيو. اياز جي شاعريءَ بابت ڪچه، جاط اڳم ۾ هن مقالي ۾ ڏني اٿم ۽ سنڌي شاعريءَ جي مخصوص موضوع جي لاڙي تي جي جاط اڳم ۾ هن مقالي ۾ ڏني اٿم ۽ سنڌي شاعريءَ جي مخصوص موضوع جي لاڙي تي جي هامري هلي ڪجه، واضع ڪر ط جي ڪوشش ڪئي اڻم. بهر حال سنڌ الدر سنڌي شاعري جي هار سيڌي شاعري جي مخصوص رضوع جي لاڙي تي جي هار سينگي شاعري جي هار سينگي شاعري جي مسلسل تال سان جيرا شاعر بي هيار دي نام ۾ ڳائي، ٻر قام ن جي مائيندا بي بي مائيندا بي بي مائين ترنم ۾ ڳائي، ٻر قام ي بي ناندڙي کي تاڙين جي مسلسل تال سان جير مائيندا پنهنجون رچنائون ترنم ۾ ڳائي، ٻر آن دي تاڙين جي مسلسل تال سان جير مائيندا

رهيا آهن.

(۱) شيخ اياز طالب الموليل، محمد خان مجيدي، عطا محمد هامي، غلام، حمد كرامي، عبدالرزاق راز، أستاد بخاري، يشير مورياظي، رشيد احمد الشاري، تنويه اباسي، ايازكل، ابراهيم منشي، نور هالائي، نياز همايوني، اياز قادري، تاجل بيوس، قهر شهباز، سرويدي ابراهيم منشي، نور هالائي، نياز همايوني، فوق، علي محمد مجروح، عبدال تيوم علحب، سجاولي، شمشير ال حيدري، نواز علي شوق، علي محمد مجروح، عبدال تيوم علحب، سجاولي، شمشير ال حيدري، نواز علي شوق، علي محمد مجروح، عبدال تيوم علمستر ع امداد حسيني، هدايت بلوچ، تاج بلوچ وغيرة وغيرة.

الخدل التعنيقت ۽ آماعي- "سنڌ ڪوار آرلي " ۾ سنڌي ادب البدر ساراء، جو آيو الماسو آهي، تخليقي ادب کاسواء علجر - "سنڌي غيزل جيو اؤسر " (١٩٨٣) سنڌي ادبي ذخيري ۾ انهاڪ ورق آهي .

سنڌ بن جي سائسڪور تڪ ورڻي جي محمدوط کيء واسطي حيدر آباد سنڌ ۾ استايت " سنڌالا جي " ۾ اهم يو مڪا لبلغث واري ڊاڪٽر غلام علي اللاقا دائريڪٽر جي عهدي تي وهي، سنڌ نين جهان سازي سنڌ جو جور - جهلگ، جبو چهن ڇاڻي، جائششاني جائوڙ، تي وهي، سنڌ نين دهي، تعلق بي اللاقا در واڻي ۽ الشڪ لائي علمي، تعلي، تعليدي ۽ تمد اسي جائ - پچاڪ ڪري ساڌ بين جي توب ڪئالي جو مر ڪب مرڪز قائم ڪيو آهي. هڪ ماهر کو جلاڪ حون خو يوبن سند س اد بي خذمتن مان به بخو بي لياڪا پائيند يون آهن سو داڪٽر الانا جي تلين سندن سندو تمر آهي: سنڌي مور تخطي (ليانيات ١٩٣٢))، سنڌي لشر جي تلين سندن سنڌي الابادي (١٩٩٦))، سنڌي لشر جي الابي ۽ تتافيي تاريخ، سلڌي وليء جي لساني جائراني (١٩٧٩)) سنڌي مدمام (١٩٨٩))، جونسد سلڌي انساني واريء جي لساني جائراني (١٩٧٩)) سنڌي مرکشا ۽ جونسد سلڌي انساني وقوره سي سائي جائراني (١٩٧٩) سنڌي سرکشا ۽ حي سرنهن، سينگار، تلاقتي سرکشا ۽ حي سرنهن، سينگار، تلاقتي سرکشا ۽ حي سرنهن، حي ماني عور در دي ويو آهي، داڪر در محدد يانان جوج ي سياني عليار دايس جي علي در ج مثان ۽ هو صاحب ان ڪم ۾ ڪا والي وجهث وار د ناهي. تابيل داد واري در دي در دي در دي دي ورد ناهي. تابيل داد

ەوضوع ۽ ھئبت TECHNIC

سلة على ادبى آكاس تي "و ن ي-ونست د و ر " انهايت خدار ناك د و ر هـ و . سلة على د و جود خدم أي و يو هو . و يكي د ادب ب حي آزاد اظهار د تي بلد عي و دي و يكي ، كين حياس پر بلد عي و ويو . و بكي على سالت جا باجا ادب تي بيباء دانشو ر-اديدس جي حوج جي رح جي بيباء دانشو ر-اديدس جي حوج جي رح جي را استايي قور و أي-و ، هلامتي اندر بر آك ي-جو ط الكي ، نكين جاگر تي ع جام و و تو . ادب يكي رقت ع حالتن عالم تن نواس دو فوع عليا . مثلن دي دي م ـ و رتي ع بو ولي ع حي . بهاء . مثلن دي دي م ـ و رتي ع بو ولي ع حي . بهاء . مثلن دي بويا و اسخى والمن و فوع ع مايا . مثلن دي دي بويا و اسخى والمن . و الدي بويا و اسخى والمن و م حي و و . الكاسواء و ع و - آدب جو سندي ادي س تي اثر نه يو ط ، اثلا مو و مو حي و مهمين كو همي كي و و مو جونين سلن كدي ادي عدت حو جاء و پهرائك جي عر مهمين كو همي كي و يهني . نول بر عاش الله و و يكي . نول بر النول مان كذ ادب و يهني . نول بر عاش المن كل ادب على بلدل ، جو يساد و اسخى على على تناكى على خبر هن كي المهيت ذاتي و يكي . نيكات جي التماه كان ادبي شعاع حي يساد واسطى لنام يو برك . يهنو ، نداي حي عر ملك تي ادب

انداز ۾ ، سندر سلمس بو لي ۾ ، نوان لفظ ، نوان قافيم، نيون ترڪيبون نيو نعالمدون ايجاد ڪري،

اسرند و پيڙ هيء جو د ڳروشن ڪيرو آهي. غول جون اوائل کان مقبول علامتون آهن. ساقي ميخانو / کل / بلبل / شمع-بروانو. سنڌي ڪلاسيڪي شاعريء جون علامتون مڇيل آهن، چانگو / ڪانگ / ائت / چارك جوڳي / کاهو وي اساموندي / ڏو با / و طجار وغير لا. اياز جا علامتي اضافا فيٺ سنڌي آهن. مثلن: جر / سر / نـو / أي ايدر ايات / چر / علامتي اضافا فيٺ سنڌي آهن. مثلن: جر اسر / نـو / أي ايدر ايان اي چر اساکي ماڪ / مور / ڪارو نـجهر / ڪينجهر / ارو و / کـوري / گجري / ينهت امد ماتا/نائا ساڪي هيروشيما/سينور / ايارور/آرائين/آهيوي وغيره، ڪنويلي/چنگ/چار ك.

اياز جي اشاعت جا عنوان ڪهڙا نه د لفريب آهن! منجهائن علامتلکاري لياڪا پائي اياز جي اِشاعت جا عنوان ڪهڙا نه د لفريب آهن! منجهائن علامتلکاري لياڪا پائي پاٺڪ کي ڪنهن مخصوص ملطق ڏي کنهيي کئيو ٿي و جي - مثلن ڪلهي پاتم ڪينمرو ، چل جل جل مشعل جل ، ڪپر ٿو ڪن ڪري، لـڙ يو سـنج لڪن ۾ ، و جون وسط آنهون، رت آئي ڳاڙ هن ايدن جي ، ٽڪرا ٽنل صليب جا ، ڪي جو اِهجل او لهو ، يُو نـر يري آڪلس، اِڙ جي ڇانو اڳي کان گهاٽي، چند چنديليءَ ول ، راڄ گهاٺ تي چند، جڳ ، وڙ يو ئي سپنو ، و غير هم ، اڪن نـيرا قليا ، جهڙ نيمان نه لهي، هيءُ کيت اُڇايل هو رن جا وغير هم و غير هم . گيت ۽ مو ر عـلامتون ڪنهن مقصد ڏانهن ۽ ان ملطق کي پراثر ڪر ك لاء اُڇايل مشتي عـلامت جـر اُپيوک ڪهڙ و نـ، و زلائتو بڻجي پيو آهي ـ شاهم لطيف يو لهو ر سٽي خير پو ر جي سپل چيئر جو سينگار . داڪٽر تنمويوعباسي هو جو د ه دور و چي سنڌ جي خير پو ر جي سپل چيئر جو سينگار . داڪٽر تنموي علمت جو ڳو استان والاري و ينو ادبي آڪاس اند ر شيخ اياز کان پـو ء واري صف ۾ اهميت جو ڳو استان والاري و ينو ادبي آخايس اندو رهيف جي شاعري "ن جلدن ۾ پڌ ري ڪئي اٿائين. شاعريء کانسواء تذوير آهي . " شاهم لطيف جي شاعري "ن خيادن ۾ پڌ ري ڪئي اٿائين. شاعريء کانسواء تذوير آهي . " شاهم لطيف جي شاعري "ن جلدن ۾ پڌ ري ڪئي اٿائين. شاعريء کانسواء تذوير آهي . " شاهم لطيف جي شاعري "ن جلدن ۾ پڌ ري ڪئي اٿائين. شاعريء کانسواء تذوير

آهي اِنهيءَ ۾ مان ، جي سنڌ تان سر ندا ڪريان اُن کان مٿي جي مرتبو مو نکي کپي تہ ڇا ڪريان ?

جي تنقيدي کس کي بر کسائي الو سگهجي. سنڌ جي ادب تي مسلسل جائز و و لندو اچي الي تنوير ا

جي تنوار هٿي.

جواب حاضر آهي _ قلم كتان ! _ _ _ اد بي دانشور اياز قادري ع سلڌي ادب جي تخليق قرقي ۽ وڪاس واڌاري خاطر و سان نـ, گيٽايو آهي . شاعريء كالسواء , كهاطيكار ، الواد كي نقاد ۽ پنر كار آهي . سندس نـگهمائي ـ عثميوار نوجوان

پېچىڭ لاء كتجرات جىي سۇرائىتىر ـ كالماواۋ تائين سەر كىر ئو پيو . هن چې ساھتڪ سيوائن جرو نور ته سنوالهون - جمامع سلدي أغامت بسنجن جلدن بر (19۹۰). سلدي او لي= جي مختصر تاريح (١٩٩٢)، سلڌ ي سيلكار شاءري (١٩٨٩) جلين تـي ساري سلڌ جي كلد كرَّ ع اللَّهِي أأَمَالِين. سندَي أوك أن تي سجا سارا جاليه. كتاب كَدِيا اللَّهِن. ان كالسواء بيا بر كيترا العبيت يريا يُستى يدراً أيل الس. - مخدد و م محمد زمان طالب المو لی بتواری بعد سندی ادب جی اون خاطر اتهاس جدو انمول بال بطبي پير ألمي، أنبك ادين جي حوصلي بلنديء كانسواء سندي تنظيفي ادبي خلستون إم جكيون خاصيون أمس (١) -- داكتر عبدالكو يير ساد يلو، جد سرڪاري ڊگري ڪالهيم ٿر ۽ ڪاڻي جو پرنسهبال هو، ' اِنجو اهديٽ کان علم ۽ اُدُن سان عشق هو. سندي لوك أدب ۽ لغت تسي اللهيو كم كيو آثالهن . سدد س بهرين نظلهن " ويلجهار تي " ملذي صلحكار بدورد كولجيء باران بهر أين لهدر پر كار جدر اعتجاز حاصل لهم هرس. لوك ادب تي بنو نالهرو كتأب الس _ "سند جو سهلمار". تصفيق جي لتناظ کان داڪٽر سنديلي جا ڪتاب سنڌي اد ئي ف خير ي ۾ بهيمة،ه عني سرهايو آهن. لنات وشير تـي كي كتاب الس ــ تحقيق لنام سنڌي (1900)) ماءي ڈالـو كوش (١٩٧٨). سجل لغامة (١٩٨٣) ان سواء بيا اهميت وارا الس ــــ بهاكن هي پاڙ (١٩٩١): دَّعْس نايمو (۱۹۲۹)، ڪلهات حسن ديمدڙ (۱۹۷۱)، سايميءَ سلديمون سؤون (۱۹۷۵)، كالهات شاهر معدد ديدة (١٩٧٧)، لوك ادب جو تتعقيقي حائزو (١٩٨٧) ۽ اصطلاحن عن املت (١٩٨٧). " تتحقيق لغات سلدى " م هر لفط جـو بك د نداد د نـ و الماد د عـ الماد د الم گړنت جو پلتجوڻ چاپو ظاهر ليو آهي جيڪو سلڌي ادابي بور ڊ ڇپايو آهي. --- سلڌي ادب جي ووجره دور جي مهاڪري همار ڪ علي شيخ " اياز " کان آج هر سلڌي اس جي موجره دور جي مهاڪري همار ڪ علي شيخ " اياز " کان آج هر سلڌي واتف آهي. سنڌ ڌرتيءَ جي نوجوان آهيءَ تہ هلکي حيءَ الـدر جاء ڏيکي بلهلجي ٺام كي روالي ڏني آهي. آايار شاعرَيءَ هي ءُڙ لي صففن: کيت, لوڪ کيت, غزل، نظم، آؤاد لطم، والشي، ڪاني، ڏوهـڙي، ڏهـڙي، الــ سٽي وعيرة تي قابليت ڀريو قلم هاڏي، عواسي

.

⁽۱) كلبات حمل (۱۹۶۱)، حيدراباد (۱۹۵۸)، لاكمو قداني (۱۹۵۸)، سلقي اردولت (۱۹۶۹)، ميين شاء، علايت جمو كام (۱۹۹۷) كام نتير نوان ولي معمد لاتاري (۱۹۹۸)، سب رنگ (۱۹۲۸)، شاء، لطيف الده تادريء جو كام (۱۹۷۸)، دولا مار (۱۹۹۹)، مماهد البقتاج (۱۹۷۷)، شاء، شريف بالذائيء جو كام (۱۹۷۱).

⁽۱) څېر پر څو يون (شاعري) (۱۹۷۱)، ڪندڪول (شاعري) رباعيات طالب، مثلوي عتل ؟ عمتي، خود شلاسي، مصريء جون تو ون .

سرمايو بطجي پيا آهن . مكير نسخا الس ــ مهراك جون مؤجون (١٩٥٩)، سنڌي زبان جي بنيادي لغت (١٩٧٣) سنڌي زبان جي بنيادي ڪاروباري لغت (١٩٧٣). غلام ه همد شهوا ځي جي اد بي خده دن جو خزانو آهن ــ ادبي اصول به ڀاڱا (١٩٣٨) ۽ شاهه جـو رسالـو (١٩٥٠)، چيو و چي ڙـو تـ، رسالي کـي پـورو ڪر ط لاء پنهنجون ساريون ه شغوليون برطرف ڪندي ساند هم ان ڪم ۾ جنبيو رهيو ۽ ايتري قدر جو بيماريءَ جي بستري تـي ووُ س جـي دپ کيس تڪڙي رفتار اختيار ڪر ط لاء مجبور ڪري و د و چو جو پنهنجي جيئري ڇپيل رسالو اکين سان ڏسك جي آرزو هئس. رسالو ته بوابر عِپيو مـگر هن مانچهي مـڙس جـي صحت ايڏي سخت ناسار ٿي پيئي جو داڪٽرن جا مڙيئي حيلا وسيلا پـؤ ال پئتجي ويا ۽ لاهور كائي وچك بعد بر لاخاني لوڪ ڏي ڪوچ ڪري ويدو. سندي اختبار لدويسيءَ ۾ نامور نالو مولانا غلام محمد گراميءَ جو جـڙي پيو جنهـن پنهنجي پدرڪارتـا جـي شروعـات هـلال پاڪستان اخبار سان ڪئي ۽ تمام تڪڙياون وکون ته ڇا، په برانگهون ياري ناليري سمپاد ڪ جو شرف حاصل ڪري ورتائين انهڪ آشاعتن جو، جهڙو ڪ: رسالو آفتاب ڪراچي، عرفان اطيف حيدر آباد, پاسبان هالل الزمان هالل ترجمان مير پررخاص. سنه ١٩٥٥ كان مرادي دم تائين، سنڌي ادبي بورد جي 'سماهي مهراف' جو مئذيجنگ ايدينر ئي رهيو، هن عالم فافدل صحافيء ادب جي انيڪ صنفن تي قابليت ڀريو قلم هلائي، سنڌي ادبي نخيري ۾ معياري إضاف و ڪيو. تحرير كانسواء تقرير ۾ بہ جادوء جهڙو اثر هو س. حشام حاضريين جـي پـيرن ۾ ڪليون کپائي وجهند و هو. 'بيلايي جا ٻول ' شاهڪار کرنٿ جي تخليقار داڪٽر نبي بخش خان بلوچ جو نالو کطون سهين، هند جو سنڌي دانشور اديب سائلس بـر مينچىك ۾ كي قـدر كيبائيلدو ضرور. هتي ڪٿي آهي اهڙي سمريت ياو نا سنڌي ادب ۽ ٻـو ليءَ ايياسي ادب جي تضليق آيڏي آڻاد تي آهي جو آناء جهر - جهنگ جهاڳط ۽ ٽڪر ٽاڪيا ٿا يون. کو جنآ کيتر ۾ واقعن، اُنجي پسمنظر جو جائزو و ٺط واسطي شعوري ـ باريڪجين نگاه. کان ڪم و ٺي سلسلو ڳيداو پوي ٿو. راکو ڦلا اي جو سنڌي ادب اندر نالو پڙهـي بلوچ صاحب کـي وابسط استاني جـي سر زوين تي دو برو (۱) خيال خاطر معتمون (١٩٥١)، سلڌي سماجهڙا ثقافت (١٩٥٣)، و تايو فقير شخصيات (١٩٥٥)، سنڌي ڊراما ۽ ناول تخليق - تاقيد (١٩٥٥)، نياريون و ٿون (١٩٨٠) جلهن ۾ سلڌ جي شين جو تمام سرل _ سپڪ سهطي لموني کو جناتمڪ ذڪر ڪيل آهي.

ڪيترا ناميارا بستڪ ڪديائين . (1) سيد حسام الدين شاهم راشديءَ ته ورهاڱي بعد وارو سمورو سمو سنڌي ادب جي حوالي ڪري ڇڏيو . هنجا مضمون، مقالا، مقد ما ۽ ڪالم سنڌ جي تاريسني، سيينا، سنسڪر تيءَ جو شانائتو آئينو آهي ۽ سنڌي ساهني، جو

۽ اديبن ڪيا علا. مشهور چوياري آهِ-ي . ڪڙڙو مل جندن مل کلماڻي، پرمانند ميوارام ، ماليل ا-رسوام، ولهد أور دنومل وغيرهم. سو ادب جي اهمهت کي ديان ۾ رکندي، بدلهل حالتن ۾ سلم دانشورن ۽ ادبي شيخلتڪن جي چنتا سياويڪ هئي. ادبي ماڙن جي نهر مؤجود لي سنڌ جي ساهت ماحول ۾ ماٺائي پيدا ڪري و ڏي ۽ ان آڻائ حو الصاس، اتان جسي عملي داشورن ۽ سجاڪ ساهتڪارن جي هردي ۾ ڇيت جيان جيي، سيسراتيون ايمارې رهيو هـ و سو ان کال جـې يوث راسطي واهن / وسيلن جي تلاش کامر تعليمي ۽ اداي ڪانفرنسون ڪيون وي-ون. سنڌ جي ڪلب ڪڙي ۾ - سنڌي سکو، ملڌي اِڙ دو ، ملڌي ڳالهايو ۽ معياري سلڌي ادب جي تخليق ڪريو . اهڙا فلڪ شماك ندرا سلدي معاشري ۾ لو نجي اليا. اخبارن ۾ ان او اائيءَ جي نشان دهي ڪئي ويئي، خاص ايد يتوريل لكها ويا. كيتريون ادابي اشاعتون سلدي بالكن مرسجائي أثمُّك جو كم حرف للمهون. (١) انهك ادبسي اداراً وجود براچي ويا. (١) سلديت حو شيدائي جاڳرڪ اديب ڪابو ڪلهي ۾ مـــ نسي ادبي اون خاطر ڪمر ڪشي بسينو . سلڌي ادب ۽ تبليم جي محاظ تي يڌ ۔ استر تي سرگرم ڪوششن سلڌ ي تخليقي قلم کي رواني ڏني ۽ تبام ٿوري عرصي ّالدر سڌي آسوڪ ادب, لغات ۽ نسائيات (ٻولي) جسَى ترقي وارّا انيڪ عالمانا ۽ اَيِهاسي کرنت ساريء سلڌ ۾ روشن ٿي ويا. عالم فافل اديب جـو سلڌي المتدر سان سوربت يأونا يويو كأندليو جزي ويور . واحتر عمو بن محمد داؤود دو تي چوند سنڌي نثر ۽ نظم جا ٽي ڀاڱا (١٩٥٠ ۾) شايع ڪيا. سنڌي ناٽڪن حي هدايتڪاريءَ ير احدد غلام على چاڭلا بعلمت الله بورهني سان سندي نائك كى عوام الهان او كبربر بنايـو. مندي نائد نـربسيء بر محمد اسمائيل عرسائي فدا وكا وك و على الله عدم عن ناتكن جا عدوان أعن : "د ز ن _ دائــة ك (١٩٥١)، -ور ن راء دُيــاج (١٩٥٥)، حسن بسروين (١٩٥١)، د لكما (١٩٩٠)، نلدا نائك (١٩٨١). أن كاتسواء بيا بسم

⁽¹⁾ سلاي اداي سوسائني كواچي / برزم نظامي كواچي / برزم ادب شكار بور / أنعاب ادب دادو / آنجم عدد دادو / آنجم علم و ادب عال كلم ادب ندو معهد خال / برم طالب الموليا خير بود نالب شاء / سلاي ادادو ادبي سلكت لا خالو.

(1) نيو نيلدس / سلم / سطى / ناري / روشلي ببليكيش، ريب ادبي عركز / سكاري سلكت / سلكت / سلكت / سلكت ادبي عركز / سكاري سلكت / سلك

⁽۱) نبو نفلد س / سلكم / سبطي / ناري / روشني ببليكيسن، ريب ادابي مركز / سبكاري سلكت / سلة أياد كار يسلم دان بي ادار / به مثلن : سلة ادابي ادار / به مثلن : سلة ادابي ادار / بادار / بادار المان استديم و سائم / مثانتي مركز / شاهر لليف چيئر / سائم ولميف چيئر / سائم ولميو .

ڪيترا ناميارا بستڪ ڪڍيائين. (١) سين حسام الدين شاهم راشد يءَ ته ورهاڱي بعد واړ و سمورو سمو سنڌي ادب جي حوالي ڪري ڇڏيو. هنجا مضمون، مقالل مقد ما ۽ ڪالم سنڌ جي تاريبني سهينا، سنسڪر تيء جيو شانائتو آئينو آهين ۽ سنڌي ساهند, جيو سرمايو بطجي پيا آهدن . مكيه نسخا الس ــ مهراك جون مرُجون (١٩٥٩)، سندَي زبان جي بنيادي لغت (١٩٧٣) سنڌي زبان جي بنيادي ڪاروباري لغت (١٩٧٣). غلا _م ه همد شهو الله عن الله الله عن خذه من جو خزانو آهن — الدبي اصول به ياگا (١٩٣٨) ۽ شاهه جـو رسالـو (١٩٥٠)، چيو و چي اِلـو تـ، رسالي کـي پـورو ڪربط الع پنهنچون ساريون مشغوليون برطرف ڪندي ساند هم ان ڪم ۾ جنبيو رهيو ۽ ايتري قدر جو بيماريء جي بستري تـي ووُ ع جـي دپ کيس تڪڙي رفتار اختيار ڪر ط لاءِ مجبور ڪري و د و چو جو پنهنجي جيئري ڇپيل رسالو اکين سان ڏسك جي آرزو هئس. رسالو ته برابر ڇپيو هـ گر هن مانجهي هـڙس جـي صحت ايڏي سخت ناساز ٿي پيئي جو داڪٽرن جا ڪري ويـو. سدـدي اخـبار اويسيءَ پر نامور نااو مو لانا غلام محمد گراميءَ جو جـڙي پيو جنهـن پنهنجي پترڪارتا جي شروعات هـلال پاڪستان اخبار سان ڪئي ۽ تمام تڪڙياون وکون ته ڇا، په رانگهون ياري ناليري سمپاد ڪ جو شرف حاصل ڪري ورتائين انهڪ آشاعتن جو، جهڙو ڪ: رسالو آفتاب ڪراچي، .. عرفان اطيف حيدر آباد, پاسبان هالا الزمان هالا، ترجمان مير پررخاص. سنه ١٩٥٥ كان مرادي دم تائين، سنڌي ادبي بورد جي 'سماهي مهراف' جو مئنيچنگ ايڊيٽر ئي رهيو. هن عالم فاضل صحافي عي ادب جي انهڪ صفف تي قابليت ڀريو قلم هلائي، سنڌي ادبي فخيري ۾ معياري إضاف و ڪيو. تحرير كانسواء تقرير ۾ بہ جادوء جهڙو اثر هو س. حشام دافرين جـي پـيرن ۾ ڪليون کپائي وجهندو هو. ' ٻيلاين جا ٻول ' شاهڪار کرنٿ جي تخليقار داڪٽر ذبي بخش خان بلوچ جو نالو کطون سهين، هند جو سنڌي دانشور اديب سائلس بـر مينچىك ۾ كي قـدر كيمائيددو ضرور. هتي كاني آهي اهڙي سمريت ياو نا، سنڌي ادب ۽ ٻـو لـيءَ لاءِ ? ايياسي ادب جي تضليق آيڏي اظائمي آهي جو انادء

ياو لا سنڌي ادب ۽ إو ليءَ ايداسي ادب جي سيان يسمنظر جو جائزو جهر حجه ڪيور ۾ واقعن، اُنجي پسمنظر جو جائزو و جهر حجه ڪيور ۾ واقعن، اُنجي پسمنظر جو جائزو و نظي واسطي شعو ري ۽ باريڪيون نگاه کان ڪم و ني سلسلو ڳدي اُو پوي ٿو. داکو قلا اُي جو سنڌي ادب اندر نالو پڙ هي بلوچ صاحب کي وابسط، استان جي سر زمين تي دو برو (ا ا ا ا نيار نالو پڙ هي سنڌي سماجهڙا ثقافت (۱۹۵۳)، و تايو فقور شخصيات (۱۹۵۳)، سنڌي براما ۽ نياو ل تخليق ۽ تينقهد (۱۹۵۵)، نياريون د ٿون (۱۹۵۸) جلهن ۾ ساڌ جي شين جو تمام سرل ۽ سيڪ سهطي لمو ني کو جنانه ڪ ذڪر ڪيل آهي.

۽ اديبن ڪيا هئا. مشهور چوياري آهِـي. ڪڙڙومل جندن مل کلناڻي، پرمانند ميواراس

["]

خاص ايد يتوريل لسكها و يا. كيتريون اد بي اشاعتون سُلدَي پانكن ۾ سنعاڳي آڻمك حو

۽ تمام آوري عرصي الدر سڌي لـوڪ ادب، لغات ۽ نسانيات (ٻولي) جـي ترقي وارا انيك عالماتاً ۽ ايياسي كونت ساريء سلة ۾ روشن ٿي ويا. عالم فافل اديب جـو سلةې ساهته سان سمريت يأو ما يريو كاندانيو جرى ويو . داكتر عمو بن محمد دائود دوتي

(١٩٥٥)، حسن بروين (١٩٥٩)، د لكما (١٩٩٠)، نندا نانك (١٩٨١). ان كالسواء بيا بم (١) سنڌي ادبي -وسائٽي ڪولجي / برزم نظامي ڪولجي / برزم ادب شڪار يور / أنتاب ادب دادو / أنجمن علم و ادب هالا / كلش ادب تعدو محمد خان / بزم طالب الموليُّل خهر رو

(١) نيو فيلدس / سلمم / مهطي / ناري / روشلي بعليكيسن، زيس اداي مركز / مهاري سلست / سلة / ياد كار ببلشرس كانسواء انهك سركاري اد اي ادار / _ مثلن: سلة ادبي بــررد / مـلدًا؛ جــي / باكستان استديــز سهانتر / يتماه، تتانتي مركز / شاه، الليف جيئر /

كم كرك لمكيون . (1) انهك ادبسي اداراً وجود بر اچي ويا. (٢) سلديت جو شيدائي حاڳر ڪ اديب ڪلهو ڪلهي ۾ ما ٿي ادبي اون خاطر ڪمر ڪئي بينو. سلڌي ادب ۽ تمليم جي محاظ تي يڌ ـ استر تي سرگرم ڪوششن سلڌي تخليقي قلم کي رواني ڏني

نعرا سنڌي معاشري ۾ کو نجي اُڻبا. اخبارن ۾ ان او اائيءَ جي نشان دهي ڪئي ويئي،

نالن شاهه / سلذي ادبي سنكت لاڙڪاڻو.

سهيل چيئر وقيرة.

تعليمي ۽ اد ہي ڪانفرنسو ن ڪيون ويـون. سنڌ جـي ڪلڊ ـ ڪڙ ۽ ۾ ـ سنڌ ي سکو ، سنڌي اڙ هو . سنڌي ڳالهايو ۽ معياري سنڌي ادب جي تخليق ڪويو. اهڙا فلڪ شکاف

سيسراليو ن أياري رهيو هـ و سو ان خال جـي ڀرڪ واسطي واهن / وسيلن جي تاعي خاهر

جينمل إ-رسرام، لالجيلد اور ڏنـومل وغيرهم، سو ادب جي اهميت کي ڏيان ۾ رکندي، بد ليل حالتن ۾ سلم دانشورن ۽ ادبي شيچلتڪن حي چنتا سياريڪ هدي. ادبي ميڙن

جي غير ورُجود کي سنڌ جي ساهتڪ ماحول ۾ ماٺائي پيدا ڪري و ڌي ۽ اُن آاڻاڪ جو احساس، اتان جـي عملي دانشورن ۽ سجاٺ ساهتڪارن جي هردې ۾ ڇيت جيان جيي،

چو نڊ سنڌي نثر ۽ نظم جا آي ڀاڱا (١٩٥٠ ۾) شايع ڪيا. سنڌي ناٽڪن جيهدايُّتڪاريَّ بر احمد غلام على چاڭلا پنهنجي التك يورهئي سان سنڌي نائڪ كي عوام اڳهان او كوريه بطايعو . سَلدَي ناآك نـويسيء بر محمد اسمائيل عرسائي فدا جمّا وك رسايا. سندس ڪن ناٽڪن جا عدوان آهن: د زن - دائـ ا ا (١٩٥١)، سور دن راء ڏياج

پريسن تان سنڌي ٽائيب جا ڪيس ضبط ڪيا ويا. سنڌي ڪتاب فروشن و ٽان ڪتاب کڻي ساڙيا ويا. اسڪولن ۾ سنڌي ٻولي سمايت ڪئي ويئي. ايوب خان جي مارشل لا و تت اسڪولن ۾ گهڙي سنڌي ڪتاب ڦاڙيا ويا. خود ٽڪاخان حيدر آباد جي سنڌي اليا ۽ الي

وقت اسڪولن ۾ گهڙي سنڌي ڪتاب ڦاڙيا ويا. خود ٽڪاخان حيدر آباد جي سنڌي اسڪولن ۾ وڃي ماسترن ۽ هيڊ ماسترن کي دڙڪا ڏنا ۽ چيو تا، اسڪولن ۾ سنڌي پاڙهك بند ڪئي وڃي. فقط ڪراچي ڊويزن ۾ ون -يونت واري عرصي اندر ٥٠٠ (پذيج سو)

سنڌي ميڊيم وارن اسڪو ان جو ميڊيم مٽي اُردو ڪيو ويو. لياقت عليءَ تر شروع ۾ ئي ايسري قدر چيو هو تر سنڌين جو ڪلھر گڏه هڪلط آهي" (ڌرتيءَ جي دائهن ص-۱۹۲ ف-۱۰۰ لشاري) ڪيترن سنڌي ڪتابن تي بندش و ڌي ويئي. (۱) ۽ پاڪستاني ص-۱۹۲ ف-۱۰۰ لشاري) عيدن سنڌي ڪتابن تي بندش و ڌي ويئي. (۱) ۽ پاڪستاني

ص-۱۹۲ ف م الشاري) كيترن سنڌي كتابن تي بندش و دي ويدي. (۱) ۽ پاكستاني نظام خلاف سنڌ يت جو ناد ٿو كيندڙ اديبن كي شيخن اندر بند كيو ويو. (۱) ۽ مانسك ۽ شارير ك عذاب ڏنا ويا . سچى اديب جـو ادب ، حقيقتن كان منهن نـ، موڙي، ديش ـ كال جـو عين ـ يين سچى اديب جـو ادب ، حقيقتن كان منهن نـ، موڙي، ديش ـ كال جـو عين ـ يين

عڪس اُتاريندي، سماج جي بهتري، بهبودگي ۽ آسودگيءَ جي اون سان پنهنجي قلم جي قرت سان فرض نباهيندو آهي، هنجي للڪار ۾ سنچائي هوندي آهي، هو زور - ظلم جي زماني ۾ قلم مان تلوار جا تحليق مان بارود جيان ڌماڪا و سائيندو آهي ۽ ان ۾ شڪ ناهي تہ سنڌ جو اديب ان ڏس ۾ پنتي نہ پيو آهي. ياد اٿم اڄ به اهو رڪارد مشاعرو هڪ ناهي تہ سنڌ جو اديب ان ڏس ۾ پنتي نہ پيو آهي. ياد اٿم اڄ به اهو رڪارد مشاعرو جو بن الاتوامي سچل ڪانفرنس وقت تاريخ ١٨ نـو مدر ٨٩ تي ڪراچيءَ ۾ پنهنجي

ڪنن سان بدو هئم. سنڌي ٻولي ۽ سنڌ ڌرتيءَ لاء ڇا تہ جوش هو ۽ مسلسل تاڙين جا تال هئا. ترت ورهاڱي بعد سنڌي ادب جي تخليق جو منطق، سو گرم وهڪرو ۽ اُنجا ڪارڻ

ورهاڱي کان اڳ تعليمي ۽ ادبي کيتر ۾ هندو اديب ، مسلم اديبن جي ڀيت ۾ چڱو اڳتي هئا. ورهاڱي کان اڳ تعليمي ۽ ادبي کيتر ۾ هندو اديب ، سنڌ جي ادبي کيتر کي ڪاپاري ڏ ڪ اڳتي هئا. ورهاڱي ڪارف هندن جي لڏ پلاف ، سنڌ جي ادبي کيتر کي ڪاپاري ڏ ڪ هندو. شاه، عبدالطيف تي عالما الحو ڪم سڀ کان اول داڪٽر هو تحيند گريخشا الجيء ڪيو هندو. شاه، عبدالطيف تي عالما الحو ڪم سڀ باونا سان انيڪ سندي ڪم اڪثر غير مسلم عالمن هو. ۽ ٻيا بہ سنڌي ساهتي، تي سمرپت ڀاونا سان انيڪ سندي ڪم اڪثر غير مسلم عالمن

(۱) مثال طور: فنط شيخ ايا و جائي ٥-١ ڪتاب ضبط ڪيا ويا ڀونئر ڀري آڪاس ، ڪلهي پاتم ڪيلرو ، جي ڪاڪ ڪڪو ريا ڪاپڙي . (۱) مثلن: شيخ اياز ١/١٥ کان ١٢/١٥ تائين، وري ١٩٩٨ع ٽيون ڀيرو لڳاتار ٨ مهنا ١٧/٥ کان ١/٧٢ تائين طارق اشرف تر اڪثر جيلي جيون ئي پئي گهاريو آهي.

نتش قدمن تي پهروي ڪئي أنهن مهاجرن سلدين سان . سياسي سطح تي سلد ۾ سلدين بي سرايبمالي جدون تي بطر در داڙ و هليو ويو . دوج ۾ پلتجابين ۽ اند ملستريشن ۾ ماجرن هي طانت سلا جي سلاين کي نستو بطائي ڇڏيو. هللکي هيطو بطائط هـو منصوبون ر لا أنمي لهوني پاڪستان جي قيام کان ئي قائر ڪيو ويو. سب کان اول ٢٣ جو لاء ١٩٣٨ع تي ڪراچيءَ کي سنڌ کان الڳ مرڪز سان ڳنڍي، پاڪستان جي راجداني بطائي، سنڌين ... ا آگست ۱۹۳۸ تسی شروعات کئی ویکی . ۱ آگست ۱۹۳۸ تسی ياڪستان ۾ هلگاهي حالتن جو اعلان ڪري اهر حلسي قانون لاڳو ڪيا ويا. نتيجي طور فهر سلڌين هي قمصدود آمد, سنڌين جي اڪثريت کي قهٽي و ڌ و ۽ اڄ درعڪس آنهن حالتن جي ڪراچي ۽ حبد ر آباد جي ١٠٠٪ آبادي غير سُلڌي آهي ۽ انهن بنهي شهر ن کي سلد کان الگر ڪر ڪ جا منصوبا اح بر جاري آهـن . ١٩٥٣ع جـني او لهر پاڪستان هـي ون - يونس عي الهام سلل جي المكر سچائب كي پاڪستان جي نتشي تان ميساري ڇڏيو. موڪزي حڪومت ۽ اُن اِمد ون يونت جي صوبائي حڪومت ۾ مهاھرن ھا انو۔ رسوخ وارا نمائيلدا هئا. مثلن: وزير اعظم لياتت على خان، مسلم ليك جو سيكريتري جنرل جود وي خليق النومان، مالني ملتوي افتكار هسين ممدونت ۽ بنطالي و زير سند هميل حسين وضوي، عديءٌ عرِّيتُي مهاجر هئا. سو پاڪستاني حڪومت انسدر نو ڪوشاهيءَ، (انسر شاعيء، برتي ۽ ڪرڙن ڪليمن جي عيوضي ڏيٺ ۾ مهاجرن کي ماڏ مال ڪري و ڏو. هلدن جي ڇڏي ويل ڪروڙن وويين جي ملڪيت اُنهن کي ڏني ويئي. او لم پاڪستان جي دا سيكويترين مان اللي ماتر عك حطو سنڌي هـو. ان كانسواه پهر پاڳاري واري مكي يونىد واري دوري لك ايك ومهن بنا انكويون ضبط كلى على ما باكستاني الوجهن كسى حسن ۾ اكتاب بلنجابي علما تلكمي انعام طسور تنويبا مثت ۾ ڏنسي ويئي. فظ ايستالين د بلك اتجي آباد كاريء حو سمورو خوج بك موكز ، صوبائي سركار باك تي هموار كيو . تلتي كانسواء سكر يقولي ، كو توي بقول ۽ كيدو بقولي جون زمهلون مهاجون كي ڏنيون ويون . اعڙيء طوح سلڌين سان نــورو ناحق ڪيو ويو.

ادواغ کان ۱۹۱۸ع تائين باڪستان ۾ مارشل ۽ ۱۶ر ڪري جهيو ري حق ختم ڪري سلڌين مٺان ڏاڍ -ڏسر ۽ زور - ويسر جون حشون ڪيون ويون - ۱۹۷۵ع بعد ۱۹۷۹ع ۾ دوري دارشل ۽ ۱۹۷۶ع بعد ۱۹۷۹ع ۾ دوري دارشل ۽ ۲۶ر ڪري سلڌي بولي، ساختين سلسڪرتي ۽ سلڌين جي يحشوطلميءَ تي ڪئٽ ڪهاڙا کليا ويا، تالفاعي طويتا اختمار ڪندي قتصا - المهين ۽ انگ - بلگ حمرا لگر ڪانڊاريندڙ عملي عوام مٺان تاؤل ٿي ويا، سنڌين جي ذهني ۽ رو هالي آزادي دعلي انداج ، ويو، سنڌي ادب ۽ بوليءَ جي اشاحي تي باددي ويي. ويکي، بوتلدگ

مضمۇن

glmlu

قهمسم هراسدگهانی ۱-۱۱ راواجدد البوردهست ۱۱-۱۱ ارجن اجلانی ۲۰-۲۲ استدالل اولواه اجانی ۳۳-۲۲ اولتی همرانددانی ۲۰-۲۱ ر - ن منگلانی ۳۰-۲۲ استدالل ارسراهانی ۳۳-۲۳ این دی مسولجددانی ۲۳-۲۰ کیگارام سورات ۱۳-۲۳ کی ل کرداها مین ۳۲-۲۳ ، این دی مسولجددانی ۲۵-۲۱ میلا مواوانی ۲۵-۱۲ ، داختر سفیلا مواوانی ۲۵-۲۲ ، داختر الوانی تا ۱۰-۲۰ ، به وای دادرش ۲۸-۷۷ هری دادگور ۲۸-۲۸ ، جهدس راوانی ااسرانی ۳۳-۷۷ ، به وای دادرش ۲۸-۷۷ هری دادگور ۲۸-۲۸ ، جهدس راوانی

竹竹

. 91-9.

ايور اجان رام 100 قدم به مس و او قد چا قدي قد سندس ماركيت جدي جاوون طوف ايوليس مهودار اي امني آهي . فانو اركيد پاځيء قروندي چن دكاني كي اه لكي هغي الهي كي واله لكي هغي الهي كي واله ي والم جي كي كا خبر بڅي له اچن كي كا وام جيسان چاكر اي هغي اهي كي كا واراري و بياوا ايمهنجي اكدين سان قرسي اهوس أي مسان به ايمال هغا، و رام سست كيي چذيه و ايمال سالمت ، جني شواد و مسان كندي نهن وست كيي چذيه هوس، كري يومل المهي نه به يومل سان كند و بهي وهو ، ورم بر بيني وادو سان كند و بهي وهو ، ورم بر بيني وادو سالي يا ليدو ، ام راس لي اهي كالهدون هادون بغي وهدو ، ورم بر بيني وادو هادي يا ليدو ، ام واست لي اهي كالهدون هادون بغي .

1328/25, Sant Haridas Kutiya, Issai Mohalla, AJMER-305001.

سک جو ساة كديو النون له وري اسانجي على كاك كهاڙا بهن جالين وارا له وري ا هتي جا رهاڪو باط ۾ کير کنڊ ٿي باط ۾ ملي ويندا . سنڌي ڪيڏانهن ويندا-بن . باهران بلي اسان چنون له "رهدي كو كهر لهين هدد-مان همارا. " پر حقيقت اڄ سوال الخجي پڇي ٿي ا. سنڌي اڄ به حجاڳه ا، ايندا ا. ڪڏهن اک پنيددا. موليکي سوچ ۾ غوطا کائيندو ڏسي دادا موليکي ائين چولدي هوش ۾ آندو اڙي ڀائي ا رام ڀڳوان - ايوڌيا ۾ نهچي ويو آهين ڇا ؟ يار ائي يه شري رام کي جنتا ڪولہ ٿي ڇڏي ۽ همت اسان ٽوکي سوچ ۾ وجهي ڇڏيو ڇا ؟ آهي جي سنج پنچ اسان سنڌي پنهنجي قوم جي واڌاري ۽ سڌاري الو اڪ مشت ٿي پختو قدم از كلنداسين از اچط واړي پهڙهي اسان كي كڏهن معاف ار كندي. دادا پڇهو اسان جي له جنپور ۾ جهڪو سدائين يائي چاري ۽ سامپردايڪ ا اڪتا جو مثال هو الي ١. ساه پردا اڪ ۽ اُسماجڪ لتون اهڙي اه. ااري آهي جو اُن اله، ۾ ڪيترن سنڌين جا دڪان ۽ گهر بر -واهر ٿيا آهن. مون واري مارڪمت جي ير واري گهٽيءَ ۾ ڪلھ، جيڪا باھ، انھن لڳائي ھئي ان ۾ بہ ڪئين پراوار اِسي گھر ٿي ويا آهن. اڄ همت نہ سڀاڻي مون وقت ہم. لہ دادا ڪڇ سوچطر ۽ ڪرڻـو آـي

اله ، ه كيتر ن سندان جا دكان ؟ كهر بر واه أيا آهن ، ون واري ماركوت جي اله ، هدي سندان جا دكان ؟ همي اله به كان م به كان ناوار الي كهر الواري كهني ع م كله به بيكا به بيكاني هاي الن م به كان براوار الي كهر أي ويا آهن . أج هم الم سيائي ،ون وق بر ، لم لم دادا كي سوچلو ؟ كراو ألى بيكنا بولدو . وام جي جهري جو راحك ، آواز جو العظو ؟ شرار م ها عجيب عركم بيكنا أيط لكي . بر سندس يهلوأي بالمي شامت كي سن كري دانندك أيمل أي وأي هلي أيط لكي . بر سندس يهلوأي بالله بيائي بياري شامت كي من كري دانندك أيمل أي وأي هلي التري م ييكس روني كائل اله سيني كي سن كري دانندك أيمل أي وأي هلي ؟ التري م يهلون خون طوطاءون كالهيون كي بالم ياء يدل جي هنسي مزاك جمهن ؟ الي كي ياون جون طوطاءون كالهيون كي بالم ياء يدل حوش مزاح ،احول كي المائل م ياك يدل كوش مزاح ،احول كي المائل م داخس ؟ دادس به بهرو وأي بهرأين ماحول كي بدلي خوش مزاح ،احول كي المائل م داخس ؟ داوم روم رها كول وانا . دال عور بنهنجي بنهنجي بنهنجي استري جي حوالي أيا .

چگر سامان عراد كندر كهر اچي بهتس، كهر چي چاؤهن اي چڙهڻ وامد ادارن جسر آواز بدلدي سمجهي و بس پهر گوشتان اوسي و بهي آواز بدلدي سمجهي و بس پهرځ كوشايا اچسي و بهي آهسي سو اجاس دروازي اسي: پهتس اي مس ار ماما - ماما كري بار جدمؤي بها ، پيځ بربان اي اكثرو اكثرو احدود اكثرو الحدود كري باكو ، باما - ماما كري سان حالي احرالي ايمل لاء آدام سان و بهاستن.

امانچي پېڅولې ميت ېېوالدان بذابو لمه امانچي احمدآباد ۾ بر فولسابوستي دلگا نماد ، ماموردايکتا جا جهېژا شروع لي بها آهن . هاص کوي گسومتي بال وت چي معهدو دکان آهي . ارزي کهځي کاله، لي دکان کي ياهيون ڏيئ معمولي کاله، لي بايي آهي ، وري همد له معدان سان و بر اثن با چا ؟ سندان چو ،من مسارکيت روزي براز له کهځاني دنما باه چي چېيت م اچي پسم لها آهن .

واچارا سندي سد چلي مس مس شراسا راهن مان پرشارئي بنها . بسر اهي واردانون له سدن چهاه . ني پچي چڏهندون اسه . رکز همه بر اههو کسودرا بر الهيء لرويوستيء واري ماهرل بر دکانن ۽ جڳهون مان ڪڍي به چار سندي بائرن کي لسم جيئري ئي شهيد بنااو واو . سندان جو ڪو دئي سائين آهي ئي ڪواد يار . لسم ڪو اسائي همدستان بر ڪو برائس مايو آهي جي اسون سهئي سندي کڏجي سند والسکر اسائي همدستان بر هي سگهون ، لر ئي اسانچو ڪو اهڙو ليدر آهي جو اسانچي آواز کسي الرائميء دولي دهليء جي سفاحي امانسکي بههدور الرائميء دولي دهليء جي سفاحي امتالن ۽ سرڪار المائين پهچائي اسائسکي بههدور دول بوري طن ڏباري ، اسانچي اور سنديسن بي جواغ کي روئنن ڪري . سنديسن بر دين واري طن ڏباري ، اسانچي اور سنديسن بر انهي واراي .

. رام سوچسې او ار اسان لر بنهنچر جوړن جان الان کداړې وينداسون او ايندو لتل جو چا لوندو . جوڪا اڄ الداليء ۾ سنڌي ۽ سنڌيت کان بسري اوندي پائي وچي،

رام انهنجي ايتواي هون اهي کااهيون نسدي ڏاڍي اهجب ۾ پاچي واسر.
سوچؤ اڳر دادا پکرانداس جيڪر جري امر ان ۾ رئي او ان ۾ دخ جي کمچائس لم آهي
حکيفتي ايان ڪيو الس ڀلي راجستان هجي. کچواس هجي، مهاراشترا، اسا ايدو ڪو
پرائس هجي، اح اسان سنڌيء جو رمرد جسا آهي. اسانجو آئيدده جسا آهي، اسان
پههنجو داخ ماير سنڌيء کي جڏي هندستان آياسون. ديش ڇڏي پرديسي ايشيان، شرارلي پنچي آياسهن ڪر ڏڻي ساکين سار سنڀال وارو له هو، جمهن کسي جمتي واحد
ماي راهي ايو، جمتي اسان مايو آکرو بطالي وينو،

وسه سب ذبئي باط كي عدد عان ۾ احتابت ڪري پرشار ئي بطياسي. بس من

سک جو ساة كديو اتقون له وري اسانجي عقان كان كهاڙا اهن جالين وارا له وري ا هتي جا رهاڪو باط ۾ کير کنڊ ٿي باط ۾ ملسي ويندا . سنڌي ڪيڏانهن وينداسين . باهران يلي اسان چنون له "رهدي كو كهر الهين هدد-مان همارا. " بر حقيقت اڄ سوال باهي بچي. تي له سنڌي اڄ به سجاڳه له آيندا له ڪڏهن اک پنيددا. مولکي سوچ ۾ غوطا کانيددو ڏسي دادا مولکي ائين چولدي هوش ۾ آلدو اڙي ڀائي! رام ڀڳوان - ايوڌيا ۾ نهچي ويو آهين ڇا ؟ يار ائي يه شري رام کي جنتا ڪوا, ٿي ڇڏي ۽ هت اسان لوکي سوچ ۾ وجهي ڇڏيو ڇا ؟ ر له دادا اهڙي ڳاله. له آهي. مون سوچهو پٿي له لوهان جي ڳــاله، ۾ وزن آهي جي سن پنج اسان سنڌي بدهدهي قوم جي واڌاري ۽ سڌاري اله اڪ مشع ٿي پختو قدم له كلداسين له اچط واړي پهڙهي اسان كي ڪڏهن معاف له ڪندي . دادا پڇهو اسان جي له جنهور ۾ جهڪو سدائين ڀائي چاري ۽ ساههردايڪ ا اڪتا جو مثال هو الي ا. ساه پردا اڪ ۽ اُسماجڪ لتون اهڙي اه، ااري آهي جو اُن ااه, ۾ ڪيترن سنڌان جا دڪان ۽ گهر بر واهم ٿيا آهن. مون واري مارڪيت جي ير واري کهنيء ۾ ڪله، جيڪا باهم انهن لڳائي هئي ان ۾ بہ ڪئين پراوار اسي گهر ئي ويا آهن. اڄ هم نه سياڻي مون وت به . له له دادا ڪي سوچاو ۽ ڪرالو آسي پولدو. رام جي چهري جو رلک، آواز جو اهظو ۽ شرار ۾ هڪ عجيب حرڪت پستدا ٿيط لـڳي. پر سندس ڀيم^طوئي پاڻي پياري شائم ڪيو. ايتري ۾ ڀيطس رواي کانط اله سيدي کي سڏ ڪري دانسک ٽيمل اي وٺي هلي ۽ اتي ڪڇ ااون جون طوطليون ڳالهيون ڪڇ باط ۾ ڀاءُ ايط جي هنسي وزاڪ جنهن ۾ ماڻس ۽ دادس بہ بھرو وٺي پھرڻين ماحول کي بدلي خوش مزاج ماحول کي بـ عاقط ۾ دّادي مدد ڪئي . روٽي کاڻط بعد ڀاء ڀيط الڳ ڪلڪ کن روم رهاط ڪرط وينا. رات جو پنهنجي پنهنجي استري جي حوالي آما . اري کهڙيال ڏانهن اظر قيرائي ٿه 13 وڳا هيما . ڪوري ۾ ڀڳوان سيما رام جي ٥٠ رايءَ كي هت جوڙي من أي من برار تدا كري استر آي ويهي بائيءَ جو كلاس بي خبر ا۔، آهي ڇا سوچي دڪان ڏانهن راهي اُڍو. آري ويار واري دڪان کان اورو اُي احد ۾ سدس چئي مطابق گاڏي بيهاري ، ڇاڪاط رام کي ڪي دولهون بران ڏ-ط ۾ پئي آبو ۽ گهٻراهت ۾ ان کي کاڏي روڪڻ لاءِ چيو. درانيور کاذي روڪي ڀاڙو ولي راهي

چگو سامان خواند كندو كهر اچي بهتس. گهر چي چاؤهدن اي چڙهڻ وقعد بارن جسر آواز بدلدي سمجهي ويس ايط كوشلوا اچسي وياتي آهسي سو اجمان دروازي اسي پهتس اي مس ته ماماس ماما كري بار چندازي يما ، يمثل ايران اي اكثرو اكثرو ا كري ياكر ياتو. يود پيتراي سان عالي احوالي لايڻ الله آرام سان ويماستن .

أمانچي پهڻواي سيت پڳوانداس بدايو نه اسانچي احمدآباد ۾ بر دوسانو-تي دنگا نساد ، ساموردالڪتا جا جهڳوا شروع لي يوا آهن . خاص ڪري گووتي ال وت جتي مدهمجر دڪان آهي . اروي کهڻي ڳاله، اي دڪان کي باهدون ڏيڻ محمولي ڳاله، آي دڪان کي باهدون ڏيڻ محمولي ڳاله، آي يئي آهي . وري همد نه سنڌين سان و ير الن يا ڇا ؟ سنڌين جو .ون مسارڪيت اروڙي بارا تر گهڻائي دنما باه جي جبہت ۾ اچي پسر لها آهن .

رادانون له سندن چهاه نی یچی چدیددون اسه رکز همد بر اجهو کسودرا بر احی واردانون له سندن چهاه نی یچی چدیددون اسه رکز همد بر اجهو کسودرا بر الهی امرات و محکومی است و بر جار سندی با اون کی است محتوی نی خود در ادر این دختان و محکومین مان حجیدی به جار سندی با از رفت کی است حجادی نی شهد بطاور و بود سندان جو خود با را بست کو اسانکی هندستان بر کو برالت مایو آهی جتی اسین سبخی سندی کذیمی سند والسکم اسانکی هندستان بر حود برای اسانکی اسانکی ادار کسی ادارانی امون دهای و بر اسانکی به به دو ادار کسی ادارانی امون دهای و بی سیاستی احتالت و براز الله به به این دهای دهای و سیاستی احتالت و براز کسی دوری در بر گذاری دهای و سیاستی احتالت و براز کسی در سنداسن بر موان کی روشن کری . سنداسن بر اداری دا کری سنداسن بر ما کری دوشن کری سنداسن بر ادر ما کری دوشن کری سنداسن بر ادر و آگری به داری سکون و برای به در و آگر به در آلانی .

وسه سمد ڏائي باط کي هدد حان ۾ استابت ڪري پرشار ئي اظياسي. بس س

سک جو ساة كديو النَّون له وري اسالتي مثَّان كاب كهارًّا إن جالين وارا له وري به

هتي جا رهاڪو پاط ۾ کير کنڊ ٿي پاڻ ۾ ملي ويندا . سنڌي ڪيڏانهن وينداسين . باهران يلي اسان چئون له "رهدي كو كهر الهين هددستان همارا."

ير حقيقت اڄ سوال بطجي بڇي. تي ا. سنڌي اڄ به سجاڳ له تيندا اه ڪڏهن اک پنيددا. مولکي سوچ ۾ غوطا کائهددو ڏسي دادا مولکي ائين چولدي هوش ۾ آلدو اڙي ڀائي ا رام ڀڳوان - ايوڌيا ۾ نهچي ويو آهين ڇا ؟ يار ائي يہ شري رام کني جنتا

ڪوا. ٿي ڇڏي ۽ هڪ اسان آوکي سوچ ۾ وجهي ڇڏيو ڇا ؟ د له دادا اهڙي ڳاله. اه آهي، مون سوچهو پئي ته توهان جي ڳاله، ۾ وزن آهي۔ جي سنھ پنھ اسان سنڌي پنهنجي قوم جي واڌاري ۽ سڌاري اله اڪ مشت ٿي پختو قدم له كطدداسين له اچط واړي پهڙهي اسان كي ڪڏهن معاف له ڪندي.

دادا پڇمو اسان جي له جنهور ۾ جمڪو سدائين ڀائي چاري ۽ سامهردايڪ ايڪتا جو مثال هو الي ا. ساههردايڪ ۽ اسماجڪ لتون اهڙي باه، باري آهي جو اُن ياه, ۾ ڪيتر ن سنڌين جا دڪان ۽ گهر به -واهه ٿيا آهن. مون واري مارڪيت جي ار واري کهتيء ۾ ڪله، جيڪا باهم انهن لڳائي هئي ان ۾ ام ڪئين اراوار اسي گهر

تي ويا آهن. اڄ همه له سياڻي مون وه ١٠. له له دادا ڪڇ سوچطر ۽ ڪرالـو ألـي پولدو. رام جي چهري جو رلک ، آواز جو اهظو ۽ شرار ۾ هڪ عجيب حرڪت پستدا ٿيط لڳي . پر سندس <u>ڀ</u>ه^يوڻي پاڻي پياري شالم ڪيو . ايتري ۾ ييطس رواي کاڻط اله سيدي کي سڏ ڪري دائسک ٽيمل آي واي هلي ۽ الي ڪڇ ٻاون جون طوطلمون ڳالهيون ڪڇ باط ۾ ڀاء ڀيط جي هنسي مزاڪ جمهن

۾ ماڻس ۽ دادس ۽ اهرو وٺي پهرڻين ماحول کي بدلي خوش وزاج ماحول کي إحاظ ۾ دّادي مدد ڪئي . روني كانط بعد ياء يه ل الكم كاك كن روم رها كي ويا . دنا . او چدو ڪنهن اري سپدي ڏسط سبب رام ڇرڪ اري استري الي الي اتي اتي اري كهڙيال ڏانهن اظر قيرائي تم 13 وكا هنا . ڪوري ۾ يكوان سيتا رام جي دوراي ع

رات جو بدهدجي بدهدجي استري جي حوالي أيا. کي هٿ جوڙي من أي من برار تدا ڪري استر آي ويهي بائيءَ جو کلاس بي خبر اب آهي ڇا سوچي دڪان ڏانهن راهي ٿيو. ٿري ويلر واري دڪان کان ٿورو ئي اسر م سندس چئي مطابق گاڏي بيهاري، ڇاڪاط رام کي ڪي دولهون بران ڏ-ط ۾ پئي آاو ۽ گهبراهت ۾ ان کي کاڏي رو ڪل لاءِ چيو . درانيور گاڏي روڪي ڀاڙو ولي راهي

چگو سامان غړيد كندو كهر اچې پهتس . كهر چې چاؤهمن اي چۇهن ونس باړن هسرو آواز بلالدې سمجهي ويس يمو كرشلوا اجسي ويئي آهسي سو اجان دروازي لسي پهتس اي مس ار ياما سياما كري باړ جيدوي يما ، يموا اربان اي اكوو اكور الجي كري ياكر بايو ، يوه پيځواي سان حالي احوالي ايموا له آوام سان ويناسين .

اسانچي پيځواني سمت پکوانداس بدايو لمن اسانچي احمدآباد پر بر فولسانوستي دلکا نساد ، ساموردانکتنا جا جهکړا شروع لي بها آخي . خاص ڪوي گسومتي بل ول وي جي معهجر دڪان آهي . لروي گهڻي ڳائه، لي دڪان کي ياهوون ڏيڻ هعمولي ڳائه، لي بئي آهي ، ووي همد تر سنڌين سان و بر انس يا چا ڳسندين جو ،من مساوڪيت ريوڙي بزار له گهڻائي دنما باه جي جيست پر اچي بسر لها آهن .

رام سوچني لو لر اسان لر بدهنچو جورن جان کان گذاري وينداسون . پر ايندر لتل جو چا آمندو . جوستا لج ناداني بر سندي ۽ سنديمه کان بري آميدي پائي وجي٠

وهد سند ڏيٽي يال کي هددستان ۾ اسٽانين ڪري برشار تي يظياسي. بس مس

دوڪاڻ جي رحمر ڀائيء اچي بڌايس ته ڪله، باسي واري ڪچي ڪئيدسن ۾ ڪي احماجك لعون الله ذيتي ان كي سازي وال آهن جنهن مان لمهنجي الر سردار كوولد سنگهر جي ڪئين بر آهي. بذاديئي وام بد حواس ٿي ويو. باطي گهرائي پيط وينو. رحيم ذالهن مخاطب ليددي رواطهاركو لي چوط لكرو. " اار رحيم ماطهن كي السين مار ط سان ڇا ٿو ملي. اسان سندن جو ڇا اکماڙاو آهي. ڏاڏي وارا آهيرن پــنهنجي مصنت سان روزي روني ڪماني پنهنجي ٻارڻ جو پيت باليون ٿا. اسان کي ا. الـ. لــ. مذهب ، دوم نه مندر ، مسجد ۽ اسر کردواري سان ڪا اسفرت آهي . اسين هم سي گڏجي د*ک سک ۾* ڀاڱي ڀاڻي ٿي هڪ ٻئي کي ساڪ ڏٻئي وينا آهيوڻ ڀــلّي اهو _دام هجي ، رحيم هجي يا كووند سدگه. هجي ، اسانجي داين ۾ له كا نرقابـ رستيءَ واري ڀاواا ا، ڪڏهن بئدا ٿي آهي ا، ڪا ٿيندي . پوء هي ڪير آهن جـو اساجي هـن شانتي بريه کلابي لکريء ۾ آچي ڪري دلکا نساد , مارا ماري ۽ دڪان ۽ گهر س کي الهيون لكاني اسانجي روزي رونيء ني لم هظط لله آيا آهن . رحيم التي خود بريشان هو سو رام جون اهي ڳالهيون ٻڌي چوط لڳو يار رام اهي به ته خدا جي اَسي خاقمل السان آهن پر هاڻي بين جي بهڪاوي ۽ سوارت ۾ اچي ڪري پـورا شيطان ب^طجي. بدهدجي ڪاط دو زخ جي جڳهم بيا بطائن. ڀائي انسان جو اهڙو ذايل روب ،ون باغين جي حياليء ۾ هن جيپور ۾ لہ ڏار . والهارو مصيمت م بد يار سردار كوواد سنگه، جي ڪي مدد 1، علي كرا-رن اچي و او هولدو . كَوْ وَلَدْ سَنَّكُهُ. جَوْ دَكَانَ سَجُو جَلِّي چَكُو هَرَ. هُوْ وَلَقَّارُوْ اَسَانَ كَيْ ذَسَيَ إِلَّكُو ہائي سڏڪا ڀــريمدي چوط لڳو آــ, ادا هلي ڪري ڇا ڏسندا . مان آ، سچو اراـاد ٿي ويس.

وڏي ايي ڪا خوشي مولکي ڪال ايمدي ، ابدهنجن اله الد هرڪو او مري ، او مري ڪو او اين جي ڪا اله ، مولکي اله اغورا او خدا جي خليمت لڳندي ، ۽ سڄ اڄ ايا جي ڪا وائي اگهايي والي . غدا جي ابدي جي خليمت لڳندي ، ۽ سڄ اڄ ايا اي جي ڪا وائي اگهايي والي . غدا جي ابدي جي خلايمت ڪندي ابدهنجي جان صداحتي ڪري وارو . ايا يا جي مئان مصومت جو الهاڙ آئي اور . ڪما الل وارو ڪور وار اور ڪور جي والي سخي در الله عالم الله ڪو ايا الد آخر الله علي علي مان يا احمد آباد ۾ هڪ کاڏي اوري الله کي الله علي علي علي جاهر ولي ڏاائون اوري الساسي ۾ ڪڇ جو کلار سفر سلو اي علي حدود الله الله علي الله يا مسلم يا يا يا يا مسلمي علي علي جاهر الله يا ماڻه يو واو . الزو اب الزو اب الزو الله الله يا ماڻه يا الله يا ماڻه يا يا يه يا وراو . الزو الد الله علي علي علي وي الله يا ماڻه يا الله يا ماڻه يا الله يا ماڻه يا الله يا ماڻه يو يا يه يا يه يا يو يا وي وي يدهدور دڪان ملي يوي اله ماه ور اوي وي ي

اده ان سالن بر وابر جي مصدس ولک ' ، . . . ياسي واون جو اد اهو لسي جوځ آهي له اسان اد محدست كواون تا او هي سندي چوكو تد كمال لو كري . لكو اهو آهي واسد دايمهن كم كي .

واقعي الهيء متعند لرسندان کي الڏي پدويءَ تي رسايو آهي ، وام يا ائي آيڪا دڪاڻ سيد رڪهي واري جي وڙ وام کي سجاڳ ڪيو. وڪها نسان اهي وام واو انهنجي دڪان ڏانهن وک وڏايائين ، نوڪر دڪان کولي ويانو هو .

آ-ط ئي وفاع کان فاوران وامر جي اهر مطابق شدڪر ڀڳواڻ ۽ جهوليادل جسي احوار تي هڪ هڪ اگريتيءَ جو واس ڪري چنڊو هڻي ويٺو مس نہ اوچتو ڀر واري يطيو پيو آهي سو ٿورو هوشيار رهنج . رام جٿن لنڊ مان سجاڳ ٿيو يڪدم هـا ۽ هــا ۽ ڪددو کهرجي چاڙهين نان لهي رڪشا ۾ ونهي راهي الـيو سانيڪل رڪشا- ۾ دڪان ڏانهن. رڪھا وارو بيرسن آدمي هو. آهستي آهستي رڪشا کي گهليندو هليو بئٿي ۽ رام جي سوچ جي رنتار ولي پئي وڏندي . آهڪ ڏهڪي اکمون المد ڪري بهچي وا و پيهنجي پوئين زندگيء ڏانهن . اجمهر جي ڪچهري رود ڏانهن سندس بنا کوره کداس جو سائيڪلين جو دڪان هو. باط به اسڪول مان موڪل مهل به تي ڪلاڪ دڪان تي وهي مستريء سان کڏ ڪم ڪندو هو. پطس اهو ڏسي خوش پيو ٿيندو هو ٿه پت کُـي بڙه له سان گڏ ڪر ڪري ۽ سکي جو ڪيڏو ا، شؤاني آهي. رات جي وقت ائتي اِسيءُ بت گهر کڏ ايندا هئا. هڪ ڏينهن او چنو رات جي اٺين لڳي ڀر واري اٺيءَ جي دڪان ان ۾ ماڻهو اهر اڪري کارکند ڪندي جهڳڙو ڪرط لڳا. جنهن مسان هڪ ما الهو او چتو چاقو ڪڍي ٻ^هي کي ^{هط}ي زخمي ڪري ڇڏيو چاقو لڳندي ٿي ان جسي منهن مان الاوي على الوي مولكي الهااو مان مران الوي " وي " درد إرا ون دانهون ڪري هيڏانهن هوڏانهن الها کاڻط لڳو پر پملڪ نماشو ڏسط واري هئي. ڪو، اكمان له بير أجي . بابي دكان الدران سندي دانهون بذي باهر اكتو . اظارو دسندي ار ڪيائين هم ار لم زخودل کي سنهالي ڀاڪر ۾ ارايدي پاڻيءَ جا ڇندا هطي هـ مت دنارط لکس در ایدري ۾ ٥-٢ کندا اوا اچي وڙيا جن بوائيندڙ کي خبر اهر آهي ڇا سمجهي مارط لڳا. انهن مان هڪ کي لوهي جي ڪاڇڙي ۽ هٿي سا بابي کي مٿيي ذاري ڪا اعربي جو مٿي مان رحم راللا ڪري وهي آڳو. اآبو اسي او لت اسي ڪري پيو. بابي جو ڪر ۾ ۽ گولڊن جو ڀڄڻ، پريان بر تي پوليس وارا ڀڄندا بئي آيا. شايد پوليس کي ڏسي هو ڀڄي ويا . با او ڪنهن سنڌي ڀاءُ کي اچائيندي پنهنجا بران ڏيئي اسالکي الاٿ ڪري واو. َ پوه خبر بٿي آ. هيءَ جهڳڙو برائي دشمديءَ ڪري هو. اابي جدهن سنسڌيءَ

كي إنها او هو كدبن الله كي الهو أسي ماظهو سمجهي سدائمن الع مؤمن جسي هده، م امان گهظوئي بابي كي چوندي هئي هيڏانهن نوهان حدائين بين جي جهڳڙن ه سمهاري ڇڏيو. خوام خواة بوندا آهمو. ڪڏهن بنهنجي جان له وڃائي ونهو. التي سدائين بابي " كلددي چيو هوس" " اڙي راڻي هيءَ جان اين جي صلقي ڪم اچي الم هن كسان

" هاڻي ڇا ٿيندو "

ليكك:- ديوداس ديوانا

بت رار دکان نان ايندي وقت کچ. فروند ۽ ماڻو وغوره ولندو اوج. ، إ-بلي چي چئي آئي آخي آر هڙ احمدآباد مان شار واري کاڏيءَ ۾ اچي رهي آهــي ، رام هلندي هلندي اهي رهمور . شوخيءَ مان ماءُ کي ياکور پريندي چمائين چما ؟ ڪرشاهــا اچي رهي آهي ۽ مولکي عمر آء به بئي آهي . ڪمال آهي ! امان سجر مارڪوت نظي ايندس جيمنا جو آي ڪان، .

سڪيلڏي پيڻ اها بہ پوري ٢ سالن کان پوء اچي ٿي منهنجي شهر ۾ ، ها اما پور ڇا لکبر اٿس ، وام دوڪان وڃڻ ڀاچي ويو .

آبا لکور اُلس ا، باو س هدل کو دايو هد کور ا، ماما دايي و دد هامداسين کڏر کڏ مؤسس ، اچو اله راخي ايو آهي . سنو بطچي پهو اَلس سو رال ۾ څڙهي اُه-ي اي په پهڪي کهموا ، رامر کي هن شهر ۾ آئي چه، ورهي، ئي ويما پسر سددس وڏي پايط هڪ پهرو به هن ودت کهموا نه آئي هئي . هن کهظيفي پهرا بههنچي پهرا په هنواي کي خط درايهي لمائي و بلتي ڪئي ار هاڻسي هن شهر ۾ منهنچو دندو چگو جمي و بسرو آهي . ايائي آهين پهروا کهمائي آسيس کري وج .

مثل اابي جون ايجل لشادون آهيون لون ۽ مان ، بر ذلذي وارا ڪو الم حكو بهانو ناهي رامر كي آسري بر ركندا آبا الهيء وامر كي اح اوجتو جو يعظ جي اچڻ جي اچڻ جي اچڻ جي اچڻ جي اچڻ جي جاڻ يا يو د اما آخر ڪوشليا كسي هست باط يقي له هو سجي عليمس جاڻل اله وياڪل ئي يور ، اما آخر ڪوشليا كسي هست وي دون به اخران اكر درد بر ارجي انكي يوس ۽ اكوان مان آب جاڪي يوس الهو ڏسي ماڻس همت دياريندي چوه " رام است جا تو كران ايرلائي خود " رام است جا تو كران ايرلائي خود تان جي دون يو کردن ايرلائي جي دون يو دي ورنددا آهن كان كر دون عالي ياد كرش هيڻ كهرجي ، دل وڏي رک . چگو هاڻلي جائد شاع الن مرتبي .

« ۱۰ » پيو وقيم تمام خواب هاي رهيمو آهي . شهر پر فوقي پرسٽيءَ هو ماحول

ي جِيثًا كلير كلاً و روني كري مردالكيء جـو ثبوت دّيةي رهيا هيمًا. چـي، "اسان

ستهدها ڏني ! اها قبول ڪئي وڃي . اسان هن سوسائٽيءَ مان ئي اڪري ٿا وڃون . ! "اسان اجا سهي الله سكهون. اج اجا مليا، سيائي أولشا (توشا) ملددا , إورهان چمات (منائي) ملندي ، اسان هت تا جو زارن ، بمري تا بغون ، بغدچات اسان كيي عهدي جي غلاءيء کان آزاد ڪري!" " ليك ١. هن ماراماري ۽ جو سبب ڇا آهي ؟ " جڏهن رودن پٽڪو پورو ٿيو لہ ڪڻ چڏڻ چڱڻ چيو. " اهي إوارًا ؟ " تدهي هڪ أي سر ۾ سر سد - إمرويءَ جو آلك ڪمو.

" إوار تي كي كري ااهر أمريكا موكايو الي سدن سخت ضرورت آهي . "

مون چئي ڏاو. سڀ سخت ااراض ٿي ويا. منت کن هر ڪنهن مدون ورت

رکهو پوء هڪ هٿ ٻڌي چيو ۽ ڀراڙ ن کي سوسائٽيءَ ۾ هڪ وي آلدو آهي . وي کي ڪارائيءَ سان ڪٽي ڦٽو ڪيو لہ ڀواڙا ڀڄي ويندا . اهو ڪر امرجنسي طور سياعي ئي

شروع ڪيو وڃي . سيدي اڪراء اهراءُ اهال ڪيو . وي پيدا ڪندڙ اول ا، رواي ڏندو . بر بقنهات جي بڪ راء نيصلي اڳيان روئندي روئندي سر جهڪايائين. اِستي ڏينهن و ځ کنچي و يو .

6/A/5, Sewa Samiti Nagar, Koliwada, Bombay - 400037.

پوء اکيون مهتبندو هوس . هڪ ولج پوندا ٿي ويو هو جو چاڻ ماڙ ن ٽاڻين پهچي ويا۔و هو قدرت جي قالون سان ڪور پچي ؟ جنهن جي سنڀال ڪھي سا إحوسانھي وجي. جدهن کي ڇڏي ڏجي ۽ لداڙهڙ ڏجي , سان زمين ۾ وجي , اٽان و ري ائي نڙي ٿئي. ير رط ۾ ڪائري ، ڪمولري ، جهرڪون ۽ ڳوڙ ۾ سان کڏ يواڙا اچي رهي لکسا ، اول سجر ڏينهن ڀرواريءَ يستيءَ ۾ واڏا ڪندا هئا ۽ واب جو اچي وشرام ڪندا هئا. هاڻي رات دامهن أسالتِيء سوسائتيء ۾ ڪئمپ فائر ڪئي عثالون. ڄڻ له اله سدرال التي افل ااراضيء ۾ رعي ڪري ۽ ان کي سدار ۾ جو ڪم پنهنجن نازڪ ڪلهن تي عصوار ڪيو هئا آوس

ارچة و لي سومالنّي، پاران صبوح سابط النين بچي سرڪيولو ڪڍيو و يو لہ واحد هر المن اجي امرجنسي مير لي عركو حاصر رهي امرجنسي جو مطلب آهي له اسا العران حماو أهر أهي يا الدروني يفاومه في أهي. مون سمجهمو لسد هتي الدرولسي معاماو عوالدو چو ته سوسانشيء تي واهران ڪور حماو ڪندو ؟ حقيقت ۾ واعران تي حمار أهو هو ، اڳئين ڏاديهن سوسائٽيءَ جو اورازادامت ، سيڪور، تري ۽ خواليتي ، ايسان ۾ گب شب ڪندا ۽ بستيءَ باهران بس جي اُڏي تي بينا هئا جوڻن آدوس وڃن ۽ تر نن ڏهن سال جي چوڪري، نن از رک ماڻهن کين اچا ڏيڻ شروع ڪيا . اول اِ... ٽيٽي منجهي يها ۽ ڳاله. کي کل ۾ ئي اڏاياءُون ان لارڻ کي ڪهڙي خبر ، بجو ڇا اهددو آهي؟ ابھي اچي يا سڌي سوا ٿئي اچي جو مطلب سنڌي اُي سمحهن! هيءُ يها مرڪن لہ او يما ابتا ڏين . الي ١٥ سالن جا ڪي ڇوڪرمل اچي يسيدا ايما . اعي هنديءَ ۾ جـول " الذَّا لولدي ۾ خوش! اول لولڙا ويا آهن ۽ وق هيٺان آرام ٿا ڪن، ن—و' اسمن ويعداسمن ۽ کمن اتان ڪيداداسمن ا. " تنهي بورگن جا منهن اها تي ويا . دري

رس أي سكالي جدّاو . لعب اس ألى ع سدن إدب بر ساء. إمو ا. سمارو هو إسر عر يکهر اکهي اکهي لڪجي اوا ، اناون کولي ، کلي اندران يکهر اکهندي ، هري وام جو بان كندي أنيس الهدا. ألي لي دال أمرجنسيء جو أعللن كيالون. . احمن راسه جمو الدن اجمي روني كسائي، يان چهاڙي ، اوكرالي ڏاستي «تُرُ 4 والمن له محجه ورس له هڪ اڳولن له او تي اڳولن هڪ تي وقعد واه. وسالي ولي ا أهن. اوازابدايت بارس والمكر روأي رهمو هن سوكويتري زال والسكر سلاحا ارى اُهُوَ هُوءَ خَوْالَهِي لَلْمُؤْلِّنَ لُووَ اُهِنَ وَالْكُرِّ مِنَ حَمِينَا عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ اللَّهُ عَلَيْهِ اللَّهُ إِنَّانَ لَوْوَ اُهِنَ وَالْكُرِّ مِنْكُ مِنْكُ كَوْنِ وَعَنْ هُو. لَا شَهِم لَهُ عَمَاكُ.

جو چهن سين چوڪرڻ سندن ارسان اهايءَ جي کدري کي جا مار ڏني , تنهن ننهي جو

استهما لاني إ اها قبول كئي وجي . اسان هن سوسائلي ع مان أي اكري أا وجون . إ "اسان اجا سهي نتا سكهون . اج اجا مليا ، سيائي أسولشا (اوشا) ملندا ، إسرهين ع جمامت (منائي) ملندي ، اسان هن أا جو رابون ، اجري أا يقون ، يقدهان اسان كي عهدي جي غلامي ع كان آزاد كري !"

ني ڄٺا کليو کلاو رواي ڪري مردالگيء جـو تبوت ڏائي رهيا هئا، چـي, "اسان

" ليه اله هن ماراماريء جو سبب ڇا آهي ؟ " جڏهن رو دن پاڪو بورو ٿيو سن چئن چگن چيو.

"اهي إواڙا؟ " لدهي هڪ ئي سر ۾ سر سڌ - إهرويءَ جو آلپ ڪهو. اواڙن کي ڪري اهر آهراڪا موڪليو ائي سندن سخت ضرورت آهي."

ني ڏاو. سڀ سخت ااراض ٿي ويا. منت کن هر ڪنهن مصون ورت ، ٻڌي چيو، ڀراڙ ن کي سوسائٽيءَ ۾ هڪ ويط آلدو آهي، وط کسي قدر ڪيو ئي ويندا. اهو ڪم امرجنسي طور سياڻي ئي پڪراء لهراء لهراء اهال ڪيو، وط پيدا ڪندڙ اول له روئي ڏنو، علي اڳياڻ روئيدي روئيدي سر جهڪايائين، استي ڏندي

6/A/5, Sewa Samiti Nagar, Koliwada, Boni

يولڙن وط ڪتايـو

ايكڪ: - آندن گولائي

مان جدهن کوآبریتر ها لرستک سوسالستی ه پر هدند و آهیان ، ان کسی با بندی پلیدلگرن آهن ، بن ان بلدنکن جی و بر پر باتی مدی موکلط له تالتکون تهرایل آهن ، ان بلدنکر باتی و بر پر باتی مدی موکلط له تالتکون تهرایل آهن ، ان باسال کی بدین و بر باتی و به بن تا بوکل له تو دو بالدن خالات خالسی هولد را هی . ان بلات ای بار رانداون کندا اهن و همت گراترند فاور اسی رهندون چی دران جا شیما ور و در حکدا آهن ، ان مصیمت کسان جمد آزاد کرانسط له سرسالتی هی مومور و جو ر حکدا آهن ، ان مصیمت کسان جمد آزاد کرانسط له سرسالتی هی مومور بر دماغ کر کندو رهندو هو ، امنا هک مومور و جسی دوشن دماغ های وی هدا کور و زهمندو آهی آ، وان بوکها مان هک سو سمت فسالدا آهن و باشت هی وی هدا کور و زهمندو آهی آهی ، وان بوکها مان هک سو سمت فسالدا آهی و باشتان هک به بازان جوابی ای که کور کری ؟ عمل کور لا اسال کان صحیحون و رامون آد خوانی باشت کی و بازان و وان واکها و بازان بازی سب صحیحون همون ، مدل بادی و بازان و وان واکها و بازان بر اهو سوال کسچی شون ، بالی سب صحیحون همون ، مدل بادی هی موان بر اهو سوال کسچی آسی کور، وان به معلی بایدی ای ایترو آد باله، اوله، کن بره های مسئلو کچی آسی کور، بادی همی دون کار و مسئل کی ایترو آد باله، اوله، کن بره های دادر آلسر، اول اساس کور به کور، کارو وی کورا هی بادی و گاه بادی و آد و آداسور الاراسا ، سبی خود کارو ر هدون ، کور و هون ، کور و هدون ، کور و گور و کور و هدون ، کور و هون ، کور و گور و گور و کور و گور و گور و کور و گور و گور و گور و کور و گور و کور و گور و کور و گور و کور و گور و

لاء او رجي و النَّون . سندس مک مان ديري ديري جهيظي آواز ۾ ائين اِڏل ۾ آيو: " الڏاسي هل

جوالي ما^{طي}ن ، موهن ير أو النَّعي " رأت جا يرالو يالت بالت جي روين ۾ الدي ۾ السي آياً. اهڙي وقب سجيديء جي ڳلن تان المولَ آلسون ائين پئي آاون جين اسار جي

ڪيگرين مان اهر. ان ڏاڻي هن باط کي موهن جي گود ۾ سمائي ڇڏيو. ١٢ ڏيدهن کان پوء سجدي هڪ سفيد ساڙهي بهري ۽ بدهدجي باسراتم مسوهن

اڳيان منوهر مکڙو ڏيکاري هڪ واههي گور دواري ۾ اُدي لڇهيءَ جي ارادي کي

سو اڪار ڪري اله نمار ٿي وراهين آلوسار شادي ٿي ۽ سجديءَ ، سوهن ڏي نهاري اكاراو: " (ها كل كالم هغر له أجالوه الدارو ساكماً آهن، منهنجي و الجالمي جورن ۾ اڄ اُديء سولهن ۽ سويها ۽ سوجهرو آندو آهي ۽ مان سندس قول قبول ڪري الـو سان جمون جوده جو آسرو وٺان ٿي. سنسار ۾ آوس ٻرام آهي ۽ موليکي خاطري آهي الم اون سڪ يري سنهال سان مولکي سالديندين. " سجنيءَ ۽ موهن هڪ استي جسي

سدمك و اهي أكمون أكمن سأن ملاءون . ازخود موهن چمو: " للذلي ياد اچمعي ألسو أهو دريدهن جدهن او منهنجي ڳچيءَ ۾ قول مالها اربن ڪئي. ڪائدات اڄ انهنجي دل جي . أصلي مراد بوري ڪئي. هن رايگا رالکي ڪاندان جو ڪواسي الس الهي. اسرن منهنجي جيون جي لئين ڏيائي آهين ، لنهنجي اُديء لنهنجو سرار مولکي اُران ڪيـو

آهي جو اوڙ اائين لماهيندس.

Flate 4-5, Gym View, 16th, Road, Khar, Bombay 400052.

ـ سنڌي ساهنيہ ـ

سنڌي ساهدي جو پُرڪاشن ڀارت ۾ ٿي ضرور رهيو آهي ليڪن ساهدي، جيو ڪاس رڪجي ويو آهي سنڌي اهڪ اڳهان سمسها آهي ا. هن کي ڪتاب ڇهاڻط اله لمشر ار أو ملي بملشر كي وكرو كندر ار أو ملي ۽ وكري كندر كي كراءك ار ألو ي . مفت ۾ ڪتاب ورهاڻط وارن کي اڙهندڙ آ. ٿو ملي . ان ڪري سنڌي ساهتد ... ي وڪاس جي کتبي رڪجي ويل آهي سنڌي اڪادهيون ان ڏس ۾ کهياواسي ڪنھ ن أخون ساهتم. كارن كي كتاب جهائط لاء مدد ذبن أمون سندن سنمان كن آمون ڪن اُن کان پوءِ سنڌي ساهي، اله سنڌين ۾ چاه، بقدا ڇو ڪون آي آئي ان اسي التيكار واچار كن. سائلس ڳالها آيندي هئي) جي درا شروع ڪئي. ورڏانا جا کهل ڪهڙا له وُچتر آهڻ آ لاهي ۽ ابوره ۾ سجديء کي چوځ لڳي: منهنجي الڏلي ! لنهنجي هــرڪ سداه نازي ۽ من موهيندڙ بسځ ۾ اچي آي، اوکي مان بورن ربت سمجهي سگهي آهيان. ترن سرايء مورايء المدر هڪ لڪل لهل ۽ ديوي سمان تُسايت ڪــو آهي. تنهنجي آماه، شهرائن جي ڪت له ٿي ڪري سگهان، بسرٽڪيون فرق ڪن جڏهين امسر

مدهدچي پياري الألي هي ع مدهدچي حدون چي آخريان کهڙي آهي . مس مددر الدر گهڻائي کهدند بيا رهن . مدهدچي سجدي بدهدجي روح جو راز وولکي بداه . بدهن جي مني شرم ۽ درد سان پدهيجي الدر جو راز وولسان سل . برون برن اس اس احسو چي مني شرم ۽ درد سان پدهيجي الدر جو راز وولسان سل . برون برن بي اس اس احسو وجوڙي جو دن بري ڪولهي . عالمي سربر ڪولور المددو وجي لو ۽ اکدن جا جو راز وولسان الي بيا آهن ، مان چاهيان کي له اون مدهيجي ماڙي ، وهن کي بدهيدچو ڪري جوالسي مان . لاون سندي هي کان لي لڙڪ ۽ آلسون ڏسي هڪلم لڇمي ۽ برائدڙي بائسي کيس باط سان گڏ وهاري مشڪر ابو . لچاريء سيدي ه جيڪي هجڪي جو و لاء "دي بدهي هجو کري بائسي بدهيدي هئي سان جهڪي هي گڏن سو ، ورلکي قبول آهي چي کل آديدنء لر جوڙيء لر وجهدس ۽ جي ڪندا لر آهي به چالسيءَ بر تدميدس ، اسر شل لوهان جي صحب سدري ۽ اوعان کي او بدو ڏسي کد کد تمان . "

چهود " الذّلي - هيءُ سهس رلكي سسار سر جنهار جي أي رجدا آهي اوه ان كسان و ۶ و وچي . ڪچه، اد جهڪي لئي ٿو سو آد كسان لمهنجي و منهنجي و سمعه بر آمل هو . " سنچها چي و بال هئي ۽ روشائي اد چهڪي ليندي ئي و بئي . سوراد چي ايم اين روب ڏخ ۾ بئي آيا . ان اهڙي ڏيکاري بئي ڏلي جو ڄيا ڪو وڏو بئي بنهنجا اسان جو په روب ڏخ ۾ بئي آيا . ان اهڙي ڏيکاري بئي ڏلي جو ڄيا ڪو وڏو بئي بنهنجا اسان جهڙا از بئرڙي بنو آهي . اچهيءَ السهن سمجهور اد آهي يا اراجي يا اراجي اياري دئي . سمجهور اد آهي اي ڏبهن سندس جيون هي سوکهر سرار جي با اراجي اياري دئي . سمجهور ايان سنجها جي آريءَ جا گهند وجها لڳا ۽ هڪدر اڇميءَ بههنجي ارائي عراس سنجها جي آريءَ جا گهند وجها لڳا ۽ هڪدر اڇميءَ بههنجي ارائي عراس عدميءَ داران سنجها جي آريءَ جا گهند وجها لڳا ۽ هڪدر اڇميءَ بههنجي ارائي عراس عدميءَ داران سنجها جي آريءَ جا گهند وجها به يا پر سندس اکه-ون آسان

سكهندو. أوكي بدا أيمندي خوشي تنتي تي له ما أنن مولكي هك درمشت جيون ساته سان شادي ڪرائي آهي جنهن ٿوري ئي عرصي الدر بنهنجي ارملتا ۽ شمل سڀار سان سيني کي موهي ڇڏيو آهي ۽ گهر جو سمورو ڪاروبار پالڻ تي هموار ڪيو آٿس. 🛪 سمي گذراندي و اوم كالم أي أقي . سجديء داكتري پاس كري وجري الكنو ۾ ماء سان گهر ٺاهيو ۽ هڪ ارسنگ هوم کوليو ۽ موهن چارٽرد اُڪا اُوٽنت جــو امتحان پاس ڪزي بمبقيءَ ۾ ڪنهن ڪمهنيءَ ۾ شروعات ڪئي ۽ الي هنکي ڪمهني طرفان رهائس لاء عالمشان فلمنت بل ملمو. موهن بدهدجي مانا بنا ۽ درم بنديءَ سان گڏ أالي وچي گهر ڪري و المنو . أن العد سجدي ۽ موهن هڪ إليي سان وقت الله وقت خط بت رستي سمهرڪ رکندا آيا . ڪڇ سال وڇوٽي به بئجي ويئي با-ر سجنيءَ اڃان شادي كالم كئي هئي ۽ ينهدجو سارو ديان هن غرامن جي شيوا ۽ مريض کي شفايا بي ڏيڻ ۾ والتيم ڪيو. هيڏا اهن موهن جي ڌرم پندي اڇميءَ جي صحب عليل ٿي پيٿي جو کيس مئل إار جاأو ۽ گهڻي خون ڇڏي ڪري ڪاني ڪهزور ٿي وائي هٿي. امام عــوشهار داڪٽرن سددس پتديءَ جو علاج ڪرط شروع ڪيو. آخر گهظيمي ڏيدهن اساء سددس حالت ۾ ڪو ۽ قيرو له ايندو ڏسي داڪٽرن لراسائيءَ جو جواب ڏاو. سندس بيني اس سمجهي و يعي لم سندس دک اورت تيل وارو ااهي ۽ هڪ ڏينهن پنيء کي چهاء الـ. جدّهن ايماري لهط جي ڪا اميد ڪانهي تدّهن ڪيترا ڏينهن ه-ن زاـدهـ، الش سان كذر كندا. توهين يلي بي شادي كراو. إها سندس بيار ۽ عقل جي كِاله، هئي بـر هڪدر موهن اداسائيءَ ۾ پنديءَ کي چوو: له هن زلدگيءَ ۾ لنهنجي هولدي مان ڪنهن سان ڪداچس پيار نہ ڪري سگهندس جڏهن کهظي علاج بعد ا، اڇميء جي احماري گهنجط جو ڪو آثار نظر لہ آيو تڏهن ڊاڪٽرن صلاح ڏاي تہ هڪ دنعو هوا بدلائـي ڏسيط الهتر أيددو. موهن بتديء كي الهر وأي وجط اله سجديء سان فون الي صلاح كاي. جنهن موهن کي صلاح ڏئي ته ليکنؤ ۾ اچن ته پال سندس علاج ڪندي . پــر ڪه-تري عرصي ااأين اڇميءَ کي بيماريء اهڙو جڪڙي ڇڏيو هو جو اڃان بسنڌ ڪري جهڙي مس لئي له کوس اچي وائي ايخار وراو ۽ سرابر وڏاڪ ڪو ماڻج لڳو. حالت اوايت كديير هيني . موهن سمو ري حال كان سجديء كي واقع كندو آاو جدهن المام دلگير آي ٥-وهن کـي چيو له أديء (اڇمي) جي دوا مان الي احبئي ۾ اچي ڪري اله ايـار أهمان والدكنيء جي معنطي والدكالي ۾ آهي - عدا جي الخارق جي علمت ۾ إسلالي ڪر ۾ , ڏاکڙا ۽ ڪمالا سهط السان جو ئي فرض آهي . سجني لكدو مان بدهدهي لرسدك هوم جو كارو بار كدهن التي جي حوالي

ار جواي زادگيء جو مقصد آهي. جيتهو جيتهو دل جو پرواز بلند هوندو, اولري اواري زندگيء مان زيادة راحمه

مامدي . ولدكي خاود النم آهي . أن جا ابي المع روب ۽ راز آهن . مكير بيد اهو آهي 1, سنسار جي ليلا ڇا آهي اُن جو رچيندڙ ڪير آهي. جيو ڇا آهي. مان ڇا آهيان. أثل ۽ اَينگ آنند ڇا ۾ آهي ؟ اهي ٻاواالون ڪڏهڻ نہ ڪڏهن باءُ بلڪ لاء هر السان جي هردي ۾ الن ٿيون.

(هواي سبب آهي جو حدولا هر السان کي ڪشش ڪري اسي . لدون جسا لطارا موهين ٿا . قدرت قادر کان الڳ ناهي . هڪ يومانما ئي آهي . سرشٽيءَ جا نانا

روپ ۽ رلڪ ان جو عڪس آهن. -چنيءَ ڪاليم جي السو کان ٻوء خرشيءَ ۾ لٿي ماٻي. وجه, ولـي ڀــــا-يرو ڪري هن موهن سان ڳالهابو. " پيمارا موهن ـ هڪ ڳاله. چوان ! ". " ڀـــــــــــي چؤ بدـــــا

هم ڪــ بذاء اون ڇا اـي چاهين " موهن اڇور۔ " (هولي اوالو اثر ا. لنهنچي سنگ ۾ ا_{فار} ۽ املک آهي. منهنچي ديه، او سان ملي هڪ ليندي ۽ منهنجي جدون لنهنجي دل جي منج ۾ إساط سمالسي ڇڏامدي. لمهدهي چهڪندڙ چهري مان آلند ڀراوڻ سرڪيون ڀري سگهندس جي اون

كى جيرن سالط كران ۽ بنهندو بطائين . " سجنيء موهن كي هم كندى جدو -

"اى اماني داڙي! ــ ڪهڙو جواب اوکي ڏاڻ! " موعن چهو-

سجني مانك ۾ رهي او سندس لرمل ليطن مان ڪاردا جا اشارا ظهو و هذا. موهن العواب هر ۽ ڪيم بل سائم ۾ هو. بر ڪن گهڙين کان يوء ملي مڌر آواز ۾ وراڻمائين

" مان شور وچان او كان كاله. اكالي آهي ا. معهدجي مائةن معهدجي شادي اكسدئدي كراأي هذي آهي. مولكي مائن اهڙي سكيا ڏلي آهي جنهن ۾ صالصمند اولك والكر مان ڪنهن ۽. ڪاري. ۾ کين آڏ ڪائي ا، ڪري سگهندر آهيان . سنسار ۾ اوس بسراه أهمي او جدهن سَّ اوي سار سنيال أبوط لاء لو مواكي سالدين لني چاهيمو لدهن لاء صان ابسان ڪهڙي ٻرنگيا ڪرالن؟ لـــوسان جدڪو مدهنجو ناتو هلندو آيو آهـــــي -و خرفرو

الماهمداء المدس جيسون أميد له لمهنجي عالما لوكي كنفن خاندالي كهر ۾ سهاڳ إساڳ حمي كان بر الميدي . شل الشور اسان جو سولهوان أليندو ۽ اسان جرّ بولرُ سميند قائد، ١١١، ١٨١١ه، باد رک سجدي ! له ا-الحي درستاني نالي ۾ ڪو ا_, ميک ا-. و ١٩٠٠

جيترو هيمك التؤالدو أو ترو أي ملتي چڙهمدو ۽ سکہ شالتي ۽ آلمد جو پاڻر ٿيمدو . آديري ديري .وهن ۾ مائٽن حليمائي ۽ اما^ڻائيءَ جون ايڪ خاصيتون وڏاون جن .وهن کي ڏه ۾ اوڙي ٻاعر وڏيڪ بيارو ڪري ڇڏيو. سندس بيتا جرو الڳايو سرڪاري مرڪن پئنچائين ، بئنڪن ، ميونسوالني آفيسن سان هئو جي سان کان هن سان صلاح ،صاهم عددا هذا . تجربي وارو هو م كهظائي سال سماج شيوا ۾ كافي آز،ودو برابو هوائين ا عران ملكن -ان -- ورك ركندو المدو هو جن سان هنجي كاني له. چ-ڙ هئي. لا- هي ڪري سندس شهر اواسي وقيم ۽ وقيم کاليس ئي صلاح والح ۾ دار له ڪندا هيا . داوان كوره كداس بالط اله شخصيء طرح اعلي درجي جــو ودوان المياسوف ، عملي داريدو انسان هو ۽ سيدي کي آدر ياءُ ڏيندو هو ۽ کين و زاائتي بــر دوستائــي صلاح ڏيندو هو . ڪئ سمير کذرط احد موهن ۽ سجديء ساڳئي ڪاليج ۾ بدهدجي داخلا حاصل ڪئي. ۽ ٻنهي جو االو وڏلدو رهيو. ۽ اڪثر ڪري باط ۾ ڪاليج جي حاطي ۾ ايا باسي واري المفهدي بر گڏجي الهندو هون • سجمي ڪالوجي "Collegiate Cultural Society" "Education Competition" جو ڊروگو ام و آءو و او هو جنهن ۾ موهن کسي خاص سجنسي" اسيدب ڏاستي گهراه-و . اين ڪيترن وداراهن سان کڏ ،وهن ۾ ان چٽايهٽيءَ ۾ ڀاڳس وراو. چٽاييمٽيءَ ۾ العام رکيل هئا ۽ جيج ٽي ڄڻا ڪاليبج اورد جا ءکر معزز مهمان هئا ۽ ڪاليج جو براسيهال بط ، ڀريء سڀا ۾ ڀاڳے، ولندڙن پنهنجي بنهنجي قيابليت سان كالهااو ، ير موهن جو جدّهين وارو آبو له هن ينهنجي نصيح زبان ۽ عالماطي تقرير سان سڀدي کسي اعڙو موعي ڇڏ او جو سيدي ججن جو يڪراء فيصلو هن جي فائدي ۾ آيو. جمهدتي براسمهال كاليبج طرفان همكي شالدار سواسو المو ۽ Certificate of Appreciation عطا ڪيو ۽ سڄي ڪاليج هال ۾ ٽاڙين جو ڦهڪو ٿيو. اُن بعد سجديءَ سوسائٽي پاران سيڪراٽريءَ جي حيثيت ۾ هنکي گلي ۾ کلابي گلن جي ڦرل مالها اُچي ڀيت ڪئي. السان جي دل جي ا، عجيب الخاوت، آهي. ان ۾ امنگن ۽ الساه، ، دايريءَ ۽ جالبازي ، ازاڪم ۽ ڪوملتا ، قرب ۽ قربانيءَ جا جذبا جاڳن ٿا . دل روشن آم، جڳ، اَڄالو. مگر پرڀڙ جي مايا اهڙي برال آهي جو اهڙي سني ساعت ڪا ڪا ٿي گذري. السان اڪثر دليوي جهنجهم سي غرق ۽ سي جي قران ۾ حيران بريشان ٿو رهي. دل أجارط سان أي السَّان زلدگيء جو راز بروڙي سكهي ٿر. باط وڃاني باط بائي سكهي

انـمول آنسوك

حٿڪوشن ⁵و ر ^{سواڻ}ي

الوسيدي هوس، ير گهر ۾ سب " الدّاي " ڪري ڪواسيددا هيس، صوريس ؟ يوس الهي ۾ سهلي . سڀاؤ ولندڙ ۽ ڪويءَ اجي مالتن هنکي ڏردي واهارن ۾ ڪائي المان مالان ڪال اسي واري شهر ۾ هڪ سماروه ۾ أي هڏي جڏهن ائي اسڪواسي بار عو ۽ لليد سياو عوس ولک جو كورو ۽ صورت جو سيطر سيدس ولائن اكسون ا رر چوڪ هئي ۽ چون لي موهيدو هاڪي ورڪ سداء هوادي هٿس ه عجه، ولم کلر ل بعد ڪنهن واجهي عزا-ز جي شاديء اي لاهي ...ودر ؟ من درستي اور سي هواي جهاز مدي سيء من درستي اور سي معاده موالي جهاز مدي سيديء من اي عمر دروالت المادي ي . بي در دو مدن عدمي ڪنس کي ڪائي رار ملي هئي جدون مان سهدالسي ا ي در ي ي الله الله عدا عدا ، وهي ۽ حودي کي جڏهن حودي . الم الله الله عدا عدا ، وهن ۽ حودي کي جڏهن حودي الم ماديء چي دونعايي کا ويلو داو تر ادامي کي دامي آواز ۾ مڪيدي عبالين ار واهرا ڪهان له سيد هند ا اور دار دارامي کي دامي آواز ۾ مڪيدي عبالين اور ادام که اور ار سدار مورود او اتي ادار الهي اداري هدو مطلب ار سمجهي سکهها . اسالي وهن چې س ۾ اهو واچار کهر ڪري وار ار حجديء ڏانهن ادن ڇوڪرن کان وڏاخ سدس مق آهي ، جيتواه او جرك الم سدس سراهن جسي ساراه ، سان لدانه حسدس مق آهي ، جيتواه او جرك الم سدس سراهن جسي ساراه ، سان موض جو پتا داوان کو رمکداس هڪ اعليٰ تعامر بافتري ارداو ۽ جارائي الد مرض جو پتا داوان کو رمکداس هر. سال کان گهری سنستانی سان هن جر سبید و ذیب ریب های و رهای رسال ي دون را دون کې چکې دارې پاوهچې مودرې مالتن چې سداء لوالي ياول عوادي هغې اد دوهن کې چکې دارې پاوهچې ۱۱. ولي سكهي . مالتن كي المين هو له من هي الولا لي سلسار كي سكر روب إمالي . ولي سكر وب إمالي . ومديد ما ما يدا من من المين ال

دليا ۾ ڪاله شيء الله ار آهي. هيءُ سارو سنسار ناسولت آهي. مورک من سيدي جي سنسار سان موه, لـڳائي اُن کي سنج سمجهي ويٺو آهي. زندگيءَ ۾ ڪوئي ۽ جس ڪواهي. موالکي ها^طي خوشيء سان موڪل ڏاو، مان ارهان کان پري ڪوا۔ هواديس.

اوهان جدهن به مواحكي ياد كندا ته مان برلوك مان به اوهان سان كالهاتمنديس.

بالرمسند ۾ سُد ۽ هميشه. کڏ ۽ " اوهين بالخ کي ڪڏهن بر دکي لر ڪجو ۽ هميدي. كلندا ترندا رهجو. روءا كو پالداس جي كود ۾ لهتي بهتي ۽ بتي بالهون بتيء جي كلي

۾ کڻلي وقي آئين . کو پالداس جي اکين مان ٻہ ڳوڙها ٽيڪي روما جي ڳلن تي ُوڃي ڪريا. روماچهيس لمرير سائين ۽ مان وڏياڳل آهمان جو اواون اساه. نظي اوهان جي هندي ۾ دم لْآيديس. مولكي آسيس كجو. " ائين چئي روما هڪ گهٽكو كائي بــران لـماڳيا ۽

وهي مالڪ هي درکاه ۾ پهتي. روما جي و چي کان پوء کو پالداس کي و يراڳ وٺي و ١-و٠ ڪجه، ڪين اڄهندو هوس. لہ هولدي هئس ڏينهن جي لنڊ ۽ لہ رات جو آرام. ڏاڍو مايوس ۽ و اڳاڻو. ڪنهن

سڄڻ ڏاس صلاح الـ اممئي وڃ الي هڪ پندس اٿيئي. اهو روحن سان ڳاالهائيندو آهي . او ن پنهنجو حال بدآئينس له هو اوکي سچي ڄاط ڏيندو اسه روحن سان ڪئن ڳالهاڻجي. کو بالداس بهجئي آيو ۽ پتو لهي پنڊس کي گڏيو، هن کان سڀ ڪجه، سهجهي ان

سکر واپس آبو. هن کيس چيو له ڪوٺيءَ ۾ اڪيلو ٽن ٽُمگڻ جي ٽهائي ڀرسان رکي ان لي بدو ۽ بيدسل رکه پوء هيء پرارتما بدج دفعا ڪري جنهن روح کي گهرانطو هجيءَي الهيء کي آهستي دل ۾ سلا ڪر. ٿوري وقت ۾ ٽهائي ڏڏندي يعملي اهـو روح آيو آهي. آــون سوال بنج ۽

بيمسل كل بدي لي أون لكندو وج جيكي أوكي روح إذائي. كو بالداس أحمي سليها پدي لي لکي اللي نامين مولکي آنيس ۾ ڏيندو هئو. الگريزيءَ ۾ لکيل مان سنڌيء ۾ انواد ڪري هفتيوار اخمار ۾ شايع ڪرائيندو هوس. اهي سنيها ولندي گويالداس بدهدجي پشديء کان "سلهم جا ڪار ط ۽ اپاو" به برلوڪ جي داڪٽرن کان بچي الکيا ۽ سري مد ۽ڳولت کيما بر انگريزيءَ ۾ روما کان بڇي بنهي ڪتابن کي کو بالداس ڇپابو. وون وت التي ڪتاب موجود هئا. ڪنهن متر موالکان اڙهي اله ورا جي هن وري الم مونايا . عان جيترو وقمت كو پالداس جي آفيس ۾ هئس له روحن سان ملاقدات هديجي علىدي هلي گو بالداس جو معهدجي آنيس كان بدلي ٿيط بعد كيترو وقت اهو ساسادو

عليو سا خبر ار آهي ۽ بالط اب هن وابع حيات ڪولهي . هيءَ ڪهاڻي انڪل سٺ 504, Chetna Society, Seven Bunglows, Andheri (West) Bombay - 400058. سال برا^طي آهي.

11:57

اد بہ ويس گهڻمي . آفيس ۾ هڪ ڏينهي ايندو هٿو تہ چار ڏينهي ڪاغذ گهر ۾ گهرالي يُڪال ڪندو هئو. ٻٽي ڀرهر جي اٽاھ ساگر ۾ ٽرندا ۽ ٽبيون ڏيندا ٻئي دلياً . تـدُرس

هر السان جي قدر قدر لي ادار لہ غلبيٰ عت آھي جو السان سيم بسيم نطرت جسي عظيم طاقتن جو غلم. بطجي أو إوي. جواليء ۾ عر ڪنهن جي اندر ۾ -وبي لمنالون فولداوج، آهن ۽ خزاران سينا ، او سينن سان امنائن جي او راي ڪاله ٿيندي آهي ۽ ڪي شرار کي ڪوڻ ماندو آهي . مؤد اله برام ۽ جيوڻ جي گيٽنا آهي ۽ استريء اله

 هولي، خرشي مذائ جو وڏو ڏي آهي . گوبالداس ۽ روما ہے صبوح جـــو مئن أيا الله المرى كالي بدهي كديو تلل جو اروع الإساران. كوبالداس أورو كال كاسي وما جي سيمد جي چڳہ کي آڪرو لڳايو ۽ روما بنھي عقق کي کائل ساڻ ڀمري بسمهن عي اسيء جي ڳاڻ کي اڳاڻي ڇڏار. يوڻ بنهي کنڍڻ پچڪاريوڻ - کتال جي بـاڻيء ان هڪ ٻئي کي بسائي ۽ڏيائوڻ ۽ ڀاڪرڻ ۾ عڪ ٻئي کي هڪڙي ڇڏيائوڻ.

هيء والدكي وي كان كيدي ، حسين ، ولكين ۽ مديست أي إ_اجي إسر معترو اُن جي قراب وجي ان کي ا-روڙڻ جـي چيشٽا ٿي ڪھي لــــ ان پر افـــرس ۽ رمان بدهدجو دبرو ڄماڻي ٿا وءن ۽ دلي راحت بدران راڙو ۽ رودڻ نظر ٿو اچي. روما و سارو مدهن متو رانگ سان يرامل هتو سو وجي. سدان ڪولمي ۾ صاف ڪيائين اِساد هي الجمس ، آخر ڪهڙا بداللي اهي بلنگ ليّ ليٽي ۽ ڪر ڙيء والكر اهئي نَڌيي، و أسالداس رضالسي كلي مقالمس وذي . بضار أي بمس ، بدن باه والمكر بمو بري - كمل اَنْ لَالَ أَي يَمِتِي ، دَاكَتُر دَالُهِن مَا أَهُو دُورُ إِنْو. رُومًا كي ١٠٥ دكربُون نظار ۽ امراليا جي بهمت ، كمكهي إ، قالمو إملى ، داكت ر الشار قالي أرز اي القاون المعرن وكالسون، واليءُ لي أمواها كهذا أو اله واسعر ، على او هدا بر الكي ذلي . اورد ابر لاهن فرق کن جلاهن صاحب والن ا, سلمالي لهي ارا هڪ ان اين داڪٽر ن ا، روسا ني لهاسيو. مهيدر سوا روما استري ۾ او اُهندي وهي او ڪولي دائدو ا، اوري هيڪاري ا به مي يولدي . داڪٽرن وايو ڏاو ا. ووما کني ساھ اي اولي آهي _ ساھ ج-و عالج أ دروع أبو ، والتاري كري عندا أي والتي ، يقيء كن ولندي ودوط لكي " سرامي، يَرْجَعُ مُولَكُنَي أَعْرُوا أَرْزُاو آهِي ۽ والدگيءَ أعرُّو أَرْ إَوْ كَابُو آهِي جَدِر دَکَ جَوْ السالج يرمان ڪجهه ڄڻ لڏي او وڃي . هاڻو ا، هر ڪدهن کي آهي . ڪو اچ

ارام، همون هو اورن الهاس آهي.

كو پالداس سكر (سنڌ) بر الجدور هؤو . واليت مان الجدوريءَ جو امتحان پداس

ليکڪا:۔ چرنداس ٺاڪر داس گور سهاڻي

ڪري آيو هئو. شروع ۾ اسسٽنت الھندر ٿي مقرر ٿدر ۽ اِن سالن جي ارڪريءَ کسان بوء الجدور أور. جلداي شادي إم كواأون . سندس بتني ارملا شكل جي سهطي ع سشهل هئي . سياو جي سني ، سيئي المدن وڏن جي دادن ۾ و اهي و ائي . انهي إلى ع بتديء جي نهڪندڙ خمالن ڪري گهر گرهستيء جو کاڏو ٺيڪ طرح سان پئي هادو ، پر انسان کي جڏهن ٿوري خوشي ۽ آورو چئن ٿو ملي، نڏهن هو انهن جي اسياد ئي سپدن جا رنگ محل بظائل او چاهي ليڪن زادگيء جي ڪنن دور مان لنگهندي هو ڪن بلن جو سكر أو ما لي ۽ گهطن بلن جو دک أو يوڳي. كوبالداس جي زلدگيء جي كاڏيء جو هڪ ٿيٿو اوچتو ٽئي بمو. بن سالن جي شاديءَ کان بوء لرم^{الا} وڃي بار يوءَ کي پياري ئي . گو بالداس جي جيون ۾ هڪ وڏو خال ٿي بيو . گرهست جيون ۾ مڙد کي جي**تري عورت جي سهاري جي ضرورت آهي** , اوارو عورت کي وڙد جـو آ**ڌا**ر کپي . اِنهي ماڻ هڪ جي غير موجودگيءَ ڪري هڪ وڏي وٿي پ^يجي ٿي وڃي. ارملا جي ارتي اڃا گهر جي اندي کان باهر ئي ڪاله اڪتي هئي له کويالداس لاء مائتيون اچط لكمون، بر هن جو من المترو اداس هو جو هن كي هر چوز جوك بيتي لكِندي هدي ، دايا زهر مثل جوني بيدي إساسندي هدي ، شاديء جسو كِت بمهنجي اَچيءَ ۾ اوط لاء دل ا، برائيدي هئس، بـر ايت ڪدوارو بـ، ڪيترو وقت رهـي حكهندو ؟ آخر سندس و اجهي متر بمهنجي لهاليء ووما لاء كاله، كديس ، بهريالين ا-. آااڪائي ڪيائين ير دوسم کان مدهن ڪدائي ا. سگهيو. نرملا جي موس کان ٽي سال اوء ووما سان كو بالداس جي شادي ٿي . روما كي ايشور كنهن خاص كارب ۾ أ-وي الهي آيار ڪيو هڏو. سون ۾ سهاڳو هڏي. سندرانا ۽ ڪوملتا جي ڪوڙي ڪلي هڏي! روما , شڪل شبيه، ۾ ارماا کان ا، اِ، رالمون سرس هڏي ، اچڻ -ان ئي کو بالداس کي اييار جي ڏاڳي ۾ اهڙو تہ پھتو اڏي ڇڏيائين جو الهي رسي اسم ان کي اسوڙي اسم سكهي . قرب جي ڪڙيءَ ۾ اهڙو ته مقداطيس والگر جذب ڪري ڇڏياڻين جو لرملا جي

سدس گهر ۾ امنلي عراش جي مامي جسې گهر ، لوکي مسان سرور ڏانهن ، سماچسار ڏينداس ، منهن جي ڳاله، لکي ، گوتا جي چهري تي سرها آي جانئجي و ائي ، عرشيءَ ارتي لحظي ۾ جيائين ، هڪ منهنجو سهڻو سخن ڏاسان ۾ رکجانه ،

لاکران کي ناسي رکي، ڇوڪري جي ااري ۾ لڪ ٿو ۽ ڪچاڻ ه. ٿو ڻ هيمئر زالسدگيءَ جي اعزي موڙ تي بهتي آهن جتي ٿوڻ پنهنجي مٽن مائٽن ۽ ساهنڙان جي وچ ۾ رهي

ا، الله کې اکمار سمچهندان، اسالجي سنڌي سماح جسمي متدود دائره جسمي ڪري سنڌي چرڪراون اون ذائون ۾ ا، شواق سان شادي آمون ڪن . "

12.A, Anand Ghar, Bandra Bombay - 50

ليكڪا :۔ چرنداس ٺاڪر داس گور سهاڻي

كو بالداس سكر (سند) بر الجدير هئو ، والبت مان الجديريء جو المتحان باس

جو هڪ ٿيٿو اوچتو ٽٽي بهو. ان سالن جي شاديءَ کان بوء لرماا وڃي باريوءَ کي بياري ٿي . گو پالداس جي جهون ۾ هڪ وڏو خال ٿي پهو. گرهسمس جهون ۾ مڙد کي جيتري عورت جي سهاري جي ضرورت آهي ، اوارو عورت کي هڙد جو آڏاو کهي . بيتري عورت جي غهر موجودگيءَ ڪري هڪ وڏي والي پنجي ٿي وڃي .

ارما جي ارتي اجا گهر جي انهي کان اهر تي ڪالم اڪتي هئي آلم کو بالداس الا مائٽيون اچط الجمون بر هن جو من المترو اداس هو جو هن کي هر چوز جوت بيئي الجمدي هئي ، شاديء جو رئت المهلجي الجمدي هئي ، شاديء جو رئت المهلجي الجمدي هئي ، شاديء جو رئت المهلجي رئجيء بر بوط اله دل لم برائيدي هئيس ، بر امن ڪدوارو بر ڪيترو وقت رهي وسي الحي الله عدل الم برائيدي هئي المهلجي الهائيء روما اله کاله ، ڪياس ، بهرائين اسمهمدو ؟ آخر سدس و بجهي متر بمهمجي الهائيء روما اله کاله ، ڪياس ، بهرائين المسكهدو ؟ آخر سدس و بجهي متر بمهمن ڪيائي لم سکهدو ، نرما جي موس کان آي سال آااڪائي ڪهائين بر دوسمه کان منهن ڪيائي لم سکهدو ، نرما جي موس کان آي سال اوء ووما سان کو بالداس جي شادي ئي ، روما کي ايشور ڪمهن خاص ڪارب بر آدي ايوء ووما سان کو بالداس جي شادي ئي ، روما کي ايشور ڪمهن خاص ڪارب بر آدي المهن الهي نيار ڪيو هئي ، سندرنا ۽ ڪوماتنا جي ڪوڙي ڪلي هئي الهي نيار ڪيو هئو ، سون بر سهاڙو هئي ، سندرنا ۽ ڪوماتنا جي ڪوڙي ڪلي هئي الهي نيار ڪيو هئو ، سون بر سهاڙو هئي ، سندرنا ۽ ڪوماتنا جي ڪوڙي ڪلي هئي الهي نيار ڪيو هئو ، سون بر سهاڙو هئي ، سندرنا ۽ ڪوماتنا جي ڪوڙي ڪلي هئي الهي نيار ڪيو هئو ، سون بر سهاڙو هئي ، سندرنا ۽ ڪوماتنا جي ڪورا سان کي بالداس کي المهن المي ني در بالداس کي المهن دي المهن دي در بالداس کي المهن دي در بالداس کي در

ساهمت لي پچيمو: پوء ڳ پوء ان مالقامه کان پوء ۽ پي مالقامت هن ڇدچو تي آهـي . دس كهر بر بعدلي هريش جي مامي جسي كهر ، توكي مسان سومر لايدهن ، سماچسا ، مديس . منهن جي ڳاله, ٻڌي ، گيما جي چهري تي سرهاڻي ڇانئجي و پئي .

غوشيء براي لعطي ۾ جيانون ، " هڪ منهنجو سهاو سٺن ڏيان ۾ رکھان، .

اران کي ياسي رکي ، چوڪري جي باري ۾ اڪ او ۽ ڪھاڻء. او ن هيداو زاسدگيء

ي اهڙي مرڙ تي بهتي آهين جتي اون بدهدجي مٽن مائٽن ۽ ساهوڙان جي وڄ ۾ رهي ياط كى اكوار سمجهندين، اسانجي سندي سماج جسسي وحدود دائرة جسي كري

نڌي ڇڙڪراوڻ اوڻ ذالين ۾ بہ شواقي سان شادي آيون ڪن . "

سومر ڏيدهن ۽ ولدا جي چهري کي ڏسي ۽ گهتا سمجهي ويئي ا. سدڙي سماح ي هن محدود دائرة مان بر ولدلا كي جيون سائي علي ويدو آهي . شب إجالدون

ليُّون ولداا کي ۽ لَدبج جَي وقع ۽ پُريان ڪٿمٽين ۾ ويٽل هريش ڏاڻهن شڪر گذاريءَ ي لظر أجلي . هريص مركى همه اولابر ۽ اکين جي اشاري سان اڇيو: ڪيٽن ، هاڻي مواکي داد ڏيندينء.

12-A, Anand Ghar, Bandra Bombay - 50

بدهن جي ڄار وڇائط لاء ڪوشھ ڪئي هولدائين ، جيدوامڪ نهراين ڏيهن او اهڙو رکو جواب ڏاو هو. " کيما جي آواز ۾ راجه هئي. واداا ان ڳاله تي کلي چيو, " ڇا او مولكي اهڙو سمجهيو آهي. هن ڪال ڄار ڪال وڇائي ليڪن هن ينهن جسي هڪ سچائي قبول ڪئي ، خبر اليتي تر ڪهڙي سچائي بهه ڪيائين . چيائين تر ولدا ا ، مان الوكي ڏسي هڪو ٻڪو ٿيس. گهڙي کن لاء منهن جي من ۾ هڪ راچار آٿيو: ڪاش لوسان اڳ ملاقات ٿئي ها. پـر جي لون ڊائـــوورسي هجين لہ پوء اـــوسان دوستيءَ وڌائي ، توکي و اجهي او ط جي ڪوهه ڪران ها . ان ڪري مون آڪڙ ۾ اڇمو آس توهان دائورسي آهيو. جنهن تي گيما مولکي ڇينڀ ڪڍي ، ان جي مولکي اسرواه ا. آهي. پر او ا. مولکي غلط ا. سمجهيو. کيتا جي آواز ۾ اڃان اِ۔، راجش هئي. چهائين له " پوه لو به چيو هولدس له پهرئين ڏيدهن ئي سندس درد کي ڄاڻي ورا ــو هو ، " ال المڪل الله هن الم المڪل سوائيءَ سان بنهنجي من جي حالت جسو ذڪر كيو. له صرف ايترو، ير بهيائين، بلكل كليو كلابو له مان ايتري وقت المائين شادي چو له ڪئي آهي . خبر اليئي له مون ڇا چيومالس ، هريش جا اکر دهرائي چيو الـــ ڇوڻ الوهان مون اله ڪو شهزادو ڳولههو آهي ڇا ؟ ان ڳاله، اي وڏا وڏا نهڪ ڏيڻ اڳوڻ المترو جو جن جو اسان ڏالهن ڏيان ا. هو ۽ تنجو ۽ ڏيان ڇڪجي و ا-و . پــوه محجهي و يو . آهستي چيائين: يلڪ نيڪ . مون تــوهانجي اله هڪ شهزادو ڳــولهيو آهي . " كيما كديمر أي جمور " ممان هراه جي كالهمن أي اعتمار كران ، كهڙي خمر اوكي اڪيلو ڏسي ۽ هويص تنهنجي دل ئي پنهنجي ڇاپ هطط جي ڪوشص ڪندر هجي .

ذرا سجائم رهجانه. اسان جي سماج مي جوڪريء لاء شاديء جو دائره اهڙو محدود آهي جو ڪنهن عمر مي سماج مي جوڪريء لاء شاديء جو دائر کالوء ي آهي جو ڪنهن عمر مي سوچ و انجاز کالوء ي داندا وچ مي أي چيو "يعدلي ، وون جمان وڏي عمر مي سوچ و انجاز کالوء ي داندا وچ مي آي چيو ي "يعدلي ، سي انجاز کي اسي ، اهڙو ڪي ڪولهي ، هراهن اس . هڏڪندي هڏڪندي چمو له ، وون جميڪو شهزادو ڳولهيو آهي ، لنهن مي سڀ کا آهن . هڏڪندي هڏڪندي چمو لاي ڪالم ، ائس ، گرانجيو آمي ، عمر جاليه ، سال الس ، فقط لو جمان دگران جي لاي ڪالم ، ائس ، گرانجيو آهي ، عمر جاليه هن جسي اينهنجو اليڪٽر الڪس جو سنو ڏائر ائس ، سني ڪندب جو آهي ، اساقي هن جسي شڪل صورت ۽ سياء له گڏج کان يوه آي لون پنهنجو رايو آزاديءَ سان ڏيئي سگهين شڪل صورت ۽ سياء له گڏج کان يوه آي لون پنهنجو رايو آزاديءَ سان ڏيئي سگهين شڪل صورت ۽ سياءَ له گڏج دان يوه آي لون پنهنجو رايو آزاديءَ سان ڏيئي سگهين لئي . " گيتا ڏاڍي چالا مان پنجمو يوه ؟

واس كى كالهائط جو وجه، ملندو" *ן.* چار ڏينھن گذري ويا او هريش اسان جي آيــل وحت ڪوا آيو. ان کـــالپو مون إ. عنمنا مركل ورأي . موكل الن موايس ا. مون كلي كلي جيو ، " ولـدامـا ، منه هي غير هاضري» ۾ عراض لنهن جي اله ڄا_ر آ. ا. وڇايو. " «ها ، هر هفتي جا بد ڏيدهن منهن جي ٽيمل اي اچي وهندو هو . " " ۽ پنهن جي دکي دل جاو حال ٻڏايد هولدائين . " ولدا چور ، " تو هراش كي غلط -مجهدو آهي ، هن هـي وال افران دا ئي علي بدائي ڇڏاو آ. دليا اڳيان سندن شادي نوابر ئي آهي او اها شادي ڪار آهي. دايا اڳياڻ اها ڳاله. ڳچهي رئمي اورڻ ڏينهن آله، شاديءَ کيانهره، چيار ڏيه وعمى، هدى مون كرة ويا. بر ألى اكم ير سندس زال لتا جر دلدار بهچى وا-و ه غره كيس چاري أن دَرسمه ومد وي رهي . وايس كُدّ موليا ۽ لتا سُدو بههنجي ارا^ي سان هايي ويشي. گاير پهچيدديشي، عربش لها جو پورو ڏاچو کيس واپس •وڪاي ڏا-إدهن جي دائتن کي حقيقت کان ۾ واقف ڪري ڇڏيــو. لقــا ۽ ٥-ـون گڏيــل وولر ۽ أن ۾ الحل كهت عرصو لكور عو يدينجي الحاميات شاديء كي و-ارا ٢٠ ڪرشش ڪري او. او وقت لڳندس. "

" سومر جي ڏينهن لنهنجي ڪوسي خالي ڏسي اڇمائين ٿر گيمتا لم آئي آء . وي عراب ۾ چيومالس لم اپنون إ. ساعترانون او غير حاڪر آخين ۽ اوء منڪي ڇيا '' 'رفان جي سامهون هن ڪوسيءَ ئي ونهي سگهان ٿو. "" ''اچا يندان صاف چوڪوان ۾ سڀ گط کپن ۽ وڏ ۾ وڏ پئسو کپي . هن هڪدود دائرة مسان , لدهن جسي بسديء جو ڪو سائي ملي وڃي لہ اها تدهنجي خوشدصيبي چئبسي . الصيب سان مون پدهن جي ماسيء جي وقتائتي صلاح کي خيال ۾ رکي ، مون ا، الهيء محدود دائرة مان سائي ڳولهي ڪڍاو .

كلابي كلابي كلابي وقيس اسين چار ساهيڙ اون هڪ نيمل ويك ، كلابي كيائيددا اهيون ، اهو مدكل موچاري جو لابدي هو . اسم كرسيون خالي لاسي لاسي لاسي ويئي سهطي ادا سان اهيو له مان هن كرسيء لي والهي سكهان لو . مون سركي چيو له واله واله . الج توكي كيئن اهي خرورد الهي آهي ، مون لاأو له هو كالهائي مسولسان وهيو هو او سندس اكل اظرون ، ولداا كي لاسي رهيون هيون ، دون اسوه واقليم كرائيدي چيو مالس ، هيء السيمين مقليم والداا واسواطي - والدال ، هيء آهي هراه ماهاي والدال واسواطي - والدال ، هيء آهي هراه شهاطي ، لو جلاهين آفيس جائن كي لاهي ولداا سان واقفيمت له كرائي اسر كايئ جي الهاظ كان ، هراهن جي ولداا سان واقفيمت له كرائي اسر

آنيس ڪليگ جي احاظ کان ۽ هراش جي والکا، مان واحديث ۽ سوائدي ۽ سوال پڇڙ اڳو. پوء پڇٽايم. ڇو جو هريس شخصي سوال پڇڙ لڳو.

" توهان بهران او ڪري ڪئي ڪندا هئا ؟ " کنيور سياءَ جي ولدا ا ، ڪنهن کي برو بلو له چوندي هئي . اگر ڪور له وظندو هوس له ان السان کان يا ان ماحول کان باسو ڪري ويندي هئي . هراش جو امواو ڏسي ، سمجهي ويئي له هي ڪاهڪ بالهن باسو ڪري ويندي هئي . ان ڪري هرائي هري چيائين ، " جيڪڏهين الوهالکي هئي جو روب ڄمائي تو چاهي . ان ڪري هري چيائين ، " جيڪڏهين الوهالکي هئي جو روب ڄمائي تو چاهي ، ان ڪري مرڪي چيائين ، " جيڪڏهين جو Raference جي اوڪري ڇڏي ، ان آنيس ۾ وڃاو هجي له بوء مان توهان کي بنهن جو جي اوڪري ڇڏي ، ان آنيس ۾ وڃاو هجي له بوء مان توهان کي بنهن جو

دلمديس. " هريس اوا و رهجي ويو. لذهبن به كلي جيائين "واقعي نوهان جي حاضر جوابيء كي داد تو ديان. نوهان جا سبي بني كيواري آهيو يا سب " مون وي بر أب كتي جيو، "يا دانورسي آهيو. سيني كي پيهنجي دانورسين جي نيم بر داخل كرط تر جاهي. يا پيهنجي دل كي نسكي، تو دين له بو جهڙن دانورسين جو عدد ودلدو آلو

رهي . " مون ذرا غصي واري اوع ۾ چمو ، وري منزي آواز ۾ چمو مالس اسر ، وڪل کائي واپس آبو آهين ، لدهن جي انجل لي ، نائمان جو آهو ، لدهن جو التطار آو ڪري . کائي ، پڇاڙيءَ جو آمر ڇوڙي واو ، " ڏسط ۾ آو اچي ا، او هس اله ڪر شهزادو مالي کائي ، پڇاڙيءَ جو آمر ڇوڙي واو ، " ڏسط ۾ آو اچي کالهااو ؟ إساهران يل اهو جولهي رکه-و آهي ، " ولدا چمو ، " لو هن سان ائين ڇو کالهااو ؟ إساهران يل اهو

ڳــولهي رکهـو آهي. " ولداا چهو، "لـو هن سان انهن الهر الكي باتي لـڳو. تدهن جـو کل مک سهاه جو القاب چڙههل ائس اهڪن الدر اله هو اهلا دکي باتي لـڳو. تدهن جـو کل مک سهاه جو القاب چڙههل ائس اکهن جي ڪدبن وحت اله ڳوڙها اٽڪهل ڏاا . " مان عجب اله

محدود دائے هم

هوء المائجي آنيس ۾ لئين هئي. ولدانا نالو ائس. سدول سرير، گورو ولک،

ليکڪا:۔ گدوبي مو ٽواڻي

چهن لي هاڪي موڪ ، چهري لي گلبورلا ۽ شالدار شخصيمه ، هسو و ع پههلاچي ڪر ۾ ايمد هو مؤلمو الله عليه الله و شخصين الله و دائل هئي ، جوڪئدهسن مان چوڪري ادران چوڪرو هجان ها له ضرو و شائيءَ اله آن ڪواناس ها ، او نسب مان چوڪرو اهمان ۽ له هن لي ڪلهن چوڪرو جي نظر اعلى اُله اُله ڪر اِله بلاجتهه سالس تالين هوء اها ڪنواري آهي . جڏهن جڏهن هو عيم نظر اعلى گر مشهدول هول دولتي آهي له مهندول هولدي آهي له مهندون نظرون هنکي لڪيداون آهن . دماغ ۾ عجمت غرب سوال ائسندا آهي له مهندون مهري عليه اسلام الدر شادي آهن ههوئي سئي ، فهوندي ۽ اُرهيل آؤهيل چوڪريءَ جسي له ۱۲ سال الدر شادي لوگ کهندي هئي . سڄاؤ ان واحد ڏهنيءَ ليتيءَ له ڏياؤ جي سمرڻي اُر هواندس . عالمي آهي ، هن کان آئي انهن وڏن ڪميندي ۾ سئي اوست لي ڪر ڪيل الس . جما هوءَ آهي ، هن کان آئي انهن اوراني ڪهي الس . جما هوءَ چوند ارائي ۾ انهن هوري جو آهسي ، سندس خوصي جدو ن جي اراي ۾ ، إذاري ۾ ، المراني جي جيداني ۾ ، المري ۾ ، المري ۾ ، المري ۾ ، الموي ، واڪان له مان الموي ۾ ، الموي ۾ ، الموي ، الموي ، اڪوي المون ، عاصل المور الموي ، واڪان له مان الموي و ، الموي و ، الموي ، الموي ، الموي و ، الموي ، الموي و ، الموي ، الموي ، الموي ، المون ، الموي ، الموي ، الموي ، الموي ، المور الموي ، الموي ، الموي ، المور ، المور الموي ، المور ، ال

امهندي ارابريء هو گهر هيي. الحالتي سنڌي سماح هو دائره معدرد آهي. ڏسهن له ويذي له چوڪرڻ کسي

ڏيهن سالن جي عمر االهن لر ڪنهن ڏيهڻي آرڪا آپڻي لر ڪئي مڳر ٻوءَ لس جمين رجان آلي ٻج اڄ لر او اها خالدي لر ڪئي آهي . منت بالت تر کامو چولدا هئا تر ايتري چولد چڱي لر آهي . هڪ ڏيايهن باسيء چهو لر تون حيڪو چاهين ٿسي -ر لر سيدي چرڪرڻ ۾ لر هولدو ، او حيڪڏهين هڪ اڏ ڳالهر تنهندي يوانريءَ جي اس هي ۽ اورن ڳالهيون جهڙرڪ چرڪري جو ساءُ خلر آهي ، ڏنڌو لوڪري سني هدين تنهنجو بهار گهرجي مان تنهنجي بهار جي بيكم ٿي گهران، تون تون مولكي ... به المترو أي بهار كندان نه جهدو أون شيلا كي بهار كندر هذهن إ هان وجه ا ا ؟

" ڪندين ار مولکي هان وجهر! مان ٽوکان سواء جي ار سگهندس وجهر. ج

لر سگهندس. ﴿ چَولدي إهداً وجَه، جي كُود بر منهن ركبي رونط لـڳي.

" ها بهذا ها مان سب مان توكي شيلا جيترو أدي بهار كندس . چولدي وجيم جي اکين ۾ آلسون اُچي ويا.

و جيم ۽ ايدا اٿي هڪ اٿي جي آغوش ۾ جڪڙجي ويا.

Prakash Bhawan, 9-Gayakwadi Plot, RAJKOT-360001.

جي البكا شيلا أهي د إ أها منهنجي بشيء جي ذيء آهي جوكا همدر كذاري وائي مان شهلا جي مادي جي ڏيء آههان. شبكا أسان وت آبل هئستي هديتو مسولسان گهرو سنهمد هو هڪ جهڏاوڻ هدوڻ سمن له هن مواکبي بدهنجي ايهار کان واقف ڪيــو هـــو " چولدي چولدي ايما كميمر لي وائي هڪ ڏيدڻي وات جو شيئا کي اوچنو اڪلسيف لي هنكي رب جرن التيرن آبون داڪٽر جاچ بعد ٻڌابو ا. هنكي الله ڪئسنسر جسي اهماري آهي ۽ اورڻ اي مهنن جي مهمان آهي ۽ ايماريءَ گنڍيو روب وراو آهي اهما هبر جڏهن هن کي ببئي ا، هو ۽ زار زار بئي راي هن کي عبر بولدي ا. هو ڇڏاسندر ڪوا، سيس او سيس مان سيس هن جو جيون اوياد ڪرط لئي چاهيان ، ميان هن کيان دور رعط لي چاهيان ير ير هـو منهنجي سامهون ايندو لر مسان رهي يـ نــر سگهنديس مون كان هن جو دود پريو چهوو ڏاو له ويندو ڪيتور ا. مولنكي بيار او ڪري عٍا مان هن كي عِذْي ذيان ير مان يه وجب بنا أصل جي د سكهنديس " چولدي چولدي بيدا ووالح لکبي دون هن کي چيو هو له جي لدون و جي. سان شادي ڪريخ الـدي جاهين له دل لي پٿر رکي ڇڏ هن کي لفرت ڏي هن جي ساءهون له وڄ ۽ اُهڙو و راساله ڪر جو هو اوكان نفرت كرى.

موسد بر هن چهو هو له عا بيدا دل لي پشر وکي موالکي المين ڪوڻو يمولدو مان المين لي ڪنديس. "

" وجيم دون لوکي اڳ ۾ اُ ڏٺو هو هيءَ اُ. آچالڪ پمهندو مالخ ٿيو شادي لي ۽ مولکي هير به هيئٽر بهڻي اُ، لوڻ تي آهر وجي. آهين "

(مڪيش) وجيہ جي اکين ۾ آلسون هئا .

 لڳو پاط ئي قابو نہ رکي سگهيو وجيه شيلا جي چهري ئي چمين جي برسام و-اآ۔ ي ڇڏي مان مان تولاء تڙقندو هوس تنهنجي هڪ جهاڪ ڏسط لاءِ توکي حاصل ڪري

هميه، دل ۾ وسائط لاء بهتاب هوس اترقدو هوس لـو لو هيءَ ڇـا ڪيو شياو تو هيءَ ڇا ڪيو و جي روئط لڳو.
مڪيش ڪهاڻي ٻوري ڪئي هنجي اکين ۾ آلسون هئا دل ۾ درد هيس.
" تون ايترو ڪهاڻي ۾ بِڏي واين جو لنهنجي اکين ۾ آلسون اُچي و اا ! ؟ "

" جي هيء ڪهاڻي لوکي ا، وڻي ڇا؟"
" ڪهاڻي _ ڪهاڻي له سن پنج لاء جواب آهي ، بر هن ڪهاڻي جي لسايڪ سان ڪيترو ا، ظلم ٿيو آهي ، ونچاريءَ جي جيون ۾ بهاڙ ڪڙڪي بير هواسدو ، ڇا لون هن ڪهاڻيءَ کي سڌاري لٿو سگهين!؟"

اون هن ڪهاڻيءَ کي سداري اٿو سههن ۽ ۽ "سچيءَ ڪهاڻيءَ ۾ ٿير ڦار ڪرڻ سان ڪهاڻي جرو اُصلي اطف اسم رهندو آهي شهلو. "

اهي شهارو."

" مڪيش اون اڏائي سگهندين اله هن ڪهاڻي جو اللڪ ڪير آهي ۽ ڪٿي رهندو آهي جي آهي الله علي الله علي الله علي آهي الله الله علي آهي الله علي الله على الله علي الله على الله عل

" پر بدائط نتو چاهين ڪيئن! ؟ برابر اد!؟ مولکي خبر آهي ته هن ڪهاڻي جو البڪ ڪير آهي بر بدايانء ؟ "
" بداء له ان ۾ دار ڪهڙي ؟ "
" هن ڪهاڻيء جو البڪ آهين لون ۽ صرف لون!!"

" بڪواس هيءَ سڀ غلط آهي "

" هيء غلط له آهي هڪيش ۽ هيءَ حقيقت آهي له وجيه ايو ڪير ام ار آون

أي آهين."

" اهو تون ڪيٽن آي چڏي سگهين ترهن ڪهاڻي جو نابڪ مان نـي آهيان!

ڪا سابتي ؟ "

چو جو تو جيڪا ڪهاڻي بڌائي آها باڪل سچي ڪهاڻي آهي هـن ڪهاڻـيءَ

اَچااڪ وڃه آءڻل آي وکمل چٽي ڏاي . کنياڻين ۽ کولـي پڙهڻ لڳو . "منهنجي جان کان او بيارا وجمه ،

مان مان الركي ادرد ادرد جاهدان أي أوكي مان تمام كهافو إيمار كمان أدي أدي مان مان الركي ادرد ادرد جاهدان أي أوكي مان تمام كهافو منهمت ألما لمهن المهجي دل به توكان سواء الم كمهمت ألما لمهن المهم معمود عدمال إسم به به المهم معمود عدمال المسمود والمنافق المهم المهمية وكان سواء الحي مسمود المهم المهمية وكان سواء عدم المان المعمود عدمان المهم المسمود والمنافق المسمود والمعمود عدم المعمود المعمود المعمود المعمود المعمود المعمود المعمود المعمود المعمود عدم المعمود عدم المعمود المع

ما_ڻ مامي جي گهر واڻي هيس. هڪ _وات جو مولکي ٽڪاب^{ف ٿ}ي. مـو^{لک}ي رسا جون النيون أجل لكبون مولكي دووالمالي ۾ داخل كيو ويـو داڪٽر جــي څولځ موجب وولكي إلله كشسر هي ادماري هلي كوترو وقمه جداري وهندس كالم. شر نه هدي إها عبر بذي مان زار زار رئس هم آيس اسم معيء المهددي إساري ۾ دور" مان مان اــوکي دکي ڪر ؤ اٿي چاهمان وجيه مان مان الوکي نوباد ڪرؤ ^{اٿي} چاهدان مان مان لوکي دل و جان سان چاهيندي آهيان. او :-ر مان استرکي إمار اجاء لفرت ذاط لڳس لہ جبئي اوڻ موالکي غلط ۔هجھي موالکي ڇڏي ڏاڻ وساري چڏين. بر او انين لہ ڪيو، لون منهنجي گهر جا چڪر ڪانيندو وهين باسر مان سب ار مان الهاد أعمان، مجمور أهمان ، منهدجتي دل ا. كهطو أي جاهيدي أهي المسمون اركي واكر والي المهدي عالي مر مدون لكالي خوب خوب وران . اوكسان معانسي وال بر بر منهندي هممه نر ليندي آهي . سوچيندي آهيان لر ڪاي مان يدهد و الله في قاار وجافي وهان له ا ؟ لدهده و هيء دود ، ولكان - هن لدة و قلي م-ون وهر كالدر آهي أوج جدين مهل مواسان ملددان لدين مهل أوكي مدهددو الش لني ماددو. مان دري رهي أخيان منهنجي آخران خوادهن إدالي آهي له ار ن ڪا سلي ڇـرڪري ڳوڻهي ان سان شادي ڪيم اون جيڪڏهن مولکي سچو پريم ڪندو دواندين له منهندي اءا آخران عواهش ضرور او ري كددان وجود مان توكي خوش دول اي حاهوان ماهو جي آلها الدَّعن كوش أيندي جدِّعن أون كوش عوا-دان ؟ مدهدتي كواهش إ-داري ڪندين ٿي سگهي ا، موالکي وساري ڇڏج همهشه، اله.

الدهدهي جيڪا لدهدجي ا. ٿي سگهي _ شيلا و چير څط ا-ڙهي زار زار رواسط

لڳو بالط لي قابو نہ رکي سگهيو وجي شيلا جي چهري ئي چمين جي برساد و اأ ي ڇڏي مان مان تولاء ٿڙقندو هوس تنهنجي هڪ جهاڪ ڏسط لاءِ توکي حاصل ڪري هميفه، دل ۾ وسائط لاء بهتاب هوس ٿڙقندو هوس تـو تو تو هيءَ ڇـا ڪيو شهاو تو هيءَ ڇا ڪيو شهاو تو هيءَ ڇا ڪيو شهاو تو هيءَ ڇا ڪيو و جيم رواط لڳو.

مڪيش ڪهاطي يوري ڪئي هنجي اکين ۾ آلسون هئا دل ۾ دود هيس.

" نون ايترو ڪهاڻي ۾ ٻڏي وئين جو لنهنجي اکين ۾ آلسون اَچي ويا اِ ؟ " " جي هيءَ ڪهاڻي لوکي لہ وڻي ڇا ؟ "

" ڪهاڻي ۔ ڪهاڻي آ. سنج پنج لاء جواب آهي. پر هن ڪهاڻي جي لسايڪ ان ڪيترو او ظلم ٿيو آهي. وياواريءَ جي جي جيون ۾ بهاڙ ڪڙڪي بيو هواسدو. ڇا عن ڪهاڻيءَ کي سڌاري الله سگهين! ؟ "

" سچيء ڪهاڻيءَ ۾ قير قار ڪر ل سان ڪهاڻي جرو اُصلي اطف اسر وهندو

ڪيس نون بڌائي سگهندان نہ هن ڪهاڻي جو اللڪ ڪور آهي ۽ ڪاي

هيءَ ڪهاڻي سچي آهي ٿ."

عي ڪهاڻي ار سچي آهي ئي بر بر بر بر بر بر بر بر بر ڪهاڻي ... هن ڪهاڻي ... هن ڪهاڻي

وجيه اندر داعل ٿيڻ جي ڪوشش ٿو ڪري

" آه سي او گيت آثرت بليز مستر و جيه ڪمار " چولدي شيلو عدر بدد ڪيو.
" دولو شيلو مدهد دو کول تون الآ ته سهين شيلو شيلو مدهد جو بيار - چو
آهي . مان مان توکي پدهدچي دل مان لتو ڪڍي حگهان . تون التري حمگدل له.
تي . شيلو المز تون مولکي آڪيلو نه بطاء مدهد جو بيار حجو آهي مان مسان تو بدا نه رهي حگهدس . شيلو شيلو "

ار در د کاور ، اکاور ، اکاور پر آلسون آخي و چيه واپس گهه و طوف وجي اکون حساس سب بدي وهي هي هي در بدد کري هو ه در ودت تي بيشي هدي هي کاون حسان آلسون آب آب کري وهي وهيا هدا "و چيه سيست و چيه مان سيست مان سيست ، اوکي نام رکوه او است کي سکهان تمام رکوه او سال محل او سيست نوکي چاهيان تي وجيه مان لسوکي چڏي لستي سکهان نوکان سواه مان هڪ الله او است او محل او دري او سال محل الله هيئر وري هوڙي ئي آهي مان سيست مان سيست لو بدا آذوري آهمان . بر سيست مان سيست اوکي کيان مان جوان له سيست مان سيست ، او سيست

غوءُ وڏاڪ چٽني لر حگهي ۽ روائط ۾ اُچي ڇٽسي .

وجمہ شمال بدا اؤقل الجو هدجو جدوں واران بنجي ادو لڳااا ۽ آس ڏايدين کسان واي هو شمال جي گهر جا جڪر ڪائيددر رهيو ڪدهن دهل هن کسي شدار دريءَ وست اعمال نظر ابددي هئي هي جدين شيارء کي سڏ ڪرط الده هند دي ڪدو هو له، خيار دري ان هئي وبندي هئي ، خيارء جي اکمن ۾ آلسون هوندا هئا جيڪي وجه، کسي لطر ار ابددا هئا .

وجه لر مؤاو هي اگر ان شياو چي دري چي ساههون ايهي وهيه و هن جسي اکن ۾ آنسون هئا هيچي اکن ۾ آنسون هئا هيچي اکن ۾ آن هئي . شياو ۽ سان مايا واسلي . شيار اوقي الني هره و جه جدهن او وجه جدهن او وجه جدهن او وجه کي دکي حالس ۾ دري چي سامهون ايمثل دسندي هئي هس جي آنها وولندي عئسي هوه عود او وجه من اي وهندي عئسي ماي وجه عود او جه هو او او وجه من اي وجه عود او اي وجه عود اي وجه علي وي وجه جي الني النيدو هو ايم هو اي واي وجه من وجه جي الني منهن لڪائي وولي . هڪ ال او وجه کان وجه کان دور ادائي او سيس او النها و هئي دريء جي آؤ ميان اڪي اودو دري هي اور وجه هندي اور حدي الني اور دري هري وجه هندي که وجه هندي که وجه هندي که وجه مرد و دري وجه کان درون کي هماني هن کسي هرد وجه کان درون کي دري دري وجه کي درون کي درو

"شملوچا الدر أچط لاء به له چولدان، ٩٠٠

" " شيلو شاامع رهي هنجي اكين ۾ السون تري رهما هئا.

" شياو ا هان المهدجي اكمن ۾ آلسون شياو سيد شماو ڪجه، چئه

" پاهنر و جه، لون سيس لون مولكي ياجي وچ الهن حمجه، له شهاوه االي كائي عِرڪري لنهنجي زادگيءَ ۾ آئي ئي ڪولهي"

" شيلو الين له چئه بليز پڳوان جي االي الين له چئه توکان سواء مان هڪ بل ار چي ار سکهندس ۳

ُ لاءِ .۔ري چڪي . و-اري ۽ڏ و-اري ڇڏ مواکي منهدجي اهار کي ياجي وڃ "

" شيلو نون هيء ڇا چئي رهين آهين ؟ مان نوکي ڪيئن وساريان ؟ او وساريان ا. چو ؟ آخر هيء سڀ ڇا آهي ؟ "

" بس موالکي تون وساري ڇڏ الئي تدهنجي سوالن جـــو جواب هـــون ونت ڪواهي اس" " مولكان كا غلطي كا خطا ... مان ... مان ... همترا دّيدهن "

" بادو وجوء سس " أو ن ايترو ظامر نه ڪر مواشي ! ڇا اون منهنجو احتفان ولي رهي آهين إلمايز

شياو ! چولدي و جيم الدر كهڙ كل اله قدير كديو" پلمز وجمه. مان توکي ويستي ٿي ڪريان پلمز " " شياو مان توكان سواء ام وهي سكهندس مان مان سواء ام ويندس.

شيلو مړي ويندس پر اوکي وساړي ا. سگهندس ، ڪچه, منهنجو ا. خيال ڪر . مان " اوکي و المتي ٿي ڪواان اون موالکي وساري ڇڏ "

پوٽي آيو .

ڪچه. ڏينهن ٻيما به گذري و يا شيلو عن سان ڪوا. ملي هاي . هيءَ شياو سان بلط اله بهتاب أي إدو. الوَّاقُ الجُرِ. هنجو هُكَ هُكَ بَلُ وَرَهُمْنُ وَالْكُرُ أَيِّ لَجُو. هَالْمُي موردات التطار لد كري حكيدو هك ذيدين هو شياو ، سان مانط شيلو ، جي كهر هليو واور ،

دروازر کڙڪائڻ کي در شيلوء جي ماءُ کوليو " ڪنهن ۾ ڪم آلو؟"

- ″ امس≃ی ۳
- " شياو آهي گهر ۾ ؟ ^٣
- " جي ا. او ڪير آهيو ڪهڙو ڪر آلو شياوء ۾ ؟ "
 - " مان هن سان كذ كاليج م اؤهدو هوس "
 - " بوء هينٿر ڇا آهي؟ "
- " توهان ٻڌائي سگهندا ٿه ڪهڙو ڪم هو توهائکي شماو ۾ ؟ ٣
 - " هو ڪر ، شيار آهي لہ هت اہ "
 - " چي ا. هوء مامي چي گهر واځي آځي "
- "اوه. إ أچي لم چئجوس له وجيد آيو هو " چولدي وجيد هليو و يو.
- پندوهن ڏينهن بعد بہ شيلو هن کي ڪوار گڏي. هو وياڪل ٿي واو، هن جاو من نبي له لڳي رهيو هو. به نبي چڪر وړي به شطوء جي گهر لڳاڻي آبو هو ا-ر شطو هن کي ڪوله کڏي هوء اُڄاڻ مامي جي گهران شايد ڪواء آڻي هٿي.
- " أح بر وړي شياو تا چې کهر و يو . در كلمو در كوليمدڙ هاي هددې بـــراهيكا
- " شيلو اون ! [كتي علميء السوري عيترا دّينهن مان مسان المهدي اله دارا د : ! ڪيترائي دنيا هي اُچي چڪر آهيان ۽ اِسر اِسر اُدن ڪراس ڏڏهسي سكهورة شوارو! "

W

" چٿم لہ اڏين خاموش ڇو ويذي آهين لنهنجي اها خاموشي منهنجي دل ۾ مواجها رو يقدا ٿي ڪري "

۾ مواجها رو بقدا ٿي ڪري " "وجيد مان سوچي وهي آهمان لہ لون ۽ مان آخر ڪيستاڻين هيئين اڪ ڇپ ۾ ملندا وهنداسون "

"

" آخر كيستائين وجير. چا منهنجا أرمان أدورا رهجي ويندا. " "شيلو! لون له منهنجي گهر جي حالت كان واقف آهين. مان لـودَان كجه.

بر اڪائيددو ڪولر آهيان ، منهنجي ڀيڻ جي شادي ٿئي چار مهدا ٿيا آهن . منهنجي اءَ جي اهائي اهائي اڇا آهي . منهنجي اعلام جي اهائي اڇا آهي تر جلد ئي بهراسن انهي اعترن جي شادي ڪرائجي . مهيءَ کي در کام آهي تر انها هواند . مهر کام ڪولهن "

اون ۽ مان شادي ڪنداسين " "

" شملو! تون موانعي وشواس ڪر، ڀروسو ڪر، مان تـ وکان سواء هڪ پل اِب

رهي الله سكهان . مان توكي كنهن إر حالت ۾ ڇڏي الله سكهان إر هيدئر حالت ألي وجه، أهري آهيان" كجه، أهري آهي جو مان مان للهار أي إيو آهيان" "و جير كجه، إر كر جلد كري ، وان توكان سواء أصل رهي اللي

سگهان پایز وجیر" " تون ۔ ترن کوبر فکر آبر کر شیلو تون تـون

منهنجي آهين ـ صرف منهنجي !!" سال گذري واو ان ڳاله، کي ، وجي جي انهي اينون جي شادي بر ٿي وجي

س -ري رور ان الماري عسب گذاري و احتي و جه آنيس جسي جو ڀاء پڙهددو هو . و جه جي ماء ا، ايماريء سبب گذاري و احتي و جه آنيس جسي ڪر سبب ڪجه ، ڏينهن باهر و او هو .

" شياو أج اوكي هِذَا أي واو آهي. اون وشواس كو. مان أهرِّو ا. أهمان مان

تر لنهنجو آغيان صرف لنهنجو"

" و جور إ " شيلًا جي اكون بر آلسون قالر ها.

وچه، ۽ عيلا ڪاليج جي اعتدان ۾ فرست ڪالس ۾ پاس ٿيا وجو، جي آدي ۾ همجي لسرڪريءَ جي پسکهار ۾ واڏارو ٽير وجو، پههنجي اوط ميما جسي شادي ۽ ڪرائي .

ھڪ ڏيدھن وجيم ۽ شھا ھٿ ھٿ ۾ ڏيئي گھڻي وھيا ھئا . ھڪ ھنڌ ويننا . شياا پندين الن سنهان ڀائر کڻي نديءَ ۾ اُڇالخ لسڳي . ڀائر ھي ڪورڻ اي لدي ھي پاڻيءَ ۾ کول کول لهندا لي ويا ۽ ڊھندا ٿي ويا .

" شياوا اون اون خاموش چو آهين . "

" ڇا ڳــاله. آهي شيلـو ڄــا -وچي _آهي آهين ؟ ڇــا ڪجه. ڊوڻ أحـ چاهـي ڇا ؟"

" .] .] ., .e\$5 "

"شداو ڪا ڳــاله. خرور آهي. ها ٿوڻ مولکاڻ لڪائـــي رهي آههن طبع^ه ڪيئڻ آلهئي "

"ارء او چا سوچور!" اهواي سوچي وهير هوس ا، ڇا ڪجي ؟ ٣ " بدا کھر ئي هڪ صلاح ڏيان؟ "

"هيديّر ال هرن م إلى المهدي كالمرج جي المتحال جا ذيدهن آهن جي المتحالين

دًان بوء شاديء جو بروگرام بابس ليكين له تمام سنو ليددو. نون امتهان جي مهدي ا، سني ڪري سگهندين "

" واهم شيلا واهم! او ا. امام سهطي صلاح ڏلي آهي مولکي " وجه، شيلًا جو هت المهلجي هلك بركلهو "شيلًا لهللجدو هك أحدّو آهي المهن جي طبيع ار ايڪ آهي ار ؟ "

" ٿڏي هوا اڳي رهي آهي ا. ااڪري هٿ ٿـــــــــــــــــــــ اقي اـــــ منهنجي طبيب عڪدم سني آهي"

وجيه إيو ١، هم شيلا جي هم عقان ركبي أورو كه ط لكبو شيلا جسي ألذي هك كي گرمي ڏاط اڳو . " اڄ ڪجه. هوا هوائن کان ۽ وڏاڪ ٿڏي اڳي رهي آهي ڪيئن شيلو؟ "

" ها ۽ پر و^{طيد}ڙ اڳي رهي آهي هي هوا " *"*"

" و جيم أون أون مواحكي إيمار كران أو أم! "

" شيلو هيء اون ڇا چڏي رهي آهين؟ ڇا اوکي موادي الدوو ١-، وهواس الـ.

" آهي و جيم آهي بر مان د لنهنجي وان مسان الآط ئي چاهيان

الم اون مولكي چاهين أو لم " " ها شيلا , مان لوكي ايد ايد بيد چاهيان أو . هالي ا. إس ا. " چيڪو _{اڏ}هندو هوس . وجيه همت ار هاري همت کان ڪر وراو هنگي سٺي ڪا_اخالي ۾ ڪالڪن جي سڏي اوڪري ملي وائي شن جي اڙهاڻيءَ ۾ ۽ گهر جسي خرج اسروي ۾ ڪرڻ ۾ هنجي ايءَ جي انڍمل ڪائي ٻواجي خلاص ٿبط ئي آئي هئي هو ڪاليوم ۾ ٽر شيئًا سان مامدو تي هو يو ڪاليج بعد اڳ وانگر هو روز شيئًا کي وقمت به وقمت بدهنجي گهرو حالمه کان وآقف بر ڪندو هو ،

هڪ ڏيدڻين شام جي وقمت و جيم ۽ شيئا باغ ۾ گھڻي وهيا هئا هڪ هنڌ ڪالسي ڪيڊ ڏسي پئي ائي وينا وجبر باغ ۾ پکڙيل سنهي گاھر جو ساو پنگني ٻنهي چوڻ جي وچ ۾ رهي شالمه حالت ۾ ڪجه، سوچي رهيو هو.

" هون "

" ڇا سوچي _وهيو آهين ؟ ٣

" ڪجهي ليلي"

" اس مولکي انهنجو ڪري اٿو ليکبن ! " " له باقبي ڇا آهي هيءُ سڀ ٻائ ۾ ڪيتري ديسر کان خاءـــوش وينا آءورن

" جا ڳالهايا ي

" هون ! يها كالهمان ؟ وجيه اون إ-الهااط جاهين أو ير كالهائين كواسه أسر

"شيلاً مان ڪڄھ. سوچي رهيو هوس "

« ۾ ل_ه "

" سوچي رهمو هوس له هيء ڪا _ڏندگي آهي ؟ له چئن له آړام "

" اس همت هاري و المين ڇا ؟ ٣

" ام لهنجي هوندي مان ڪهڻن ٿو همت هاري سگهان. اون أي له، أهين جيكا مولكي وقت إ وقت هيت ذائبي رهي أعمن "

" ڪالھ. ميدا جي ساه_{وڻ} جو خط آ_{او} هو. " . " جا لكيو أااارن "

" عدن ميدا جي شادي جي گهر ڪئي آهي "

ڪ بل بہ آرام لہ ايمدو هو هن وجيه جي هڪ بن دوستن کان بڇط چاهير بر ِ ڪري سگهي .

شيلا ڪاليج جي ڪهها اولد ۾ آڪيلي بيني هئي ڪجھ، سوچي رهي هئي ا۔ ن اران وجيه کي آيددو ڏنو. هن کي اکين ۾ خوشيء جا آلسون آچي ويا هوء دوڙي جيه، ومن و پڻي هن کي الين ٿيو له هوء و جيه. کي آالهن ۾ پيسي ڇَڏي ۽ روڻي روئسي جيم جي ڇاليءَ کي آلو ڪري ڇڏي ٻر وري کيس ٿيو آ. وجي، سان وڙهي آ. ڳالهائي

صو ڪري رسي وڃي تر ايترو و جيم هن کي ايترو ستابو آهي اڙ ڏابو آهي مسان رسي والس الله كالها الس المها مها مها من الله على رهي اللكل شالب الكور م

وجيه شيلًا جي کاڏي ٿي هٿ رکي شيلًا جو ڪنڌ هٿي ڪيو.

"شملا لدهدجي اكمن ۾ آلسون ؟ لون لون روئي رهي آهن ! ڇو ؟ " " و جيم. او ن او ن هيترا ڏيدهن ڪاليجي ڇو ا، آئين اوکي خبر آهي . مان توكان سواء هڪ پل بر نہ بوء تون ڇو ٿو ٿڙقائين! ستائين! ڇا ٿـون مدھن و امتحان ولي رهمو آهمن ؟ له شملا مولكي چاهي لي الدا وجمه الدون منهدجي اس

س ۾ سمايل آهين صرف نون ۽ ڏس لم مان سيس مان سيس لنهنجي ياد ۾ ڪيترو اسم التي آهيان منهنجي رائين جي لند حرام اي والتي آهي . اوسد الوسد الاندي ڪهڙو جادو ڪيو آهي جو مان اوکان سواءِ هڪ بل ا، اٿي وهي سگهان وجي هڪ بال

" وجوء إ أون كتي هنين ايترا هان إ تنهنجي اكون ۾ آلسون الله سونهن جم الله سولهن " "شيلو! منهنجو بعدا گذاري و اسو آهي. لاڪري مان ڪاليج ۾ اُچي اس.

.گهیس ۸۰ " اوه. إ ساري وجير [] مولكي معاف كر [] ["

" چڱو هل گهنڊ و ڄي چڪو آهي! ييراند ا. چالو ٿي وير هولدو " وجيه جي بيءُ كذاري وهي اي هنجي مثان مصيمتن جا بهاڙ ڪڙڪي بيا آهن

او ليءَ هوالدو هو د هو اي خيااو هو. آرام سان ڪاليج و بددو هو بنهنجي زالدگي و ج ستيء ۾ گذاريندو هو پر هيئتر هن ميان گهر جون جوابداريون اُچي بيدون هيان . ڪ جوان ڀيڻ ۽ ٻه لنڍاون ايمدرون جيڪي به لنڍاو ن لم همون هڪ لنڍو ڀاء هوس. " كوري إ الرن الركيك آهين الراوء ،ولكان أو الإين الم كهڙي كهاڻسي بدایان، سائی برسنی بداء د "اڳي اُو اُڄ اُوڻ مولکي --هڻ ڪوار ڏيندينءَ چڱو ٻڌ هڪ هئسسي جهرڪي ۽

.... -... - 14÷ 12 tos

" اس بس بس...... .كيش او پلا مولكي لديو بار حجهيو آهي جا ؟ مولكي بروارف سنجهير آغي عِسا توهان [؟ هيءَ بر ڪهاڻي آهي هڪ هسر جهرڪ ۽ هڪ هلي جهركي هن إ إ " جا لون عهر اون كها ليون الكندر آعون إ ؟ بي كا سندي حهالي إذاء ١. إ بي كا كهالي لوكي حجهي أي كوا. أي جا ! ؟ "

اون غرو ٻرو ڪهاڻي ٻڏي ٿي چاهڻن ڇا ؟

" ار بها هيء اڪ اڪ مدون اُجاڻي ڪئي ؟ مان چري آهيان ڇسا ؟ اسرئي يهالي إذائلي آهي كين لرصاف جو الو جوان . "

اوڪي۔ اوڪي۔ چگو ٻڌ ماڻ اوکي هڪ -چي ڪهاڻي بڌاياڻ ٿــو. " ڪته. سويمي يُعيم الذي الو ۽ ماڻهيءَ جي وهڪري ۾ وهڻ اڳي اُده.

ڪچهر سال اڳر جي ڳالهر آهي هڪ شهر پر وجيہ نالي هڪ جواڻ وهندو هنو. عاله بج ۾ بڙ عدد دو ڪاله بع ۾ بڙ عددي بڙ عددي دو شيا ال الي حڪ جرڪريءَ جب لمؤداك أور إلهي جون الخرون عك إلى حان أكراون - ملدون ؟ دَّهَا ال أدون الذي جوڻ شلووڻ، آئي هڪ آئي کي خوب چاءيندا عثار ايترو بيا_ر هو هدڻ جو جو هڪ الي کان فڪ بل ۾ جدا د _وهي مگهندا فئا . ڪالينج عني وقت بعد بئي ڪرچنگہ ^{ڪالي}ن جو زوانو حكري لل تهددا عقاء واغوي و كذوندا عقاء بيار جون بالهدون كندا ها. همن مني عجد رئي مان جدا لوط اصل له وأردو عو . بني الين ياهيددا عنا له الدي د أي مِن سامهون والما وعود ۽ زائدتي گذري وعي .

بنار زميم خومهن وجه كاليم از أو و از ئي هو شيئا كي تدجي حكهمور شنا سما وه فان رواستل ه ي وعبر سان على الله عود بي بين لمي بني حديد به بالله، خروط عرب از يادو الكوس هديدي قال بر عنوح طوح جا عيال ابندا على . هنجو ناد أهي و مامه علري والعوالي والموادر بها عندي مارسه أيك كوايي - بها أوا هوالمو والا ر ، و رو الروح و المعلى مورسه لوك كو الله و المام مراه المام و المعلى وجد كان مراه

" مڪيش لون هيڏالهن اُچ ا، پليز ا، سمه، اُچ منهنجي باسي ۾ اُچي ويه، ؟ " و اهم ! او مولکي له لند أچي رهي آهي ۽ سمهل کان منه، ٿي ڪران چڱـــو يلا بداء له سمهان له له چا ڪريان " " چيمر له سهمن هتي اُچي و له. ۽ مولسان کڏ هيءُ اظارو و لهي ڏس " " مولکي هدن اظار ن ۾ هيدٿر ڪنهن آء قسم جي داچسپي ڪواهي " " ا, ا, ڪجه. ڳالهيون ڪنداسين اون اُڄ ا، سهين " " ڳالهمون! ؟ ڪهڙاون ڳالهيون ڪنداسين! ؟ " " ڪهڙاوڻ اس ۽ اوڻ ڳالهيون ڪج مان ڳالهين سان گڏ هن اظارن جسو اطف ماطيدد يس **.** " " تون آرام سان بيدنالي أي قدراي نظارو ڏسندي ره، ۽ مان چران والـ کر اڪ اڪ ڪندو رهان الين له!" " لر په نه مان پورو ديان ڏيندس بس لر" " همنتر هن وقع ڪهڙيون ڳالهمون ڪچن . مولکي له ڪچه، محجه، ۾ نسي ٿو آچي **"** " تم يلا أسين هن آبوء أي كهمط العرجو آيا آهيون ؟ الين أسبي سمهط ! ؟ سمهي لر گهر بر پيا سکهؤن " مڪيش پلنگ نان ائي بيدا جي بلڪل نزديڪ آچي ويذو. چڱو ڊاراسنگ جيءً اون چو ان اس نه چوادي ايدا کي بالهن ۾ اري ايدا جي اوم کل اسي زوردار چمي ڏلي " چئم مدهدجي پياري ڪهڙاون ڳالهيون ڪيون. ڪر شروعات " " ___ " إينا شرما أهي و الحي . " ڇو خاموش ڇو ٿي وڻينءَ ڪر شروعات ڳالهائط جي ائين چپ ڇو ٿي وآهڏي، " ٻڌو ، ڪا ڪهاڻي ٻڌايو ا، " " ڪهاڻي! ڪهڙي ڪهاڻي ٻڌايان توکي مان ڇا هيءُ ڪهاڻي ڳهت آهي؟ چواندي وري مڪيمس بيدا کي پنهنجي بالهن ۾ اري هڪ پيار بري چمي ڏاي "

" ادورا أرمان

_ گو داس این . آهو ما "آهیم"

آغر بيدا ۽ مڪيش جي شادي آسي وائي ، بيدا جسي گهڻي زور ارا اسي مڪيش ، آبوء هديون ماهب ، هن کي او آني دوجا صالح ملي ، آبوء هديون ماهب ، هن کي او آني دوجا صالح دلي در عاديء جا نهران ئي ڏينهن آ. أهندا آهن کهوڻ لاء اسر ،ڪش جي دل لد ئي رهي هئي آغر بيدا جي گهڻي زور ارا ئي هيءُ بيدا کي ااراض اسد ڪري سگهير جي بئي آبوء گهوڻ هديون معائل آبا .

لڳاڻار ۽ ٽي ڏينهن هو ڪرب گهميا اُڇ هو سنسيت گهمڻ و يا آڪيتي ٻيا هئيا هوٽل مان روٽي ۽ کاٽي آيا هئا .

محيص ليك هر أوري سدر والاروظ برهن ان ديمهن بره كهالي اسر لكي وولي ۽ سدار ط جي كوشش كرط لكر بر أك سبب كجه، لسكي سداري لس سكهور. كتاب على بلنك اي ليتي يوم يا اطرامان كباط لكر ابما الماكئ الر ابقاي باغيچي جي رواق نسي رهي على، دور دور بهاڙان لسي ساوك اسي ساوك هلي . قدرس جي وائدڙ اظارن كي ڏسي همكي ايترو آلند أچي وهيو هو لذي آسدي هسرا عدي بدن برن بر عجيب اسر جي اهر بندا كندي كي ويتي همكي دادو آلند أچي وهيو

هن د آور له ، کيش پلنگ لي لوټي کتاب پڙهي رهوو آهي . هن کي دک اور - وچه آيي " ، کيش ، اي مهمدي پاسي پر اُچي و په ههڙي دافراب واآ-او را که ايار کورځ بخاه لهتي کتاب پڙهي رهيو آهين هيدالهن اُڄ نه هتي و په مهمددي پرسان"

" "

" ڏس له ڪيتري . - سدر ۽ وٿندڙ ، اس آهي سيم ٻيم قدرس جر هيءُ آيند له ڪيهن ڀاڻو آهي ۽ لم ڀاڻي سگهندو مولکي آئين ٿو لڳي له جيڪر مان هن ايااڪاي" 4 راهي الين تي قدرس جو هيءُ وڻندڙ لطارو ڏسندي تي رهان "

[&]quot; عالي چڏ ۾ علي آءَ" ،ڪيش ناراض ئيندي چمو ،

. 111 |

جي گيت ڏناهن وڏيو. دلال بلڊلگ ۾ گهڙيو. هؤ ا. هن جي پٺيان بٺيان علط لڳو. سيڪنڊ فلور ٽي پهچي، هڪ اونداهي ڪاريڊار بان لنگهي دلال هڪ ڄاريءَ واري دروازي وٽ روڪچي ويو. دروازي کي زاھِيم سان تالو لڳل هو. دلال زاھِيم کي اوڏيو. زاھِيم جي آواز ٽي فلقت جو دروازو کليو. ۽ بوء ڄاريءَ وارو دروازو به کليو. اُندر وڃي

الرس ايمون عورالون ۽ ڇوڪر اون فلقت جي الدرائين حصي ۾ هاي وايون . اُڇا هو اُندر گهڙ او مس الله فلقت جي هي کي هڪ لندي ڪمري ۾ واي وائي . اُڇا هو اُندر گهڙ او مس الله فلقت جي هي اُه عن کان پئسا گهر اا اُون . هن اِه سؤ روايا اُن اَدهي عن ڏ له ۽ ويه. رو اِيه دلال کي ڏاا . ڇوڪريءَ دروازو ابند ڪيو ۽ ڇمت جو بندي چالو ڪري بلنگ تي ايمٽي اُهڻي ، بندو آيز آيز اِئي هايو ڇوڪري هن کي جالد اُز چالو ڪري بلنگ تي ايمٽي اُهڻي ، بندو آيز آيز اِئي هايو ڇوڪري هن کي جالد اُز جلا سُيلام اُن واو ، اِڙڪندڙ جالد اُن اَجهامي وائي ايڪن ترشدا جا آلابدا بوء الدعڪي رهيا هئا. هن کي لڳو ، ڪچه ، اُن ڪوار آيوو ، اُنهو ، ڪوار آيوو ،

هوڪري ڦرايءَ سان پلمگ ان لهي ڪوڙا پائط لڳي ، هن اب ڪوڙا بالاا .
دهڪندڙ ٽانڊن ڀڙڪو کاڏو له هن هوڪريءَ کي ڪسي باڪر ڀاڻو ۽ هن جي ڳل اُسي
اڪڙيون اڪڙيون چميون ڏنائين . ڇوڪريءَ جهٽڪي سان هن کان باط ڇڏايو ۽ چوري
لي حقارت جو ڀاؤ آڀري آيس ۔....

ي اڳيان جهوايندڙ عن جي، اڪٽر سولنڪيءَ ڏٺو، هن جي اڳيان جهوايندڙ عن جي، ا اهو نفرنس ياو جهڙو اُن ڇوڪريءَ جي وٽرهظا ۽ ياو جي ههري ۾ بداجي واو،

Queen's Beauty, Opp. Electricity House, Relief Road, AHMEDABAD-380001

هاالميدي عن كي اكرر، هڪ اور سولدڪي إسڪوار اي و بنر هو . (عو آدمي عر كول. هر. هي آدبي، هن سرجير, سم ايم ايوتوف آهي ، صفا چسو آهي ، ۽ ڪته. اسم ڪواهي . ڪا عظير شخصيت ، ڪر مهائرش ، فن لي نريء طرح حاوي اول آهـي ، هنهن هن جي دباغ ۾ آدرش جو ٻوب لولسي کيس ڪوڻ جهڙو ڪري ڇڏاو آهي. امار جلد هرُ عن کي عدر ڪندو، ڪنهن اولهي کاهيء ۾ قدر ڪندو، ڪنهن اُلڏي کوه، ۾ غرق ڪندو. يشريلي گهتيء ماڻ هاندي إڪوٽر ٿرڙو ٿڙڪبو آ. ڊاڪٽر -ولدڪيء ٽڙاسيءَ

سان لسڪولم ڪنٽرول ۾ آندو. اوچتر هن جي سامهون ينهنجو آهو چهرو جهوالخ لڳو جنهن تي ٿوري دير اڳ وٽرشظا جو ڀاؤ ايريو هو. پنهنجو آهو چهرو ڏسي هن جي اُلدر جو هڪ اولداهو هصو ووشن لي ويو. جتي ڄڻ هڪ ڪوڪو کٿو پيمو هو. جتي المريف. ياو سان هڪ اُهڙوڙي چهرو کپ کوڙي ويدر هر ڪچه. سال اڳ هؤ هڪ وڏي شهر ۾ ڪمهن ڪر سان ويو هو. ڪر مان فارغ

لي هؤ منرگشتي ڪري وهيو هو. هن حتي شاد*ي* آٿي ه_{ا سا}ل کن ٿي ويا هئا ۽ هـالح هؤٌ سرار هِي آگ ڪَچه، ههڪي معسوس ڪري رهيو هو ۽ قدري سرد معسوس ڪري وهمو هو، هاڻاڪ لرشدا ذري ۾ مالي لہ ٿي هٿسَ ڪا ٻي آلجَ شايد هن ھي اِساھ کي پڙڪاڻي ارشدا کي مطمئن ڪري ، هن سُوچيو هو . هؤ شُهر جــي ان حصي ۾ گهميو قرار ائي، جتي هن بڏو هو، خاني ڏاللو هلندو هو. هن جون منتظر اگاهون هڪ آغڙي آدميء کي ڳولهي رهيون هيون، جيڪو کنس آڏي ٿي وٺي هلي. هڪ ماڻهو ٽراڙ جي عرکس سان (شاړو ڪري هن وٽان لعگهي و يو. هؤ سمجهي و يو لہ هؤ دلال هو. ـ يحشي آهي؟ هن دلال وحد ويجي هن كان حدّو سوال كيو .

- اورو ٿي ٻوي آهي ۽ ٻر هلمو ٺٽڪسيءَ ۾ .
 - _ ريت ؟
 - إ. " ق روايا ، واله، روايا منهندا أاكر.
 - - ليڪ آهي.

وبار ان منته ۾ نئڪسيءَ کي روڪاڻي، دروازو کراي، دال باهر نڪري، هڪ المداگ جي گيمت وٺ وڃي اعذو ۽ پٺيان وڙي هن ڏانهن لهارياڻين هن ڀاڙر ڇڪايو ۽ الدنگ

- ايشوري يارتي

داڪٽر سولنڪيءَ مريض کي الجيڪشن هنيو ۽ پاءر مرد کي برسڪريشن لکي ڏ او . پير مرد کيسي مــان ٣٠ روپيا ڪڍي داڪٽر -ولدڪيءَ کـي ڏلـا . و به، روپيا وزمت في جا ۽ ١٠ روپيا إلھيڪھن جــا . بير ۽رد جــو اـوجوان بت واط جي کت ٿي لينيو پيو هو . هو نن ڏينهن کان ڪر تي اُ، ويو هو . داڪٽر سولنڪيءَ کي ڏنڌلي ۽ المدري ۾ گهت ۽ ٻــرُسامت محسوس ٿي . هن جلد اُز جلد هن مردار مڪان مان اڪري و چي ٿي چاهيو . هؤ ڪوري مان ٻاهر اڪتو آ. پير مرد التجا وچان چيس ـ داڪٽر صاحب، اڳـو پـوء منهنجي گهر واريء کـ ي ڏسندا وڃو. صبوح کان اِڪار ۾ ٿيڪي ر^هي آهي.

داڪٽر سولنڪيءَ کي جهٽڪو لڳو ۽ هڪ کا لاء هن جي چهري کي لفرت جــ ، ياؤ أيري آبو . بستول جي گوليء جيان هن جي الدر ۾ هڪ لفظ ڏڪاء ڪيو:

6 to _____

لوڪڻ هن بحر مرد کي چيو ڪچھ، اب له . جاڪ هڪ ٻيو سرلنڪي هن کي دُڪي پهر مرد جسي بهرسن زال وت و لي ويو . انان ٿي هؤ مڪان مان إ-اهر اڪري رهيمو هو له ٽندل قندل ۽ سوڙهي مڪاڻ ۾ خود کي ڏسي هن بالخ کي ڪوسيمو. هـن خود کي لو او اه هؤ شهر جي هن گهٽيا لوڪٽائٽيءَ ۾ عرصي کان ڇو جک ماري رهيو هــو. جڏهن ڪ ڊاڪٽر مهتا ڪڏهن ڪو هتان شفت ڪري شهر جي هڪ بـوش ايراـا ۾ ڪليڪ کولي و انه هو ۽ جاوا ڪري رهيو هو. هؤ !، ڇــو اٿو اهڙي ڪــهن اــرست ڪلاس لوڪٽاٽيءَ ۾ شفت ڪري ؟ جتي ٿوري عرصي ۾ ئي هؤ بدگلو، ڪار ۽ بندڪ بقليدس ناهي هاء سوسائنيء ۾ اتي ونهي سگهي , سماجڪ رتبو جوڙي سگهي , شاندار زلدگي جي سگهي.

مڪان مان ٻاهر اچي هن پير مرد کان بئگ و رئي ۽ اها اسڪوٽر جي اڳيان رکي، اڪوٽر استارت ڪهائين، او اڙ کابڙ، سوڙهي ۽ کندي کاسيءَ مان اسڪوٽر

آسان اي چڙ اول کاڏي جي اوان جي اگهن کي هيٺ ڪورائل اله ڪي ڏرايا ان ي در س دي يو س ي دو ي الكر الكر يك من هي منتران ۽ ايمالي الكر يك من هي منتران ۽ ايمالي الكر يك من هي منتري ۽ ديالي الكر يك منتري ۽ ديالي الكر يك منتري ۽ ديالي الكر ياست الكر يك منتري ۽ ديالي الكر يك من الكر يك منتري ۽ ديالي ال ي مصد ساس ويست جاري سي و حصول درج ران جي ڪيدر ن اي وڏن ماڻهن سو-درستر ، لوغان کي له اها اخر اي جاط آهي له دايا جي ڪيدر ن اي وڏن ماڻهن سو-رر . در رب ده دی اله الصالحار له هناط گهرچي ، منهنچي هراط جدر ارت آه. هر کزلت المدرستي د چي اله الصالحار له هناط گهرچي ، منهنچي هراط جدر ارت آه.

ري او عول المو ڪنهن مالرا ۾ کاڏي جي لمان ۾ مالاو وجي ۽ الن المو ڪنهن مالرا ۾ کاڏي جي لمان ۾ مالاو وجي ۽ " برابر ارابر ، ولکي او عي طريقو ليان جي اکهن کي ڪورالؤ ۾ اڪشر

متريء هڪدر را ڪيدي چيون " جا توهان کي اها ڪر ل آهي ل إسالسيء جازاد

پدارت ایل ۾ کڏجي ار سگهندو آھي ؟ ٣

" عبر أهي ، ولكي " إهرأون كالهاأيندر لبقا و والسو ، " سب عمر ي ... د ع تي رحب مي الله الماني اعزى الحاد كرانيدا-دو ، عن كاذي كوديك أوكال الماني اعزى الحاد كرانيدا-دو ، عن كاذي

عي ادان ۾ ڳولت جي مالون -ولالي مان لي سگهي. "

ادر بذي ڪيتره وروڏي اڪهن جي اوڙي بدهدهي اڪشن جسي ميران کالهاایدر امنا چی راجاره ای درود طاهر کدر الدن کمدی عال بر دادر هد کامد

اچي زار ۽ ميننگ ارغواست ڪئي وائي ، هرڪو باهر اڪرلدو واو ،

سيم بداع كون هو معهده و اجار ؟ " آخر بر الحرادي هن الها امدار الم د رسیسر رایواز دادر به سورسی سی ۱۳۰۰ در استرسی سی ۱۳۰۰ در اوراد در استرسی این اعلی راجاز کی این اعلی راجاز کی در در الحجوز به این این این این این این این در در الحجوز به در است کان این و در الحجوز به در الحجوز

...... القرو أي أد او " اعقا عن دوست كي أذ م جدادي الح ري: بارد ي سار ساس ... بيعا عن دوست دي اله مر المحال المحلوم يولدا ۽"

ڪندو. ها ها ها"

95, Sardar Nagar, AHMEDABAD - 382475

جو چٿو ڏيندو رهيو.

" ميران مان لوكي الليمي آلي آي ڏيان. ڪپڙا بداائي وٺ دار دار سان كدار-ين. "

جارو ائي الدران هڪ الميتي کئي آئي، معران کي ڏاائين، بائط اب ان رچ ۾ سنڌي دراس الهي ايي رلک جي آراسهرات المائيٽي بائي آئي، سندس اِئي ايي-ون ائي مظموط صحيح آڪار ۾ هيرن، وچوارا ڪارا نهڪا اڇي الميٽيءَ ۾ رکائين رلگ ۾

ذـ جي رهيا هئا. چارو نون اڪيليوطي کي سئي انداز ۾ ماطي رهي آهن، مان ڪڏهن ڪوا۔.

ادڙي اائيتي دَهِر ۾ ڀاءِ ۽ ماء جي ورجودکي ڪري جيڪر ڀائي حکهان. چاروء عدض مرڪور ۽ چيو، "الڪ روم ۾ رينديءَ ڇا بدلائط لاءِ "

" او کمان اعدی له مان سبب به سبب "

عدران ائي بل ۾ ڪرارو العي ۽ الدربون اڇو ڪوڙو بط هڪ کان کواسي هيٺ ڪورو .

" او فدتاستك إ " جاروء سندس سرار إسندي چدو ، را انسن اوكسي و انس و كالمو بترا چتي مخاطب كيو هو . شايد المهنجي الدران سوالهن جدو أهور كري و رادو . هنانين ميران لدون واقع ايدد حسين آهين ، ميران اسو ايمسون جي اساري ه أ بدو آهي . "

" الراعدو المر. "

ار در الراسي المايتي با أبط كوار ذاي ۽ اكاءل ديدي جمان مثان الهندي اهس. " چارو چارو آأي مان "

11, Kolambia Damnik Road, Bandra, Bombay - 50

و _{ال}لمک وت اولي . ميران آهستي آهستي الي سندس او ۾ و چي اولي • " چاړو اون اداس الحجي وادن ؟ مون ا. اس الدن أي كلمي ذكر كاور "

" عواج آي لر ڪوتراوي اعراوي شامون عڪ بيانڪ عادلي وار ايندڙ االد كاروار الاس والمان اوالو وولكي استعمال كور . وو ي حدود عدر كال الي چاهيو. بان هڪ حادثويءَ -ان مئٽرنٽي هوم ناء واڻي به هئس، بر المبارشن ا. ڪوالي

وابس آلمي علس . در اصل مولکي ايشي جي -زا ماي علي - الجالميء ۾، مون المار پر رايمات کي اراز در پالځ څود معهن جسي کهر آب و هـ و. د.ڪي ديمدي ډاو هغالين " سيالي هي ليوز ۾ اوکي ان کي من گهڙي اليو ۽ اليس ڪوڻو يسوندو اهمت ائي مناح عطلي إولدي له لب اوج ۽ لمهنجي وڏي شادي شده اوڻ اصناعي ۾ ڪولس

عولداره. " عو التي ذايهن آاو. الكانار عشتو آاو. سب كته. متراسا ۾ امدال السي واو سندس لفالي مرج وت آهي. عقام کام حالاا چار -ڙ ڪاومٽر ا-ري ڪنهن بوړدلک پر. " مون اح تاء اها کاله. حاض لہ ڪئي آهي. " موران جي څهري جي ذردي الين اڏامي ويئي جط آءو -ب إحاظ اهان ڪير

هاالين. بنيان للر كري وهي اعلا لسي ليدي. ساءوري او چون عماراسي جون سي الليس هڪ أي وقيد بعد أي واون أعن سيس اللح أأوند هورو اعساس كوالون. " موران لسون المودل أهن . وذ إ-الأ-ط أهن ، جواساست ، لهدي أوط مكل

هي شيخ إوالط ترابر أهي." "واقعي مان ا. ڪوټرن هادان هو شڪار الهندي الهندي واړ راړ اچسې

و التي آهيان. " چارو ڪچه، اهڪس ڪدو، مدوي کاالط جون شدوي دان ما ڪدا-وه احد

مكن بر لرماس مان كافي اوليالين . آهستني چهالون ، مدران كافسى اي الم لساره هڪسوس ڪنديء "هاڻي واڇهڙ ۾ ڪڏهڻ آبو الدي؟ "

" ها مدران إ، هفتا اكر هوال بر كهرا او عدا أهن . "

پههنجي ټولي چکي طوح و اڙهيندي وعي . بالڪنيءَ کسان ٻاهو شعاع وو^ن

ها ها هم هم هم هم بده من جي کڏال ٽهڪن جو لطف ٽمور ڪولم ماڻي سکهيو . ٻر سارلکيون جهدڪاريون هيون ڄط! چارو لتا گديلي ڀار ۾ الاهي ڪتاب ، اخبارون ، مغز اون ، اڇا ۽ رلکين پدا

پندون ۽ چار بيدون بکيڙي رکيون هيون . چارولتا لئمپ آن ڪئي در الهن چيزن جن هڪ وجود بالهي باط بدرو ڪري وراو . ميران کسي اڇي بيلي روشدي ۾ اهي چيزون اسي حد بياريسون لڳيون کيس لڳيو هڪ جرالست اسر ڪنهن وڏي اديب

جـو گهر هو . ميران أنان أحي كليل بالكديء مان دور نائين قهليل ميرالجهڙي آڪاش هيٺان

اكس المبدأ الكرون ع كهر بسوا جن مان اجون - كار هون - ساتون ع بوادون روشدون المبد جا تبك ون ع كور بسوا جن مان اجون الخشي الهذا هنا المبني جي هيء عالمهان المبن جا تبك فضا كي عك النون الرك جوان بني ياسي ، موران سي جو سي اكون شام كجه حجه تواني كي سويكار كور .

ڪهر پچائي ويس ڇا ؟ " " لنهنجو الدازو غلط لــ. آهي . ٿهو ڪجه، ائهن ئي هو اڙي ها ياد اچي ويو هاط شادي بر ڪئي اٿائين . "

ڏيندي هايو ويو. منسٽر رامناڪ جيو نالو ٻڌي، چاروء جي چهري تي الاهي رنگ لهڻ چڙهڻ لڳا . جنهن جو اونت ميران نظر الداز ا، ڪري سگهي، چاروء هڪ لنبو شڪوو ڀرنو، انهين هٿن جي تران سان چهرو ملهو . اکيون مهٽيائين . ايند نان ائي وڃي بالڪنيء

چوڏهين داڙي لئي لئنت ايني . ليفنت ساههوڻ ئي سندس ديانت جو در ^{هو} چارولتا در کولي ايني علي . "هاء ديوان !" چلي کرس هلڪي ڀاڪي پالٽائون ۽ کرس . رالدر ڪري ، در بند ڪيالين .

" "ميران مون توكي هيت آثو مان لهندو ڏئو، منهنجي چاشني . "

ڪشادي بالڪيءَ جي هڪ ڪيل ۾ اڌ گرول جي آڪار ۾ بيد اسروله بادل علي ، باس کار هر علي اسروله بادل عرب مهر مان عاليفان برس برن کار کار عرب مهري عالم علي ، باس کار کلار و عالم علي بيد مي ميل برنداڪ ڳاڙهي ساڳ جي العمب هيد اهاري دهود کندرن ۽ طول رکول هفا ، يو مي علي مي ارمندون انڪل ڇه، ان انج او چون اجون هفودن جي ميشمر ڪان جون هفورن . الهن تي عاصي ۽ ڪاربون اسراڙون ڪشمل هدون جي شيشمر ڪان جون هفورن ڪان جون کول ڪونلدون رکول هدون جين ۾ درات انهن جي بر مدر انهن تي عاصي علي بر مدل هدون علي درات علي مين اور عالم عدون علي هدون علي درات علي هدون علي مدر کول ڪونلدون رکول هدون جين ۾ درات ڪيئي مين ۽ کان جا اورا علي عول جي برنگ ۾ اندي رهيا هيا .

چارولتا ، ميران کسي باله. کان چڪي کنڌ پر ۾ طولن جي آذار چڪي هم. ويهاري علڪو تهڪ ڏيندي چيو ، "ميران ويه، هتان اسين بلڪل ڪول آئنداسين راس اسين جاکي گذارينداسي . "

" هڪ -هاڳــ واِس هاڳــي گذاراي آهي . هن راس کـــي ڪهڙو الـــر ڏينديءَ چاروُ . "

" وبري سميل أسهارُولب . كارط بدرو أهي . اسين بني هم جدس آخه ون

چور عقالون ، " يس آء الأوك او لور اولدليس ، دائر آر فيسليس بدول ، دي هقو در آري التكس . "

چارولتا ، فران جي چوځ لي مسٽر رابدسن کي سندس گهر چاله، لي ولي ويځي، عيران سان ڪاني هريمري ويو، ڪئمهرا لهار ڪري ڪيترا ليي سنئيس وراسائين. چيران سان ڪاني هريمري دولت مائيند رموو دالت "چهما" دالت ايديهن ان يوار فيس

از المائلدگ كالخمر آف اوثر فيس. كيس خوش كري لاء مهران اكين الن عقدك هذائي، ان كان بوء آبال واكري مكراهمت مهران اج ا، وساري كان قاصر آهي.

مسڪراغمت ميران اڄ ۽ وساري کان قاصر آهي. مسٽر والمسن چيو، "اوه آء ڪالت اعلمو او لووڪ و المس سف... او لووڪ ڪاءَ نشا آء شا. .ائمت اي. دوئم ان ويمس."

ڪائو پترا آء شل رائيت اي بوئر ان ويدس ."

چارولتا کالئس بڇيو هو اهي هو شاعر بط آهي هيا ؟ جواب ۽ رابدس محض مدڪي سگهيو هو . سندس پيش اچط جو الداز بيجد اسرالو ۽ سنجيدي هو ، جنهن ۾ سيڪس جهڙي اوء ڪول هئي . ميران بهري ان ڌارا ۾ هئي ته چارولتا جي ڪائدي

وربب بهتل هولدو . بـر هائي كيس ائين بده ، هدوس كوا ، ٿيو .

وابدس چانه جي دؤران كيتريون ئي كالهيون سوريدلورهيو ، چيائين الـ اسين اچان ناء شدي ۽ شونق سان هئت جو ابيوگ كريون بيا بريارته بڳڙي ۽ نوبيء جي استعمال كان باط كي اطواتف كيدو بيو وڃي ! يارت جهڙي كسرم ملكم كي اظواتف كيدو بيو وڃي ! يارت جهڙي كسرم ملكم هي بڳڙي ۽ نوبي الهدائك آهي .

اون جي گهنٽي وڳي، سيدي جون اڪهاڻون گهني وارون . ميران ، سيدي جون اڪهاڻون گهني وارون . ميران ، سيدي ون اڪسڪيو و

"عیاو میران اسی کند اس اس اوکی ... آء ایم راچنگ رائیت . "

" ڪهر آهي " چارولتا پڇمو . " ڪهر آهي " چارولتا پڇمو .

معران کمن بدابو ، بوليس استميش ان نون هو . ابولنگ نموز ۾ رباورت ڏيل لاء هڪ ايم . ايل . اي کي منهنجي خرو رس پئي آهي . نموز اثتم سان سندس ڪيس کي هئي ملطي آهي . بهران ، ڪاله ڳالهائي چڪو آهي . گهسي و بور. ڪيمٽراڻي بريس عاشر پاس ڏيکاري اندر وڃڻ لڳا .

ميران چي اطر سندس ساءڙي چارولستا ئي بهجي و بسئي، ياءُ کي جهڙاندې ڏانهنس وڏط لکي، ڪيترن سان ڇهجي و يئي، " چارو چارو " سان کيس سڏط لکي، چارواغا له بدي سگهي، بربس گئاريء طوف وڏي و بسئي سندس بنيان و بسندڙ هڪ شخص آواز ئي يا ائين تي کڻي بنيان نهاوير، ميران سندس اڳيان واري لسيدي جساورء کي روڪئ جر اشارو ڪيو، بر ان کان اڳ چاروانيا جو جسر عدم موجود ٿي و بسر، اُن شخص هوا ۾ هنگ مئي ڪري پنهنجي يهوسي جو اطهار ڪيو، ميران کسان ال سوچي براس گئاريءَ ۾ ڏهسي ويئي،

چارولنا ابن ادور ايميرس بر را كحوارا الدو آي و يقي هقي . هر طرح جسون خدورن المنا كان كورائنا بن ادور الميرس بر الله عبران كديرا إيمرا سوجيدو هسو . كدس نون المكاور المناور مقاله ي جارولنا جو ل الو المناو بر المكاور الميرس الميرس هيئان يا مئان سندس الله بر الأهي هو الميرس هيئان يا مئان سندس الله ورائد لكي او المان اللي الي كورا سكهيو هو . الميار جا بالبكار كيس اجان الرائدي لمي مناوري للميرس الميرس ا

روي الست كي الجياس وقط الا كاهروه التو جو السك الحق المسك الحق الحقي الحقي المسك الحق الحقي المسك الحق المسك الحق المسك الحق المسك المواقع على المسك على المسكون الما المسكون المسكون الحق المسكون ال

و *اٿي* . وچولي ـ عمر وارو مر^{د ه}و . چشمي جي ڪاون م^يان ڏانهس لهاري "هيلـــو"

كوائون . جرالست ، مومت بر كوس واكري مشك سان جواب ذات و به چوائون ، مان جرالست مس مورا آهوان . ام معتراليه والتر سيشن الع كلي رهدو آهي ، مون چالوه منت

اس ملط ۾ اِسرااد ڪيا آهن . مان اين شڪر گذار آهيان . مسوف ۾ ڪجھ، اِڏط اَءَ اَلَهُ اَلَّهُ كِيْسَ مِکَ مِنْدِلَ ۾ اهڙو يَاوِ آڻِطُو بِيُو . لَنَهُ لِيَّ وَارِي چَيُونَ " مَانَ اَوْلَيْسَ مِيَّنَ اَلِهُ لِيَّالِي . عَانَ اَوْهَانَ كَيْ مِنْدِرَالِي جِنِّي سَكُهُنُدُسَ جُو مُولِكِي اِللَّهِيَّ يَاسِي يَعْلَي

السماطي چمهرس ۾ وڃاو آهي. ڪار رابد سگدل جي آگاه کان هاڪي جهواسي سان امهجي و ائتي ، ميران وري هلڪو مسڪرائي گرين سگدل جو التظار ڪيو. مسٽر اربندر سهوليت جي لـزاڪت کي محسوس ڪندي بڇمو، او " جرالست آهمن، بدائي سگهنديءَ له اٽڪل هڪ دڪميد کان ڪار ۾ لفت والح الع جي استين

"هر هر هر هر هر هر هر هر هر هر المهدي هلك الهك دان .
ميران چيو " سوال بدل كان اكر مان اوش بال كي كدهن وذي سوال جي جواب

مشكل سان اسالجي سوشلست بقترن كي ڇهيو آهي." جرالست معران بوري وقت اي معتراليد بهچي و بقي ، ايم ، ايل ، اي معسترس ۽ ٻيمو عملو اسيمبلي هال الدر و چي رهيو هو ، حاطي باهران صدر دروازي جي ڏاڪئين اي كافي فوٽوكرافرس ، جرالست ۽ براس جا ٻيما اذكاري وڏي الداز ۾ اينا هئا .

سرى . "منتري مهردي، زلده إلى الله العراب كولجوط المجا كيترن أي ركارد كاسينس الجيان وذايا . ها اذ جوزيل لفظ كالهائي منتري مهودي اسيمملي المدلك م

_ كويال نكر

بالدرا كان كبس منتوالم. وجلو هو ، جؤ رأي الميتميد اس لاء اذ كاك كان والده. يبلي علي ، وج ۾ هن احدي سان سندس ڪو واحظو اسد هـ و المداون وهدون اداي ؟ مسافر الغيء جاؤهي والمداون وهمون. سوچهائين هڪ استام، إخوان اهدي اللدوا ألكم واري استاب اي اينها حاج كيس بس ملي ا، چڪي ها . واپس اوڏهان و و ك كيس اس يائي بكر. كرائي كهمائي لائير ذلالين. - وجوائين، والتر -وشن حق إوران بلاك والع ماه، واري رعندي آهي. آڳئين سال وقيت کان اڳ. لي اهليني وليدگي هئيس. چهاريل ۾ ڪاني اينجاء ڪيو هوسين. دوڻو گرائرس ۽ جوناست ۽ يواس جون اهون عستورن ۽ اُن كان بوء اسمعماي عال كسان اكر أوبدر كار مسان مسترس، المر. ابل. ايسر وبيا واسطيداو ري . آء . اور سيس سددن مک جا ياو - اکدن بر چهد اهراو هني چستي-هلخ جو الكِ اللهِ الدارُ أسالي = سان وسوط جهوْرُ لد أهي ، نويس جي جواساست سان سددن فاعش الترواور فالذمك سما تمل سيد إلو جي لكا تي والدد اددي عراست جي شرار لي اظر كهمائي ولندا و اڪري محكواهت ديددا اس يجددا . سعدى الهادي مان الدي المعدد أعي جرة المدي جراست -راد اي كوا- كراد بالر أي كولهمن . أراسموالت أهن . إجدل حوال هي أوْ بر كاذهن ايدي هوالست كي چوندا او با احد از راعلي التراستدك كر آليد موت مي أن لدي حوده أن ماء ڪئين . اها ڳاله، معمولي ڪولهين ، يوري سوار جو ره يعب آليون اسي والمار مصرس ڪيو آهي. منهنجي هڪ ساهڙي تي ڳانهر اڏائسسي هڏي ... کوس وڃا ادا هو ان کان بود جو حشر

واې بر وړې وقت جاچيالين اسهمليء جي نوست حيثن شروع آمط بر پائي الا ڪالڪ وهجي واو . هتي بالدوا بر شوتوانگ تڪسي جو حستم ڪواندن ، ا. احس آغاو ڪاني صهوليسه پراو آهي . سوچيالين ڪنهن ڪاو واړي کان اثبت واچي . بس إسال چاتي پاءر آئي . هڪان کار وارس کي آگولي جي إشاري حان ادواري ڪيائين. هڪ مارواني ڪار ناسو ولي اههجي وائي . هوه دو چي فولت دو ر کولي سائلس گيا واهائي و يتيي. وچولي ـ عمر واړو مرد هو. چشمي جي ڪاوڻ مٿان ڏانهس لهاري "هيلــو"

ڪيائين . جرالست ۽ مومت ۾ کيس واڪري مشڪ سان جواب ڏاــ و ۽ چيائين، مـــار جرالست مس ميرا آهيان. اج منتراليه والار سيشن اله كلي رهدو آهي. مون چاليه، منت اس ملط ۾ اسرياد ڪيا آهن. مان اين شڪر گذار آهيان. مسوت ۾ ڪجھ, اِڏي الع الچار کيس ،ک منڊل ۾ اهڙر ڀاو آڻيلو پيو. ننهنتي ڪار واري چيو، "مان بزليس مٿن ا يدد الاالي . مان اوهان كي مدتراليه علاي سكهددس جو مولكي ا، انهيء باسي العدي السماطي چممبرس ۾ وڃلو آهي. ڪار رابد سگدل جي آگاه کان هلڪي جهواسي سان اههجي ولئي . ميران وري هلڪو مسڪرائي کربن سکمل جو التظار ڪيو . مستر ارايددر سهوليت جي ارزاڪت کي محسوس ڪيدي اڇيو، او " جرالست آهين. ٻڌائي سگهنديءَ له اٽڪل هڪ ڊڪيڊ کان ڪار ۾ لفت وٺط لاء جي استين روايت بعدي آگولو دائــون ڪري ايزاري ڪرط ڪٿان جــي رحر آهي، اعدي هتي هدد ستان ۾ ڪتان آئي . اسالجي اور اجمل روائم تہ اُن کان ين آهي . " " ه. ... ه. ه. ... ه. ع. .. " بنهين علكا نهك دّاا . ميران چيو ، " سوال ٻڌ ڪ کان اڳ مان اوش باط کي ڪنهن وڏي سوال جي جواب دُبِط جهڙي استين ۾ کيهلجي ويندو عصوصيو ، برهي روايتي سوال شايد ان کان اِسم وداے اپرس ۾ وجهڻ جهڙو آهي. ڀاران، روايت نہ آهي، ان مان مان شاءل راء آهيان. اسالجا ڀارٽي گهڻو نظو آهيريڪي يا اِلگلش ٽرڻڪ ٽي ئي پدهنجي ذهاليس کي ار اار بالص كرط جي دوڙ بيا بائين . چيدي ، جابالي ، فرانسيسي يا جرون سوالتيزيمن مشڪل سان اسالجي سوشلست پئٽرن کي ڇهيو آهي." جرالست مهران او ري وقت اي منتراليه. پهچي و ائي ، اير . ايل . اي منسترس ۽ ٻيو عملو اسيمملي هال اندر وهي رهيو هو. حاطي باهران صدر دروازي جي ڏاڪيون آي ڪافي فوٽوکرافرس ، جرنلست ۽ ٻريس جا ٻيا اڏڪاري وڏي الـداز ۾ بيٺا هئـــا . ڪاني ڀيڙ هئي. چيف منسٽر جي ڪار آئي سڀ هڪ نديءَ جي پرواه جيان اوڏانهن در ڪچڻ اڳا. ڪيترن وڌي هٿن واراون ٿول مالها اون کيس بااڻ اڳا. ووٽ ۾ ائي هت بدي او بن ڪار ۾ اههي آيال جو سواکت ڪيائين. سون ۾ ڪڏهيرائون فيلھن تَّهُو ن "منتري مهودي ولده إساد." جا لعرا به كواهط اسكما . كمترن أي ركارد كاسيدس الجيان ودايا. هـ اد چچڙيل لفظ كالهائي منتري مهودي اسيمبلي بلدنك ۾

هڪ شام

ــ گو ډال ذڪو

بالدرا كان كيس منتراليه وجثو هو . چؤراي لميتيد بس لاء اذ كاك كان زياده. الميتيد بس لاء اذ كاك كان زياده. الميتيد بس لاء اذ كاك كان زياده. الميتيد على المندون وهوون المجي الميتي على وج بر مدون المجي الدرا لاعية جاؤهي وبمداون وهون . وجهالين هك استاب بنوان المدي بالدرا لاحي وارك سامتي باسم على به جكي ها . وابس اودهان ورك كس له

واړي استاب يې ايهوط سان کيس بس ملي به چڪي ها . وابس او دهان و رو کو کدس له . اغي بڳو . ڪوائي کهمائي آدايم ڏانانون . سوچياندن ۽ وائم سدن جي اهران الخلڪ وائم مله، واري وهندي آهي . اڳئين سال وقت کان اڳ ئي پهچي و ائي هئس . چهانهال پر کائي اينداء ڪيو هوستن . فراو گرافرس ، جرالست ۽ پريس جون ايون هستون ؟ ان کان بوء استون ؟ ان کان بوء استوناني هال کيان اڳ لهندڙ کار ميسان منسترس ، ايس ، ايل ، ايس ؛ ايان ، ايس ، ايل ، ايس ، ايل ، ايس ؛ ايان

واحطيدا و ي . آء . پيز-.... حندن مک جا ڀاو ـ اکين ۾ چهڪ ـ پهراو جبي چسٽي-

علج جو الكر الادار آ آ الى عاس وسرط جهؤو ند آهى ، بريس جي جراللست ان سدن نائش انتروبوز طائمک سمائيل ياو جي نكائي . والمدر ليدي جرالست جي شرار لي نظر گهمائي ولندا و بكاري مسكراهت آيددا كلام اک اسم پيددا . سدن نهار عان اتين لكندو آهي جو لبدي جرالست سرار لي كواب كرا يالو ئي كواهين . تراسيوالت آهن ، پييل سوال جي آؤ بر كلامن ليدي جرالست كي چولدا او يا لوت او ويائي انتراستمک كم آئميد عيت مي لن لدي سودن ان ويائي انتراستمک كم آئميد عيت مي لن لدي سودن ان ويائد ان ويائد او يا آو بر حور وي بدي آئميد عيت ان لدي دون ان ويائد

معسوس ڪبر آهي. منهنجي هڪ -اهڙي ئي ڳانهر ٻذائـــي هئي کيس وهڻو اهر

إيسا كورالهن كور؟ "

" اهي بر امان جي بنيان ئي خرج ڪما آهن. "

" او الذعن او امان ايك او أي آهي . "

" اسان جو ولچار آهي ٦. کيس هيمٿر ڪمهن هوشيار داڪٽر کي ڏيکار اون. ٥

" ان اله وذيك بئسن جي گهرج آهي سرڪار! "

شاءوكار كجه، دار حرج و الهار كمو.

"ليك آهي ، " شاهوكآر چيو ، " مان في الحال أو را بقسا نوهان كي لايان أو ، إين ا، بيَّسن جو المدواسم كري ذالمدس . أها رقم ماءُ جي علاج واسطي آي كم

شاعوكار كان عدد ولي التي ات وابس مونيا .

ماء جي علاج جي سلسلي ۾ راس جو سيدي پٽن هڪ وڏي ميسٽنگ ڪئي، افن ماظهن کي ا، هدن موندگ ۾ گهرايو . ماء کي ڪوڏن انجانجي - ان وشير اسي سيدي

بمهدجا بمهدجا و بهار بيش كما . احت وقط الجًا . سيئي ، . اع جي كديور حالس اله هڪ ٻئي کي جوابدار اهرائط اڳا. هڪ ٻئي کي کاريون ڏيط اڳا. ائين سڄي رات مينىك ھلىدى رھي .

هوڏااهن ماء بويان بساه کيي رهي هٿي.

172, Maharathi Society, Sardar Nagar; AHMEDABAD - 382475.

اچي هن اله اجنبي الحجي والا هنا ماء اله هنين جو إيار ڏايهون ڏيدهن کهتجندر وهيسو هو، باط ۾ اد لمار کهنت انهندا هنا . ايڪي جهڙي چوز هنين ۾ ڏسط ۾ اد ايندي هئي. پرشارت ۽ مصنع سان هنن بئسو إلى لمار کهڻو الاجو هو او پنهنجي ماءُ الي الووڙو ابر خرج ڪرط کان ڪيهائيندا هئا .

عجه. گهڙان كان إو مساء وري كلي اكورن إسولوون . سندس كنيد كي ورود . سندس كنيد

د هڪ پاڳيواري ، ٻديءَ جي پاڻڻ کي چوو ۽ " دوڻ کي لڳي ٿو لسہ - بدي گهڻر والمسالہ ڪڍي سگهندي . جي ماء کي بچائٹار اثار لہ ڪچھ، ڪويو ، "

بتن باط پر صلاح کئی . "منهنجی مور نر امؤ کسی کمهن هوشیار داکتر کسی ڈیسکاربو. " اهر^{ای}ن

ہت چور. " هرشیار داکتر کی ڈیکار کی اللہ اسان کسی خوب اساٹر کہی . اسان ایڈا بئسا

ڪئان آڻيندا-من. " بئي اِت چور.

" مدهمنجو و ايچاړ آهي ا. شاهرڪاړ کان وڏو اناقو وړاو وچي . الدهن مسان ابلاي" جو علاج ڪھي . " آئين ايت جيو .

" ٻين کان پئسا وٺي اوڙ جو علاج ڪريون ۔ اها ڳــاله. ٺيڪ نئي لــڳي ." پهرڏين پت چيور.

"شاهوڪار کان واٺڻ ۾ هرج ئي ڪهڙو آهي! " ٺٽس ات ڄمو ،

"هَرُ بَلُومَاڻُهُو آهي. هن اڳه پر کهڻااڻي دفعا اسان کي مدد ڪئي آهي. همن^دا. به وٽس هاجو له الڪار له ڪندو. " چوامين بت چيو.

ا، بت شاهركار ود آبا. چهري كي كدير بظانسي هدن شاهركار كي جدور "سركار ا اسان دايدي سكون اهي ، اسان م اسركار ا اسان دايدي تكون اسان مي او سخت بدمار آهي ، اسان م المتري سمري له آهي جو هن جو عالم كالم حجور اسان كان جو بر هاي و الحي له اسان آهي ، هاء اله كدو آهي ، جي الكون له حكوي ، او اسان كان دور هاي و الحي له اسان كان جو به هي داي له اسان كان دور هاي و الحي له اسان كان جو الحي دايد وجود ي المتري ها له له دور آهي دور الحي وجود ي المتري ها له دوراً الحي وجود ي المتري وجود ي المتري وجود ي المتري وجود ي المتري و المتري و دوراً الم

بت ۽ ڪي پاڙ اوارا دوڙ ادا آيا . ماء کي دو اداڙي ڏارو واو اب هوء آجا مئي ڪالہ هٿي. هڪ بت اکيون اگهندي چيو، "جيڪڏهن اهڙ اسان کان موڪلائي ويٿي ل اسان ڪتان جا بر ار وهنداسين . " " ڇوڻ اسان کي وري ڇا ٿيمدو ؟ " ٻٿي پت جواب ڏنو . " ماء نه هو لدي له اسالكي كور ليكيددر ؟ ماء بدا اسان جي هستي كهڙي!" بهرئين بت وراطيو. " اسان له بوري بوري ڪوشھ ڪئي آهي اُمان کي اڇائط جي . اِسان جي وس ۾ ئي ڪچھ, ا, هولدو ا, ڇا ڪيداسين ." ٽنين بت چير. اسين سڀ دل سان چاهيون له ڇا اللو ٿي سگهي. " پهرئين بت جواب ڏنـو. كي يانء نه بيو آهي . جدهن كان هي آئي آهي تدهن كان اما تو رُي اسان بالح كي دَارِيا دَارِيا إِمَا محسوس كراون . " چوتين بت چوو . " اسان وَمِكَ ايشرو بِعُسُو بِهِ لَهِ لَمْ آهي جو كيس ڪنهن وڏي ڊاڪٽر کي ڏيکاري سگهون . " بني بت چيو . " ڇو ٿا ڪوڙ ڳالهاءو! پنهدجي ڌرئي ڇڏط کان اِسوءِ هتي اچي ڪيڏو پئسو ناهيرو اٿو. پدهدجو پئسو ۽ جام اٿو ته شاهوڪار کان ۽ اهڙ جي نالي تدي وڃو ٿا پئسو ولندا. الالتي كيدًا لهن تا اهي بقسا كربو! " بهرئين بك خارن مان جمو. پٽن کي اها ڳاله. ا، وائي تر سدن ئي هڪ ڀاءُ کين ائين اکيون ڏيکاري . ا-ر باڙيوار ن جي حاضريء ۾ هنن پال تي ضابطو رکط ۾ ئي ڀلائي سمجهي. ان وچ ۾ صاء ۾ ٿـــوري چر بر اچـــي چڪي عتمي . اڏ کليل اکين سان هو ۽ پنهنجي ارد گرد ڪني ٿيل ڀيڙ کي ڏسي رهي هئي. پنهنجي ڏرڻيءَ کي الوداع ڪرط کان پوء هتي اچي ماءُ کي ڪڏهن اِ۔، -ک اصيب ڪوا، آيو هو، بت، جيڪي اڳ ۾ کيس گهطو آدر ۽ عزت ڏيندا ها سي هتي

جي شالب سمهي پيئي هئي . هن جو ڪنچهڻ ۽ ڪرڪڻ بند هو . پت کي لڳو آس, ماءُ شايد مري و ائي . هن کان هڪ زوردار رڙ اڪري و ائي . هن جسي رڙ ٻڌي بيا

رات دو وقعه هو . هڪ وڏي مڪان جسي بياهوان ۽ ^{لا}ن ۾ وڇابل ڪر-دو رس جو ورس دو ، ست وسي مسان جسي به دران ، م م وسان مدرو رس جو ورس دو ، ست وسي مسان جدي جو لي (هي هلي . الي مثال جاري هلي . ے سر روز سر سی عسر روز و روز سی اور المطبق و المی های . اساهر و الله المطبق و المی های . اساهر و الله المطبق و المی های . اساهر و الله مر العر وبال سيدي بنو جي دهون اي ڪن بالن اله جو الداسي جاندوي بني وبني. مور العر وبال سيدي بنو جي دهون اي ڪن بالن اله جو الداسي امر ويلل يتن ،ان هڪ چهر، " آمان جي حالمت هيڏن ڏينهن کان ڪرامب آهي.

يني بت جنور " ڪونون وري ڇا ؟ ناط کان جه ڪي ٿي سکھهور آهي سو هن اسان در لاء ڪچھ، او لہ ڪري سکھيا آغدون . "

بديء لاء اسان ڪور آهي . عن جي ادماريء جر اسان ويد علاج ڪوالهي ." اورکی بت جبود " ڈائیو ایڈود آھیں او ن! جدھن لوکی جدم ڈاو ، جدھن او

" إور ا. ا. جا كراسان اسان وت كا جادرة عن الكارى أدى جا؟" هن ارْح لي إعجاء . المعن لاء اعدًا لفظ أو كم آفون!"

اله الله كارسون هي الرحان وكول اوالن مان يدهدون كلاس كي اور 4 كم

اما علا . هيئتر نقط باعر واري عافهن عي الإمان المهندي ماء جسري حالمه اي الما علا . هيئتر نقط باعر واري عافهن عي الإمان المهندي ماء جسري اطهار ڪندي هڙ گهر اچي مان ڪري و اهڻ آي عري و اا هئا .

صم جو هڪڙي بت ءاءَ واري ڪوري ۾ وچي ڏاو 1, هوء بيا ڪ

جيئط اتي چاهير. جيءً ان نؤ جوان ڇوڪريءَ جو جسم ان آگ ۾ الوپ آهندو پئي ويو تيءَن فيضا

۾ جڻ ڪو آواز گلگلائڻ لڳو:۔

محبت ۾ جـي هڪڄــي لـي ندا

عؤدت ہی کر سگھور ان ان کی جدا

安 東 宋 安

موهمتي لشڪو سوڏو واپس وراو. جڏهين هن مهاراج شواجيء کـي نــاگوجي ۽

سددس استريء جي شهيديء جي ڳاله، بِدَائي ال شواجيء جون اکيون آليون ٿي واون

عن موهمي ڏانهن نهاري چيو،

" ڪاش! ان شهيدن جي ٿورري ڀسم مون الع کطي اچين ها! مان ان ڀسم کي

وستح تي لڳائي باط کي بو تر حجهان ها! " الين چئي شواجي ڪنڌ لمائدي چيدو،

" هيمٿر بہ مان ان ديويء اڳيان حجدو ڪريان ٿو "

B-12, Shanti Kunj, Opp, G. P. O., PUNE-1.

متىء چا زېردسمه بادل ادامندا د االين . هو ايندم - او پر او ار اها در پناځي چي کهرژن چسې لي ادامي . الين بتي پاسير اسد دشمن اد خوب ايداري ڪړي واردست لمنځو سان سندن مقابلو خرط لاء ڪاهيمدو لي آبو .

ر موقعي کي جالخ هئي لم سندس لفڪر ۽ بنائل همي لشڪر جي اوست رائج هري اور دورا هو !

ميتر ار کين بدهدچي جان ايتالل لي ڏکڻي آيي ايئي. مرهنن جو لشڪو کين جوڏاري گهجري واو . ڪيترا مرهنيا سياهي ڪاهيندل، واليءَ لي چڙهيل خان ويت پهنا . موهنن جي دهنهسد ڏسي ۽ بلاط سياهي دجمي اڄڻ

رائيء ئي چو هيل خاص ودت بهنا . برهندس جي دهندسد ڏسي ، بلاط سياعي دجسي اڄڻ ارتيا ئي جو هيل خاص ودت بهنا . برهندس جي دهندسد ڏسي ، بلاط سياعي دجسي اڄڻ لئي . مان عالي خيل اردسه بهاوان کي عالمي وي پر قاسي امور اندر ڏسي خيل اڄڻ جي أسر ڪريءَ سر درائل جي حڪر آئر ار خان پڄڻ جي آسر ڪريءَ سر درائل جي يههنجو بالو کلي عالمي علي هيدهائين در عالي جيده قساري ودن لي ڪري ايور ، ناگر جي يه يههنجو بالط سيالي لمهن کاران اڳ خان عرو ادر اچي سدس الال يهن کارن اڳ خان دو در اچي سدس الال يهن کارن اڳو ۽ اڙ جوان ناگر جي ودس لي ڪري ايور ، ناگر جي يه کي ڪراسدو ڏسي موهدسي عڪر رائدي بطايا آهن .

موهنا لنڪو خان کي تہ جمعي آيا ہو عدن جو اؤحوان ۽ قابل سندڪ لـائرهي قران ٿي واو، موهنن جي خوشي السع مائر ۾ بدلتني ويئي .

شهید ناکر چې چې چتا جلي وهي عشي . اکديء جون چېبون .تي . دي اکاس طرف جڙهي وهمون همون . چوکړد مالمي .ادف لال هشي . دشط اکديء جــو ڏوڏڙ هسر آواو نشا پر فهلجي وهمور هو .

ارچتر هڪ اَو جَوان اهنگر دو اِللَّذِي دو اِللَّذِي اچي برللار چِتا ۾ ٽيو ڏاو اُ جوکرك شور سچي ولسوا ۽ ... ۽ سق ۾ ايشل پتا کان ر اُ لڪري واسلي اِ اه اَو جَوَان لَهنگري سندس اوائين هئي اِ ان لهنگريء لههنجي اهاري پتيء ماکر جي کاسوا

محبت ۾ جي ڏيا فدا

ـ ايشوري جو تواتي

دكن هددستان ۾ كو بل جـو مضبوط قلعو هو الدو هو . ان قلعي جي سديال الو حسين خان ۽ جمال خان اللي إـ, بناط ڀائـر مقر ر ٿيل هئا . اهو عادل شاهي زمانو هو . ٻئي ڀـائر ار ٥ زو راو ري ۽ ظلم ز بردستي ۽ اله مشهو ر هئا . هو اهڙا ته ڪٽر دل هئا جو نــ فقط هددن جا مدر داهي بت كيا هئائـون بـر، بيا به ڪيترائي درمي آستان پرشت كري ڇڏيا هئائون .

مذ ڪر ر ايراضيءَ جسي جنتما بيهد ايوس ۽ دکي ٿسي انست شڪتيءَ در باڏانط لڳي .

هڪ ڏينهن ڄط جنتا کي سندن پڪارن جو جواب مليو. کيس سماچار مايو ا. مظاو من جو متر ، قرم جو رکشڪ ۽ پرجا جو رکھال ، شواجي ڪرنساٽڪ ۾ بهچي واو آهي .

ڪوبل جسي الگرواسين باط ۾ گڏجي ، شواجيءَ کي بناط يائرن جسي طلم ۽ زارد ستي کان واقف ڪرط چاهيو . ڪي چو لله ماڻهو گڏ جسي چپ چاپ لڪڇپ ۾ شواجيءَ جي ڇالوڻيءَ ۾ پهچي ، شواجيءَ کي پنهنجو دک ڀريو احوال ٻڌايو

خان يائرن كي جيئن ئي وهنن جي ان حركت جي نيت پيئي ا. هو هڇرجي ويا . بئي يائر انهن وهن جسي كنين سان ذاييون جنيون كر له لكا . هيڏانهن شواجيءَ دل ۾ بكو برن كيو ني جلدي طالم عادل شاه جي حكو مت كي

شواجيء بنهنجو هم راز همبيراء ،وهيي کي هڪدم حملي ڪر له اله حڪم ڏاو. ،وهيي وڏو لشڪر وٺي روانو ٿيو، ان لشڪر ۾ به نؤجوان ڇوڪرا الکو جي جيدي ۽ ڏنا جي جاڏو ۽ پط شامل هئا. ناکو جي جنگي فن ۾ ايمهد هوشيار هو!

همميراء جو لشڪر ڪاهيمدو جيءَن "لنگ-ساکر" ڀرسان اعلمرک ۾ بهتو ا-،

اهساس ڪرائي ها لہ مان غلط رحتي لي وهي رهيو آهمان .

هڪ ڏينهن موقع ولي ماڻ پنهنجي اندو مان اهو غبار ڪڍي هن کي چوو ا۔ مون اوسان سپور ايدار ڪيو آهي ، اون هون ڳالهدون اڏاوڻ آهن ، تعهنجي خوشيءَ کي پنهنجي خوشي سمچهيور آهي ، او ماڻون مون سان اعاؤر رکو وهنوار ڇا جسي لاء ڪور آهي ، چا منهنجي يوار ۾ ڪا ڪمي آهي ؟

مان بههنجو حاد ووڪي هن جي ڳالهون کسبي ٻڏي ۽ عود عرس . منهندي اکي بان السون وهڻ لڳا . بان هن کان معالمي ولندي چور لر مان لوکي غلط حودهود انهنجو چورڻ صحيح آغي لہ اعار جورن لاء آهي له هي جورن نهار لاء . مان لوکي وجن لو ڏاڻ لر انهنجي ادار کي سکيا بڻائي ڪچه، لهندس لہ بوء لنهنجي سامهون ايندس .

اجالت الزّان جي کرکهراهت سان منهنجو سيدو ٽئي اور . منهنجي واجارت ^{جر} سلسار ٿئي اور . واجعال انهنجي هٿي سان دولکي المام ڏيٽي منهنجي همڪ الفالي ڪئي . العام ولي مان سندس دروازي الآين الهتو ئي مس هٿس اسه همکي ڏسي حبران ئي واس . هوء اکين ۾ آدون اوي منهنجو العظار ڪري رهي هئي .

پـــــــار

- جموت ڪيسواڻي

سيدي كان اول اچط لاء سوار بدك ملط وارو هو . مدهدجي هن سقلتا جسو سجو سدمان الكي تو و چي جدهن هك طرح جي سكيا بطجي مدهدجي زلدگيء كي هك لئي وات دلي . هن هك يخيل راهيء كي صحيح وقت تي صحيح راه, ديكاري اڄ هن سقلتا جي دروازي تي آڻي ايهاراو هو . مولكي اهو هڪ خواب بط لڳي رهيو هو .

اڄ منهنجي خوشيء جو ڪو اڪاڻو ڪوا، هو، ڇاڪاڻ ا، ايم. اي. ۾ موليکي

جڏهن مان ڏهون درجو پڙهي رهير هوس آ، مواکي فلمن ڏسڻ جو ڏاڍو شولت هو . سڪول مان ڀڄي فلمون ڏسندو هوس . ان ڪري منهنجا امتحان بر سفا اهر ڏيا . فلمون ڏسي مان اا آڪا جي پرام جي مٺي الداز کي ڏسي سو چيندو هوس آهر ڪاش منهنجي بر اهڙي پرامڪا هجي جيڪا مواکي بيار ڪري . جمئن ليئن ڪري اهارهون ڪلاس باس ڪري ڪاليج پهتس .

ڪلاس باس ڪري ڪاليج بهتس. ڪاليج ۾ مولکي اچالڪ اهڙي ڇوڪري ملي جنهن جي ااري ۾ اس ڪاپيدا ڪندو عوس. هڪ بل ملاقاتن ۾ هيء منهنجي دوست بطجي و اٿي. مولکي اڻهن اسڳو

جِطُ هن سان منهنجو ڏاڍو براڻو برنچه، آهي . هڪ ڏينهن همڪ ڪري هـون هن سان پنهنجي بيار جو اظهار ڪيو هن کلي ڪري جواب ا، ڏاو .

عرَ مدهدجو دَادِو خوال رکددي هيئي ۽ هميشه، سنين مارڪن سان باس آول اله چولدي رهندي هيئي ، مدهدجي اصوب ۾ لسر، هو له مان هن جي ان سکوا کي گسرهل كوان . مدهدجي مقان له بس فلمي يوت چااول هو محمت جو . التوجو اهو احتو له مان بارهي كلاس ۾ كهت ماركن سان باس آوس . هن له مون سان بالها آط چدي دّلو. مان

هن ڳاله. کي سهن ا، ڪري سگهيس، منهنجو دماغ وڌيڪ خراب رهط لڳو، مان هر وقب اهو ئي سوچيندو رهيس ا. هوءَ ڇوڪري ئي قصو روار آهي، هن مولکي دوکو ڏاو آهي، هن مون سان بي وفائي

هوء ڇوڪري ئي نصو روار آهي. هن مواهي دودو داو اسي، سن سرن ان اي را بي کان کي ان اي کان کي کان کي کان کي کان کي ک ڪئي آهي. مان صحيح راهم لي اچي سگهان ها جيڪر هؤء مو ليکي بياز سان اهڙو ني آبر ۽ ياسبرو ولي چيائين ، "باو ڪهو و چرندي است شرم او اهوم بر جا ڪياڻ هن وانسه باسبرو ولي چيائين ، "باو دهو وانسه باسب جسي سخمه ضرورت اثر . دليشن ۽ ان جسي ڪياؤي واوا چاو ستر ڏي . " مون کيس ، جبروي ڏيکاري . او هن جيور ڪيو له مان سيمت کان المحوالس ولي کيس ڪون جي ڪياؤي جا چار ستر وريا ڏيکاري . او هن جي ڪيائي مين کان المحوالس ولي کيس ڪون جي ڪان سيمت کان المحوالس ولي کيس ڪون جي ڪان سيمت کسان المحوالس ولي کي جار ستر وويا ڏنا .

أي سال إما المري وال أهن . إر اجان اللين كومت جي سلائي هو

28-B, Shakti Nagar, UDAIPUR - 313001.

اوڌر تي ورتل ڪوٽ جو ڪپڙو ___!

— ڪشن بج^اج

بد دماغ هنم سبب سينيون/ا-وكر ١-ون بدلائط مون لاء كا نتين اودي كساد كو السب رهي آهي و كدر الروبهن سالن ۾ گهت ۾ گهت ويه، سيب بدلايا هو بدا . ان وچ ۾ سراسر اب سال والدو پط رهيو آهيان .

شاهوكار مائت قهاس پيٽي والتي اديسي قيمتي الآل ڪوڙا .وڪليندا آهن الدن تي فت اچن يا نه پر پائط كان بوء باط كي جوكر محسوس كندو آهيان . ڇاڪاط وقت ته كانظو آهي .

ڪي چار پدي سال ئے، درنيءَ جي د ڪان ئي چڙ هڻ جي نوبت ڪو لہ آئي . هڪ ڏيدهن ڪدهن متر جي گهر ويس . شايد نومبر جي پڇاڙي هئي. بدن ئي صرف هلڪو بشرت هو. هن کلي پڇيو ڪشور نوکي سيءَ ڪو له لڳندر آهي ڇا؟ مان صرف مشڪيس .

" اڙي اار هڪ ڪوبت ک^طي سبائي .

" ار! توکي ته خبر آهي ، پنج مهدا والدو و بنو هئس . هاط مس مس ١٠-١٥ ديدهن اڳ هڪ دڪان تي ڇهين سؤ جي اوڪري ملي آهي. ان مان ڪومت ڪٿان ٺهددو.
هن کملي چيو يار! دوست ڪڏهن ڪر ايندا . دايه ان ڪله ڪومت جو

ڪپڙو وٺي آيو آهيان بير کيس ولگ بسند ڪونهي . هيئن ڪر اهو ڪپڙو اون کيلي وڃين ڪوت سيائي . مون ڪاني ار ار ڪئي ڪي ڪوت سيا بڏهن اوکيي سحو ليم آئي ڏجائين . مون ڪاني ار ار ڪئي پر هن هجاڻتي دوست ڪوت جو ڪپڙو منهنجي هئند بئگ ۾ وجهي ڇڏ او .

ڪوڙو ۽ ماپ درزي کي ڏيئي آيس . پر قدر ٽي ۲ ۳ ڏينهن کيان پوء سيٺ سان ڪنهن ڳاله. تي جهڙپ ٿي پيئي ۽ نوڪري ڇڏي وري بهڪار بلجي پيس .

چئن بنجن مهنن کان بوء وري ڪنهن بئي دڪان تي ساڍن ڇهن -و روبون تي اوڪري ملي . اوڪري نسي چڙهي اڃان ٢٠-٢٢ ڏينهن مس ٿيا تہ اهو دوست دڪان

سرامسي وو إڪالدد کنهوراا سان کون چون " إسرورب ۽ يفچر جسي جون ٥ ١ اهراسي هڪ وڏر اغاوس آهي. بشچر جسا لوڪ " ٻاهر مکي " آهن يعدل اهي نظ ر الله الله الله الله الله عليه الله علي الدر اون اجالو د - 6 لاء ١- اهران ما باوي اک ڪر ڪو د ڪري سکهندي. اها -جائي عوالسد سكهندي ، سيج كسي ارواق لاء المدر ان اك كوي ، جوكا لسرعان وس مواهي، ان پر ارغان جسو ڪوالسي دوش الماغي، جو ا، يشجر واسي او ڪن جسي

سنستغراي ۽ مايل رواسر اعزو لي آهـي ۽ ان کــي اوهين ۽ الا ڪري سگهو . او سعستک و ساداسا سسان هرکو انسان بنهنچی آلیدران اک کسی اوجل کری سکهی ار .

RUPANI NIVAS, 337/10, ULHASNAGAR - 421002.

کو رين شرقالن جي من ۾ سوال الير ، ڪير کرداو ؟

اسان له ان كرديو كي كوله سچاطون، سوامي جي، تسوهان ئي اسالجا كرديسو

آهيو! سو هي وواڪالمند کين چيو: سامهون جيڪي وط آط ڏسو اُسا ، الي وڇسو ۽

گروجيء سان ملاقات ڪري اچو٠ پهرين گروجيءَ کي برانام ڪر ط گهرجي٠ ان کالسواء

سڀ ڪجه, ايڪار آهي. كورا شش اهو بدي واپس وريا ، الي وجي هيدّالهن هودّالهن اظر قدرائط ليجا .

سندن دل ۾ اها ڪلهنا هئي له گروهي داويء جي مورت اڳيان ڏيان ۾ مست والل

هوندو. أن جي آسهاس سندس چيلا يا درشن ڪندڙ هٿ جوڙي وينا هوندا. پتر اهدن

اهڙر ڪجه. به الي ڪوا. ڏٺو. پر انهن ڏٺو ا، هڪ وڏيءَ ڏاڙهيءَ وارو، ڪاري راڪي

جر ماڻهو اڻي هٿو ۽ کيس نمام سادا وستر , هڪ لولگي ۽ ڪلهي ئي هڪ ڪپڙي جو تڪر رکيل هوس . هدڻ الين سمجهيو له هي باغ جر مالهي يا صفائي جــ و ڪيدڙ

وزور آهي، هدن جي من ۾ اها ڪلپدا بر ڪول هڏي له هيءَ ئي گرديو آهي. هو اسم آ-پاس کرديو جي گروء جي ڳولها ڪرڻ لاءِ پنهنجي اظر دوڙاڻا لڳا.

آخر هيڏانهن هوڏانهن ڦري واپس سوامي وويڪالند وعت آيا ۽ پڇياڻسون ۽ "كردا-و كالى آهن ؟ " ألى أ، هك دّارِّهي وأرو ماظهو والنو هو. كروجي أ. كالي

1. ا-ان کي اظر ڪول آيا . اروه، جهڙي ڪڏو ۽ ڏل جهڙي ڪومل، او نده، مان روشنيءَ ۾ واُسي ايندڙ

اعڙي منهنجي گرد يو کي توهان سڇاڻي ڪو له سگهيا آهيو. ائين چئي سوامي و ويڪالند بمهنجي كسرد إو وامكوش إر مهدس كسي ساهدادگ ذابدوت إرظام كمو ، كين جمو: اءڙي ااو کــي برش کي سڇاڻو ، ان لاءِ و لداا ڪرط جي ڀاو اا توهان جي هن ۾ جاڳي ا۔ لڏهن چئبو تہ ڀڳتيءَ رو بي او ٽي ۾ ڪي گل آيا آهن ۽ ٿو ري شردَآ رکاج سان ان

۾ ڦل بہ ڪجھ. وقت ۾ پيدا ٿيندا . پر كورا شردالو حيراليء وچان من ير منجهل لكا . كين اها كياله. -مجه. ير

ڪولہ پئي آئي اــ ا-ان جي گروء جو گرو اهڙي ڪاري ر لک وارو ڄڻڪ ڪو ٽلي جـي کاط جو مزور هجي . کيس ڪا شخصيت آهي ٿي ڪاله. هيءُ اِــ, ڪو گرو آي سكهي أو ؟ كين من م شك أيط لكو. بدر سوامي وويكالند كي كرو برامام ساشتالك

ڏالدوس ڪندي ڏسي چٿي ويٺا ۽ "سواءي جي پُڙ اوهان جا کرو اهڙا!"

_ گوپ رويائي "آرزد

سكال ، كدكا لديء جي كناري هڪ برسد ، من آهي ، ان جسو اسالو آهي بياور ، من ، بيارت جسو وهواسي جڳم برسد سنياسي سوامي وو پڪالند بياور من ۾ مني ماڙيءَ اسي وعدو هو ۽ الي آسي قربان ، منن ، ساڏنا ۽ جڳياس کسي ابدائ ڏيڻ وغيره ڪر ڪندو هو ،

اها كولي اح به ألي جيئن جو الدئن سطائي وكول آهـي . سوامي وواكالله جـو نوائن الكوجور كالدي ، كلمي ، كوممدل وغيره سي شعون السبي اجا الأدي سيال سان وكيل آهن .

سوامي وو يڪالند يڪدر کين پرڻمار ڪ_اڄ کمان _دوڪيو ۽ جوو : تر-و، اوفار پهچي گروء کسي پرڻمانر ڪري آيا آهور يا لا ۾ ايهران گرديو جو درشن ¹. ڪرا^{ي ، ا} ند ان چير هيءُ شش يڻ توهان سان کڏ آهي . اً با با مولكي كُوالدَّوْي بائي ، ألي اعظل كيترن شخص سان منهنجي واقفيم الله كوائي باب مولكي ان مان كو سنتوش كولم أي مليو . له معلوم جو منهنجي دماغ اي كي ازغتمي هذو والعلما أي رهيا ۽ ائين ئي من أسي من ۾ مسون هڪ سنڪلپ كوي

پرو كرام پورو تيخ كان بوء اسين تيمي كهر بهماسين . مان الدهن به بلهدجو

پاط مر گر هوس . ساري رات منهنجي من مر كيترائدي طوفان ائيا ، كيترا ئدي بونكنب پيدا ئيا ، و بهارن جا سهلاب آيا ، نه به مان سڀ كجه ، اهو برداشت كندو ، پنهنجي سنكلب ئي بكڙي الاول هوس . صبوح جو جيئن ئي پاپا ۽ مهيء سان چانه ، جي أيمل ئي وينس نه بي دَرِّك ، ون كين چيو : "پاپا ! مان سنڌي سكندس ، مون لاء سنڌي سيكارظ جو پر بند كيو ، مان لا وهان جو ۽ مهيء جو لكيل سارو سنڌي ساهند پاط پڙ هط تو چاهيان ، ان لهيءَ مر جنهن لهيءَ مر توهان آهو لكيو آهي ." محيي مون لاانهن انهاريندا رهيا ۽ بوء باپا ترب مان والي مهي يا ان ۽ مهي مون لاانهن انهاريندا رهيا ۽ بوء باپا ترب مان والي مولكي يا كور پاتو ،

"HARI SHEWA" Plot 382/4, Sector - 29, Gandhinagar - 382029 Gujrat.

عوشيء يريا آلسون ذام ، مما صرف اسان بدهي ذانهن الهاريدي أي رهي .

منهنجي سنڪلپ جو قد ان وقت وڌي ڏاڍو وڏو ٿي ويو ۽ پايا جي اکين ۾

كي وا آرام حالل الكائط لاء هر مهان كوشش ۾ كامياب رهو .

. . اهو جوط ۾ وڏاءَ لہ ليندو لہ لوهان جو قلم جيترو لظم اسي قابض آهي، ا. او أسى نشر أسى فق وشواس المرات. توعانجو المنتح علم سائي عرفقار سام علدر در ۽ سنڌي ساهي هي شماع کي روشن وکندو .

ــ ڪچه, وقت كان كترات جي كلشن ۾ رهندي توهان سنڌي داهت مني . بكر عر شاخ ير عامع أزمالسي كوي بدهدجيء بتنيء مان كدل ، شاص مثار مامل مر آهي، جسر نابل رشڪ آهي . شل اوهان جسي اجان ۽ وڏيڪ ساهدوڪ وردي کرم وهي ۽ لوان ماط استابت ڪري .

ـ عاري ساعتيدار عي ڪتابن کي اڙ هڻ کان بوء چئي سگهدي او اساق ا او كيرون لهطيون .

هيءُ حب ڏسي ٻڏي ۽ هڪ ساعتيڪار جوڙي جي سنڌان هولدي ا، ۽ سنڌي ليء جسي برري ڄاڻ ا. هٿڻ ڪارڻ ، مان بال کي هڪ ڄامڙي جي طرح ٠٥٠-ر٧ عبرة لكو هوس، السع مان سنڌي كالهائيسي حكهندو أهيان، إ-ر لكن أوقع المال

≥ين ايدي الر. عول لسالون مان ينهنجي بابا سان سنڌي سيالن ۾ ان ڪري ادا يددو آهيان جو هركو مولكي هڪ اديب جو يت -مجهي سنڌيءَ ۾ ڳالها ال چاهيار هي ۽ اورواي ڪته سنڌيءَ ۾ ڳالها آخ کان پوءِ يا تر مان خاموش وهندو آهيان، ا اهن عندي ۽ انگر بزيءَ ۾ جواب ڏيندو آهيان . ڪڏهن ڪڏهن ا. پايا جي ڪن دب راره دوستن جي والان بد الين بذلدو آهيان " هڪ سنڌي ليکڪ جو بت هولدي ا سنديء ۾ سرسرانست احد او کيالهائي ." ان وقت ميان الڪل لاجواب اُسي واللا آهءان .

اح بابا هـ و هـيء مان مرابع لدي ، مون اهو ڪجه. مصوس ڪير ادسي، جيڪر کهار اڳ مصوس ڪر ۾ کهندو عوم ، ورن عالج اڪو لشھ ، ڪور آهي له ال عارًا علما الموج معنى الموام الرقي أي وعل كون جاهومد س ، مدهدي ٥٠ الله منهنجي بمهنجي مائتي جو لکول ساهس کي بڙهل جي اڪر بيدا ئي ، مان ابتراك الرك في ايدر عرس ، جر بابا جر سمان درشير فسندي مدهدي عدل أهجر سلخرات ا-ر از ، اكان مان الس كسي اچط كسان سر ووكور عرم ، يسر مدهدها اوسان المناهدة احسان المناهدة احسان المناهدة احسان المناهدة احسان المناهدة احسان المناهدة المناهدة احسان المناهدة المناهد المنهدية احساس ، منهدهون بأواالون رواي وهبون همون .

أَعُامِي جِنْدِي مِنْجِ لِسَانِ لَهِي هَمِكَ أَيَّا لَدٍ مَانٍ وَهِي عَنَيْ سَانَ لُلْكِانَا

منهنجي من ۾ اُميد ٿي جاڳي ئه پايا جي چاهڪ پااڪن جيان مان به سندس سني تيء ۾ لکيل ڪتاب پڙهان ۽ انهن کي ماظيمان ۽ انهن جو ورنن ءسان پنهنجن دوستسن سان ڪيان ، جن کي مان اڪثر ايترو ئي ٻڌائيندو آهيان اسه منهنجو بابا ايکڪ آهي . ساهيتڪار آهي ، شاعــر آهي . وڌيڪ ڪجھ، هنن جي اڇل ٿي مون وٺ ٻڌائــل الع

ڪجه, هولدو ئي ڪين آهي . منهنجي پايا کي روزانو ڪيترائي خط ايندا آهن ، جي سندس ساهيتڪار مترن جا هوندا آهن. اخبارن جي سمهادڪن جا هوندا آهن. سندس گهي گهري پانڪن جا هوندا آهن ۽ سنڌي ساهيتڪ سيائن جي صدر ن جا هوندا آهن . ڪن ڪن خطن جو وران هو مواسان ۽ منهنجيءَ مميءَ سان ڪندو ا. آهي . خط اِهر هن لاء جي آء وندر جو باعث هوندا آهن. هو سيدي کي جواب بر ڏيندو آهي. آيلن ڪتابن جي په چ ڏيندو آهي. ڪي خط هو پال پڙهي بر ٻڌائيندو آهي. اٺين ئي هڪ ڏينهن كيس هڪ اامور سنڌي سنسقا دناران سندس ساهمت كيتر ۾ ڪيل شيوانن كي ڏيان ۾ ركي ، ذاط ۾ المندر سنمان البت سندس راء ۽ قبوليت اسابت ولمنتي ڪيل هئي . هن منهنجي ۽ مميء جي اڇا کي مان ڏيئي . سنستا کي قبوليت ڏياري موڪلي . مدهدجي پايا جو سدمان شهر جي برک شخص جي وچ ۾ ، سدستا جي برمک ۽ و زاير جي حاضريء ۾ ، ڪن خاص مهمانن جي رو ابرو ڪرڻ جو رائيو و او هو، جيئن آ، هن سدمان لاء باپا بدهدجي قبوليت منهدجي ۽ مهيءَ جي زور اراخ آي ڏني هئي ، ائين ون اءو ضروري سمجهو آء اسين اعمي ا، هن سان گڏ اُت حاضر رهون ۽ جڏهن اسين االي بهتاسين له مديج لي وهط اله بابا سان گڏ ههيءَ کي ا، عرض ڪيو واو، انهي کي هيڏن لوڪڻ جي سامهون ۽ خاص شخصن جي وچ ۾ مديج تي ويٺل ڏسي مان دل أــي دل ۾ فغ_{ار} مڪسوس ڪري رهيو هوس . ڪاروائي شروع ڪندي ڪيترن ئي ساهتيڪارن پاپا جي ساهت شيوائن الي روشدي وڏي. سڄي ڪاروائي سنڌي إوليءَ ۾ هلي رهي هئي. ڏسندڙن جي عام سددي گروه، ۾ مولکي پنهنجو سنڌي ساهيتڪارڻ جي سنتان هاط اي نظر آسي رهمو

هو. ياشط ڪري وقت ساهيتڪاري جـو عام رااو اهرئي هو. ــ اوهان جي قلم منجهان ڪوي ۽ ڪهاڻي ڪار جو ااوكو سنگر جا بجا الڳي ٿو . شل اهڙيءَ طرح ساهت جي کيتر ۾ ا^طيڪ شيوا ڪندا _وهو .

_ توهين سندي ساهم كي هر لحاظ كان مالا مال كري رهما آهمو. مالك كري جو بدهدهي هن اعلي عملي رفعار سان سدديت جي اجڪله. دگهگا تيددڙ غو راب

مان الراهو سرچى الرحكين سكهددو آهيان الرهو ووزانو لير الوسار منتهدد نان والى غام الراه على سكهددو آهيان الرحكية على حكوري ه طوح اكرن دالاران براكت المدار هوادو ، منتهدد هي واست كمي هو المهنجيء السحمت جو وقلمت سحمهي ، اكثر المران المهنجي أي حكوري برايد هوادو آهي ، الهن چان بنجن كلاكن مان دو نسد راهيدو آهي الرائي الما كي همت الرائي الما كي همت الرائي المرائي المهادو أهي الرائي المرائي المرائية المرائية

الروال أو سال دان دن بدهدي عك بدادكودن د شروع كري دِلْي أهي، ده دو ي دِلِي دِلْي أهي، ده دو ي دِلِي دِلْي أهي، ده دو دال الدار الله بدس كول ساعد ده ده ده به جاكدو كري اعسار كز ريالون ، دو بدا الراسي مضمون ، كولان ي شعر ، كرمت ؛ غزل كتابي صورت مح والدو و ووار أهي ، دو بوادكورون دالوان سعدس أنكل دا كن كتاب شايع سي بسما أهي، بن يركي كتاب تر مدهدي عدما جا بر آءن . اكثر عام طور عو شر بحر شي لي مائو سيائو واو أعي ، عو ير ساعت جي سي كيتون كسان وذبك ناتوية ما ون رؤد وي رؤد كان ورؤد واور آهي .

عائزيء أه سدس عايدو دو دو آهي آر خاشري مقط شاعري آبي آهي . المجاثر المراشوي آبي آهي . الجيء المجاثر أو المراشو المراشون المراشون

في فالك مكورة على سوة و إنهائه! إنهائه أي سي آيلونا عوسيا "هي يَا لُهُ مَلِمُ مُولِونَا عوسيا "هي يَا لُهُ مَل سَمُلُ أَنْ فَرِسُكُو مِكُونَ بِالْهَائِيّ الْسُلِّمُ وَيَوْتِيَّ عَلَى سَيْعِينَ آهِي . على خَلِيبَ اللهِ على المستجد أن الله يستجد أن الله يستجد الله الله أو المُؤْلِي سُورَ بِهُ يَا يَعْمَلُ فَوْ ، مَلِينِتِي إِنْ اللهِ عَلَى وَلِيهِ بِيتِبَعِيرَ اللهِ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ اللهِ اللهِ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَيْكُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلِيْ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ

الله المراقع المراقع والمراقع الأساس والموساطية الميان والمنظول الماسية المراقع المرا

أسي هن هڪ الحينء البديايء ڏانهن وک وڏائي. هو هاط پنهنجين ڪليدانن ۾ گهر آميددو ٿي و او . جو سک کيس عام طو_{اد م}اي نہ ٿي سگھيو_{، ان} سکہ کي سڇاڻ<mark>ل ، پاٽ</mark>ر ۽ ماڻل لاء هن جــي سوجه، - إ-وجه، كمس اهڙي پركاش طرف گهلمو هو ، جنهن لا هرڪو تہ ائين پيرو تڙ قددو آهي ۽ پر پائي کسان پوء ان سان سدا لاء چهٽيرو پيرو دولد

آهي. ان طرح جي، اکر ڪڏهن بہ ڪا چاهدا پيدا ٿي ٿئي نہ ان تني اوس ئي سود حاصل ڪري ٿي سگهجي، ڇو آء زلدگي گهڙت ئي ان طرح جي ٿيندي آهي. ان طرح جــي کــوج پنهان جا لـکن هو لدي آهي، ان مان ڪاري، ڪرڻ جي شڪتي پراپم ايدي آهي ، جنهنجي اندر سندرنا ۽ آچرط خود به خود سمايل هو لدا آهن .

كدرال أن سالن كان هو اكثر هاط كهر ۾ أي هو لدو آهي. يايا جا اعم إلى هالج بدهدها تسي ويا آهن . صموح جو أتَّط سان هو روزالسي

اخمار کي امام ااراڪيءَ سان پڙهندو آهي. ڪڏهن ڪڏهن آهي ڪي ضروري اسم ڪاٽط لاء اشان ا-، ڪندو آهي. سنان باڻي ڪري، اعرظ جو ڪر لاهي اٽڪل ڏهين ابھي صبوح جـو هـو گهر مان اڪري سڏو پوست آنيس ويندو آهي، جتي، ڏنل خطن

جـا جواب هو پالخ رو يوو يوست ڪندو آهي ۽ آنيال ولندو آهي ۽ ان کـان يو ۽ سڌو سرڪاري کـرالاليم ڏانهن ويددو آهـي استڪاليم جـو ميممر هني ڪاري هو بڙ هي جهڙا سندر ڪتاب گهر کڻي ايندو آهي ۽ ڏهر اچڻ سان هو منجهند جي رسو ئيءُ کان پــوء آيل ٽپال جــا جراب ٽيار ڪندو آهي، آيل اخبارون ۽ ڪتاب پــڙهندو آهي.

بستڪاليم مان آلدل ڪتابن تي نظر وجهندر آهي ، انهن مان ضروري اسواس ڪدلدو آهي. ڪتابن جي لاء رايا تيار ڪندو آهي. اخبار ۽ مئگزنن لاء رچدائون تهار ڪندو آهي ، اهي يوء هو سداريددو سدواريددو آهي ، سهطيء صور الخطيء ۾ رچدا أون فيئر ڪندو آهي ۽ پوء آهي گهرال اخبارن کي موڪليندو آهي.

آڪاشواڻي ، دوردرشي ، درمي ڪتابن ، الواد راسي ، برالتڪ ۽ راهٽرا، ۾ مشاعرن ۾ شرڪت ڪرڻ لاء هو اسليم ايل اداب هين ڪارڻ ، هو هـر وقت پنهنجي ساهت ڪاري، ۾ ايترو ا. مشغول هوالدو آهي، جو ڄاڪ اهو تي سندس هڪ الڳ سنسار

التي پهو آهي. مولکي ۽ مميء کي ان مان ايترو سو سنڌوش ملندو آهي آ. هو پالج کسي خوش ركمو وينو هولدو آهي. دماغي طور چسم رهندو آهي. منهنجي ممي ، كمس أن كر ۾ واهر ضرور ڪندي آهي، پر ايتري جيترو کيس وقيم هوندو آهي.

ويندو هچې ۽ يوه بند ڪمري پر کومائش جي. يوءَ سان الي کڙو ٿيمدو هجي. اللي چو ان وقت منهنجي معصور چذبانت منهنچي. من پر انترې له الل پاتل ميتالي علي، هنهن جو اليؤ اجان نه ذهن لي تازو الر .

اپا هيء اوڪريء به صوف ڏيد سال مس ڪئي . هو ان معاصول سان انگئي د سگهور . هن جدين مخال کان اوڪري سويڪاو ڪئي ، ان جي اسدانواييء مان هر ڪتهه ماڻي سگهي اهڙو کس ڪته، به اطو له آبي آيو . آرائڪ طور آ. کيس لوڪري ڪره جي ڪا ضروردن به ڪال هئي . مان جڏهن ڪاليج به آيس الندو هر مراڪاري بعدن کان باط کي مڪمس ڪري ، بن تعام واري جمون گهارط آلم، إاهران سک مان تشن ڪري کان سواء ، پدهنجو باط بم سمايل سک جو آلند ماڻا جو واه، إيدا آيانا

فالميل، بقديم ، اسال بهن الم إمون جيدي سوكو اون باكر اون كمس ملدد اون همون ، مدهدجي اڳيان ڍ ۽ ڪري رکندو هو اعدلي ار کيس مليل اله جڏهن مان پدهدجي ع تـي لـكاتيددو هوس له ياتيددو هوس له لها به بريوع جي لعمت آهي جو مان خص جي سنتان آهيان جر هڪ عزمت يانت شخص آهي. جنهن کي سنمان ملي آو . هو أن لاء لا أق الطيو آهي .

مان اجان ١٣ سالن جو مس هوس له معهدجي بايسا كي شهر جي هڪ ڪلب ل الكري شال وجهي سدمان كيو و أو هو جو أن سال عك أي وقعد إلى ساهت دميء جا العام حاصل ڪري چڪو هو، اتي ڏينهن جڏهن اها خبر اخبار ن ۾ آئي مهنجي ڪلاس جي دوسم کي مون ٿوانڊ ۾ ڀرجي جڏهن چمو هو، " هو منهنجو پاٽا

. " الدهن منهنجي ڪلس جي ڪيترن دوستن آ. مولکي ڀاڪر ١, ١١٦ هئا . منهنجيء ولدكيء جو دالچو ان وايو مندل ۾ لهندو رهيو، جتي سرسولي ديويء

- وا و هو . گهر ۾ ڪتابن جا ڍبر ته رهندا ئي آهن ، رفته رفته منهنجو ارواهم به نابن ڏانهن وراو ۽ جن جن ڪتابن لاء مون دل ٿي ڪئي بابا آهي منهنجي لاء ضرور د ڪندو هو. پڙهڻ لکڻ جو شوق رڳو منهنجي پايا تائين محدود ڪين آهي ۽ منهن ﴿ مِمَا إِر كِيتِرُو لِي سَاهِتِ إِنْ هِنْدِي وَهَنْدِي آهِي . كَنْهُنْ كُنْهُنْ لِـ الـكندى إِر

ى . ويديو كان سندس آواز به ، ون بدو آهي ، البت هن كلاهن بـ ، بايا جيان ، دې , أوط ا، چاهمو آهي . اها سندس بنهنجي الكبر اچا آهي . كهر جي هنري وابو مندل مان جڏهن پاجي رهيو آهيان ته اهو مهڪن ڪيڏن ٿو ٿي سگهي ته مان خود اکرط کان اء رهجي وجان الن سالن جي عمر ۾ مون جڏهن پاپا کي بڌابو لي، مون اي. هڪ

؛ويتا لکي آهي لہ هو والڙو لي و يو. هن أها پڙهي هواـــکي داد ۽ ڏاو. البت أها عويما سنديء ۾ ڪال هئي ۽ يو الگريزيء ۾ هئي ، جنهن ماذيم دئاوان مان تعليم بوائي عيو هوس. ائين چينجي مون بمهدجن جذبن ۽ احساسن کي برگهت ڪري الگربزي پاشا او ما قاير استمال كيو هو. مدهدجي بابا جدّهن ان كويتا بر كهربل حداريدو كيوهن

ها الهمار ۾ شايع ٿيڻ لاء ،وڪلي ڏني ۽ جڏهن اُها شايع ٿي ۽ اسڪول ۾ اسڪول جي راسيهال أها بڙهي ا۔ ٻئي ڏيدهن عن صموح جي برار ٿدا سيا ۾ جڏهن اڪول جي نڙاوڻي شاکردن جو ڏيان ان طرف ڇڪايو ٿہ نہ معاوم منهنجي ڇاڻي ان وقت ڦول ڊجي ر إل پتي پاسي. ماحول جي گرماڻه کي مون پنهنجي سرار کي ڇهندو بي ڀانيو. هوا

ا معهدجي اله ندي الطجي بتي هتي الهري المدي جيتن ڪنهن جو ساهر سڪو رُجـي

ن گهر جر احداد بالت عرس .

مدهدی، بالت اوستا ، مدهدی، من تی آن وقست چی قسائر جانب هشی جائی می این وقست چی قسائر جانب هشی جائی می مان دهدی بادا جی آئی جهای های سکیس . مان دایا جی بانی، السی جاهی بس گهرار بانائی سازی گهر بر گهدیس . بادا چی کود بر دون کولیو ، بادا جی بسالهن بر

الم الذاس ، بالما هي موعد بر مان سدا جڪڙاو رعيس ،

ړي پ و -و چه حالان دون اله مساو کيما . مان الهيءَ ابي التار ان کوې ا، ولندو رس ته هو جو کچه. دون اله آناميدو هن اهو سب اجو دون اله ابي هولدو هو ، کار اه

اً معهدتو بایا معتور قابستان دوندانها قابدو خوا اوارو تمی خیال خو معا خوابد، رهو او خوابد کار به است واندو رهو او خوابد کار به دوری ما خوابد را به و حکاها به کار با دوری ماند به کار او با اسبح مثنانها آوار وابل کار او با اسبح مثنانها او با داد مثابدا به السند دوختان واری قابهای به یا با مثنانها استان کار دوری که به به به به السند دوختان واری قابهای به یا به به به به الدوری به قور خوابا هراوی حتم الدوران

سكادتو هو د غو سكاد مكر هو (هؤيء ساجه و عكست الوساو متعددو هو يه جهاي دوسكان را تباهاي و معتهد هو واسد هو إدهاجتي شاهسال الله دينالسبي سكايي ، كوس ماهها به الواد سكول هي عادست از كاست الله حالي الراجاع آهي . حالا طرفي دو كان سنجه رويقي ويقي دوس محسوس سكوو الريمها هو رائيا هذا السيائي عالمي آهي ، دون سندس آواد ودوده الي الله هو و كلس دو يشوشن مين أزائي . رائه مهر جو د داغي و شوسكنت سكود هو و عداهي آنان دولي الدود ود است آني

سنڪلب جو قد

— ڪمل پياس<u>ي</u>

هو هڪ اهڙو شخص آهي، جنهن لاء مولکي عند آهي، جنهن لاء مولکي اور هان آهي، جنهن لاء مولکي ايمان آهي، جنهن جو اللو مان سدائين نخر سان ولندو آهيان .
انسان ائين ۽ هڪ سماجڪ جمو آهي، ۽ سماج هڪ مدار جمان اڏول آهي،

المهن هولدي الم هر شخص كي پدهدجا شغل هولدا آهن ، جن سان هو هر وقت جكر الله هولدو آهي ، جيكي هن لاء كي لير ۽ أصول الخاليددا آهن ، ۽ هـو الهن كهر يلن أصول بر بالط كي كوهي ، له جنادار بلن كي بكري ، نمام بختائي ه سان قدم كليدي ، المجتاد وقط على كوهش كيدو رهندو آهي ، ان مان هن جي شخصيس جري بولدي آهي ، هك اجي شخصيس ، هو هر كن كي بدهنجي جمون جي احرك ۾ اوال چاهيندو آهي ، هيهن مان هن كي له جائل له سجائل آسائش ملندي آهي ، هو كول كو غيمي سكون حاصل كندو آهي ۽ الهن هن بر اچا له بهذا ليندي آهي . هو كول كو غيمي سكون حاصل كندو آهي ۽ الهن هن بر اچا له بهذا ليندي آهي .

حدهن ١، مدش ۾ ڪدهن ١، طرح جي اڇا جو پيدا آيط سان هو حالمان طرف اڳتي وڏط چاهيددو آهي. هو پوء بدهدجي جيون کي ١، انهن خواهش طرف ،وڙط شروع ڪندو آهي ، مدوه، ۽ ممتا کي ١--، انسان جي جيون ۾ اهڙي ئي جڪڙ آهي ، ڇر ١. - سرشتيءَ جي ه. جگائي ۽ عسدرنا کي ڪهڙو انسان پاط کان دور رکيط جاهيدو.

ڪندو آهي . مـوه، ۽ ممتا کي احـر السان جي جيون ۾ آهڙي ئي جڪڙ آهي ، ڇو نه سرشتيءَ جي هر چڏائيءَ ۽ سندرتا کي ڪهڙو السان پاط کان دور رکط چاهيندو .
هو هڪ ادبب آهي ، ڪهاڻيڪار آهي ۽ ان کان وڌيڪ هو شاعر آهي . شاعر

ئي آهن ، جن قدرس جو بورو ايماس ڪيو آهي . جيڪي خالق جي خالق هر دري بردي کي بدهدجيء بدهدجيء قوس ۽ چمتدا سان لفظن ۾ سيدگاربدا آهن ، سجائيددا آهن ۽ مان هاط نخر سان چئي سگهان ٿو ته هيء شاعر ڪو بيو له بر معهدجو بابا آهي، جمهن جي بيار يربل بلڪن جي سابعي ۾ مان بليو آهيان ، جمهن کي ،ون تمام ويجهڙائي کان ڏاو آهي ، جمهن معهدجي هن لددي جيون ۾ ڪمهن له طرح جي الحال بيدا ڪرط جو مون لاء وجه، ئي له ڇڏيو آهي .

مان جڏهن لديو هوس ته هو مولمکي ڪمترائي گهمت بڌائهددو ۽ هو ڪتابن مان ڪهاڻيون به پڙهي بڌائهددو هو . جيئن جيئن مان وڏو تيددو ٿي ويس هن منهنجي اله

چي منهن ۾ لهارظ لڳر ۽ بره کلندي چياتين - "ها..... ها هاڻجي باد آبـــر.... هيء تر تنهنجي پاڙي واري آهي نر..... بوه اچو نر...... ؟ کو پال شام جو کيس بنگلي تا راد اد....! "

کهنشار چي کالها او د دلک ولکي باکل له واوو . هو کر پر و دل اسه در . کچوالي درستن سان کب شپ هغي وهود هو ، کيس معران با اي کي سڪ ۽ بيار ۽ آدر ڏيڻا پر خير ! مون ڏاو معران بائي منهن پر گهند و جهي آمالڪ آهين مسان ڏيڻا پر ايس کير ايس ايس ايس ايس ماري علم آهين و جهي آمالڪ آهين مسان

باهر لڪري ويئي ۽ سندس بنيان مان ۽ باهر هاوو آيس . "مهي ويکي معالت ڪجو " مون مدران بائيءَ جـــي دل ولنددي

"موي ... ، ولكي مقاف طخور ورو خور و ا ي ... چور ـ "منهنجي ناداني -سب لي اوقالتي لي عزلي لي ! " " لم ... لم لمت...! " موران پائي چور - " پت دولت جو لفو آخي افزار

موران پائي ۽ مان آلو۔ وکفا ۾ سوار ٿيا۔ دن ۽ آئنو وکفا ڏوم - شالا طرف هاؤ لڳي يُر اسان پنهي مان ڪنهن يہ لہ ڳالها يو ، من ئي من يشهمان ٿي وهور هوس ، مورار پائيءَ سان اکون بلائل ٿي مشڪل ٿي يمون ، دل اندر ٿي اندر ڪواڻي وهي هئي دولت جا اهڙي يوي بلا آهي جو البان کيان السانيت کي کسي ولي..... جي ها لہ يوه اهڙي دولت تي لعنت تي وجهڻ گهرجي !

64, Jawahar Nagar. UDAIPUR - 313001.

"نيسس نبهنجو دوست هيئة شاهوكار يظهي ويو آهي!" ، يوان باني عجب كانيندي بچيو - " كهڙو كر كندو آهي ؟ "
"مهي - س كر جي ياري ۾ له پڇو ؟ " مون چيو - " أج جي زمالي ۾ مصمت

سان بقسو اللو نهي ، خير مهي أن التحريم أم وجور - هلو توها المكي دّسي كهنشام دّايو خوش تهددو! "

ميران بالي آنا ڪالي ڪرط لڳي ليسي سياڳيءَ ۾ مِٿائيس زور رکندي چيو۔ " ديدي انچال نے سياڻي ويندو ليسي گهنشار جي وڏي واقفيم آهي. يائوء

جي لپاس ڪرائڻ ۾ ڪائي مدد ڪري سگهندو. وڃونس هن سان گڏجي وڃو. سٺو ٿيندو! "

المام کهظي زور يوط بعد مس مس ميران إسائي هلط قبوليو. لقين شلوار مقان لقين و الحي قديم بائي ، رأو ڳچيء ۾ وڌائين ۽ شاهاڻي لوڏ سان گڏجي اڪتي.
سمائيء کسے گه داها، جڏي، مدار دائي ع کي آفيس واسي کيس داھ

سياڳيءَ کسي گهر باهران ڇڏي ، ميران بائيءَ کي آنيس وٺي آيس کيس باهر ائنڪ ۾ ويهاري مان آنيس الدر گهڙي ويس . ان وٺت کهنشام بنهنجي بن گجراليي دوستن سان کپ شپ هظي ،هيو هو . مون کيس بڌايو . " اڌيور مان ممي ميران اللي

دوستن سان کب شب هطي رهيو هو ، مون کيس بدايو . " اذبهور مان ممي مهران اللي آلي آهي . مان کيس نوسان ملط لاء ولي آيو آهيان! " کهيشام ، منهنچي منهن ۾ عجب مان لهاريندي " ڪهڙي ميران ؟! " گهيشام ، منهنچي منهن ۾ عجب مان لهاريندي

پڇمو -" اهائي...... اسانجي پاڙيسر ط. ... اڏيپور ۾ جڏهن..... وٽس " " مواسکي 1. ڪجھ. بـ. ياد لٿو اچي! " گهنشام بيپرواهيءَ مان زور سا چيو -

" ولي اچيس د ون كهڙي آهي مهران بائي ؟!" كهدشام جي اهڙي رخ ئي ، مدهدجي دل سسي ويئي بر تدهن د. مان آنيس كان باهر اچي كيس اندر ولي ويس _ "دسو در عاط ئي سڇاڻيس أو

نسس ؟ " کهدهام صرف ميران بانيء جي منهن ۾ لهاريندو رهيو ، جط کيس سچاطي أيي

د رهيو هو . مولکي انين لڳو له هو مهران إلى انيءَ سان ڳالهائط ۾ بدهدجي گهنداني سمجهي رهيو آهي . مدهدجي من ۾ سوال انيو - ميران بانيءَ جي بيار ۽ دلار کي ڇا ، ايترو جلال کهنشام وساري تو سگهي ؟ گهنشام هر مدهدجي مدهن ۾ ته هر ميران إليءَ هيمنتر تي ال ولي أجوري هو سب قور ـ شالا پر چا لاء لفا آهن ؟ . اساليکي قار او لا -مجهن ما ؟ "

"اؤي اکاي...... اکاي ڪوڙي عبر الله المون علم احمد الساد ۾ اهي المون ؟ "

رسياسون. الرسيد كمن كوري شعر، چكو هاو سيد ليسيد لد. يد الرسوا مان سندن الرسوا مان مندن الرسوا مان مندن الله كيد الراوسيد الله كيد الله كي

سواکيءَ هي خوشيءَ جو ڪالو لي ڪيڻ هو. عن از اڪڙ ۾ حزي الها ڪال داريءَ من ارديءَ علي ڪي هور عدل جي حوال داديءَ شروع ڪري جڏي ۽ ماڻ کيس ڏسي خوش آيندو رحيس، عمکي دل ۾، حوال داديءَ له ڪيتري اسد حب ۽ بعاد آعي ا سيائي جڏهن اد ايڪي ڏور ويندي علي اد حوال الله ڪيتري اسين وون اي وهندو هو الليءَ وات اسان وون اي اهندو هو والي بر اسان وون کي کاليندو هو الڪري جڏههن مان حوال اللي وون کي ائل وائلو وائلا هاندو هو .

کهندار مدهنجو رکو بار آهي. کوس جڏهن اعمدآد د ۾ پائد لکو ا. دو که انها وجه اسي باغ کالبندي آهي که عجب لکيدر آهي. اڳوان ڏيندر آهي که جه گهيدر آهي که در آهي الم باغ کيدر آهي که در آهي الم باغ کيدر آهي که در آهي ادام الله باغ کيدر آهي که در آهي در الله باغ کيدر آهي در الم باغ کيدر آهي کيدر آهي

اذ ڪاڪ اندر اي سيائجي وولي اواو ڪوي وولي ۽ آشن ۾ وههي اوار له کي ريٽي، عمائون - " هاو سيس ديديء کي ڏيڻ اله دل آيا ڏيائي ۽ هي آهي ! "

الغر انهجي ، وكما ير سوار الهاسين . أوري دار ير الى قومها الله انهجي الاستن م سيائي ، موان داديء سان باڪر التي ملي ال خوشيء و جان اکمن مان اؤڪ اوي آس مان وري معران إسائي جي گهرت کسي آلس ڏيڻ آڳس ال عن بذابو - کيس ادر جسيد اعماريءَ وڪرڙاو آهي ۽ واضارائيءَ پر دل جو دؤوو اله عود هوس !

هيڏانهن هوڏانهن جي ڳالهين بعد مان وري مهران بالي ٿي زور اواو-"مهي... هار تـــ اوهالکي پنهنچي دوست گهنشار سان ماليان، توهالکي ڏسي هو ڏادو ڪرش ليندو، ڇا مان ڇا ڀڻجي و او آهي ، مسمسهو چڪو او عجرست آهي ، کن ۾ شاهر مان کدا ته کدا مان شاهر ٻڻائي ڇڏي آه

ڪهڙي ميران ?!

_ ليكڪ :_ ڪشو ر پھوجا " جيمون "

راوڙي اازار مان لدگهددي ، اچا اڪ ئي مدهدجي اظر ميران اائيءَ تي پيئي ا. ان لڪڙو لڪڙو وک اڳتي وڏائي سندس پاسي ۾ پهچي ويس " ممي نون عيتن همت ... احمدآباد م ؟!"

" اڙي کو پال آهن ؟! " مهران ٻائي مولکي ڏسي پاڄ وائڙي ٿي ويٿي. " مهي ڪيڏانهن پيٽي وهين ؟ ٣

" قرم شالا ! كير وأط آأتي هناس ، باط اعمار أي بما آهن له ؟ كمن

ليكارط لاء هت وني آني آهيان. نون هت احمدآباد ۾ ڇا ڪندو آهين ؟ "

" مان ــــ ؟ مهي اوكي الد آهي كهدهام ؟ مدهدجو دوست إ سين بِعِي كَذْجِي توهانجي كهر المدا هناسون. كهنشام مكط ولي المدوه. أون اسان كي كرم كرم رونيون پچاني ، مكط العماني كارانيددين هنين ، ماء جهڙو ايار دايدي

" اڙي ماريا اهڙيون ڳالهيون ا، و سرط جون آهن؟! "

" پوء سيس مهي سيس هلو لـ سيس گهنشام هينتر آهو كهنشام نسر وهمو آهي . كهدهام وڏو ماڻهو بطجي ويو آهي. كيس پدهدجو بدگلو آهي...... هن شادي ڪئي آهي. كيس هڪ پت 1. آهي. پنهنجي ڪار آهي. هن ڀـرسان ئي آفيس آهي. هار

مهي...... مان گهدشام وت تي ڪم ڪندو آهمان. ٣

" نر هن وقمع المسيد هو ع منهنجو مامو . العظار كندا هوندا . دير سان و ينديس در خيال لي بولدن دون شام جو درمشالا أچ... ... بوء كذجي هلنداسين . " معران إلى عدا أيط بعد ، أفيس الله و عي ، مان حدو كهر هايو آيس .

معول بائيء اابعه بدّي سياڳي ڪيترو لہ خوش ٿيندي. سياڳيء کي جڏهن بداير ال. خوشيء و چان کيري ٿي و يٿي ۽ چيائين - "هاو هينٽر ئي هاو ديديء کي

سکهي لي ۴ پاڼي ا، بارن کي سنڌي ۾ سنواري سکهي لي . سيج ايم همه ڏاري ماحول ۾ وهندي ڪيتري له اساليکي مٿا ڪئي ڪرائسي

باڙهير آهي . مولکي سيج اچ خارشي الميدي جيڪڏهن لوهان بدهي بارن جا عي سنڌي

، الأمل مط عواقي سأن له الإهداء الهان كي ١-، زاعط الله جوالداً. هڪ عوض ! هوالي أوال ۾ به اكر الكِ بدهي بارن كسي همقائق له اكايت ولي ضرور لكندا. أحد خوشي

شيوا ۾ اوهاندو چايوان اٽ 12

امو سكر كار عاد عجمو ال الكندا.

بها اڙهي داوان ڪرڙومل و سمئہ ۾ پئي واو . عُوشي گاڏڙ ڳوڙها ڳـارامدي ٥٥

کان اور سان رڙ اڪري واڻي " کب جو کل " واشد . سيم بيم کب جو کل ڪير آهن.

۽ الي ڏاسنهن لي سوسني ڏاسو لس وام پنهنجي بارڻ کسي الگرا-زي

استعول مان حدي سوسالتي جي سنڌي اڪول ۾ داعل ڪرائي آءو.

آهيون، أميد له لوهان، امان، ياغ پيارو رام، ياپي ۽ رام جا پيارا بيارا بار بـ خوش هولدا هن خط سان کڏ ٻه ٻاءون چڏهون به موڪلي رهيو آهيان جو ٻئي بار سنڌي لکي ۾ هيدير ماهر ٿي ويا آهن ۽ جڏهن خاطري ٿي تڏهن مون به هدن کي چيو ا۔ هو پال اوهان ڏانهن چٺي لکن . بايا , سبج ببج ا۔ هت الس اينجلس ۾ اهڙو ماحول آهي جـو بدهن ڌاريو آهي. ڌاريا آپ نمام گهڻي آهي. برايو رام کي خوش ڪرڻ لاء شروعات ۾ الكرازي ۾ چنيون لكي غلطي ڪئي. بر ائين ڪرط سان آء ان ڌاريائپ جي اڃان بـ و ايجهو بوالدو و اس . مون محصوص ڪيو آهي الہ جيڪو ڪڇ بدهدجو آهي اهو پدهدجو ڪري رکھي لہ ڪي قدر ان ذاريائب کي در رکي سگھھي ٿو ۽ اهو پنهنھو آهي. صرف " سنڌي ٻولي " جا به اوهان وت ڇڏي له آيس بر وري به ڄاط گڏ کاي آيس. جنهنجو استعمال كري معهنجي وس ۾ آهي ۽ اهڙي ماحول ۾ رهندي مون ان بنهن جي کي اچان ۽ پنهنجو ڪر ط اله محصوص ڪيو ا، گهر ۾ جڏهن سنڌي ڳالهائينداسون ع کهر بر بر سنڌي جـو واههو هوالاو، إـاد توهان سان لکر بڙهر ڪري سگهندا وغيرهم وغيره، • متان مدهدها بار هتان جي ذاري ماحول ڪري اوهان کان به دور له ٿي وڃن. پدهدچي پياړي ېولي کان والجهجهي له وچن، ان خيال کان مون باړن کسي همت کب سمان وايو مندل ۾ رهندي يہ پنهنجن بارن کي ڪمل جو کل سمان ٺاهيو آهي اهو کل جو کب ۾ رهندي ۽ الڳ صاف سٿرو ۽ سندر بيٺو هوالدو آهي ۽ بيسو چهڪان ڏيندو آهي ۽ اعرا به ڪمل جا گل مون يقدا ڪيا آهن ، نوهان کي هي ڳاله، ٻڌي شايد منهن جي هيء جداات ايوقوني لڳي. بر اابا ڇا ڪران ؟ بدهدجي ماءُ جي ڏال ٻولي وساري اتو سگهان. هڪ ڀارت كان هزاران ميل دور رهددي اسم مان ان اولي كي بدهدجي گهر ۾ ٿي حگهيو اسم اهن سنڌين ۾ بر زاده. رکط جو بتن ڪيدس . پنهنجي گهر ۾ زاده, رکط جي ڪوشش ڪئي آهي ان ۾ توهالجي المهن جو ١-, سات هوالدو آهي . اسان گهر ۾ صرف سنڌي اواسي كِالها أيمندا آهيون. إاهر يل طوفان هجي إر كهر م اها سنديت جي جود جلائيندا ايندا آهيري، مان رام کي پاڄ کان وڏيڪ ڀاڳڻ وارو ٿو محجهان جو هو اهڙي ڌاريائب ۾ لـ. الو رهي. سنڌي ماحول وام کي گهر ۾ ا-، آهي ا، اساهر ا، . هن جا إسار ادا ڪنهن تڪليف جي پنهنجي يواري اولي سنڌي پڙهي سگهندا هوندا. سنڌي اڪول, سنڌي بار , سنڌي ماستر ۽ ماستراطيون , سنڌي ازاراون , سنڌي دڪالدار , مان رام کي باط كان وذيك اصيب وارو محصوص أو كريان جو هو بدهدجي اارن كي سدتي سيكار ط جي اڪليف کان ڇڏل آهي. هڪ ا. اوهان به گهر ۾ آهيو. امان به ٻارن کي بڙهائي

سكلي بولدي بالي ويتاري اساجي بولي. كهڙو قره. كور . اهڙو جذاو ا. اوكي ۽ ادر به اوكي ۽ ادر به اوكي ۽ ادر به اوكي اسلو بدا به يك براء الله ي ؟ اوهان به ي جذاباه وي كوي و به علي آهي . اسان بدا به يه به يور الله ي الله ي درالي كري وهوا الهوون ال توهان الوجي سارسال كهيدي بولي الله علي وهوا الهوي عيدي وهوا المور يهيدي جوالد الله يور الله يهيدي الله يور الله يور الله يهيدي بهيدي بهيدي يور الله يور الله يهيدي وها الهوي وها الهوي وها الهوي ي شاباس آ الوها يكي ويديدي ويهيدي وها نازمه كري وها الهوء يقاون سان يههيدي الله يستندي وها الهوء يقون وها يهيدي وها يهيدي وها الهوء يقون وها الهوء يقون وها الهوء يقون وها يهيدي وها يهيدي وها يهيدي وها يهيدي وها يور يور وها يور يور وها يور يور وها يو

اسري پر درواړي اي لك لك جو آواز أو اچې . لدهن سان گذ " توالي " للط پر آدا الله الله لك الله الله الله لله الله درواړي چي چهو مان الدرلية و لدو اسائي ، ولم المتني درواړي خود درواړي درواړي خود درواړي د درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي د درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي د درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي درواړي د درواړي د درواړي د درواړي درواړي

" ''ناؤه، بت ۽ بڙه. ، " ديوان ڪرڙي مل رابر کي اجازيت ڏيندي چور " ڳساله، ساڳي آهِي . کهر تر ساڳو آهي ۽ نالي منهنجي آهي جو اجان ٿر کهر جو وڏو مان آهياڻ موجود آهيان لاءِ منهنجي ئي نالي تي لال ٽهال ليکندر ۽ پل پڙه، ير بڌائجانءَ سنڌي ۽ جو سنڌي ۾ اڏڻ ۾ ماڻهن کي ٻر مزو ايندو . "

رام للخانو ٿر کولي . لشاني ۾ الڳ الڳ ٣ چنمون آهن . " يسر هي ڇا ! ؟ ؟ رام کان ڇرڪ ٿر لڪري ، ٿوڻي سنڌي ۾ لکول آهن , اڙ لڪڙ ۾ ٽوئي چندون اسفار" سان لظاني ۾ وايس اوروجهي ۽ ديوان ڪو ڙي . ل کي وايس او ڏي .

" لائدي، غي لوهان باط اؤهو سندي پر لکيل الون ، ون --حهوو ال انگراژة برغي غظ عولدو بر سندي پر آهي، الڪري اوهان آني : وهو "

ديوان ڪوڙو -ل چڏيون ڪيٽي پڙهي ٿو ۽ هڪ الل جي لکمل آهي ، هڪ آ هي بحث جي ۽ هڪ الل جي ڏيءَ جي ، کيس اچرج ٿو لڳي ۽ ان اچرج ۽ خوشي ه هي ماء کي سڏ ڪري وور سان الل جي چڏي پڙهي لو ٻڌائي . نومهنم، بما صاحب

مغ الدان ؟ ايان ؟ اورن اي عت ركط بعد عرض ا., امان هم سب عو

باڙ کان پٽي ااس ٿا ڪريو، توهان جنهن وط جي ڏار ٿي، شاخ ئي آهيو ان کي ٿي

الكرازي صفا اما كهاڙي سان و كان الكرال كراو له كراد ؛ اجا الهداد مان جوان او الـ من الس الـي و يعد ع . اون جمڪڏهن لال سان يا التي سان ريس او ڪرين الـ. غلطي أو كران . مو الحكي عبر آهي . تو كلامن دان سان جاچيو آهي الـ. الكرازي پڙ هندڙ يار ڪهڙي المگرازي ڳالهائيندا آهن. گرامر جون نہ ان ڳالهائط ۾ سوين چڪون

هونديون آهن. هڪ غلط المگريزي ڳالهائيددا آهن ۽ ان المكريزي ڳالهائط ۾ ساط ساط سوان كار اون هو لداون آهن . " المدي " ، " او المدي قول " ؛ " او استرد " وغيرة وغيرة ۽ أسان اارن جا مائت اهڙي المكر بزي ٻڌي سرها لمددا آهيون جل كو اارن

وڏو مير ماريو آه . چا اها الـكرازي آهي ؟ اسالجي سنڌي إرواي امام سيئر کاران ۽ كند كان

ه ڪمس ماف سيري , صحي کراهر واري هو لدي آهي. ورلي ڪا غاطي اڪري . لال جـون حالتون اءون آهن. هن كي مجمور اون آهن مان هن جي وكالس كو ا. أو

ڪريان ۽ ترکي هڪ حقيقت کان واقف ٿو ڪريان جنهن کان تون ا۔، واقف آهين . سددي سماج ۽ هددستالي ماحول کان ۽. هزاران مهل بري هو ڪدهن اهڙي سماج ۾ رهي ٿو جتي هن کي انگر اري ڳالهاڻ^يي اوي ٿي. اارن کي انگرازي ڳالهاڻ^يي اوي ٿي. پوء ا۔ انگرازي سکط امام لازمي آهـي . اءو ڪو وسيلو ۽ ا. ڪولھي . ان ڪري لال سان ساڙ ڪري باط کي نقصان ار پهچاء . تدهن کالسواء بده جي اولني جو گهطگهرو ٿي . لال بر در بنجين درجي کان انکريزي بڙهيو. ۽ هو هاط آمريڪا ۾ الهن جي وچم رهي سكهي ٿو. ڪابہ هن كي اكليف كالهي. آوكي خبر آهي له الل كي سنڌي سان

ڪهترو چاه، هو. اهر. اي. نائهن هن سنڌي کنٽهن هٿي، اور واچاري جي لصيب ۾ ائين لكيل هـو جو سڀ النو تي ويو. لاچار تي ٻارن كي الكريزي ٿو پاڙهي. مولكي خاطري آهي جي الل جي جڳه، اي تون آمريڪا ۾ هجون ها ته هو توسان قطعي ريس ڪولہ ڪري ها . نہ وري گهر ۾ آهڙو واد وواد کـڙو ڪري ها يا نمجهڻ مچائـي ها . بڪ ئي بڪ بارڻ کي سنڌي اسڪول ۾ داخل ڪرين ها! الون الاني كالهم كسي جو اللو سمجهين، عليمو الوضد كرين ع أن ضد م آخر

ٻارڻ کي انگرېزي اسڪول ۾ داخل ڪرائي ئي آئين. ملڪ جي مهانگائي کي ۽ ڪوا، دُنتَهِ. اهرِّي مهالكائي ۾ اهرًا خرج اجايا ياسندا آهن اوڙي اون اارن كي الكريزي م داخل ڪرائي آئيس الي به سرڪار جي پاليسي ڪري هندي ۽ مرائي ته کين ضرور

نيرن ڳوراسون، هر هڪ ڀار جي داخلا ٿو دان السڳر سوا. سون ۾ اد او هوارن ۾، اڪول وارن جا اخرا، وٺ صبح شام ٻارن جي ڪڍ گهمندو، نور ڏاڏر ڪواهي اڳواٺ وجين وٽس مايع ڪرڻ ڪتان جو الصاف آ ڳ ٻنج پنهنچي زال کان ، وجين سگهندي ا

اك بر أي و انجاري كهر جو كيترو كر كندي آهي ، جي اس إلما أنو ركفا بر المن و وي الله الله الله وي له الله الله وي الله الله وي الله الله وي الله الله وي الله ا

آهي هرڪو ايڪو الهين صدي ڏانهن بيو ٿو وک وڌاڻي ۽ توهان مولکي وابس براڻي

زماني طرف كهلي رهما آهمو . اسان هندستالي سنج بنج مورك آهمون اجان اسائين . يــراطين ريمين و رواجن کي چهتي بيا آهيون . ماڳهين چچڙ والــ کر چنبڙيا بيا

اسالهي رهطي ڪهطي ۾ ٿيرو اچڻ الزمي آهي، مان چوالدس امام ضروري آهي.

پدهنجو پاط الهن کي الگرازي حکظ جوړوجه مايو . له روي ادرو ري ڪا ترڪ.

ترقبي طرف وكـ. وذائط لاء السان جي جيون ۾ الـقلاب ضروري آهي ۽ اهو الـقلاب جَيْكُلُهُن آءُ پنهنجِي كُهر ۾ آڻي رهيو آهيان لہ اوهان كي اعتراض ڇو ٿو ٿئي ؟ توهان کي بالح خوش ٿيل کپي ا. اوها اجو بت بر ارقي جي راه. اي **وڌي** رهيو آهي. الل جا

وهان هت اصل مقان چڙهيا وينا آهيو. هر هڪ قدم ليي رڪاوب جهل بل الجي ينيٽي آهي . ممي ۾ سات ڪولم ٿي ڏي الل کي سنج بنج اصيب وارو ٿو سمجهان . هڪ آ. ييس آمريكا وهي جو وجه مليو. إيو إارن سان الگريزي ۾ كالهائبي مزو ماظيندو هولدو. واكمي أ. سهي پرهي لال سان ساڙ ٿو ٿئي ، حسد ٿـو ٿئي من ئي من ۾ -و چي -ڙان باءو

ان چاهيددس در مدهدجا بار در الگريزي ڳالهائن . مولکي اچرجد او المجي در اوهان چو بن تن ۾ بيائي دنائي ڪري رهيا آهيو. هڪ جا بار نمام اوچي الگرازي ڳالهائط ۽ هڪ

سان بهو ا. ا. اون اڪياو ٿـورو ئي آهين هت دون سنڌي هڪ ٻئي سان راسن ۾

ا مرن . ان ريساري كدر والكر أيط أا چاهون جنهن باط كي چيتو ألم اله اوهار جي

ري مان ندل شيخ، ڪڍي پنهنجي اس ئي چت ڪيا نہ جيءَن هو چيدو لڳي ۽ آخر

اڪِي ڦٿڪي جاني ساه. ڏالائين . سو بت اهڙو ريسارو گدڙ ا. آهي . مان ال. سيدي مدّين كي صلّاح دّيدم تر جمهن الـكريز كي يارت مان كدي آزادي حاصل كئي .

-ان الهن جي ٻولي کي قطعي ڪوا، ايمايون ۽ ان الگريزي کان يہ پاط کي آزاد ڪريون. س كرط مان فائدو صفا كولهي باط نقصان آهي نقصان! هك له خرج كهترا آهن.

" بر به الجاري ڪهڙي آهي ؟ صرف تسوکي الل سان ساڙ آهي. ريس آهي .

ما الكريزي كان والجهيل هجن رام بدهدجي ضد تي الل رهيو.

" بر بہ دئدي آ . توهان اچان بہ پراڻي يکہ ۾ ڇو ٿا رهو ؟ اڄ زمالو بدلجي ويو

آهيون . اجاءون رسمون ڪنهن ا۔ ڪم جون . اسان الهن کي مله، ڏيئي رهيا آهيون ۽

مله. ڏيٿي ويٺا آهيون .

اار سي بني اصيب وارا آهن.

كولسد لو چاهيان لد مدهدها باو لا ل جي باون كان كدهن له حووسه بر اولتي وغين وجي رفيا و التي وغين وجي رفيا وجي رفيا الكين وحكي روكي رفيا الكريز لكندا المراد الله جا الرفيا الرفيا الكريز لكندا المراد الله جا الرفيا الكريز لكندا وولدا، جا لد الهن جو الكريزيء بر بالهائئ جو لصفو هولدو [أهال مد المناسد المناسد والدا على المناسد المناسد المناسد والدا على لديد إ

ال جا بار الكريم لكندا هولدا ع دار جا بدار السد . ولم جا بار الكرام الكيدا ، لدوهان قددا السر آغ بههجن بارن كسبي كيةن أو الكرام بطايان . الكرام الاي سيكناديدو وان جدو كو بد معصوص كو لدر كندو لدر كو بارس جسي بالمائش أهي ،"

"مها مورك أهوى إلا كالو به كذهن هدس أما آهن ؟ ألان معهان دا كنها معهان دا كنها وجن جهدك ، او جن بيلاً " كو ألهن معهان دا كنها أمن جهاك ، او جن بيلاً " كو ألهن على المراب على كله المين على المين المين المين على المين على المين على المين الم

السكراز بدهنچي زمون چي استداش آهن ۽ اسان شددي ۽ سندي ۽ ووڻ همپي پنداش آهيون ،

گب جو گـل

ען __

"ار آخر كواس مجور ۽ بدهدجن اارن كي الـگرازي اسكول ۾ داخل كرائي ئي آئين . "

داوان کو ڙي مل بدهدجي بت کي ورجاءو "مان سمجهي ڪوا، او سگهان الم

دولي ان ذاري منهن ڪاري بولي السگرا-زي جو يومن ڇو سوار آهي ، انشو ڇو چڙهيل آهي ؟ ڇا اسان السگراز آهيون ؟ السسگرازي بولي السگراز جي آهي . اسان هندستاني آهيون سو به سنڌي ، اسان کي پنهنجي بولي سکط کهي ، مان له اثمن چاهيندس السه

پنهنجن إلى كي سندي ضرور سيكاراون، سندي اسكول ۾ داخل كرااون الله المام سنو ليندو. هاط به وقت ويسو كولهي . الگرازي كالوبنت اسكول مسان كدي سوسائتي جي سندي اسكول ۾ داخل كراء . "

سوسائٽي جي سنڌي اسڪول ۾ داخل ڪراء."
داوان ڪو ڙي مل ڏکر ڏيکاريندي پنهنجي بئين امبر بت رام کي سمجهائيندي چيو، بر رام ڪئي ئي مچيو، هن جيون ۾ ڪنهن جي اڳيان جهڪي سکيو ڪول، هو

پر همت آر پدهن جو بيءُ هو . وام جي دماغ ۾ جيڪو ڀدو وو ويٺو سو ويٺو ان کسي هو ڪڏهن ار ڪهڙي بر حالمت ۾ باهر ڪڍڻ اله آيار ڪول، هو ، آ-وڙي سونن ورادون هن جي سامهون ڇول وڄاڻجن پر وام سائين وام هو . پهران امبر جو ضدي !
سامهون ڇول وڄاڻجن پر وام سائين وام هو . پهران امبر جو ضدي !
سامهون ڇول وڄاڻجن پر وام سائين ڪمل جو کل ناهغو آهي . ڪمل جو گل جيڪو

گپ ۾ رهندي ا... گپ کان باهر کڙيل هو لدو آهي د ندي توهان کي خبر آهي ا... يارت مونکي گپ سمان لڳندو آهي. گند ڪچري سان ڀريل گپ ۾ آ... اسان رهندا آهيون . لاچاري آهي ا، لا، لا مان ا، جهڪر آمريڪا هايو و چان هان! ڪوشش ا... مون ا، گهڻي ڪئي لا، لال والگر آمريڪا و چين لوڪري ڪريان ، پر مولکي ڪو وجه، کو الله عليه و چه، مان پنهنجن هٿن مان و چائط کو ا، تو چاهيان د ندي درا توهان سوچيو آ... کير پنهنجن اورن کي االڙي ڪري چاهيندو. مان جهڪڏهن درا توهان سوچيو آ... کير پنهنجن اورن کي االڙي ڪري چاهيندو. مان جهڪڏهن

إارن كسي سندي احكول م وهاريندس اسم، هو الازي، الط يرهمل لكندا ، مان المن

^{508/25,} Bhang Baori, AJMER (305001) Raj,

هران طرح بهمل سنت بي لكو، بر الدر جي خبر ايشور كي، راق بدهنجي دل جو حال ست کي بڌايو سنت کيس چوو، "بت ، تون روز هن در تي ايندي ڪر . ڀـڳوان رور للهدجني من جي مراد دري ڪندو. " راڌا سنت جي چڪر بر اچي واسٿي. ڏا روز لينر سان مددر ۾ ويندي هئي . کيس اها هير ڪوله هئي ته سنت جي دل ۾ _ڪو پاپ آهي ،سنب ڪڏهن _واڌا کي جل بڙهي ڏيندو هو ٿه ڪڏهن وو**ي** .ڌاڳو ڏيندو يس هڪ دفعي سدس راڌا کي چيو، " راڌا ندون سياڻي فلاڻي وقمن لي اچھ لئ،

ن ايشور جي در لي التجا كندس له للهنجي كود يري . " رادًا كي اها خبر كول. ئي 1, هيءَ سدم سچو آهي يا ڍولکي آهي.

رادًا بِنِي ذَهِدِهِن بُورِي وقمت لي آئي ، سنت اهڙي طرح و يٺو هـو ، ڄڻ کهس ادًا جي اچط جي ڪاي خبر ڪول پيئي اسم ڪا رادًا آئي آهي. رادًا ڪلاڪ کس يني . سنت ڪلاڪ کيا اچڙء اکيون کولهون ۽ راڏا کي چورط لنڳو . "راڏا ليـون اچي اينَ ؟ اوكي كيمترو وقنت آئي آءو آهي. " راڏا چيو, " مونكني ڪلاڪ کن آئــي ٿيوُ

هي . ٣ سدس ساڳتي لمولي سان جل ٻڙهي زاڌا کي ڏنــو. راڌا جو جل پيط ۽ کيس ڪر اچط، چڪر اچط مان هوء ڪري ايئي . سعم دروازو استاد ڪري ، واڌا کي المک اي سمهاراو. هليمند سنت راڌا جي ايهوشي جو پورو فائدو وٺيا اي چاهيمو راڌا

و الشور ألمون الذهن واقدا بالط كي بلمك الي ليمتيل لذاو . بالط كي بلمك المي ليتيل لأسي ڪري کيس پاط سان نفرت ٿيي الجي . سنت کيس چيو ، راڏا تون نڪر آ. ڪر الوکي ر ضرور أمداو. جڏهن راڌا سنت جا اهي اکر ٻڌا، انهي وقت کيس جوش اچي وا-و، جوش

لهي ڳالهر جي خبر ايشور , سنم ۽ راڌا کانسواء ڪنهن کي ڪوار هئي سنت راـو

هن سندس پرسان پيل سنت جي لك كلي , سنت كي ٧ ، ٨ لسنيون زور سان هطي

ڪڍياڻين. سنت کي اهڙيون لٺيون لڳيون جو سنت بنا رڙ واڪي جي زهن تي ڪري يو. رادًا سندس منهم لي آڪ ٿئي ڪندي چيون " لعنت آهي تنهنجي هن سنتيطي

ــي تــون سنت جـي چولي ۾ هڪ شيطان آهين. " راڌا چپ ڪري گهر آنـي.

ت ئي در لي بيو هو ، شام جي وقت جڏهن سندس شش سنت جي درشن لاء آيا اد .

النافون الرسست رح سان يريل دراي لي بيو آهي.

كهظي خون وهط سبب سندس ابض يري هلي وهي هئي ۽ كيس سندس شش سهدال كالأي و يا . سنت جدّ عوش م آبو لي سندس شش كالنس بجمور "سائمن

إذا به ذايوي سڪ سان چيو ٿر اسان ويت رهور چوندا آهن. " شاداون اڳہ ۾ وڌاليا لكي عِدْاون آدن ، صرف ونس جو التطار كراو آدى . " هدى به اها كالهه أي ، والذا ۽ راڏا جي ماءَ جي زور اوڻ لي راڪيش سندس گهر ۾ رفظ لاء " ها " ڪئي. ,اڪيش بن ۽ ٽن ڏينهن اله آيل هو ، پر _واڏا کي ڏسي پگهر جي واو هو ^{هڤتر}و كن وذيك رهيو. سندس متان واذا جر اعزو جادر چڙهي و او جو رات جر ا. واذا جا حواب ڏسط لڳر راڏا به راڪيش کي من تي من ۾ يوڄڻ لڳي . جيتو^طيڪ راڏا بي . اي هتي ۽ راڪيس مئٽرڪ اس هو ، بر راڏا کي انهيء ڳاله اله ڪو به اعتراض ڪوا هو , جيڪا هن سدس مگاو راڪيش سان آئي . ڏهن ڏيمهن جي الدر ٻئي ڄا هڪ ٻئي جي ڪاني واجها آيا ۽ ٻنهي جي وج ۾ ينهنجهائي ٿي و پئي. انتريقدر جو راڪي^س كالهوميّ، كالهون ۾ واڏا كي چوري "واڏا ! مان لوكالسواء آهي كنهن سان شادي كول ڪندس . " واڏا اِـــ ساڳو واعدو ڪيو . واڏا جي ماءُ کي ٻنهي جي اراحر جي ٿار يقجي چڪي هٿي. راڪيش راڏا ۽ سندس مائٽن کان موڪلاڻي پنهنجي ڳوٺ ڏااؤن واپس وراو، راڪيش جي وچل کـــان ۽ـــوء راڏا کي راڪيش جي ياد حقالل لڳي. الندي ، وهندي واكيش كي الد كر في لكي ، حاكِثي حالمه واكيش جي في هاي . راڏا جي ماءَ جي زور ارڻ لي راڏا جي پيءَ راڪيش جي پيءُ کي راڏا جي ، الذي لاءِ لكيو، واكيش بمهمجي بيءُ سَانِ ، كُونِكُ ذَا لَهُنَ وَابِسَ أَجُوطُ كَانُهُو ءَ وَاذَا جَي الري: ۾ سڄي هليقت کان واقف ڪيو. واڌا جي ٻيءَ جي چني ملط کالموء واڪيش جي اِسيءَ الهي رشتي لاء " ها "، م جواب ،وڪليو شب ،هو رس لي ادهي جي شادي لي، راڪيش کي هڪ ٻيڻ هئي. اُها بي راڪيش جي شادي کي البرء شادي ڪري

وائي؛ هيئم گهر ۾ صوف ٣ يائي هئا. راڪيش کي شادي ڪئي ه سال گذري واما ار کيس ڪوا، اار ڪوار آيو. واڏا جي -هري ۽ راڪيش کي بار ڏ-ط جي ڏادي ايمنا هلي، واکيم ۽ واڏا پنهنجي داڪٽري ۽ ڪوالي هلي، او بنهي ۾ ڪوا، الاس ڪوا هو. گهر با_د کا اسواء سچو _{اي ل}گهو.

رادًا كدَّهم جرائيس كان اچىدي هئي الـ كدَّهن وري كمهن مجراح كسي مشوره اعلى داکارلندي هلي . کيس سيولي اهر جواب ڏيندا هلا از سندس کهر ۾ اسار السددي هاي ، او سندس ارجانوه ؟ بدات اجان الدور جي در لي قبول كوات، ادا ي جي ازرك زال جي چوط ئي هڪ سنت وٺ ويئي ، اهر سنس

l_io3

زَادًا هڪ سني ۽ سماجهڙي ڇوڪري هئي . مان کيس نديي هوندي کان وٺي سچاطىدو ھىس. سىدس شڪل جي ڪيڪ رنگي ھئي. ھن جـو موھيندڙ چھڙو سيدي

كي بال ذانهن ڇڪيددو هو . هوءَ اڄ نديي سياڻي وڏي ٿيندي ويئي . هن اي . اي پاس ڪئي . سندس وڌيڪ پڙهڻ جو ارادو هو ، پر جيئن اـــ سندس ذات ۾ إَــرُهول ڇوڪرا گهت هئا ، لنهنڪري سندس مائٽن ا، پي چاهيو لسر هوء ڪا وڌيڪ پڙهي .

سددس مائتن کيس گهرو ڪم ۾ به ڏاڍو هوشيار ڪيو. هوء نہ صرف چريتروان هئي ۽ ار كهت كالهائيندڙ ۽ واهمامه شواقن كان بري هئي . سندس مسائنن كسي سندس شادي

بيل هو. مقان وري وڏي ذيء سر ئي، ندهن سددس لدب قتائي ڇڏي . راڌا جي ١٦١٥

مدين هلائيددي هني ، الهيء مان جيڪا ڪمائي ٿيددي هيس ، ا باادري ڪري ركندي هيري سندس من جي المنا اها هي ال ڪي راڌا جي شادي اي وڃي هڪڙي ڏيدهن راڌا جي ماءُ جو ڪو ڏوراهين ماڻت جي بت جو اچڻ ٿيو. هن جو االو راڪيش

سان کڏ راڌا ۽ آچي ڳالهين ۾ ويني راڪيش ڳالاه ۾ ڏاڍو منو هو. راڪيش ڌالدي جي خيال کان آالل هو. راڪيش بمهمجي ايءُ ان گڏ بمهمجي ڳوٺ ۾ ڏاڏو ڪمدو هو ، راڪيش مقدر ڪ پاس ڪيل هو . راڏا جي ماءُ راڪيش کي زور اراو ا جيستالين هو ڏنڌي جو ڪر بورو ڪري ڳوٺ وڃي ايستائين سندس گهر ۾ رهي . راڪيش کي

هو. ڇوڪرو ادن جو ايرال، شڪل شجه، جو سنو ۽ موهمندڙ اي لڳو.

_ ليكك: - ايم. تي ، ياتيم، اجمير

ڪرائط جو ڏاڍو فڪر لڳل هو.

رادًا سيدي ۾ وڏي هٿي. سندس بيءُ جي بگهار التري ڪوا. هٿي جو گهر جا ٢ ڀائي پلجي سگهن. سندس بيءُ لاءِ گهر جــو خرچ هلائط ڏاڍو مشڪل هو سندس هڪ ڀــاءُ مقدر ك پڙهندو هو ۽ ايما ٢ جا المدن كلاس ۾ هڏا راڌا جي ماءُ تي سڄي گهر جو اوجه،

رادًا جي ماءُ راڪيش کان بمهمجي بيڪي گهر جو حال احوال والط ، يني . .اء

سددس بي کي سرڪاري ارڪري هڏي . راڌا کي ٢ ڀــ١١ر ۽ هڪ پيط هڏي .

سالم بىھنجى دىء كى ودائى ڏني .

هڪ ڏينهن شام جي وقت راهڪون استيهن نان ايندڙ گهوڙا کاڏي "سالي" ۾ وينل هڪ جوڙي جون ياط ۾ کل مشفري سان گڏٽيندڙ مندون مندون ڳالهدون خوا ۾ لهاجي رهدون هدرن اها گهرڙا کاڏي شهر جي هڪ گهٽيء ۾ ڪنهن گهر جي دروازي اڳيان بهي رهي ٿي . اندران هڪ وڙد لهي اور ، بوء آهستي ڪري هڪ عورس اسل

اهي لي ۽ سامان اط اهي لو. کهٽيءَ ۾ کڏايل پاري مان ڪي چون آسا ۽ "اڄي ا هي لم امهاجو رام بالي آهي له مالي وري مڪيو آهي]] ؟

ان -وال هو جواب خود والر لي من پر سمچهندو هو ته فسادن جي وچ مان ماي وال هڪ " امي " آهي .

Rajkot Textile Printery, Behind Old Vegetable Market, Jagawala Road, JETPUR (Saurashtra) 362310

تصن_ا

سچاطندو هيس. سندس شڪل جي ڪياڪ رنگي هئي. هن جـو موهيندڙ چهڙو سڀني

کي پالح ڏانهن ڇڪيندو هو. هوءَ اڄ ننڍي سڀاڻي وڏي ٿيندي ويئي. هن اي پاس ڪئي. سندس وڌيڪ پڙهڻ جو ارادو هو، پر جيئن اـــ سندس ذات ۾ بــرهول

ڇوڪرا گهت هئا، تنهنڪري سندس مائٽن ا، پي چاهيو ته، هوء ڪا وڌاڪ پڙهي. سددس مائتن کيس گهرو ڪم ۾ به ڏاڍو هوشيار ڪيو. هوء له صرف چريتروان هئي ۽ ار كهت كالهائيدد و واهيام شواقن كان يري هيي . سندس مسائدن كسي سندس شادي

رادًا سيني ۾ وڏي هٿي. سندس ٻيءُ جي بگهار انتري ڪوا. هٿي جو گهر جا ٢ ڀاُتي

مقترك بڙهندو هو ۽ اما م جا المدين ڪلاسن ۾ هئا راڌا جي ماءُ تي سڄي گهر جو اوجه،

هو. ڇوڪرو بدن جو ڀريل، شڪل شبيه، جو سنو ۽ موهمندڙ بي لڳو،

سددس بي کي سرڪاري اوڪري هٿي . راڌا کي ۲ ڀــا اُر ۽ هڪ پيڻ هٿي .

رادًا جي ماءُ راڪيش کان پمهنجي بيڪي گهر جو حال احوال واط ، يني . ماء

سان کڏ راڌا به آچي ڳالهين ۾ ويني راڪيش ڳالاه ط ۾ ڏاڍو مٺو هو. راڪيش ڌالدي جي خيال کان آال هو. راڪيش بنهنجي ايءُ سان گڏ بنهنجي ڳوٺ ۾ ڏاڏو ڪندو هو ، واڪيش مَقدّو پاس ڪيل هو . واڏا جي ماءُ واڪيش کي زور اواو ا جيستائين هو ڏنڌي جو ڪر بورو ڪري ڳوٺ وڃي تيستائين سندس گهر ۾ رهي . راڪيش کي

. زادا هڪ سٺي ۽ سماجهڙي ڇوڪري هٿي . مان کيس اندي هوادي کان والي

_ ليكك - ايم. تي . يانيم ، احمير

ڏيدهن راڌا جي ماءُ جو ڪو ڏوراهين مائت جي بت جو اچط ٿيو. هن جو االو راڪيش

يلجي سكهن . سندس بيءُ اله كهر جـو خرج هلائط ذايو مشكل هو سندس هك إــاءً

ڪراڻط جو ڏاڍو فڪر لڳل هو.

سام بدهدجي ڏيء کي ودائي ڏلي.

ويل هڪ "ابي " آهي.

هڪ ڏينهن شام جي وقعه راهڪون اسٽيشن نان ايندڙ گهوڙا کاڏي "-الي" ۾ ويٺل هڪ جوڙي جون ياڻ ۾ کل مشخري سان گڏڙيندڙ منيون منيون ڳالهيون غرام ٿهاچي رهيون هيون. اها گهوڙا گاڏي شهر جي هڪ گهڻيء ۾ ڪنهن گهر جي درواري اڳهان بهي رهي ٿي. الدران هڪ وڙد لهي آو، برء آهستي ڪري هڪ عروس اسڻ

لهي لي ۽ سامان اول اهي لو. گهڻيءَ ۾ گڏيل ٻارين مان ڪي چوڻ آسا ۽ " اؤي . . ! هي ته پنهنجو رام ڀائي آهي ته مالي وري ڪور آهي !! ؟ ان سوال جو جواب خود ۽ ام تي من ۾ سمچهندو هو ته فسادن جي وح مان ملي

Rajkot Texule Printery, Behind Old Vegetable Market, Jagawala Road, JETPUR (Saurashtra) 362310 ير من سيدي جا دكي هنا. يوء اميدا الكالم ۾ باسي واري مسجد ۾ وَجِي تشوان الرَّه الرازلدا ڪريا لڳي. المهن من ئي من منهنجي وڏي عمر االمب خدا کي امار دواران ڳاله بط كري ڇڏي. آنءُ اميدا جي بلمان ويس مسجد جا ڏاڪا الهندي: مواسكان رهيو لمو ۽ جمعر " احمدا ، لدهدجو ۽ مدهدجو هي سدمد مولکي اوگه، اللو اللهي ، ڇاڪاط آنءُ هڪ دکي ماظهو آهمان ، وري سنڌي ذانس جو هندو آهمان . تنهنجا مائت ۽ ه رشتي جي ڪري ڪجه، ااراض آهن. "اهو ٻڏي ايهدا وائڙي ئي اچرج ۾ بنجي چهو " اس اوهان مواكبي سيهاعي الم سكهما ، مان اوها الجبي جيون دان اله بدهدجي ذاذي كي ا، مارط كان ا. هلاكيس، منهنجو المندر التي احمد سمجهي مون اوهان الم بنهنجي كلسب جو دك ملان كديو ، الجي إلى أوها لمكي كا. قيمت لم ؟ أهو المم أيت ير مدهدجي زخمهل ڏاڏي جي آلما کـــي شائني ملي ان لاء بط لـوهائجي دل ۾ ديـــ ڪواهي ۽ ارام ڪواهي . چاهدا ڪواهي ؟ ا. مون هي ڇا ڪيو -ڀ .لا.ي ۾ اوها اکبي پهرين اظر سان ڏسندي منهنجي دل ۾ جاڳول پريم لاء ڪان چاهدا توهار جي دل ۾ ٿئي لئي ؟ او خدا ڇا مدهدها سهدا سڀ مٽيءَ ۾ ملي ويددا ؟ ار لـ هيءُ آنءُ سهن له ڪري سگهندس . " المترو چئي هوء چوڌار الرخن سان روائ اڳي ۽ مسجد جي ڏاڪڻ ان ڪرادي هو ۽ اچي واٿي. هڪ ڏاڪي ئي و آهي مون كهبس الورو وشواس ڏاو . مون گهر جي واياو معلمل کي هڪ بل يالنجي وڃڻ جو آلشيءَ.... ڪيو. منهنجي بچاه لاء جنهن پنهنجي ڏاڏي کي ۽ سيکت ڏني ننهنکي ڇڏي ڪري ڇا آڻءَ هليو وَڇان ؟ اميدا جي ڏاڏي جدهن مدهدجي ڪري سيدي جو دک ۽ غصو سهن ڪيو ڇا لدهدجي آلما کي آنءُ شالتي ا. ڏيڻ ڏيددس ؟ من ها چئي رهيو هو. بر دل آ چٿي رهي هٿي. اميدا جي ڪٽنجين جو مليل بربر ڇا آنءَ ڀاجي وڃان ؟ جهڳڙن جــي وچ ۾ الهن له مولکي سندس ڪٽنب جو ئي ڀائي سمجهيل. مون ساط جيڪا هلت هو هليها سا جي آء پاچي رچان له يوه دون جهڙو بيمو اهڪ حرام ڪير ؟ دولکي اميما سان سمِيد بدي ڪري تبهيکي بنهنجي گهر ڪوٺي وڃيو تي بولدو. ان ويچار اي آخر آنءَ اچي ويس. اهو الذي اهمدا ۽ سددس گهر جا ڀائي بط خوش لي واا . سندس مَاءُ ۽ ٻيءَ خوشي ۽ دي جا اڙڪ بيما وهاڻين . دي جا اــڙڪ ان ااء جو سددس ڏيءُ سندن مرضي جي خلاف هڪ هندو ڇوڪري سان شادي ڪري رهني هٿي.

عوشيء جا اڙڪ ان لاءِ جو سندن ڏيء شيدهن ڪاهي چڙهي رهي هٿي. آخر سيدي لڙڪن

هدي نسادن هي وج بر آن داچي وهان اينهن کان ايوران مولکي توهان جي کور جسر اسرو مايو ۽ آخ هن کور بلائي آنس، اوه هي سچي حقيقت توهان ڄاڻو آسا." کهر جا سب پائي هڪ جس تي منهندي کالهر بلاندا وهوا، ڳسالهر ڪندي ،ون هڪ کهر جا سب پائي هڪ جس تي منهندي کالهر بلاندا وهوا، ڳسالهر ڪندي ،ون هڪ ددر اميما سامهون هڪ سوائي نظر سان انهاراو، لڏهن اعل جي جي آگوئي سان بنين سان جي ڪر ڪان مائي مضاب ڪري وهي هئي، لڏهن کيس سمجهن ۾ آيو اسد هي سندس اختار اين احمد د بسر ڪو سندي عددو آهي دور هدسکي لدهن سان شادي ڪرل دربر د

هرده بروسي زعود هو. سندس لط ، وي ساء هوي لى عتى سا كاله سندس دادي كان لكان لكان له وي سكهي .

الكل له روسي سكهي .

"كوش بت بها وايهاري وعي آعين إله لههجي جي هن طرف برالم المورد به ين بدر المورد به ين با بها به إما اكر أهم بت عدمت بها دسي رحي آعين ورب كان واله مهمين بها ين بالمورد بالمو

اهو نسي امينا جو ايء برط اسالچر عي سبند پڌي الله راضي ادر اهو بسلي امينا هي ناڌي سک جو ساه کي امينا هي ناڌي سک جو ساه کندو ۽ چين " يا عدا سمهددو ايمان رکنج … ! " آهي لا لورو لکي والاراڻ ان جائيل عود جو جو امينا چيڪي قدم تميا داسا سي واجب د عالى . عڪ له هي ڏاڻي ئي حياو ڪيون يو ع تي آدائي قوم جي چوڪري ساج نادي ڪو يا هي ڏاڻي مي جي چوڪري ساج نادي ڪو ڪيون جي چوڪري سب يالسه عالى،

و ائمي ، بهرأهن کي آورو لڳو تنهنڪري هو بنهنجي جان جي سلامتي ا، ڏسي انان اڄي نڪتو ايندي ۾ وري تنهن سان گڏ آيل ڏاڙهي وارو شخص جيڪو اهمنا جو ڏاڏو هي تحت لاهن کي به مون طرف ايندو ڏسي اهمنا چيوي " ايا جان توهان توهان هي ڇا

"پت هو ڪافر آهي. " درم چسس ڏاڏي ڏاڙهيء لي هٿ ٿمريندي چمو.

ڪري رهيا آهيو ؟ "

" پر ابا جان هي تر بمهمدهي گهر بر آبل آهي ها شرط آبل جو باط هيئن قتل ڪمداسون ؟ " هوڪريءَ جي سوال جو جواب ڏاڏو ڏيط احر چاهيمدو هجي ليئن هو بر مولکي ماريط لاء اڳئي وڏيو . اهو ڏسي احيما کان رهيو احر ٿيو . لمهن وري هڪ بائلي کظي ڪري سڌي اڇلائي بر ڏاڏي جي مٿي جي لشان جي بدران ڪاهي سان ٽڪرائجي هيٺ ڪري ڀڄي بيئي ، آورا ڪاڄ بط اڳل سودا بائلي نتي جا آواز ٻڌي بيا گهر جا ڀائي بط ائي اچي ويا . ڏلائون تر احيما ڏاڏي جي باسي بر ويهي روئي رهي آهي سودکي معاف ڪري مدهمجي ڪري

" بت ڪافرن کي هن داما ۾ آنءَ ڏسي الو سکهان ! "

ڪنهن لڪل ڀاونا لاء هي سڀ ڪيو آهي......"

ڏاڏو اهو ٻڌي آهستي ئي اٿي ويٺو. سندس ڪلهي مسان وهندڙ رس ساط دشمني جي ڀاواا جو زهر باط وهط لڳو.

"پت نـو منهنجون اکبون کوليون آهن...... پنهنجي لارم جي هد جسي الدر رهجي ڪري آنءُ رستو ڀاجي ويو هوس . انت برائر جو رستو سرو درم جهڙو مالو درم جو اهو رستو او مولکي اڄ ڏيکاريو آهي...... " ائين چٽي هو امينا جي مٿي مالو درم جو اهي الدن چٽي هو امينا جي مٿي

لي هت قور ط لـ ڳو ، پوء مدهدجي ساههون اهار ط لـ ڳو اچ پت دچ لر... هي

الوهان كي ذك الـ يو سس بر مون الـ ال الردوش المكناه، المجاط ما الهوء الم منهنجي

هو والفڪار عو. غو منهنجي ليلهان هٿڻ ڪوي ڪڏهن ڪهڙي گهڻيءَ ۾ گهڙي وا-ر لمهنجي مدون کسي جالج لر وهي . واپس مواسمي المهمكي گولهي جو وقعت لـ دو . الهن ڪري در ۾ اڪيلي ئي دوڙڻ چالو _اکيو . امام گهڻار آڪھي بيس . هاڻ اس ، واسکان در اور در له اور لقي و اهران مسائهو ساه ولئ آيل امدوان والمكر مدهدهي المهان ايل. موت سامهون ڏوڪي ايندو ڏسي مون ٻاڻ هاڻ هن بــار يا هن يار اهڙو ويــــــيار ڪري هڪ کليل گهر ۾ گهڙي ويس . گهر ۾ ٽنگيل سنڌي اکر ۾ جا واقير ڏسي .واحکي آدري شالقي لي. گهر جي وڏي شخص مولکن ڏسي پڇيمو , لوهان ڪڍو ؟ " " اوهان جي ذات جر " الدرو جواب مس ڏيئي سگهيس ، ذات إسالي سمجهي للهن والكي أغ ياة ذاو ۽ يوير سان بيذڪ ۾ ويهيځ لاء چيو. ان گهر جي سنڌي مالي مدهدجو ألم ياء حڪار ڪرڻ لڳي. هو ڪو سنڌي مسلمان جو گهر هو. المهن وٽ ڪر مهمان اچطر هو لدهن جي وات ڏسي وهيا هئا . ڇاڪاط تہ انهن جي کهر ۾ شادي الأق هڪ جوان عوڪري علي ، ان جوڪري اميدا جي مکتلي بابست جون ڳالهدون علي رغمون همون، اراار اڄوڪي ڏينهن تي اهو ڇوڪرو هيٺ ڇوڪريءَ کي ڏ-ؤ الله اڄار هو . اهو سندي مسلمان يائي الجي راه. ڏسي وينر هو . منهنجو جڏهن گهر ۾ گهڙ 6 أدر الأهن أن چوڪريءَ جي اطر کان أنءُ اچي ڪواب سکهدو هوس. منهنجي ان اهراسن كولكي مالفات جل سدس دل و كايتي ياولا جا يساو جاكايا عولدا . . ! اهو جذه . ون سان ڳاله. اوله، ئي الدهن خسر _{اع}ئي . مولسكني كهر ۾ أال ڏسي ان گهر جا سڀ ڀائي خوش ٿيا . ڪو معهدهو حسال

احوال ايو الآي حوا آء الهن ما الهن هو سوائل معتد هجان الدن مو لكى لكو . آن الهواب لذيخ بر التحصيل بي التوي بو معهد بهي يدان الدن عول كو و الآهو ؟ إ- و حوالل معتد هجان الدن و لكى لكو ؟ إ- و حوالل حقو به الله كنان كان الهي الدي يو علي يدان الدا و جو كهال الح لم وهو . اهو جري وارو منت مون طرف قروكي الو عمل عدي وي مون مقان حداو حري الدون كان افوان كو بر بالله عدان خداكي المون كان افوان كو به الله يو بالله عدان خدال المون المون كان المون الله يو بالله عدان خدال المون الله يو بالله عدان خدال المون المون كان المون الله يو بالله يو بي سدو المها يو بالله يو بي سان الموالي عدم بالله يو بي سان اله الموالي الموالة يو بالله يو بي سان الموالة يو بي سان الموالة يو بي بالله يو بي سان الموالة يو بي بالله يو بي سان الموالة يو بي بالله يو بي سان الموالة يو بي بي سان الموالة يو بي بالله يو بي بي بالله يو بالله يو

گهر جو مالڪ سيمٺ و ڀرو مل هڪ پــــلمگ ٽــــي آرام سان ليٽيو پيو هو . مون

سنڌيءَ ۾ کيس رام رام ڪئي . سندس ڌرم پڻنيءَ کيس منهنجي سڄي حقيقت ايان

لكو الــ الديا الروري رو الدي اليا . سيني كسي سندن گهرج مطابق شيون دّاندي ماڻيءَ ڪنهن مهل چانه, ٺاهي ورڻي لنهن جي مُولکي ڪمر له پُهءِي . ٿوري دار ۾ چانه. يط أچي ويتي . اسان چانه، كنتي . چانه، پيتندي مولكي ازار م تمل نساد واري كانه، ياد ايندي مرون ساطس اها ڳااله. ڪئي . اهڙو له هتي ڪڏهن ڪڏهن ٿيندو رهندو

آهي . چانه، جو يڪ ڀريندي ان سڄط چيو . "چنڌا ار ڪجو "

کلمي ولئمون آهن ان سماچار جي آڌار لي آنءَ ۽ ان حجل جو پت شيوڪرام اٿمي گمهيط اڪتاسون . پر چوماسي ۾ جيئن صاف آسمان ۾ ڪتان اوچتو بادل اچي وڃن آلا الجو خمال باط كي كوار أو رهي المين طوفان كددة بط بعهدجو هك علصدو روب دارط ڪري اوچة و الائجي ڪيان اچي پهتا جو وري اهوئي ساڳهو آواز ماراو

ڪپيو اڄو اسالجي ڪدڻ تي پيو. اسان دڄي وياسون ۽ سلامت جڳه. لـي درڙي و چون اهڙا و اچار ڪري رهما هئاسين لنهن کان اڳر هڪ ماڻهو هٿ ۾ ڇڙو کلي۔ اسان طرف المدو ڏسط ۾ آلو. هو اسانجي مقان حملو ڪري تعهد کان اڳ. اسان دوڙ شروع ڪيو. مذيون ڀڪوڙي ڀڄي اڪتاسون. ڪيڏانهن رجون ؟ اهو سوال بيط هڪ پاسي وهجي و يو . ڇري وارو ماظهو باط اسالجي بنيان هـو . هاط ڇا ڪريون ؟ عيدن ڪيترو وقعه دوڙالداسين ؟ ڪيهن اٽڪل جــو واچار باط سمجه، ۾ ڪول ٿي آبو. آخر العجي بوط اي رستي ۾ ايندڙ هڪ مسجد ۾ اسين گهڙي وياسون . اسان کي مسجد ۾ ويمدو ڏسي اهو ڇري وارو پاڻي واپس هليو ويو. اسان سکر جو ساهر پٽيو. پوء ڪنهن ون هلي وچځ جو و اچار ڪيو ڇو جو متان مسجد ۾ بہ اهي ماڻهو اچي وڃن ا۔. ؟ اهو دب اسان کي ڏڪائي رهيو هـو. ڪنهنجي نظر ۾ چڙهي له وڃون لنهنڪري السان

ڪري اِڏايس. لڏهن اهو پاڻ کلي پيو. مون پنهنجي سڃاڻپ ڏائي. هن سڃاڻپ کانهو، اسان بقي وڌيڪ و بجها ٿياسون ۽ کليءَ لال سان باط ۾ ڳالهيمون ڪر ظ لڳاسون ڇرڪرا

ڪو اٿي ڏندي هٿ ۾ کڻي ٿو. ڪو وري آشنان پاڻي ڪري جي نياري ڪري

جدّهن ازار بر طوفان شالت أمط جو احوال بدو تدّهن من كي شالتي أي ازارون

اسالجي دوڙ ط جو آواز بڏي وري ڪي ٻه ماڻهو بنيان بيا . شيوڪرام ا، شهر

۽ کهر جا ٻيا ڀاڻي اسالجي ڳالهائط جي آواز ئي جاڳي بيا . ن

نڪري وري دوڙياسون •

شهر جو الخواط د اکبر بر لي هوس ، وستن جي ڪاي سمو کا د هئي ، لههندي که هي الله د هئي ، لههندي که هي به د هئي الله د هئي الله هئي . هم عد که د هند لکي وجوا چي وجوا رکان آنء دو الله د هڪ لهدي که تي بر عد که که جب سب کالهي لسي سهتندي و الهي وهي وحي ، اجان مههندي سهجو بهد لکي لهون کسان الهران ان که جو دروازد کليو . بيء جو سوجهرو افرو باهر گهتي پر يبو . ۽ ڪا عورس همت پر ڪجه ، نکي مههنجي ياسي واري جڳه، لسي ڏئي ڪر ط آني . لڏهن آن الله سال الحرب کان الهون کان الهي د سکهنس ، او له هي الماني پر مو لکي دسمدي سا او و د اي ، بو الهمنس کري چيالي . "کون هائي هندي سا او و د اي ، بو الهمنس کري چيالي . "کون هائي "

فسادن جي وچ ۾

ـ ليکڪ : - برهم کٽري منگهار ام " ديوانو " جيتپور

آزادي کان ڪجه. سال بوء جي ڳاله، آهي . جڏهن هندو مسلمان جا قــومي جهكرة ا جام بيا ليندا هنا . تذهن كو ١- ماظهو خاص كم كان -واء ١٠ شهر كهناو ١-المدو ولمدو هو. مولكي ان وقت آگري ۾ وهندڙ اسان جي هڪ مت وت ڪنهن ڪر سالکي وڃڻ ٿيو. جا مسافري مدهدجي اله پهران هٿي. هڪ ڏيدهن ٿياري ڪري آنءُ آگرا و چڻ لاء ريلوي اسٽيشن ئي آيس ۽ آگري جي ٽڪيٽ وٺي گــاڏيءَ جــي راھ. ڏسندو ويٺو رهيس. او ري دير کا آپوء ا. سنگل به ڏيڻ ۾ آبو ، ۽ ڇڪ ڇڪ ڪندي گاڏي آئي ۽ سهڪندڙ عاظهوء والگر آرام وٺڻ اله الجه هاش ڪري بهي رهي. کساڏيءَ ۾ چڙهڻ لاء مسانرن جي له. چڙه، چالو ٿي. آنءُ بڻ هڪ دبي ۾ سٺي جڳه. ڏسي چڙهي وينس. كَاذِّي مِ وينْلُ اللَّهِ اللَّهِ مسافر ن جون قسمين قسمين عسائي وارت جي هوڪن جا آواز ۽ الـڳ الـڳ اسٽيشنن کي پٺيان ڇڏيندي گــاڏي اڳتي وڏي رهي اللون ڏسط جي آلند ۾ ڪيترا اسٽيشن لنگهي ويا هواندا لنهن جو ڪيال گهڻن کي السيد هوالدو ئي ، پر آنءُ له لنمي مسافري واړو هڏي ڪابه پرواه. يا چنڌا ڪر يا کالسوا سمهي پيس. كڙ كڙاهت گهري لنڊ ۾ اچاك هڪ جهدد آاو ۽ لنڊ كلي پيئي. اٿي ڪري ڏٺر له صبيع جا پديج کي ٿيا هئا . گاڏي ڄڻ ٿڪي ٽٽي پيئي هجي ليئن آهستي آهستي هاي رهي هٿي. کاڏي آگرا شهر جي حد ۾ داخل ٿي چڪي هٿي. اولڏه. ۾ آگرا استيمن جا لنبا تنبا پنهنجي الدر رکيل الل سائي بدي جهڙي اکين سان استيمن و اههي آهي اڻين اشارو ڪري رهيا هئا. آهستي آهستي گاڏيءَ جي رفتار يالي ٿيندي ويتي ۽ استيمش ئي اچي بھي رهي. ڪيترن مسافرن والگر آنءُ بط بنهنجي منزل جي استيش لي لٿس. آڪيت ڏيئي اسٽيشن کان ٻاهر اڪتس. و اچارام آ. رڪشا اِسا لنَّهُ على على الله على الله وق الله وقال ، الدواس لا الله الله على المهدكري چديا ڪاله هئي. اوچيو لائيت هلي و اٿي ۽ چؤطرف اولده. الڌڪار ڇائدجي و او . آنءُ چديا ۾

لوايو . امان يه جدكالعن سندس جهاري هلت هاي ال يود عن ير ۽ امان ير كهارو فيو. ايو؟ هي، سچر سنسار غرض جو ميلو آهي . هرڪو بنهنجي غرض جي اهڪي لسي کلي بيدان ۾ لهي او. پنهنجي عُرض کي يو رو ڪر ل اله هڪ پير هڻي او هيا هالي اري وسوح كهتالي المتو ، المهنجي غرض جو كانو كهاط اله كذهن سم جسول كالمن ڪوڙ جر ۽ ڪاهن انهي جي ميل جو سهارو وئي پنهنجو وکو وڪيل چاهي او ، جي دود مطامي پناو انسان جي نظرت جو حصو آهي لہ ٻين جي خمر خواهي ڪري ہم السالسي سڀاءُ آهي ، اها َ فطرَمن ڪڏهن آيسوارِ ٿي آهي 1 ڪڏهن فسوارِ ٿي . اسان بسر انه کيس پدهدجي مطلب ڪري مدد ڪئي ھئي . ڪهر سوارڻي آھي ۽ ڪهر اسوارت آھي اِفر مالت جي ڪاڳر ۾ لکيل آهي ۽ ان جو فيصاو اسالجي سمرليء کان باهر آهي . الدالي سال امر سنكه اسالجو خالكي كر كيو هو اسالجو زر خريد غللم د. د هو؟ هن جسي غرض اوري لي غو عليو واو . مان سياڻي آئيس وجي امر سنگه. جي ديوني بداانيندس و عاص لرجوم ذائي عن جي ساليالي الكروميسك جا كاغذ جاري كرائيندس. ااي دُهرجي ڪر اله درن لوڪر جو العظار ڪيو آهي ۽ سياڻي کان اسانجي گهر هڪڙو إدر "امرو" هن ميلي ۾ انهنجي غرض جو وکر وڪيل ايندو

^{757,} Sindhi Colony, Raja Park, JAIPUR 305, B, Mota Mahal, Samarthuagar, Lokbandwala, Andheti West, BOMBAY-58

وجان ا، وجان ، گهر وارا ڇا چولدا إ ههد ڪلارڪ ۽ نبي ۔ اي والگر اي مالو ا۔، ا۔،

ڪيدا !! اهر اي ساڳهو کهر آهي اهي ئي ساڳها ماڻهو آهن پر حالت جيون جي هڪ اعربي موڙ ئي آهي اڇليو آهي جتان وايس وري وڃڻ ڏکيو آهي ۽ اڳتي وڌڻ الممڪن آهي !!! هن جي ذهن جي بردي ئي سدس ڏا کابون ۽ اانڪ اسازاون ور ور ڪري المرط اچي لڳهوڻ سندس اهر کهر جي چاڪف جي ارسان ئي رڪجي اها. المتري ۾ الكزي كيواو الجدير جي بت داكتر سشيل كمار كيس دّسي وراو ۽ كيس الهدر سدّ

ڪيو. ايگزي ڪيوٽو انجدير جي زال ا. اچي واڻي ۽ هيءُ وڃي کيس بهري پيمو ۽ ايمان هڪ منت وڃائط جي التجا ڪيائين ا، مولکي شهر ۾ دستي نهال ورهائط جي بدران آفيس ۾ وهڪ واري جڳه. لي ڪر وراو وڃي ۽ هيلا ڪلارڪ کي چٿي ساليالـو اضافو

ڏياريو وڃي ِ. هڪ دنعو ايڪس اي - اين جي زال کي من ۾ آيو اء کيس حدي بڌايان آ. اهو آفيس جو ڪم آهي منهنجو انهن ڪمڻ ۾ دستنداري ڪر ل اجل ان آهني پائ واري

غر كائي والمي. -راستي كالهر بذي كيس روالو كيائين. رات جو جدّه الكزي كمولو الجدمر كهر آير له زالس كمس امر سنكه، واري سمرري ڳاله، ٻڌائيددي چيو:۔ اهڙي بي غمرت ۽ احسان فراموش ماظهو ۽ جي آ. مان

شڪل اٿي ڏ-لئ چاهيان . بهرين خيال آيو ٿه کيس گهران ئي اوڌي ڪيان پر پدوه غير كائي ويس . هيءُ أهو ماظهو آهي جدهن الواين وارن كي وجي چود الم مولكان زوريء خالمكي كر كرااو وهي أو ۽ منهنجي كچي السوكريءَ جو الجائز فائدر ولي مولكي هلاک ڪهو وڃي ٿو، هيءُ اهوڻي ماڻهو آهي جمهن ملازم اولين وارن سان گڏجي اوهان جو لديج جو أفن خود كائبي اوها اكبي المك كرط ۽ اكمو ركاط جبي رك والي هئمي. هيءُ

أهوني ماڻهو آغي جدهن کي اسان بکہ ۽ بي روزگاريءَ جي اوڙاه مان ڪڍي زلـدگيءَ جي سنڌين دڳ تي آندو ۽ هيءُ اهوئي شخص آهي جنهن کي اسان سشيل جي شاديء مهلَّ ياءَ كري هلَابر ، هيءَ اهوأي شخص آهي جدهن همدردي حاصل كر ط اله سهاكط ماه کي وڏوا ٻڌايو، اهڙي اي غيرت ماڻهو جـو ڪر ڪرڻ ان کي اڳڻي لاء همٿا آل

ئىمدەو سڪسمدا زال کي وچ ۾ ڪٽيندي چيو - صدوري! اون منهنجي ڳاله، ا۔، ٻڌ

هڪ رواجي نوڪو لاء تون پنهنجي من کي ايڏو ڊانوان ڊول ڇو ٿي ڪرين؟ ڪنهن مان التري كهظي اميد ا. كر جو المتي هلي مالوسي يا الأميدي تتي. كند كند سان كين

ڪر چالو ڪيو هئائين لر سنهو سوڪرو هو. هاڻي ٻالخ ڀريو هٿائين ۽ شاقائير لڳندو هر واقي كادر عالين ، از هن داولي عم ل. كيس د، يواري ع ع مصدم -ان اح دور كراي ارلدي هايي . هڪ دندي -رڪاري ليندر إساس لوط جا ڪاغد هڪ ليڪيدار جبي بدران اپي لوڪيدار کي ڏيئي آيو . آديس ۾ سندس جوامہ طلمي ٿي ير وري برانکري ڪيوٽو النجيو سڪسيما سندس عمايت ڪري کيس بنڇاڻي ڇڏاو . باقي هيڊ ڪاارڪ ا کوس چارچ شيت ڏيئ جي لياري ڪري ڇڏي . امر حمگه. کي هاڻمي پمهنجي اصليت

۽ سال بُورِي اُمِجَ ڪري کيس الڪوره مينت ملڪو هو جنهن ^{لاءِ} هديد ڪلار^{ڪ کي} النجا ڪيالون پر عمد ڪالوڪ وکو جواب ڏيندي چيس " اــوکان اڳ اڍن جا حالها اسا الكرزميسة الأرام لا يهران ألهن جا كاغذ كديا بوء لمهنجو امير المدر للهن كان سراه کالیست کي ۾ کهڻو ڪر اور آهي ان ڪري ڪڄ وقمت کان اوه انهدجا ڪاغما امر سنگه. چيس - " ٽائيينگ جو ڪر لسر مان صاحب جي ارسال آسٽنٽ كان كوالي حكهندس الريز يه له هو كندر عو "

عيد ڪالوڪ کلي ڏاو. کيس خبر هٿي تر هاڻي صاحب جو بي - اي هن جا عاغد لالهب لر كندو. كيس سنيدهل كن لا له درانت دلاليس له بي - اي كان اليب رالعتر کي ستيدهل ڪتالي اني: امر سنگھ, اڳسي والکر بي اي جي ڪمري ۾ والو؟ ئيس الأرب معمن لي ستودهل ڪڍي ڏول الو چيائين . بدي - اي کيس اعزي سدي

رذائي جو کيس پنهيدي غير هستني جو احساس ٿي و اور. هيڊ ڪالرڪ کيس سڏي لبال معالم جي دين ا روهالط جو ابتال هن پر اڪرار له خروري نيال هر صورت پر متعلق نيڪهدار و وات عام الله الهوالم أهي؛ ورفائط مراكي والمكر كا غفلت الدائي . دار رات السالين كهندو وليو لهال ووهائيندي. ^{ماهن} لوڪريءَ ۾ هن الوائي سال بسي دڪريءَ ۽ اِهتياري سان گدارا- ا^{عال} لا مركب و الله المهمي اصليب هو اعساس كوالسي وسي الله الم ع لا الله مركب لركبار كري أنكس أي، أن، هي، كهر هايو واو، جدوه أو المراكبة

ياسة هامو والمدو عو أم أن كور بر كهوالدي سرة كالهمون سروي وهمو طحو، الله

ا گهطيقي ويا نون لدې كلي اچط كان مدي كر . نون لدې باكس ادان وت كلي اچ دى كولي باك ادى ادى كلي اچ دى كولي باط كائيددادين الكس داي د اين روز كهڙا مال ملهدا تو كائي دا بد باك ادى يا به بلك اچي و إهما ، لدې باكس كري و ع كادو زدهن لي الري بكر چي و او د ادى د باكس كري و ع كادو زدهن لي الري بكر چي و او د ادى بقل جي و او جي شاهدي د بددادين .

دا و زوه ای ازی احترجی و او ، اسین اعلی جی و اؤه جی شاهدی دینداسین .
والس (ذک م) چیو اها نه دایی دکی کاله، تی ، هاطی چا کمو ؟
سکسینا ـ ان کاله، جو اور نب منی ، انسانی فطرت کسی اهوی آهی ، کم

سڪسيدا ۔ ان ڳاله جو اور ا۔ منه . السالي نظرت اسي اهڙي آهي . ڪر عدائط لاء ماڻهو هزار کيسيون ڀريدو پر ڪر ئي وڃڻ کان پوء ڪي ٿورائي سائينءَ استواريا آهن هي ڪئي هو آهن محصر منجهند جي لين بمائط الديا ۽ مندوريا آهن هي ڪئي هو ٿوره محصر منجهند جي لين بمائط الديا ۽ مندوريا

ا سدواريا آهن جي ڪئي جو آورو مجمن ، منجهند جي لنج پهچانط لاء عان ڪو امو عظام ڪندس . عظام ڪندس . نالس - مون هن الشڪري سان ڪيتراون پلايون ڪيون کيس لوڪري واسے

ي اي جي مراض چئي اسالجي همدردي حاصل ڪرط اله ڪوڙي ڪهاڻي أماهي رهيو لي الدهن او کيس مون مدد ڪئي . ڏهاريء واري نسوڪري مان سرڪاري اموڪري اوي مانس وري اوڪريءَ ۾ پڪي ڪرط جي اوهان کي سفارش ڪيم بار هن اسي

کري هاظي اهو رخ اختيار کيو آهي . هيءُ کهڙو زمالو اچي ويو السان السان لي مواس الله کي الله کي سکهي . مال کي سکهي . سکسيدا _ چو ٿي دل اندي کران . اڄ اور سنگه، اچي له مان کيس هويشه. اطور چوراسي آنيس ۾ هيد کلارک وقت اڳائيندس . هن جو شايد ادان سان ايسترو

* * * * اور سنگه، هاڻي آنوس ۾ ڪر ڪرط لڳو . آنوس وارا له هوائن ئي منجهالئس کي هڏا جو کون خبر هڏي ٿه هي آنوس جي ڪرهچارين باري ۾ چغلون کائي ٿـو .

ې واسطو هو.

بد ڪلارڪ کيس بنهنجي ڪوري ۾ ان ڪري ڪم ا، ڏاو جو شڪ هوس ا، مان وري مانوري عليون کائي آزار ا، پقدا ڪري و ان ڪري کيس بهن آنيسن ۽ پوست آنيس ۾ آنهال جو نڪر سو نهيو و يو ايدائي سال جمهن ماڻهوء بدکي ۽ ڪولسر هيٺ ايسگزي

عيواو الجديور جي گهر آرام ڪيو لدهن اله لغيءَ أسدي آبال ورهائط بـوست آفيس ۾

[۴4] ان جر ال هيد ڪلارڪ اورولي ڏيندو : ال اورا واوا لہ اچا آهن . (اياهر اشارو ڪندي چيالهين) ڏس جن اهن چاڻ ڄاڻن جا ناٿا ۾ او واري آردر ۾ گڏ رکيا ويا آهن سي چارلي جا هيد ڪارڪ جي ڪوري جي الهران اينا آهن. لمهنجي آڙ ۾ هيءَ هيد ڪارڪ . موح ڪري رهيو آهي. ابر سنگهـ ـ " يَالَي هِوشي هيء -جي دايا لي ڏي وٺ جو بعايمار آهي صاعب ۽ جيڪڏهن مولکي مدد ڪري _وهوو آهي اسہ اهو اے، ان ڪري ا، مان سندس گهر ۾ لهر سنگھ جو آردو جاري ٿيو ۾ هو پڪو سرڪاري م^{لما}زم ب^{يل}جي واوه وهدواړ پر ڪافي اړو الر پيو آهي.

الكي كر كيان أو. -جي دليا ذي وك لي أي أ. إذل أعي اچ ڪاله. سرڪاري ملازر ۾ اوڪريءَ جي سلامتي ايدري ا۔ وڏال آهي جسر ڪنهن ا، اڪمي، ارشت ۽ نالائق ڪروچاريءَ کي اوڪريءَ ماڻ موقوف ڪر ۾ لہ اري و^{هوو} هن کني معمولي -زا ڏيڻ ۾ مفڪل ڳاله کي ڀوڻي آهي . ڪوترين حالتن ۾ آ. اهر ڏارو و او آهي اه ڪر،چاري اواءڻ واوا ان اهڙي اڪمي ، اوشت ۽ فالائق ڪر،چاريءَ جي طرنداري ڪري احترالرڪي بيک دونسالي در بي، گهدراءَ جر -هارد ولي بدائتظامت الهاالين الله اللكن هي لرمي كرط العد اللكن هي كر هي أكالر جني ارلسي" امر سنگھ پڪو ملازم إحال أور سندس وهنوار ۽ ڪر جي اڪلاء ۾ ڏاسنج رات جو نرق اچي واو . اڳي جوڪو ڪر چئبو هوس . احل ڪيڻ ڪيمائيندو هـــو الكاري كوواو التبدير جي وال عڪ ڏيدهن مڙس کي چوو " امر حمكه, اح. هالي اڪ اللجي واو أهي ڪڏهن ڪڏهن ار سڌا جواب او ڏلي . براو جو بنجن مدنن جدو ح دايس لريدي كلك عالب. أن ديدون شواب بي دور أاو هو، اارى لي جا الريولاد ڪڏھڻ ليت اچي لر ڪڏھڻ اناغو ڪري اڇياس لر اومت جي سو ر جو انها او ۽ مانا ج المِمَّارِيُّ عُنْجُو بَهَا لُو لَمَّا وِ . ٣ سڪسيما چيو " ڪالهر مولکي دواڻيوو ايوڏيا پرساد ٻڌايو 1 امر سنگهر اول

جي عهداداره کي شڪايت ڪري وهور هو تر کانش غور سرڪاري ۽ خانگي ڪر ڪ وجي الرادين في اولين جي هڪ عهديدار چيس اير اون هاڻي دائسر سڪاري آهـ ان آهن لوکيد لوکيء مان ڪو اٿو ڪيي سکهي . اهڙا ايکري ڪووٽو ااحدور آها

" امر سنگهر! همان دارغ لي بوط منهنجي كري براچج د. كذجي چاله بعدداسهن ع

[. 64]

سددر لعل (وچ ۾ ڪٽيددي) چيو " ڀائي سو به پاطيهي پدهدجي ڪرسيءَ ان

ههد ڪلارڪ جي هلي وڃڻ کان پوء مدوهر اعل چيو " امرا ڀائي ا ڪمال جي اله. آهي هيءُ همد ڪلارڪ ڪنهن کي پاڻيءَ جي آڇ لہ ڪري سو توکي چانه، جي

مدوهر لعل " اهر سمكه, صاحب جو خاص آردلي آهي. خالمكي كر كر لح جو

اءر سنكه. " صاحب جي هود كارك ۽ سنهدو كرافر كي مان الم چاله كافي

اهـر سنگه، هيد ڪالرڪ سان گڏ ونهي چانه، بيتي . هيد ڪالرڪ چيـو اور

سلكه، اوكريء ۾ المهنجي پڪي احاليءَ جا ڪاغل تيار آهن آائيويست ا. آهي الڪري اون اهي ڪاغذ صاحب جي سٽيدو گرافر کان ٽائيپ ڪراء . اور سنگھ، ايگزي ڪيوٽو الجدير جي سنهدو گرافر جي ڪمري ۾ و او ۽ کيس چيائين "ڀائي جوشي جي! هــيءَ مهدجي آوڪريءَ جي پڪي احاليءَ جا ڪاغذ آهن ههراالي ڪري آليائيب ڪري ڏي. استيمبو کوافر جوشي مشغول هوالدي ۽ اهر سنگهر کان ڪاغذ وراا ۽ مشڪي چمائين " هيءُ هيد ڪلارڪ ڪڏهن سڌري ا۔ سگهندو! تنهنجي ڪاغذن سان کــــــــــــــــــ وقع اين ڪره چاران جي احاليءَ جا ڪاغل ۽ گڏ آهن ۽ او واري هڪ ئي آردر ۾ بدج ڄا احال ليددا . . توس أ خوش چار جيا ايما اي خوش ۽ هيد ڪلارڪ جو کيسو ا، گرم . أيك آهي للمدم كي لر كاغل لائمب كرا أن يولدا . توكم أم جوكا جاله بقاري الله بير

كو له دائدو ملددو . هتي له كيترن ملازهن جا بكي إصاليء جا كاغذ كيترن مهنن الله رڪيل آهن. ڪن جي ساليالي مخفي راورت ا، آيل آهي ۽ ڪن جي جيڪڏه-ن

يًا ويددو آهمان . جدَّهن هو صاحب وت كهر مر نهال يا إما كاغذ كلِّي المدا آهن . هـي داما ئي ڏي ـ و ف جو معاملو آهي . مان لوکي چپراسيءَ مان ٽائيپهست ئي ڏي کاريدلس معترك باس له آهمان أي بر هاطي آلائيهنگ جي براكنس شروع كي اآلم " آئين چٿي امر سنگه، ههد ڪلارڪ جي ڪمري طرف رمندو رهيو. منوه-ر لعل چيو " ڀائي ! هيءُ له ڏاڍو زوراور لڪتو اسين هتي ئي چپراسي ٿي وينا هونداسين هيءُ اڳتي وڏي

آھ ٿو ڪري !:"

ڪهي امري وٺ آاو آهي! "

يورت آبل آهي له أها لسلي بخش ا. آهي. "

اوكي اوكريء ۾ بڪو احال كرط اله فائيل اڳتي هلائينداسين. "

ڳيمرت جي اچڻ کاڻ پوءِ ۽ امر سنگھ جي اسائيسکبي تنهنجي ڏاڏي ڏاڏيءَ جي ڪر ڪا, ڏ-ٻج ُله ضرورت ٻولدي.

شادي بوري لي الم. هڪ عجيب مذاق آيو . امر سنگه. هر ڪر ۾ اڳرو هر سب قاله، كي سنىء طوح شاقائتي المولى مدهن بتى دَّنا أمن أن كاري كيترن كدراراتن لم أمر سلكه. كي أصلي كهوت باء محجه وهو . أمر سلكه شكل شميه. هو العركر هم ام ڪري باخران آبل ڪنراريتن گهرت ياءُ سمجهي سندس ماڻنيءَ جي ڳالهر ۽ جوري. ير سڪسيما صاعب إل أن جي ڪنهن گهر واړي الهن له چيو تر امر سنگه. اسان جسو اوكر أهي . كهوت سفيل كمار شاديء كان الرم يعهجور هك استعمال أول نسل سوت امر سَدَكه. هي ماب لي درزيء كان أثلاراتي امر سنكه، كي ذنو هو جدَّهن هي بالرَّاس ام سنكه والدي كهوت جو إلمَّ يلي لـكُورُ ، وقعوُ ولي سكسيدًا سيدي جسي سأمهون أبر سنگه. کي کنيمر اوج ۾ چيو " امرا | شاديءَ ۾ نل سويت ۾ لہ دوج گهويت جو اصلي الله ائي لڳوه . هڪ اِن جِفُن لنهنجي مائٽي ا، جوارائي آهي ، لنهنجو جا عمال ؟ "

اهر سنكه، رونظي جهڙي شكل الاهيندي چيو " سالين وڏوا ماءُ سا اِس لي. اي جي مراض، گهر ۾ شاديء اللي ڪنواري ايماع، مان بَدهنجي شاديءَ جي ڳالھ. ارسرجي لي اتر سكهان . مان ينهنجي مرحوم اعا كي آخري ولسد ذلل و چن يا تيندس الدهن هس هي أنها كي شالتي ملندي ؟ منهنجي اعمار ماءٌ جي مولكي أسيس ملندي .

سب امر سنگه. چي زامالي اڏي اچي ٽهڪن ۾ پيا . امر سنگه. حجهي اس سکهمور ار اهزي کينيو کالور کي ائين نهڪرو چرا؟ داڪٽر ڪيما کلندي چيو " اسر سنگهرا كالي اسان جميكا نُوه ر و الجاو ظر كتسيت هالتي هتي آثان اهر دالـالك او جورابر أهي ، ارن هوشيار أهين لر أسهن بر سي سمجهون كا . إلي مار فلر جا داللك.

كل ۾ كاله. ختم، اور سنگه. داڪتر سشول ڪمار سڪسيدا جـي اکرن جسي گهرالي کي سمجهي د سکهيور

هر عڪ لئون ملازم کي مستقل اڏهن ڪيو وابدو آهي جڏهن هو اوڪريءَ جا اب سال ساداه ۽ عامري جوڙهن سالهايون وناورنون حاصل ڪري. اور سمکھ، چوراسي ۽ جي هندساله، سمکھ، چوراسيءَ جي هیدست سان از سال سنی طوح اورا کیا . آنیس بر بدهبجهی ساحب یمی لدیم بهوالین

[69]

امروزكاريء جو كارد لهرااو ۽ روزكار دندر طرفان چوراسيء جي بـد لاء جن امرو زكـار ما^{اه}هن جي فهرسم موڪلي ٿي واٿي ان ۾ امر سنگھ، جو االو ا، د ج ڪرابر جمٿن اڳتي

هلي ڪري ڪا شڪاهم ا، لئي. مڪالي الحبارن ۾ اشتهار بر وجهابو ويو. جنهن سٽور ڪه ورت اور سدگه، ڏهاڙي پڳهار ئي اڳل هو ندهن اور سدگه، کي تمام سنو ملازم هٿا جو سرنيفڪيت ڏاو . سڄي ڪاروائي ،ڪهل ڪرائي . الترواو رکيو و او جنهن ۾ گهطيئي أميدوار آيا كي امر سلكه، كان كهظا بهتر همّا بركديو امر سلكه، كي و يو ا، امر سلكه، کي هن محڪمي ۾ ڪر جو اجراو آهي ۽ سمدس استور ۾ ڪر جو عالي اعمال اامو آهي. اءر سنگه، هاڻي ڪچي طور سرڪاري ملازم چهراسيءَ جي حيثيب ۾ اراي ڪيو واو.

سڪسيدا جي بت جي شاديء ۾ اور سنگھ، داوجان سان ڪر ڪري سيدي جي

دل جيتي ڇڏي. حڪسيدا جو بت جو خود داڪٽر هو ۽ جنهن هن کي شراب پيتندي ڏاو هو ۽ اهر سنگه، جي شڪايت ڪئي هئي ان جي بط اهر سنگه، خوب شيوا ڪئي. حڪسيدا جا ٻدا ماءُ بيءَ ڳوٺن مان آيا هئا تن جي ٽهل ڪئي ، مهمالسن جي خدهمت ڪئي، گهر وارڻ جي چاڪري ڪئي، آئي جو آدر ڪيو۔ وئي کي ايرايو. شڪل جو

سهطو ، روشن ۾ ٺاهوڪو هو . ڪيترن مهمانن کي له خبر ئي له هئي له هيءَ ڪو اوڪر آهي . ڪدواران امر سنگھ، کتي ڀاءُ جو وڳو ۽ لاڳ ڏاو . شاديءَ کان اڳم ڪسيمدا جُـوُ بت داڪٽر سشمل ڪمار باط ليدد بتر کطي اور سنگھ، جي ماءُ کي ڏيط ويو. هن الي

اءر سنگه. جي پيءُ کي ۾ ڏاـو ۽ امر سنگه، جي ماءُ کي بـــورن سهاڳط جي ڪوڙن ۽ زاور ن ۾ ڏٺو. گهر اچي ماءُ سان ڳاله. ڪيائين " ممي ! موا کي الڳي او لہ امر سنگه، جو پيءَ جيءَرو آهي ۽ گهر ۾ اهر سدگھ. جي ماءُ هڪ مرد سان ويني هٿي ۽ سهاڳيطين جهڙا زاور ۽ ڪهڙا ٻيل هئيس. لڳي ٿو ته اهر سمكھ، نه صرف شرابي آهي بر ڪوڙو ا۔ آهي . اان کي خبردار آمط کهي ائين ا، آئي ا شاديء ۾ ڪا چرري اوري جري

پت تدهدجو چوط اجا آهي اوڪر آخر اوڪر آهي ، مان ان ڳاله، جو پورو ڏيان

ركىدىس ۽ اون بط بدهدجي ڪدوار كي سمجهائي ڇڏج. . ڏس پڳيرت وانت اي دوكـ و ڏيئي ڇڏيو. ان ڪري هر صورت ۾ اهر سنگه، مان ئي ڪر هلائطو آهي. سندس ڪر مان هركو خوش آهي. ڏس ندهدجا ڏاڏو ڏاڏي سدس ڪيڏي اهـ. داراه -ا ا ڪن .

الجدور جي گهر شاديء جي ڪري وڏيل هو. هن کي اور سنگه، جي ڳاله، وڃڻي بوڻي هن هڪ جواءر الجدور کي روزگار دندر ۾ اور سنگھ، سان کڏ موڪلي اور سنگھ، جـــ

بدااءيء جو ٽڪو هطي. "

مچي جيجل کي وڏوا الځالځ جي ڳالھ. ڪوي _وهمو آهمين . ٽوکي شور ^{ره}و اچي اهڅلاه سبي سمين تي رحد .. ن تي , .. . ري د سر .. ن و ري آو رها هون الماسري اليء هون كالهدون كيدي . ما لهو المهنجي ماء ايء هي وڏي آو رها هون الماسري

ي درن ، مدن ي و المراه الله المؤاوي السوط وأوادي امو كالهدري كواسي، في من المالي أول غرام الله على المؤاوي السوط وأوادي المالية المؤادي المالية أول ا " اهان او کوي اهڙي آسانيءَ سان ار مليدي آهي ۽ بالها کي ماراسر الو^اي وڏوا

و رو رو اولاي المام على الله على المام على ال الكرى كورو الصعور كسيدا صاحب إلى أوكري ديددو . " أور سدكه، الهي م الله

ائمي ايءُ بت الش والبكر كن الي بيا رهيا .

مالد لوبا اين و وت که و آني اي ۽ ۽ ڀاءَ حي حالمت ڏ-ي ڳرڙها ڳارڻ لڳي مالد

كهر بر ماء سام كالهر كئي لـ " معي ا امر سنكه، شرالي آهي، شراسه هي المي ا عج د اڪواس ڪري سگهي لسو، ماڻس ڪو الناو ڪري ڇڏي هـر سندس اوڪو پکيرف لدمبي ،وڪل ٿي وال هو ۽ هوء امري جي ڪر ماڻ خوش ه^{ٿي}. ۾ مهنا گلري ويا سڪسينا جي ابت جي شاديءَ جي اساران اساران ايم چېراسي چي رفالره ليؤ ڪري اُڻ جڳه. لي اوڪري چي گهر ڪئي . ايگري "

" بكوان لرملا هي حهاد كي وڏي عمر اضعي عود بدهدهي ور كهر سان هدوش آهي ، اي ڏياڻ لنهنجي لرڪريءَ کي . " الين چئي هوء ڪمري مان باهر هلي وائي ا

امر سلكه، جي ايء اولل مان كي سدّا دڪ اوريادي چوو " بست ! مون اد الجاي

اورد بر او کری والح آله ای کی ماراو هو او بدهدهی ما عکی و دوا از اطابو ، اون ای ع کان اد ولاي هو خوار اکته وا او احت اولي کې اي شادي د دراء بدان اي اولدي ا

وتماجى رهدو هوا

سدس واس الده آهي، ٣ وطس ا، لشي جي حالت پر چرو اور سمكه هدو " هدي او كري ا جو حوال آهي بابا !»

ح الدوو المد نفون معاملو لكو يمو آهي. چولندا آهن هوو هي ماء ڪمل ۾ روأي او علم المادي برابيء جي زال ۽ شرابي بت جي ماء ڪند ۾ روڻي "

المن المدر دّسي بجمائمن " امرا ! اج دّادو خوشِ أو اظر اجمن . "

اهر سدكه، بيك خوش . شراب جي كتي لي وجي خوب شراب بيتائين . الهي

۾ ٽامت ٿي گهر پهھو . سندس پيءَ روشن سُنگه، روٽي کاڻي رهيو هو ۽ امر سنگه, کيي

" اڙي ! پنت مان ٿر جيءُرو جاڳندو ويٺو آهيان . مولکي ڪيءُن ماريءَ ؟ "

" بابا ! مان اج ڏاڍو خوش . نوهان کي ماري آبو آهيان " امر سنگه، لشي جي

امر سدگه، بيء جي اڳيان شراب جــو اِڏو بيه ڪندي چيو " ان خوشيءَ ۾

" بر بت اها ڪهڙي خوشي آهي, سراستي ڳاله, ارسطاء." اڳ ۾ بهل شراب

" بابا إ اجان همد قر تر مون توها الحي الذابو تد، مون توهان كي ماري جدّه و.

مالس ويلم كطي الدر كهوالدي جمو " بدمعاش شراب بدي كهر م كهوار آهي ع

ركدداسين "-كسيدا خوش لى چيو.

" بن مهدن كالهوء هڪ چهراسي والمار أيظو آهي باره اوكي أن جڳه، الي

موقعي جو فالدو ولندي امر سنگه، صاحب كي اكي اوكري، اله عرض كهو.

" لمام سنو " سڪسمدا چمو

سائين استعمال ٿيل ليمن جون کلون ڦٽهون ڪري اِهر ويس نہ خيال آيو ا۔ ، چو لہ انهن کي استعمال ڪريان، سو سائين بورد ۽ پتل جا هئنڊل ۽ ٻيو سامان وا-هني صاف ڪيم. امر سنگھ. جواب ڏاو. الدر كهڙلدي حكسيدا جي زال چيو " اور سلكه، اڄ قتل كير مان بدير جسي لمام سني ياجي ناهي آهي. "

هـالت ۾ وقلجندي چيو

اوها اهبي لاء اذو رأي آبو آهمان . "

جو دڪ ڀرامدي بطس بڇمو.

امان کي وڏوا بطائي ڇڏبو. "

بي د بليو دي سڄو ڪاراٽجي و يــو آهي اُن کـــي مون اِستعمال ٿيل ليمي سان صاف ڪري چمڪايو آهي. " امر سنگھ. سڪسيدا صاحب کي اِڌايو. " بٿي ۽ دروازي جا پيل جا هئيمبل ۽. چمڪيا پئي. "

[44]

" ها إ مان جدّهن گهر ۾ الدر گهريس تر پدل جو منهنجو نالي وارو بورڊ چمڪمو

لاسي طبعيت خوش لني وهي . امري جو دوست المجموث لدميني ، وكل لني وجؤ وأور در ان ڪري ايکزي ڪيوٽو الجنبر جي زال مڙس جي کڙي انهاڻي آء هن کي نور ن اوڪري

واللي ڏي، سرڪاري ڪري ڪندو اسائهي گهر جو ڪر ۽ ڪندو ههڙو سار ۽ چئوان اُرڪر ڳولهيو ڪُولُ ماندو . اُن وقت شهر ۾ ڪالي اڏاونت جي لئين وٿا شروع لي طبي جدهن ۾ ايڪيدار جي ماڻهن کانسواء بي ـ دبليو دي جي محڪمي طرفان ڪيم ماڻهن کي ڪر جي اڪالو آله روزلداريءَ اي عارضي طور آوڪڙي اي رک^{يا}و هو . روزا-داريءَ لي لوڪري ڪندڙ جي ڪچي لوڪري عولندي آهي . جيترا روز هو ڪر ڪري اڳهار هِ الله الله عن استقل لوكون هي إكبي الوكوي الذي . إيناهُن ، موكان هو حق أفي ار روزالداريء وارن جو ڪو ۽ حق ا. رهي مرڳو اوي ڏينهن لڳاڻار اوڪري ڪرڻ کالهوء كهت مركهت هك دلهن لاء لوكريء مر الغر ودو وجي . جيكدهن اوكري الكالوي ڏاههن آي وائي لا أن مالزر کي اڳتي هائي اِڪي اوڪريءَ جي حقدارڻ جي نهرسه ۾ آ^{طو}ر بولدو. بدا ڪارئ جي هنن کي لوڪريءَ مان موقوف لہ ٿو ڪري سگھجي. اهر سنگه، کسي دڪ څالصي اهدي مــزو ۽ جي حيثيت ۾ ڪچي لـــرڪري ۾ روزلداريء کي لڳايو ويو. -رڪاري -امان جي سٽرو - ڪيپر ويت هن کي لڳايو ويو.

شام سنور کهپر کي مدد ڪوائي اسالي سنڌو ڏيدهن ايکڙي ڪدوٽو انجدير جسي گاه غالکي ڪر ڪندو هو. سندس منهن لي " نه" نه. هواسندي ڪيڻ هاي. جمڪر ڪم چايىس فورى كىدو ھو . لذيءَ بالي هو كلاس امش كيالين . سندس إ-ريف كهس ۽ إـــونت سندس كوري ا صاف خُرِي رکيائين. اوء ولڏڻي ۾ وڃي ايس يونسو ڪاديء واندگر مثان ڏهيء واري ڪانيءَ جو بيالو لاهي اچي مالڪ جي اڳياڻ رکهائهن.

صبح جو سايان ڏار ويندو هو ۽ شام جر اُهر سامان وري سٽور ۾ جمع ٿيندو هو . حمج

"هيءُ ڪاني ار الهي آهي ؟ " ايکزي ڪيونر انجيم_{ور} موش ٿي پچيرو " «ا سائين »

" لعام سلى كافي نهيل آهي. »

"سائ_م اوهالنجو امال جو اورد" سنميل ڪما_ر سڪيميا۔ ايکزي ڪيمونو الن^{ياء}

غرض جـو ميلو

۔ پدر دیو دیت شرما "پدر راج"

سياء جو سالتيڪو، شڪل جو ٻالو ڀولو، هلمت ۾ حليم، اوح ۾ لوم، اکستان ۾

أدب ، رلگ جو صاف _ أهڙو هو " أمرو" . سندس نالو أمر سنگه، هو پر سندس ساٿي كمس " أُمرو " كري سدّيددا همّا . ايگزي كمو تو الجدير جـي گهر ۾ كم كندة لوكر

سندس دوست هو. جڏهن ۽ ايگزي ڪيوٽو انجنير جي گهر ايندو هو ته بدان چوي جي ئي پدهدجي دوست پڳيوٽ کي ڪر ۾ وٺائيددو هو. اي روزگار هو اڪري موقعي

سانگي ايگزي ڪيوٽو الجدير جي زال کي اهزاريون ڪندو هو تہ ايک ته و وران بيء گذاري چڪو آهي ماء وڏوا آهي، وهالٿيءتري لنڍي ڀيڻ آهي، گهر جـو سڄو اـوجـو

مولعي آهي , ماء کي ٽي . اي (TB) آهي تنهن هولدي اسم هرء هاج ڪري اورائو

ڪندي آهي. ،ولکي ڪا اوڪري ولي ڏيو. مان اوها اهي گهر جـو سَڀ ڪر ڪندس صبه جو كير ولي المدس بهاري بالميدس باسط مليندس ، روتي الهيندس ، صاحب

جي رونيء جو نفن آنيس ۾ پهچائيندس، مواكي اوڪريءَ جي سخت ضرورت آهي. ماء جي دوا درمل جو به خرچ آهي ، مان اوها اجون ليك ، مهر با اوون مجمدس ، اوها اجو

ڪيو لہ وساريندس ، ٿورو ڏاو بہ کھظو مجيندس . اسالجي ماڪ ۾ روزگار جي ڪيڏي ا. لڪليف آهي! اعا ڳالھ, اهوئي سمجھي سكهي أو جنهن روزكار دفتر جا چڪر لڳائي جنيون كسايون هواديون. پيت كــدر اله

لمداون ۽ الخ سونها القيمدڙ اوڪراون ڪيون هونداون ، جنهن کي ڏکي وال اوڪريءَ مان جواب مايا هولدا. جدهن جو زو زكار لابندڙ مالڪ سان اصولي سوالن جهڙوڪ كهت بكهار

ڏيئي وڏيڪ وڏي پگهار جي رسيد صحيح ڪرائط ئي تڪرار ٿيو هوادو يا مالڪ جي الط وطندة وهنوار ۽ بي عزليء ايري هلم يا غير قالوني هلم جهڙوڪ شين ۾ ملاون يَ القلي مال كي اصلي جهڙا ليبل اڳائي وڪرو ڪرائط، سمكلنگ ڪرائط جهڙان إالهين

ڪرَي اڻبطم ٿي هولدي .

هيءُ شهر ۾ مزدوري جو ڪم الهي اچي ايکزي ڪيوٽو الجنير جي گهر وارد المعدو هو المان چوط جي اساسط ملط شروع ڪندو . ااسط ا، اهڙا چهڪاڻيندو هـو جُو ير همت لد آهي ـ ديماً و سهاو برلدو له لدهنچي له شورا ڪراوڻ ۽ آمهندي دوستن جي اسر؟

ان کړې دوست دل پر اړ کیج ۔ شال ډون والکړ کو ایموس اړ بڅېي . ** دلداړي ڏيندي چيو بالس: دوست حرکمت ناهي۔ اون کو نقر اړ کړ ، بان انهن رواچي ڳالهن چي ايواه. اړ کندو اقلمان . سمچهي اســــــــــاو سگهان چا اـــــــ ارسان

الهن چلي، درست کان دركالني باهر آيس - ثانڪ تي لکل او وڊ لـي ووي لـكاه، يير، اين - ايس - نكو، ازعرد وبان مان اكتبر: ندو وومل سدو وومل نكر.

ڪهڙي ويڏڻ آهي ؟

M-19, Sagar Vihar Colony, Vaishali Nagar, AJMER-305001

غرض جـو ميلو

- پدر دیودت شرما "پدر راج"

سياء جو سانتيڪو، شڪل جو بالو يولو، هلمت ۾ حلهم، اوح ۾ اوم، اکستان ۾

أدب ، رنگ جو صاف _ أهرو هو " أمرو" . سندس نالو أمر سنگه، هو پر سندس ساتي

كمس " أمرو " كري سذيددا هنا . ايكزي كمونو الجدير جي گهر ۾ كر كندڙ لوكر

سددس دوست هو. جدّهن بر ايگزي ڪيوٽو الجنير جي گهر ايندو هو ار بدان چوط جي

ني بدهدچي دوست پڳيوٽ کي ڪر ۾ واائيددو هو. اي روزگار هو ااڪري موقعي

ڪيو لہ وساريدس ۽ ٿورو ڏاو يہ گھڻو مڇيندس .

ڪرَي البطس ٿي هولدي .

سانگي ايگزي ڪيوٽو الجدير جي زال کي ايزاريون ڪندو هو ته ايکم تـو وران، پيءُ كداري چڪو آهي ماء وڏوا آهي، وهالقيتري لنڍي ڀيڻ آهي، گهر جـو سڄو إـوجـو

ڪندي آهي. ءولکي ڪا اوڪري وٺي ڏيو. مان اوها اهي گهر جو سڀ ڪر ڪندس صميح جو كير ولي المندس، بهاري باليدس، باسط مليدس، روتي العيدس، صاحب

جي روٽيءَ جو ٽفن آفيس ۾ پهچائيندس، مواسکي اوڪريءَ جي سخت ضرورت آهي. ماءُ جي دوا درمل جو به خرچ آهي . مان اوها اجون احكم مهراا امون مجمدس ، اوها أجو

لمديون ۽ الح سونها لقيمدڙ اوڪريون ڪيون هونديون . جنهن کي ڏکي ويل اوڪريءَ مان جواب مليا هولدا. جنهن جو زوزگار ڏيندڙ مالڪ سان اُصولي -وان جهڙوڪ گهت بگهار ڏائي وڏاڪ وڏي پگهار جي رسيد صحيح ڪرائط ئي ٽڪرار ٿيو هواندو يا مالڪ جي الط وطيدر وهدوار ۽ بي عزليءَ ڀري هلت يا غير قالدولي هلت جهڙوڪ شين ۾ ملاوت ، لقلي مال كي اصلي جهڙا ليمل لڳائي وڪرو ڪرانط ، سمگلمگ ڪرانط جهڙان ڳالهين

اسالجي ماڪ ۾ روزگار جي ڪيڏي ا. لڪليف آهي! اعا ڳالھ, اهوئي سمجھي

هيءَ شهر ۾ مزدوري جو ڪر الهي اچي ايگزي ڪيوٽر الجدير جـــي گهر وارد

ٿيندو هو بدان چوط جي اِساسط ملط شروع ڪندو. اِاسط اِ اهڙا چهڪاڻيندو هـو جُو

مولتي آهي ، ماء کي ٽي . بي (TB) آهي تنهن هولدي اِ ، هوء هاڄ ڪري بورائر

الم له لنهنجي مالي موڪالان بر بروس آهيان ، مونکي چانھ. جي صلاح ڪري جي

همت ا. أهي ُّ داماً مو سهطو بولدو ا. المهدجي ال شهوا كراون ۽ المهدجي دوستي جي

ان ڪري دو-مع دل ۾ له ڪيم - شال مون والگر ڪو ايوس له بڻجي. " دلداري ڏيندي چير مالس: دوست حرڪيت ناهي۔ او ن ڪو نام ل ڪر. مان هن رواجي ڳالهن جي پرواه، ا، ڪندو آهيان ، سنجهي اَستو سگهان ۾ا اُس، ارسان

الين چئي ۽ دوست کان ،وڪلائي ٻاهر آيس - ٿاٽڪ لي لڳل بورڊ لسي وري -كاهم إيمر. ابن - ابس - نكو . ازعود زبان مان لكتر: لدورومل سدورومل أكر.

M-19, Sagar Vihar Colony, Vaishali Nagar, AJMER-305001

۽هڙي ويڏ_ڻ آهي ؟

آموز لر الس أي كالر - گهر كي ارك بطائي ڇڏيو اٿس - منهنجي پت الائجي منجه» ڇا ڏُٺو جو پسند ڪيائينس . سندس سس ونچاري ٿر ٻن سالن ۾ ٽبي انهيءَ لرڪ ميا اڪري وڃي سرڳ پڌاري - مون کي انهيءَ ارڪ مان جڏهن مڪتي ملي ! پال غصي

يه ڪڏهن ڪو وُڌيڪ سهيلو لڳندو آهي ؟ اوڏي مهل آرسيءَ ۾ کيلي ڪو پنهنجو منه ڏسي ار ملائڪ بہ ملعون پيو لڳندو۔ منهنجو پت وري زال کي چوي ا۔ غصو اُلي ڪران له وڏاڪ سهطي ٿي لڳين. مڄوُ ڪتان جو ! بنج سال انهيءَ دو زخ ۾ گذارا-مر.

ايت ايزار ٿي ويس ۽ خوشيءَ سان دو زخ ڇڏي هن دوزخ جـي دريءَ وت رهي پسند ڪيمر _ ڪڏهن ڪڏهن هن دريءَ کان ۽ دو زخ جي ساڙيندر هوا جو جهوٽو لڳندو آهي بر دُهڻي ڀاڱي وري بـ. ختَر آهي . هٿي اڪيلائي آهي بــر دوست شالتي تـــ. آهي . زلدگيءَ جا باقي ڏينهن شائتي ۾ گذرن لہ به غنيمت!

سانده. ايترو ڳالهائي شايد هو ٿڪجي ٻيو ۽ ڪنڌ جهڪي ويس ـ ڪجھ. وقت ڪمري ۾ سناٽر ڇالئجي و او - سندس وام ڪهاڻيءَ مون کي ا-، ماول ڪري ڇڏا-و.

چاهيم ار ڪجه، چوااس بر ڇا چوان ؟ ياد اچي ويمر - ٿيلهي مان سومت جو ڪهڙو ڪڍي چيو مانس: دوست تو لاء هيء سوت جو ڪپڙو وٺي آءو آهيان .

ڪپڙو ڏسي جهيعي آواز ۾ چيائين: يار لنهنجي سڪ لاان صدقي وڃان بار ادل ، هيديّر مان ان ڪهڙي جي لائق اء آهمان . ڪدهن ٻئي دوست کي ڏيئي ڇڏ جو ان جر قدر ڪري سگهيي....

پر يار اون پدهدجي باري ۾ آء ڪجھ، ٻڌاء _ ٻار گھڻا اٿيٽي ؟ " إار؟ دوست مون اجان شادي كاله كئي آهي - اوه اار كتان ايندا؟ "

" اڃان شادي ڪال ڪئي اٿيئي ! ڇو؟ " "يار اڄڪلھ, جـو اڪثر ڇوڪراون جيسين تائين ساهيڙيـون هولديون آهن ايسين ڏاڍيون سباجهڙاون لڳنديون آهن پر جڏهن پنهنجي ااز اخري سان ڪنهن کي نـگهوسار ڪري شاديء جي ڪوڙڪي ۾ قابو ٿيون ڪن تہ امالڪ انهيءَ جي سرتي سوار

ئيو وڃن . پاوء هـو ڪرم هيئ ٻنهي هڏي سان پيو پنهنجا ڪرم ڪٽبي - يــا طلاق لاء واجهائي يا ارڪ جي زادگي قبولي کولو ٿي ٿو گذاري. ااڪري مون اهڙي غلطي ا...

ڪئي آهي. آزاد آهيان - هزي ۽ آهيان. " " شايد چڱو ٿي ڪيو اٿيئي. ايشور ڪري هميشھ. خوش هجين - يار ڏاڍي

اار اج. کلي د. دل - ڪتي علين هيترا سال ؟ " سندس اکين ۾ اڪير هئي ۽ لج هئي ۽ دک هو!

كلى ماياسين ـ سندس اكين مان جهر جهر كوڙها كر ل الكا . كچه. رئت

هاڪا سڏڪا ۽ سرڪيون اوليندو رهيو. مان سالت رهيس ا۔ الي دل جو اوجو ه ڪري . جلدلي پاط سيالي ورالاائين ۽ هڪ اندو شيڪارو پري ورن کسان جدا

ر ڪرسيءَ تي رهن جو اشارو ڪري بالڻ بلنگ تي ونهي رهمور. هڪ لنهتي ۽ نار وس کي امريء ۾ اسالہ امر هو هڪ إسرائو بلنگ ، ممرو استرو ، هڪ جامجي، پراڻي ٽهاڻي ۽ بعد پڳل ڪرسي ! هڪ جاري ۾ ڪچھ. براڻا حملي ڪتاب ۽ برا المبارون إ واهم إي قدرت إ

" سدورامل بنت الكبر أي واو الميئي چا ؟ بمكاو ،سوارٌ اي ذَاـــو اليئي ؟ يڪساهيءَ حوال ڪري وينس،

" لـ دوست ـ لـ پت الكِ أيو أهي ۽ بـ بمكلو مسوارً في ڏلو المر. "

" لم بوء قانك في لمهنجي قالي وارو بورد آهمكي كرا، ؟ ابن اس أخر

آهي ؟ ۽ ڪور آهي اها پُقياڻي جنهن مون کي لمهنجر ڪمرو ڏيکار او ؟ "

رمانو بدلجي واو آهي۔ بت جي شادي ڪوائي، -مورو ڪاروبار سندس حوالي اين - ايس - نڪو سندس لئون زماني جو نالو آهي ليطومل سدورومل أيڪومالي. جي نالي وارو اورد غور ضروري -مجهي لاهي جديالين . اها -ؤبت يتيالسي ·

لولهن أهي. سندَي ماأتن جَي دَيء سنديالمي آهي _{ار} سندي ڳالها آل ^{الو}رس سنڌي ڳالهاڻيا ۾ بنهنچو شاڻ گهنت سمچهندي آهي. هڪ دنعي اُوڪيو مالس ا. گه سيدي سان بدهدچي ما تر پاشا سنڌيءَ ۾ ڳالهاء ، بس مڙس کي اهڙو اڙ ڪايالس خ و للطّ لـ. بوڙهن جــي محد اچـي کٿي آهي . مالر بوءي ڇڏي آيا بالي مالرا چهٽي بيا آهن! ادا ، مون لمر آليند هر لاء كن إكريا ، والي وعور سوات جو حوال -

مو سياء نسي اهڙو آهي. -جو ڏينهن پئي الدر ۾ اڇري. اارن کي ڏاچي. ائر ر پر ارب کاري اوکون جو لہ اک پر در کور چڏي، ان کري کو ا او و تسا نَكَاءُ كَانِي فَي كُولًا فَهِي كَاكُلُ لِمَا لَا هَيْمِ رِكَانِي أَلَى آهِي. اللهِ وَالْآ

[٣v]

هزار بن لي ٿا هٿ ٺارين. کليو وٺن کليو ڏين. رشوت کي آسمالي الب سمجهي وڃي

هتي الم صرف لالي جو بت چنو هو . ايك جكم ماري لاكانا لالي جدد ڇلااير | واهر جي ارقي آي آهي ! ممارك ! سمت سدو رو مل مدهدجو برا^او سڄط ۽ ساآي هو . أن لاء فل سوت جـــو ڪپڙو وٺي آير هوس . كيس ملط لاء سڪ سان آيس آدرش ليگر سندس بنگلي تي . بنگلي ويت

وئي آ او هوس . ديس ملط آلف سڪ سان آيس آدرش تنگر سندس بنگلي ئي . بنگلي ويت پهچي منهنجا قدم روڪجي ويا . ڦاٽڪ ٻاهران بورڊ لڳل هو . ڪتي کان ساوڌان ! ٻئي بورڊ ئي الگريزيءَ ۾ لکيل هو : اين. ايس. ٽڪر وائڙو ٿي ويس. سدورو مل گذاري ويو ڇا ؟ شايد سندس بت بنگلو وڪئي ڪنهن ٻئي هنڌ هايو ويو ٿو ڏسجي . خيال آيم تہ

ڇا ؟ شآيد سندس پت بنگلو وڪڻي ڪنهن ٻئي هنڌ هايو ويو ٿو ڏسجي . خيالُ آهر تُر سندس ڏس پتو مثان ملي وڃي . ٿاٽڪ کوليم آ، پريان هڪ ٻڪر جيڏو ڪتو اٿي کيڙو ٿيم ۽ اکيون ٿوٽاري ڀينڪر ڀڙاڪار ڪيائين . پچڻو پويم ها پر ڪتي کي ٻڌل ڏسي

تير ۽ اکيون قونساري ڀيدڪر ڀؤاڪار ڪيائين، ڀڄڻو بولم ها بر ڪتي کي ٻڌل ڏسي سامت جو ساهم پٽيم. چيمر: يار ٻڌل شينهن کان بہ ڪو ڪولہ ڊجندو، تون اسم، صرف هڪ ڪتو آهين، اجابو ٿو ڄاربون هڻين،

هڪ ڪئو آهين . اڄا او تو ڄاراون همون .

امالڪ هڪ سؤبت عورت بهڪندڙ ۽ ڦهڪندڙ ڪپڙا بهرال باهر نڪري آئي ۽
رعب سان بڇيائين: آپ ڪس سي ملني آئي هو ؟ چيو مالس: دس ورش بهلي اهان
ايڪ سيٺ سدورومل رهيا ٿا . آپ بيا سڪتي هين وه, آج ڪل ڪهان رهيا هئر ؟

" اس ڪوري ۾ رهما هئر. " پريائين اشارو ڪري هو ۽ هلي وائي. مدهدجي اچط جي آهت بڌي هڪ هڏن جو پچرو براڻي پلنگ تان ائي امدو.

وڏي شان شوڪت واري سيٺ سدوروهل جي هيء دردشا إ واقعي ڏهن ورههن ۾ وڏو انقلاب اچي ويو هو . وات مان اکر له أڪليم . ڏسندو رهيس . هو ۾ مولڏانهن گهوريندو رهيو . او چتو دانهن ڪيائين : "يار تون ؟ هيترن ورهين بچاطا يقدا ٿيو آهين ؟ اچ

دوزخ جي دري

- رو پچند سياهيملائي،

اوري ڏهڻ سالڻ امد واپس ماڳہ موٽيو آهيان . ڏھ، سال ڪو دوو اور وڏو عرصو . هوائن ا. دسندي دسندي ده. و وهد. كداراو وجن . او وداس مان دعن سالسن . ونظ سان الدي يدو لكي لم ذه ورهيد بد ذابو وذو عرصو أهي ، الهي عرصي ه ڏو او فوق اچي واو آهي. شهر جو ولک دلک ئي لوالو ايو لڳي. ڪيتران ^{لين}

من جدر وراو آهي جن ۾ جڳهيون ڏس د هڪجئي کان اڳراون! الهن اين ڪراسن عن ۾ بر ماڻهو ائين ڦهلچي ويا آخن جو تعجب يوو لڳي لہ ايترو سارو آئر اڳي

يي سمايو بيو هو جو هاطي اڪري اړواړ أيو آهي! ريل کاڏين ۾، احده ۾، بازاوان ر لکي ايماني آهي ، بالران ۽ واڻهڙ ن جـــو الو ، تو لي ڪرنهي ، ڪاهي کس لکي ي آهي . الدو هوم ا. اسالجي سرڪار سڳوري ڪروڙان راها ڪرچي اراوار ادوجن جو

الله برچار ڪندي بائي رهي آهي ۽ ڪائي ڪاميابسي عاصل ڪئي الس. شابد اغذي كامياني حاصل كثى الس.

اکهان اڳهان ٿر ائين اهو لڳي ٿــر ڄڻ ماڻهو مکدن ۽ مڇرن والگر وڏندا واسا ان د ان کان ته اهمتر تغي ته سرڪار اهي ڪورڙان رايا عام ما⁴ون جي خودهاليءَ اي

رج ڪر*ي* . ار سرڪار کي نہ ڪهڙو ڏوء. ڏجي ۽ ماڪ وداءتون جي قرض ۾ کولما اُڇڙو ادا دي . ياا ودايمي جي اسان كسي خوشمال بطائط الد ترض دّين لـ. سندن محتاج كيان

عدداسين ؟ هر سداورد كولي و ينا آهن چا ؟ قرض دين بر سندن حوارث أي سمايل هي . جان جولدا لئن هلطو بولدو . بين اكيان هت فهاائط وارا بالهاني أمر وهدا! اه عري اسان چي سرڪار ويچاري ا، مجمور آهي ، برباوار ادوجن جو برخار ڪري بدي

اهن وداهن جي حڪر جي اها آوري ڪري ا بدو عوم له ديش ڏادي لرلي ڪئي آهي ۽ ان جو اندازو لہ انٹر ادرت اپير

بهدي لڳاير، جتي اڳي ڪسٽر ڪروچاري چئن بنص سون لي لري بولدا عا الي ا

عڪي سڄي زندگي بني جي جمنيءَ جـو دواهون بي بي ڪري بدهدجا ققر ايڪار ڪريو ڇڏين ۽ وقت کان پهريان ئي موت جي آغوش ۾ سمهي رهن! ڇا انهن بارن جي ري ۾ به ڪڏهن ڪنهن سوچو آهي جيڪي سڙڪن جي ڪناري بوت پالش ڪندا هن ، سڙڪن تي اخمارون وڪطيدا آهن يا ڪنهن سائيڪل جي دڪان ايي ليدڙن ندڙ ن اازڪ هٿن سان سائڪايون ڏوئيندا ۽ انت اوات ڪسيندا آهن! جن جي چپن ي كڏهن مسڪراهت ا، أيرادي آهي ۽ اگر أيرادي آهي اس صرف بدهدجي گراهڪ

ري كلي سان چيو - " توها آكي سندن اكين ۾ اِس، اهي تي امنگ ۽ آشائرن اظر يدديرن ، جيڪي توهان کي پنهنجي ٻارن جي اکين ۾ ڏسط ۾ ايندا هوندا . پوء هنن اون لي المترو ظلم داڪٽر ، ڇو ؟ * كوڪل -هڪط لڳو هو . داڪٽر لعجب وچان ڪڏھن کوڪل ڏانهن له ڪڏھن رکھؤ ڏانهن انهاري لڳو.

" اسان الهوّة جاهل آهيون داڪٽر صاحب ، پـر هڪ ڏينهن اهڙو ضرور ايندو

" ڪڏهن جهائي پائي ڏ-و اهڙن ٻارن جي اکين ۾ داڪٽر صاحب! " گوڪل

جڏهن اسانجي انهن معصوم بارن جا ڳوڙها قيامت آطيندا. ٣

ركهرء بكي وشواس سان چيو - " ۽ جيسين آئين ار ٿو ٿئي ، اسان قسم كنيو آهي له ليسين اسان بار بقدا له ڪنداسين داڪٽر صاحب، الڪري شاديءَ کان بهريان ئي اس بددي ڪرائط ٿا چاهيون . اڄ اسان إسر آيا آهيو سيائي و نهر ايندا ۽ برنهن عزار المدا. لـ دهن حكومت جون ؟ الهن الرن لي طلهم كرط وارن جهون اكمون

كلنديون .

داڪٽر هڪ لنڊو ساه کديو ۽ چيو - " اندر هلو. "

و ذيان ڇڪائط لاء ! "

Behind Bombay Medical Store, Inside Kote Gate, Bikaner-334001

هاندي عامدي سڀ رڪھي و ايما . ا-رنبي کــر ڪل ڏاڻهن انهاري لنڳسي اسـ.

كلاني ركهر دُأَنْهِن . " إن جو عجاو أي أباء أغي توكل " وكهوء جمو

" ۽ اڳ " گرڪل اڇمو · اهر، اهر اهي ا. اسان شاديء كان اهر بان أي بلڪ سيائي أي شهر جسي

اسهدال ۾ هلي اسبندي ڪرالي ڇڏ اوڻ ."

0 0 0

ېړېيءَ کاابيء ڏالهن نهار نو " چا نو ن ۽ رگھو بہ " کلابيء پنهنچن ادمي عقن سان دو اچن د ڪي ڇڏ او .

ېئي ڏينهن کـوڪل ۽ رکھو ڪر اــــي لـ وڃي شھر جـــــي اسيمثال هايا ويا . داڪٽر کسيٰ جڏهن عبر الحي لمد هو اٽي شاديء کسان اچر االجن اس ابدي ڪرالڻا اا چاغهن له کيس بيت لعجب آيو. عن گرڪل ۽ _{لا}گهو کي گهڻو ئي سمجها يو له هو بهران

شادي كي ، برء چاهي هڪ ئي سنتان ٿيڻ كالهوء لس بندي ڪرائن . ير كوكل كيس جور " داكتر صاحب إ توهان بدر سوچيندا عوندا السرعي جاهل إلى جو لا كرق چاهين ؟ توهان جو سوچڻ صحيح آهي , ڇو لہ توهان ڪڏهن اهي جهڳمون ۾ جهوانوڙيون ڪولہ ڏليمون آهن ۽ جتني آسان ماڻهو ڪيڙن ماڪرڙن هؤاي بدار ولدكي كداويدا أغيون. أنهن أذ أكهار ن للدون الدون الون كي كراكي عني سرديء ۾ ڪمبندي ۽ مؤلمار کرميء ۽ اڪن ۾ سؤلدي ، کندگيء جي دار مان المهنجي اءت هي اساه اجهالط لاء أوجن اللشيدي كولم ذَّلُو آهي. كدُّهن كنهن دَّالَى ذُلُو ي أنهن طرف؟ بذا بر داكتر صاحب، كور أو سوجي أسالجي باري بر؟ ووأن بي ع ليتاً ، ووت اتورط اله اسأن جي الهن كندين يستون ۾ يدهدي اڪ لسي رومال ي ابددا اهن. ودَّاون ودَّاون كِالهمون كري ، ودَّا ودَّا آلت دِّيثي جمَّن أي هو استنَّ م باعر ابدا أهن له كيترا أي دنعا ائين أكيددا أعن جل ستى ، جي حجي كداني دده واسع ارجي والي عجي، يا الهن سمجهو لر إدهدجا ذاــل الس ايحي الله اي ايحو مصوس محري اڳتي وڏي ريندا آهن. "

"طأ داكتر، " ركهرُ جولُ شروع كيو - " كلَّمن كيمن - وجيو أهي الدار ۱۶۶۰ - ۱۹۶۹ کوان و رهندوره جي باري و ۱ انهن ماڻهن بابت جدڪي رڪدا عالمي علاقي ... انهن ماڻهن بابت جدڪي رڪدا عالم عللي الهندى اوي جواليء بر ضعيش جيدان وي مناهن بابت جيدسي 1 - المالي الهندى اوي جواليء بر ضعيش جيدان كهنكهذا رهندا آخن ۽ واحد مان خود - المالية -لدا آهي " رو هي الان سموس جوشان دهدده ان مدد انهن ۽ وست - آهي آهي. -لدا آهي "رو هي الان لئي ڪر ڪندڙي جي اساري ۾ ڪنهن سوجود آهي

ڪي سڄي زندگي بٺي جي چمديءَ جسو دولهون بي بي ڪري بدهدجا ٿڦڙ بيڪار براو ڇڏان ۽ وقت کان پهراان ئي موت جي آغوش ۾ سمهي رهن! ڇا انهن بارن جي ي ۾ ا، ڪڏهن ڪنهن سوچهو آهي جهڪي سڙڪن جي ڪناري بون پالش ڪندا ان ، سڙڪن تي اخمارون وڪلمدا آهن اا ڪنهن سائيڪل جي دڪان ايي لنڍڙن يڙن اازڪ هٿن سان سائڪلمون ڏوئيندا ۽ ات اوات ڪسيندا آهن! جن جي چپن

كدعن مسكراهت له أيرلدي آهي ۽ اگر أيرلدي آهي له صرف بدهدجي گراهڪ و ذيان ڇڪائط لاء! "

" ڪڏهن جهائي پائي ڏ-و اهڙ ن ٻارن جي اکين ۾ داڪٽر صاحب! " گوڪل ي كليي سان چهو - " توهالكي سندن اكهن ۾ الم. أهي تي أمنك ۽ آشائون اظر مديرن ، جيڪي توهان کي پنهنجي ٻارن جي اکين ۾ ڏسط ۾ ايندا هوندا . بوء هنن ون لي المترو ظلم داڪٽر، ڇو؟ * كوڪل -هڪا اڳو هو.

داكتر لعجب وچان كدّعن كوكل ذانهن أ، كدّهن ركهؤ ذانهن الهاري الجو.

" اسان الهرِّة جاهل آهيون داڪٽر صاحب ، پـر هڪ ڏينهن اهرُّو ضرور ايندو لدهن اسالجي الهن معصوم بارن جا ڳوڙها قيامت آطيندا."

ركهر، يكي وشواس سان چيو - " ۽ جيسين ائين ا، ٿو ٿئي ، اسان قسم كنيو عي المراسين اسان بار بقدا ال كعداسين داكتر صاحب الكري شاديء كان بهريان ي أس بددي كرائط أا چاهيون . اڄ اسان إ-, آيا آهيو سياطي و نهر البدا ۽ برنهن أزار المدا. لـ دهن حكومت جون ؟ الهن الرن لي ظلهم كرط وارن جهون اكمون

داكتر هك للبو ساة كديوع چيو - " الدر هلو. "

النديون.

Behind Bombay Medical Store, Inside Kote Gate, Bikaner-334001

هامدي علمدي سب رڪھي و الما . الحرني کو ڪل ڏااڻين الهاري لڳي الـ لمايي رگهو ڏاڻهن . " ان جو عڪڙو ئي اباء آعي گوڪل ." رگھوء چمو " ڇا ؟ " گوڪل بڇيو " اهو ، اعو آهي لہ اسان شاديء کان بھريان ئي باڪ سيا^طي ئ_{ي شھر جسم} سپتال ۾ هاي اسبندي ڪرائي ڇڏ اوڻ ." ېړن_ېء کلابيء ڏانهن نهار بر ^ه ڇا نو ن ۽ رکهر بہ " گلاهيء بدهدجن بدهي عش سان مو اهن د ڪي ڇڏ هو. ٻئي ڏينهن گوڪل ۽ رگهو ڪر آھي ا. وڃي شهر جي اسپتال عليا ويا ، اڪٽر کــي جڏهن عدر پئي ا۔ خو پئي شاديءَ کـــان پهر ڀائين اس بندي ڪراڻوا ا ۽ عمن آ. کيس بيت اهجب آءر . هن گرڪل ۽ رگهر کي کهي^لو آي سمجهابو ا. هر _اهراار ادي كن ، يوء چاهي عڪ ئي سنتان ليط كانپوء اس بعدي كرائن . ير كوكل كوس چوو _ " داكتر صاحب ! أوعان ١ ـ. -وچيددا عولدا أ عي جاهل إنين ڇو ٿا ڪول چاهين ؟ ٿو هان جو -وچڙ صحيح آهي . ڇو لہ ٽوهان ڪڏهن اهي جهڳورڻ - جهراهڙاوڻ ڪولہ ڏليون آهن ۽ جتي آ-ان ماڻهر ڪوڙڻ ماڪرڙڻ جنزي يد أر زلدكي كذار بددا أهمون . أنهن أذ أكهار ن للدون الدون الرن كي كراكي مي سرديء ۾ ڪمبندي ۽ مؤلمار کرميء ۽ اڪن ۾ -ڙلدي ، کندکيء جي دار مان الهنجي إمت جي إساه إجهالط الم إوجن للاشيدي كوا. ذاو آهي. كذعن كنهن ذان ألر آهي انهن طرف؟ الذابر داڪٽر صاحب، ڪور او -وچي احالجي ااري ۾؟ ووان اي وقت ايماً ، ووق الورط لاء اسان جي الهن كندين استمن م المهلي أك أس روسال ركبي المدا أهن. وڏاوڻ وڏاوڻ ڳالهموڻ ڪري، وڏا وڏا آامه ڏاڻي هماڻ اي ^{هر استي}ا کان باهر ايندا آهن له ڪيترا ئي ديما ائين اُڪيندا آهن جڻ استيءَ جي "جي گنداي سددن واحد ۾ ڀرجي ويلي عجي، يا الهن سمچهر لر پدهنجا ڏاــل المد لڪي الل لي هلڪو هٿسوس ڪري اڳتي وڏي ريندا آعن. " " ها داڪر ، " رگھڙ جوڻ خروع ڪيو - " ڪڏعن ڪيھن -رچيو ادي الـائق جهېري - جهواوژان ۾ رهندون جي باري ۾ ؟ انهن ماڻهن بايت جدڪي رڪيا دالت هلائي بدهدجي بري جرائيء بر صعفن جيشان كهدكهدا رهددا آهن ؛ وادس مان مدره اڪيندا آهن. سرن جي اٺن لي ڪر ڪندڙن جي اساري ۽ ڪنهن سوچيز انها

[77]

" ها ١-رني , ماءُ ٦ أها درني آهي جهڪا سدڙن سدڙن بوٽن کي جمر ڏئي ،

سنسار کي سر سيز المائي ئي ، ذرنيءَ جي ڪک مان قيددڙ هر او ٽي کي جيئط جو حق ــ. ملط ئـي كهي . ۽ اهو حق اسانجي لدنين لدنين بوٽن كـي ڪو ئي ڪول ٿو ڏئي .

ڪوڻي بہ هدن جي ^{ٻا}ري ۾ ^{نٿ}و ~وچي .ُ"

شام جو گهر مو تندي كلايي ۽ يرفي بئي ريلوي لائمن تان هلنديون اچي رهيون هيون عو لــ. سندن أها جهكمين جهوابرة أن واري كالولي شهر كان باهر الهيء والموي الثدن

جي ڪناري وسيمل هٿي ۽ برنيءَ جي هٿ ۾ ڀڳڙن جو پڙيڪو هو جنهن مان هوءَ ٻہ ٻہ ــ

ئي ٽي داڻا پنهنجي هٿ ئي ڪڍي مولهن ۾ وجهي کائيندي پئي آئي. کلابيء کي بـ هوء تورا تورا يكروا ديري بقي آئسي . بقي آهسته آهسته هلنداون يكروا كائينديون

المري آاون السر كدهن ألهن كسي إوالن سلا كيو . التي ركجي والمون . وي كري بنيان لهار يا اون د. كوكل بدهنجي دو ست ركهؤ عسان گڏ اچي رهيو هو.

ڀرسان اُچي گوڪل چهو - " ڪهتري دير کان سڏ پهو ٿو ڪريان ، بر توهان الله جال ڪهڙڻ و الهارڻ ۾ کوهيل آهيو جو ٻڌو ئي له ٿيون ." هو ڪجه، سهڪي رهيو

هو. لڳي پيو اـــ, هو ڪافسي ٻري کان اينز آين قدم کطند و اُچي رهيو آهي. هو ڪجه.

اداس پٿي لـڳو. چارئي چپ چاپ سال سال هلل ليڳا ، ڀڳڙا ختم ٿي چڪا هئا ، خالي نڙيڪو

برنبيءَ أَڇَلَا ثُنِي ڇَڏَ يُو . " كلا اي . " ركهؤ شالتيء كي اوڙيددي چيو " هون . " كلا ايء مختصر جواب ذاو ؛ هلدي وهي .

" أو ارفيء سان كالها إو ؟" ساط ساط هلندي وكهوُ ء الهيمو " ها , ڳالهيون ." کلا بيء رڪجي ڪري رکهؤ ڏانهن نهاري چيو ۽ بوء کرڪل

" ڳاله. اـ ، ارفيءَ جـي -چي آهي رکهرُ ! " هي کوڪل هو . " -نج پنج اسان جهڙن ماڻهن کي بار پندا ئي ار ڪرط گهرجن ، جڏهن آسان انهن کي ڍنگ سان پااي

طرف لهار بددي هن سموري عمله بدائي . چارئي شالت ڪجه. سوچيندا هاط لڳا .

وچ وچ ۾ اوني ۽ گوڪل اکين جي ڪدارن کان هڪ ائي کي ڏسندا بيا رهن.

پوسي اه ٿا سگهوڻ ، انهن کي اڙهائي ـ لـکائي اه ٿا سگهوڻ له بوء انهن کــي جدم

ذ أسي كيزن - ماكوڙن والكر رهندڙ زندكسي كندارط لاء ڇڏي ڏيا مها

پاپ آهي.

ابددي يا واحد مان خون أكبي أكبي عمك ذيبهن وقوحه جي لعبد حمهي اوي إ احـ

ابي , مان اُءَن ڪري لئي چاهيان - مان اڏهن ڪري السيني چاهيان . جوش ۽ سندس اهن ڳاڙهر لعل ٿي ويو، هوء پنهنجي ٻوڻيءَ جو ڪنارو هٿ جي آگر تي واڙهيندي

ليىدي رهى.

" إيدري، أون جو أن أر سنج أي " كلا إيء هڪ لذي آهر إرامدي چيور، " إسر الجي نسمت ۾ اهائي زلدگي لکيل آهي له احان ڪري اِس. ڇا ٿا حکهون . حا ڙ اوڻ ئي نسمت ۾ هجڻ ها آسم هنن جهڳهڻ ۾ جنبر ئي ڇو واوڻ ها ! اسان لاء تــ هچهي و إمدا أهمون له صعوح لي واو أهي ۽ سيم إذالدي أي حمجهي وإمدا أهمور رات أي وائي أهي منهنجي ماء إذا أيندي أهي لــ سندس جدر إــ اهزي ه هڳين واريءَ ڪالوليءَ ۾ اهو هو. اتي تي سندس و ناله. ٿيو بوء هوءَ هن استيءَ ۾ اچي هيا گهرم چار وڙد هئا جيڪي رڪها هلائيندا هئا معهندي واءَ جي واءَ ۽ رري التي اءَ ۽ بنهنجيءَ ڏيءَ کي اعرِّي ئي ڪا ڪهاڻي بذائي هوندي. ا-ان بوڙين کان الهن أي

بهكين جهواوزان برجدر ولندا رهون أنا ۽ الي لي دري وجون أا، اسان سيني جي هڪ ي ڪها^طي آهي اوني ." "ها كلايسي، هي كهاڻي صرف منهنجي يا لنهنجي اس. او جهڳين ۾ و^{هندا}

ير عورت جي آهي. ۽ اهر بہ ڪڙڙ ناهي ٿه ٻار 1، غريمن کي ٿي وڌيڪ آيندا آهن

بارڻ جا ڍير ٻار. " " ٻر اسان ڪري بر ڇا ٿا سگهوڻ نرفي ؟" " نہ کا ہي ، اسان کے اِن کمالھ، نبي سوچطو ہوندر ۽ اعرار ڪو رحتو ڪيائ

و لدو جيئن اسان پنهنجي يارن کي پنهنجي دکن جو يالودار له بطابون. بار ڪڏهن ا بهيچي مرصيء سان سنسار ۾ ڪوله، ايندر آهيي کلايي. امان بنهنجا رلکس سيا

سجائي، إجال جو سرك. علميدا آهدون ۽ هن كسي سيسار ۾ آلميدا آهيون، ان كايو

سندس ڪجه. وڏو ليط لتي سندس جهن لتان کل کلاعت کسي هن جي لنڌڙن اندڙي

هتن ۾ تندو ۽ مورو جهر او ڏيئي ڇڏيندا آهيون ئي جيئن هو کندگيءَ جي لايان اُڻ

کهتمن مان اهڙو سامان جو لڊي کڏ ڪري جمهن ماڻ هڪا، رو يعو پمهمجي روايءَ اله ڪيائي

سكهى . أن لأء مان غادي أحيى لم أي كول جاعوان ، مان يعهاجي إ-أرن لاه هـي

سيڪيدڙ زندگي نہ ئي چاهيان."

. الناري لا چوو٠

" ارني ، هر عورس جو سيدگار ، سندرا ۽ عند سندس وقد جي هيا سان الم المادي آهي، بوء چاهي أها عؤرس ڪيتري ئي غواب ڇو ا، هجي. " کلا بيء دارج كهس سمجها او ع كجه. سوچي كري اچهو: " او اون كوكل سان شادي چو الم

ڪرڻ چاهين، ڇا ڪوئي اعو ؟ " " ا. ا، كلا اي ، يڳوان ٿو ڄاڻي ، مان كوڪل كي المدين كيان چاهيمدي رهي

َ يَانَ ۽ آخري دم تأكين كيس چاهيندي رهنديس بر مان شادي ڪر ۾ اُ ٿي چاهيان " "شادي ا، لي ڪرط چاهين! ار ا، چو ؟ ڏس ارفي ، اسان ماڻهو اک کوليندي ي باط کي هنن گندين جهڳهن ۾ بائهندا آهمون، قائل ۽ برائن ڪوڙن سان تن ڏڪي

۔ کي بيت رهي ڪري وڏا ٿيون ٿا . " جواليءَ جي دهاءز لي بير ركددي ئي ، ڪامي ڪتا بھ اوڏيندا بنيان - بنيان

نرط لڳندا آهن. اهڙي ماحول ۾ اسان جهڙنن ڇوڪرين لاه طاقتور مرد جـو سات هجي لي ني اسان جي آبرؤ اچي رهي سگهي ٿي. "

" چوان لہ اون سڀ اُهڪ ٿي کلائي، بر اسان جهڳهن جهواچڙان وارن جي ا۔ ڪا زلدگي آهي!" هڪ طدزاه، ڏڪي مسڪراهت سددس چهن لي ظاهر ٿي. هن چهو " جهامين ۾ جدم وٺي هتي جي کندگيء ۾ ڪوڙن ماڪوڙن جيتان پاجي هڪ ڏينهن

هــي أي مري كهي و بددا آهيون. هــي جهڳين جهواهڙ بن ۾ ئي -مهل - جاڳل كان وٺي . شادين - مرادين تائين سڀ ڪم ٿيندا آهن. جهڳون مان جن اڪري ۽ جهڳون ۾ نهج ڪري اواهن وٺي اچن. هتي ئي سندن ٻار ئين، جيڪي ٽن چئن سالن جا ئيندي ئي

پيهنجي زادة رهط لاء كاذي جي للاش ۾ كندكيءَ جي ديرن ۽ گهٽين مان ردي ڪاغِد بلاست وغيره چولدي كري رايو - اك آلما كمائيندا آهن كچه، مرد - عورالون سرون - کارو دونن له ڪجه، فقڪٽران ۾ مزدوري ڪن له ڪجه. مرد وري رڪشا هلائن . مدرا كهورًا , هدل هدل قالل كدجدون بدل مرد بدهدجو زادة الش بوليددا وهن ع راك

براكبي قاتل ساڙهيون بيل عورتون هٿي تان كسڪندڙ بلو سان بدراك ۽ ميري بلائوز كي دڪ جي ڪوشش ڪندڙ عوراون پنهنجي کير بياڪ بارن کي مڏيءَ جي ڏير اي

, وأيدو - الوقدو عذي ديددون آهن. يلا ماءُ جي آلچل کي ايعرو وقت ڪيي جو أهي بَيهَدهِي للل كي بل كن لاء جااو ذبتي سكهي ! جا اهائي زادكي گذار ط لاء مان شادي ڪيان کلا اي ! ا. اسانجي سنڌان ا، هن اي کندگيءَ ۾ چراندي رهي ۽ کڙاون رڳ-ڙيندي

الله وأدي أي أهي. هم استيء هي سشم ومون أي حمهي كالمع لل الله إلما لي الله عَالَيْ ، ماءٌ سان كل سنت مضع من موادر وي حَرِي هموء جوان أي أعي . سدس مساد كيس هو التي عبي هوالي عبي بالم أن داياً ذالهن هاي و التي جنان كواس والن ر ابدر آهي. اي ٤ کي له هن ڪڏهن ڏاو کي ڪوله هو چو له هو سندس جدر کان د بهنا پوءِ لي گذاري واو هو. هن هڪ ليبو ساه کدهو .

" ارني " ڪنهن عن کي سڏ ڪدو،

هن مڙي ڪري بڻيان لهار يو . هوء کلا بي هئي ۽ سندس امدين جي ساهمڙي. كلاني جرائية جي جالب اي لدر ركبي چڪي علي كدار ادن ، جرائي سيدس انگ الک بان جهااوره بالی وای های .

" إلى كا إلى لرو أ هو والمد لله كال ألي عوار ما جسو صوح هسو الترو _{جلد}ي ائي آئي آهي ۽ "

" ها ، ننډ ڪال آلي همر ، سان ادهنجي اساري ۾ سو چيددي رهي آهيان ،

"منهنجي باري ۾ اِ جا ؟ " ۽ عوم ب_{ار}سان ايول هڪ رڏي پٽر لي وافي ر^{هي} " ڪاھ. شار جو ڪر ٽاڻ واپس ايندي گوڪل ماهو هو. " کالا اِيءَ سندس اوسا

ايي وهندي چوو.

يرني حوالي لنگاهن سان أداس ليندي هن ڏانهن نهاريو ۽ کنيودر آوازير اڇد " ڇا چٿي رهيو هو؟ "

للدياع كان ساط ساط والد كري وذا لها آهيوس، مان من أي من هر استركي كسي ا پاهيدو رهيو آهيان. هنکي در دون سان ايجدد بهار آهي، سدالين مههدور کيال رک آهي. امان آئي سنسار ۾ اڪيلا آهيون ، ان ارتيءَ سان شادي ڪر ۾ ٿو چاهيان برني شاديء کان الڪار ڪري رهي آهي . "

" ها کااني ، ڪچھ ڏينهن ٿيا عن ،ون سان ۽ شاديء جي ڳاله. ڪئي ڪاھ منجهند جر ۾ ڪر لي ملير هو. ڏاليو غمگهن هو مان ۾ اهو سڀ سو هجي اراهان آهمان رام اوري لعاد الم كال آلي آهي كلالي " إسراي " اداس ؟

ليار ئنل چې نان ڏندن چي چه ڪان بي ا. عڪ سنهري کل آهي وولسي ا کاري خبن کسي جي سان مصوس ڪري ورمال کڻي هي ن کي کوائسي، شردي پههنچي ڪاري بخمل جي انهرين کي ڪاهن لسبي لوڪ ڪندي ڪان سان گڏ ا. فقر اڳتي وڏي، ويئي ليفر چيب چاپ ايلني رهي هو اٽي جڏهن ڪمري هي دروازي نائين پهچي ويا تڏهن ليار او چتو شيلد عث پر نځي اچي جدو " ۽ هيءُ شيئة

حداد ا "اها مرن بدينجا الآلڪا شويا کي ڏيئي چڏي " چولدي حکمار کن اله ليلر جي منهن ۾ اياريندر رهنو ليلر جون اکيون کن اله کليل ئي رهيون يوم متن جير ايي آيا جي جي ڪاران اي لاڳين رازڻ جي جهالر بتي جي روشني ۾ ڏوب ڇان، ڪري وائي.

ڪيار آهستي هٿ وڏايو ۽ هڪ ڳاڙ هيءَ ڪمگڻيءَ واړو همٿ ڪوداٺ-ود اڳڻي وڏي آيو .

شوديء چيو "مبارڪ ۽ " ليلر لڄاوا چيو مٿي کديا ٿا. ڏلاڻين شردي فينٽين پخه جي ڪنڊ کي وائي سان چڪ وڄهي مرڪني وهي هئي هڪ اداس موڪ.

9-B, Florina, 2nd Floor, S T Road, Mahim, Bombay - 16.

کي جاچي سندن اڇان ۽ سندن اندران من جي اچ گهڙ کي و نهي او ڪارا-گريء سان

" بس بس هاط ايڏي له ساراء، له ڪرينس له ایمام جماو اقم چڏاو او باقي جماو مرڪندڙ اکين پورو ڪري ڇڏيو.

مكر شردي الساه ۾ اچي وائي هئي هال روڪل جي ا۔، هئي دراساه جسي وهڪري والگر اکر سندس من مان اڇل کائي اڪري رهيا هئا ۽ اکيون سندس ڄڻ ليآر جي آر بار ان کان گهظر بري ڪي ڪجه، ڏسي رهمون همون ڪمار جڏهن " احساسي

شويًا " جو كردار و بهي چنيو آهي للاهين الين بيو لڳي كمار ليكڪا اائكا كي كالي بدهدجي ساري دل بلتي ڇڏي آهي جهڙو باط آهي من الدر اهڙي ٺاهي ائس شويا شويا جدهدجو من جهان جي اللن يقلن لي الين تو لڏي جيئن بددونن جي آواز اي آس

باس جو وابو مدبل! وابو مدبل جدهن جي هردي ۾ گولي اڳڻ سان تدگر ار ٿيو آهي ير التقام لاء هو هزاران براذن سان بدو كواجي هر كهڙيء هر لحمي!

ايلم جي ڪنٺ مان جهرڻي جي ڪل ڪل جهڙو سٺرو ٽهڪ اڪري و او " ڇتيءَ المهدجي آكاطيء جون سنون الد كري چڏاون آهن كمار!" ڪمار جون مدهن يٿي ڀاون سان پريو. اعلم پهريون ئي ڀيرو سندس مدهن ۾ اڄ

جي ڀاو کي ايڏو زور پڪڙيمدو ڏٺو هوڻء اڪثر تہ هو ساراه ۽ کلا ڏانهن ڏاڍو بي احساس اظر المدو هو الكري ايلم جان الن كجه. عجب ۾ پئجي وائي . شردي چوالدي رهي " ۽ اها شوپا جا رات وات اٿي قام کان اڇي ٿي " ري

قلم! منهنجي ارد كرد جي بي انصافيون ۽ ڪلور بيائين ان كي چنط لاء رشين جو خون ڪرائيست, بد, محمد ۽ مهالما جو خون اڃا مس لر اطيو آهي تو لاء. چگو اـر يلا رامداس جي رت ،ان ئي ٻڏي اچ اد! ڪري ڇڏ ا، هر هڪ سڙڪ جي ، ــوڙ وت اينل آواري کي هڪ شواجي!

نيلما اکيون ڦاري ^{ڦا}ري ڏسي ر^هي ^{هٿ}ي شرد*ي*ءَ کي "هميشه. خـوش هميشه، نهڪ ڏيندڙ شردي اڄ ايتري ڀاو ڀري ! " قوڪيل سره والگر ايلم خود ڀاواا کان بريشان ٿيددي چيو.

ڪمار اٿي اهٺو "مان هلان ٿو … " شردي ۽ اڻي اهٺي " هل اسوکي گه...ر چڏيندو هلان " چولدي ڪمار شرديءَ جي بالهن تي هلڪو اشارو ڪيو. شرديء ڪمار کي مخاطب ٿي چيو " ڏس ڪمار تنهنجون سڀ ڳالهيرن -تن " Cel , Elé foel ,

ڪماو جي ۱۵۶۶ ٿي •رڪ جي وا^{يکا} ٿوي وي^{ٿي}ي ٻر حوال سندس لگاءڻ ۾ ^{اڳي}ڻ کا_{ن ا،} وڈا≥ اکو روپ وراز

شردیءَ ډو " ڏس ڪچھ. مهنا اڳ تو اعام تي اڪتچونتي ڪئي هئي لہ، غراء باط کان باغر الی اکری سے آکا الحون اکثر سندس ارد کرد لی آے ل آءن ،کم عدراري ماء له هن روبولتيءَ جي ڪهاڻي آهي ۽ ان ۾ اُيترو درد ۽ مجــوري اراسا، عدراري ماء له هن روبولتيءَ جي ڪهاڻي آءي جو لوڻ کيس لمام ساءن ڪهاڻمين ۾ اسکالج لاءِ مجمور کي ويدان.

" جيان او "

" بوء به هن حال هو الهتران ڪهاڻي لواس لون آهين "

" مجان ار ^{به}

" التي جو آيو جڏهن ڪهاڻيءَ جي ٻولي ولکين، لصرو ۽ ڊاللاک ڪمال ١٩، لار جو پهلو انتړو اوپاريل جو مان لہ ړولنۍ يوس يوه ا. . . »

" بره بر شالد ايمار کې ار مولکي جو ملي اثمين اد. ؟ ۳ ڪمار کالح ادگرو.

شرديءَ جي نهار ۾ ماڻ لـڳو هوءَ من اندر گهڻي ڀيم کهر ڪندي ڪنهن ^{او} جي ڳوا ۾ الدر کي اندر اول سان کهڻائي سوال جواب ڪري رهي آهي. ليام کالي

رهي هئي او کالځ کان وڏاڪ سرچي وهي هئي. ماء " انبي ووپ نڪءي ۾ اسوط ڪندو هو له واهي له وهندي هٿي.

شرديء ڪنهن لتيجي ئي پهچندي چور "هڪ ڳاله. ا. ڪمار ۾ احي اُ آهي سدس ڪهاڻي جا ڪردار دي ري آهڪي مان ڪري لفا وهن لقي الليءَ الي ر د اور حساب آهي الهن ون . اڪي وري ڪو آهي اڪيا فرد آهن. هن جا ڪرد وارو حساب آهي الهن ون . اڪي وري ڪو آهي اڪيا فرد آهن. هن جا رضي بما لاَبِي کام کو سو عجامي، کام ڪراچيءَ واري دا:

سچي طبقي منا مصدر آهن. الاجي ڪيڏن واقي أو

[69]

لي هت رکوو ۽ آهستي چواڻون لون ئي له چولدي آهين له دکه مان آکاڻيون سرجنديون

آهن. سٺو تيو هاط اسان کي هڪ آکاڻي ملي ويندي ايلما سکيء جـو هڪ پنهنجي

" الدعن له العام دين وارا به سمجهي ويا الله هي ليككا كالهي كمار ألي

" هاء هاء ڇا ١. -ءڪ آبو آهي منهنجي سکيء کي " شرديء ايلما جي ڇائيء

ڪمار صوفا لي اچي ليلما جي ڀر ۾ و افو ۽ شيلڊ اڳياڻ پيل ميز آسي کالسي

املم جي ماءُ راو لماهمددي ڪمري ۾ گهڙي له ڪمار الي وهي سندس امرن

لي همت ركما جمالين اما ليلم هيء العام كني آئي آهي ليلم جون يرون ناطهي واحتون

اللائي باللائي لا في ۽ نوڪرياڻيءَ کي سڏ ڪندي جمائين ائي رويا انان آڪمون ٻٽي تر

كطيدي آء ۽ پاط اٿي فرج مٿان ڊيلروٽي كظي وڏيء پليت ۾ وجهي كظي آلي روپسا

جڏهن ميز ئي آڪيون ٿي رکيون آڏهن سيني جون نظرون رويا جي هٿن مٿان اڪتل ساان ساان اسن اي همون همچي وڃڻ اي ايلم چيو ، " ڪيترو دکر آهي هن نــــاري،

شرديءَ چيو " نڏهڻ ڪدوا ري ماءُ هن رو ٻو لٿيءَ جي آکاڻي آهي؟ "

ماءُ شيلد کي ڏسي رهي هئي جسو ليلم اٿي شيلد وٺي ڪمار کي ڏيندي

" لال كدهدكي ١. ملي سيهتي ١. مدهدجا بالك آهيو" چولدي ماء كري شملد

شرديء ۽ د داروٽي هٿ ۾ کنڌي هٿي اور ان ۾ چڪ هطط ادران هيٺ رکسي

ايکڪ آھي "

, کیا آی ،

ڇاليءَ ان کطي ڪري پدهدجي ڳل ئي رکيو.

شردي اکمون قاڙي ڏ-ط لکي.

بنهي کان اڪري و او " ڪمار!"

" ا. امي مواكي ا. هدكي ملي الميتي شيله . "

جي جيود ۾ " ۽ ڊکهو ساه کيلي ڊبلروٽي ۾ چڪ وڌائين.

ڇڏيا آون ڪمار ۽ اهام کوس سوال ڀري اظر سان ڏسط لڳا .

ليڪن اوچتو ئي سندس هٿ ڇڏائجي ويو.

"ها لكندر آهدي إسره چا مان كو سندس شياسد مان ۾ ارهي أورولي

ای آھیان؟"

″ڏس وړي ڪرڙ٠."

"ر سبج بج مان ارهى كمين أو أهوان كمهن دك أن ال خواند ملتي أن علي." يهُم ذَالدِي كَدِيرٍ ؟ سَهِجَ لَوعِ ۾ جَورِ عَا تَه يُوءِ كَاهِ الدِأْنِ تُوكِي أَي أَ مَالِعَ لَيَمْدَي هذي إ لو بدر الم محمار وعتراون مجها أيون لكيون أهم ، لمهديني محها أن هي الـ أ العري أي ساراه، ليندي أهي. أأون أد؟

ايلها گمور أي وائي ۽ چيائين "مدهدتني آکا^{ائين} جي ساراھر ٽيندي آغي ا^{ا ا} الجور العام سان كهؤو واسطوع العامر ذيبدة عا أهمر قسبي سوجيدنا أهن له طافي هور اکسالحيون ماڻهن کسي ڪيتريون ٿيون وڻن ؟ عام جي يسندي ۽ پارکن ڪي يسندي ۽

" اهر اهت گهڻائي ڀمرا ئي چڪو آهي مان المهنھي واء سان ڪڏهن ا. شاه له لمي آهيان دوي عموشهر چيو اهي له سنو ڪتاب عام ۽ شاص ۾ شرور اسداد اوي جهڙو شاھر جو رسالو جهڙو راما أو . "

ڏس مولکي وړي او لوکي بال ڏيا_{دا}ڻو يوي 1. والموڪ دو _وا مال^ل عام ۾ ا^ل مفهور ار لي سگهور فو ههڙو السيءَ جر يو انڪري لون انعام حر عندا، والهرڪ ا لهرائيء للسيء کي لهرائين له _ _ _

ڏس لولم مان آکالخون تر لکندي ئي ڪولر آهيان ممهديو اسر ڪر ^{آهي} را مضمون لكل توفاق ما أين والكر منهنجي متر بر المامندة يمكن كوار وبنسا) عن الخ مان جيڪي چوان سو باڪل ڀيد ڀاءُ بدان سمجهڻ کبي .

" چا او هېې عروسه ۽ مرد چي وچ پر اي عارفداري السر السوكان السي" سكهندي كالهر لر شوديء كي الليء كان كيد في مودد وي دسم نصولان الله على مادديء الماما من الأ هرجي هي شرارس دُلِي لر چهدراي بالي حديداليدس"

"ايلها ر ۽ ڪري شرديء کي ڏڪ وغي ڪداو " معي اهڙي جهندڙي ا . زُلْدى عادي مهمودي مد "كور چولدو لون كا ليكها آهدن المها العد

ڪمار ۽ نيلم

ـ سندري أنمچندالي

منجهااس رس كدي و ذو آهي ، شردي ان إله جو كارط جالاندي اله ، كجه المام كلم كاله كي يكي و ذو آهي ، شردي ان إله الوسار ، كاله كي يكي و كل كين المام كي كجانل الله المام كي مجر كري سكهي هني جو اس م كيس كيس م

شردي ۽ املما جلسي نان ءو آيون نہ شرديء ڏ او املما ڦٽل چهن کي ڇدي ڇدي

جڳه. ايلما کان برئي ملي هٿي. سو گهر الدر قدم رکاح کسان اڳس، ئي چٿي چڪي ، - "ٻن بري اهڙي شيلد جنهنجي دک ۾ چپ ئي رئو رت ڪري وڏا اٿيٿي.؟"

نيلما بدهدجي الترمكي سياء الوسار جيكي إدالهيون بدل له چاهيددي هئي نن كي بدلدي به سندس منهن جو بدو اهڙو بختو رهندو هو جدو الجاو وسهي ويندو هو

ا_. كالهم الذي كالم الس. مكر شرديء كي جو خود أي كمهن وقل بالط جهة ما الهن جو سياء الذائي چكي هيئي، سو شردي سترو چڏط واري له هي چيائين، "اولب ؟"

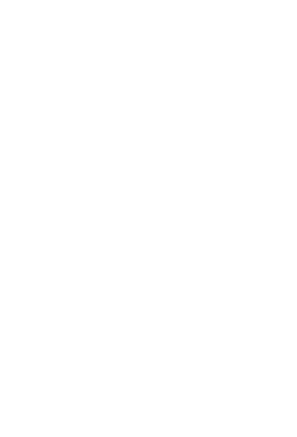
"هون " إليلما خدڪيءَ مان چيو ۽ وڃي آرسيءَ ولك ايني ، پدهدجي چهن مان رفت ڏسي خود ثلي وائلڙي ٿي وائي ۽ من ئي من ۾ چيائين العام له ملط ڪري ڇا مولکي ابدرو دکہ ٿيو آهي ؟ دکہ إ، أيك ليكن خار إ، لكا آهن مولكي ؟ ڇي ڇي

شردي بمهنجو اخمل جـو ڪارو الهوان ڳچي والن کوليمدي اچي ليلما جـي واجهو اهني ۽ آرسيءَ ۾ ليلما کي ڏسمدي چيائين ااقي اهڙن ڳـاڙهن چون ۾ سهظي خوب ٿي بيئي آهين .

سمان چوانء ئي اج نون مار كائيدلانء منهنجي هيان ."

"غصر ڪڍ ۾ لاءِ ڪچھ. لـ, هجي ۔.. " شرديءَ ايت ااريءَ جي لوع ۾ چيو ۽ الي ڀـکي، ليلما ۽ ڏڪ الاربندي اچي درائينگ روم جي سوڦي نائين پهتي ۽ سوڦا

لي لـ ، هو ه اڳيئي ٽهڪ ڏيندي ونهي ونئي هئي ۽ هن اعاما کي بڪڙي کاي او ه وهاريائين ، سندس ٻئي هڪ زور سان بڪڙي کلي بنهنجي گوڏن ئي رکيائين ، "ٻڌ ٻڌ ڪهار واقعي لـوکان سٺو ليکندو آهي اهو قبول ڪران ٿي ؟ •

[14]

جدهن دل بر أثل بقل آئي ڇڏي . وجي يا ام وجي ام ام ، هو ، ويدي . هو ، هائي

ئي دل ۾ بڇتائي رهي هئي . هن اهڙي ڀل ڇو ڪئي . هسيس ڳاله. ئي جوش کائي

اکيون کولي پرڪاش ڏلو ۽ " اوهم له لون اچي ولين ۽ "

پهچا ڳوڙهن کي روڪهندي چمو " ڪمٿن آهمو ؟ "

واجهر المندي هن اچيو "اوهان جو هٿ ڏسان ؟ "

بشها تكڙي گهر الدر داخل ٿي . بركاش بلمک ئي سمهيو پيو هو هو دل

پرڪاش جي چپڻ ئي اُهاڻي مشڪ حيرت و چاڻ پشها ڏاو. هميشه، جيان

بـرڪاه چيو "ڏاڍي جلن ٿي ٿئي. " ۽ ٻئي پل زوردار ٽهڪ ڏ بندي ٻئي

پشوا وائڙي ٿي واٿي . "اڇا ٿي. لوهان مو لکي ڪوڙ ڳالهائي سڏ ڪرابو.

توکي گهرائط جو ٻيو ڪهڙ و رستو هو! مان تہ توکي وٺط نہ اچان ها ۽ نو س

پر ڪاش سندس بلو کي پڪڙي ور لو. "اوهي، تر اڃا اور تنهنجي ڪاوڙ

سهي گهر ۾ هڪ د نعو قدم رکاع کان پاو ء وري واپس ورط جدي گنجائه

پشچا بلؤ سان منهن دڪي ڇڏاو. " توهين ايڏا پئر دل آهيو؟

آون ا. ا.. ڪڏهن پاڻيهي ا.. اچين ها . لدهدجو سياءُ مان سڃاڻان . ان ڪري مو لکي

سددس چهري ني أهائي نازگي اهُودار هئي، عجيب ڳالهر هيڏي اڪليف هوندي

أنهيء بل هوء رامي سان كڏ رواني ٿي ويئي .

ڇاجو ايمان ڪندي ؟

ا، چهري ۾ ڪو ^يرق ا.

اوعان کي ڪجه. اور ڪو لهي ."

مجمو _د ٿي ڪوڙ جو سها_دو و^{اظ}و پيو."

أتي بيني پشپا

ېئي جي زندگيء کي هن دکي چو اطالو ؟

پرڪاش سڏ ڪيس " واجهي اڄ "

هت چادر مان ڪڍي ڏيکار بندي چمائين "ڏس."

" ڇڏ يو مو لـکي مان و ينديس . "

ڪو انهي . آء انهر ر^{يقل}ي و نري ^{سا}ري پشپا ."

منهان سدس ات بدكي مص كاري وهوو آهي " يما سما آعن ، مدودها بيا سما مالي كان اوجر جدالي لاء جون في عرم وي سمدس اطر ساءور اصل كراسا آهن " ار ان هوء ولايڪ لڏي ار سگهندي . د سيك جو فعك سؤي إدو آهي ، ام^{ان} يه اواد - " هون - هنه - وي اود ال رب ..ر ن اوهالکي " ها ي استوو لي چاله لي لهار ڪيالون ار هنگ -ڙي امن ، مان اوهالکي ابد ا پيميا جي دل ۾ؤ چاڪ جاڪ لي واڻي . ارڪاس هـ و عمل - ڙي ابد ا ڪرؤ آاو آهيان · -وٺ ڏالوو لکي آهي " ي دي مان سندس هد وکي إساليط الهي هي جدون کدي هڪ دوري ١٠٠٠ م

، سىدس شادى مئي

ياد آيس - خاوڪ چاي ناليخ جنهن وقت حدس ڏڪندڙ هس کي از ي بالله سعو وسع سيس محمد الله و الله ها از کان دی ها م کندی وهور هسرو کستوند را او هس کسی اساد

عدو هو ، أهو أي هت

مضبوطيء سان اڪڙي رکيو هو. مضبوطيء

و _والميدي چەو ھو سا

ئي واو سچي ڳاله، بدل تي کيس سمجهايائين بر

هيء ته دلها آهي گهر وسايو آتئي ته اهي ڳالهيون ته تيمداون رهنداون جه

پشها ٻڌو اکين جا لڙڪ پلو سان آگهي ڦڪو مرڪي ڏنائين لہ تہ بطس دي

ٻٿي ڏينهن پشپا جو پيءُ خود پنڪيءَ کي وٺي اچط لاء و او ۽ پرڪاش کلند:

پنهنجو گهر بار ڇڏي هوء رهي سگهندي ؟ اهڙي لٺر هوءَ آهي ڇا ؟ هنج

" اهو أي اـــ. كيس سمجها ألطو آهي دئدي پراڙي گهر وڃاط اله موڪل جـــي

هن ڏيءُ کي اچي ٻڌايو " پهڪي ڪوا، آيو جيسين تون له ويندينءَ ۽ پيءُ

پشها شالت ٿي ٻڌو لڳس ڇاڻيءَ ۾ ڪنهن ڇري وهاڻي ڪڍي اوه. ايڏو ڪٺور

چيو " داندي اوهين پشها کي و ڪليندا ؟ پنڪي حيران آو ڪري مان کيس سنهال

بس هڪڙو ئي ضد آهي، جيسين کيس لون لہ وٺط ويددين هوء لہ ايددي جيسين تو,

پیهدچی خطا از قبولیندین هوء از ایندي سپ ڏینهن اهو ضد رهي سگهندس ؟ چـــ

ضرورت آهي پدهنجي ٿي گهر مو^ٽي اچ_اط اله لي جدهن وقت هيءَ پراڻو گهر هي هنک_ي

پدهدجو كهر سمجهط لاء زور إري مان بهراون دنعو كيس وجي ولي آاسو هوس اج منهن

جي وڃڻ جي صرورت ڪونهي هوء خود آهي" پرڪاش آخري جواب ڏيئي ڇڏيو هو.

بت بدهي مان ڪوئي ڪوا. ايددء بشها هنن بدهي ستياگره. ڪيو آهـي " پياس کلي

ڏاو " ڏاڍو ضدي آهي پرڪاش ! ۽ پت جا بہ آهي ٿي رلک ڍلک آهن ـ پت بيء

ا۔ ا، ، هو ۽ پالج ڪڏهن ا، و يندي پرڪاش اچي هنکي فخر هڪو س ٿيو. فقط پرڪاش

لتي ٿي اس ٽي سال ٿيا جيڪو پرڪاش جو ٻيو رو پ وٺي سندس گــود ۾ پايو آهي ،

لتو سكهان بارن كي سنيالط جي جوالداري بيء جي لـ، مله جـي آهي . "

پشها جي پيءُ سمجها يو هوس " هوء ايندي ضرور ايندي.

بر ياسط هولدا ، كڙ ڪندا ئر سهين .

هوه پدهدچي کهر نه ايندي ؟ "

کان ٿو رو به گهت ڪولهي 🟲

ان ئي ہر.

پشپا جو پيءُ موٽبي آيو .

" چو الين چو ٿا نها_ويو ؟ نوهالکي اڻين ٿو لڳي تہ هيءَ پڻسا مون " " بعبا ، وو اتي جالو ال اوي ، منهنجي بتدي أي حكري منهنجا أي بنا " اوه. لديدجي معنيٰ لوهانکي شڪ آهي ا. دوڻ لوهاڻ جـــا بئــا چورابــا

" هت جي ڪنگل کي آرسيءَ جي ڪهڙ ي ضرورت ! پر ٿو کي کهندا دٿا ا مولكي چين ها هن امولي » چروی ۴ پهپا حورت پر پنجي و الي

" ڀڄڻ کان سواء بئسا اڪائي رکڻ چوري ا. آهي آ. ادو ڇا آهي؟ " ہشہا جي التر آليا ڏڪي ويٽي آف ڏرڻي جيڪر ڦاٽسي يوي کہ شو^{ء ان} ه

واهن ؟ جنهن لاء ميڙ امر أدو اي چور چوي

ڳوڙها ٻي، پشها الي کڙي ٿي. هاڻي هوء همه هڪ بل نہ رهي اِ سگهندو _{ار}ڪاش سندس دل کي ڏکو ار آهي هن چو ري ڪ^يي آهي ... اف

" لذاء ال مهون بلا الدء كتان ؟ "

" چوري ڪري آيس. جڏهن مان آهيان ئي چور آسايو ڪتان آهيداس؟ " اوهـ ، عار لڳڻ لـ ؟ چگو عاشي الين لـ چوندو -انءَ ذرا نذان لـ -٥٠٥ ڪ

غصي وچاڻ پھيا گهراڻ ٻاھر اڪري آلي پا-ي واري ڇوڪري کسي ("

حري أجل اله جوالين. " يدكي أج اسمن الله عي كور هادداسمن . برڪاش حد ڪيس " ٻڌ نشوا ۽

ای و جمیع ؟ پيڪ_{و ۾} ؟ "

يا عميشه. اله ؟ » اک نيت ڪري پرڪاش ڏائسهس اهارا-و بهاه ا> -دمر ڪولهي "

يءُ هي گهر آھي ٻھڻتي اوچتو ڏيءَ کبي آبل ڏسي، ^{بط}

هر سال پرڪاش کيس هڪ سٺي ساڙهي خريــد ڪري سوغات طو ر ڏيندو هو

هن إدري هوء برڪاش کي سندس من بسند شيء سوکڙي طور ڏيندي. هـوء سوچي ئي اوچةو واچ ڏسي برڪاش وائڙو ئي ويندو. خوش بر ڏاڍو ٿيندو. هؤ ضرور بڇندو

مان چولدس ڪيان بر آندم چوري ڪري آيس. هڪ اط ڄائل آلند وچان

ان قسم جي مدر ڪلهدا ڪددي ڏھ. ڏيدهن مس گذريا هولدا آ۔، هڪ ڏيدهن

پرڪاش ڏاڍو بريشان لڳو ٻيو هو ۽ بڇيائين " -وحت مان رايا آـو کديا آهن ۽

" مواكبي ڪهڙي خبر تر ڪنهن كنها ؟ اهينتي پيا وهاور ويندا آهيو. نهريائين

" جِا دُسَانِ ؟ بِعَنْتَ جِي كَيْسِي ۾ رِكَيَا هَتَمْ. هَا لِي جَا تَيْدُو. إِسَعِي كَي دُيِطَا

" جڏهن چوان ٿو پئين ۾ رکيا هئم لہ ٻئي هنڌ وري ڪيي ڏسان ؟ " برڪائن

" ڪريائي واري کي ، هؤ ڇا سو چيندو ، چواندو انمهنجي زيان اي ڪو اعتمار

" اوهان كي بديج سؤ ربيا كهن ال ، مان أي دّيانوْ ، بنهدي زيان بارْ إ - و بوء

بن مدين ۾ پھھا سو سو جا بديج اوت آڻي برڪاش کي ڏاا حيرت ۾ پئجي و او

بركاش! " هي أ، منهنجا أي ربيا آهن هن إلح الح كئي ۽ شكي الماهن سان ڏااهس

" ڪهڙا رپيا ۽ مواحكي ڪا خبر ڪو لهي "

ارهان جتبي ركياً هجن ، ألي شالتيء سان ڏسو . ٣

گهري سوچ ۾ غلطان مٿي کي هٿ ڏيئي ويهي ر^هيو. " ڪمهنکي ڏيظا هڏو ؟ " پشپا پڇمو .

" ا. ڪنهن کنيا ؟ ڇا گهران ڪو چور چورائي ويو ؟ "

عنا ألكي كهڙو جواب ڏيندس. منهنجي ڪاربت ئي هلي ويندي "

" چڭي طرح ڳولهمو ، منان اتني ڪنهن هنڌ رکيا هجو "

ڪٿان مايئه اعڙي سهطي واچ آ

سندس چهڙو هڪڻ لڳو.

هن ڏٺو .

اچي ڳولجهو "

اونداهي آڪائن ۾، هوء پنهنجو و جود کوهي چذيندکي هئي . هنجي س جو يکي يادگران جي واديءَ ۾ گير ٿي و پندو هو . هينگو اوڪائن جا ڪندو هولندو ؟ آرام ؟ شايد اچا هڙ سمهير ٿي ليس هولندو ڪاش طن انهائيءَ ۽ پرڪائن سندس پر ۾ هجي ها .

الى، الحجي ودي جدهن دُودهن عُصي وچان هوء وٽائس هلي آئي ، محڪن آغل أن دُودهن ارڪائن سيڪچه الحجي وار هجي اشها اوچون اللجي واسائي هڪ اوڙا داند احساس هنجي دل ۾ اوري آور ۽ هوء اوٽرار الجبي وائي .

هوم سرمخ لمکې ڪنهنجي بل ؟ بوڪاش جي يا خود همچي ؟ همکي ڪاؤا سد ته اوري ڳالهه نان ايدر بکوار کڙو لي ويندو. سد ته اوري ڳالهه نان ايدر بکوار کڙو لي ويندو.

ارڪاش کي مديد کان ئي واڄ پائيل جــو شؤق رحمو آهي. هڪ مئي واڄ اُ کي ڪوائيءَ ۾ پائل هئي، انزاند کان اب دائــون ڪندي هڪ ڏيمهن گــاڏيءَ ه سندس واڄ ڪئي ڪري ٻئي يہا ڪو شاهيمٽ اُڏائــي و اس. جمهان ڏابه اواج وجائي موابو هو، همچر لئل چهود ڏــي پشها اُنهيءَ ڏبههن سوچي پائيد هرء حي مرواح خويد ڪري پرڪاش کي عاديءَ جي سال گره، اُسي سوڌي اڌو کهس شيخن جي دروازي مان ڏادو ويندو هو. سڀمي کي ڊپ له ڪٿي دروازو واجي ۽ هوء باهر اڪري سڀني جو صفايو له ڪري ڇڏي. چرين جو ڪهڙو ڀروسو ؟

ڪڏهن ڪڏهن سڇائمي جون ڳالههون ڪندي له هدن کي اهڙو ورااءُ له ڪر ط گهرجي سرف هڪوار مون کي بت سان بهار ڪرط ڏيو هن کي ڀاڪر پائي چمط ڏيو بر اهڙو جو کمر ڪهر کلي ؟ هڪ له سالن جي النظار کان پوء پتر رئن مليو الکي هر ائين ڪهڻن ريائهندا ؟ هنن کيس دلاسن ريائهندا ؟ هن کيس دلاسن بر کهو پار ان لي عمل ڪوله ڪيو ، پدما لراش ٿي پئي، هن کاڏو پهتو ڇڏي ڏيو . پن به دن وئي پوئتي پوندي . آخر هڪ ڏينهن سندس جهون ليلا سمايت ٿي ويئي . مفوع کي آخر دا هو عسندس جهون ليلا سمايت ٿي ويئي .

چنبڙ ي کا او لس پنهنجي گناهن جي معافي وراي .

38/A, Palirkar Colony, INDORE - 452004

مدر اج نديو سان وڏر، عن جون سب گهرجون ڪملا يو ريون ڪندي علي ا هم بدارالي کان ولي منتورک سي جون سي دور جون حصه بور باون سي ع هم بدارالي کان ولي منترک لدائين کا کمي محسوس کالم کئي . کالو ايتر الله عرف مدون له سر جو جاههائين لي سو كوس ماعو هو ، او المدما طوف كدون جو لها يو سي ۽ ان جو سي سيور کي . سدس دل جو درد جائل جي ڪوشش ڪالر ڪئي. هندي گهر ۾ هڪ اؤڪرااڻيءَ جي يه د سبي ۱۰ مرک ۱۹ موړي و سان کچه. په لنځي کوي سکهي ۱۰ و س سکهي ، ساه اي سکران کيان نه والجهمل هئي ، ڪري ار چا ڪري ؟ اهر کوس سه د اول هر و د تر غراب کهر چې چوځوي کړي ا، چالی سکهي سواه کهنچې در گ سرچي سرهي عي هر سياء چڙ چڙر آبي ايمو هو . هوء کهيلو ڪري ڪاموش (هالمکي) د سيڪام ي ميڪ آهن کيس مجبور ڪيو. وايندو هو اسم غصي ۾ ڪي هدو ڪي اڪلائي آ غلام ڪاه سان ڪڏهن ڪڏهن سندس هڪ ۾ جوڪو اِسم سامان هوالدو هو لم هوء عُڪي ۾ اُڏ اُن مي ڪڏهن سندس هڪ ۾ جوڪو اِسم سامان هوالدو هو لم هوء عُڪي ۾ اُڏ ن حصور موسو المار هو الموار هو الموار هو المراهو الموارد هو المراهو الموارد و الموارد و الموارد و الموارد و ال الموارد الموار ۽ ڏانهنس لاٻرواهي وڏاڻي ڇڏي هٿي .

کهر جسي اانس جي الهيء و رااء کيس باکل بطالي جڏاو - ڪڏهن هؤء ا کهر جسي ااندي ۽ ڪڏهن ورندي ۽ ڪڏهن غصي مان ليکسي کاندي ۽ ڪڏهن ورندي ۽ ڪڏهن خاص جي سيدي ۽ ڪڏهن غصي اسي حه پچندي هئي ، بدما جسي اها حالس کهڻيئي سال هاي آخر هو ء سيدي اسي حال لڳي ، دب کان کوس هڪ ڪمري ۾ بند ڪيو ويو جنهن ڪري هوء وڏيڪ ا پيڻي، ڪنهن وقت درواوو کرائي لاء التجالون ڪندي هئي آ. ڪنهن وقت گاراون ڏهن مهدن کالهوء بديا کي ڪو ڄاڻو گهر ۾ واڌابون وري ويون ڪملا کي ڏسو تہ خوشيءَ مان پير ئي زمين تي نٿي ٽڪيس هن بار جي هر طرح حفاظم جو اوڙي

َّنَالَ اللهِ كَدَيُو بِلَمَا جَو اِ، هَن هُم طَرِح خَيَالَ لِّي رَكِيو وقَعَ سَانِ كَسَادُو كَيْرِ مَيُوو مَالِي فَرَلِيَارِ كَرِي تِّي ذَا نَيْدَسَ جَتِّنِ جَتِّن ذَيْنِهِن كُذَرِيَا لَمْ كَيْسَ الدَّامِينِ ۽ كُس كُس جَسُو ، لَيْرِن ۾ راف جو كَيْر ۾ ڇهارا ۽ پسما وجهي ڏيندي هئي جئن سندس ڪمرزوري دور

ُ ٿئي ۽ سندس ٿئل ۾ جهجهو کير هجي جٿن ٻار جو بهت ڀرجي ۽ ٻار سمارو ٿئي. ڪملا ڪڪي کي گود مان الهيندي ٿي اه هٿي رات جو جي رواهندو هو لہ بڪدم اٿي اچي بدما کي خبردار ڪندي. منو ڀاليڙا باڻط سکيو تــ، ڪملا سندس بنيان

الي اچي بدما دي همردار صددي ، منو إسائيرًا بالط سديو اسم كملا سندس بنيان قرلدي له كلي كري له بوي هن جو كوله، مت معرّق به ا، هن كلي كو سنكوج الله قيمدو هو مدو بيم كلط سكيو له كملا جو من أجلون ذبط لهر سال ذبي سال جو تيمو له. هن منو جي سج، ذميواري بالط لي هجوار كتي بساط سان كذ سمهار ط كسادو كيس

- هن منو جي سچي ذميواړي باط ئي هجواړ ڪئي پاط سان گڏ سمهارط کادو کيس کارائط ، پيارط ، صاف صفائي ڪرط ، گود ۾ کطي گمهاڻط ، شيون ٽول وٺي ڏيئي اوان د نوان رانديڪا وٺي اچط ، ڪيڏاڻهن ويندي نه کيس باط سان وٺي ويندي سندس انگل . آرا ميء ، پديا کي ڄط هٿ لاٺط ۽ ڪاله ڏيندي هئي سيمئي پهاج جي اولاد جي ايڏي خذمت

آرا مهي بدما كي جوط هت الأولى بكالم دلهدي هتي سيمتي بهاج هي اولاد جي ايدي خدمت الاه كي داد دبوط الما بر بدما كي هين المره هو هو المنهنجي بت كي الم كود م كلي أي سكهي الم كوس بيار مان ياكر بائي همي أي سكهي الم بمهنجي ممتا جي بياس الهائي أي سكهي الم بمهنجي ممتا جي بياس الهائي أي سكهي أي سكهي همتا كوط جي مشين الهائي أي سكهي هن كي محسوس أيط الموه هو المره هو هم الرن بقدا كوط جي مشين الهائم بهائي بر بار جي ماء اللهاهي و دل جو سور كمهن سان سلي بر التي سكهي كملا جمهن المهني كملا جمهن

آهي پر بار جي ماء لاهي ، دل جو سور ڪنهن سان سلي به التي سجهي ڪملا جنهن الندي سندس خدمت ڪئي جنهن سندس بت کي ايڏو بيار ڏنو تنهن لاء هوء ڪنهنکي ڇا چوي ۽ ڪيئن چوي تنهنڪري ممتا جو درد پي ويندي هئي مدو جئن جئن وڏو ٿيندو ويو ويو دو التي التي ماءُ کان دور ٿيندو ويو هن ڪڏهن پدما کي "امان" ڪري لي. پاريو هو ڪملا کي تي ماءُ سمجهندو هو ۽ سڀ ڪجه، ان کان گهرادوهو مدو جو ڪملا

کي "مهي" سڏط پڏما کي چڙ ڏيار بندو هو.

هو ۽ سوچط لڳي هئي له هڪ پت جنهن پنهنجي ماءُ جي ڪکه مان جنم وراو
آهي سو هن طرح ماءُ ڏانهن لا برواه، هجي سو کوس سمجه، ۾ لٿي آبو هن دُهنا ئي دفع
مدو کي سڏبو ۽ کيس ڀاڪر ۾ بري بيار ڪرط جي ڪوشش ڪئي بر سڀ بيڪار. مدو

کي ڪهڙي ڄاڻ ار ماءُ جي معنا ڇا آيددي آهي ؟ بدما جڏهن جڏهن کيس ڇڪي ڇائيءَ سان لائڻ جي ڪوشش ڪئي ماه دانهون ڪري باط ڇڏائي ڪملا طرف ڀڳو هو. عاليءَ سان لائڻ جي ڪوشش ڪئي ماه دانهون ڪري باط ڇڏائي ڪملا طرف ڀڳو هو. مدوءَ جي اها حرڪت بدما جي دل کي ڏاڍي چوت رسائيندي هئي. هن جو اولاد

نهو چڙهول هو سو هن پنهنجي سر ماڻٽين واوان مانن سان ڳيالهايو کين بنهن جي ا_واني كان وانف كياء ۽ كر ليط لي وڏي الليم جي كين آي كياء .

هرڏري جي ماڻٽي ۾ عمر ۽ بهاح ڪملا به وڏي راسدڪ هئي ڪواب ^{پو}ن چرڪري ڏايل لاءِ ليا_ر ڪولم لي ليو ڪا وڏوا يا _واڙ نہ هن سان شادي لاء _واضي ^{لم لي} مالٽين واري مان غراب گهرڻ کي گهڻاو اللجااو له سندن ڇرڪري جي اولاد چــرڏري جي مَال مَاڪيمه جي مالڪ اللهِي الذِي وڏي گهر سان _{(ش}عى سبب سندن مان و^{ڏلار}

بهاً ۾ جي ڊپ کاڻ ڪير ليار اٿي آيو. ان الداس کي ڏنڌي اله يقدا کهندا هئا پنهن جي ڀيڻ جو رشتر چورڏري ام

ڪر ۾ اله راضي آيو هن جي سقير حالم ڏسي چو ڏري سندس مدد ڪلي ·

ېدما جـــې شادى چوڏري سان أي و پائي شهر ۾ جڙ بڇر أي ٻــــر ســې ڪ٦٠ آوري واسع پر ساياليہ کي واو إندا کئي بھاج ڪيا ۽ مڙس خوشوار اوراد ۽ ا^{يا}د قادر ڪما کي لر ڪر ڪر اُن لائي ۽ جو حصه ۽ مڙس حو سور ۾ ۽ 17.5 - 1 ڪما کي ل ڪر ڪرا ڏيندي هئي ۽ لہ کاڏي ڪو _ااڪ ۾ هن ڪا ڪسر جاڻي باست کي اڳو آء ماڻهو عوامخواه پهاجي کي بداير ڪندا آهن وڏي عمر جا گهر ت ادرال کو سے ڪچھ، ڏيئي سگهندا آهن جو کين جوانن کان ملندو آهي هين حجود اسد ادر سيد خام خال آهن جتن ماڻهن کيس دماغ ۾ پرون هو تدهن حواء انهن عام ڳالهدن کو ڪير و لهي پڇا_ريندر.

ولت کلرندي دور د لڳي شادي کان ٻن سالن کان پوءِ بدما يعران اارې لي مشاعد گهر ۾ ڪرشي ڇانگجي ويکي ڪمال ڏادي عرش هئي هن جي خواب ڏاا هايا سي ساخ ام جو واس اچي واو ڪنوار کي ليل لڳائڻ جي وسر هن ڏادي جاه سان ڪئي . ماس ه سال ، ا ولسه هي جا ايور ڏوکي کي آڪيا ئي نٿي هو آسمان ۾ اُڏامي رهي هٿي اندا دل آ. آن ۾ ڪمال ۽ سالم يو اُخيا ئي نٿي هو آسمان ۾ اُڏامي رهي هٿي اندا دل آ. ال ۾ ڪملا کي ساراهي رهي هئي هن اله شرقا جي هڪ ايار قارا سندس سن ۾ اله الهي هئي علي علي علي علي اله شرقا جي هڪ ايار قارا سندس سن ۾ اله

دُع مهمن جي مديد ڪملا لاءِ ڄؤ ڏهـــ. سال تي ڀيا هين ڏهن مهن ۾ ا ڪئين السنا من ۾ بدا هن ڪڪي لاء قسمين قسمين او چي ڪرڙي جا جرڙا سما نداوي ۽ کندند الدار کداره ؟ کندؤ برن العالم به تحصي لاء السمين السمون او چې خبري جه تدر دا. ك. دا . كد كد ي د ي د . دا. ك. دا . كد كد ي د ي د دل أي دل ۾ كد كد لوط الي عضوا بدل الوار كوايالون هي سب اعارات الي كان عدم ذهر معيد الي الي عضا هي مهالتا العشرذا و ذط الي هاي كانا همين ڏهي مهيئن ۾ باط ماڙي هي حصوب جي مهالتنا لاء شرقا و ڏڻ لاڄي سمي لئي اعاليوس معالم ماڙي هيا ڪيو هو هس سورن ۾ کيس گيمت ۾ گهت يو لئي اعاليوس معالمت م لئي اعزادي سهوليتون ميسر ڪري ڇڏاون .

مملاً جي پياس

_ ڪرشن مسرور

عوء منهنجي زال جي بقيء جي ساهيڙي هئي بقي مواکي بنهنجي االيء جمان ئيندي هئي لنهنڪري سندس ساهيڙي بر مواسان اهڙو ئي وراساء ڪندي هئي هوء

ربب کهر ۾ بلي هئي ۽ وڏي کهر جي المهن الطجي آئي هئي. هوء سياء جي سباجهڙي ۽ شرميلي عثي وڏن گهرن وارا اوکاظ هن ۾ ڪوا، هئا. ان جي دل ۾ سيدي لاء بيار ۽ عزب هئي هوه کهظر اڙهيل ا، ڪاله هئي بسر منجهس

اللي انسان جا کاع هڏا ٿورو کهلاو ڌار،ڪ سڀاءَ جي هٿي.

چودري خرشيرام شهر جو الميارو سيك ۽ زميندار هو هي جو وڏو إساءُ سيك ولترام شهر جو مكي هو بر كارواار جون سي چابهون خوشيرام ويك هيون ، عملدارن رائط ، واقط ، شهر جي واقاري سداري ۾ الكل ، واقط ، شهر جي واقاري سداري ۾ الكل جو مكي هو بر هلندي بجندي خوشهرام جي هئي .

عن جي زال ڪملا کي رات ڏينهن چورا کورا له سنتان کالسواء گهر ڄط کيس کا آل آي آلو ايڏي مال ملڪيم جو وارت ڪواء هو الڪري هن وڙس اڳهان کيس اِسي شاديء

آبو ايد ي مال ملڪيم جو وارت ڪوا، هو الڪري هن وڙس اڳيان کيس ٻي شاديء جو ويچار رکيو بر چوڌري کي اهو اٿي آٿڙيو هن سوچيو نہ لوڪ ڇا چوندا ؟ "چوڌري چي وڏي عمر ۾ خراب نيو آهي ۽ هن زال کي گهڻو سمجهايو نہ گهراڻي جي بدااي

چولدو ان طرح هو ڪملا کي ٽاريندو رهندو هو پر ڪملا کي سنتوش ا، هو . ڪملا جي هت هڪ ڏينهن وڃي هظي هنڌ ڪهو چوڌري شادي ڪري قبولي .

أمندي ادا جا اار بر له بدهدجا اار آهن او کاهي او ک جين جدهد کي و الدو استان

بر ان جي شروعات ڪيئن ڪري ؟ هن وڏي ڀاءَ کي ڪملا جا ويچار کان واقف ڪيو دولتوام ان لاء راضي ا، هو بر ان ۾ ارچط اللجيط لاء ، ايار ا، هو جيتوطيڪ هين کي دولتوام ان لاء راضي ا، هو به عاط پروپورا چالو آيط جو هو وروڏي هو هين جيئري آهي انداز انها جو دي جو دي عالم سگهره هي باءَ کي دي ا

جيئري شادي کي هڪ ساما جڪ ڏوه ٿي سمجهيو بر هو ڪري ڇا ٿي سگهيو هن ڀاءُ کي گهياو سمجها ۽ کي اولاد جي عشق جرو گهياو سمجها ۽ کي اولاد جي عشق جرو

کي پڇائي ڇڏيو؟ اوڌه د فيءَ جا انا ڪوڙ؟ نڇا ڳراڻ صبح اکاو اواسو لرائل هڪ اڇي ماڻيءَ جي ورمب ۾ لـو وند آور لـ هن کي ڇڙيون ڏڻي ڏڪي ڪادار ٿا، ٿو ئي آسيس جي ورشا ڪندي وهي او هنکي هاڻه. لہ اياري هن جو لوادو ڪيو اڙي [دکون اکهن ۽ لربل ائساني ۾ ٽي اسم، پسياوا، وسندو آهي.

هيء چانه. جا اره هاري ،اڻهه جي ادرن ۾ لتاڙجي ٽرڪ هي نسابره سا چڻهي ۽ رستي کي کندر ڪندي هيء چانه. اڳران کي ڪيڏه اهچندي ؟ او کار جهڙي جيره ڏارا وارند رجاني کند جهڙيء شجاد شيء کي زهر اطاب ۽ ڪاچڳ جي سنچولي اوئيءَ چانه، جي ڀتيءَ جو اجابر لاصان ڪور . ،وهن ووز لند لير سان چانه، جو نهراون ٽيس پمهندي هڻن سان لدار ڪرا

ان لي هڪ بند وي ڀڌاي امان کي فرت يات لي ڏيندر آهي ۽ جوسره هسر۽ گڏ عالي لہ ڪندي آهي ليسين ڀرسان واري درڪان جي دڪيءَ ان و باهي دو لول آگا ۽ دکابل ڳواڻ جي آسين جي برسانت جي درڪان جي دڪيءَ ان و باهي دو لول آگا

4. Jawahar Market, New Subri Mandi, KOTA - 324006

ممتا جي پياس

_ ڪرشن مسرور

هو ۽ منهنجي زال جي پڦيءَ جي ساهيڙي هٿي پڦي مواکي پنهنجي االيءَ جيان اڻيندي هٿي لنهنڪري سندس ساهيڙي به مواسان اهڙو ئي ورلاءَ ڪندي هٿي هو ۽ غراب گهر ۾ بلي هٿي ۽ وڏي گهر جي لنهن بطجي آئي هٿي.

هوء سياء جي سباجهڙي ۽ شرميلي علي وڏن گهرن وارا اوڳڻ هن ۾ ڪوا، هئا . هن جي دل ۾ سيدي لاء بيار ۽ عزب هلي هوء گهڻو بڙهيل ا، ڪال هلي بار منجهس عالي انسان جا کڻ هلا ٿورو گهڻو ڌارهڪ سياء جي هلي . چوڌري خوشيرام شهر جو ناميارو سيٺ ۽ زميندار هو هي جو وڏو إساء سيٺ

دولترام شهر جو مکي هر بر ڪاروبار جون سڀ چابهون خوشيرام وي هيون . عملدارن ۾ اللي ويه جي وقت هيون . عملدارن ۾ اللي جو مهي دولترام وي جي وقت هي دولترام در اللي جو مکي هو بر هلندي بجندي خوشهرام جي هئي .

مکي دولترام کي ١، ١٦ ۽ هڪ اياڻي هٿي بر خوشيرام کي ڪو اولاد ڪوا، هو هن جي زال ڪملا کي راحت ڏيدهن چورا کو را له سنتان کالسواه گهر ڄڻ کيس کاڻڻا ٿي آبو ايڏي مال ملڪيت جو واريت ڪوا، هو الڪري هن مڙس اڳيان کيس ايي شاديء جو ويچار رکيو بر چوڏري کي اهو اٿي آڻياو هن سوچيو له لوڪ ڇا چوندا ؟ "چوڏري اچي وڏي عمر ۾ خراب ٿيو آهي هن زال کي گهڻو سمجها او له گهراڻي جي بدلاءي ليندي دا جا بار به له پنهنجا بار آهن لوڪ آهي بوڪ جئن جنهندي وڻندو لين

چولدو ان طرح هو ڪمالا کي ٽاريندو رهندو هو پر ڪمالا کي سنتوش اه هو.

ڪمال جي هن هڪ ڏينهن وڃي هڻي هنڌ ڪو چرڌري شادي ڪرط قبولي.
پر ان جي شروعات ڪيئن ڪري ؟ هن وڏي ڀاءَ کي ڪمالا جا و اچار کان واقف ڪيو دولترام ان اله راضي اه هو پر ان ۾ ارچط بڻجي اله ام آغار اه هو جيتوڻيڪ هن کي دولترام ان اله راضي اه هو پر ان ۾ ارچط بڻجي اله ام آغار اه هو جيتوڻيڪ هن کي بد الهي جو دب هو ۽ هڪ غاط پره چرا چالو آغيل جو هو وروڏي هو هن جيئري آسي جيئري شادي کي هڪ ساماجڪ ڏوه ئي سمجهيو پر هو ڪري ڇا ئي سگهيو هن ڀاء کي حيثري شادي کي هڪ ساماجڪ ڏوه ئي سمجهيو پر هو ڪري ڇا ئي سگهيو هن ڀاء کي گهڻو سمجها و کيس سيني فڪرن کان واقف ڪيو پر چوڌري ئي اولاد جي هشتي جرو

چداو ۱ او دون عي تر به ترون چداو ۱ او دون عي ترون ايا در ال على بالي شمي اوس بر ارو ول ابر لرو بها بكران صبح لكور ايا در لرال على الدي بالي الرون مبر ي الاده صبح بدو الاسر الى اسوس على وريا عددي را و ملكي الله الوالى اسوس على وريا عددي را و ملكي على الله الوالى كي الهالي جداد ؟ الوقع على على الا جداد ؟ هن لي الراده دي حجد الي الكون عالمال ها كي الله المال ها كي المال ان مانه ها اوه داري ،المهم چي ادرن الا ان مي ري مي ادرن الا عي جانه ها اوه داري ،المهم چي ادرن الا رت دی رست کی ادان ۱ - ۱۳۵۱ م - ۱۳۵۱ م اور ک مورد کی اور در ک کی در که د ر حد در الله و الله و الله و الله علي عدرا عدرا عدر الله و الله رب ربي المربي ا ع د د الله المراه على أحدث على الرساس على ورع مالوردو أعلى

1, M - Mandi, KOTA - 324006

بكايل ڀڳوان

- نارائط محبوباطي

راء صاحب رنگواڻي صبح جي چڪر تي وڃڻ لاءِ ڪپڙا پائي پئنٽ جو پٽو ٻڌي رهبو هو جو سامهون چانه، جي دوڪان جي مالڪ جو ڪڙ ڪو ٻڌائين.

بالكميء مان بهي ذاائين بدي فقيراائي منتون كري چتي رهي هتي إلاا!

ڏاڍي بکہ لڳي الم رات ، ڪيان روٽي ا، ملي انجمل سچمل اسڪونت ٽڪر يا دبلروٽي ڏي کائي دعائون ڪنديساء "

موهن ڪڙ ڪندي جواب ڏاو " مون وت اسڪوٽن جو ڪارخا او پيو هلي جيان توکي اسڪوت کارايان ڀڄي ٿين يا کڻان ڏابدو ؟ "

" پت إ ڀڳوان ڀلو ڪنده ٻيو ڪجه، لٿو ڏين ٿا. هڪ چاله، جو ڪوپ ئي پهاريم ڀڳواڻ بسڪوٽن جو ڪارخالو ڏينده .

صبرے صبرے اجاں انھتی ہر ھار ھی اہم ہر انہی سردادو اسی سے دعالوں سے سردادی مائی سو دعائوں سے ایا! یک چولدی مائی سو دعائوں

ڪددي اڳتي وڏي وئي . ٿوري دير کان پوء راء صاحب هيٺ لٿو اڃان چار قدم مس کدهائين آس، موهن

کي هڪ " بادشاهي " چانه، جو کلاس کلي نڪڙو نڪڙو ويندو ڏاسائين سندس عجب جي حد له رهي جڏهن موهن اهو چانه، جو گلاس چوواٽي ئي هاريو ۽ ان جڳه، نسي نوري بيرن پئي به گهڙيون اکيون پوري شڪ جو ڙي چهن ۾ ڪجه، يستطڪندو رهيو اکيون کولي موٽي رهيو هو جو راء صاحب عجب مان پڇيو: - موهن او چانه، جو کلاس

اکمون کولي موني رهمو هو جو راء صحب حبب مان بهارد الم وي ته اهو يا کوان کي موهن عجب مان بجمون مون چانهه جو کلاس هاردو! مون ته اهو يا کوان کي

ارپط ڪو !! راء صاحب چيس: - ڀڳوان کي آ، لو سويل ڇڙاون ڏيئي ڏڪي ڀڄائي ڇڏي، . موهن عجب مان راء صاحب جي منهن ۾ لهاريندي پڇيو دادا! مون ڀڳوان وهي سکهي لائيندار موندانهن کهورېندي چيو اوهانکي قانون چي چاط 1 هوندې لي هي کيامه د هوندې لي هي کيامه د کي ځي د کيامه کي ٿي ڏيهي لاء حوالات ۾ بعد ڪوځ إ ،واکي اوڪري وڄائڻي آهي؟" مون لاچاريءَ مان چيو " سافر چي ارکيتي ۾ وخواس ڪولهي مان وڳر پالک اند خاد عدد دا م کا کاله ايکي ادامه اند حال اساس جي دا م کا کاله ايکي

. الأليدار سرچيندي چيو " مان صرف ايترو ڪري او سکھان جــو هن چوڪري چي بنيان هڪ -جاهي سنهال اله ڇڏي او ڏياڻ اور چوڪرو آهي ڪئي ؟ " الالمدار

" أن اله لي مان لوهان وت أو آخيان" للأبدار به جول مهار الاخيددي بوكري جا المصول ارت كيا كيدارالعد رويل جو وانهار يذكي مان كولها كعدو رهيس برلسمت ساحد الذالا.

اهر پالے چي ليره من سال جو إيااي ۽ جو ڏيدهن هاي اياشان مالسه ۾ ان ابدي پار ون ۾ ڏهاري خالسه ۾ ان ابدي پار ون ۾ ڏهاري ايس بي اور که کمکا جي ڏارا ڪل ڪل جو آلوا ڪل ڪل جو آلوا ڪل ڪل جو آلوا ڪل ڪل جو آلوا ڪلدي وهي وهي عام ساهي انتها له ڪماري لي ويدس اوجار برڪ ادري اليس جوا ڪنهن عالمي نان هاءِ بالت بي امر ايو هي سامهون واري ڪماري لي هاءِ بالت بي امر علي جي اوسنا ۾ لادي ڏالهن وڏنڏو امر اچي ورن اور سا رڙ ڪئي ڪماري لي عسر عشام منت له اورد و بول ايس اوجار ڪائي ڪماري لي عسر عشام جي ڪوار ڪئي ڪماري لي عسر عشام جي ڪوار ڪئي ڪماري اي امال هڪ اموادي کي مسون منسه ڪري جو ايس عالم جي ڪرار ڪئي ڪماري لي امال هڪ اموادي کي مسون منسه ڪري جو ايس ڪماري لي الدر وار اشي ادال اس والگر هو وري لدي ڏانهن در آياس جو کس ڪماري لي انداز وار اشي ادال اس والگر هو وري لدي ڏانهن در آياس جو کس اڪري ايس اور جو کس اڪري ايس ايس جو ڪائي سوار او به انهن هي عمر سن سال آهي هل دولسان " بالڪ جي اکون ۾ هڪ عمرس جو ڪو يا دي دانه ان والس جي عمر سن سال آهي هل دولسان " بالڪ جي اکون ۾ هڪ عمرس جو هي ۽ عو چب چاب ء بالس کڏه هاله لاي

[v]

الهن لهسوي ساذن مان كن سان مليا آهيو " او چنو هن اڇيو " اــ. ڇـو؟ " ملي دُسجو " بالڪ ڄڻ لنولي ڪندي چيو " چڱو ملندس پر هت جو ڪن آشره-ن ۾

بارن كي مفت بڙهايو ويندو آهي. اون ڇو له انو بڙءن ؟ "

" با بو جي پڙهي ڇا ڪندس ؟ ٻارهن سال بورا ٿيڻ ۾ باقي ٽيي ڏينهن آهن مطلب ٽن ڏيدهن آلدر مولکني مراهو آهي پوءِ پڙهي ڇا ڪريان " " ٽوکي ڪيئن خبر پئي؟ ڪوئي ٽيلهفون يا تار آئي ائتي ؟ مون ماحول کي ڪڇ هلڪو بيطائط جي ڪوشمس ڪندي چيو " توکي جي ڪڏهن په رو کاڏو ملي تہ تون سؤ سال جيٿي سگهين ٿو " " ا، ١١ ہو جي كا قو ہمۃو كہ اثر كوا، كىدو قسمت ۾ گىكا مالــا جي گود ۾

بڏي مو^طو آهي لکيو ڪڏهن ٽريو آهي با ٻو جي " هيئةر سه په مولکي سخت عجمب لڳو هيڏري بالڪ جي دماغ ۾ اهڙا ويچار ڪيان آيا ؟ مون آچر ج مان بڇهو " لوکي ڪنهن ٻڌابو لہ لنهنجي قسمت ۾ إـلاي مرط آهي سو به ٽن ڏيدهن الدر ؟ " " بابوجي الهن ڪٽيائن ۾ رهندڙ ساڌن مان ئي هڪ

ېڌايو اوچتو منهنجي دل ۾ هڪ ويچار آيو. " مولكي پدهدجو هك ديكار " مدهدجو مطلب له سمجددي ا... هن پدهدجو هك منهنجي هٿ ۾ ڏاو . مون ڏاڍي ڏيان سان سندس هٿ جي لڪيرن کي جاچيندي چيو "جنهن ١, توکي اها ڳاله, چٿي آهي ان کي شايد خبر ئي ڪولهي ته هيءُ وديا ڇا

ٿيندي آهي هيءَ ليڪ ڏس عور جي ليڪ هن موجب لنهنجي عور گهت ۾ گهت سن ستر سال آهي " ٻالڪَ جي اکين ۾ هڪ کن لاء چهڪ آئي وري ساڳي لراسائي " اـ. ااِاوجي ، توهان مواكبي خوش كرط لاء ائمن چتمي رهما آهمو مواكبي ٽن ڏيمهن اندر مرغو ئي آهي ۽ اهو بہ کنگا ماڻا جي کود ۾"

" لوكي غلط بدا او و او آهي مولتي اعتمار كر " مون اوت بالميدي چيو " إدن كان ١٠ نهي بدائمندوساء . كتاب ١، ولي اچي داكاريدوساء " الين چوادي مون كيس ې ريما ڏيڪا ڪيا پر هؤ. هڪ ريمو کلي دوڙاندو هليمو ويو. اهو سچو ڏينهن مان کيس ڳولهيندو رهيس ٻئي ڏينهن صموح جو ڪيدارنات لاء

روا او ليطو هندو أنان مولاط ۾ گهت ۾ گهت سب ڏينهن لڳي ويندا نيستائين آ۔، هيءَ بالڪ دل ۾ آيو تہ مان ڇو پريشان ٿيان هو منهنجو ڇا لڳي بر ايءُ کن وويڪ ها ها

ڪار ڪري اٿير شام جو پوايس چواڪي آي وڃي ٿاڻيندار کي عرض ڪيو آه، هن نمولي هر أن بالك كي أن ذينهن الع حوالات بر بند ركن جيئن هو الديء جي يرسان ا...

یاگیہ ویکا

- رام گيانچنداڻي

" بايو جي " درن جرڪ يري ڪئمبرا ان اکمون هئائيمدي هيٺ نهاربر. يارهن بارهن سان جو هڪ چرڪر گدان ڪوڙڻ ۾ بيٺو هو سندس منهن مان

نااهيدي ۽ بک ٽهڪي رهي هئي مان انڀومل جهولي جي بال پرسان يتمت باون کنگا جر فواو وايي رهير هوس ، مون ڪيم چڙ لدي چيو .

" ڇاهي ؟ " " بابوجي بويد بالش اصل بويد چوڪائي ڏيندس. "

" له هينئر له اجان ڪاله. بدائش ڪرائسي آهي ... " اڏين چاي ١٠٠٥ ١١٧

نوڪس مالناؤ شروع ڪيو او الانتي چو دل لہ لڳي ھن جي معصوبر اکين ۾ ڪسام افزي لواسائي اولال ھئي جو للچار *مٺ لھي ءون ايمر سففس اڳيان رکيا اوت جــون ڪامينون

اراساني إولن هذي جو النجار " هنت انهي ، وص إهر سقطس الإعان ردعا الوطن بلندون المستحد اللعي بدائش جي دابي كولوندي هن اوش كهما أط شروع كدو . مدهنجو من الإ، بر اني كبح أجادت هر وشدكيش كان العِمْنُ جهواي ذَا أَهِنَ الْمِنْكِ

مهدهو من او بر اي كليد الميء الموادك هو و و و المنظم المن المهدود مهودي ما و المن المنظم المودي ما و المنظم المؤدي المنظم المنظ

- " اوكي ماءُ ٻيءُ آهن
 - " ال ال الون وهندو ڪئي آهين ۾ "
- " رستي جي ڪنهن لہ ڪنهن رخ عينان "

" ڇر؟ همت انتراوڻ ڪٽيائون آهن جن ۾ لبسري ساڏو رهن ٿا ڪور الوکي سمهڻ الد ٿاوري جڳه. لہ ٿو ڏلي ؟ " .ون عجب ۾ اڳيوا بالڪ ٿي

منهن ئي عدد سه هن منظر جي منظراعت آئي جنهن ۾ نفرن ايرال هئي " ااو جي آدران

ر ہ ا

ها لاعلاج كانهي . أن لاه اكثر دوائون اكري بينون آهن . لا كيمتي علاج سان لدي.

شويا چيو الــ "دادا ! هن ايماري آيط سان مان بدهنجو مؤس واجهو ڏسي

ي. کان ڇو ٽڪارو پائي سگھجي ٿو "

هي آهيان ۽ مؤدس جي نالي کان ۾ ڏاڍ و گهبرايان لي . "

76 A/22, Nawab Ka Bera, AJMER - 305001

ڪرشط اڳواڻ کيتا ۾ ايجن کسي ايديش ڏيندي چير آهي اسر " آلما کي اسر شاي ڪائي حکهن ال ۽ لہ باء, جلائي حکمي ٿي ۽ لہ اُن کي هوا حڪائي حکمهي ٿي ، لڪي أن كسى بالحسى بوڙي حكهي لو." كوشن بكروان وڏيڪ فرما بو آهي لہ "جلن براڻا ڪهڙا الهي، اوان پاڻڻ سان ڪو دک ڪو اے، ايندو آهي، لئن جڏو شراحر ايائي، ائرن شرېر پرايت ڪچي ٿن پوء دک ڇاچو ؟ "

چولدا آهن له "سب له ماري پر سب جو ډ پ ماړي . "سو اکتر مؤت مالهن کسي ڪُوف ٿو ماري ۽ هو مؤدت جي ديء کان مرندا رهن ٿا . تون مؤدت کي وماري عِذْ. قدرلي قالـون أهي لــ. جيكو باللهو بطيو آهي . -و هڪ ڏينهن پڇندو ضرور. چی ها ، سې مړي آړۍ له ماسه. ۳

ذيء إنسره چنتا كرط مهذي ذي أها بيماريء جـر وذو كارط أهي. هاءُ هِي ڳالهِين لسي ڏاڻڻ ا. ڏي. چنتا اصل اس. ڪ_و . ڀڳواڻ جو چنتن ڀلي ڪر. سدائین (هو چنتن کو تـ اون شرار از مگر اور آنما ، نا و سامند و جوب آهن ۳

چيتندبو جسي سمجهالط سان دويا تبي چگو الر بيو ۽ تبي. بي. جسي لڳانار

علاج ڪرڻا ساڻ عوء ويئي ليڪ ليمندي ۽ عڪ سال انسدر چڱي ياي لي پيئي. وها؛ ولي چيند بر مريا مان غاديء جي ڳاله. ڪڍي آ. هو ۽ بلڪل الڪار ڪرؤ لڳي هن چيو ا، "شادي اييځ بعد چيڪڏهن مدهنجي يتيءَ کي خو يوټي ا، مونکي اي. اي. که هغي د محج آهي از مواکي هو کهر مان ڪڍي ڇڏي . اوء از مان از _وهنداس افور مي ، د گهات مي . "

چېند او خويا کي سمچها و ار اعو د ب دل مان ڪڍي ڇڏ ۾ جيڪڏهن اي ارکي جراب ہے. ڏئي لے. اوء جا ؟ اون ڪا آيندڙ چوڪري آهن ۽ بدهندو جدا کار ااهي رهي سگهين کي . هن وقت لسوکي پنهنجي گهر ۾ ابر لر مؤو ڪولس او اچي . لدهنچي داغ جو توسان جلڪ چوڏخون جندر دا آهي . هن وقعب لــ تون داءَ کان ^{آثار} که، العي رهي د سکهندان، حو الين ڪرڻ مان جهجهي لوڪ نندا آهنده.

مولكي وشواس أهسي السر أون ينهين اعلى كلن سان ساهرن ۾ إسالكي و اليمدان. و بالط ليه سكي وهندان ؟ اين كي ار سكي وكند بن . "

عڙي سرُڏي واند وٺ جنهن ۾ لعل به لهي له بريامت به رهجي اچي. " شويا چيو ته دادا ! توهان ته آهيو گياني . نوهان جي ڳالهدن کي اوريء طرح

. مجهي ڪانه ٿي سگهان پر انهن تي غور ڪنديس ۽ ڪوشش ڪنديس ۽ جئن مان

شريا چيتد او جي ڀائٽي ۽ پيمنداس جي ڏيءَ مٿي. پيمنداس کي مدراس ر ڪپڙي جو دڪان هو. سٺي ڪماڻي هئس. ٻر کيس شراب پيٽي جي لگري عادي

بتجي واتمي . ذلذو قتي واس ۽ بدهنجي زال تي مارڪت ڪندو هو. سطيو ستابو گهر اجڙ تي ويو. الهار تي ماڻس بمهمجي ڌيء ڀڳوانيء کي ٻارڻ سميم بياور ۾ گهرائي وراو. ماءُ ۽ ڀائــرن کيس رهط لاء جاء ڪري ڏنــي ۽ پيا مدد ڪندا هئس. ڏيرس

چيمند يو ١١-, ١١١ شڪتيءَ -ان ٻيو مدد ڪندو هوس. ڀاڄائيءَ جي ١١ر هلڪي ڪرط لاء هن شويا كي ولني وهي بالح وحد وهاريو ۽ باڙهيو .

پاڙي وارا شويا کي چيمنداو جي ڏيء ڪري سمجهندا هئا. هوء پنهنجي ڪاڪي کي دادا ڪري -ڏيندي هئي . چيتنديو به شويا کي ڏيءَ والگر ڀائيندو هو . ڪن ساڙن بعد شوڀا لـــوڪريءَ سان لڳي ۽ مـاءُ وٺ وڃي رهي . سندس وڏو

ڀانء بہ ڪماڻيءَ کي لـڳو . شويا سشيل ڇوڪري هٿي. هن گهر کي ٺاهڻ ۾ چڱي مدد ڪئي بر الائي ڇو 🌣

ماءُ ڪماڻيندڙ ڏيءَ سان اِس. -ٺي لمولي اسر هلندي هٿي ۽ ساطس ڏاڍي ولڌ ولڏ ڪندي هئي. کيس شويا جـو معتا و ت گهڻو وڃڻ اصل ڪين وطندو هو. دنيا جــي بريت لـي ڪهڙو ڀروسو! شويا ۽ ممتا جي عصب به ڪن ڳالهين

تان لفرت ۾ بداجي ويتي ۽ هو هاڻي هڪبئي جو منهن بر ڏسط پسند ڪين ڪنديون هيرن . ممتا جي اي وفائيء ۽ ماء جي ڪاڪل گهپيءَ شويا کي ڏاڍي چو ت رسائي

هوء ڪافي ڳري واٿمي ۽ ايمٺ ٽي. بيءي جو شڪار ٿي پيمٿمي چيتند يو شويا کـي گهراني سمجها يو له "اوکي موه سبب چوت لـڳي آهي.

ه-ون اڳيءَتي آـوکي چتايو هو ته معنا سان گهڻو موه. اـ, _دکه ، جڳمت جي جو لي پريمت سدائين سات ڏيڻ واري اسر آهي ڪاله. . سکت . هاڻي ا، ويئي ڪالهي . مان المهنجو علاج ڪرايان ٿو. ٽي. بي. اڳ. برابر خوفداڪ بيماري سمجهي و بندي هٿي بار هاڻي ڪچه. ،اڻ ڏي ۽ .متا رت رچڻ ڪچه. گهڻاء . هر ٿاڻ اِسـ. سياڻن سام چير آهي لـــ " هر هر ووالي، وچځ در دوستن جي . "

شريا جواب ۾ چور تہ "ماڻ ڪا ننڊڙي ٿہ ڪالہ آهيان ، ماستر پاڻي آهيان. ممتا به ماستريائي آئي. منهنجر ڪنهن چرڪري سان لہ بيار ڪونهي، چرڪران اي اردي بابيدي , كل لم الماءُ آهي لم. عو كنهن چوكويء سان له بيار له وكن إ داداً إ الرعان السالران هي التيء ۽ اذار هون كالهوون كندا آهيو. اُج وولكي كازي

صلاح ڏيئي رعيا أهيو ؟ معنا نـ. مون ان حر ا، صدقي ڪرط لاء ايمار رهندي أهي. هڻ ۾ طڪ .وڻ کي بنهنجي امار جي ڏوريءَ ۾ ٻڌي ڇڏ بو آهي . " چيتنداو چير آب, "مون اوکي الين آب ڪو ابر چيو آ، اون پنهنجي ساهتڙي؛

سان بريمه أوڙي ڇڏ. مان وڳو چوان ٿو ا۔ " اُلي سرو لر و ۽ ڇيمه . " يعني آفل ۾ وجيءً كمان سياطي مدم كئي آهي. داوا ۾ سيدي سان سڪ ٻر امر سان هاھي اسر ووه.

شويًا يجيو لسه "دادا ! منهنجو معتا سان برابر مو هم لني وبو أهي بر مزه، ا پهار ۾ ڪو نرق آهي ڇا ؟"

چيننداو چيو اسه "اييار ۽ موهم پر وڏو فرق آهي . بيمار هڪ بو او چيز آهي ا موه. کسي اگيان چئچي لـ. مناسب آهي . _{ايتار} سوارت جو ساڻي ا. ٿيندو آهي. ^{اهر} فرض ادائيءَ ۾ اوائني اسم يوندو آهي ۽ ڪڏهن بسر مريادا جو ليڪو لہ اورالگهيندر مولکي ذااسي ڄاڻ آھي اسم ٻن ڇوڪر ان جـو پائڻ ۾ ڏاندو ايرام هو، ڪ

، والتحريء جي مكنفي جو و كالهوره بقي هارو و له سندس دل كهريء ساهوري، التي أو كسي أفراوه چليون لكيون اسر جان سندس ساهيريء جو مكثو لم التي و اها كالس و۽ڙي لم وڃي ا ڇا (هو اوامر چئجي ؟ (هو تم اسورو حوارت ۽ موهم آهي.

شويا اكون منهنجي جول كي التي روب بر ا. و د بر ياد رك ا. أحكتها -وهر - معنا آخر دكدانك امن كا . أم توهان يكرون ساهميّ بون آهمو ، سيامي ارفان سمب پيدا ئي سکهي ٿو ، د ايري مصبت ليي ڪو بقاء ڪو لهي ، اهر سرانه آچو ڏاڳو آهي، هو ڪنهن اس, وقت ٿئي سکهي ٿو. اڪري ارن -رائيا

نائون ورق

ديپ چندر بيلائي

" شويا إ چو اڄ نون الهايت مايوس پيتي لڳين ؟"

"هاڙو دادا ! د ليا جون جالتون السان لبي ائر ڪيو ڇڏين . ٣

" پر شو يا ! انسان کـي حالتن و هيطو له لئ الله کهرجي . ڪهڙ يون به حالتون هجن ۽ لب پنهمجي من کي سر اوسيا ۾ رکط گهرجي . "

دادا ! أوهان أ فللسافيء جون كالهيون كعدا أهيو. سر أوسيا ۾ أ ، د أو

ي-رش ئسي رهـي سكهندا آهن . اسان جهڙا لاسان له حالتن كسان معائسر تمو دكي

"شويا إيلا ڇلي نہ بداء نہ ڳالھ، آھي ڇا، جو مايوس ئي آھي ؟ ب

"دادا! توهان كي له سد آهي له ينهنجي ماء لي منهنجي كا سنت كالهي کهر ۾ وهط ئي و ه ڪهو ڇڏي . معما منهنجي ساههڙي آهي لي اُن وي هاي ويندي

آهمان الــ، ولددي ويني آهمان يو امان چوي الرسجو ڏيدهن بيءَي معما سان اازاريون ڪڇهن . ڇـوريءَ ۾ ڇا ڏلـو الهيمي ؟ ان وت و چاط المد ڪر . الهن چولدي مولکي ايسرو الم كهت ود كالهايائين ، جو منهنجو من كانؤن مانؤن أي يهو ۽ هني هلي آيس.

ما أيه ماء به هو لد پمهدهي ذيء سان ائهن له هاي ." " شو إلى السون بدهدجي ساهيڙيء وت روزالسو ۽ گهظو وقت ويددين

آهين ڇا ؟ "

شويا و راڻيو ۔ "هائمو ، مولکني گهر ۾ هزو ئي ڪوله ٿو اچي . معما وحت وڃان آ-, روح كـي راحت اچيو وجـي . هنجو مون ۾ ۽ منهنجو هن ۾ موه, پينجي ويو آهي . هڪمئي کي سڳين ڀيدرن کان ۾ وڌ يڪ ڀائيند يون آهيون."

شويا جي دادا چيدند يو کيس سمجها ليندي چمو تر " بوء ماء جي چيي کي ١-،

داه چددر املائی ۱-ه، رام کیا اجددائی ۲-۸، اارا آط محدو باطی ۹-۱، کوشن مسرور ١١-١٥) مدوهر الهالالي ١٦-٢٢، سديدري أثر چندالاسي ٢٣-٢٨، وإذا كرشط چالدوائي ٢٩-٥٥، رو احتدد سواهوملائي ٢٣-٠٩، بدم شروا " إسدر راج " ١٩-١٥، معكها وامر ديوااو ٥٣-٢٠ ، المر أي يالم ال-١٢ ، الل ٢٥-٧٢ ، كفور بهو جا "جياون" ت٧١ـ٧٧ ، ڪمل بياسي ٧٧ـ٥٨ ، كوپ رو پاڻي "آرزو " ٢٨-٨٨ ، ڪهڻ اجداج ٢٩٠-٩٠ ،

جمو**ت ڪي**سواڻي ٩١-٩٢ ايشوري جرلواڻي ٩٣-٥٥، هولدراج بلواڻي ٩٩-٩٩، کريال لكر ١٠٠-١٠٠) كهده ما اكر ١٠٨) المعوري باراي ١٠٩-١١١ ، كرداس آهو جا "اجميه"

۱۱۲-۱۲۷ کو پی مونوالي ۱۲۸-۱۳۲ ، چرنداس کو رسهالاسي ۱۳۳-۱۳۵ ، جئسہ ڪرشل كورسهاطي ١٣٦-١٤١ . آلد كولالي ١٤٢-١٤٥ . داواداس داواا ١٤١- ١٥١ .

الددو سؤن الجون ۽ باعد فيڪاري ا ۽ مثالو رچڪ حي اسهين شاق وجان ار افي بديلجن ^{اف}رِّي واللهت بالله ڪويدا جي نالي ۾ جنڪاو ڪهاڻيءَ حي نالي آٽاڻي با پلهلندي اردگرد شي وار تا نائڪ عبي نالي ۾ تماشو ۽ مثالي هي نالي ۾ اخباري ليک بيش ڪڻ ليا ہو ء تہ كتا انكرى لوك بويد بطعي يوى أي دو درو پدیء جا پلیم بتی . بايارت ۾ ڪا آهن تران انڪري چاهدا حو داعث لي يو ي او حو اؤ پليم شاديوج ڪر ٿ جي

اهدى پاتار كباتار بلهلندي پلهلندى مكاؤ أــى لِلهان سڪي ٿا

احازت ڏلي لو.

: الم كاست، وأوو إلى ت كهس انتظار أغبي سيالي خو عالم علم على على مان وال ڪال چڪو اورو اري ايندو غو اندو ئي اندر الالميء عا بادل ١٠٠٠ ي إرخى الندو براغوست الهن د. علمدو ائون سے عللہ و ،

بلڪ سلدن جو يو ڏاو ڪياڻي و^{ديا کي}.

أدلس أعسى يسعد أدلس

ے ہے۔ ان دانند ڪالو سي ۽ لنتيت نقل نقبي د علي ـ ١١٠٠١٣

نئين ڪويتا

ذاتيه شاستر أداس آهي

داكتر موتيلعل جوتواطي

ڀـر ت جو ناٽيہ شاستر اے زداس آھی، بیت اداس سو تـر دار ن / ڪلا جي وايارين نيلام ڪري ڇڏيا آهن وڏي واڪ تي، وڏي واڪي منت ميڙ ڪري گهرايل ميڙن ۾ إناجا سدانت * * * * ڪويدا ئے ٺهيو جو ألت كويتا أي بيني آهي كيدّي رهيا آهن الت ناٽڪ بك أهي أنـحي عين اك هيٺان — ان ۾ ڪري رهياو آهاي هيرو جي ڀوهڪا ڪڏ هن سائيڊ هيرو تہ ڪڏ هن و لين

۽ نڪٽو نامڌاري

متحض سوچ-ي آ-و،

ڳالهائي نـــٿو ، ڪ_ڳ ڪر ي ^{نـٿو}

درشڪ منجهي پيا آهن تہ ملیچ تسی ڪيا لائڪ پوء، گه^{يل}و پوء ڇو پروي<u>م</u> ڪري آو، ياشا جو ساڌارڪ اڌيايڪ ڀارتي سنسڪرتيء جر آچاريہ بطحي ۽ ڪنهن مخنن جو اُپ ـ سمپاد ڪ أاجى سهائك سمپادك جو ويس داري اوتهار ونس که ۽ اُهي گهو ڙا سڀا گهر جي ريس ڪورس ۾ پنهنجن گهوڙائي چهرن تي عينڪون چاڙهي اکيون قـو ٽاڙي ۽ نسون تاطي دوڙن ٿا ۽ سلب کڙ ڪائين ٿا ا و ستائين جمستائين سندن سهمج پهم کانهي

هڪ ئي و تت ڪويتا, ڪها^طي, ناٽڪ

اُ هي

اوچتو ئى

لنبيه

دباہ دسمی ہاں مان کوشن موازی اسم بسانی مادن جسمی ساڑھی

- ما إسلاحت لدوبدر ؛ كابون لم مسراسي لمسي له كالدون أبو
 مايند لدر بدر أ سلكت حادي جمانا جمي جال عان كرش مرادي
- دماديون أبون دولديون أبون
 دول داري المن كون المهرايون
 جدو ساري السورين بفواري
 جال جدن جدل سان كوشن مرادي
 - مدولي وجائي أدو كهرائي پسكين كمي خوب يسائي اوارو تبان سان آ. گدر داوي جدالم جدي بهل سان
 - ه کسوب کملي لدو مدوخت پياوو دوه سياره لدو لمگي ويمتياوو سامين کري پوسد آ ساوي حددالا محسي جسل ساي
- ان مدوین یتو تشوو تداوو
 مدوین مسین کسی دلدو دارو
 نواژی پسائی سنگی شنب ساؤعی
 بندمانا جسی شنسل سائے عی

غـز ل

- ر. اَلا! هيءَ زند ئي بطي منهنجي بي زبان آهي چوط چاهي ٿي ڪڇ، نہ چوط کان حيران آهي
- مهانگائي ملڪ ۾ ۽ پوء بہ سرڪار جي واهہ واهہ هڪ تلوار لاء ٿيندي بس، هڪ ئي مهاك آهي
- ٧. چون ٿا چونڊجي چور ٿا ٿين ليتائون اسان جا اهو ٿيو "جو ديري گـڏه, رکپال" جيان آهي
- ه. وري بہ ورت جو حق رکٹ وارا اُهي ئي آهن خبر ڪونهي ڪنهنکي کين ڪهڙو غيبي گيان آهي
 - ٩. ير شنا چار جي نالي كان بدنام ئير آ يار سالي
 ١٠ يوء به چئون "ميرا يارت مهان" آهي
- ٧. ڪيڏانهن ويا اُهي انقلابي ۽ اُهي نيتائون نهرو گانڌي وطن تان گهورجي وڃڪ وارا ، جن پنهنجي ڏني جان آهي.

^{*} لجمط يو. ككريجا، بي ١٣٥/٢١ ، نوان بلاك، ألهاس نـگر - ٥ -

ڪشور بهودا "ديول"

و ت وا

تہ علیہ وایدو سام ڈہ ا بوء عن پهڙڪ ساساد ۾ . بهروپی سایدن وجری رقب ـ روت ، رسي سي بيوري دهم بلهلتور بالله سلمندى كيش بجال! • ړولني دولني الصادعي. • سات أني ا 2 2 3 من مان أيس هڪ آوار سو بن اری آهین ^د تون أهمن الهاب سو ن ئی در کا ڪ^{ال}ي ا رون أن شڪني! هيب ۽ وغو*اس* دکي ا سے کندھ، کری عِدْ آریں پىھنىدى دىرم ـ آتھا ھى چە ن ۾ المحفون المرواعد أيددع سولو ، سهنيج! J,5, J : پلهلدي اکسين ڪا ناقي رُوڙُ ها. عڪدم ائهي جيديا.

1 1-1 1 0-4 + يموب والموال او مدیمارون آدیلی نیلی فلاي هوان بيذبهن وجبود كسي رولي زولي سااو معرى عديوا 1 = 1 = ه.بي بالني جيون ۽ سايلن ۽ ڪاڙي ريت الماريندي عود 1 ه پريم جو ديوليا رسي ويو! هلمو و يدو جرم - دام پر بانيا جي گوڻ ۾ ۽ ڪهو و جي و سرام! عادی عن ہو۔ ساگر ۾ ساملن و ماورى ديدت ا الميد و کارو ? ه مسن او دوست ، دک سک عدو سالی ،

هوئن جدو هار ،

" غلك à "

ڪاش!

مان جيڪر و ط هجان ها إ تے بھار جی مذہ ۽ خـان جـو دؤر أتي دُـي گهاريان ها پنهنجي زمين تہ نہ ڇڏ لي پويم ها! (ضرورت ئي نـم پـويم ها) اج وط ۔وط جی ڪاني

سنڌي ڪٿي رکس پپر! ڪهڙي زمين کي چون پنهنجو ? پيت پالك لڳي ڀـل سنهنجو پر ابا^طي ورثي کي س**ن**ڀالي رکڪ لـڳي رهڍ۔و آهـي ڪيڏو نہ اهنجو? چاهیل زمین کان سواء

> ٻو ليءَ جو -ٻو ٽو بو سانجي رهيو آهي بےو ٽو ېو نو ئي رهندو

(و ط ٿي ئي نہ سگھندو!) سنڌي ٻـولي

ڄامڙ يءَ جيان

قـد _ ات ير

أتـي جر أتي آهي اسانجي تهذيب ۽ سنسڪر تـي

سڪل پذن جيان

إذه ر جسوجا "كومل"

(آندل صفحو ۳۳)

(ڏوهيڙا)

رس تــ، آنگوڙ جــر هر رو ۽ ملي ٿو مونــکي ڪاش، نيطن مان پهاري ڏي نشو ڪو مونکي

لطف ايــندو و فا شهتو تبي چپڻ جو مو نـکبي پهريو ن ڍڪ پاڪ پيءِ پوء جام ڏي جو ٺو مونکي

شمع إاري مون ته هر رات سجائي آركي خير پــور سنڌ مــان شيء خاص گهرآئي آرکي

كوئي شايد اچي مونكان به أجايل زيادهم

بس إنهيء سوچ ۾ ميء ٿو ري بنچائي آرکي قدرب ھڪ مدون عقان بدر ڪو ساقي يساد ركنداسين عنمر يسر ساقسي

جسي ڀريل اڳم ئي وفاسي پيو ڀرين خالي ملهنجو به جام پر ساقي

> ڇطنديون ٿيون وڃن ڏهڪاءُ سبب

ڏڪي ٿي دل سنڌيت جو شايد

نالو به نه رهي ! تم پـوء

سنڌي ٻولي ڪيئن رهندي !؟ اِنڪري تہ چوان ٿو۔

ڪاش !

مان جيڪر وط شجان ها!

پنهنجي زمين تر نر ڇڏ ئي بويم ها إا

24, Banglow Line, Madhav Nagar, Katni (M.P.) 483507

غــزل

(پويو و فا)

برسات جي آ ءؤ سم ۽ شام سر ملي أه آج هر طرف عوا ۾ مستي شر*اب* جي آ. ڪڪو ن جي ڇاتو هيٺان محجو ب مل اچي ترن ملحول يسي آ مهوافق ، جذبات دل براي أ وتسكين هني نطاول ڪن ٿا هندن انارا هې پيار جـو سوو آ ، ديـدار جـې کيژي آ يملكايو جسام يسفهدنجا و تكرايسو جام بلهلتا مستان لء مدُڪندي جي لڙڪي کلي راي ^ا پیتو نہ رات پر آل اک ٹی ایا نہ ا هيءَ أح أهم أزلسي , صدين حسي تشكي أ جي هڪ د فعو چڙ هي ٿو. انهري نه عمر لي^{ا لو} اهـڙو بہ هڪ نشو آ، اهڙي بہ بيخودي أ جـو بي بحو أ بـاني ، مر بي بوار ماني!

هڪ ٻيو بہ جار پر تو س، محفل عيلثر متي أ

جـو يى سكيين لتائي، لت لطف زندگي: ١٠

ڪنده، کن وفا خوشي آ, ڏيلهن جُاز ا^{ُنلکي اُ}

(ڏسو مفحر ۲۰)

نظم

" بويت حي اللي ريت " (يو يو وفا)

تلهلجي أنوكي پريت بكيئرًا إإ بريت جي التي ريت پميئةا !! ا۔ اک م آنسان سرہو مک لے سک ۾ دي ٿي دي ۾ سک ٿي دل ئى دل ، درد دېائس ينحوز ۾ اُهو مكوم مجائين کیئن سنسان بنبچی پر آ۔و إائين سك جو ليت پكبارًا !! پسريت جـى ألتى ريت يكيئرًا إإ ا۔ ذکےم تعلیہی سان قاڑیے ویے۔و خـــو ن حـکر جـــو کما این وینو گذريون سانو ط جنون يوسانيون گذر يور، رنگ ۽ رس جو ن راتيون ڪيڙو مين ۾ قاڳ ڦٽو ٿي ج هـار ۾ پـائـهن جبت پههئزا إ ببريت جـــي ألـــتى ريت بكيئزا ۳- درد ولدن جنی دل اسهالین والمباؤن كسي السو وندوائين تلهلجو ڪلهن سان ويدر نـ، أهي وفیا سلدء ڪو غير نے آھی سڀ جہو ويڪو خير مسلائين ويــرې تسنهـلجو ميت پــکيئڙا إإ بـريت عي التي ريت بكيدُ إا !!

را^طي جو پرزو ۽ مومل جون معيارون

ليلارام تولاقي پريتم

۽ڪي آئي ڪاڪ تي مومل تنهنجي تات ۽ باليءَ چـڙهي د ت کان آيس آڏي رات، سمه۔ يل ڏ أـم ڀر ۾ بــدو هڪ بــد ذات ،

كدي كذو جـو دمان چاهيم كريان گهات، ـر ڪم اهــو ڪمذات ۽ کنو رکي ٿو و ڇان .

ڙهي پرڌو پرجو ، -وهل ڳاڙيا ڳيچ، کين آب او تــيــو، جــيءَ انــدر ٿــي پــڇن يهز إيرن أيا منج , ميلة را تو عصبت جا.

. ڙس هئين ميدان کان ڀڳين ڇ-و ٽهي ، بدو ڪرين ها پخدو گهڙي ڪانہ رهي، سندي ڪڏڻن سان سيمج تي لائون هيء لهي، ولاي جي ڌار کي گردن ساڪ گهي،

ڇڏيين ها ڪهي تہ مڙد مڃان ها عيندرا. منهن مٽي ڪاڪ ڏان وئين يار ڇـڏي ,

ناتو ڏوڙي نينهن جو وئين گوندر ۾ گڏي،

سومل منهنجيء ڀيڪ کي ڌاريو مڙد سڏي،

الا پيس ويــل و ڏي توبن منهنجا مينڌ را .

ڇنڪ نانه, سٿري ، آهه، سڄيئي يڪي ،

ٻانهن جي ٻيڪڙ _{۾ ع}ونکني محب لڪا**ء**ي اچ لالن له، سماء، چانڊوڪي اچي چمن ۾.

ڍاٽيءَ چڙهي ڍت کان اچي قرب ڪماء

سبج پــــاڇولا ءــوڙيــا ڪمل ڪوهـــــاطــو ,

ڪاڪ ۾ قهر ٿــ و رسي ويو _داظـو،

ننڊ نيطن مان وئي نہ ڳيسي ڪو داڻو،

پير بيطيو مينڌرا ڪومل وهاليو،

جيءَ اندر کهااو، انځي پهر ٿو کهمي. پرهم باکون ڪڍيون تارن ڳطيندي راس،

سويا تدو ملك جدي تدكي تسرالدر تاس مـڙه ن دل پٿر جـي ناري نمائي داني وائي اهائے وات رس نے, رائے ا ڪاڪ کان.

رسك كم إلمارن جوتون سويل سياطو، سو مل منهذجيء ييك كيو كم تم باراطو ، جيءُ جلي ٿر منهنجو ڀوڳيان پئي ڀا^او ،

راتا ئيءُ نه اياتو ٽـوڙ نـم ڳنڍ پريم جي . ڳنڍ "پريم" جي جبري زنجير کا پڪي ,

ڇڪو ن ڏيئي يار تو ن پوندين پڪ ٿڪھي، و نُين ڇو اهڪي آء تہ ملون ياڪ ۾.

راڻا ڇڏي ماڻا اچــي ڪاڪ و ساء، سڪندن کي سڪ ۾ ساجن ڪين سڪاء، 1/429, Malviyanagar, Jaipur (Raj.)

آک اندر جي ڪير اُجهائي ? جنم جنم جي پياس ٻجهائي ! جنهن اُکي پنهنجي خبر بہ ڪانهي ! ڪئن اُدو ٻئي جو حال ٻڌائي ? ليک تدرجمي يا چوريءَ جا ! تد، بہ هدو ساهتڪار سڏائي !! سنڌيت جو هو آهي نيتا ! ٻارن کي سنڌي نہ پڙهائي !! شهر تد، واقدفڪار عسافر ! پدر نہ سگهيس ڪو دوست بطائي !!

غــــــــم جـو پـاڇـو

نه پر ڇائين غمن جي ۽ نه لڙ ڪن جي لڙهي آهي ، پئي مر ڪي , مسافر جي إهائي شاعري آهي . جتي ميلاب آنسن جو ، جتي دک ۾ بڏل چهرا ، خو شي ساري زماني جي، اُتي نُي غرق أي آهي ! اسين همت جا پتلا پڪ جا محمر آهي جبل جهڙ و ، مصيبت ۾ به مو ڪون پيا ، نه اک ڪڏهن بني آهي! ستمگر آي ستايو يل ، اسان کي آزمايو يل ، اسان کي آزمايو يل ، او هان بابت شڪايت ڪا ، نه يلجي ڪنهن ڪئي آهي! و هان بابت شڪايت ڪا ، نه يلجي ڪنهن ڪئي آهي! مز و آ ڪانو کي لر هم ي اُر مانو خو ش آ "ڪان ڪان" ۾ ، هتي بلبل اُداس آهي ، هتي ڪو نال دني آهي!

※ نفرت ※

شون رياواگي "سار"

رغې ما مانياني لوين لا و لي ملکهددين نفرت واړي ^{د پانځ}ي سان ه نفرس الهمچي دور لي و يلدې ه يو هم چي سخين ع ن^{انځ}ي سان. (1)

> چوو محدون مان دڪواو ڪويوس آو ۽ چوو محدون کسي ارجياو ڪويون آو ۽ پاهلندو پيماڻ پاسائنٽ خياطس ۽ کروآمو سڀ مان پيماو ڪوين آمو

(1)

پويت وکي پيهليون خان على دون؛ ديمن دينا متعبت خان عنال تون، البلنوي وڏي ۽ بناو دسندي م، فوق تر بهاڻي سب خان فل تون، ڪومل هو دو مات ٿي ويلده واغادو و عي وائليءَ سان، طوم ملهري دور في ويلده واغادو و عي وائليءَ سان،

بالسو تفوت قال بان ڪد بنسون اي شن اهلي اڪيت واک سون مسومتم ايساءَ ۾ سب ڪند آدي انهاڙ ۽ سوڙيند عود، رک بنسون مان انهنجو اوشو وغلام عي ڪري پياڻ کهاڻي، سر انوان باهانجي هروڙي ويلائي پريد سي سنجيءَ آرءَ سا

Come " Success Ser New York Great Prote, Inventor . City

۱۱. تو هان جو جيڪڏهن اسڪو ڏر چالان ٿيو،
کلي رود تي يو ليس السپيڪٽن رشوت گهري ٿو دوستوا
دا الصاف و ڪاه بي رهيو آ ، کلي عام اه ڪل ،
بازار جي صورت ۾ عدالت آ دوستوا
۱۱. مذهب جي باهم ۾ جلي رهيون آهن بستيون سي ،
پو جا گهرن مان لفرت و رهائجي رهي آ دوستوا
۷ل برسات ۾ آ ڪٿي ، اڪال ڪٿي آ اور ڏ ،
ساهد ورو ڏين جي شرارت آ دوستوا
۱۸ د هائي غلطي کان منهنجي غريبي نه مخائي ،

سا جـرن

ا. پینا اس روئندي کندري راس،
روئندي گندري

ا. وره وصل جرو آهري و چرو ڙو،
پرريتم تنهنجي ترات
روئنددي گندري

ا. ترو بن ساجن آهيان أداس،
نيظ روئن ساري رات،
نيظ روئن ساري رات،
رئندي گندري

د ي اچريتم دات،
د ي اچري پريتم دات،
د ي اچري هري
د د ي من کي ڪير سمجهائي،
پرديسي جي لات،

غــزل

اے دو یارت

 راءت جسي نالي تسي ،مين أ دوساو! ڪنج تہ ٻڌابو، هي ڪبڙي سباست آ دوستو! ١. رستن تسي شريمان جو نڪر ف منڪل آ, أكبارً ن كسي نجث حبي اهارت أ دوستو! ٣. کهر کان باعر، ان مائين کي ڪدير ويو آ، جلبن جي هن ديش ۾ لبطائي آ درستو! ٣. تـون ماللِّيون نـ، يـر صرف هڪ روعت أي بس البيء لاء صرف تلبلتني ضرورت آ دوستو! ه. ائس اکهون ملد ڪري ، آرام ان نه عل ، رستي ۾ پيرجيا تبلتر جيو پيويت آ دوستو! ٧. تعليم جو ناون شرستو آ ، بذى كري خو عي الهدا ما ابو ، اسڪول ڀلي، بغير جت جي آغن دو-دو! ۷، هملدې پر سې ڪيام ڪيوو، قرمسان آه انگريزي ۾ صاحب هي مکليچر آ دوستو! ٨. پېوان چې نالې هان کې نول نر سمتهبدو، هـي تـوهان حي نالي، كليل خط أ دوستو! و. هستي زندكــي نــر، ذلالــت آ دوستر! احسان حسي الداؤ مي أدست أ دوستدو! ١١. ڪجه بي قصور مسالهو تمثل ڪيا ويسا، اح ا، بوري عائمتي بر دعشت آ دوستو! 11. تــون هــڪ نـمُـون ديش لـاءـط عليو آء پر توکی گهر جائث هي، عادت آ دوستو! ا. بمارض أن المذيور أ، طوفان أن بيري أ، الهيء تصوير سان، اڄ حدو پارت آدرستر! ال فساد م صوف ۲۰ مشا، سویسن کهایسل، بدائي أو ريديو ، باتي سب ليك لك آ دوستو!

• ڪانا ۽ ڪانا -

اَوْ رَي جِهْوْ جَهْا وَج سَيْر بِر تَسْرَ طَّ جَاهَ مِلْدَا آهِنَ ، يَسْرَ الْبُرُونَ سَلْدُنَ وَمِنْ جَالَٰنَ لَيُونَ ، انْ يَسَامُ مِنْ مِنْ مِنْ الْمِنْ أَوْلِينَ ، وَمِنْ جَالَٰنِ لَيُونَ ،

انڪري کهن ڏناري آڻي ڪناري اهر و ڪنديون آهن!

* ملكل سوتسو سـ

ناريء جي کلي چوڌر جٺ لڪشمٺ ريکا آهي ، بلعر اڪرادي ئي کيس انيڪ پريکهائن مان ، يار و چٺو يوندو !

* کو ہونتی نار ،

عـري ڀري ڏرتي،

ايشوړ پريم بررنگيل ڀڳت,

أيتى كيترو لم سلدر باسلدا أعن!

دک جـي رو پ ۾ جـڏهن پـر يو عده و د اچياو ،
 تــڏ هن انجو ستڪار ڪو ك بـد ران ، هو رڙي ٿو ،
 ان سان رهاك ڪو ك ١-دران ،

کيس پليلجي چڙ ڏر ميڙاڪي جي ضرورت رهي ٿي. پنيلجي ميت کان ڊجي اُو هو ڄڻا!

٥ " شل سلساري بددار اسن مان سنتو ش نه پائين ." اِهو منش كي وردان عليل آهي پر بوء و آنان اِ

ه ڪولسيءَ جو آڪار ڏس،
 هور پير ڏس،

انتجي اؤرچائي مثال ئي وئي آهي ماڻهوءَ لاء!

۽ اِنسان ?

اکيون کنيو پيو آسمان ڏي نهاري !

1097/4, Ulhas Nagar _ 3 (421003)

ډـو ر

قتن پرسواڻي

- جیسین آدمی رڏې دکه مان نه گذريو آهي،
 تیسین-للدی دک تی به سندس دانهن جاري رهندي!

 - ا إي إسائي، هيء رام راجه, ته نه آهي،
 حو هڪ ڏوليء جي نفدا ڪو ٺ تي،
 رام پنهنجي پهاري ڀندي سيتا کي به،
 تهاڳٺ لاء تيار ايي ويو هـو!
 ڀارت ڀائي سائيو هچي،
 پر رام ته راجة ناهي هاڻي!
 - نچتا تياڳڪ ساڻ ٿل بہ ڪيڏو ٿو ملئ!
 نهن جي نکافن ۾ آدءي و چي يغو،
 و ڏنڪ آسرودار ۽ مهل ٿيندر،
 اڳاو پدبلجيءَ ئي نظر ۾ پاڪ جيڪيو و جي!
 - باه. ئي بداه. ئي وسائيلدي آهي ;
 پداڻي ند. !
 پومت جي باه. ، کاڏو بچپائي ;
 ڪر دڏ جي آگئي، هندا مان بحجي ;
 جلسي آگ ، سرير جي گرميءَ سان لهي !
 پداڻي پاڻي ;
 الماه. جدل !
 پره ۽ تر شدائل سندي ال جي . المحيد .

يوء به تر شدائن سندي أح كبن ئي بجهبي هاه! تهارًا۔ حو لمردت متائي الكي شايد! كبر ۽ بلدى ،

ہنهي کی خواب ٿيٺ ۾ ويرم ئي ڪين لڳندي آهي!

ہے، کو تائو ن گرداس آهوجا "آجيم"

ڪچه، ڪچه، (سمر را نـ،) ۔ي€ کان بيزار ڳوڙهن ڳارڪ سان ڪجه، ڪجه، (سموروني،) بـار ٿئي ٿو هلڪو آڄڪلھ, ج-و من جو سمورو بار تہ هلڪو ٿڏي ٿو تڏهن, / مو هم / ترشفا جــدهن وهائن تا أنسون ماطهر سر تي سوار وسي سياء , پئسي پنيان د ۽ . إنسان لاء. و ئي پاك ۾ ڪمي (آندل صفحو ۲۳) ں جـي / شر ڌا جـي ٨ بن گيان نه ملي ٿي ڄاڪ نــہ آھي شانتي ڪري ڀـل جنگهل غـفا ۾ ڀڄن ي جـي ساگـر ۾ سهي ڪشت ڪري ديها تي دهن بيو آهي اِنسان ڀلي پڙهي ڪوبہ ويد پراڦ ري ئـي تـ، بنا گيان نه ملي لي جاك. آھـي اڄ جو 9_ کیان جو هنڌ سنو آ سنسنگ ری ویساه، سکیا تی عمل

米米米米 ط ڳوڙهن سان ۽ ٿـو هلڪو بار من جو ئې ڪجه (سمورو^ز.) . إ_ بتائدي أو كرو سم درشتي ڪاره تـم جو ڪوبہ آلت أ**ء**ي بون پوءِ ڏينهن ، دک

غمگين

ڳهي

/ ڪپت

س ألما و د ندا

س الما وذندا ۽

بندائي ٿو گرو سم درشٽي. "Prakach Rhawan" o Camban

مني من جو او دوش ۽ مل

ڪامل مرشد جو لڳي ڪو راگ

کیان جو هند سنو آستسنگ .

پنه و ڪار پوو کن بيائيء به

نقل نہ پائن تون تہ آھين نے

_{ما}يا کان ملي ٿي نور تي

سایسو ویدانت سامسیء سولسو
 سو کیم گسیان متیم مسونستهارر
 چتو (وحانسی بربم یدار
 سیم لیم یدار
 ستایو و یدانت سامیء مراو

م. بنا ويدانت مسن بهالسو عي مڪتي هو سلم وانون يه عي لگي من امتر اونون سم وس يسل بدلجي زماند بنا ويدانت سي بنائو،

و۔ حبر امل آ درم بروبائی خواں حیاں نبی ٹی جان رح پنیلی پندی او اسل ڈسے الیائی بابا روبائی حیو افرائی اورم جروبائی

ا۔ خبو اودیا جي آبي پال خلص جو وکيب آبي ارائ محصي وينا پنين جي مائي ڪيٽے ويندي کيب جي بال خبو 'وديا جي آبي پال

ا۔ برعم جو انہو ا۔ آنلد ۽ استار تا

٣۔ جہو ہر هم بمي ايڪتا

و يدانت سار

(إلمحكرًا)

, جلاڪار -

گول کاریڪا "روشن" ...ريدليو (بڌيہ بوديش)

• שיינים

موند بنی مهر عو ساغی است مسلسی قبل منتصد بندو لایدار ادان بنسو آغد، آکست پسالدار مهیکای طن دو نسی رات مهلت م موادر بندی مهر بندو باغدی آلت م

إر لاد دس ويدن مو ويتأثث كسيدا ليتود عداً، شنبو بلان سوعم وديا شنو على أدو لمل ست ادت بر كلا يسي كست تدر مدل ويدن شتو ويتأثث،

در ويدد وكلي السبي المطلق. المتوافظ مليل بنا الملك كوالله والل الوافق، بويد ستى كلوالله يستي الله الوافق، يسويد ساك وكليق للكي

الدوالي جوي الناهار والي السرايوالي أ مسو هشي موحل منورسه تلهلهي سهشي المثني صورات اللهلجيني سان عدو لده ومال الجساو ديجو والحجار جهوو تخالهو واسك وتوالى ج ald the day today شلهدها ويماء وتوان للثان والوار مشتكان سيريو إلهان إلى الوسي ريو جيني منڙا اول تر ٻول! المهاجو جاور - جلدان جو وط! ملهلمون الدؤيون عشمدم جا كنك إ فلهدجي مسوك مهالتكن أوايسو ملهديها لدؤ ک انهلني انبول! مسويح أفهني بإعسطة تسوو فسووون أم نبست اوندة عربيه و ليورو و أبونكهمت عدويت كول أريل توبيع سج دال جنو دروازو کول! يىل تون أن سنج جي سودالن ير علملتين دل كورو كارد! تلهلنجي ڳالهر منديسم بر، سبطي ا المبلجي أالهم الما سمجهم متقول إ

لغڙ اڏي آڪاس

a gradual contraction govern

ئى چوڭ ئىڭ ئادىي ئىلىكىلىقى ئىكى ئىلىكى بىرى. ئىڭ ئىڭ ئىلىدىكى ئىلىدىم ئىلچو دىكى

المعاشي وداو وللخاسية

ئا ۾ ۾ اٿائين استنديدگائون افست اير (احدث والدو شاي برايو عامر سام ٿي سام ساو واسي اڏيا و انادائي انائيدليدي العمام اير (مکيد ايس انجز ئي افسه (

ارتان المائول المائول المسودان المائول المرافق المراف

①

دُرتي أول ۽ دنيا كول

فاوشی تول عادنها شول بدر محمقار استان ماحول ! بعاند و حی تا داشل دماما، در عمد عوانشاون علکاما ! بر الدر بحوانغون ابری!

ارجن چاولا

6/198, Street No. 1, Nai Basti, Aligarh (U.P.)

گیت .

ساوف حسي (ت أنسي) مستي جمالتي. او ندون نوس، بچلون ڪڙ ڪن، ڪڪرڻ مسؤم منجالتي. مستو. جائس.

ا- ڏرئسي جهڙومسي، اسمر جهيروي، ڏل ڏل ۽ ٻهن ٻهن حهو وسسي، هير لُمڏيءَ جي جهونڪن آبدي، ڪيٺ ڪيٺ ۾ -رهاڻني، -مستي ڇائي.

آ۔ حلوائ جهولس نساؤ کے نساویوں ، گِسائسن المبعث مطا ،جٹواڑیوں ، نباج نمجن الجواں مدن ،وعمن المجون سرکہ یہویوں عوجائی ۔ مستی جائی .

آ- دورنتجي أن ديل نجي أي ا من حتى جلچل ڪلي کلي ٿي ، ڪنهن حتى دريءَ باد لهي تر ، سن حتي نبت مثاني - ستي چاڻي.

٣- كويل كۇ كۇ ئىت نىللى، باندو مكر بىن كىسى جاڳائىسى، أردىن ، كىل ھىي جەن جەك ل،، بىلىلىچى چىلى، ھېكىلىي ـ سىتى جائى،

٥- تسال سديو ن اجر حي ويسا حارا ، جو هم لهر جي ڪٽيا ڪارا ، دد نر ڪن ٿا، ڪڪر تڏهن يي ، احا و سڪ جي وائي - مستي ڇائي،

ا- وغلتني هـر شدُ ڪئي مثالي، ڏرتيءَ ياتـي ساڙهـي سائب، ڪارن ڪڪرن وسي رسي آه، حکر حي بياس بحيائي۔ مستي ڄائي،

كيمن يو. هو الأخي A خو ١٢٢/١٢) بترا أزَّ هي يوبال - ٢٩٢٠٠٠

※ نئين كوتا ※

سياة كهاٽن كهاٽن إحاد لن كان كارو آسمان ڏ سي بہ كُــل ٽــڙ يــل آهــــن ۽

ڪلين جي چهر ن تي به مسڪراهت نمايما آهـــي

کين نہ د پ آهي طوفان جو نہ گجگوڙ ڀريل و سڪارن جو ۽ نہ و ري کڏو ط جـو

سندن تازگتي برقرار آهي ان آشا ۾ تــ،

ان کيڙي جـو وارو اوس ايندو جد هن بادلن کان يوڪيل سنج جو هڪ نه هڪ نه هڪ دو او

ظاهر أيندو

اسين روشدي پر اينداسين پوء اسين زنده، هو نداسين يا ا_، هو نداسين پر اسان جـي سرهاك سواس كلادي رهددي هو ددي

ه و ن لاء بر ساڳي سياهي آهي منهنجي هڪ هڪ کهڙي پتجهڙ جو پڻ بطجي چڪي آهي مان بنهديجو منهن سجائي خدا كان عطا كيل سوغسات كسي أتـياچــار تسليم ڪريان ٿـو مان جا^طان ٿو سدائين زنده، رهط ۽ ڪھه ڪرط ٻئي هڪڄئي جا حصيدار آهي تـ بر مان ينهنجا هت اڪائي ڪنهن وقت بادلن تي ڏولا مڙهيان تــ ڪنهن مهل طوفان ۽ کنوط ڏانهن آگےر کٹان ٹو بهر حال مان پنهنجي ساڳي جـڳه, تـي اچل بيٺو آهيان جتان ٻيا ڪيترائي رڙيون ڪندا ڪندا

هليا ويسا

گهنشیام ساگر 1/97_B، خبور نگر، احمد آباد - 382340

※ نال ※

أدامي والمامي ويلدو سان عالم عوا سان كالهيون كلدو سان على المنتج و الدو و ماند و المي ينجيء واسكر أذري ويلدو سان عالم بها للهار اللها التي تسم يل لهار اللها التي تسم يل لهار مان عالم من مرك الوكون اليو الميان المناو سان يويم بريت جي كاله كلدو سان عرب م بريت جي كاله كلدو سان عرب و تت الهئي ته جواد كري ينكي ويلدو سان عالمت جواد كريكي و تت الهئي ته جاد كريكي و ينكي و يلدو سان عرب ينكي يلدو سان عرب يل

Raj Medical Store, Doulat Ganj; Lashkar, Gwalior-474001 (M.P.)

غـزل دوائ "راهي"

ا۔ تنهنجي موك يجاٹا ڀائيم ۽ مون ۾ آهين حيدُرو تون آئيلي ۾ جڏعن تياريم پلهنجو عڪس بہ يادو مون!

ا به فرست بر جاچیم وینی، ا- اج فرست بر جاچیم وینی،

تلهندون حهونهون تصويرون مولکي لنڳو تر تن ۾ اُهن، منهلچي روپ جو ن ويکاڻون!

٣- ملهلنجي هستيءَ جو ڪنديم. هندم تو سان گڏ ويو ڪوچ ڪري

تنهلجي هستيء جو ڪنده, حصو پنهلنجي اندر سانديو مون!

٣- دستي ويلدي ڪاله سڏيو ڪلهن

مون کی تنهلجی نالي سان مونکي واسي ويڙهي ويکون تلهنجون

سارون ۽ سوجون ا ٥- منهنجي دل حو دريڪ ٽوڙي آخر توکي پڙيم جا ?

ورت أي سفرون المرود الله معرود الله . 6, Sawar House Shri Nagar Road, Ajmer - 305001 " سر خاب "

جهمون جكائي

او سر خابال ڏي پار پنهنجا اُڏياري سنڌ نهمط ٿاو چاهيان تاون رط پات ڪڇ جاو رهاواسي پاط مثل ڪر هامت منهنجي سنڌ گهمط لاء ڪونا، مالي آلي ماون پارن کاي وياوا سولي

راتون رات اذي رط پت مان رسندس تـر بر ر در مدهان تـون مان ملدد س پنهنجن ماروئر ن سان جهرن جهنگن ع جهانگیئر ن سان سند و سندي پط د سندس مان گهورن جمڪي جند ، سند تان

ٿڪ ڀڇي پوء اُ ڏيري ويندس ڀت ڌ - ڀي ايلدس سيس نــرائــي اڳتي وڌندس قليليءَ مان هڪ د ڪ پيئندس

دنگر جــو بـ، شوالـو ڏسـبو أـيـل زبــون حــوالــو پسبو ئهمندي ئهمندي ٽڪر گنجي تان چمندس ئهر ئهر جي منگه، کي مان

هند ۾ مس مس آ ما^اهن جي وطن و ڇوڙي دل آ چيري سرد هوا ڪشمير جي ايڏي گور ليون بيم ڪشمير باغي پيو ڇرڪي ٿو هر ڪو ڪشميري!

Block "G" 1, Ram Laxman Niwas, Bairagarh (Bhopal) M.P. 462030

※ 二代 ※

کیمن سانگانیر**ي**

- (۱) امل كان اسانجي أي حودن سان محدث ، وماني ذنا كهاء ، كهرا ته چا أمور ؟
- (۱) شڪايت حڏهن ڪهن ڪرائــي آهــي، لڳا پو(۽) زبالن تي ، پهرا ته ڇا ڏيو ((۲) اڳيئي مٽائـي ڇڏيو ملهن تــ پلهلجن،
- د لحي ويا لح جي، چيرا ته چا لهر ? (٣) ڪلدن ساٺ ئي وين بهارن ۾ رستر، لڳڻ ٿل بہ ٿا لم جي، کهرا تہ جا لهو؟
- (د) لبائيي اسان دومتي بيث خوان جسي، کلش ويو لي جي، محوا ته چا آمر?
- (۱) حس تي ام هوکي ، ڪڏهن دل اسانجي ، کشي ويس پائين ، منهرا نه ڇا امو ؟
- (٧) مبر ۾ رهني آن ۽ رهند ي عقيد دده ؛ جي ڪن پها خطائون اَلهرا تر ڇا آهو؟ (٨) چپ چات کيبن ماو (آ) لکون ، مهون پيا ، زمانا بيا ل

زماناً بها لي، جسي بهرا تر جا لهر?

dan Clinic, Inside Malpura Gate, P.O. Sanganer (Jaipur) 303902

﴿ وَذَرِّن جُو وَرَثُو ﴾

تَيْرِ كَ هَدُّوراتُي پريةم

- قلبي قـولي شال منهنجي، مٺڙي سنڌي ٻـولي، رهـي نـ، رهي دنيا، پـر جيئي سنڌي ٻـولـي!
- ١٠ ١-ولي سنڌي جا سنڌيت جو ساه آهي ،
 شان تـنهنجي جاتيء جـو ، آهـي سنڌي ٻولي .
- ۱. ڪوئي ٻڌائـي، ڪوئي مولـکي سمجهائي سگهي، چــدّيان ڇـو لـکك مان، سلوطي سنڌي ٻـو لـي،
- ٣. اچـو تـ، مـلي ڳـايون کيت سنڌيءَ جي و ڏائي جـا ، پرائن جئن پراچين آهـي ، جا سياڳي سنڌ ي إـو لي .
- ٣, دور ديسن ۾ اڄ وسي ويا آهيون سنڌي ، وشو جي ڪند ڪڙ ۽ ۾، قهلايون سنڌي ٻولي!
- ه. ديس جـي آزاديء ۾ اسان, ڪير سواه سنڌو ديس ، اُنهيءَ مٺڙي ديس جي، نشاني آه، سنڌي ٻولي!
- ٩. ڪجه ته ويچار سنڌي ، تنهنجو و جود ڇا رهندو ،
 جـي و هندين و ساري تـون ، سماجهي سنڌي إـو لي !
- ٧. هلائي جبري هلچل، ڪروڏي واڪي الند نعرو،
 فخر اٿم سنڌي آهيان، اٿم پياري سنڌي إو لي !
- ٨. ` ويل اها ويني ناهي سنل اليءُ سجاءً. ، ويل اها وي المام سجاءً ، ، و دُرن جو ورائدو سمجهي ، سنيال سندي إولي .
- 9. سنڌي زنڊه آ، ته تون به زنده آنه "پريتم " مرده، دل بطي جمئري، نه تون مار سنڌي بولي!

زنىدگىي. جىي شام تىرت ھىگوراتي (بريتم)

وندائي، جي شام همشفر الهائي بدايدو، حيرن إحر جـو سهايـو سالي، ألبتي بدايو، ا. كرم لهك كرف لاءِ ، ملهو ألا مانص حلم ، كمن من أومودن جو يقدار، اليكي بدارسو. . مسالي جواني مستىء ۾، و ساري ولسل وينسن ، رهبري الم أحاله من البلي بديابده. r. بدر بر آنة جدوان تون ، جي الي حوصلو سلامت ، ېلېچې پېر نبر سمجېر بوجو زندگيء ۾ بدايوو. ٣. نـ, لي خلمي س، ڪڏهن ٻي برڌ اوسا کان، جــو جيئك جــى أخرين مازل البئي بـــدايـو . ه. بدايو آه نعمت ۽ عصر بر جي هل هان الع سرير براليء جـي ساكـي ، البدي الدايدو . ٢. بدايو نا: مصيبت عمر وڏي ته واحت ، برڄاڻس نڪي بديء جي، اڻيني ٻدابو. ا، وتده دل سدا له، جهان بر وتده وهن الا ، ونده. دل انسا_ه کان ، پېچې او پرې بدايو . ٨. ېدو هوندو سريـر ۾ ڀـې ، جوان دال و لا "پريتم" ، لـڏيندو هـرڪو حيان مـان ۽ پــر امــــر آهـ نڊايو !

7/14, Versova View C. H, S. Four Bunglow Road Andheri (W) Bombay

ڇا ايندڙ يک جا هي اهچاط ؟

ا- انگ رَفهاڙا پيٺ پنيءِ سان ڀاڪي پاتل

المهم پچرا بدا كهر جدي چاتدي لاتهل

هلندي لنوليون ڪن مروان - جن کي چنجي او انسان

ها ايندڙ يکي، يک جا هي اهجاط؟ اهڙو ديچاريندڙ اڄ آهي - ايندو ڪهڙو سنڀري سڀاط

١- ڪو پر ڪٽورو جهريل جهرپڙيء جنري ڪهاڻي

جهلي ا، ڄاڻي جا اُس کي يا وسلدڙ پاڻي ماڻهن گهر آيا مرن و ٽاڪ ۔ و ڪامني عضمت رو ٽنيء ڪاڪ

چا ایند و یک جا هي اهچاك

اهـڙ و ديچاريندڙ اڄ آهي ـ ايندو ڪهڙو سنڀري سياك ٣- رستي و چېر لوبك الوارث ڪس جـي كاڌل

رات حادثي ۾ مدُو آهي ڪو اف ڄانل

ير في كنهاكي المو ارمان _ فوعث بالن تدي وسيل مساك

ڇا ايددڙ يک جا هي اهچاك اهـ د د يادر كهڙو سنهري سياك اهـ آهي - ايددو كهڙو سنهري سياك

٣- لننـڙيءَ سهاري پهو ليلائي نېل شري_ر. دادت آدم جي دولت ڪوٺي جلهلکي فقير

هرڪو پورن ۾ غلطان ۔ ڊوئي رهيو سورن سامان ڇا ايندڙ يک جا هي اهچاڪ

٥۔ دليون درد کان وانجهيل ۔ ماڻهو ڏسن مالدا

سهند ين ۾ سهندر جي عيوس پستدن اندا

يٽڪن راهين ۾ طوفان ۽ سبح سچان راتيون ڏنوان ڇا ايندڙ يک جا عي اعجاك

اهـڙو ديچاريندڙ اڄ آهي ـ ايندو ڪيڙو سنيري سياك

سرسوتي سدن, نيهرو كالوني، بالوترا - ٢٢٠٠٢٢ (راجستان)

غـزل ١

غـزل ٢

دون تر سجېهو هـ و سچې باد پدلسي ويلدې ،

زندگې تـ و سان ملي ملهلېي سلور جـ و ويلدې .

ڏور کـان ڏيـئي ، صدائـ و يڪارې ڪوئي ،

دل آ مجدور کهلي ملهبېي دهـلېي و يلدي .

زنـدگـي تلهلتدي يقينن تـي وهـي آقـې زنـده. ،

اگر ڏيلدې نـ ، سهاو ڪو، ڏنـرحـي ويلدې .

در کهو ځيال ڪلهن هو دون عليقت چي طرف ،

الهن نـ ، سو چهو هـ و دون تقدير بکر چي ويلدې .

هـ مـ خطا يـاد اچـي بههلېي الـي ،ونکي بهرس ،

هـ دل کهائـي دل کـائـي خيا گـدهـ سهلېي ويلدې .

"بيرس "غور ڏوائي "بيرس) Plaza Cinema Road, Ajmer (Raj)

هو دو سلت و پیاسی

غــز ل

علي تحريك الي سنڌ بر، سدا آزاد سنڌ اليندي! دعاً منهنجي عوائن ۾ ، ملي سنڌ ديس ۾ ويندي! وطن جا وير جاڳي پيا وطن جي آن جي صدتي! لهو رنگ لائيندو تن جو، سدا سنڌڙي يئني جيئندي! مرڪي موت کي کيڪار، ڪن اڄ سنڌ جا سورَهي، ۽ مصيبت ڇا سندن جو، هر هميشه، خون پئي پيتندي ? جيئي سنڌ جـو لڳو نعرو ۽ ٻـار کر جـي ٿـو! جوانان جي جگر ۾ جوش جي، جوالا ڏنم ٻرندي! إذ ون الما سند م سسئي، ۽ مومل مارئي جاڳي! كلي سان مـوس جن لاتو، حياتي تن جي آ ٽڙندي! اسين بيوس بطي هت هند ۾ جيجل کي ساريون الا إ اکھن مان لڙڪ جي ڌارا ، ڏسون ٿا آهت سدا وهندي! أو قرّ كي هت جسم منهنجو ، لرّ ان حاش سند ريء لدّ ! سندوء جسي تبج الم ييتي، اهسا حق ينهنجو أكهرندي! ڏ سان غير کي پڪ سنڌ مان ۽ ڪڍن لوڌ ي سنڌي جو ڌا! سنڌين جي پـوء دنيا ۾ ، حڪو مت شان سان هلندي ! حصو آخون ۾ سلڌ جو، اسانجي خون ۾ "پياسي"! ڏيون گهوري اسين ڪجهي سياتر سنڌ تڏهن چوندي!

A-303, Shankar Nagar, Kagziwada, Jaipur - 302002

🔴 زندگي ـ زنندگي 🌘

ايشو ر آنچل

(r

أدميء جي نيب ڇاهي انتها ۽ سندس ئي هئي ڪڏهن کان ابتدا روح کي حاصل ائر آهي بتا تندا

روح کي حاصً اکر آهي بتا جسم پٹ جـو ڪين آهـي لائٽا چو ٿي هيءَ دنبا لڳي هردم نئين جا يکن کان ٿي لچي هلدي سدا

(0)

نیم چي آهي ڪرف يو ڳڻ أو ٻود چــو ڪهو هڪڙ ي جو پو ڳي اُو ٻهو داڻمي داڻمي تي اک_و سب جو راهو ڪن کي ڪجه، ٻي چو نہ کائٽ ل ۽ .لمو ڪن جڏهن ڀــرپور جمون کــي جمو ڪال ڪلهلکي و تت کان اڳ چونيو

(4)

وتت کان حبونو حياتيءَ حو سفر أهـــي الخبائي اجـا سا رهندو کي چون هي آهي جو آهن جو چڪر کي چون هي حادثي جو آ اثر پـر اچي هــر کو هتي آــو بي تعو ۽ و چي خــالـي هقين هــر کو بخر (1)

وندگی جو اعرف آهی ست ملجیهو جنهن کی سلجهائٹ نہ سولو کم آیو کلهن نہ اح تائوں آ اعرف و سس ڈسیو جنهن سان سلهجی وندگائی جو سگو فیلسونن بٹ هالایو وس کھٹو ست تہ سلحت جی عموض و یو الجهلدو،

(r)

سوجيان اُــو نيٺ جـا عــي و لدگي سائتي يـٿر حـي يــا شبلم جي نجي ڦول جي پتي يـا هبري جي ڪٿي سبع جي گرمي يا اڏال چائڊاڪ جي شمع جي لو يا ڪ المليءَ جي ڄهي نڪر مادڻ جـي هلي يٺ ڪا ٿڻي

(r)

اڳيدي ۾ زنيدگي آ الفياڙو خواب ع حقيقت جيو فويب آ ڪامياب ڙن جي ان ع خوص خواب ڪن جي ل ۽ عقاب ڙُ ''ملان سان و ڪوڙيل هي گان اُم ''سن جيلهنجو لسائم آ شبان سه ١٠٠٠ '' دوو آدو سڪري بياريڪ بان

غزل-۱

سي سان ساك بظائي رهجي! دل كي دل سان لائي رهجي! چغل خور ۔ چمچا چو در آیا, منهن تي تالو لڳائي رهجي! گنهه کارن جسی بستی چمو در ، معتبريء كي بطائي رهجي! لاڏ ڪوڏ پير جا تلتر جا, سرتي سڀ سهسائي رهجي! سياست ڪلهنجي سالي ناهي , خود کي هي سمجهالي رهچي , اي جهرن جي ڀاڙ جي وچ ۾، خو د جو چهرو بحچائي رهمجي! جـ يون عسجب تماشو آهـي ، أن ير پاط رمائي رهجي!

ا غـزل-۲

َ خُود جُو قَائِل , خُود ئي سبطو آهي , خود جو منهن خود کي ئي ڏسطو آهي! خود جو هك ئي، خود جو آيلدو سهارو، اِسي جي هٿ جي لاءِ تہ تڪلو آهي! جيرن رهندڙ ڌارا آهي جال جي لهوار و - او یالرو تسر السو آهسی ! تر ۾ بيهي، اُچائي لهارين ڇو ٿو? چـڙ ه^{يل}و اأيئي ? چئي ڏي ـ چڙ هيلو آه_د کڙ کېتين جي شهر تي رات نر ڪٽبو رات ڪنٺ لء دل کي جلطر آهو خود ئي سڙه سنڀاه ، ڏسين ڇو مانچهي ڏو تـوكـي ئي اج پار پهچيو آهـي! شعر اد اليده و آهي خيالي ڪسرت ، يو ڳيل کي اظهار ته ملطو آهي!

سر ڳواسي آشا درکاپوري ١٣١، راجا پار ڪ سنڌي ڪالوني، جئپور - ٣

🎉 پنون جي ٻولي 🎇

ڪين و ساريو بنهن جي اور لي مٺڙي اوراي سنڌي اوراي سنڌي اوراي جنهن ۾ ماء ڏني مونکي اوراي

ڪين و ساريو سنڌن جي ٻولي ليکو پڙهو ۔ پاڙهيو ۽ ڪتب آڻيو پنهن جي ٻولي سنڌي اولي جنهن ۾ هاءُ ڏندي هونـ کي لولي جنهن ۾ هاءُ ڏندي هونـکي لولي

(غـزل) يجوانداس هوش

۔۔ ميٺ وانگر ڇو رجان ٿو عر کُبڙ ي ؟ بي سبب ڪيڏو ڳوان ٿو عر کبڙ ي !

ُ __ سيج جلائي أو جسم سب جو مکوي ` _

چاندنسيء ۾ جو ٻوان ادو هر دُهڙي ؟

۔۔ آوسيءَ ۾ ٿوڏسان خود کي جڏعني. اولاي وانگر لڇان ٿو خر کاڙي.

-- کهر حون دیوارون رکیم مفهوط پر,

ڪلهن نہ ڪلهن کان ڇو دجان اوهو کهڙي ?

-- چمو سوالس ۽ جواسي جسي پنيان، پاٺ کي الجهي رکان او هر کهڙي ?

ــ هن ڪاري ڪحه، نه ٿو اهڙو ڏسان ، بوء به پهنچڪ جـو اهران او هر اکهڙي ?

۔۔ ،ان جيئٹ حي چاء، ۾ جيئندو رهيس ۽ تہ بہ جيان ٿو ۽ مران ٿو هر کبڙي .

ــ دل نه ورئي ڪلس ڪڏ هن دلندار ٿي. مان ڇو سڀ جي دل وٺان او هو کهڙ ي ?

۔ هوش کی بيپوش يي ڪي ٿا چون، داد اعڙي تي گڏڻ ٿو عر کيڙي.

557, Jawahar Colony Sardar Nagar, Ahmedabad - 382475

عشق اکسين جو د ؤ آ پسيارا صورف تسليلي آ دل کسي عاشق جي دل تي ڇا گذري ڪهڙي خبر سا قاتل کي

- ا۔ سمیہ همیشه، سات ا۔ کیندو۔ وقت بدلبو رهندو آ عامل کی جا الیندی آ وقت جی قیمت ۔ کھڑی خبر سا غافل کی
- ٧- ڪنهن ڪنهن سانو ط مان سک پاتو ڪهڙي ڪهڙي ڀون ۽ ڀني آهي ضرورت ڪنهنکي ڪيڏي ڪهڙي خبر سا بادل کي
- ٣۔ پار نديء جسي پهچك خاطر ـ ناو نهائيء ساك ڏنو كا پهتي ، كا آلكي پيئي ـ كهڙي خبر سا ساحل كي
- ع۔ نچندي نچندي جسم فلا اليو۔ آھي نرتڪي وياڪل اي نازڪ پيرن تي ڇا کذري۔ ڪهڙي خبر سا سلگدل کي
- ٥۔ يهرن ۾ پئجي ويا ڇالا۔ هلندي هلندي اڪجي پيا جي آبي دي دابي رستو ڪيڏو۔ ڪهڙي خبر سا منزل کي
- ٣- كلك كلك جو طؤر طريةو سڀ كنهنجو آ پنهنجو يار چا تهندو آ دنيا جو غم - كهڙي خبر سا پاڳل كي

ر چيندڙ _ ساڌ و عوتيرام " سائل " 14 27, Jawahar Nagar, Jaipur _ 4

💥 قـو مـي تـرانـو 🂥

مر چو مل سوئی ، نیا بزان احمر

ڪائناس جي دو و مڪت ۾ چوڪي چند سمان ۽ النان جو پارس ديش مان !

ا۔ لنکا لئي هت امریب اوتي ۔ جملا ڪل ڪل ڳائي ، لبت سرسوتي جي ڏارا ۔ جميڻي جميڻي مستحائي ، لبانت لبانت ويـدن جي واليء جو کوننڊي -مکان ، اساليڊ پاريب ديش مان!

ا حيونا جهر حهم کيت سطائن - واديو بن سو گونندائن ، کنٽن ۾ لما ساوا ساوا سيدونما سلڪ لمهوائسن ، ڪنگ ڪڪ حلهلتو آخد، قيمٽي مٽي سو بن سمان ، لمٽجو پياوت ديش مهان!

ا هندو مومن سک عصائي ـ مالها جا سب موتي ، مندو مسجد لردواري بر ـ حرڪي هڪ ئي حوتي ، سياسي درمسن جسو سائم آ پهارو هسندوستان ، اساستور پارت ديش مهان !

٣- جلهن چي متيء ۾ پئدا لها - نهرو سهاعي کانڌي، پلههچي سر سان ڪلن نڌي ڊن - هئي آزاد ي آلدي، وحت سان ويندي تين ههڪائي ڏوتي سوڙ. سمان، اسانسدو باردس ديش مهان!

أحـــســان

آحسان ڳيلين پنهنجو ٿيو ٻئي جو بہ تہ ڳيل آنيڌا تون گلر يار! تڪڙ ۾ ته نه ڳيل آحسان جيو احسان آسو لاهي هيرڪو، آهيان د احسان د احسان وڏي آهي تهيد د احسان احسان د احسان د

پـراڏو

ڏيــنهن رات پـــراڏائــي پـــراڏا ٿو ٻـــڌيـن ، اِن لاء تــــون هــر هر ٿـــو کــلين ۽ روئـين ، هــرکز نه پـراڏن کـان دڄــي وڃ ڇو جو ، تــون خود ئي ته ڌرتيء تي پراڏو آهين .

آحسان ،

پنهنجا ئي ڪيل عون تي ٿو آحسان ڳڻين، ۽ دل جي تون دفعر تي ٿو ڏينهن رات لکين، مون ڀي تر ڏني موت آ احساني جي ، پر ياط کي گهت دوست! تون ڇا لاء ڪرين!

ڀـڳـوان

هٿڙن سان محني ڳوهي ٿو پيلو ٺاهين، ڀڳوان جو نالو رکين، جيڪو چاهين، اُن جي نُي اڳيان روئين ۽ ٻاڏائين ٿو، دی درد مخائيط لاء وڃين آو دالهين.

ﷺ زندگی

سر ڳواسي ڪر شن لعل نجا۽ " پر ديپ "

جڳه هٿ ڪرڻ خاطر صبوح کان شام تائین اكولى إلمارن حيان ملتن ۾ ورهايل زندگسي شور گوڙ مجابون ٿا اسبن حبدُون ال فائملن ۾ وندويل الماعران يمريل يمريل صاحب حي ج س كان عيسيل - في ديل بر اندوان خالى أهون! ڪرسيء تي براجمان ڪرڻن جي درشن سان ئي ملت ـ ملت او گِفا او گِهلدی آنيس جي تيار*ي*! ميڪر ڪج ڪجر پڪر نصيب ٿين سوسس پنسج و ڄايون ٿا! پنهنجي اندر ۾ هر پل گهت ۔ ہے۔ سانت حو بس استئند فائسيل كثلثين ۽ ڪوارٽر ۾ گهريل

۽ س استئند تي پهچون اا جــتي هــرپـــل ورالتوالي باشاواد جو نئون احساس تلى أو احساس كريـون أسا اورو پريرو عتى ڪري ہار تیتا ھی و سیع ویجار ڈارا کی وساری حانبواد, براندواد ۽ پاشاواد حي تعكم دائري ۾ ٻڏل پنهندي پنهندي نصور جي آڏار تي ولده لي إ هي ولدلي إ! هيء وندكي إ! عمارتون جوڙيون ٿا! ر ب و رسو " " ڪيو " جي پابلديءَ کان پرينان ملٽن ۾ رنڊيل زندگي هيءَ زندگي جيئندا رهون ٿا.

82. Bajai Niwas, Ulhas-Nagar 421001

"هـي: ڪبڙو دؤر آهي'

هيءُ ڪئڙه دؤر آهي، جو ڪين ٿو ٻائي، سمجه. کان باهر، آخر ڀلا هي ڇا آهي! حشي الله علي الهيءَ کان باهر، آخر ڀلا هي تد ڏاليو مشڪل، حان نتي جي پروسو، آهي تد ڏاليو مشڪل، هي کديل زند کيءَ جو، آهي تر ڪلهن سان بطيو، عامل لئي تہ واد واد، الم تہ منت ۾ مکاني! مانول جي ڄاڪ هوندي، رڪجي آمد، وڃن الما، مناني جو تہ ماريل، پيو لوڪرون نبي کاني! عمري بيو لوڪرون نبي کاني! عمري بيو لوڪرون نبي کاني! عمري بيو اسانجي، ان زنده کي اسانجي، منوال مقام جو حو بيو بيم و تهيا علي الله نشاق آهي الله علي الله الله علي الله الله علي و جانسي!

تنينجا سور به سوکڙي

سجٹ سور سیئتی ۔ سنیالی مان رکندیس قریبندس نے بھیلادس نے ہوئی در ۔ پرین پالی رکندیس ال نے مو آئی ملحددیس ۔ نے مہیلو ئی قریدس جہلی جہول جہوم۔ ی ۔ جمالی مان رکندیس ال قراد و دلکی خیری هندی ملد وری حدوالی مان رکندیس عدایت آ تنهندی ۔ حکی تے موالی مان رکندیس المحی نالی نشانیون نشانیون ۔ تنهندی نالی رکندیس المحی الهان نشانیون ۔ تنهندی نالی رکندیس المحی المحی

راڌاڪر شط لعلواڻي "راهي" رياوي ٽريللک اسڪول اڌيڊور (راجستان)

L' J

ﷺ هڪ گيت پيار جو ﷺ

هيء كوتا اذ صدي كان به وذيك بدراڻي آهي. ١٩٣٧ بر جڏهن مان كاليمج بهڙ هندو هدوس، تــدهن مونكي هڪ كوتا پڙ هندي، هن كوتا لكك جو اتساه، مليو هنجو فارم به مون انكريزيء تي كنيو آهي ۽ سنڌي شاءريء بر هيءُ هڪ ندُون فارم آهي جنهنكي مون اڃا كوبه فالو كونه دُنو آهي الائي كئن، هي كو تا اك عِبيل رهجي ويئي

وزن - مستفعلن - مستفعلن

ا- ويو الداع سورج ڪري،

۔ اولیہ بری مشعال لال ، المو عرش تنبی تسارو تري ،

هر ڪو پکيئڙ و گهر وري. - ڪو مائجن کال ال.

۱- هيء ويل تو مون لمدُر بطي ،

ماون انهيء لاء وللي ما تاون توت اچ آغوش بر، كال قل نستل نهندا كللي

بو آن مان پاڇو لا ڇطي _ پريمي د ڪيندا پوش ۾.

٣- آهيون ار هن سنسار ۾

يا زندگيء جي ڄار ۾ - هرد م ڇٽل ڇڪتاڪ کان ، نت پاريم پوتر پيار ۾ ،

ان جي عجب اسرار ۾ ، ٿيون پاط پاسي پاڪ کان .

٣۔ وٺي روشني، اونڌ هُ وڙي،

تون آءي کلشن ۾ گهڙي - الڪو ڇڏي، وشواس ۾،

دل جهو ڪنول پوندو نڙي ،

پط چندرما پوندو کڙي ۔ تو مرن علان آڪاس ۾ ٠

ه- دلگير هير آهي ٿڪل،

گلڙن جي خو شبو برينل - من ماڪ جي آڻا ها بر، قلواڙ سارو آستل،

آ پهار چدو دن جهان اڪل - سر عاط بر جانداڪ بر ، هري دلگير "گورور دن شوها گهایل"

غــز ل

_ الي - الي نهار تون ، وري بكار تون ، برين بري تم اساهم بس، رَبُو اَڪر دار تـون .

ـ بنان علث حي ڪئن ڀڌ پڇي ڪو ماڳ او سمهي ، ألتى إرادر جي أأل ، فرور أهلدين بار تون .

جتى وجهن إتان كلى أچمم كلن جون سو كربون ،

ــ اكر ميراد أي إها نير سي سدا سنا عندن . اولُ ـ اول تد باك كسى تهاس ۽ سدار تون.

سد ڏسي، بدي او هر ڪابر سدا رڳو صبر هجي،

نهار ۽ پڪار تسون پڪار ۽ نهار تون، پیار پر جسی تباگر نساه سر نر پیار پیار ٹیوں

عِلْثُ كَتِيثُ، لَيْثُ بِعَانٍ، وقت يبو كذار تون.

۔ نہ كاك كيى لہ موهم وكى نہ لوب كرنہ لى دكى ، مملى أهسو اكبن ركبن ، مرزي سان وقت كهار تون.

گيب

هـو شهار خـبر دار مشڪل ۾ او مانجهي! کٺ تون همت جو هٿباري هو شیار خـبر دار

ا- اڄ آهـي جي آڪڙ واري تبز هوا طوفائي ۽ صَّجِه، نَرْ بِمَازِّي تدينجو سمهنديون عي لرِّ عِيون بر داني، زرهم کطی هل زير ڪوار ي، همت مور نه هار

هـو شهار خبر دار ...

۱- روشن راهـ، جي ناهي تلهدجي پر نہ سرد شؤ ڪارا ۽ المُدتى المستي أهمل تمون الملَّد ع نسكهبان عمى تارل ڪوڙورين کي ياد نہ ڪر تون متصد ڪهن وسار

هـو شبار خدر دآر ٣- ساههون ڏس او اچيي ڏسٺ ۾ تلهلجو ملزل ماڳئ فنلت كي عِذْ "كهايل" هائي، أنع أن أي أي منطار ، پورن رک وشواس پاك بر) پهچي ريندين پار هـو شيار خبر دار

1, Sadiehchha Apartment Deccan College Road, P.O Yerwada Punc-411006 (Maharashtra)

* سنڌ جي ڪواڻي *

(غــزل)

ڪاي ڪينجهر جي ڇولي ۽ ڪاي منڇر جو پاڻي انهيءَ ۾ آ مڪمل سنڌ جسي ساري ڪهاڻسي ١. رهي ڪو ڏي انهر محملن، زري زيور جي آڏو وساري ڪين ڪڏهن عساروي ليوئي اَبالي ٢. اسان حسق ياك ورتا هن بطي هو شوع بخداور ڪڏهن دو دو دريا دو له ، ڪڏهن هيمون ڪالاڻي ٣. اهـــو ڇـــا چيه، نـــاهي پيار جي پاتار جو جهڪيو هــر هــر تماچي هـو اڳيان نوري مهاطي ۱٪. سگهڙ ۽ نيڪ سيرت دربدر هئي ور لئي ويچاري رلــي بريت ۽ جهر سسٽي اڪيلي^ا ٿي نما^اي ٥. براء نانءُ ناهي ۽ نہ ڪا اڄڪله، جي آهي مئن جي ڍير کان اڳ سنڌ آ منهنجي پراهي ٧. اجهو سڀ کير کند ٿيا ۽ اِجهو ڄك ٿيو همرچو

دعا آ " پير زاده، " تنهنجي ، - ولي در الهاعي

دمر غلام مجد د " دمر زاد ه" سجاده نشين دركاهم، بير سر هندي منياري حيدرآباد (سنڌ)

يهر غلام مجدد ا ، گوور دن شرها ۲ هري داکير ۳ ، رو چو خواهي ۴ ارجين حاسد على شرد ديوانا ه، رادا ڪرشل راهي ه، ڪرشن الل بهاج ٢، داڪيسر بسرام ٧، موجومل سولي مي ساق مواهرام سائل ٩، يسكروالداس هوش ١٠، آشا دوكايدوري ١١، العدو رآليول ١٢) هواو سندو بياسي ١٣، اللك چونواطي اعرس ١٤، اكشمط الودوش ١٥، لهرت هنگورائي ١١-١٧، كهن سالكالهري ١٨، جهنون چكائي ١٩، جورام جعنائي ٢٠، يولط راهي ٢٠ كهدهمام ساكر ٢١، كمون يو. مولاي ٢٢، ازجن چاو لا ٢٣، كول السريجا روشن عهم كرداس آهو جا اجد ٢٥، قين بوسواطي ٢٦-٢٧، وام هماالي ٨٨-٢٩ شون وبالواطي

" ساز " . س بهلا جراء مسافر اس نوام جونوائي ١٣٠٠ ليلارام تولائي براهم س بريو وال

عسى الدر جسوجا "كو مل" ٥٣، كمور الهرجا ٢٣، لچمط ككراها ٧٣-٨٣، داكندر ، والهلال جواوائلي ٣٩-٣٠

_ س**ن**دیش _ او منون جا سنڌي سائيس

ڪري وٺ لرقي ال چومار^ف ار جي وساريد انهن جي اولي

ليندء سب ارتيون دوڙ مثل چو له او -۱۵۰۰ او ادا

بولي أهم إنان مثل و الدي اولي سنڌي جاڻي أيدى كوامكم مثل

گر ای وابده گزاوی ينهن جو سڀ براچين الهاس

ينهن جر سڀ ساهتو، إمدار يەلەن جى سىد_ە ئىدرى ساقى جي مار*گ درخڪوا ا*ي سامي ـ شاهر ـ حجل ساذو واحوالي

جون وچدالون او عدد كر ؟ محهددر كورع مجهاليندر كورع بيارا إهراائين وجابات سدة د رهندين اوء سدلې ۽ وهاڻين اُو حق سنڌي -ڏااڄ جو

سنڌ ۽ سنڌي کي نہ وسا_رينداسين

سىيالى _دک إملي ماڙي اولي اءارې اولي حددې اولي هنجل جي اولي _ ڪواو سنڪاب اسين سنڌي آهيون سنڌي لي رهندا۔،ن

رچيندڙ:- ڊاڪٽر نانڪرام ايسراڻي ، احمير

بڙهو۔ پاڙهيو ڪتب آڻيو پىھىجى ماء جي ٻولي-ڪوڻ رساراو سنڌي جي اولي اصلی و _دار- وڏڻ جو و دار

سيدي ۾ ساھر جيان ساند سنڌي ٻولي بدهن جي اولي او منهدها سنڌي -آلين ا - اللان

هي منهنجا مثرًا ا. ليءُ نادان لہ وجاء وڏڻ جو و _واو

ينهن جي اولي ينهنجو ساعتير هي منهنجا يأثر

الهتي جنادارو وأو

ڳاڻها يو ٻاو ۾ س^ان

يىھىجى اولى

.. ماء جي اولي یکاریر بار ی کی يهنجي إولي

نہ وجالو اہلی وڏڙڻ جو ورڻو وساواو لم ایلی

سىدى اولى

ير وسارح ^{لم طو2}ز پىھىجى بولى ماء جي اولي

عل جيئو سدائين

او منهنجا سنڌي سالين

نهراء ياس تما . هن پروكوام جي معزيالي ا، اجمعة جي سندين جي جن ـ سهيدوك سان

[١٣] واجسيّان ۾ سنڌي تغامر جي واڌاري لاء ١٥ تعلممدان جي هڪ خاص سب , ڪاه-مڏي ٺاهي واٿي آهي جيڪا نڪڙا نڪڙا هيڙ ڪري تعليم جي مسئلن جو

[١٥] اهو فهصلو ڪهو و او آهي له راجستان جي ازرک ساهتهڪار جنهن ساري

عمر ساهته، جي سموا ڪئي آهي. ان جي ساهتهڪ سموائن ۽ اوكدان جو قدر ڪندي، ان كي ١١ هزأر رويمن جو "سأمني برسكار" ذاو ويددو. البعد اهو برسكار نن سأل

۾ صرف هڪ دفع ڏاو ويددو.

اڪادهيءَ جي وڌلدڙ ڪر کي ڏيان ۾ رکندي ۽ جنو ري ١٩٩١ع کان اڪادهي أفيس كي بارت للفر أفهس مان لمديل كري فل الأهر أفيس كمو و او أهي. هاطني

ڪر جو آڪڙو ايڪال ٿيندو آهي. اهڙيءَ طرح اڪاميءَ جون الهڪ راالون آهن. پر محدود مالي حالتن ڪري سيدي اوجدائن کي عملي جاءو بهرائط مشڪل آهي . سرڪار سان لـکپڙه، جاري آهي.

جمعهن سبب كرانت جا يتسا كجهم لم وديا آهن لر أهي كاني لم آهن ، بر اها يك آهي له اڪادهيءَ جي هيڏي ڪاره کي ڏسندي سرڪار ايندڙ سال کرانت جي رقم اچان به وڌائيددي .

هر سال " رهاط " جي سالمالي الڪ ۾ جمڪي اداب بنهاجمون رچنائـون موڪلي سهڪار ٿا ڏين. اسان انهن جا شڪر گذار آهيون، اديبن جي رچداڻن ايي مالمدڙ اُجو ري ۾ ٻط واڌ ڪئي و ٻئي آهي. توهان کي هن انڪ جي رچنائن ۽ اڪاڊيءِ جي سرگرهين يابت ڪجه، چو^ا-ر

هجي له کليء دل سان لکي موڪليندا. اڪادميء جي ڪاره جي سڌاري ۽ واڌاري لاء بر توهان جا ڪي سجهآو هجڻ تر ضرور لڪمدا . تـوهان جي رابن جي اسفين مـرحما ڪمداسين.

△ سمنهادڪ مدبدل

سندي اكادوو كو آوديدين كالوسل " نالي سان هك سهكاو بودهد بربسا وبئي ۽ داكتسر لساكوام ايسرائسي هكسي ان كائسولسل جسر كروادر كوو ويو. هن كالولسل جون إ، كذهائيون احمدآباد ۽ دهلي ه بر لي چكودون . جتي اكل يارس سطح لي دهلي ه بر سندي مهواسو كوظ جسو فوصلو كو و او . [11] براندم سطح لي نه جوكي ياشائي اكادون واجستان بر آهنائهن جي بر مول - مطاب ۽ سهكار لا ني ميتمكون لي چكون آهن جي بر خاص كري

[۱۱] داکتر السراځيء جي ايادڪاريء ۽ سپدي کسان ادديمه بربر کر اور ي. جادور ۾ "سدتر بون " اهوائل، داکتر السراځيء جو سودو آهي له راجستان پر اجدائي جادور ۾ دڪ ادور سندو - برن آهي ، جدهن ۾ اڪادميء جي آئيس، کزي لئمروي، آرت کتاري، ڪادورل کتاري، ونگ برن ۽ کيست عالوس هجي، لاه جدرل ڪائرائل کان ديماو ڪرائي دڪ رت انهي ويتي آهي ۽ سرڪار کسان

بر برمون جي چيئرمن کي ڪئييدوٽ حطح جي منڌريء جو درجو ۽ -هولمتون ڏاط جي

ڪئي وائي آهي.

. هزار احکوار معتر زمین جسي گهر کتي رائي اهي . کڏو کڏ اُن اله هڪ رز رو په کڙو ڪري ان ۾ ڏين لک رو اِن جمع ڪها و به آهن . سنڌر بسون اله هڪ ڏار ست ااهڻ آله وڏان جو مسعودو آ، آمار ڪرابو و او آهي . جو جدول ڪالشوسل آسان طرر ڪرابو ويندو . [7] ۲۱-۲۰ سنيتمبر ۱۹۹۲ع آسي اجميسر ۾ اکل واجستسان سنڌي شکيڪ سيميار ڪوابو وار . جمهن ۾ اٽڪل ۲۰۰ کن ماحز ۔ ماحزاطين حصو وراسو . هسن سيميار جي خاص کاله اها هئي تہ تعليم جي کيتر ۾ ورهين کان سوا ڪندڙ ۽ بهتران

مهيدا د چي کاس بواند اها علي مر معام چي دود و دوس دن سوه حسد ا الهجان رکدان د کاند استداد شري چدچل رکدان د آبال مي او رک استداد شري چدچل اس د او پدال کي او پده اس د اس د استداد الله عند مال چي دادي کوري کي امال جو عاص سنمان ۽ وختسائف سکول جي الا ماستر صاعبي جو سنمان کوري کي اکم انجاز آبي سنمان ماستر صاعبي جو سنمان کوري کي و او د کهن ايک انجاز آبي سنمان عزيمه او آبي کي ولي .

چالديء جو راو ۽ الادگار دري سندن عزيمه او آبي کئي ولي .

رومه وروم پر دادا و المدر حال کمان اها وقر و دادا و بادا . با کڼه اهو اعلن کډو له ابدر حال کمان اها وقر و داناسسي و به. هزار ي. اين دادې چې هن سمميداو پر انساه. پرواون ميشکون لوون. چگا

ڀارايہ جديا بارانيء جي راشترين اياڌيکھ شري ڪيول راندمل ملڪاڻيء کي " سدل رئن " جو لقب عطا ڪيو ويو ۽ پکري الريل، سنمان ۽ پتري يادگار ۽ يارهن هزار «ڪ روايم جو چيڪ ڏيئي سندس عزت انزائي ڪئي ويئي.

ان موقعي تي سال ١٩٩١ جني العام كنندڙن ادينن سرڳواسي آشا در كاپر زي ۽ شراهتي ڪملا گوڪلاڻيءَ کي پنجن ۽ پنجن هزار ن جو اقد العام ڏاو واسو. گڏو کڏ مرڪزي ساهم اڪاڊميء ج و العام حاصل ڪندڙ شاعر شري هريڪالت ، سنسگيت لانڪ اڪاديءَ جو العام حاصل ڪندڙ ۽ سنڌي سنگهتڪار شري آ-ڪر ۾ شر، ا،

اجمير الوايورستيء بر اامر. اي. سنديء بر فــرست در ان فرست المدر شاكــرد جووت ڪيسواڻيءَ ۽ مشهو ر اوجوان سنڌي فرٽوگرافر شري گنگا رام آسناڻيءَ جو سنمان ڪيو و او . هن جلسي ۾ شرامتي ڪملا کوڪلاڻيءَ جي هندي ڪهاڻي سنگره ۽ شاعر راڌا

ڪرشن لعلواڻي راهيءَ جي شعرن جي هجهوعن جو الط و دو چڻ ڪيو و اــو٠ اڇاڙيءَ ۾ شري آسڪر ط شرما ۽ شريمتي بريم لتا (بمبئيءَ) حاضرين کي پنهنجي مدر سنگوست سان جهومايو. [١٠] أن ئي ڏيمهن پهريون دنعو راجستان سنڌي اڪاده سيء جي سڏ آسي

واجستان سندي اڪادمي ، گھرات سنڌي اڪادمي ، مذہ پرديس سنڌي اڪادمي ، مهاراشير سندي اڪادمي، ۽ ڪيندري هندي اديشالي جي عورضون جي هڪ اعت

ئي، جنهن ۾ گنيمر سوچ و پچار کان پوء اهو فيصلو ڪيو ويو له سنڌي ڀاشا ۽ ساهتيم جي وڪاس اله سيمعي اڪادهمون ۽ اِما سرڪاري ادارا گڏجي ڪر ڪن. ان اله "ال [7] راجسالم عبى استعارل ، سندى إدائط جو جوكو يندو يسمع له هاط سبب أشانين الرام اهر المصاو كور واو له إوالت م هك سو والري _ بالما الأوس كولون رجن ، جلن سدليت سان جاهر وكندر ياثر ۽ إيدر أن مهدن جي ڪو رس دريمي سديدي الكام الرهمل سكي سكهن، الهن أن مهنن هي كالس هلائط جو سجو عرج اكادبيء بالح والى هورار معمور، أسواكي شاهوورا ، جوداور ، جاهور ، كمكافكر ، وغيره شهرن بر اهم بالمالاتون متنامهابيء سان هادون، جعني ڪورس اورو ادر اور اي شاكردن كسي

سراههٔ همه من آنا و يا . وااري - بالمعالان جي هاط جو اهر -اساو ارابر جاري آهي . [٣] ٢٩-٣١ سويةمبر ١٩٩١ع لن حكومًا ۾ سنڌي جدر ل ينچامت جي سهيسوک سان اكل واجمعان سدلي الااسارك سهودار أدو. جدون جو مهورت واجستان جسى

اهامهي و زار دري هري حمار الودجور ڪور . هن سوميدار ۾ ارالت جي ڪنديد ڪڙن وان المتول إد سر دالمكومت شامل اوا . جن وخفاف إناكن بر سعدي تعادر جي وستاس f أن جي حل اابس ميالن جي ڏي وٺ ڪئي ۽ ڪوئي لهراء ياس ڪوا . ان -وندي

اي سالهايي عطون " رهاط " ؟ "سندو دوس " جي عاص ار چي جو و دوجن اط ڪور وار، هن اروكوالرجي عاص كاموابي أها دي جو سندي عاسترن جسي الهي ذايهن من معراا أن سوال من عام سندان كي . [ه] استومبر ١٩٩١ع ۾ اڪادميء جي چهترسن داڪتر انسرائيء ۽ وائيس بردارم دارار ميناليء باڪستان جي هاه ڪيهن ۾ ديتي هاء ڪمهر شري ايس. مناس محاساك ول سان والقامد كوي كساناس اها كهر كاي لسر واجستان سدي

امکاديي مي زار سالع باراهن سنڌي ادامن جي هڪ وقد کي سنڌ - يا آرا ڪر وا جي عام الهارس دُلي ودي ، عوشي د بني كالهر أهي ا. هاء كميدهن أها رسه مداور حوي اعتانسيءَ كي ادابي جي والد جي سنڌ بالوا جي عبوارس داي آهي ۽ و ازا اساو ۾ ان سرڪنيا آهي ۽ سڌائو وقعد ڏسي اڪادبيء عارفان اها بالها لرح ڪاي و ايدي .

رَّمْ عُامِدًا بُسمبر الْمُعَاعِ في العاواؤا بر الون والجستان سندي المك سفومناو سببي عبي صراوس واحتو فانتحوار السوالسيء حابي . جدا جدا وشون السي سندي

اکتیب بیمستار بیت و شیر کیا ، ای موقعی ای هڪ شاندار مشاعرو اد کور وار، جدون الركب المركب الم ية كيو، عن اووترأم بر له إدلواؤا جي سنڌي جنتا جسو يسورو

[٧] هر سال جيان مالي سال ٩١-١٩٩٢ع ۾ راجستان جي "اديبن کي بينهنجا ڪتاب ڇپائط اله نن - نن هزار ن جي مالي امداد ڏني ويئي. جن اديمن جا هن کان اڳ ۾ ڪي ۽ ڪتاب شايع نہ ٿيل هئا . انهن کي هن سال اڳرائي ڏلي ويئي . [٨] جوڌ بور جي سنڌي ڪاچرل سوسائٽيءَ کي هن مالي سال ۾ اال۔ الـاتڪ ڪئيمپ لڳاڻط لاءِ مالي مدد ڏلي ويئي. پقمالي آي ڪيو و يو. هن جلسي جي صدارف تعليمي وَ زير شري هري ڪمار انودچه ڪئي ۽ مکير مهمان هو راجستان جو مکير مدتري شري ڀيرو سدگهر شيخاوت شري ڀائؤ كمار شاستري ، چيئرهن راجستان سمال احكيل الدستراز كاردو ريشن هدن جاسي ۾ خاص مهمان هو. ان موقعي لي ديش جـي مشهور پترڪار ، ليکڪ ، سمـاج سيوڪ ۽ ڀاراء، جديا بارانيء جي راشنراه، آباديکس شري ڪول راندهل ملڪاڻيء کي "سدسدو ران " جو لقب عطا ڪيو ويو ۽ پکر ، ناريل ، سنمان - پير ، يادگار ۽ يارهن هزار هڪ رو پيم جو چيڪ ڏيئي سندس عزت افزائي ڪئي ويئني . . ان موقعي تي سال ١٩٩١ جي العام كلندڙن ادينن سرڳواسي آشا درگايـو ري ۽

ان موقعي تي سال ۱۹۹۱ جي العام كنندڙن اديبن سرڳواسي آشا دركايـوري ۽ شريمتي كملا گوكلائي تحدي پنجن بيجن هزارن جو القد العام دّاو و يـو. كڏو كڏ مركزي ساهت اكادميء جو و العام حاصل كندڙ شاعـر شري هريكالت ، سيسكيت الآك اكادميء جو العام حاصل كندڙ ۽ سنڌي سيسگيتڪار شري آسكر ط شرها ، اخمير يوايورسٽيءَ جو العام حاصل كندڙ ۽ سنڌي سيسگيتڪار شري آسكر ط شرها ، اجمير يوايورسٽيءَ ۾ ايم. اي. سنڌي تر وران فرست ايندڙ شاكـرد جهوت كيسواڻيءَ ۽ مشهو ر نوجوان سنڌي فرنوگرافر شري كنگا رام آسناڻيءَ جو سنمان كيو

و او .

هن جلسي ۾ شربهتي ڪملا کوڪلاڻيءَ جي هندي ڪهاڻي سنگرة ۽ شاعر راڏا ڪرشن لعلواڻي راهيءَ جي شعرن جي هجهوعن جو اط و ،و چن ڪيو و او . اڇاڙيءَ ۾ شري آسڪرط شرما ۽ شربهتي ابرام لتا (اهمئيءَ) حاضر ان کي بنهنجي هڏر سنگهت سان جهوه او .

[۱۰] ان ئي ڏينهن پهريون دنيو راجستان سنڌي اڪابه سيءَ جي سڏ ئي واجستان سنڌي اڪابه ي عمر نصي ۽ جي سڏ اڪابه ي واجستان سنڌي اڪابه ي اڪابه ي مدي اڪابه ي اڪابه ي اڪابه ي اڪابه ي اڪابه ي عمر ضمن جي هڪ اينڪ مهاراشتر سنڌي اڪابه ي ۽ ڪيندو، هندي الايشالي جي عمر ضمن جي هڪ اينڪ

ئي، جدهن ۾ گديمر سوچ و اچار کان يوء اهو فيصلو ڪيو واو نہ سنڌي ڀاها ۽ -اهميم، جي وڪاس لاءِ سيمئي اڪادِهون ۽ اها سرڪاري ادارا گڏجي ڪر ڪن. ان لاءِ "آل

ان اكل واجستان سندي اذهايك سوميدار أغود جدين جو مهورت واجستان جسو داوي وزار شري هري كمار اأودجي كور . هن سوميدار بر اوالت جي كديد كرة والتي الله المورد وي سوميدار بر اوالت جي كديد كرة ان الكل به سر دباوكيت شامل آلها . جن دفتك بقلت به سندي الحاج جي دستان ان موقع ان جي حل الماست كيال جي كي ونت كئي ۽ كوئي الهواء اس كوا ، ان موقع ي سالهاني دفتون "رهاط " ۽ "سندو دوست" جي خاص ارچي جو و دومن اط كو ي سالهاني دفتون "رهاط " ۽ "سندو دوست" جي خاص ارچي جو و دومن اط كو ي دو اورون اط كو ي دو اورون اط كو ي دو اورون اط كو ي دو المون الهوي دايلين عوال جي عام سندان كي .

[6] آكتو مير (1991ع بر اكاميء جي چهئومان داكتر السوائليء ۽ وائيس بهئومن داوار مهنائيء ياكستان جي هاء كوري دي هذا كوري كئي اس واجستان ميني شائلي كيابين هي دورون المون كي سند المون المون كي سند المون المون كي سند المون كي المون كي المون عور المون المون المون كي سند المون كي سند المون كي سند المون المون كي سند عوز المون كي سند كي سند المون كي سند كي سند كي سند كي سند كي سند كي المون كي سند كي سن

وكاماً آهن . ساالو وقمه ڏسي اڪادهيء طوفان اها يائرا ترب ڪئي ويندي .

او رو مهدوک مادو .

[7] راجستان چي اسڪول ۾ سنڌي بڙهائڻ جو جو ڳو بندو بسعد له هئڻ سه ڪانهيءَ طرفان اهو فيصلو ڪيو واو ٿه برائس ۾ هڪ سو رائري - بالمثالاون کوليو جن جين سندنيس سان چاهه رکندڙ پائر ۽ پيئر اُن مهنن جي ڪورس ذراعي سند کڻ بڙهڻ سکي سکهن . انهن ٿن مهنن جي ڪالس هائڻ جو سود خرچ اڪانهيءَ به اُن هموار ڪيو ۽ ٽواڪ ۽ شاهوورا ۽ جو ڏاور ۽ جئهور ۽ کنگالنگر ، وغيره شهر ن تي بالمثالاون ڪاميائيءَ سان هاهوري ۽ جتي ڪورس يورو اُدي اي شاگردن کہ رئيهُهڪيت ڏيا ويا ، رائري - بالمثالاتي جي هاڻ جو اهر ساساو برابر جاري آهي . (ع) ١٩٤١ جي سهيمر ١٩٩١ع تي ڪونا ۾ سنڌي جدر ل بنوابس جي سهيسوک رهاط

ر دم اكر اسانجا د

فيجرري، 1991ع ۾ داڪٽر الاڪوام السرائيءَ جي راجستان سنڌي اڪادهيءَ جي صدر جو عهدو سنڀالط کان پوء اڪادهيءَ جي ڪاري، ۾ ايهد چستي آئي آهي ۽ هند _ سنڌ جي ادبي ، تعليمي ۽ تهذيبي کيتر ۾ اڪادهيءَ جو نالو روشن ٿيو آهي . داڪٽر السراڻيءَ محدس . جفاڪشي ۽ لگن سان ڪيتراون ايبون رٿائون چالو

ڪوون آهن ۽ اڪادهيءَ کي عوام سان جوڙڻ ۾ ڪاههاب ويو آهي. اڄ نه. صرف راجسٿان پرانت جا سنڌي ، بلڪ هندستان جا سنڌي اڪادهيءَ جي االي ۽ ڪم کان واقف آهن گڏو گڏ راجه، جي اين پاشائي اڪادهين سان بط ميل وڏيو آهي.

اڪادهيءَ طرفان داڪٽر ايسراڻيءَ جي سرابرستيءَ ۾ سال ١٩٩٢-١٩٩١ ۾ ڪول سرگرههن جي هختصر راورت هيٺ ڏائي رهيا آهيون:

[۱] ۲۸ اپريل ۱۹۹۱ع تي واجستان سنڌي اڪادميءَ جي سهيوک سان سنڌي ڪلھورل سو سائٽيءَ طرفان جو ڌيو و ۾ سرو ڀاشا ڪو ي گهوشٽي ڪئي ويئي جنهن جو

مکيم مهمان اڪالهميء جو صدر داڪٽر نااڪرام المسرائي هئو.
[۲] جولاء ۱۹۹۱ع ۾ داڪٽر نالڪرام المسرائيءَ جي اڳواليءَ ۾ اڪالهميءَ جي عهديدارن جو هڪ وند دهليءَ ۾ راشٽر بتي ۽ برڌان منتري ۽ ڪيندرن، تعليمي وزارو شري ارجن سنگه، سان گڏجي هڪ عريضو ڏاو ۽ سنڌي وڪاس او رد جي ارد اورا

عهديدارن جي مرخبا أ، ڪئي ويئي .

```
داعتر نانڪرار ايسرائي (چيئرس)
                                                   مۇم يكى. سىمادك
        دارام ميناشي موهداعل دسيجا
                                                  مرم سهمالک مدلها.
                                                                1<u>1</u>1
                                      ۱۱۰ اڪاڊميءَ ها عهديدار:
           ئوميلا مال
                                    داکتر نااکرار اسرالی
    وأأيس جيارهن
                                               ديارام مهناطي
                            ... ....
          عزالجي
                                            موهرم لعل دسيجا
       سءڪر انٽري
                                               اہے۔ ہملائی
                           ... ....
                                                               +1+
                                                               111
                                        الكادميء ما ميمبر:
                                           هريش جهامدالي
     ەرعن مهرچندائي
                                          -راچىد كراالالى
, اواچدد الدو و کیت
                               گروردن مصرراتی " بارنی "
    مهارام جهورالي
                                              يكروان أاواثلي
داڪٽر جي. ٽي. شرما
                                                دواط راهي
     إرما المد لاد كا أي
                                             ڪملا گوڪُلاڻي
     ير يداس باهو جا
                                           چندارام راگهاآلی
 داڪٽر ،وءڻ آڏواڻي
     كهانجند سكنالي
                                              ر اواچدد سوئي
                                            ألماوام منكلالي
```

امجدد كولالي

سعيش كويلاشي

ڪشنچند سکياڻي

سندري ڪيولرا ماڻي

·h ı,

سال ۹۱–۱۹۹۲

الجستان سندي اكادمي

اذیکشیم کاریاهم:

اوست اکس اممر ۸۹،

سمت کنورزام اسزار،

[کوایندسپورا]،
اجمیر - ۲۰۵۰۰۱،

P1777 : 1., 95

ڪيددراء ڪاريدائي: -- ل سياش مدارگر , سي اِسڪير , حَدَّهُو ر - ٣٠٢٠٠١ فون: ٣٩٣١٩٣

446124

سصردرط

راجستان سندي اڪاڊميءَ طرفان ڇپجندڙ سنڌي ساهت جي معياري مخزن

سمر پت آهي سنڌي ساهت پريمين کي سنڌي ساهت جي سنڌي وڪاس لاء

داڪٽر نانڪوام ايسواڻي چيئرمن ۽ اڪادميء جي جنرل ڪائونسل جا سڀ ميمبر ۽ عهديدار

